

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

В.О. ЦИБАНЬ

НАГОРОДИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ
АКАДЕМІЇ
НАУК
УКРАЇНИ

ЗОЛОТА МЕДАЛЬ
ІМЕНІ
В.І. ВЕРНАДСЬКОГО

●
ПРЕМІЇ ІМЕНІ
ВИДАТНИХ УЧЕНИХ
УКРАЇНИ

●
ПРЕМІЇ ДЛЯ МОЛОДИХ
УЧЕНИХ І СТУДЕНТІВ
ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ
ЗАКЛАДІВ

●
ВІДЗНАКИ

●
ПОЧЕСНИЙ ДОКТОР

ВИДАВНИЧИЙ ДІМ АКАДЕМ ПЕРІОДИКА

КИЇВ • 2013

УДК 001.38(477)
ББК 72г(4Укр)
Ц 56

Відповідальний редактор
В.М. ПАЛІЙ

Друкується за постановою Президії НАН України

*Затверджено до друку вченою радою
Центру досліджень науково-технічного потенціалу
та історії науки ім. Г.М. Доброва*

2-ге видання, перероблене і доповнене

Цибань В.О.

Ц56 Нагороди Національної академії наук України / В.О. Цибань. — 2-ге вид., переробл. і доповн. — К. : Академперіодика, 2013. — 496 с.

ISBN 978-966-360-245-5

У книзі вперше узагальнено і докладно висвітлено інформацію про нагороди, премії й відзнаки, запроваджені в Національній академії наук України протягом її існування, надано короткі історичні довідки про життєвий шлях, наукові та творчі здобутки, нагороди видатних учених України, імена яких носять премії. В розділі «Додатки» наведено основні документи — постанови органів влади, Президії НАН України про заснування нагород, премій та відзнак з їх описами, а також повний перелік лауреатів премій імені видатних учених України та премій для молодих учених і студентів вищих навчальних закладів. Книга розрахована на наукових працівників, усіх, хто цікавиться історією Національної академії наук України.

УДК 001.38(477)
ББК 72г(4Укр)

ISBN 978-966-360-245-5

© В.О. Цибань, 2013
© Академперіодика, оформлення, 2013

ПЕРЕДМОВА

*...досліджувати і випробувати муд-
рістю все, що діється під небом:
це важке заняття Бог дав синам
людським.*

ЕКЛЕЗИАСТ

14 листопада 1918 року гетьман П.П. Скоропадський затвердив ухвалений Радою Міністрів «Закон Української Держави про заснування Української академії наук у м. Києві», а також статут і штати Академії та її установ.

Вже 27 листопада того ж року в приміщенні Українського наукового товариства, яке містилося на вулиці, яка зараз називається Ярославів Вал, 36, відбулося перше Спільне зібрання УАН (далі Академія), на якому головою — президентом Академії — було обрано В.І. Вернадського, а неодмінним секретарем А.Ю. Кримського. Ця дата офіційно вважається часом заснування Національної академії наук України.

Назва Академії зазнавала змін сім разів. З листопада 1918 р. по червень 1921 р. вона іменувалася Українська академія наук (УАН); з червня 1921 р. по квітень 1935 р. — Всеукраїнська академія наук (ВУАН); з квітня 1935 р. по лютий 1936 р. — Українська академія наук (УАН); з лютого 1936 р. по січень 1937 р. — Академія наук УСРР (АН УСРР); з січня 1937 р. по серпень 1991 р. — Академія наук УРСР (АН УРСР); з серпня 1991 р. по березень 1994 р. — Академія наук України (АН України), а з 22 березня 1994 р. — Національна академія наук України (НАН України). Вона і стала правонаступницею попередніх інституцій.

Крім Володимира Івановича Вернадського — першого президента, який очолював Академію з листопада 1918 року по березень 1921 року, її президентами також були: М.П. Василенко (липень 1921 — лютий 1922), О.І. Левицький (березень — травень 1922), В.І. Липський (червень 1922 — травень 1928), Д.К. Заболотний (травень 1928 — грудень 1929), О.О. Богомолець (липень 1930 — липень 1946), О.В. Палладін (листопад 1946 — лютий 1962), а з 27 лютого 1962 року вищу наукову установу України очолює Б.Є. Патон.

За 95 річний період свого існування Академія запровадила низку нагород, премій та відзнак. В даній роботі вперше зроблено спробу узагальнити та висвітлити у стислій формі інформацію про нагороди, премії й відзнаки,

запроваджені в Академії протягом її існування, дати коротку історичну довідку про життєвий шлях, наукові та творчі здобутки, відзнаки видатних учених України, ім'я яких носять премії.

В додатках наведено основні документи — постанови органів влади, Президії Академії про заснування нагород, премій та відзнак з їх описами, а також повний перелік лауреатів премій імені видатних учених України та премій для молодих учених і студентів вищих навчальних закладів.

При написанні книги автор-укладач спирався на дані особових справ учених, що знаходяться в Науковому архіві Президії НАН України, а також інформацію, розміщену в книгах-спогадах, довідниках, журналах, дисертаціях тощо.

Автор висловлює подяку всім тим, хто надавав матеріали та консультації при написанні книги і вдячність академікам-секретарям та ученим секретарям відділень НАН України, які рецензували життєописи вчених, а також начальнику Секретаріату Президії І.Ю. Вербенку, начальнику Відділу наукових і керівних кадрів НАН України В.М. Палію, працівникам Академії В.М. Бернадському, К.С. Буркуту, О.Я. Гороховатській, О.М. Корнієнчу, В.А. Корнілову, Т.А. Русановій, С.В. Стоєцькому та багатьом іншим, хто активно сприяв виданню цієї праці.

Також автор окремо висловлює ширю вдячність співробітникам Інституту архівознавства Національної бібліотеки імені В.І. Вернадського і, зокрема, його директору Л.М. Яременку за допомогу й роботу з уточнення багатьох даних, в тому числі щодо започаткування першої іменної премії в Академії, виправлення невідповідностей та допущених помилок, а також завідувачу Наукового архіву Президії НАН України О.Л.Титаренку та головному спеціалісту архіву В.В. Савіній за надання робочого матеріалу, який був покладений в основу цієї книги.

Це видання доповнено інформацією про новозасновані у 2012 та 2013 роках премії імені П.Г. Костюка та В.Ю. Чаговця, про премії для молодих учених та студентів вищих навчальних закладів за кращі наукові роботи, їх лауреатів, а також осіб, яким Президія Академії починаючи з 1998 року присвоює звання доктора *honoris causa* «Почесний доктор Національної академії наук України».

ЗОЛОТА МЕДАЛЬ ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

Найвищу відзнаку Національної академії наук України — Золоту медаль імені В.І. Вернадського було засновано у 2003 р. на честь першого президента Української академії наук, всесвітньо відомого вченого академіка Володимира Івановича Вернадського, а також з нагоди святкування 85-річчя створення Академії. Цією відзнакою нагороджуються науковці за видатні досягнення в галузі природничих, технічних та соціогуманітарних наук, а також за наукові праці, відкриття та винаходи, що мають важливе наукове й практичне значення та утворюють авторитет української науки.

Академія щорічно присуджує Золоту медаль — одну вітчизняному і одну іноземному вченому. Вручення медалі відбувається в урочистій обстановці на річній сесії Загальних зборів Академії, де лауреати виступають з науковими доповідями. Повідомлення про присудження найвищої нагороди з короткою анотацією робіт, науково-біографічною довідкою публікується в журналі «Вісник Національної академії наук України».

За цей час Золотої медалі імені В.І. Вернадського удостоєний 21 учений:

- у 2004 р. академік НАН України Б.Є. Патон отримав цю нагороду за видатні досягнення в галузі матеріалознавства;
- у 2005 р. академік НАН України та АМН України П.Г. Костюк та професор Е. Сільвестр Візі (Угорщина) — за видатні досягнення в галузі нейрофізіології та мембранології;
- у 2006 р. академік НАН України В.В. Скопенко за роботи з координаційної хімії й іноземний член НАН України академік РАН М.А. Плате (Росія) — за роботи з хімії і фізики полімерів;
- у 2007 р. академік НАН України Ю.О. Митропольський за дослідження у теорії диференційних рівнянь, створення асимптотичних методів нелінійної механіки і математичної фізики та їх застосування, а іноземний член НАН України академік РАН Ю.С. Осипов (Росія) — за розвиток теорії оптимального керування, теорії стабілізації руху нелінійних систем та їх застосування;
- 2008 р. академік НАН України М.В. Попович за праці з філософії і професор Жорж Ніва (Франція) — зі славістики;
- 2009 р. академік НАН України В.Г. Бар'яхтар за розробку теорії твердого тіла і статистичної фізики, а інозем-

ний член НАН України академік РАН В.Г. Кадишевський (Росія) — за розвиток теорії елементарних частинок та квантової теорії поля;

- у 2010 р. академік НАН України В.О. Марченко за дослідження у галузі функціонального аналізу та математичної фізики, а професор Жан Бургейн (Бельгія) — за праці з теорії гармонічного аналізу, ергодичної теорії та теорії чисел;

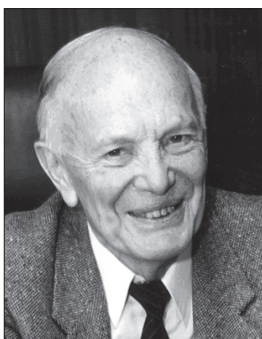
- у 2011 р. академік НАН України М.П. Лисиця за видатні досягнення в галузі оптики і спектроскопії, а професор Мануель Кардона (Іспанія) — за видатні досягнення у фізиці та оптиці твердого тіла;

- у 2012 р. академік НАН України Б.І. Олійник за видатні досягнення в галузі української літератури та літературознавства, а академік Македонської академії наук і мистецтв Блаже Петров Ристовські (Македонія) — за видатні досягнення в галузі слов'янської історії, літератури та мистецтвознавства.

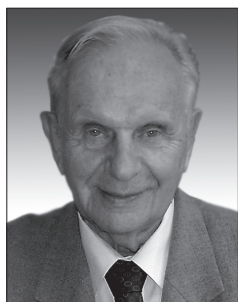
- у 2013 р. академік НАН України М.В. Багров за видатні досягнення в галузі географії та геоекології, а іноземний член НАН України академік РАН М.П. Лавьоров — за видатні досягнення у галузі металогенії уранових родовищ, економіки мінеральних ресурсів та радіоекології.

- у 2014 р. академік НАН України О.М. Гузь та іноземний член НАН України професор Г. Манг (Австрія) за визначні досягнення в галузі механіки деформівних тіл.

Лауреати Золотої медалі імені В.І. Вернадського

Б.Є. Патон

П.Г. Костюк

Е. Сільвестр Візі

В.В. Скопенко

М.А. Плате

Ю.О. Митропольский

Ю.С. Осипов

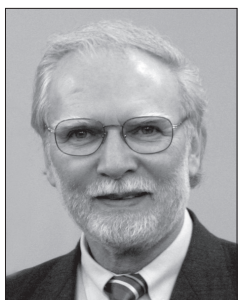
М.В. Попович

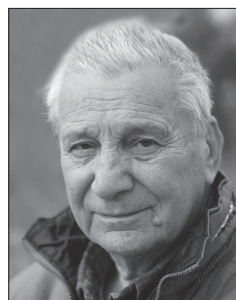
Жорж Ніва

В.Г. Бар'яхтар

В.Г. Кадишевський

В.О. Марченко

Жан Бургейн

М.П. Лисиця

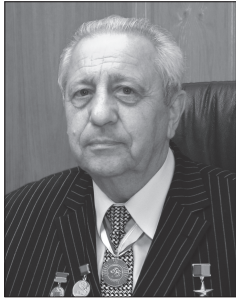
М. Кардона

Б.І. Олійник

Б.П. Ристовскі

М.В. Багров

М.П. Лавьоров

О.М. Гузь

Г. Манг

ПРЕМІЇ ІМЕНІ ВИДАТНИХ УЧЕНИХ УКРАЇНИ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

З метою відзначення вчених, які опублікували найкращі наукові праці, здійснили винаходи і відкриття, що мають важливе значення для розвитку науки, практики й державного будівництва, Національна академія наук України на підставі результатів конкурсів та рішень відповідних відділень наук щорічно присуджує премії імені видатних учених України. Нагородження лауреатів відбувається на річних сесіях Загальних зборів Академії з врученням дипломів. Повідомлення про присудження премій імені видатних вчених публікується в журналі «Вісник Національної академії наук України».

Першу іменну премію в Академії було започатковано у 1938 р. після смерті (березень) академіка Л.В. Писаржевського. Заслухавши доповідь неодмінного секретаря Академії наук О.В. Палладіна, Президія Академії наук УРСР ухвалила рішення щодо затвердження проекту положення про конкурс на премію імені академіка Л.В. Писаржевського за кращу «науково-дослідчу роботу в галузі неорганічної хемії» (протокол від 16.07.1938 № 25). У 1939 році Раднаком прийняв постанову (15.08.1939 № 916) про заснування щорічної премії імені академіка Л.В. Писаржевського в розмірі 5000 карбованців. Було оголошено конкурс та відбулося присудження премії згідно із затвердженим положенням. Для аспірантів інститутів Академії наук УРСР було також встановлено дві аспірантські стипендії імені академіка Л.В. Писаржевського в розмірі 600 карбованців на місяць.

Одразу після оприлюднення зазначеної постанови відбулося засідання Президії Академії (протокол від 10.09.1939 № 19), на якому президент АН УРСР академік О.О. Богомолець повідомив про рішення доручити Інституту фізичної хімії ім. Л.В. Писаржевського оголосити конкурс на кращу науково-дослідну роботу в галузі неорганічної хімії. За підсумками конкурсу в 1940 році першим лауреатом цієї премії став член-кореспондент АН СРСР (згодом дійсний член АН СРСР) Ілля Ілліч Черняєв, другим

в 1941 році — професор А.А.Грінберг (протокол засідання Президії АН УРСР від 14.04.1941 № 12). Втретє премія, незважаючи на важкі часи, що переживала країна в роки Великої Вітчизняної війни (установи Академії знаходилися в евакуації в Башкірії (м. Уфа) та за Уралом), за підсумками конкурсу, який було оголошено в 1942 році, була присуджена в лютому 1943 року (протокол засідання Президії АН УРСР від 19.02.1943 № 8) члену-кореспонденту АН СРСР професору А.Ф.Капустинському.

Ретельний пошук у Науковому архіві Президії НАН України матеріалів стосовно інших лауреатів за період 1938—1965 рр., так і не виявив документальних свідчень, які б з'ясували причини припинення проведення конкурсів на цю премію. Лише у 1964 році після прийняття Радою Міністрів УРСР нової постанови в Академії знову стали відбуватися конкурси на здобуття згаданої премії.

У січні 1946 року Раднарком УРСР постановою № 147 затвердив положення про золоту медаль та премію імені І.І. Мечникова. Про це рішення на засіданні Президії Академії наук УРСР (протокол від 15.02.1946 № 3) повідомив вчений секретар Президії АН України Г.В. Карпенко і згадану постанову було передано для ознайомлення до Відділу біологічних наук АН УРСР.

Але, як і у випадку з премією імені Л.В. Писаржевського, не вдалося встановити причин, за яких до 1996 року зазначені відзнаки не присуджувалися. Конкурс наукових робіт на премію імені І.І. Мечникова було поновлено тільки у 1995 році (постанова Президії НАН України від 12.07.1995 № 207).

Беручи до уваги визначну роль, яку відіграв академік Олександр Олександрович Богомолець для становлення й розвитку науки в Україні та в світі, Рада Міністрів СРСР 19 липня 1946 року прийняла постанову № 1610 «Об увековечении памяти выдающегося советского ученого в области медицинских наук академика А.А. Богомолец и об обеспечении его семьи». Тим самим було започатковано ще одну премію, яка мала присуджуватись Академією наук УРСР щорічно. Проте зазначену премію вперше було вручено лише у 1954 р. Її отримав академік О.Ф. Макарченко.

У березні 1948 року Рада по координації наукової діяльності академії наук СРСР звернулася до Ака-

демії наук Української РСР (а також і до всіх інших республіканських академій) з проханням скласти список премій імені видатних учених, які доцільно було б присуджувати науковим співробітникам за видатні наукові праці.

У відповідності до цього за поданням відділів Академії Президія АН УРСР підготувала список іменних премій, до якого в основному увійшли імена вчених, які працювали в АН УРСР або інших установах України. Проект списку премій імені видатних учених, що мали присуджуватися за наукові праці Президією АН УРСР (в розмірі 20000 крб.) один раз на два роки, налічував 17 номінацій в різних галузях наук та 18 прізвищ (див. додаток). Згодом деякі запропоновані премії увійшли до списку премій, що присуджує Академія сьогодні.

У 1949 році на засіданні Президії АН УРСР (протокол № 16 від 17.06.1949) було заслухано інформацію президента АН УРСР академіка О.В. Палладіна про святкування 100-річного ювілею академіка І.П. Павлова, а також затверджено заходи з відзначення цієї події.

Ці заходи містили пропозицію встановити в АН УРСР премію імені академіка І.П. Павлова в розмірі 10000 карбованців за найкращу роботу в галузі фізіологічних наук. Проте зазначена премія так і не з'явилася в Академії.

У березні 1963 р. Президія Академії наук України звернулася до владних структур з пропозицією про заснування семи іменних премій, а через рік у 1964 р. Рада Міністрів УРСР постановою від 12 червня № 595 «Про встановлення Академії наук УРСР премій імені видатних учених України» погодила запровадження в Академії ще чотирьох премій, а саме: імені М.М. Крилова, Є.О. Патона, Л.В. Писаржевського (повторно), В.Я. Юр'єва з періодичністю присудження один раз на три роки.

Кількість премій з часом поступово збільшувалась (у 1972 р. їх налічувалось 11, у 1982 — 19) і в 1992 році їх вже було 28.

У період здобуття Україною незалежності (1992 р.) Президією НАН України були скасовані премії імені Д.З. Мануїльського та О.Г. Шліхтера, засновані відповідними постановами Ради Міністрів УРСР у 1972 році.

До 1997 року кількість премій суттєво зросла і досягла вже 56. В зв'язку з цим та удосконалюючи прак-

тику присудження премій, Президія НАН України прийняла рішення, яким затвердила перелік премій імені видатних учених України і періодичність їх присудження — один раз на два роки.

У 2007 році Академією було оновлено Положення про премії НАН України імені видатних учених України з періодичністю присудження один раз на три роки (не більше 25 премій щорічно — див. додаток).

Оскільки у 2003 році Академія започаткувала найвищу відзнаку Національної академії наук України — Золоту медаль імені В.І. Вернадського, з переліку премій було вилучено премію імені В.І. Вернадського, засновану постановою Ради Міністрів УРСР від 29.06.1972 № 293.

Слід відзначити, що і в інших Академіях на теренах СНД існує практика присудження премій імені видатних учених та золотих медалей. Зокрема, в Російській академії наук зараз налічується 96 премій імені видатних учених (періодичність присудження раз на три роки), 29 золотих медалей, на які оголошується конкурс один раз на п'ять років та найвища нагорода — Велика золота медаль імені М.В. Ломоносова, яка присуджується щорічно за видатні досягнення в галузі природничих та гуманітарних наук (одна — російському, друга — іноземному вчену). В переліку нагород РАН є такі золоті медалі, як імені В.І. Вернадського, М.М. Боголюбова, крім того, також запроваджені премії імені М.О. Лаврентьєва, С.О. Лебедева, І.І. Мечнікова, І.І. Шмальгаузена, відповідні аналогічним нагородам НАН України.

За весь період починаючи з часу заснування першої премії імені Л.В. Писаржевського і до нашого часу кількість премій в Національній академії наук України досягла 73, вручено майже 1000 премій, а лауреатами стали понад 2000 вчених, серед яких багато відомих вітчизняних та іноземних дослідників*.

* Повна інформація про вчених Академії — лауреатів премій імені видатних учених наведена у довіднику: В.М. Палій, Ю.О. Храмов. Національна академія наук України. 1918—2013. Персональний склад. 6-е вид., доп. і випр. — К.: Фенікс, 2013. — 440 с.

ПЕРЕЛІК ПРЕМІЙ імені видатних учених України

№ п/п	Назва премії	Документ, на підставі якого засновано премію
1	Премія імені Амосова Миколи Михайловича	заснована постановою Президії НАН України від 28.05.2003 № 138
2	Премія імені Антонова Олега Костянтиновича	заснована постановою Президії НАН України від 20.06.1997 № 228
3	Премія імені Барабашова Миколи Павловича	заснована постановою РМ УРСР від 28.01.1987 № 25 та постановою Президії АН УРСР від 20.02.1987 № 68
4	Премія імені Боголюбова Миколи Миколайовича	заснована постановою Президії АН України від 19.02.1992 № 53
5	Премія імені Богомольця Олександра Олександровича	заснована постановою РМ СРСР від 19.07.1946 № 1610 та протоколом Президії АН УРСР від 04.09.1953 № 33, § 740
6	Премія імені Брауде Семена Яковича	заснована постановою Президії НАН України від 11.07.2007 № 206
7	Премія імені Бродського Олександра Ілліча	заснована постановою Президії НАН України від 20.06.1997 № 228
8	Премія імені Василенка Миколи Прокоповича	заснована постановою Президії АН України від 10.07.1991 № 219
9	Премія імені Вернадського Володимира Івановича	заснована постановою РМ УРСР від 23.06.1972 № 293 та постановою Президії АН УРСР від 18.07.1972 № 277. <i>Не присуджується з 2007 р. у зв'язку з заснуванням Золотої медалі імені В.І.Вернадського</i>
10	Премія імені Веркіна Бориса Ієремійовича	заснована постановою Президії НАН України від 20.06.1997 № 228
11	Премія імені Волкова Дмитра Васильовича	заснована постановою Президії НАН України від 11.07.2007 № 206
12	Премія імені Гершензона Сергія Михайловича	заснована постановою Президії НАН України від 10.09.2003 № 218
13	Премія імені Глушкова Віктора Михайловича	заснована постановою РМ УРСР від 09.03.1982 № 130 та постановою Президії АН УРСР від 21.07.1982 № 354
14	Премія імені Грушевського Михайла Сергійовича	заснована постановою Президії АН УРСР від 21.11.1990 № 300
15	Премія імені Давидова Олександра Сергійовича	заснована постановою Президії НАН України від 20.06.1997 № 228

№ п/п	Назва премії	Документ, на підставі якого засновано премію
16.	Премія імені Динника Олександра Миколайовича	заснована постановою РМ УРСР від 23.06.1972 № 293 та постановою Президії АН УРСР від 18.07.1972 № 277
17	Премія імені Доброхотова Миколи Миколайовича	заснована постановою Президії НАН України від 20.06.1997 № 228
18	Премія імені Дородніщина Анатолія Олексійовича	заснована постановою Президії НАН України від 11.07.2007 № 206
19	Премія імені Заболотного Данила Кириловича	заснована постановою РМ УРСР від 07.05.1967 № 287 та постановою Президії АН УРСР від 16.06.1967 № 176
20	Премія імені Кавецького Ростислава Євгеновича	заснована постановою Президії НАН України від 05.01.2000 № 4
21	Премія імені Карпенка Георгія Володимировича	заснована постановою РМ УРСР від 28.01.1987 № 25 та постановою Президії АН УРСР від 20.02.1987 № 68
22	Премія імені Кіпріанова Андрія Івановича	заснована постановою РМ УРСР від 28.01.1987 № 25 та постановою Президії АН УРСР від 20.02.1987 № 68
23	Премія імені Колесси Філарета Михайловича	заснована постановою Президії НАН України від 20.06.1997 № 228
24	Премія імені Комісаренка Василя Павловича (НАН України та НАМН України)	заснована спільною постановою Президій НАН України та АМН України від 06.11.1996 № 353
25	Премія імені Костомарова Миколи Івановича	заснована постановою Президії АН України від 08.05.1992 № 124
26	Премія імені Костюка Платона Григоровича	заснована постановою Президії НАН України від 28.03.2012 № 72
27	Премія імені Крейна Марка Григоровича	заснована постановою Президії НАН України від 11.07.2007 № 206
28	Премія імені Крилова Миколи Митрофановича	заснована постановою РМ УРСР від 12.06.1964 № 595 та постановою Президії АН УРСР від 17.07.1964 № 188
29	Премія імені Кримського Агатангела Юхимовича	заснована постановою Президії АН УРСР від 21.11.1990 № 300
30	Премія імені Курдюмова Георгія Вячеславовича	заснована постановою Президії НАН України від 20.06.1997 № 228
31	Премія імені Лаврентьєва Михайла Олексійовича	заснована постановою Президії НАН України від 20.06.1997 № 228

№ п/п	Назва премії	Документ, на підставі якого засновано премію
32	Премія імені Лашкарьова Вадима Євгеновича	заснована постановою Президії НАН України від 20.06.1997 № 228
33	Премія імені Лебедєва Сергія Олексійовича	заснована постановою РМ УРСР від 14.09.1976 № 447 та постановою Президії АН УРСР від 23.09.1976 № 327
34	Премія імені Лейпунського Олександра Ілліча	заснована постановою Президії НАН України від 11.07.2007 № 206
35	Премія імені Мануїльського Дмитра Захаровича	заснована постановою РМ УРСР від 23.06.1972 № 293 та постановою Президії АН УРСР від 18.07.1972 № 277. <i>Скасована постановою Президії АН України від 08.05.1992 № 124</i>
36	Премія імені Мечникова Іллі Ілліча (НАН України та НАМН України)	заснована постановою Раднаркому УРСР від 25.01.1946 № 147 (затверджено положення про золоту медаль та премію); повторно заснована постановою Президії НАН України від 12.07.1995 № 207
37	Премія імені Митропольського Юрія Олексійовича	заснована постановою Президії НАН України від 10.06.2009 № 178
38	Премія імені Михалевича Володимира Сергійовича	заснована постановою Президії НАН України від 20.06.1997 № 228
39	Премія імені Моргуліса Наума Давидовича	заснована постановою Президії НАН України від 11.07.2007 № 206
40	Премія імені Некрасова Зота Ілліча	заснована постановою Президії НАН України від 20.06.1997 № 228
41	Премія імені Остроградського Михайла Васильовича	заснована постановою Президії НАН України від 20.06.1997 № 228
42	Премія імені Палладіна Олександра Володимировича	заснована постановою РМ УРСР від 29.01.1973 № 36 та постановою Президії АН УРСР від 09.02.1973 № 57
43	Премія імені Патона Євгена Оскаровича	заснована постановою РМ УРСР від 12.06.1964 № 595 та постановою Президії АН УРСР від 17.07.1964 № 188
44	Премія імені Пекаря Соломона Ісаковича	заснована постановою Президії НАН України від 20.06.1997 № 228
45	Премія імені Писаренка Георгія Степановича	заснована постановою Президії НАН України від 11.07.2007 № 206
46	Премія імені Писаржевського Льва Володимировича	заснована постановою Раднаркому УРСР від 15.08.1939 № 916; повторно заснована постановою РМ УРСР від 12.06.1964 № 595 та постановою Президії АН УРСР від 17.07.1964 № 188

№ п/п	Назва премії	Документ, на підставі якого засновано премію
47	Премія імені Погорєлова Олексія Васильовича	заснована постановою Президії НАН України від 11.07.2007 № 206
48	Премія імені Потебні Олександра Опанасовича	заснована постановою Президії НАН України від 20.06.1997 № 228
49	Премія імені Прихотько Антоніни Федорівни	заснована постановою Президії НАН України від 20.06.1997 № 228
50	Премія імені Проскури Георгія Федоровича	заснована постановою РМ УРСР від 05.08.1974 № 401
51	Премія імені Птухи Михайла Васильовича	заснована постановою Президії НАН України від 20.06.1997 № 228
52	Премія імені Пулюя Івана Павловича	заснована постановою Президії НАН України від 20.06.1997 № 228
53	Премія імені Симиренка Льва Платоновича	заснована постановою РМ УРСР від 09.12.1980 № 640 та постановою Президії АН УРСР від 24.12.1980 № 609
54	Премія імені Синельникова Кирила Дмитровича	заснована постановою РМ УРСР від 05.08.1974 № 401
55	Премія імені Стражеска Миколи Дмитровича	заснована постановою Президії АН України від 25.09.1991 № 256
56	Премія імені Субботіна Серафима Івановича	заснована постановою Президії НАН України від 20.06.1997 № 228
57	Премія імені Тимошенка Степана Прокоповича	заснована постановою Президії НАН України від 20.06.1997 № 228
58	Премія імені Толубинського Всеволода Івановича	заснована постановою Президії НАН України від 20.06.1997 № 228
59	Премія імені Трефілова Віктора Івановича	заснована постановою Президії НАН України від 09.10.2002 № 245
60	Премія імені Туган-Барановського Михайла Івановича	заснована постановою Президії АН України від 16.07.1992 № 238
61	Премія імені Тутковського Павла Аполлоновича	заснована постановою Президії НАН України від 11.07.2007 № 206
62	Премія імені Федорова Євгена Павловича	заснована постановою Президії НАН України від 20.10.1999 № 327
63	Премія імені Франка Івана Яковича	заснована постановою РМ УРСР від 22.05.1979 № 260 та постановою Президії АН УРСР від 13.06.1979 № 271
64	Премія імені Францевича Івана Микитовича	заснована постановою РМ УРСР від 21.10.1987 № 342 та постановою Президії АН УРСР від 29.10.1987 № 339

№ п/п	Назва премії	Документ, на підставі якого засновано премію
65	Премія імені Холодного Миколи Григоровича	заснована постановою РМ УРСР від 23.06.1972 № 293 та постановою Президії АН УРСР від 18.07.1972 № 277
66	Премія імені Хрушова Василя Михайловича	заснована постановою Президії НАН України від 20.06.1997 № 228
67	Премія імені Чаговця Василя Юрійовича	заснована постановою Президії НАН України від 27.03.2013 № 31
68	Премія імені Чеботарьова Дмитра Федоровича	заснована постановою Президії НАН України від 24.10.2008 № 266
69	Премія імені Чижевського Дмитра Івановича	заснована постановою Президії НАН України від 20.06.1997 № 228
70	Премія імені Шліхтера Олександра Григоровича	заснована постановою РМ УРСР від 23.06.1972 № 293 та постановою Президії АН УРСР від 18.07.1972 № 277. <i>Скасована постановою Президії НАН України від 16.07.1992 № 238</i>
71	Премія імені Шмальгаузена Івана Івановича	заснована постановою Президії АН України від 28.05.1993 № 150
72	Премія імені Шміга Федора Івановича	заснована постановою Президії НАН України від 11.07.2007 № 206
73	Премія імені Шубникова Льва Васильовича	заснована постановою Президії НАН України від 11.07.2001 № 232
74	Премія імені Юр'єва Василя Яковича	заснована постановою РМ УРСР від 12.06.1964 № 595 та постановою Президії АН УРСР від 17.07.1964 № 188
75	Премія імені Янгеля Михайла Кузьмича	заснована постановою РМ УРСР від 28.06.1977 № 344 та постановою Президії АН УРСР від 14.07.1977 № 300
76	Премія імені Яновського Федора Гавриловича	заснована постановою Президії АН України від 22.12.1993 № 362

06.12.1913—12.12.2002

ПРЕМІЯ імені М.М. АМОСОВА

Заснована у 2003 році і присуджується по чергово по Відділенню інформатики та Відділенню біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України за видатні роботи в галузі: біокібернетики, проблем штучного інтелекту та розробки нових інформаційних технологій; за видатні наукові роботи в галузі кардіо- та судинної хірургії і трансплантології

Микола Михайлович Амосов — всесвітньо відомий учений у галузях торакальної хірургії та біокібернетики, хірург, педагог, засновник визнаної школи з легеневої та серцевої хірургії, а також з біологічної та медичної кібернетики, член-кореспондент АМН СРСР (1962), академік * (1969) — народився 6 грудня 1913 р. в с. Ольхове Архангельської губернії (нині — Вологодська область, Росія).

У 1934 році він вступає на енергетичний факультет Заочного індустріального інституту. Звістка про смерть матері наштовхнула Миколу Михайловича на ідею конструювання штучного серця, що стало однією з причин, які врешті-решт спонукали М.М. Амосова до занять медициною.

Навчаючись у Заочному індустріальному інституті Микола Михайлович у 1935 році вступає до Архангельського медичного інституту і обидва закінчує у 1939 році з відзнакою, причому перші два курси медінституту проходить за один рік.

У 1940 році Микола Амосов працює ординатором-хірургом міжрайонної лікарні в Череповці, робить операції на органах черевної порожнини. Під час війни М.М. Амосова призначають головним хірургом у пересувний польовий госпіталь, де він пропрацював всю Велику Вітчизняну війну, про-

НАГОРОДИ
НАН УКРАЇНИ

* Тут і далі за текстом в назвах установ, званнях академіків та членів-кореспондентів вилучено назву Національної академії наук України, яка відповідала певному часу (оскільки це значною мірою обтяжило б текст та ускладнило його сприйняття).

оперувавши близько 40 тисяч поранених. Під час війни Микола Михайлович написав три наукових роботи, останню з яких «Поранення колінного суглоба» як кандидатську дисертацію захистив у 1948 році під час роботи в Брянську головним хірургом області. Там же захистив і докторську дисертацію з хірургії легенів (1953). У 1952 році М.М. Амосов на запрошення О.С. Мамолата – директора Інституту туберкульозу ім. Ф.Г. Яновського – переїжджає до Києва.

Микола Михайлович Амосов був ініціатором широкого впровадження в країні резекційної хірургії при захворюваннях легенів, він зробив значний внесок у вирішення цієї проблеми.

У період 1955–1970 рр. М.М. Амосов завідує кафедрою грудної хірургії Інституту вдосконалення лікарів, а в 1955 році вперше проводить операцію на серці.

Вчений постійно шукає засоби і методи удосконалення операцій і реалізовує свої ідеї. Так, хірург М.М. Амосов перший у світі розробив і запровадив у практику антитромботичні протези серцевих клапанів, а також власний проект апарату штучного кровообігу. Під його керівництвом вперше в колишньому СРСР було розроблено стандартизовані історії хвороби з кардіохірургії і терапії, створено оригінальну класифікацію та номенклатуру хвороб і синдромів органів кровообігу, необхідну для вибору оптимального лікування та статистики в автоматизованій системі керування лікарнями.

У клініці, створеній М.М. Амосовим, проведено близько 7000 резекцій легенів, понад 95000 операцій з приводу хвороб серця, зокрема близько 36000 зі штучним кровообігом. У 1983 році керовану М.М. Амосовим клініку серцевої хірургії реорганізовано у Київський науково-дослідний інститут серцевої хірургії. Микола Михайлович був першим директором, а з 1988 року – почесним директором Інституту. Щорічно в Інституті проводилось близько 3000 операцій на серці, зокрема близько 1500 – зі штучним кровообігом. Велась розробка найважливіших проблем серцевої хірургії.

За 48 років хірургічної практики М.М. Амосовим особисто було зроблено понад десять тисяч операцій. Разом з хірургією М.М. Амосов велику увагу приділяв сучасним проблемам біологічної, медичної та психологічної кібернетики. З 1959 р. по 1990 р. він очолював відділ біологічної кібернетики в Інституті кібернетики ім. В.М. Глушкова НАН України. Під керівництвом М.М. Амосова проведені

фундаментальні дослідження систем саморегуляції серця і питань машинної діагностики хвороб серця, розробка і побудова фізіологічної моделі «внутрішнього середовища організму», моделювання на ЕОМ основних психологічних функцій і деяких соціально-психологічних механізмів поведінки людини. Нетрадиційність підходу, оригінальні погляди М.М. Амосова отримали всесвітнє визнання.

М.М. Амосов — автор понад 400 наукових робіт, включаючи 19 монографій. Ряд монографій переведено в США, Японії, Німеччині, Болгарії.

М.М. Амосовим підготовлено 40 докторів і понад 150 кандидатів наук, багато з них очолюють великі наукові центри. М.М. Амосов був членом президії правління Українського товариства хірургів і кардіологів та Міжнародної асоціації хірургів і кардіологів, Міжнародного товариства серцево-судинних хірургів, Міжнародного товариства медичної кібернетики та наукової ради з проблем кібернетики України, пізніше (до кінця життя) — радником при дирекції Інституту кібернетики ім. В.М. Глушкова НАН України, членом багатьох редколегій, редакційних рад низки вітчизняних і зарубіжних журналів.

Микола Михайлович багато часу приділяв літературній діяльності. Він писав не тільки наукові праці, науково-популярні книги, а й статті в газети і журнали та суто літературні повісті й романи, які він сам називав белетристикою: «Мысли и сердце», «Записки из будущего», «ППГ-22-66», «Книга о счастье и несчастьях», «Голоса времен», «Раздумья о здоровье», «Энциклопедия Амосова». Був постійним автором «Литературной газеты» і часопису «Наука и жизнь».

Свій талант лектора М.М. Амосов реалізовував також, викладаючи протягом багатьох років у Київському медичному інституті.

М.М. Амосов чотири рази поспіль (1962–1979) був депутатом Верховної Ради СРСР, надаючи реальну допомогу людям, які її потребували.

Герой Соціалістичної Праці (1973), лауреат Ленінської премії (1961), Державних премій України (1978, 1988, 1997), Заслужений діяч науки УРСР (1959). Нагороджений Почесною відзнакою Президента України (1993), орденом «За заслуги» II ступеня (1998), а також багатьма іншими орденами і медалями СРСР. Його ім'я носить Інститут серцево-судинної хірургії Національної академії медичних наук України (2003), а також вулиця в м. Києві.

07.02.1906—04.04.1984

ПРЕМІЯ імені О.К. АНТОНОВА

Заснована у 1997 році і присуджується по Відділенню механіки НАН України за видатні досягнення в галузі технічної механіки та літакобудування

Олег Костянтинович Антонов — видатний авіаконструктор, член-кореспондент (1964), академік (1967), академік АН СРСР (1981), що створив одну з найкращих у світі школу авіабудування — народився 7 лютого 1906 року у селі Троїцькому Московської області у дворянській сім'ї.

З молодих років Антонов захоплюється авіабудуванням, займається у шкільному гуртку любителів авіації. В 1923 році активно працює у «Товаристві друзів Повітряного флоту», у 1924 році під час навчання у Саратовському індустріальному технікумі будує свій перший планер, а у 1925 році вступає на машинобудівний факультет Ленінградського політехнічного інституту, який закінчує у 1930 році, після чого його направляють до Москви для організації Центрального конструкторського бюро планерів. З 1933 року О.К. Антонов працює головним конструктором планерного заводу в Тушино під Москвою, де створює близько 30 типів безмоторних літальних апаратів. На них випробовувались різні аеродинамічні рішення, проходили підготовку всі майбутні авіатори, було встановлено багато світових рекордів. Зокрема, на планерах Антонова серії «Рот-фронт» було досягнуто рекордної дальності польоту.

Наприкінці 30-х років ХХ століття О.К. Антонова запрошує до свого конструкторського бюро авіаконструктор О.С. Яковлев. Займаючись розробкою військових авіаційних машин, О.К. Антонов мріє

НАГОРОДИ
НАН УКРАЇНИ

про створення цивільних літаків. Цю мрію він починає втілювати вже після війни.

З 1940 по 1941 роки Олег Костянтинович працює на заводі «Красный летчик» над легким літаком зв'язку. У роки Великої Вітчизняної війни транспортно-десантні планери О.К. Антонова регулярно доставляли солдатів, техніку, бойове спорядження на різні ділянки фронту, використовувались для допомоги партизанам. З 1943 по 1946 рік О.К. Антонов – перший заступник головного конструктора ОКБ О.С. Яковлева, 1945–1946 рр. – начальник філіалу цього ОКБ у Новосибірську, з 1946 р. – головний конструктор ОКБ, а з 1962 по 1984 рік – генеральний конструктор, керівник конструкторського бюро літакобудування у Києві. З 1976 року – професор Харківського авіаційного інституту.

Олег Костянтинович Антонов мав енциклопедичні знання з авіації. Під його керівництвом та за безпосередньої участі спроектовано й побудовано понад 50 літаків різного класу і призначення. Зокрема, створено поршневі літаки Ан-2 і Ан-14, турбогвинтові літаки Ан-10, Ан-12, Ан-24, Ан-26, Ан-28, Ан-30, реактивний Ан-72, суцільнометалеві спортивні планери Ан-11, Ан-13, Ан-15.

Літаком-легендою став багатоцільовий Ан-2, що серійно виготовлявся понад півстоліття починаючи з 1947 р. Він отримав 16 модифікацій і набув 40 «професій», добре зарекомендувавши себе у небі різних країн. Ан-2 випускали за ліцензіями китайські, польські та інші літакобудівники. У 1947 році започатковано серію нових могутніх літаків. Транспортний Ан-8 першим у світі зміг перевозити до 11 тонн вантажу на великі відстані. Пасажирський Ан-10, який широко експортувався за межі країни, у 1960-х рр. став рекордсменом за кількістю перевезених пасажирів, і його було удостоєно Великої Золотої медалі на Всесвітній виставці у Брюсселі (1958). Пасажирський літак Ан-24, побудований із застосуванням нових технологічних рішень, на внутрішніх повітряних лініях прийшов на зміну широковідомому Іл-14, випередивши його за багатьма характеристиками. Цей літак експортувався в 26 країн світу.

Перший реактивний літак Антонова Ан-72 (1977) серед інших апаратів цього класу відрізняв-

ся високими літними параметрами, герметичністю, сучасним навігаційним обладнанням.

Літак-велетень Ан-22 («Антей», 1965) став свого часу справжнім проривом в авіабудуванні. В Парижі на 26-му Міжнародному авіакосмічному салоні він був у центрі уваги. За своїми розмірами цей літак перевершував усе, що було тоді в світі. Тільки «Антей» міг узяти 60 тонн великогабаритних вантажів, пролетіти з ними 5000 км і сісти на ґрунтовий аеродром. На ньому було встановлено 41 світовий авіаційний рекорд.

Створення «Руслана» Ан-124 (1982) було новим кроком у розвитку літакобудування та авіаційної науки. Він піднімає 150 тонн вантажів, доставляє їх на відстань 4500 км зі швидкістю 800–850 км/год. На ньому встановлено 22 рекорди.

Герой Соціалістичної праці (1966), лауреат Ленінської премії (1962), Державної премії СРСР (1952), Державної премії УРСР (1976), Заслужений діяч науки УРСР (1976), лауреат премії імені М.К. Янгеля АН УРСР (1984), автор понад 200 наукових праць з питань планеризму та літакобудування. Нагороджений багатьма орденами і медалями СРСР. Його ім'я присвоєно Київському механічному заводу (1984), який у 1991 р. перетворено в АНТК ім. О.К. Антонова, на честь вченого названо вулицю в м. Києві.

30.03.1894 – 29.04.1971

ПРЕМІЯ імені М.П. БАРАБАШОВА

Заснована у 1987 році і присуджується по Відділенню фізики і астрономії НАН України за видатні роботи в галузі фізики планет, зірок і галактик

Микола Павлович Барабашов – видатний астроном, педагог, академік (1948), що створив всесвітньо відому астрономічну школу – народився 30 березня 1894 року в сім'ї лікаря.

У 1912 році після закінчення І-ї харківської гімназії він вступає до Юр'євського (Тартуського) університету, одночасно працюючи в астрономічній обсерваторії. Астрономія захопила його уяву ще в дитячі роки – він самостійно будує телескоп, а у 15 років пише статтю про спостереження сонячних плям на Венері і Марсі, яка була опублікована в «Известиях Российского общества любителей астрономии» та французькому журналі «Астроном». Тоді ж юнак стає членом Товариства світознавства і Французького астрономічного товариства.

У 1915 році М.П. Барабашов будує невелику астрономічну обсерваторію, де працює і проводить екскурсії.

В 1915–1919 рр. М.П. Барабашов – студент астрономічної секції фізико-математичного факультету Харківського університету. Після закінчення навчання його залишають в університеті на кафедрі астрономії. З 1919 року М.П. Барабашов працює в Харківській обсерваторії, яку очолює з 1930 по 1971 рік. Водночас він активно займається викладацькою роботою, зокрема з 1923 року читає лекції на кафедрі астрономії і геодезії Харківського інституту народної освіти; в 1930–1933 рр. керує кафедрою Харківського університету комуністичної

освіти, а з 1934 по 1971 рік – кафедрою астрономії Харківського університету; в 1943–1945 рр. – очолює Харківський університет.

У 1927 році М.П. Барабашов стає професором, а в 1936 році після захисту дисертації отримує ступінь доктора фізико-математичних наук.

Наукові праці М.П. Барабашова присвячені дослідженню фізичних умов планет Сонячної системи та Місяця. Він заснував школу планетознавства. На основі візуальних спостережень Марса складає карту його поверхні. У 30-ті роки вчений застосовує фотографічну фотометрію, а пізніше – фотоелектронну фотометрію для вивчення планет і Місяця, що дає змогу визначити оптичні характеристики Марса, а також особливості відбиття світла від поверхні Венери. Ще у 1918 році він встановив, що поверхня Місяця складається з вулканічних порід. М.П. Барабашов вивчає властивості атмосфери Юпітера та будову кілець Сатурна. У 1935 році разом з М.Г. Пономарьовим конструює перший вітчизняний спектрогеліограф, який відіграв значну роль у розвитку Служби Сонця.

М.П. Барабашов керував експедиціями, що займалися спостереженням повних сонячних затемнень у 1936, 1941 та 1954 роках. Понад 15 років він очолював Комісію з фізики планет Астрономічної ради АН СРСР. На Міжнародній астрономічній нараді в Копенгагені у 1946 році його обирають членом комісії з фізичних спостережень планет та комісії з дослідження Сонця Міжнародного астрономічного товариства.

М.П. Барабашов – автор численних праць з астрономії, зокрема, книг «О происхождении Земли и других небесных тел» (Москва, 1955), «Результаты фотометрических исследований Луны и планет на астрономической обсерватории ХГУ» (Харків, 1957), «Атлас обратной стороны Луны» (Москва, 1960), деякі з яких перекладено на іноземні мови.

Герой Соціалістичної Праці (1969), Заслужений діяч науки УРСР (1941), нагороджений багатьма орденами та медалями СРСР, двічі обирався депутатом Верховної Ради СРСР (1950–1958).

Ім'ям М.П. Барабашова названі кратер на Марсі і мала планета № 2164, а також вулиця і станція метрополітену в Харкові.

21.08.1909 – 13.02.1992

ПРЕМІЯ імені М.М. БОГОЛЮБОВА

Заснована у 1992 році і присуджується по Відділенню математики НАН України за видатні наукові роботи в галузі математики і теоретичної фізики

Микола Миколайович Боголюбов – видатний фізик-теоретик, математик, член-кореспондент (1939), академік (1948), академік АН СРСР (1953), що заснував наукові школи з математичної та теоретичної фізики, нелінійної механіки у Києві, Москві й Дубні – народився 21 серпня 1909 року у Нижньому Новгороді. Його життя тісно пов’язане з Київським університетом, де з 1913 року працював професором богослов’я його батько, а родина проживала в університетському будинку.

Викладати М.М. Боголюбов починає в 1934 році в Київському університеті. Тут в 1936 році йому присуджують вчене звання професора. В університеті він працює протягом 1934–1941 та 1944–1949 рр. (з 1945 по 1949 роки деканом механіко-математичного факультету). У 1944 році М.М. Боголюбов організовує кафедру математичної фізики АН УРСР, де під його керівництвом проводяться фундаментальні дослідження з теорії нелінійних коливань та загальної теорії динамічних систем.

У 1949 році Микола Миколайович їде до Москви завідувачем відділу Математичного інституту ім. В.А. Стеклова, а у 1953 році – очолює кафедру Московського університету ім. М.В. Ломоносова. З 1956 року М.М. Боголюбов працює в Об’єднаному інституті ядерних досліджень (м. Дубна), а у 1965 (по 1989 рік) – стає директором цього Інституту. З 1966 по 1973 роки вчений керує Інститутом теоретичної фізики АН УРСР.

НАГОРОДИ
НАН УКРАЇНИ

Основні наукові праці М.М. Боголюбова присвячено дослідженням варіаційного числення, функціонального аналізу, теорії диференціальних рівнянь, теорії ймовірностей, математичної фізики, статистичної механіки, квантової теорії поля і теорії елементарних частинок. Він розробив (1934–1937) асимптотичний підхід до теорії нелінійних коливань (спільно з М.М. Криловим) і заснував новий напрям математичної фізики, встановив загальну форму теорії збурень (1946), заклав основи сучасної теорії кінетичних явищ (1947), побудував мікроскопічні теорії надплинності бозе-систем (1947–1948) та надпровідності (1957). Микола Миколайович запровадив поняття квазісередніх і створив нову теорію фазових переходів (1963). Розробив теорію матриці розсіяння і дав нове формулювання квантової теорії поля (1955). Навів строге доведення дисперсійних співвідношень, визначив поняття амплітуди розсіяння (1956), запровадив квантове число – колір, побудував тритриpletну теорію кварків з цілими зарядами (1955).

Обґрунтування ним загальної теорії динамічних систем мало важливе значення для розвитку багатьох напрямів фундаментальної науки. При вивченні фізичних процесів М.М. Боголюбов започаткував нові математичні методи, які ставали важливими самостійними розділами математики.

Двічі Герой Соціалістичної Праці (1969, 1989), лауреат Ленінської премії (1958), Державної премії СРСР (1947, 1953, 1984), премії імені М.М. Крилова (1965). Заслужений діяч науки УРСР (1970), кавалер шести орденів Леніна, нагороджений багатьма орденами і медалями СРСР, почесний член багатьох академій наук. Його ім'я присвоєно Інституту теоретичної фізики НАН України (1992).

Російською академією наук присуджується Золота медаль імені М.М. Боголюбова.

24.05.1881—19.07.1946

ПРЕМІЯ імені О.О. БОГОМОЛЬЦЯ

Заснована у 1946 році і присуджується по Відділенню біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України за видатні наукові роботи в галузі фізіології та патофізіології

Олександр Олександрович Богомолець — видатний учений-патофізіолог, державний і громадський діяч, організатор науки, засновник вітчизняної школи патофізіологів, академік (1929), президент АН УРСР (1930–1946), академік АН СРСР (1932) і її віце-президент (1942–1949), академік АН Білоруської РСР (1933), академік АМН СРСР (1944) — народився 24 травня 1881 року в Лук'янівській тюрмі, де його мати Софія Миколаївна Богомолець (дворянка за походженням) відбувала покарання за революційну діяльність (батько О.М. Богомолець — земський лікар — також брав участь у революційному русі).

Після закінчення І-ї Київської гімназії О.О. Богомолець вступає на юридичний факультет Київського університету, але під впливом лекцій професора В.В. Підвисоцького переводиться на медичний факультет Новоросійського університету (Одеса), який закінчує з відзнакою (1906). Під час навчання його викладачами були відомі професори того часу — В.В. Воронін, Л.О. Тарасевич, М.Г. Ушинський, які вплинули на подальший вибір його наукового та життєвого шляху і долучили до поглядів та наукових напрямів досліджень всесвітньо відомих вчених І.І. Мечникова, І.М. Сеченова, С.П. Боткіна.

Закінчивши Новоросійський університет, О.О. Богомолець залишається працювати асистентом на кафедрі загальної фізіології і в 1909 році у Військово-медичній академії (Санкт-Петербург) блискуче

НАГОРОДИ
НАН УКРАЇНИ

захищає докторську дисертацію, присвячену дослідженням з питань зовнішньої секреції кори надниркових залоз. Після стажування в Сорбоні (1911) стає професором (до 1925 року) Саратовського університету, де організує кафедру загальної патології і бактеріології, а також засновує кафедру мікробіології в Агрономічному інституті та Крайовий інститут мікробіології. Згодом (1925–1931) О.О. Богомолець стає професором II-го Московського медичного інституту, в якому очолює кафедру патофізіології, і одночасно (1928–1931) директором Інституту гематології і переливання крові в Москві.

У цей період О.О. Богомолець організує в Москві онкологічну лабораторію та лабораторію з вивчення патогенезу й профілактики нервово-м'язової втоми.

В 1930 році Олександр Олександрович переїздить до Києва, де створює Інститут експериментальної біології і патології Наркомздорв'я України і згодом стає його директором, а у 1934 році – директором Інституту клінічної фізіології АН УРСР, в якому працює до кінця свого життя (на базі цих двох установ у 1953 році створено Інститут фізіології АН УРСР).

Основні наукові праці О.О. Богомольця присвячено питанням патологічної фізіології, ендокринології, онкології, імунології, геронтології та дослідженню вегетативної нервової системи, гемодинаміки. Олександр Олександрович створив вчення про фізіологічну систему сполучної тканини, запропонувавши для підсилення її функцій при ряді захворювань антиретиккулярну цитотоксичну сироватку (у багатьох країнах відома як сироватка академіка Богомольця), що широко застосовувалась в роки Великої Вітчизняної війни для прискорення зростання переломів і загоєння ран. Роботи О.О. Богомольця та його вчення про значення фізіологічної системи сполучної тканини і методи цитотоксичної стимуляції її функцій дали нові засоби лікування інфекцій, трофічних порушень, профілактики рецидивів раку та ін., знайшли визнання не лише в СРСР, а й за кордоном. О.О. Богомолець – ініціатор і керівник робіт з консервування крові. За його активної участі було розроблено технологію консервації крові, яка й досі використовується у практичній медицині. О.О. Богомолець заклав ос-

нови геронтології, під його керівництвом в СРСР було проведено перший у світі перепис довгожителів. Він, зокрема, вивчав суть та біологічні процеси старіння, а також шляхи боротьби з передчасним старінням організму.

Праці О.О. Богомольця сприяли розвиткові майже всіх галузей патологічної фізіології. Вони стосувалися не лише питань ендокринології, порушень обміну речовин, імунітету, онкології, але й патології кровообігу (зокрема гіпертонії), патогенезу шоку тощо. Основною ідеєю багатьох праць О.О. Богомольця було висунуте ним положення про те, що виникнення, перебіг і завершення захворювання залежать не тільки від причини, яка викликала хворобу, а й від здатності організму до опору, тобто від його реактивності, що зумовлюється станом нервової системи та сполучної тканини.

За часи перебування О.О. Богомольця на посаді президента Академії значною мірою було реорганізовано її структуру – замість проблемно орієнтованих кафедр, комісій і комітетів створено профільні інститути. За його ініціативи було утворено й низку нових організацій, зокрема Астрономічну обсерваторію, закладено Ботанічний сад в Києві, відкрито (1941) перший у світі диспансер для боротьби з передчасним старінням, на базі якого згодом було створено інститут геронтології (1958).

Герой Соціалістичної Праці (1944), лауреат Державної премії СРСР (1941), Заслужений діяч науки УРСР (1943), нагороджений багатьма орденами і медалями СРСР, почесний член багатьох академій та наукових товариств. Його ім'я носить Інститут фізіології НАН України (1953), Національний медичний університет (1946), а також вулиця в м. Києві.

28.01.1911–29.06.2003

ПРЕМІЯ імені С.Я. БРАУДЕ

Заснована у 2007 році і присуджується по Відділенню фізики і астрономії НАН України за видатні роботи в галузі радіофізики і радіоастрономії

Семен Якович Брауде – видатний вчений в галузі радіофізики, член-кореспондент (1958), академік (1969) – народився 28 січня 1911 р. у м. Полтаві в сім'ї службовця.

Після закінчення у 1927 році індустріально-педагогічної школи (зараз – політехнічний коледж) мав намір продовжити навчання, але на заводі стало соціальне походження. У Харкові юнак деякий час займається репетиторством, доки його не зараховують на фізико-математичний факультет Інституту народної освіти (нині – Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна), де ним пройдено шлях від асистента до професора, завідувача кафедри.

Займаючись радіоастрономією, Семен Якович Брауде ставить за мету дослідити спалахи на Сонці й починає працювати над створенням радіолокатора. В 1937 році молодий учений захищає кандидатську дисертацію і стає науковим працівником лабораторії електромагнітних випромінювань Українського фізико-технічного інституту.

Семену Яковичу разом з колегами першим у світі вдалося створити радіолокатор, який визначав усі три координати повітряної мішені – азимут, похилу дальність до неї та висоту польоту. У перші тижні Другої світової війни – вже в липні 1941 року установка почала результативно діяти. За цей винахід С.Я. Брауде було нагороджено медаллю «За оборону Москви».

В 1943 році 32-річний учений успішно захищає докторську дисертацію.

У перше повоєнне десятиліття наукові інтереси С.Я. Брауде пов'язані з Військово-морським флотом, де він займається радіолокаційним виявленням плаваючих об'єктів. У цих дослідках не тільки було розв'язано задачу бойового застосування морських радіолокаторів, а й народився новий науковий напрям у радіофізиці – радіоокеанографія. Піонерські праці вченого стали класикою в цій галузі. Ними доведено можливість дистанційного, за сотні кілометрів, визначення стану водної поверхні, передбачення наближення штормів, відкриття явище аномального малого згасання НВЧ-радіохвиль у тропосфері в ділянці глибокої тіні. Як продовження радіоокеанографічних досліджень виникають побічні наукові напрями, одним з яких стає радіоастрономія.

У 60-ті роки ХХ століття широке визнання Семену Яковичу Брауде принесли роботи, якими була започаткована декаметровая радіоастрономія. Разом з колегами і учнями він створює найбільші радіоастрономічні системи декаметрових хвиль, унікальні за своєю чутливістю і роздільною просторовою здатністю: радіотелескоп УТР-2, що не має аналогів, і радіоінтерферометри УРАН. За їх допомогою одержано результати світового рівня: складено перший каталог космічних джерел декаметрового випромінювання (понад 4000 дискретних об'єктів), вивчено особливості незбуреного і спорадичного радіовипромінювання Сонця, виявлено імпульси у випромінюванні пульсарів і низку нових закономірностей у розподілі радіояскравості протяжних утворень.

Значним науковим досягненням стало виявлення у космічному випромінюванні першої гранично низькочастотної спектральної лінії збуджених атомів вуглецю, що відкрило нові можливості діагностики міжзоряного середовища. При розв'язанні низки задач астрофізики С.Я. Брауде теоретично визначив ефекти спільної дії синхротронного і теплового випромінювань, ефекти поглинання в іонізованому газі, закономірності синхротронного випромінювання об'єктів з великою оптичною товщиною.

Зараз Харківська школа радіоастрономів, фундатором і лідером якої був Семен Якович Брауде, визначає світовий рівень у галузі декаметрової радіоастрономії.

Творчий доробок С.Я.Брауде налічує понад 300 наукових праць, серед яких 5 монографій, 15 оглядів, 10 авторських свідоцтв на винаходи. Багато його статей опубліковано в міжнародних наукових журналах.

Лауреат Державних премій СРСР (1952, 1977) та України (1991, 1997), Заслужений діяч науки і техніки України (1991). Кавалер орденів Трудового Червоного Прапора (1954, 1971, 1981), нагороджений трьома орденами «За заслуги» – III ст. (1995), II ст. (1998) та I ст. (2001), медалями «За оборону Москви» та «За доблесну працю у роки Великої Вітчизняної війни» та багатьма іншими орденами і медалями СРСР, Почесною відзнакою Президента України (1995). Лауреат Золотої медалі імені О.С. Попова РАН (1983), премії та медалі Євразійського астрономічного товариства (1997), премії Є.П. Федорова НАН України (2006). Радіоастрономічній обсерваторії УТР-2 Радіоастрономічного інституту НАН України присвоєно ім'я С.Я. Брауде (2005).

19.06.1895 – 21.08.1969

ПРЕМІЯ імені О.І. БРОДСЬКОГО

Заснована у 1997 році і присуджується по Відділенню хімії НАН України за видатні наукові роботи в галузі теорії хімічної будови, кінетики та реакційної здатності

Олександр Ілліч Бродський – видатний учений фізико-хімік, академік (1939), член-кореспондент АН СРСР (1943), засновник загальноновизнаної в світі школи хіміків – народився 19 червня 1895 року в Катеринославі (м. Дніпропетровськ) у родині інженера.

У 1913 році Олександр Ілліч Бродський закінчує реальне училище і вступає на металургійний факультет Катеринославського гірничого інституту, згодом переводиться спочатку у Катеринославський, а потім – Московський університет, який закінчує у 1922 році.

Свою наукову діяльність розпочинає в 1914 році на кафедрі, яку очолював Лев Володимирович Писаржевський – на той час професор Катеринославського гірничого інституту. В результаті їх спільної діяльності було розроблено новий спосіб одержання перекису водню шляхом електролізу сірчаної кислоти, що був запатентований в 1916 р. Першу наукову статтю «Хімічна рівновага і розчинник» О.І. Бродський надрукував у 1921 р. ще студентом.

Після закінчення Московського університету Олександр Ілліч повертається до рідного міста й з 1924 року працює на науково-дослідній кафедрі електронної хімії, організованій Л.В. Писаржевським в Катеринославському гірничому інституті.

До 1923 року О.І. Бродський працює під керівництвом таких відомих вчених, як Л.В. Писаржевський, І.О. Каблуков, Д.П. Коновалов. Протягом

1923–1927 рр. тричі їде на стажування за кордон, де відвідує лабораторії професорів В.Ф. Оствальда, В.Г. Нернста, П. Ланжевена та ін. В 1926 р. О.І. Бродський блискуче захищає докторську дисертацію на тему «Хімічна рівновага й розчинник».

Завдяки непересічному педагогічному таланту О.І. Бродський понад чверть століття поєднує наукову роботу з педагогічною діяльністю. Протягом 1921–1925 рр. він працює спочатку асистентом кафедри біохімії, потім – доцентом, а у подальшому – професором кафедри фізичної хімії Катеринославського інституту народної освіти; у період 1925–1934 рр. він – професор кафедр фізичної хімії Дніпропетровського медичного інституту та Дніпропетровського гірничого інституту; протягом 1930–1941 рр. очолює кафедру фізичної хімії Дніпропетровського хіміко-технологічного інституту.

З 1927 року після реорганізації кафедри електронної хімії Дніпропетровського гірничого інституту в Інститут фізичної хімії Наркомосвіти УРСР, першим директором якого став Л.В. Писаржевський, О.І. Бродський бере активну участь в організації та становленні нового наукового центру (нині – Інститут фізичної хімії ім. Л.В. Писаржевського НАН України). Після смерті Л.В. Писаржевського з 1939 р. Олександр Ілліч очолює цей Інститут і працює його директором впродовж 30 років до кінця свого життя.

Значною мірою завдяки науковим досягненням О.І. Бродського та його школи Інститут фізичної хімії ім. Л.В. Писаржевського АН УРСР став визнаним науковим центром, відомим світовій науці. З його ім'ям пов'язаний подальший розвиток фізичної хімії в СРСР.

У науковій спадщині О.І. Бродського слід відзначити його наукові роботи 1930–1940 рр. у галузі електрохімії та термодинаміки розчинів, які мали надзвичайно важливе значення для формування правильних уявлень у світовій науці. Це насамперед розвиток загальної термодинамічної теорії впливу розчинника на хімічну рівновагу та застосування її до випадку електрорушійної сили гальванічних елементів, а також цикл досліджень стану електродів в розчинах з використанням розроблених О.І. Бродським зі співробітниками прецизійних методів дослідження. До числа найважливіших до-

сягнень вченого та його наукової школи належить започаткування та розвиток нової галузі хімічної науки – хімії ізотопів. В Інституті фізичної хімії ним була організована перша в СРСР лабораторія ізотопів й отримані важка вода (1934), концентра-ти важкого кисню (1937) та важкого азоту (1949), створені загальна теорія розділення ізотопів та методи їх аналізу. Це дало змогу побудувати першу в СРСР напівпромислову установку для виробництва важкої води, а також здійснити збагачення урану легким ізотопом для атомних реакторів. Були розроблені методи одержання багатьох сполук, мічених ізотопами водню, кисню та азоту, і впроваджені на заводі Державного інституту прикладної хімії (м. Ленінград), який забезпечував дослідні лабораторії країни міченими препаратами.

В лабораторії О.І. Бродського вперше в СРСР було також розпочато систематичне застосування стабільних ізотопів для вивчення механізмів хімічних реакцій. Завдяки цим новим методам досліджень О.І. Бродський отримав ряд фундаментальних результатів. Він дослідив ізотопний обмін водню, кисню, сірки, торію, аргону та азоту в неорганічних та органічних сполуках різних класів; створив теорію ізотопного обміну; вивчив механізм реакцій пероксидних сполук й процесів окиснення; розробив методи ізотопного аналізу свинцю та інших елементів гірських порід і мінералів для визначення їхнього геологічного віку. На початку 1960-х років О.І. Бродський разом зі співробітниками започаткував і енергійно розвивав дослідження процесів, що відбуваються за участю вільних радикалів, в яких широко використовувались нові на той час методи електронного парамагнітного резонансу, ядерного магнітного резонансу, квантової хімії та інші. Ці методи дали можливість, зокрема, вивчити механізм старіння капрону, деякі електрохімічні процеси, дослідити властивості стабілізаторів для полімерних матеріалів тощо.

О.І. Бродський – один із засновників Всесоюзного хімічного товариства імені Д.І. Менделєєва. З 1933 р. – член його Центрального правління та голова Дніпропетровського обласного відділення (1933–1941), голова Українського республіканського відділення (1948–1969). У 1958–1969 рр. – голова Наукової ради з проблем «Теорія хімічної будови,

кінетики та реакційної здатності» при Відділенні хімії та хімічної технології АН УРСР.

Його перу належить понад 200 наукових праць, в тому числі три монографії в галузі термодинаміки, електрохімії розчинів та хімії ізотопів. Зокрема його підручник «Физическая химия», виданий у двох томах у 1927–1928 рр., неодноразово перевидався багатьма мовами, а «Химия изотопов» – перша монографія в цій галузі у світовій науці.

Академік Олександр Ілліч Бродський належав до когорти тих учених, чиї праці докорінно змінювали уявлення про навколишній світ, а їх практичне застосування значною мірою впливало на суспільне життя.

Герой Соціалістичної Праці (1969), лауреат Державної премії СРСР (1946), Заслужений діяч науки УРСР (1965), нагороджений багатьма орденами та медалями СРСР, зокрема, орденом Трудового Червоного прапора (1945), орденом Леніна (1953), медаллю «За доблестный труд в Великой Отечественной войне» (1945), а також преміями імені М.Г. Кучерова Російського фізико-хімічного товариства (1927) та імені Л.В. Писаржевського АН УРСР (1965).

14.02.1866—03.10.1935

ПРЕМІЯ імені М.П. ВАСИЛЕНКА

Заснована у 1991 році і присуджується по Відділенню історії, філософії та права НАН України за видатні наукові роботи в галузі держави і права України

Микола Прокопович Василенко – видатний учений, правознавець, історик, державний та громадський діяч, організатор науки, фундатор української історико-правової науки, ініціатор створення і другий президент Української академії наук (УАН), академік (1920) – народився 14 лютого 1866 року у с. Есмань Глухівського району Чернігівської губернії (тепер – смт Червоне Сумської області) у родині службовця.

У 1890 р. М.П. Василенко закінчує історико-філологічний факультет Імператорського Дерптського (Юр'євського) університету і отримує ступінь кандидата історії. Протягом 90-х років XIX століття він працює в Історичному товаристві Нестора-літописця (з 1919 року – голова товариства), в Архіві давніх актів, а також співредактором часопису «Киевская старина». У 1909 році М.П. Василенка обирають приват-доцентом Київського університету, але через політичну неблагонадійність (звинувачення в українському сепаратизмі) позбавляють права викладати у вищих навчальних закладах. У 1917 році Миколу Прокоповича призначають попечителем Київського навчального округу, а згодом – товаришем (заступником) міністра освіти Тимчасового уряду Росії.

З проголошенням Української Народної Республіки М.П. Василенко бере активну участь у національно-державному будівництві. За часів Центральної Ради він стає членом Генерального суду –

вищого судового органу України; у період гетьманату П.П. Скоропадського – міністром освіти й тимчасово виконуючим обов'язки міністра закордонних справ, заступником голови уряду, головою (президентом) новоствореного вищого судового органу – Державного Сенату України. Обіймаючи державні посади, М.П. Василенко докладає зусиль для розвитку науки, культури й освіти в Україні, бере участь у заснуванні Національної бібліотеки, Державного українського архіву, Національного музею, Національної галереї мистецтва, державних українських університетів у Києві й Кам'янці-Подільському. За його сприяння відкрито понад 50 середніх шкіл та інших навчальних і культурно-мистецьких закладів.

М.П. Василенко – один з ініціаторів створення Української академії наук. Завдяки його зусиллям 27 (14) листопада 1918 року було прийнято закон про заснування УАН. У липні 1921 – лютому 1922 року Микола Прокопович очолює Академію, у 1920–1929 рр. головує у Постійній комісії з вивчення західноруського та українського права, у 1925–1929 рр. він – голова соціально-економічного відділу ВУАП.

М.П. Василенко на своєму життєвому шляху досить часто переслідувався і зазнавав утисків. Так, у вересні 1923 він був репресований і засуджений до десяти років позбавлення волі. І лише внаслідок клопотань багатьох відомих осіб у 1925 році його звільнили.

За своє творче життя вчений написав і надрукував понад 500 наукових і публіцистичних праць, зробивши вагомий внесок у розвиток української історико-правової науки. Наукове визнання М.П. Василенко здобув ще у дореволюційні часи ґрунтовними дослідженнями з історії України. Серед багатьох його праць найбільший резонанс викликали: фундаментальна монографія «Очерки по истории Западной Руси и Украины» (Київ, 1916 р.); одна з перших у національній науці історіографічних праць «К истории малорусской историографии и малорусского общественного строя» («Киевская старина», 1894 р.); археографічні публікації «Генеральных следств про маестности украинских полков 1729–1730 рр.». Вчений першим увів до наукового обігу відому нині юридичну пам'ятку «Экстракт из указов, инструкций и учреждений ... 1756 года»,

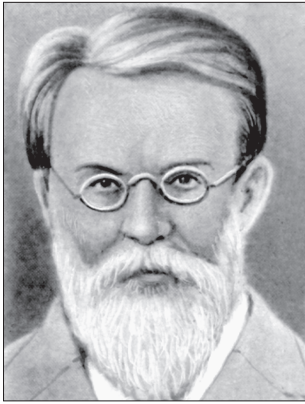
опублікував ряд змістовних статей про Литовсько-руську державу, магдебурзьке право тощо.

У пореволюційний час, працюючи в Українській академії наук, він опублікував класичну юридично-археографічну працю «Матеріали до історії українського права» (Київ, 1929 р.); одним із перших здійснив юридичний аналіз конституції П.С. Орлика і відомої пам'ятки «Суд і розправа в правах малоросійських»; підготував аналітичні нариси про наукову творчість Б.О. Кістяківського, О.І. Левицького, І.М. Каманіна, І.М. Балінського, а також ґрунтовні історико-юридичні розвідки «Кременецький ліцей і Університет св. Володимира» (Київ, 1923 р.), «Як скасовано Литовського статута» (Київ, 1926 р.), «Територія України XVII віку» (Київ, 1927 р.), «Правне положення Чернігівщини за польської доби» (Київ, 1928 р.) та ін. За редакцією вченого вийшло 7 випусків «Праць комісії для виучування західно-руського та українського права» і 6 томів (у 4 кн.) «Записок соціально-економічного відділу».

Вчений згуртував навколо себе плеяду непересічних дослідників історії українського права — Л.О. Окіншевича (Окиншевича), С.Г. Борисенка, І.Ю. Черкаського, С.М. Іваницького-Василенка та інших, які у межах діяльності академічної комісії створили наукову школу. Здобутки цієї школи в галузі дослідження історії української держави і права багато в чому й досі залишаються неперевершеними.

М.П. Василенко та його учні своєю творчістю переконливо довели, що українське право слід вивчати не стільки в контексті розвитку загально-російського права, як це робили попередні дослідники, скільки як таке, що за словами самого М.П. Василенка, «має свій самостійний інтерес для правника, історика й соціолога».

Крім того, вчений зробив вагомий внесок у розвиток в Україні архівної справи, сприяв розвитку археографії та археології, був одним з основоположників вітчизняної біографістики. У дореволюційний час він входив до складу Чернігівської і Полтавської губернських учених архівних комісій, а на початку 1920 р. був головою Архівної ради Київського архівного управління, яке утворилося з реорганізованого в 1919 р. архівно-бібліотечного відділу при Міністерстві освіти.

12.03.1863—06.01.1945

ПРЕМІЯ імені В.І. ВЕРНАДСЬКОГО

Заснована у 1972 році і присуджувалася до 2007 року по Відділенню наук про Землю НАН України за видатні наукові роботи в галузі геології, геофізики і гідрофізики

Володимир Іванович Вернадський — всесвітньо відомий учений-природодослідник, мінералог, кристалограф, основоположник геохімії, біогеохімії та радіології, мислитель, філософ, організатор науки, академік Петербурзької академії наук (1909), академік Російської АН (1917), академік УАН (1918), перший президент Української академії (1918–1921), почесний член багатьох іноземних академій та наукових товариств — народився 12 березня 1863 року в Санкт-Петербурзі в родині професора політехомії (батьки мали давнє українське коріння).

Після навчання в Петербурзькій гімназії В.І. Вернадський вступає на фізико-математичний факультет Петербурзького університету, який блискуче закінчує у 1885 році, захищає випускну роботу «Об оптических свойствах изоморфных смесей» і отримує ступінь кандидата наук. Його залишають в університеті для підготовки до отримання професорського звання. Там він починає викладати та займатися геологічними та ґрунтознавчими дослідженнями (вже на четвертому курсі навчання В.І. Вернадський займає посаду хранителя колекції Мінералогічного кабінету, який облаштував професор В.В. Докучаєв).

У 1887 році царський режим звинувачує В.І. Вернадського в опозиційних настроях й лише завдяки енергійному втручанням В.В. Докучаєва та М.П. Старицького він зміг уникнути відставки з університету і виїхати у відрядження до Європи терміном на два роки для підготовки магістерської дисертації.

За кордоном Володимир Іванович багато працює в хімічних і кристалографічних лабораторіях різних європейських університетів, відвідує геологічні, зоологічні музеї, ботанічні сади, займається в бібліотеках, бере участь у наукових конгресах, знайомиться з видатними вченими Європи, а також друкує свої праці в міжнародних журналах. У 1889 році В.І. Вернадського обирають членом Французького мінералогічного товариства, Британської асоціації наук і почесним членом Англійського королівського товариства – його ім'я стає відомим.

Отримавши запрошення очолити кафедру мінералогії Московського університету, у 1890 році В.І. Вернадський повертається до Росії і починає викладати в університеті, займається науково-дослідницькою роботою та бере активну участь в різних експедиціях, зокрема вивчає ґрунти Кременчуцького повіту Полтавської губернії (1890–1891).

У 1891 році В.І. Вернадський захищає магістерську дисертацію, його обирають приват-доцентом, а потім професором (1898) Московського університету. В цей період Володимир Іванович закладає основи генетичної школи у мінералогії, працюючи над розвитком нових галузей геологічних наук – геохімії, біогеохімії та радіології; організує першу експедицію з вивчення радіоактивних мінералів (1908–1911).

У 1909 році В.І. Вернадський стає академіком Петербурзької академії наук і їде до Петербурга, де його призначають директором Геологічного і мінералогічного музею Академії (1914); за його ініціати-ви при Академії була створена Комісія з вивчення природних продуктивних сил Росії.

На знак протесту проти порушення університетської автономії у 1910 році В.І. Вернадський разом з професорсько-викладацьким складом Московського університету подає у відставку і в 1911 році залишає університет. Володимир Іванович бере участь в революційному русі – редагує газету «Русские ведомости», стає членом ЦК Конституційно-демократичної партії, а після Лютневої революції 1917 року – заступником міністра освіти Тимчасового уряду.

У зв'язку з погіршенням стану здоров'я В.І. Вернадський у 1917 році переїжджає до України. У червні 1918 року на пропозицію М.П. Василенка –

міністра народної освіти та мистецтва гетьманського уряду – Володимир Іванович очолює Комісію з підготовки законопроекту про заснування Української академії наук у Києві; його обирають першим президентом Академії. Під проводом В.І. Вернадського розробляється ґрунтовний план діяльності та структури Академії, започатковуються численні напрями наукових досліджень.

У 1920–1921 роках В.І. Вернадський працює професором Таврійського університету (Сімферополь), а в 1922 році на запрошення Сорбоннського університету виїжджає до Франції, де читає курс лекцій з геохімії та біогеохімії. Одночасно з викладацькою діяльністю Володимир Іванович займається науково-дослідною роботою в Радієвому інституті М. Складовської-Кюрі, робить доповідь у Паризькій академії наук.

Повернувшись з-за кордону, В.І. Вернадський засновує та очолює Державний радієвий інститут і Інститут геохімії й аналітичної хімії у Москві (1922–1939), Комісію з історії знань (1922), біогеохімічну лабораторію Російської АН (1924), директором якої він був до кінця свого життя.

У передвоєнні роки В.І. Вернадський починає досліджувати проблему життя в космосі, вивчення якої не припиняє і в евакуації у Кокчетавській області (1941–1943).

Володимир Іванович Вернадський – геніальний учений, багатогранна постать, фундатор багатьох наукових напрямів: генетичної мінералогії, геохімії, біогеохімії, геохімічної еволюції, вчення про живу речовину, основоположник теорії біосфери, зокрема ноосфери, дослідник геохімічних закономірностей будови і складу Землі, хімічного складу земної кори й гідросфери, міграції хімічних елементів в земній корі, розподілу та ролі радіоелементів у її еволюції. З його ім'ям пов'язано багато інших важливих починань. Він автор понад 500 наукових праць з різноманітних галузей науки, відзначений Державною премією СРСР (1943).

На честь В.І. Вернадського названо вулиці в містах України, споруджено пам'ятники, його ім'я носить багато наукових установ, зокрема Національна бібліотека України (1988), Інститут загальної та неорганічної хімії НАН України (1993), Таврійський національний університет (1999).

08.08.1919—12.06.1990

ПРЕМІЯ імені Б.І. ВЕРКІНА

Заснована у 1997 році і присуджується по Відділенню фізики і астрономії НАН України за видатні роботи в галузі фізики і техніки низьких температур

Борис Ієремійович Веркін – видатний фізик-експериментатор, кріобіолог, організатор науки, педагог, член-кореспондент (1961), академік (1972) – народився 8 серпня 1919 року у Харкові.

У 1940 році він з відзнакою закінчує фізико-математичний факультет Харківського державного університету. Свою наукову діяльність починає з посади аспіранта в Українському фізико-технічному інституті (м. Харків) в лабораторії фізики низьких температур.

Повернувшись з фронтів Великої Вітчизняної війни у 1946 році, Б.І. Веркін продовжує наукову роботу. Працює спочатку молодшим, а згодом старшим науковим співробітником Харківського фізико-технічного інституту АН УРСР. В інституті та на кафедрі експериментальної фізики Харківського державного університету, працівником якої він був з 1950 року, було отримано піонерські результати, які в подальшому знайшли своє застосування.

В цей період визнання Б.І. Веркіну як вченому приносить цикл праць з дослідження ефекту де Хааса-ван Альфена – низькотемпературних осциляцій сприйнятливості металічних систем залежно від напруги магнітного поля. Отримані результати (криві) стали класичною ілюстрацією зазначеного ефекту і фактично прямим спостереженням електронної структури конкретних сполук й увійшли до всіх підручників та монографій з електронних і магнітних властивостей металів.

Дослідження електронної структури металів, які здійснив Б.І. Веркін, знайшли своє узагальнення в кандидатській (1950), а згодом в докторській (1957) дисертаціях.

У 1960 році Б.І. Веркін, виступивши ініціатором і одним із засновників, стає директором новоствореного Фізико-технічного інституту низьких температур АН УРСР в Харкові. Під його безпосереднім керівництвом виконуються не тільки фундаментальні дослідження, а й формується співдружність учених і конструкторів, які забезпечують втілення наукових ідей у конкретні вироби.

Основні праці Б.І. Веркіна присвячено питанню фізики і техніки низьких температур, зокрема дослідженням електронних властивостей металів, надпровідності, низькотемпературного та вакуумного матеріалознавства, кріогенної медицини і біології, фізики кріогенних рідин, надпровідникових магнітних систем та приладів. Він зробив значний внесок у вивчення природи магнітних властивостей металів і вирішення проблеми їх електронного енергетичного спектра.

У 1967–1975 роках за його безпосередньої участі розроблено метод тунельної спектроскопії. Борис Ієремійович також отримав низку нових вагомих результатів в кріогенному та космічному матеріалознавстві, розв'язав задачу моделювання поведінки рідини в умовах невагомості. Разом із співробітниками інституту він створив перші потужні надпровідні електричні машини, пасивні системи охолодження з твердим холодоагентом, ряд надпровідникових приладів.

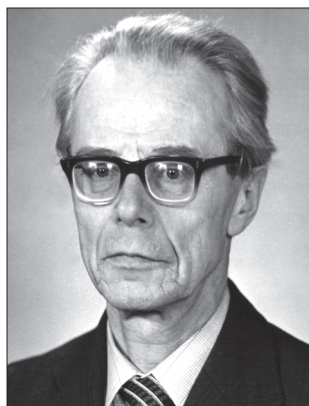
Спільно з медиками Б.І. Веркін впровадив низку методів тривалого консервування крові, тканин і кісткового мозку при низьких температурах. Крім того, Б.І. Веркін суттєво впливав на становлення і розвиток досліджень в таких напрямках, як фізика гелію та його розчинів, фізика квантових кристалів і кріокристалів, фізика пластичності і міцності, оптична спектроскопія антиферромагнетиків та кристалів тощо.

З огляду на вимоги часу щодо розвитку досліджень з кріобіології та кріомедицини сприяв створенню в Харкові Інституту проблем кріобіології та кріомедицини АН УРСР, в Дніпропетровську – трьох фізичних відділів в складі Інституту геотех-

нічної механіки АН УРСР, фізико-технічного факультету і в його складі кафедри кріогеніки в Харківському політехнічному інституті, кріогенного центру в Якутському державному університеті, спеціалізації «фізика низьких температур» на кафедрі молекулярної біології Харківського державного університету ім. В.Н. Каразіна. Він є засновником журналу «Фізика низьких температур» (1974).

Б.І. Веркін багато років присвятив викладацькій діяльності, його численні учні з успіхом працюють на теренах фізики низьких температур і кріогенної техніки.

Лауреат Державної премії УРСР (1973), Державної премії СРСР (1978), нагороджений багатьма орденами і медалями СРСР, обирався депутатом Верховної Ради УРСР, його ім'я присвоєно Фізико-технічному інституту низьких температур НАН України (1991).

03.07.1925—05.01.1996

ПРЕМІЯ імені Д.В. ВОЛКОВА

Заснована у 2007 році і присуджується по Відділенню ядерної фізики та енергетики НАН України за видатні наукові роботи в галузі теорії ядра та фізики високих енергій

Дмитро Васильович Волков – видатний фізик-теоретик, член-кореспондент (1976), академік (1988), засновник наукової школи теоретико-групового підходу у фізиці елементарних частинок – народився 3 липня 1925 року в Ленінграді в робітничій сім'ї.

В роки Великої Вітчизняної війни (1943–1945) бере участь в бойових діях спочатку на Карельському, а згодом на Далекосхідному фронтах. У 1946 році після демобілізації Дмитро Васильович складає іспити на атестат зрілості на підготовчому відділенні Ленінградського авіаційного інституту. Того ж року вступає на фізичний факультет Ленінградського університету. Після четвертого курсу наказом Військового міністерства СРСР Д.В. Волкова переводять до Харківського державного університету, який він закінчує у 1952 році за спеціальністю «теоретична фізика». У 1953 році Д.В. Волков вступає до аспірантури, після закінчення якої (1956) починає свою трудову діяльність у Харківському фізико-технічному інституті АН УРСР, де проходить шлях від наукового співробітника до керівника лабораторії (з 1967).

У 1958 році Дмитро Васильович успішно захищає кандидатську, а в 1967 році – докторську дисертацію.

Д.В. Волков вніс суттєвий вклад у розвиток ряду напрямів сучасної теоретичної фізики, в тому числі теорії елементарних частинок та квантової теорії поля (1959). Він автор широковизнаних ідей у фі-

зиці елементарних частинок, зокрема таких як парастатистика. Д.В. Волков сформулював основні поняття диференціальної геометрії суперпростору.

Роботи Д.В. Волкова з теорії полюсів Редже і вищих симетрій елементарних частинок отримали високу оцінку в нашій країні і за кордоном. За його активної участі було створено новий напрям фізики високих енергій.

Світову славу Дмитру Васильовичу принесло відкриття нового типу симетрії (що згодом отримала назву «суперсиметрія»), на основі якої була побудована теорія супергравітації. Концепція суперсиметрії обумовила основний напрям розвитку фізики елементарних частинок останніх десятиліть. Д.В. Волкову належать також ідеї з теорії релятивістських струн та суперструн, які заклали основи побудови єдиної теорії фундаментальних взаємодій. Над нею він працював останні роки свого життя.

Д.В. Волков багато часу віддавав підготовці наукових кадрів, викладав на фізико-технічному факультеті Харківського державного університету, а також систематично читав лекції для молодих учених-теоретиків та експериментаторів.

Заслужений діяч науки УРСР (1982), нагороджений багатьма орденами та медалями СРСР, в тому числі Трудового Червоного Прапора (1976), Вітчизняної війни II ступеня (1985), «За бойові заслуги» (1946) та «За трудову відзнаку» (1963), лауреат Міжнародної премії імені Вальтера Тіррінга (1997, посмертно).

11.02.1906—07.04.1998

ПРЕМІЯ імені С.М. ГЕРШЕНЗОНА

Заснована у 2003 році і присуджується по Відділенню біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України за видатні досягнення в галузі молекулярної біології, молекулярної генетики та молекулярної біофізики

Сергій Михайлович Гершензон – видатний учений в галузі молекулярної біології і генетики, член-кореспондент (1967), академік (1976) – народився 11 лютого 1906 року в Москві в сім’ї відомого історика М.О. Гершензона.

У 1923 році він вступає на біологічне відділення фізико-математичного факультету Московського університету, після його закінчення (1927) – до аспірантури. Потім працює асистентом, а згодом доцентом кафедри генетики Московського державного університету. Після заснування Інституту генетики Сергій Михайлович отримує запрошення від його директора академіка М.І. Вавілова і у 1935 році розпочинає свою роботу на посаді наукового співробітника.

На початку 1937 р. С.М. Гершензону пропонують очолити щойно створений у Києві відділ генетики Інституту зоології АН УРСР, де він працює до 1963 року. Окрім посади завідувача відділу, директор Інституту академік І.І. Шмальгаузен запропонував Сергію Михайловичу також очолити кафедру дарвінізму і генетики у Київському університеті, де він викладає протягом багатьох років (1937–1941, 1944–1948).

В евакуації С.М. Гершензон не припиняє наукову діяльність, працює над оборонною тематикою і у 1942 році захищає докторську дисертацію.

Після повернення до Києва у квітні 1944 року він разом із співробітниками інституту відновлює

експериментальні дослідження та вивчає генетичні процеси в природних популяціях тварин.

Сумнозвісна сесія ВАСГНІЛ 1948 року змінила долю багатьох учених (звільнено з посад директора Інституту зоології АН УРСР академіка Д.К. Третьякова, академіка І.І. Шмальгаузена, професора С.М. Гершензона). Відділ генетики було розформовано, а Сергія Михайловича переведено на посаду старшого наукового співробітника відділу акліматизації та селекції. Основним напрямом діяльності відділу стає розробка методів акліматизації нещодавно завезеного до країни дубового шовкопряда. С.М. Гершензон починає досліджувати вірусну хворобу дубового шовкопряда і одночасно займається його генетикою – проводить дослідження ентомопатогенних вірусів.

У 1963–1973 роках С.М. Гершензон стає заступником директора та завідувачем сектору Інституту мікробіології і вірусології АН УРСР, а в 1967 році за дорученням Президії АН УРСР очолює роботу зі створення Інституту молекулярної біології та генетики АН УРСР, де протягом 1968–1986 років працює завідувачем відділу, а з 1987 року – радником при дирекції інституту.

Наукова діяльність С.М. Гершензона багатогранна – він відкрив мутагенну дію екзогенних ДНК, експериментально довів можливість зворотної передачі генетичної інформації від РНК до ДНК, його наукові роботи часто цитуються відомими вітчизняними та зарубіжними спеціалістами. С.М. Гершензон – автор 9 монографій (три написані в останні роки життя), в яких узагальнено досягнення сучасної біології та наведено результати експериментальних досліджень в галузі генетики.

Герой Соціалістичної Праці (1990), лауреат Державної премії УРСР (1981), нагороджений багатьма орденами і медалями СРСР.

24.08.1923—30.01.1982

ПРЕМІЯ імені В.М. ГЛУШКОВА

Заснована у 1982 році і присуджується по Відділенню інформатики НАН України за видатні досягнення в галузі кібернетики, загальної теорії обчислювальних машин і систем

Віктор Михайлович Глушков — видатний учений в галузі математики, кібернетики, обчислювальної техніки та інформатики, фундатор української школи з проблем штучного інтелекту й розпізнавання образів, організатор науки, педагог, член-кореспондент (1958), академік (1961), віце-президент АН УРСР (1962—1982), академік АН СРСР (1964) — народився 24 серпня 1923 року в Ростові-на-Дону (Росія) в родині службовців.

Закінчивши у 1948 році одночасно Ростовський університет та Новочеркаський політехнічний інститут, Віктор Михайлович розпочинає свою трудову діяльність в Уральському лісотехнічному інституті (м. Свердловськ, нині Єкатеринбург, Росія), де проходить шлях від асистента до завідувача кафедри теоретичної механіки (1948—1956). У цей період В.М. Глушков активно працює над розв'язанням задач з алгебри і в 1951 році захищає кандидатську дисертацію, а у 1955 році — докторську.

На запрошення академіка Б.В. Гнеденка (директор Інституту математики АН УРСР) Віктор Михайлович Глушков — вже відомий учений-алгебраїст у 1956 році переїжджає до Києва, де очолює лабораторію обчислювальної техніки в Інституті математики (1956—1957). У 1957 році він стає директором Обчислювального центру АН УРСР, а з 1962 року і до кінця свого життя працює директором Інституту кібернетики АН УРСР, створеного на базі цього центру.

НАГОРОДИ
НАН УКРАЇНИ

Сфера наукової діяльності В.М. Глушкова надзвичайно широка – він розв’язав узагальнену п’яту проблему Гільберта (1957), побудував теорію локально-бікомпактних груп у цілому (1956) й загальну теорію цифрових автоматів та дискретних перетворювачів (1964). Серед вагомих результатів – розробка математичної теорії проектування обчислювальних систем (1970), ідеї інтерпретації мов високого рівня (1963–1965) та рекурсивних, макроконвеєрних ЕОМ (1974–1977), розв’язання проблем штучного інтелекту й розпізнавання образів.

Під його керівництвом розроблено принципи оцінювання ефективності систем математичного забезпечення обчислювальної техніки, створено і впроваджено у практику математичне забезпечення ЕОМ «Київ» (1961); проект ЕОМ «Україна» (1966); серію ЕОМ «Мир» (1968); першу автоматизовану систему керування «Львів» (1970); системи автоматизації проектування «Проект» та машини «Київ-67» і «Київ-70» для керування іонним променем (1977); проект загальнодержавної автоматизованої системи збору й оброблення інформації тощо.

В.М. Глушков акцентував увагу на методологічному осмисленні кібернетики як науки про засоби переробки інформації, на прикладному використанні результатів наукових досліджень. Колектив, очолюваний вченим, проводив широкомасштабні дослідження в галузі структури та конструкцій обчислювальних машин, розробив принципи оцінювання ефективності систем математичного забезпечення обчислювальної техніки.

В.М. Глушков застосував принципово новий підхід до вирішення завдань господарського планування і управління із застосуванням кібернетичних методів в економіці. Він започаткував нові методи науково-технічного прогнозування та створив принципи побудови математичних моделей при розв’язанні складних задач економічних систем.

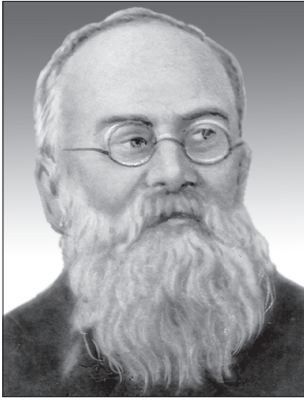
Результати досліджень В.М. Глушкова викладені в понад 500 наукових працях, в тому числі 30 монографіях, під його керівництвом видано першу в світі «Енциклопедію кібернетики».

З його ім’ям пов’язано відкриття в Київському університеті кафедри теоретичної кібернетики (1969). В.М. Глушков очолював також кафедру теоретичної кібернетики і методів оптимального управ-

ління в Московському фізико-технічному інституті (1967), викладав у Київському політехнічному інституті та багатьох інших навчальних закладах.

Фундаментальні дослідження В.М. Глушкова вказали нові шляхи розвитку математики, кібернетики, обчислювальної техніки.

Герой Соціалістичної Праці (1969), Заслужений діяч науки УРСР (1978), лауреат Ленінської премії (1964), Державних премій СРСР (1968, 1977), Державної премії УРСР (1970), премій імені М.М. Крилова АН УРСР (1967), імені С.О. Лебедєва АН УРСР (1979) та імені О.М. Крилова АН СРСР (1980), нагороджений багатьма орденами і медалями СРСР, удостоєний звання «Піонер комп'ютерної техніки» (1997) Міжнародної комп'ютерної громади (IEEE Computer Society). Його ім'я носить Інститут кібернетики НАН України (1982), а також проспект в м. Києві.

30.09.1866 – 25.11.1934

ПРЕМІЯ імені М.С. ГРУШЕВСЬКОГО

Заснована у 1990 р. і присуджується по Відділенню історії, філософії та права НАН України за видатні наукові роботи в галузі історичної україністики та соціології

Михайло Сергійович Грушевський – видатний учений, історик, соціолог, літературознавець, державний, громадський і політичний діяч, організатор української науки, академік (1923), академік АН СРСР (1929) – народився 30 вересня 1866 року в місті Холм (нині м. Хелм, Польща) в родині вчителя.

У 1886 році М.С. Грушевський вступає на історичне відділення історико-філологічного факультету Київського університету, яке закінчує у 1890 році і залишається там професорським стипендіатом. За монографію «История Киевской земли от смерти Ярослава Мудрого до конца XIV века» у 1890 році його нагороджено золотою медаллю університету.

У 1894 році він захищає магістерську дисертацію на тему «Барское старство. Исторические очерки». Тоді ж його призначають ординарним професором кафедри «Всесвітньої історії з окремим узагальненням історії Східної Європи» Львівського університету.

У Львові М.С. Грушевський очолює історико-філософську секцію Наукового товариства ім. Шевченка, редагує «Записки Наукового товариства ім. Шевченка», створює і очолює Археографічну комісію товариства (1896–1913), стає його головою (1897–1913).

В цей період М.С. Грушевський завершує кілька популярних курсів загальної історії України, які стали основою багатотомної фундаментальної праці «Історія України-Руси». Також він організо-

НАГОРОДИ
НАН УКРАЇНИ

вує археографічні експедиції до бібліотек та архівів Москви, Києва, Харкова, Варшави, Кракова й розпочинає підготовку документів і матеріалів з історії України козацьких часів та історії українського козацтва.

У 1907 році М.С. Грушевський переносить свою діяльність до Києва. Його обирають головою заснованого ним Українського наукового товариства. У 1907 році за його участі створюється нелегальне українське позапартійне об'єднання – Товариство українських поступовців.

У грудні 1914 року жандармерія Києва заарештовує М.С. Грушевського і, звинувативши його в австрофільстві та причетності до створення Легіону українських січових стрільців, відправляє у заслання до Симбірська. У 1916 році Михайло Сергійович переїжджає до Москви, де працює над матеріалами 8-го тому «Історії України-Руси».

У 1917–1918 роках М.С. Грушевського обирають головою Української Центральної Ради, за його головування проголошується Українська Народна Республіка (1917), приймається Конституція УНР (1918).

Після гетьманського перевороту М.С. Грушевський емігрує до Чехословаччини, живе і працює у Празі, а згодом у Відні, де займається публіцистичною та науковою діяльністю, засновує Український соціологічний інститут, а також починає працювати над багатотомною «Історією української літератури».

У 1924 році М.С. Грушевський повертається в Україну, очолює науково-дослідну кафедру історії України, ряд комісій, зокрема Археографічну комісію ВУАН, та секцій в Академії наук, редагує низку журналів, розробляє проект Українського історичного інституту.

Восени 1929 року установи та комісії, створені М.С. Грушевським, ліквідуються, а сам він у 1931 році змушений переїхати до Москви.

У листопаді 1934 року, перебуваючи на лікуванні у Кисловодську, М.С. Грушевський помер внаслідок недбало проведеної операції.

За своє життя М.С. Грушевський зробив і написав так багато, що склався окремий міждисциплінарний напрям дослідження його творчої та політичної діяльності — грушевськознавство. Творча

спадщина М.С. Грушевського вражає своїм тематичним діапазоном, енциклопедичністю, фундаментальністю. Його перу належать близько двох тисяч праць з історії, соціології, літератури, історіографії, етнографії, фольклору. Неповною мірою досліджено його публіцистику та епістолярій.

Він увійшов у вітчизняну історію як її великий літописець, автор фундаментальної «Історії України-Руси», що увібрала кращі здобутки сучасної йому української науки. Перу М.С. Грушевського належать праці «Історія українського народу» (1904), «Київська Русь» (1911), «Ілюстрована історія України» (1911), «Історія української козаччини» (1914–1915), «Середні віки Європи» (1919), «Початки громадянства» (1921), «З історії релігійної думки на Україні» (1925) та багато інших.

М.С. Грушевський є фундатором української історіографії, засновником львівської і київської наукових шкіл, автором схеми українського історичного процесу від найдавніших часів до 19 століття, покладеного в основу «Історії України-Руси». Ним створено концепцію історії української літератури та її періодизації від витоків до XVII століття.

Важливим етапом у розвитку наукового літературознавства стала фундаментальна багатотомна праця М.С. Грушевського «Історія української літератури» і численні літературознавчі статті, які доповнювали історію національної культури, етносу, наведені в «Історії України-Руси».

На честь М.С. Грушевського названо вулиці в містах України, споруджено пам'ятники, його портрет зображено на банкноті номіналом 50 гривень, а ім'я присвоєно Інституту української археографії та джерелознавства НАН України (1995).

26.12.1912 – 19.11.1993

ПРЕМІЯ імені О.С. ДАВИДОВА

Заснована у 1997 році і присуджується по Відділенню фізики і астрономії НАН України за видатні роботи в галузі теоретичної і біологічної фізики

Олександр Сергійович Давидов – видатний фізик-теоретик, педагог, член-кореспондент (1951), академік (1964), засновник теоретичної школи з фізики – народився 26 грудня 1912 року в Євпаторії у робітничій сім'ї.

У 1930 р. він переїжджає до Москви і в 1933 вступає до Московського університету на фізичний факультет, який з відзнакою закінчує у 1939 році й стає аспірантом всесвітньо відомого фізика-теоретика І.Є. Тамма і одним із найкращих представників його школи.

У 1943 році О.С. Давидов захищає кандидатську дисертацію, й у період 1945–1953 рр. та 1964–1966 рр. працює в Інституті фізики АН України. Він вперше формулює основні положення теорії молекулярних екситонів і передбачає розщеплення невироджених молекулярних термів у кристалах, що вміщують кілька молекул в елементарній комірці. Крім того, вчений будує теорію спектрів поглинання, люмінесценції, розсіяння і дисперсії світла в молекулярних кристалах, яка знайшла широке застосування при дослідженні енергетичної структури твердих тіл і в квантовій хімії та біофізиці.

У 1958–1964 рр. Олександр Сергійович керує кафедрою квантової механіки Московського університету. В цей період він особливу увагу приділяє дослідженням структури атомних ядер. Разом зі своїми співробітниками він пропонує теорію неаксіальних ядер. Пізніше О.С. Давидов будує теорію

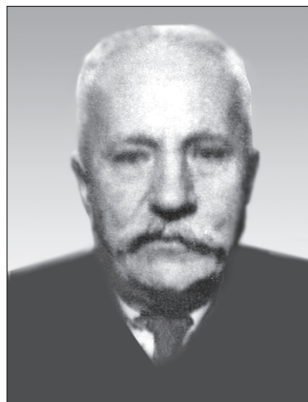
електромагнітних переходів у неаксіальних атомних ядрах з урахуванням їх поверхневих коливань.

Після повернення до Києва у 1964 році О.С. Давидов очолює теоретичний відділ Інституту фізики і одночасно відділ теорії багаточастинкових систем Інституту теоретичної фізики АН УРСР (1964–1966); у 1973–1988 рр. стає директором, а з 1988 року – почесним директором Інституту теоретичної фізики АН України.

О.С. Давидов – автор багатьох відомих в наукових колах праць в галузі фізики твердого тіла, теорії ядра, теоретичної біофізики. У 1966 році видається його монографія «Збудження станів атомних ядер», а у 1968 р. – «Теорія молекулярних екситонів».

Олександр Сергійович багато сил та часу віддавав педагогічній роботі. Його лекції привертали увагу не тільки студентів і аспірантів, але й викладачів університету, співробітників науково-дослідних інститутів. Глибоке проникнення в саму суть предмета дозволяло йому зберегти простоту й ясність викладання найважливіших розділів сучасної теоретичної фізики.

Герой Соціалістичної Праці (1982), лауреат Ленінської премії (1966), Державної премії УРСР (1969), Заслужений діяч науки УРСР (1972), нагороджений багатьма орденами і медалями СРСР.

31.01.1876—22.09.1950

ПРЕМІЯ імені О.М. ДИННИКА

Заснована у 1972 році і присуджується по Відділенню механіки НАН України за видатні наукові роботи в галузі механіки і машинобудування

Олександр Миколайович Динник – видатний вчений-механік, академік (1929), академік АН СРСР (1946) – народився 31 січня 1876 р. у м. Ставрополі в родині викладача фізики.

В 1894 році він вступає на фізико-математичний факультет Новоросійського університету в Одесі, а через рік переводиться до Київського університету. Ще у студентські роки О.М. Динник починає науково-дослідницьку роботу, зокрема, на першому курсі пише «Нарис вчення про намагнічування», який було удостоєно золотої медалі та премії імені М.І. Пирогова.

Після закінчення в 1899 році університету О.М. Динник стає лаборантом на кафедрі фізики в Київському політехнічному інституті й одночасно отримує інженерну освіту.

Захистивши дисертацію в 1909 році, О.М. Динник працює в Мюнхенському університеті, а в 1911 році його призначають професором Донського політехнічного інституту в Новочеркаську. В ці роки вчений наполегливо вивчає проблему стійкості круглих пластин і в 1912 році захищає дисертацію й отримує вчений ступінь доктора-інженера, в 1915 році – ступінь магістра прикладної математики.

У 1913 році О.М. Динник очолює кафедру теоретичної механіки Гірничого інституту Катеринослава (тепер – Дніпропетровська). Профіль інституту наклав відбиток на тематику його подальшої роботи. Він займається питаннями динамічного

навантаження шахтних підйомних канатів. Олександр Миколайович читає лекції в Гірничому інституті, технікумах, консультує з актуальних проблем промислові підприємства, пише статті, монографії та довідники.

З 1941 року він керує відділом Інституту гірничої механіки АН УРСР. В цей час О.М. Динник створює наукову школу в галузі теорії пружності.

Основні його роботи присвячені опору матеріалів, аналітичній та прикладній механіці. О.М. Динник розвиває теорію гірничого тиску та розрахунку шахтних підйомних канатів, застосовуючи при теоретичних розрахунках гнучких ниток ряди Фур'є. Значний внесок вчений зробив у теорію стійкості стрижневих пластин, оболонок, стрижневих систем, у теорію коливань та теорію стійкості анізотропних середовищ. Під його безпосереднім керівництвом проводилися дослідження з прикладної та обчислювальної математики (з функцій Бесселя та наближених обчислень).

Заслужений діяч науки УРСР (1944).

26.03.1889 – 15.10.1963

ПРЕМІЯ імені М.М. ДОБРОХОТОВА

Заснована у 1997 році і присуджується по Відділенню фізико-технічних проблем матеріалознавства НАН України за видатні наукові роботи в галузі металургії та матеріалознавства

Микола Миколайович Доброхотов – видатний вчений у галузі металургії й теплотехніки, організатор науки, академік (1939) – народився 26 березня 1889 року у м. Арзамасі Нижегородської губернії в родині поштово-телеграфного працівника.

Закінчивши у 1907 році реальне училище в Нижньому Новгороді, М.М. Доброхотов вступає до Санкт-Петербурзького гірничого інституту на гірничозаводське відділення, закінчує його у 1914 році і починає працювати інженером мартенівського цеху Пермського гарматного заводу. У 1917 році він переїжджає до Єкатеринбурга, де обіймає посаду начальника мартенівського цеху Верх-Ісетського металургійного заводу, а в роки громадянської війни (1918–1920) – інженера сталеливарного цеху заводу «Кубаноль» у Краснодарі.

У 1920 році М.М. Доброхотова запрошують на посаду асистента кафедри чавуну та сталі Петроградського гірничого інституту. Одночасно з викладацькою роботою він працює майстром мартенівського цеху Іжорського машинобудівного заводу. В цей період (1921–1922) з'являються його перші наукові публікації – стаття «О сжигании горючих сланцев в газогенераторах» та монографія «Расчет газогенераторов и генераторного процесса», в яких містилися революційні погляди на вирішення проблем організації ефективної роботи газогенераторів для отримання горючого газу практично в усіх існуючих на той час галузях промисловості (металургії,

машинобудуванні, на підприємствах з переробки сільськогосподарської продукції тощо) та було закладено підвалини майбутніх новітніх розробок у теплотехніці й металургійному виробництві.

Беручи до уваги наукові здобутки та практичний досвід М.М. Доброхотова, його запрошують на роботу до Уральського політехнічного інституту, де він очолює кафедру металургії сталі і теорії печей (1924–1931). В цей час Микола Миколайович активно займається питаннями вивчення роботи газогенераторів, пропонує нові способи випробування придатності різних видів палива для газифікації, що стало основою створення наукової школи в галузі газифікації та хімічної переробки твердих палив і важких вуглеводнів.

Враховуючи здобутки в педагогічній та науковій діяльності, Державна наукова рада Наркомосвіти РРФСР затверджує М.М. Доброхотова на посаді професора кафедри металургії сталі (1926).

У 1925–1927 роках М.М. Доброхотов вперше на основі досягнень технічної фізики формулює загальні положення теорії печей. Ці роботи дозволили всупереч існуючим на той час правилам конструювання теплових агрегатів отримати нові конструкції печей з примусовим рухом газів, що забезпечило прогрес у пічному господарстві металургійних та машинобудівних заводів.

У грудні 1930 року на підставі наклепу М.М. Доброхотова заарештовують, проте вже в березні 1931 року звільнюють за недоведеністю провини і він повертається працювати на кафедру інституту. Згодом вчений їде до Москви в Центральний науково-дослідний інститут машинобудування, де очолює лабораторію печей (1931–1935) і займається вивченням можливостей використання різних видів палива для генераторних процесів, дослідженням теплової роботи широкого спектра нагрівальних печей та пальникових пристроїв. У цей час М.М. Доброхотов розробляє нову теорію нагрівання металу та експериментально доводить, що сталь можна нагрівати дуже швидко, досягаючи високої продуктивності печей при відмінній якості металу та низькому вигарі.

Питаннями конструкцій нагрівальних печей та їх обладнання М.М. Доброхотов займався впродовж майже 35 років. За його проектами у 1929–

1930 роках будуються нагрівальні печі в прокатних цехах Нижньосергінського та Нижньоатагільського металургійних заводів.

У 1935 році Миколу Миколайовича призначають завідувачем кафедри металургії сталі Дніпропетровського металургійного інституту. У 1938 році йому присуджено вчений ступінь доктора технічних наук без захисту дисертації. Тоді ж М.М. Доброхотов активно працює над питаннями удосконалення конструкцій і теплових режимів мартенівських печей та займається дослідженнями газифікації вугілля Донбасу. Отримані на газогенераторній станції Луганського паровозобудівного заводу результати дозволили створити технології, які мали кращі в світі на той період показники з питомої продуктивності газогенераторів і якості газу.

У жовтні 1941 року М.М. Доброхотов знову повертається до Свердловська на кафедру металургії сталі Уральського політехнічного інституту, де працює до червня 1942 року, а потім до 1944 р. – в Інституті чорної металургії АН УРСР, який був евакуйований на Урал. В цей час ним відпрацьовується та впроваджується у виробництво технологія виплавлення, розкислення та легування артилерійських і броньових сталей в мартенівських печах.

У 1944 році Микола Миколайович переїжджає до Києва і до 1948 року очолює сталеплавильний відділ Інституту чорної металургії АН УРСР та кафедру металургії сталі і промислових печей Київського політехнічного інституту. У 1948 році його обирають головою Бюро Відділення технічних наук АН УРСР, а у 1949 році – призначають директором організованого ним Інституту використання газу в комунальному господарстві та промисловості АН УРСР (тепер Інститут газу НАН України), який він очолює до 1952 року.

У післявоєнні роки М.М. Доброхотов разом з колективом розробляє теорію нагрівання та сушіння матеріалів, пропонує методи інтенсифікації роботи мартенівських печей шляхом подачі факела високошвидкісних струменів стисненого повітря та водяної пари. Цей метод отримав загальне визнання і був впроваджений на багатьох металургійних заводах країни, що дозволило суттєво збільшити продуктивність печей (на 10 %) і знизити витрати палива (на 15 %).

Велику увагу М.М. Доброхотов приділяв процесу розливання сталі та якості зливків. Розроблена ним класифікація зливків сталі допомагала чітко встановлювати причини виникнення в них дефектів та створювати умови для їх ліквідації. Ним також закладено наукові основи швидкісного розливання сталі й доведено, що сталь можна розливати в чотири рази швидше без погіршення якості кінцевого продукту, а також запропоновано нові методи прямого отримання металу з руди тощо.

М.М. Доброхотов — автор 120 наукових праць з теорії металургійних печей, технології виплавки, розкислення і розливання сталі, розробки методів виробництва сталі з чавуну, а також присвячених історії науки і техніки.

Заслужений діяч науки і техніки УРСР (1951), нагороджений багатьма орденами і медалями СРСР. Його ім'ям названо вулицю в м. Києві.

02.12.1910—07.06.1994

ПРЕМІЯ імені А.О. ДОРОДНІЦИНА

Заснована у 2007 році і присуджується по Відділенню інформатики НАН України за видатні досягнення в галузі комп'ютерної математики та обчислювальної техніки

Анатолій Олексійович Дородніцин – видатний учений в галузі аеродинаміки, гідромеханіки, прикладної та обчислювальної математики, академік АН СРСР (1953), започаткував в Україні наукову школу з комп'ютерної та обчислювальної математики – народився 2 грудня 1910 р. у с. Башино Тульської губернії (Росія).

У 1931 році закінчує гірничий факультет Нафтового інституту в м. Грозний і працює начальником сейсмічних партій на Уралі, в Башкирії, Туркменії. У 1935 році Анатолій Олексійович переходить на роботу до Головної геофізичної обсерваторії (м. Ленінград). У 1936 році він вступає до аспірантури, а в 1939 році захищає кандидатську дисертацію з метеорології.

У 1941 році А.О. Дородніцина запрошують на роботу до Центрального аерогідродинамічного інституту ім. М.Є. Жуковського, де він захищає докторську дисертацію, присвячену примезовому шару у газі, що стискається, і, подовжуючи розробку цієї теми, виконує цикл досліджень з теорії крила та віссиметричних надзвукових течій.

А.О. Дородніцин стає одним із творців теоретичного фундаменту реактивної авіації, аеродинаміки великих швидкостей. Одночасно з роботою в ЦАГІ починаючи з 1945 р. він займається науково-дослідною роботою в Математичному інституті ім. В.О. Стеклова АН СРСР на посаді старшого наукового співробітника, а згодом – завідувача відділу Відділення прикладної математики.

З моменту створення у 1955 році першої наукової установи в СРСР в галузі кібернетики – Обчислювального Центру АН СРСР А.О. Дородніцин як безпосередній організатор очолює її, а з 1989 року стає почесним директором та науковим керівником.

У 1950–1980-х рр. вчений активно працює в галузі створення нових обчислювальних машин і бере участь в аналогічних роботах, що проводяться в Україні.

Ранні праці А.О. Дородніцина присвячені вивченню загальної циркуляції атмосфери та теорії фронтального циклогенезу, зокрема розподілення тиску на поверхні Землі у стаціонарній зональній циркуляції повітря. Він досліджує вплив земної поверхні на рух повітряних мас. У його працях розглядаються такі метеорологічні явища, як повітряні течії при проходженні берегової лінії, мусонна, бризова циркуляція, температури збурення градієнтного вітру.

Вивчаючи великі швидкості польоту в стисненому газі, А.О. Дородніцин отримує низку точних рішень, відпрацьовує методи визначення аеродинамічного опору швидкісних літаків та пропонує нові шляхи приблизного обчислення течій з урахуванням фактору теплопередачі та променевого теплообміну. На основі цих досліджень розробляється напівемпірична теорія переходу ламінарного шару в турбулентний. Надзвичайно важливими є наукові праці А.О. Дородніцина з питань надзвукової газової динаміки, які були конче необхідними для проектування надзвукових літаків і ракет.

Анатолій Олексійович також отримав фундаментальні результати з теорії асимптотичних методів розв'язання звичайних диференціальних рівнянь. Його дослідження в цій галузі стали загальноновизначеними й дали потужний поштовх для формування нового напрямку як в нашій країні, так і за кордоном.

Велику роль відіграв А.О. Дородніцин й у розробці сучасних чисельних рівнянь у часткових похідних та застосуванні їх для вирішення актуальних науково-технічних проблем. Він створив чисельний метод інтегральних співвідношень, зручний для застосування на ЕОМ. Завдяки своїй простоті й ефективності зазначений метод знайшов широке розповсюдження і за його допомогою були отримані перші високоточні чисельні розв'язання нелінійних задач аеродинаміки.

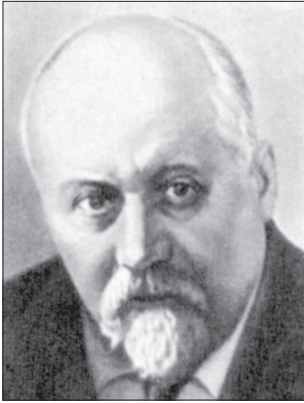
А.О. Дородніцин також з ентузіазмом займався питаннями впровадження ЕОМ в економіку, медицину, біологію, геологію, соціологію, музику. Він вивчав і вдосконалював універсальні та спеціалізовані алгоритмічні мови, досліджував їх ефективність та робив критичний аналіз шляхів автоматизації програмування.

Крім того, А.О. Дородніцина глибоко хвилювала проблема захисту довкілля, він вивчав питання математичного моделювання взаємодії людини та біосфери, брав активну участь у роботі громадської експертної комісії АН СРСР з проблем підвищення ефективності меліорації. Завдяки його висновкам вдалося не допустити здійснення згубного проекту повороту вод північних річок на південь.

З ініціативи А.О. Дородніцина та за безпосередньої його участі вирішувалося багато питань, пов'язаних з розвитком кібернетики й інформатики в Україні. Зокрема, становлення Інституту кібернетики ім. В.М. Глушкова та Кібернетичного центру НАН України в основному відбулося завдяки наполегливим зусиллям Анатолія Олексійовича. Він очолював майже всі державні комісії з прийняття найбільш значущих розробок цих установ.

Свою наукову роботу А.О. Дородніцин поєднував з викладанням у вищій школі; багато часу приділяв вихованню наукових кадрів. Численні учні вченого зараз успішно займаються дослідженнями в різних напрямках прикладної математики, гідромеханіки, інформатики тощо. Він виховав цілу плеяду видатних вчених Радянського Союзу, які й сьогодні працюють в Україні, Росії, а також інших республіках колишнього СРСР.

Герой Соціалістичної Праці (1970), лауреат трьох Державних премій СРСР (1946, 1947, 1951), нагороджений п'ятьма орденами Леніна (1956, 1959, 1963, 1970, 1980), орденами Трудового Червоного Прапора (1954), Жовтневої революції (1975), Дружби народів (1986), Червоної Зірки (1945), Знак Пошани (1943), Кирила і Мефодія I ст. (1987) та багатьма іншими орденами і медалями СРСР. Був удостоєний Ленінської премії (1983), премії Ради Міністрів СРСР (1981), премій імені М.М. Крилова АН УРСР (1972), імені О.М. Крилова АН СРСР (1978) та імені В.М. Глушкова АН УРСР (1983).

28.12.1866 — 15.12.1929

ПРЕМІЯ імені Д.К. ЗАБОЛОТНОГО

Заснована у 1967 році і присуджується по Відділенню біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України за видатні наукові роботи в галузі мікробіології, вірусології, епідеміології

Данило Кирилович Заболотний — видатний учений-мікробіолог, епідеміолог, один з основоположників вітчизняної епідеміології, педагог, академік (1922), президент Всеукраїнської Академії наук (1928—1929), академік АН СРСР (1929) — народився 28 грудня 1866 року в с. Чоботарка (нині с. Заболотне Крижопільського району Вінницької обл.) в селянській родині.

Після закінчення у 1885 році Одеської класичної гімназії Д.К. Заболотний вступає на природниче відділення фізико-математичного факультету Новоросійського університету (Одеса). За участь у студентських заворушеннях (1889) його виключають з університету та заарештовують, але згодом звільняють за станом здоров'я. Тоді ж Д.К. Заболотний починає працювати на Одеській бактеріологічній станції під безпосереднім керівництвом вже відомого вченого І.І. Мечникова — вивчає мікроби снігу і протихолерну імунізацію ховрахів та набуває досвіду практичної наукової роботи. У 1891 році він екстерном складає державні екзамени на ступінь магістра природничих наук і вступає на третій курс медичного факультету Київського університету, який закінчує у 1894 році. У цей період Д.К. Заболотний проводить дослідження з методики застосування протихолерної сироватки. Прищепивши собі штам бактерій, він доводить можливість захисту від холери шляхом введення в організм її ослабленої культури.

НАГОРОДИ
НАН УКРАЇНИ

У 1894–1895 роках Д.К. Заболотний працює лікарем-епідеміологом у Подільській губернії і бере участь у боротьбі з епідеміями холери та дифтерії, що спалахнули на Поділлі. Завдяки його зусиллям було не тільки припинено поширення цих епідемій, але й повністю їх ліквідовано. Він довів, що носіями збудника чуми є деякі гризуни, встановив шляхи передавання бубонної та легеневої чуми, з'ясував, що носіями збудників холери можуть бути здорові люди.

У 1895 році Данила Кириловича призивають на військову службу – він керує інфекційним відділенням і одночасно лабораторією військового шпиталю в Києві, а у 1896 році його обирають на посаду асистента кафедри загальної патології медичного факультету Київського університету.

У 1897 році Д.К. Заболотний бере участь в експедиції з вивчення чуми в Індії та на Аравійському півострові. У подальшому він очолює експедиції до Монголії, Китаю, Забайкалля, в Іран, Месопотамію, киргизькі степи, Поволжжя, Туркестан, Маньчжурію, де вивчає інфекційні хвороби (чуму, холеру, висипний тиф, сифіліс), організовує бактеріологічні лабораторії, досліджує питання лікування газової гангрені, дифтерії, черевного та висипного тифу, дизентерії, малярії, грипу.

Багатий фактичний матеріал, зібраний під час експедицій, знайшов відображення у фундаментальних працях: «Чума (Pestis bubonica), епідеміологія, патогенез і профілактика» (1907), «Дослідження чуми» (1899–1901), «Легенева чума в Маньчжурії 1910–11 рр.» та ін.

У 1898 році Д.К. Заболотний виїжджає у відрядження до Франції і працює у Пастерівському інституті.

У 1898–1919 рр. він керує кафедрою медичної бактеріології Петербурзького жіночого медичного інституту, де створює (1898) першу в Росії самостійну кафедру медичної мікробіології. У 1908 році Д.К. Заболотний захищає у Військово-медичній академії (Санкт-Петербург) докторську дисертацію на тему: «До питання про патогенез сифілісу». У 1919–1923 роках Д.К. Заболотний працює ректором Одеського медичного інституту, в якому організовує першу в світі кафедру епідеміології (1920). Протягом 1924–1928 рр. – керує кафедрою мікробіології Військово-медичної академії (Ленінград).

У 1928 році Д.К. Заболотного обирають президентом Всеукраїнської академії наук. Він докладає чимало зусиль для створення нових науково-дослідних установ біологічного та технічного профілю, зокрема Інституту мікробіології та вірусології, директором якого він працює до кінця свого життя.

Науковий доробок Д.К. Заболотного складає понад 200 наукових праць, присвячених вивченню особливо небезпечних інфекційних захворювань — чуми, холери, сифілісу, створенню протичумних вакцин і сироваток, він автор учення про природні вогнища чуми.

Нагороджений орденом Почесного легіону (Франція, 1923). Його ім'я носить Інститут мікробіології і вірусології НАН України (1930), а також вулиця в м. Києві.

01.12.1899 – 12.10.1978

ПРЕМІЯ імені Р.Є. КАВЕЦЬКОГО

Заснована у 2000 році і присуджується по Відділенню біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України за видатні наукові роботи в галузі експериментальної онкології

Ростислав Євгенович Кавецький – видатний учений-патолофізіолог, онколог, організатор науки, член-кореспондент (1945), академік (1951), голова Відділу біологічних наук (1952–1960, 1963–1966) – народився 1 грудня 1899 р. у м. Самарі (Росія) в родині відомого професора медицини Є.Л. Кавецького.

Закінчивши у 1918 році гімназію, Ростислав Євгенович вступає на медичний факультет Самарського державного університету, а у 1925 році його як одного із найталановитіших випускників направляють до аспірантури 2-го Московського державного університету на кафедру патологічної фізіології, яку в той час очолював О.О. Богомолець. Після закінчення аспірантури (1929) він залишається працювати асистентом на кафедрі університету. У цей період відбувається формування Р.Є. Кавецького як ученого-дослідника.

За ініціативи новообраного президента Академії наук УРСР академіка О.О. Богомольця в Києві створюється Інститут експериментальної біології і патології Наркомату охорони здоров'я УРСР, до якого у 1931 році з Москви запрошується група фахівців, серед них і Р.Є. Кавецький.

Це остаточно визначає подальшу сферу діяльності Ростислава Євгеновича. З 1931 по 1941 рік він працює завідувачем відділу експериментальної онкології згаданого Інституту і зосереджується на одній з найважливіших проблем медицини – вивченні суті та причин виникнення пухлинного процесу,

механізмів бластомогенезу, ролі організму, зокрема його захисних реакцій, в трансформації клітини.

У 1933 році Р.Є. Кавецький захищає кандидатську дисертацію, у 1937 – докторську, а у 1939 році йому присуджують звання професора.

Роки Великої Вітчизняної війни (1942) Р.Є. Кавецький добровольцем іде на фронт, де служить старшим інспектором фронтового евакопункту Південно-Західного та Сталінградського фронтів.

У 1944 році він повертається до Києва і працює в Інституті клінічної фізіології АН УРСР спочатку заступником директора з наукової роботи, а у 1946–1952 роках – директором Інституту. У 1953–1960 роках Р.Є. Кавецький обіймає посаду завідувача лабораторії компенсаторних і захисних функцій організму Інституту фізіології ім. О.О. Богомольця АН УРСР.

За активної участі Р.Є. Кавецького у 1960 році створюється Український науково-дослідний інститут експериментальної та клінічної онкології МОЗ УРСР (нині Інститут експериментальної патології, онкології і радіобіології ім. Р.Є. Кавецького НАН України), і він до кінця життя стає його незмінним директором.

Під керівництвом Р.Є. Кавецького в Інституті формується українська школа онкологів-експериментаторів й окреслюється коло пріоритетних задач, спрямованих насамперед на вивчення теоретичних і прикладних проблем онкології, а саме встановлення механізмів взаємодії організму та пухлини, оцінення імунних, метаболічних та гормональних особливостей, а також ролі нервової системи у цій взаємодії.

Р.Є. Кавецький – автор понад 600 наукових праць, з них 17 монографій, в тому числі фундаментальної праці «Опухоль и организм», що отримала міжнародне визнання.

Наукові праці Р.Є. Кавецького присвячені різним проблемам патофізіології, серед яких головне місце належить дослідженню ролі реактивності організму в розвитку патологічних процесів, в тому числі й злоякісних новоутворень, а одним з основних напрямів стає вивчення ролі захисної реакції сполучної тканини у пухлинах. Численними експериментальними дослідженнями вчений підтвердив та розвинув концепцію свого вчителя – О.О. Бо-

гомольця про те, що виникнення й розвиток злоякісних пухлин відбувається на фоні пригнічення захисних реакцій сполучної тканини. Він активно досліджував роль нервової системи в пухлинному процесі та її взаємодію з різними системами організму. Приділяючи особливу увагу значенню зміни гормональної регуляції при виникненні та розвитку новоутворень, Р.Є. Кавецький приходив до висновку, що пухлинний процес не можна розглядати тільки як місцевий, оскільки злоякісна бластома може з'явитися, розвиватися та метастазувати лише за умов загальних змін у обміні речовин, порушення нервово-гормональної регуляції та пониження реактивності організму. Тому успішним може бути тільки комплексне лікування, спрямоване як на знищення пухлинного осередку, так і на забезпечення необхідних змін у обміні речовин, стимуляцію компенсаторних та захисних механізмів усього організму. В останні роки свого життя (1972–1978) Р.Є. Кавецький особливу увагу приділяє проблемі антиканцерогенезу. Своїми теоретичними та експериментальними роботами він довів зворотність канцерогенезу та здатність пухлинної клітини до дедиференціювання.

Лауреат Державних премій УРСР (1972, 1981), Заслужений діяч науки УРСР (1960), нагороджений багатьма орденами і медалями СРСР, лауреат премії імені О.О. Богомольця АН УРСР (1964). Його ім'я присвоєно Інституту експериментальної патології, онкології і радіобіології НАН України (1978).

06.06.1910 — 15.11.1977

ПРЕМІЯ імені Г.В. КАРПЕНКА

Заснована у 1987 році і присуджується по Відділенню фізико-технічних проблем матеріалознавства НАН України за видатні наукові роботи в галузі фізико-хімічної механіки матеріалів і матеріалознавства

Георгій Володимирович Карпенко — видатний учений-матеріалознавець, організатор науки, засновник школи з фізико-хімічної механіки матеріалів в Україні, член-кореспондент (1961), академік (1967) — народився 6 червня 1910 року в Томську в родині професора.

У 20-х роках минулого століття його батько з сім'єю їде викладати у Харківському технологічному інституті. Так Георгій Володимирович опиняється в Україні. Після смерті батька з 14 років він починає працювати і одночасно навчатися на робітфаку Харківського технологічного інституту, який закінчує в 1927 р.

В 1931 р. отримує освіту у Харківському механіко-машинобудівному інституті, де залишається асистентом, а згодом обіймає посаду доцента (у 1940 р. захищає кандидатську дисертацію). Одночасно працює інженером-конструктором в Інституті променергетики, а пізніше (за запрошенням Г.Ф. Проскури) в Авіаційному інституті, де виконує дослідження з проблем авіаційної техніки.

У 1941 р. Г.В. Карпенко стає старшим науковим співробітником Інституту енергетики АН УРСР (м. Київ), а з 1947 по 1950 рр. — завідувачем лабораторії Інституту будівельної механіки АН УРСР. У цей період його обирають також ученим секретарем Відділення технічних наук АН УРСР (1943–1946) і Президії АН УРСР (1946–1951). У 1950 році він захищений у докторантуру Інституту фізичної хімії

АН СРСР до академіка П.О. Ребіндера і в 1953 р. захищає докторську дисертацію на тему: «Вплив середовища на втомну міцність сплавів». З 1952 р. по 1971 р. Г.В. Карпенко очолює Фізико-механічний інститут АН УРСР (до 1964 р. Інститут машинознавства та автоматики АН УРСР) у Львові. У 1971 році за станом здоров'я вчений залишає посаду директора інституту і до 1977 року керує в ньому відділом фізико-хімічної механіки матеріалів.

Перші наукові праці Г.В. Карпенка присвячені питанням прикладної механіки. Після війни починаючи з 1947 року він займається проблемою впливу середовища на міцність матеріалів нової техніки. Цьому питанню присвячено понад 150 його робіт.

У 1949 році Г.В. Карпенко відкрив явище зниження втомної міцності металів під дією поверхнево-активних (хімічно неагресивних) середовищ, назване ним «адсорбційною втомою». Теорія «адсорбційної втоми» металів дозволила розкрити причини аварійного виходу з ладу важливих деталей машин, зокрема колінчастих валів, підшипників, клапанів та інших деталей двигунів внутрішнього згоряння під час експлуатації, і намітити шляхи підвищення їх ресурсу.

У 1957–1960 рр. Г.В. Карпенко розробляє теорію «водневої втоми» металів, яка розкриває механізм водневої крихкості і намічає шляхи боротьби з негативною дією водню. В роботах Георгія Володимировича вперше доведено, що корозійне пошкодження металів під напруженням у кислих середовищах відбувається не тільки у зв'язку з аномальними явищами, але й зумовлено катодними процесами.

Г.В. Карпенко є автором адсорбційно-електрохімічної теорії корозійної втоми та корозійного розтріскування металів, яка пояснює механізм їх руйнування за одночасної дії робочих середовищ та механічних навантажень, що стала основою для робіт у цій галузі до появи нових уявлень про захист металів від корозії. Теорія принесла йому світове визнання й не втратила актуальності і сьогодні. Значний внесок зробив учений в розробку технології одержання деталей з високою стійкістю проти дії робочих середовищ і механічних навантажень. Ним розроблено технологію підвищення стійкості металів за допомогою так званого «білого шару», термомеханічної обробки, дифузійного насичення поверхні деталей додатковими компонентами.

Численні теоретичні та експериментальні дослідження Г.В. Карпенка мають значну наукову і практичну цінність й широковідомі не тільки в нашій країні, а й за її межами, про що свідчить переклад ряду його наукових праць у США, Німеччині, Румунії.

Г.В. Карпенко та його учні створили унікальну експериментальну базу, яка дозволила розгорнути широке вивчення впливу поверхнево активних та корозійних середовищ на міцність конструкційних матеріалів, на процеси їх деформування і руйнування. Було встановлено закономірності корозійної втоми та корозійного розтріскування металів і сплавів з урахуванням масштабного ефекту частоти навантажень, стану поверхні виробів, фретінг-корозії, температури, агресивності середовища тощо, а також розв'язано низку важливих науково-технічних завдань інженерної практики. Результати цих досліджень знайшли застосування у суднобудівній, енергетичній, нафтогазовій промисловості та інших галузях техніки.

Г.В. Карпенко був відповідальним редактором єдиного за профілем журналу «Физико-химическая механика материалов», що перевидается англійською мовою за кордоном, головою Наукової ради з проблеми «Фізико-хімічна механіка матеріалів» АН УРСР. Ним опубліковано понад 300 наукових праць, у тому числі 11 монографій, зокрема: «Влияние поверхностно-активной среды на процессы деформации металлов» (1954), «Вплив активних рідких середовищ на витривалість сталі» (1959), «Вплив обробки поверхні на втомну міцність сталі в активних рідинних середовищах» (1958), «Прочность стали в коррозионной среде» (1963), «Коррозионное растрескивание сталей» (1971), «Упрочнение стали механической обработкой» (1966), «Влияние диффузионных покрытий на прочность стальных изделий» (1971), «Малоцикловая усталость стали в рабочих средах» (1977). Під його керівництвом підготовлено понад 65 докторів і кандидатів наук.

Заслужений діяч науки і техніки УРСР (1960), лауреат Державної премії УРСР (1970), премії імені Є.О. Патона АН УРСР (1971), нагороджений багатьма орденами та медалями СРСР. Його ім'я присвоєно Фізико-механічному інституту НАН України (1980).

16.07.1896 – 29.09.1972

ПРЕМІЯ імені А.І. КІПРІАНОВА

Заснована у 1987 році і присуджується по Відділенню хімії НАН України за видатні наукові роботи в галузі органічної хімії, хімії високомолекулярних сполук та хімічної технології

Андрій Іванович Кіпріанов – відомий хімік-органік, член-кореспондент (1939), академік (1945), віце-президент (1946–1948), голова відділу АН УРСР (1946–1957) – народився 16 липня 1896 року в с. Руські Тишки (тепер Харківської області) в сім'ї сільського священика.

Спочатку Андрій Кіпріанов навчається в Харківському духовному училищі та в Харківській духовній семінарії, але згодом інтерес до наукових досліджень переважає. Юнак вступає на природниче відділення фізико-математичного факультету Харківського університету, який закінчує у 1919 році й працює там доцентом, а потім – професором кафедри органічної хімії.

У 1934 р. А.І. Кіпріанову було присуджено науковий ступінь кандидата хімічних наук без захисту дисертації. Одночасно з основною роботою в університеті А.І. Кіпріанов викладає у II-му Харківському медінституті (1937–1939), де в 1938 р. його призначають завідувачем кафедри хімії. В 1939 р. А.І. Кіпріанов очолює кафедру технічної хімії Харківського університету, якою керує до 1941 р.

Водночас А.І. Кіпріанов проводить дослідження в Українському науково-дослідному інституті прикладної хімії (1924–1936), в якому організує і очолює лабораторію органічного синтезу. Його діяльність у цей період була пов'язана із запитами молодшої хімічної промисловості. Зокрема, А.І. Кіпріанов займається проблемою використання відходів хімічного

виробництва – поліхлоридів ароматичних сполук, розробляє метод одержання пірокатехіну з відходів виробництва хлорбензолу. Для впровадження цього методу створено цех з виробництва пірокатехіну на Рубіжанському хімічному комбінаті.

У період з 1930 по 1932 роки А.І. Кіпріанов публікує кілька робіт, об'єднаних загальною назвою «Використання поліхлоридів бензолу в синтезі барвників», а також роботи, присвячені виділенню аценафтену з кам'яновугільної смоли й окисненню аценафтену до аценафтенхінону.

У середині 30-х років А.І. Кіпріанов в Інституті прикладної хімії розпочинає роботи із синтезу барвників-сенсibilізаторів, здатних підвищувати чутливість фотоматеріалів та замінити у кінофото-промисловості імпортні матеріали вітчизняними.

Для отримання фотосенсibilізаторів А.І. Кіпріанов з великої кількості різноманітних барвників вибирає ціанінові, які містять ядра бензотіазолу. Це дозволило синтезувати кілька речовин, які протягом багатьох років вироблялись на заводі у м. Шостка і застосовувались у виробництві плівок з підвищеною чутливістю.

На основі експериментального матеріалу А.І. Кіпріанов встановлює закономірності зміни кольору барвників залежно від їх будови та робить теоретичні узагальнення для ціанінових барвників. Розпочаті роботи знайшли продовження в Науково-дослідному інституті хімії Харківського університету (1936–1941). А.І. Кіпріанов стає лідером серед фахівців, які займаються проблемою кольору органічних сполук, зокрема поліметинових барвників.

У 1940 р. А.І. Кіпріанов захищає докторську дисертацію на тему: «Колір і будова ціанінових барвників». З цього часу розпочинається новий період його наукової діяльності, тісно пов'язаний з Академією наук УРСР.

На початку Великої Вітчизняної війни у вересні 1941 р. А.І. Кіпріанов із групою співробітників Харківського університету виїжджає до м. Уфи. В умовах евакуації він продовжує інтенсивно працювати, виконує роботи для військових потреб та на запити місцевої промисловості. У 1942 р. очолює Об'єднаний інститут хімії АН УРСР.

Після повернення до Києва у 1944 р. А.І. Кіпріанов керує кафедрою органічної хімії Київського

університету, а у 1945 р. його обирають директором Інституту органічної хімії АН УРСР. На цій посаді він працює до 1960 р., а потім до кінця свого життя керує відділом кольору й будови органічних сполук в цьому Інституті.

Тематика досліджень А.І. Кіпріанова охоплює синтез і дослідження нових гетероциклічних сполук, особливо тих, які були проміжними продуктами при синтезі барвників. Ним відкрито явище взаємодії спряжених хромодіорів, новий клас барвників — катіонових, встановлено зв'язок між будовою гетероциклічних сполук та їх фізіологічною активністю, визначено будову деяких природних антибіотиків, здійснено пошук нових фізіологічно активних речовин, синтезовано нові медичні препарати, зокрема саназин (10-етилфеназинон-1), гомолог природного антибіотика піоціаніну (10-метилфеназинону-1). Саназин пройшов широкі клінічні випробування й знайшов застосування при лікуванні деяких форм туберкульозу.

У 1949–1950 рр. А.І. Кіпріанов разом із співробітниками вперше в СРСР синтезував інший антибіотик ряду феназину — іодинін — та встановив його будову.

Тривалий час учений поєднує наукову й педагогічну діяльність, читає курс органічної хімії в Київському університеті, пише підручники, а його монографія «Введення в електронну теорію органічних сполук» стала посібником для студентів та аспірантів, настільною книгою хіміків-органіків різних поколінь.

А.І. Кіпріанов — автор більш ніж 200 наукових праць.

Лауреат Державної премії СРСР (1942), Заслужений діяч науки УРСР (1957), нагороджений багатьма орденами і медалями СРСР.

17.07.1871—03.03.1947

ПРЕМІЯ імені Ф.М. КОЛЕССИ

Заснована у 1997 році і присуджується по Відділенню літератури, мови та мистецтвознавства НАН України за видатні наукові роботи в галузі української фольклористики, етнології, народознавства та музикознавства

Філарет Михайлович Колесса — фольклорист, літературознавець, композитор, диригент, педагог, засновник українського етнографічного музикознавства, академік (1929) — народився 17 липня 1871 року на Львівщині в с. Хомовичі у родині священика.

У 1891 р. майбутній вчений навчається в духовній семінарії у Відні, де прослуховує курс лекцій з гармонії, бере участь у слов'янському хорі церкви св. Варвари. У 1892 р. Ф. Колесса вступає на філософський факультет Львівського університету, після закінчення якого у 1896 р. здобуває спеціалізацію з класичної та української філології.

З 1902 року Ф.М. Колесса починає збирати і систематизувати українські пісні. На Полтавщині він записує українські думи від кобзарів і лірників, викладає музичні дисципліни у гімназіях Галичини, бере участь у семінарах з історії музики та славістики у Віденському університеті. У 1910—1913 рр. виходить його фундаментальна праця «Мелодії українських народних дум». Дисертацію на звання доктора філології Ф.М. Колесса захищає у Віденському університеті (1918).

У 1920—1930 рр. Ф.М. Колесса викладає в гімназіях Львова, Стрия, Самбора, бере участь у міжнародних форумах у Празі, Кракові, Варшаві, Антверпені. У 1928 році вчений залишає педагогічну діяльність і цілком присвячує себе науковій роботі.

НАГОРОДИ
НАН УКРАЇНИ

В 1933 році Ф.М. Колессу необґрунтовано виключають з членів Всеукраїнської академії наук, а у 1939 р. – поновлюють. У 1932 р. вчений бере участь в експедиції на українсько-білоруське Полісся, де записує 220 пісень та 26 інструментальних мелодій. З 1939 р. Ф.М. Колесса – професор Львівського університету ім. Івана Франка, директор державного музею етнографії у Львові (1940) та Львівського філіалу Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії.

Головним напрямом його понад півстолітньої діяльності стала етномузикологія, в якій вчений здобув світовий авторитет.

Наукова концепція Ф.М. Колесси, його погляди на історію, мову народу України, літературу формувалися під впливом творчості О.О. Потебні, І.Я. Франка, М.П. Драгоманова, М.С. Грушевського, М.В. Лисенка, Лесі Українки.

Як дослідник українських дум Ф.М. Колесса в своїх роботах підкреслював їх народне походження. Він мав широке коло наукових і творчих інтересів, що включали такі напрями, як етномузикологія, фольклористика, мистецтвознавство, композиторська творчість, філологія.

Філарет Михайлович Колесса – фундатор історико-порівняльного та структурно-типологічного методу в слов'янській фольклористиці, один із найкращих знавців ритміки народних пісень. Йому належить вчення про музично-синтаксичну стопу (пісенне коліно) як одиницю структурної сегментації пісні, а також класифікація силабічних структур та музичної строфіки («Ритміка українських народних пісень», 1907). Він остаточно визначив структуру різних пісенних фольклорних жанрів, показав зв'язок дум з іншими речитативними формами українського фольклору – замовляннями, народними голосіннями; оцінив великий внесок кобзарів, лірників у вдосконалення поетичного та музичного стилю дум, обґрунтував значення корпоративних об'єднань (шкіл, цехів) у збереженні української епічної традиції ХХ ст. («Про генезу українських народних дум»).

Філарет Михайлович є автором монографій про М.В. Лисенка, І.Я. Франка та Лесю Українку. Його перу також належать такі музичні твори, як «Збірка обробок українських народних пісень», «Хорові

твори (на слова Т.Г. Шевченка)», «Шкільний пісенник», «Народні пісні з Галицької Лемківщини», «Мелодії українських народних дум», «Народні пісенні мелодії українського Закарпаття», «Народні пісні з південного Підкарпаття», а також хорові твори й обробки українських народних пісень «Вулиця», «Гачілки» та інші. Залишив у рукописі «Історію української етнографії».

Дослідження української пісні в її історичному розвитку, показ зв'язків її поетичного і музичного змістів є важливим внеском Ф.М. Колесси у вітчизняну фольклористику.

Проблеми структурного аналізу фольклору, міжетнічних взаємин у ньому, фольклорно-літературних зв'язків, що були провідними у працях Ф.М. Колесси, і нині є визначальними у фольклористиці та етнології.

Ім'ям Філарета Колесси названо вулицю у Львові.

14.01.1907—07.04.1993

ПРЕМІЯ імені В.П. КОМІСАРЕНКА

Заснована у 1996 році і присуджується по Відділенню біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України за видатні наукові роботи в галузі патофізіології і ендокринології

Василь Павлович Комісаренко – видатний патофізіолог, ендокринолог, член-кореспондент (1948), академік (1951), академік АМН України (1993) – народився 14 січня 1907 року в с. Черняхів Кагарлицького району Київської області у родині сільського коваля.

Вже з дитинства Василь Павлович мріє стати медиком. У 1924–1926 рр. навчається у фельдшерській школі; після закінчення працює в селах Запоріжжя і Полтавщини. У 1928 р. вступає до Харківського медичного інституту на лікувальний факультет, який закінчує в 1932 р.

Як кращого випускника Василя Павловича направляють до аспірантури Українського інституту ендокринології та органотерапії у Харкові. В аспірантурі і після захисту кандидатської дисертації він активно досліджує механізм всмоктування та руйнування інсуліну в різних частинах шлунково-кишкового тракту. Ці роботи дали поштовх для пошуку нових цукрознижувальних засобів і є актуальними й досі.

В 1937 р. Василь Павлович стає директором Українського інституту ендокринології та органотерапії. Своєю діяльністю на цій посаді він привертає до себе увагу президента АН УРСР академіка О.О. Богомольця, який запрошує ученого очолити лабораторію ендокринології в керованому ним Інституті експериментальної біології та патології у Києві (нині Інститут фізіології ім. О.О. Богомоль-

ця НАН України). На цій посаді В.П. Комісаренко працював 25 років.

У 1939 р. Василя Павловича Комісаренка призначають начальником управління підготовки кадрів, а з 1940 р. — заступником наркома охорони здоров'я УРСР. Але він не залишає наукової роботи, проводить дослідження з патогенезу інсулінового шоку, доводить, що в основі інсулінових судом лежить гіпоксія головного мозку. Отримані результати було оцінено як новий напрям у вивченні лікувальної дії інсуліну при діабеті та шизофренії, що дозволило вченому успішно захистити у 1941 р. докторську дисертацію.

Під час Великої Вітчизняної війни Василь Павлович як заступник наркома охорони здоров'я УРСР і уповноважений Військової Ради Південно-Західного фронту займається організацією евакуації медичних працівників і закладів України в тил, медичним забезпеченням Червоної армії та партизанських з'єднань. І досі в родині з вдячністю згадують, що саме завдяки його своєчасним і наполегливим діям їхні рідні були врятовані. Рятувати людей В.П. Комісаренку доводилось і в мирний час. У так званий період «лисенківщини», посідаючи керівні посади, він жодного разу не погоджується звільнити «неблагонадійного» співробітника, засуджує псевдонауковість. Не любляючи гучних слів, він зробив чимало добрих справ.

В 1951 р. Василя Павловича Комісаренка обирають академіком АН УРСР. На той час учений здобув світовий авторитет. Він з ентузіазмом включається у роботу над вивченням механізму дії гормонів, отриманням препарату кортикотоніну, який на відміну від адреналіну тривалий час підтримує підвищений тиск у гіпотоніків. З селезінки рогатої худоби почали виготовляти препарат спленін, ефективний для лікування ранніх токсикозів вагітності, ускладнень при променевої терапії, для полегшення стану онкохворих. Це був один із найуспішніших вітчизняних лікарських препаратів, який експортували за кордон. Перу вченого належать сотні наукових праць, вісім монографій, серед них підручник «Вступ в клініку захворювань залоз внутрішньої секреції», за яким навчалися кілька поколінь медиків.

Однією з важливих віх у житті В.П. Комісаренка стало створення у 1965 р. Київського науково-до-

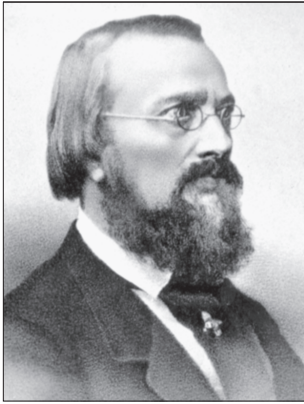
слідного інституту ендокринології та обміну речовин МОЗ України, в якому він здійснює як експериментальні, так і клінічні дослідження. Інститут став провідним ендокринологічним центром в Україні. Понад 20 років учений очолював цей Інститут.

Під керівництвом В.П. Комісаренка розроблено новітні методи діагностики і лікування, зокрема метод трансплантації β -клітин підшлункової залози хворим на цукровий діабет, створено нові лікувальні препарати. Один з них – хлодитан, який застосовується у лікуванні раку кори надниркових залоз.

Завдяки дару наукового передбачення Василь Павлович Комісаренко одним з перших розпізнав і підтримав такі перспективні напрями досліджень, як гормональна регуляція імунітету, діабетологія, пересадження клітин ендокринних залоз.

Приділяючи значну увагу підготовці висококваліфікованих лікарів-ендокринологів, В.П. Комісаренко зробив визначальний внесок у формування української школи ендокринологів. В.П. Комісаренко був не лише видатним ученим, а й відомим громадським діячем. Протягом тривалого часу він очолював Комітет захисту миру та Фонд миру УРСР, був українським представником у Всесвітній раді миру, головою наукових товариств ендокринологів СРСР та УРСР. Багато сил він віддав популяризації наукових досліджень, перебуваючи на посаді голови Українського товариства «Знання».

Заслужений діяч науки УРСР (1960), лауреат Державної премії УРСР (1976) та премії імені О.О. Богомольця АН УРСР (1961), нагороджений багатьма орденами і медалями СРСР. Його ім'я присвоєно Інституту ендокринології і обміну речовин Національної академії медичних наук України (1993).

16.05.1817—19.04.1885

ПРЕМІЯ імені М.І. КОСТОМАРОВА

Заснована у 1992 році і присуджується по Відділенню історії, філософії та права НАН України за видатні наукові роботи в галузі історії та історичного джерелознавства

Микола Іванович Костомаров — видатний учений, історик, етнограф, письменник, літературознавець, публіцист, видавець, громадський діяч, член-кореспондент Петербурзької академії наук (1874) — народився 16 травня 1817 року у с. Юрасівка Острогодського повіту Воронежської губернії в родині російського поміщика (мати — за походженням українка з кріпацької сім'ї).

У 1833—1836 рр. М.І. Костомаров навчається на історико-філологічному факультеті Харківського університету. В цей період він починає розвивати ідею про те, що серед слов'янських народів саме українському належить особлива місія у справі звільнення всіх слов'ян від імперського деспотизму і кріпосницького рабства. У віршах і поемах тих років він оспівує князівські і козацькі часи України.

Після захисту магістерської дисертації з історії (1844) М.І. Костомаров працює учителем гімназій у Рівному та Києві. У 1846—1847 рр. — ад'юнкт кафедри російської історії Університету Св. Володимира. У 1845—1847 рр. — один із засновників Кирило-Мефодіївського братства, автор його програмного документа «Книга буття українського народу» (1846). Після арешту (1847 р.) і річного ув'язнення у Петропавловській фортеці перебуває на засланні у Саратові (червень 1848 — грудень 1855 рр.). У 1859—1862 рр. обіймає посаду екстраординарного професора Петербурзького університету. В 1861—1862 рр. бере участь у виданні журналу «Основа». В цей пері-

од М.І. Костомаров напружено працює над архівними матеріалами, багато публікується у найпопулярніших на той час журналах «Современник», «Вестник Европы», «Русское слово», разом з однодумцями створює та очолює петербурзьку українську «Громаду». Микола Іванович докладає багато зусиль для легалізації української освіти та культури, видання підручників для народу.

В останні роки життя М.І. Костомаров особливо інтенсивно та плідно працює як науковець. У 1860–1885 рр. стає членом Київської археографічної комісії. З 1863 по 1884 роки за його редакцією видано 12 томів зібрання документів з історії України та Білорусі XIV–XVII століть «Акти, що стосуються історії Південної і Західної Росії». У квітні 1864 р. отримує ступінь доктора російської історії в Університеті Св. Володимира. У 1874 р. його обирають членом-кореспондентом Петербурзької академії наук, у 1884 р. – почесним членом Університету Св. Володимира. Крім того, М.І. Костомаров був почесним членом Югослов'янської академії наук і мистецтв, сербського наукового товариства «Друшество», дійсним членом Музею старожитностей і Віленської археографічної комісії, багатьох інших вітчизняних і зарубіжних наукових інституцій.

М.І. Костомаров відіграв велику роль у розвитку української і російської історіографії. Він був першим ученим Східної Європи, який радикально змінив підхід до роботи історика, поставивши наріжним каменем не опис подій і осіб, а історію народу в його соціокультурній дійсності і єдності найрізноманітніших сфер життя.

М.І. Костомаров – засновник народницької (на відміну від державницької) історіографії. Дух народу мислився ним як першооснова історичного процесу. Світоглядними константами М.І. Костомарова-мислителя були: переконаність в самотності історичного шляху українського народу («Полудневу Русь» М.І. Костомаров пророчо бачив у майбутньому як «окрему державну цілісність»), його вільнолюбного духу, мови, культури і психології (що ставило його в опозицію до офіційної російської державницької історіософії); пріоритет народності та ідеї рівності людей і етносів, міжнаціонального порозуміння, досягнутого на ґрунті науки і освіти, та єдності слов'янських народів; принцип само-

правства і федеративно-демократичної організації суспільства, що спирається на досвід Києво-Руської і Козацької держав; ідея історичної тяглості української національної традиції.

Основними працями його життя стали «Богдан Хмельницький» (перше видання – 1857 р., третє, вже в 3 томах, – 1876 р.), «Руїна» (1879–1880), присвячена трагічним подіям, що настали після смерті Хмельницького, «Мазепа» і «Мазепинці» (1882–1884), а також фундаментальна праця «Російська історія в життєписах її найважливіших діячів» (1874–1876), де представлено критичні біографії основних героїв давньоруської, української та російської історії. Власне історії Росії присвячені праці «Північно-руське народоправство в часи удільно-вічового укладу» (1863), «Непевний час Московської держави на початку XVII століття» (1866), «Бунт Стеньки Разіна» та ін. Значний інтерес викликає його наукова розвідка «Останні роки Речі Посполитої».

«Щира любов історика до своєї Батьківщини може виявлятися тільки в строгій повазі до правди», — повторював Микола Іванович. Цим принципом він керувався все своє життя.

Нагороджений золотими медалями Петербурзької академії наук (1861, 1872).

20.08.1924—10.05.2010

ПРЕМІЯ імені П.Г. КОСТЮКА

Заснована у 2012 році і присуджується по Відділенню біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України за особливо вагомими науковими дослідженнями в галузі фізіології, біофізики і нейрофізіології)

Платон Григорович Костюк — видатний учений-фізіолог, який створив всесвітньо відому школу в галузі нейрофізіології, клітинної та молекулярної фізіології, організатор науки, педагог, громадський діяч, член-кореспондент (1964), член-кореспондент АН СРСР (1966), академік (1969), академік АН СРСР (1974), академік-секретар Відділення фізіології АН СРСР (1975—1988), віце-президент (1993—1998), академік АМН України (1994), дійсний та почесний член багатьох іноземних академій і наукових товариств — народився 20 серпня 1924 року в Києві в родині відомого українського ученого-психолога академіка АПН Костюка Г.С. (мати Костюк М.Ф. за фахом хімік).

Закінчивши достроково у 1941 році київську середню школу № 43, Платон Григорович був евакуйований до м. Сталінграда (нині Волгоград), де стає студентом лікувального факультету медичного інституту, а влітку 1942 року, склавши іспити за перший та другий курси одночасно, переїжджає до м. Кзил-Орда (Казахстан) і переходить на біологічний факультет Об'єднаного українського університету, де також за один рік закінчує два курси. У 1943 році П.Г. Костюка мобілізують до лав Червоної Армії і він несе військову службу як командир відділення 44 Запасного стрілкового полка (м. Петропавлівськ), курсант Харківського військово-медичного училища (м. Ашхабад), а згодом — фельдшер окремого резервного батальйону медичного складу (м. Москва).

Влітку 1945 року після демобілізації у званні лейтенанта він поступає на 5 курс ґрунтознавчо-біологічного факультету Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка, який закінчує з відзнакою у 1946 році, а в 1949 році також з відзнакою — лікувальний факультет Київського ордена Трудового Червоного Прапора медичного інституту за спеціальністю лікувальна справа.

Вже зі студентських років П.Г. Костюк починає займатися науковою роботою в лабораторії загальної фізіології Інституту фізіології людини і тварин при Київському університеті під керівництвом професора Д.С. Воронцова — одного із засновників сучасної електрофізіології, й після закінчення університету залишається працювати в цьому інституті на посаді молодшого наукового співробітника. У 1949 р. Платон Григорович захищає кандидатську дисертацію на тему «Адаптация нерва к постепенно нарастающему току» і його затверджують на посаді старшого наукового співробітника згаданого інституту, а після захисту докторської дисертації «Центральные процессы в простейшей рефлекторной дуге» (1956) — завідувачем відділу загальної фізіології.

З 1951 року починається його педагогічна діяльність на кафедрі фізіології тварин і людини Київського університету і в 1956 році він стає професором цієї кафедри.

У 1958 році Платон Григорович Костюк переходить працювати до Академії наук УРСР на посаду завідувача новоутвореної в Інституті фізіології ім. О.О. Богомольця лабораторії загальної фізіології нервової системи. За дуже короткий проміжок часу П.Г. Костюк оснащує лабораторію найсучаснішими на той час приладами і технікою й створює один з провідних центрів електрофізіологічних досліджень в СРСР, який згодом реорганізується у відділ (1958).

У 1960—1961 рр., перебуваючи у піврічному закордонному відрядженні в університеті м. Канберра (Австралія), Платон Григорович спільно з професором Дж. Екклсом (лауреат Нобелівської премії 1963 р.) проводить дослідження з вивчення синаптичного гальмування та його значення у рефлекторній діяльності мозку. Згодом, використовуючи мікроелектродний метод, П.Г. Костюк та його учні досліджують нейронну організацію різних відділів спинного мозку і виявляють особливості супраспінальних

впливів на передачу аферентної імпульсації у спинному мозку та роль надсегментарного гальмування.

У 1966 році Платона Григоровича призначають директором Інституту фізіології ім. О.О. Богомольця АН УРСР. Від цього часу завдяки притаманній надзвичайній організованості і високій вимогливості до себе та співробітників П.Г. Костюк успішно поєднує плідну науково-дослідницьку, науково-організаційну й педагогічну роботу та громадську діяльність: у 1975 р. вчений стає членом Президії АН СРСР, а у 1975 р. — 1988 р. академіком-секретарем Відділення фізіології АН СРСР; у 1982 році створює та очолює кафедру молекулярної фізіології і мембранної біофізики Київського відділення Московського фізико-технічного інституту, що працює на базі Інституту фізіології ім. О.О. Богомольця; у 1991 р. засновує та очолює Міжнародний центр молекулярної фізіології Академії; у 1998 р. спільно з лауреатом Нобелівської премії іноземним членом НАН України Е. Неєром (Німеччина) очолює кафедру ЮНЕСКО з молекулярної та клітинної фізіології, відкриту при Міжнародному центрі молекулярної фізіології.

Спектр наукових інтересів П.Г. Костюка надзвичайно широкий, проте основні його праці присвячені вивченню клітинних механізмів діяльності нервової системи (синаптичні процеси у спинному мозку, структура та функції іонних каналів, мембранні резистори тощо). Він перший в СРСР створює та застосовує мікроелектродну техніку для досліджень структурно-функціональної організації нервових центрів, біофізичних і молекулярних механізмів збудження й гальмування у нервових клітинах та організує провідну наукову школу дослідників в цій галузі. Проведені під керівництвом та за безпосередньої участі Платона Григоровича дослідження методу фіксації напруги на мембрані нервової клітини дозволили вперше в світі розробити методику внутрішньоклітинного діалізу соми нервової клітини і застосувати її для вивчення мембранних та молекулярних механізмів цієї клітини.

У соматичній мембрані було виявлено різноманітний набір електрокерованих іонних каналів. Істотного значення для розвитку мембранології набула розробка методу діалізу ізольованих нейронів, який дозволив швидко змінювати і контролювати іонний склад цитозолу. Разом з фармакологічними впли-

вами на окремі типи іонних каналів це дало змогу розділяти та реєструвати струми окремих типів іонних каналів і вивчати кінетику натрієвих і кальцієвих іонних струмів. Вивчалися також так звані «іонні насоси», які здійснюють активний транспорт іонів через плазматичну мембрану.

Особливо великого значення набули дослідження властивостей потенціалкерованих кальцієвих каналів. Уперше в світі був вивчений «воротний струм» цих каналів. За допомогою спеціальної модифікації методу внутрішньоклітинного діалізу вдалося зареєструвати флуктуації струмів окремих кальцієвих каналів і дати їхню функціональну характеристику. Було виявлено родину потенціалкерованих мембранних каналів — низько- та високопорогових, які з високою селективністю здатні створювати вхідний струм кальцію при деполяризації нейрональної мембрани.

П.Г. Костюк разом зі своїми послідовниками активно вивчав внутрішньоклітинні структури (сарко- або ендоплазматичний ретикулум і мітохондрії), які спроможні активно накопичувати іони кальцію і тим самим виключати їх з участі у внутрішньоклітинній сигналізації. Особливу увагу було приділено ролі таких депо у різних типах нервових і гліальних клітин. Встановлено, що нервові клітини гетерогенні щодо функціональної ролі цих внутрішніх кальцієвих депо.

П.Г. Костюк — автор понад 1500 наукових робіт, в тому числі 17 монографій та підручників, більшість з яких широковідомі в світі і були видані та перекладені за кордоном. Він брав активну участь в організації та проведенні багатьох міжнародних наукових форумів.

Багато років поспіль Платон Григорович був засновником і головним редактором журналу «Нейрофізіологія», головним редактором журналу «Доповіді НАН України», засновником та співредактором міжнародного журналу «Neuroscience» (Оксфорд, Великобританія), членом редколегій «Фізіологічного журналу», «Журнала еволюційної біохімії і фізіології», журналу «Нейрохімія», членом редакційних рад журналів «Біофізика», «Експериментальна та клінічна фізіологія і біохімія», «Російського фізіологічного журналу ім. І.М. Сеченова», тощо.

Велику увагу П.Г. Костюк приділяв вихованню наукової зміни. Під його особистим керівництвом захистили дисертації 29 докторів та 88 кандидатів наук. Серед його учнів є також вчені із світовим визнанням.

Платон Григорович протягом багатьох десятиріч викладав у київських вищих навчальних закладах.

Відаючи належне внеску у розвиток фізіології в СРСР та Україні, П.Г. Костюка обирають головою Радянського комітету IBRO (1974—1990), віце-президентом Міжнародної організації з вивчення мозку (1974—1975), віце-президентом Міжнародного союзу теоретичної та прикладної біофізики (1975—1981), віце-президентом Міжнародної спілки фізіологічних наук (1980—1994), віце-президентом Федерації Європейських спілок фізіологічних наук (1991—1995). З 1968 р. П.Г. Костюк очолює Українське товариство фізіологів, з 2005 р. він — президент спілки фізіологічних товариств СНД.

Вчений також був дійсним членом Німецької Академії природознавців «Леопольдина» (1966), Європейської Академії (1989), АН Чехословаччини (1988), АН Угорщини (1990). Він входив до складу керівних органів багатьох міжнародних товариств фізіологів і біофізиків. У 1998—2004 рр. П.Г. Костюк — член Президії НАН та АМН України, з 2004 р. — радник при Президії НАН України, голова Державного фонду фундаментальних досліджень України.

П.Г. Костюк неодноразово обирався депутатом Верховної Ради Української РСР (1975—1990) 9,10 та 11 скликань, був головою Верховної Ради УРСР 11 скликання, на якій, зокрема, було прийнято Закон «Про мови в Українській РСР».

Герой України (2007), Герой Соціалістичної Праці (1984), Заслужений діяч науки і техніки України (2003), лауреат Державної премії УРСР (1976), СРСР (1983) та України (1992, 2003), премій імені І.П. Павлова АН СРСР (1960), імені І.М. Сеченова АН СРСР (1977), імені О.О. Богомольця АН УРСР (1987), імені Луїджі Гальвані (Джорджтаунського університету, США, 1992), нагороджений Золотими медалями імені В.І. Вернадського НАН України (2005), Американського біографічного товариства (2007), імені І.М. Сеченова РАН (2009), медаллю «Свободи» (2006) за видатні досягнення в галузі інтернаціональної науки, медаллю Леонарда Ейлера Європейської Академії природничих наук (Ганновер, 2009) та багатьма іншими орденами і медалями СРСР та України, в тому числі орденами Трудового Червоного Прапора (1967, 1974), Леніна (1981, 1984), «За заслуги» III ступеня (1993), князя Ярослава Мудрого V ступеня (1998), Держави (2007), Почесною відзнакою Президента України (1993).

03.04.1907 – 17.10.1989

ПРЕМІЯ імені М.Г. КРЕЙНА

Заснована у 2007 році і присуджується по Відділенню математики НАН України за видатні наукові роботи в галузі функціонального аналізу і теорії функцій

Марко Григорович Крейн – визначний математик ХХ століття, член-кореспондент (1939) – народився 3 квітня 1907 р. у Києві в багатодітній робітничій сім'ї.

Надзвичайні математичні здібності Марка Крейна проявилися ще у юнацтві. З чотирнадцяти років він як вільний слухач систематично відвідує лекції і наукові семінари Д.О. Граве в Київському університеті та Б.М. Делоне – в Київському політехнічному інституті.

Доля зводить Марка Григоровича з чудовим алгебраїстом і людиною великої душі Миколою Чеботарьовим, до якого він отримав рекомендаційного листа від Д.О. Граве. Зважаючи на математичне обдарування юнака, М.Д. Чеботарьов разом з С.Й. Шапуновським домоглися спеціального дозволу для дев'ятнадцятирічного М.Г. Крейна, який не мав не тільки вищої освіти, а й навіть документа про середню, на вступ до аспірантури.

Так у 1926 році майбутній вчений стає аспірантом Одеського університету під керівництвом М.Д. Чеботарьова, який вважав свого учня одним із найкращих математиків України.

В 1928 році після закінчення аспірантури М.Г. Крейн викладає в Донецькому гірничому інституті.

В 1931 році Марко Григорович повертається до Одеси і працює в Одеському університеті, а у 1934 році отримує офіційне професорське звання.

Ступінь доктора фізико-математичних наук було присвоєно йому у 1938 році Московським державним університетом ім. М.В. Ломоносова без захисту дисертації.

З 1934 по 1940 роки М.Г. Крейн працює в Науково-дослідному інституті математики при Харківському університеті, а в 1940–1941 та 1944–1952 рр. очолює відділ алгебри і функціонального аналізу в Інституті математики АН УРСР.

Під час Великої Вітчизняної війни (1941–1944) Марко Григорович завідує кафедрою теоретичної механіки у Самарському індустріальному інституті. Після війни М.Г. Крейн повертається до Одеського університету, але його швидко звільняють з огляду на політичну ситуацію в країні.

З 1944 по 1954 роки він викладає на кафедрі теоретичної механіки Одеського інституту інженерів морського флоту, з 1954 по 1974 керує кафедрою Одеського інженерно-будівельного інституту; з 1978 року він – консультант Фізико-хімічного інституту АН УРСР.

М.Г. Крейном зроблено значний внесок у розвиток різних галузей математики, та найголовніше – за його участю створено один з основних розділів сучасної математики – функціональний аналіз.

Поєднуючи в собі методи алгебри, топології та теорії функцій, цей розділ відкрив підхід до вивчення і розв’язання важливих проблем теорії диференціальних рівнянь, математичного аналізу і математичної фізики.

Внесок М.Г. Крейна в розробку функціонального аналізу дуже вагомий: це розвиток теорії самоспряжених операторів (розклад за власними векторами й теорія розширень симетричних операторів), побудова теорії несамоспряжених операторів, вивчення геометрії банахових просторів і введених ученим просторів з індефінітною метрикою (названих на його честь просторами Крейна) та операторів у них.

Провідне місце в творчості М.Г. Крейна посідають застосування функціонального аналізу до теорії диференціальних рівнянь, гармонічного аналізу, теорії функцій.

У наш час популярність робіт М.Г. Крейна дуже зросла, зараз він є одним з найбільш цитованих математиків у світі. Творчий доробок Марка Григоро-

вича Крейна складає 10 монографій, близько 300 статей, які відкрили низку нових галузей математики і значно збагатили традиційні. Він був не тільки видатним ученим, але й неперевершеним педагогом. Під його керівництвом підготовлено 20 докторів і 47 кандидатів наук.

Наукові заслуги М.Г. Крейна широко визнані міжнародною математичною спільнотою. У 1982 році він був удостоєний міжнародної премії Вольфа (аналог Нобелівської премії в галузі математики), відзначений Державною премією УРСР (1987), премією імені М.М. Крилова АН УРСР (1979).

29.11.1879 – 11.05.1955

ПРЕМІЯ імені М.М. КРИЛОВА

Заснована у 1964 році і присуджується по Відділенню математики НАН України за видатні наукові роботи в галузі нелінійної механіки та прикладної математики

Микола Митрофанович Крилов – видатний вчений-математик, фізик, педагог, організатор науки, академік (1922), член-кореспондент Португальської академії наук (1924), член-кореспондент АН СРСР (1925), академік АН СРСР (1929) – народився 29 листопада 1879 р. у Петербурзі у дворянський сім'ї.

Після закінчення навчання у Володимирсько-Київському кадетському корпусі (1897) Микола Митрофанович вступає до Гірничого інституту (Петербург), де отримує вищу освіту «гірничого інженера першого розряду» (1904). При цьому на останньому курсі інституту він пише наукову роботу «О некоторых приложениях псевдоэллиптических интегралов к вычислению объектов», за яку отримує премію Г.А. Тіме.

У цьому ж році М.М. Крилова зараховують до управління Окружного гірничого інженера (м. Київ). Він як вільнослухач відвідує лекції у Київському університеті св.Володимира, де навчається протягом двох років, і тоді ж стає членом Київського фізико-математичного товариства й зближується з математиками, які займаються розробкою низки питань, актуальних для потреб практики.

Поглиблюючи свої знання, вчений під час поїздок до Франції та Італії у 1907–1910 рр. знайомиться з основними математичними напрямками та провідними математиками й механіками того часу.

У травні 1910 р. Миколу Митрофановича запрошують позаштатним викладачем аналітичної гео-

метрії до Гірничого інституту в Петербурзі, а в 1911 році після публічного захисту дисертації його зараховують на посаду ад'юнкта кафедри вищої математики інституту з «оставлением по Главному горному управлению».

З 1912 по 1917 рік М.М. Крилов працює професором Гірничого інституту. В цей період, крім керівництва кафедрою вищої математики та викладання лекцій, він проводить активну наукову роботу. З метою закріплення наукових зв'язків з кращими математиками Європи вчений довгий час перебуває у закордонних відрядженнях.

У 1918 р. Рада Київського університету за сукупністю робіт присудила М.М. Крилову ступінь доктора з чистої математики (*honoris causa*).

В зв'язку з погіршенням стану здоров'я (туберкульоз легень) Миколу Митрофановича у 1918 році направляють у відрядження до Криму; він стає одним з організаторів створення Таврійського університету і працює там на посаді професора (1918–1922 рр.).

У 1922 р. його обирають членом Московського математичного товариства, у період 1922–1943 рр. він очолює кафедру математичної фізики АН УРСР, а з 1928 року аналогічну кафедру АН СРСР.

М.М. Крилов — частий гість на міжнародних конференціях. У 1924 р. він учасник Міжнародного математичного конгресу в м. Торонто (Канада), того ж року — делегат від Академії наук СРСР на Міжнародному математичному конгресі в Болоньї (Італія), бере також участь у Міжнародному електротехнічному конгресі у Парижі.

З 1926 по 1927 роки Микола Митрофанович читає лекції для професорів та викладачів Коїмбрського університету в Португалії, виступає перед слухачами Неаполітанської академії наук, Неаполітанського університету, а також у Математичному інституті Болонського університету, Страсбурзькому університеті та Паризькому математичному товаристві.

У подальшому М.М. Крилов продовжує свої міжнародні наукові контакти. У 40-х роках він читає лекції і доповіді в провідних наукових установах Європи та бере участь в міжнародних конференціях.

На початку Великої Вітчизняної війни М.М. Крилов разом з співробітниками кафедри математичної фізики АН УРСР був евакуйований до Уфи і до

осені 1943 року виконував роботи, безпосередньо пов'язані з військовими питаннями та виробництвом для потреб фронту.

В зв'язку з різким погіршенням стану здоров'я та прогресуючою хворобою М.М. Крилова у 1943 р. відправляють до Москви, де він продовжує працювати до кінця життя.

Основні дослідження М.М.Крилова присвячені теорії інтерполяції, апроксимації функцій і механічних квадратур, наближеному інтегруванню диференціальних рівнянь математичної фізики, варіаційному та операційному численню. Спільно із своїм учнем М.М. Боголюбовим вчений розробив (1934–1937) асимптотичну теорію нелінійних коливань, а також створив наукову школу з нелінійної механіки, яка дала світу багато видатних математиків та механіків. Його праці знайшли застосування в різних галузях науки і техніки.

50 років свого життя М.М. Крилов віддав науковій діяльності. За цей час ним написано 180 книг і статей з математичної фізики і математики.

М.М. Крилова обрали своїм почесним членом Американське математичне товариство, Американська математична асоціація, Французьке математичне товариство.

Заслужений діяч науки УРСР (1939).

15.01.1871—25.01.1942

ПРЕМІЯ імені А.Ю. КРИМСЬКОГО

Заснована у 1990 році і присуджується по Відділенню історії, філософії та права НАН України за видатні наукові роботи в галузі сходознавства

Агатангел Юхимович Кримський — всесвітньо відомий український учений-сходознавець, мовознавець, славіст, літературознавець, етнограф, історик, педагог, письменник, перекладач, академік (1918) — народився 15 січня 1871 року в місті Володимир-Волинський (тепер Волинська обл.) в родині вчителя гімназії.

Спочатку юнак навчається у Звенигородському реальному училищі, згодом у протогімназії в Острозі (1881—1884) і Другій київській гімназії (1884—1885). В Колегії Павла Галагана (1885—1889) студіями А.Ю. Кримського керує П.Г. Житецький. У 1892 році він здобуває звання магістра в Лазаревському інституті східних мов у Москві; в 1896 році закінчує історико-філологічний факультет Московського університету. У 1900 році його обирають професором Лазаревського інституту. Він очолює кафедру арабської словесності, викладає історію мусульманського Сходу, арабської літератури, а також працює на кафедрі російської мови Московського університету.

У вересні 1918 року на запрошення В.І. Вернадського переїжджає до Києва, бере участь в організації Української академії наук та стає одним з її засновників. А.Ю. Кримського обирають неодмінним секретарем Академії, він очолює її історико-філологічний відділ. В період 1918—1928 рр. веде активну педагогічну та громадську діяльність: завідує кафедрами україністики та східної історії Київ-

ського університету, працює директором Інституту української наукової термінології (1921), очолює ряд академічних комісій. За його ініціативи в Харкові засновано Всеукраїнську наукову асоціацію сходознавства.

В 1930 році А.Ю. Кримського звільняють з усіх посад, він залишається без роботи, працює переважно вдома.

20 липня 1941 року вченого заарештовують органи НКВС у Звенигородці на Черкащині, вивозять «по етапу» до Кустанаю (Казахстан).

Помер Агатангел Юхимович у в'язниці 25 січня 1942 року від крайнього виснаження.

У 1957 році його було посмертно реабілітовано за відсутністю складу злочину.

Агатангел Юхимович Кримський залишив у спадок величезний творчий доробок – він є автором понад 1000 наукових праць, монографій, підручників, статей, які стосуються семітології, історії ісламу, історії літератури арабів, персів, турків. Йому належать поетичні збірки, переклади з арабських і західноєвропейських мов. Свій час та увагу А.Ю. Кримський приділяв як сходознавству, так і україністиці. У цьому поєднанні «східних» та «слов'янських» начал у науковій та художній творчості А.Ю. Кримського полягає унікальність та винятковість його творчої спадщини.

Вагомим є його внесок у сходознавчі дослідження. В галузі арабістики це: «Лекции по истории семитских языков» (1902–1903 рр.), написані невдовзі після повернення з наукового відрядження до Лівану, «Мусульманство і його будучність» (1904), «История арабов и арабской литературы» (1911), переклад Корану в супроводі наукового коментаря (1907). А.Ю. Кримський був автором статей, присвячених мові, історії та літературі народів Близького Сходу, що вміщені в енциклопедичному словнику Брокгауза та Ефрона. Сучасники високо цінували здійснений ним переклад казок «1001 ночі».

Кримському як іраністу належать «История Персии та її письменства» (1923), «Перський театр, звідки він узявся і як розвивавсь» (1925), «Хафіз та його пісні» (1924), більш рання розвідка «История Персии, ее литературы и дервишской философии» (у 3-х томах, 1909–1912 рр.).

Ще більш відомим є здобуток А.Ю. Кримського-тюрколога. Його складають: «Історія Туреччини» (1924), «Тюрки, їх мови та літератури» (1930), «Вступ до історії Туреччини (європейські джерела)» (1916), «Нізами та його сучасники» (1941).

Надзвичайно вагомий внесок А.Ю. Кримський зробив в україністику, перебуваючи на посадах директора Інституту української наукової мови ВУАН (з 1921 року), керівника Історико-філологічного відділу Академії, голови Комісії словника живої української мови, Комісії історії української мови, Діалектологічної та Правописної комісій, професора всесвітньої історії Київського університету, керівника Кабінету арабо-іранської філології.

Важко переоцінити ту роль, яку відіграв академік А.Ю. Кримський у виробленні норм української орфографії. Ще 1897 року у статті «Про науковість фонетичної правописі» Агатангел Юхимович висунув переконливі аргументи проти так званого етимологічного принципу правопису, який тоді підтримувався значною частиною львівських, буковинських та закарпатських видань, виступивши на користь єдиної української орфографії. У першу чергу саме йому ми завдячуємо такою «вічною» нормою, як написання частки «ся» разом з дієсловами.

А.Ю. Кримський вільно володів майже шістьдесятьма мовами, переважно східними. Його унікальність як феномена у світовій культурі було засвідчено рішенням ЮНЕСКО про відзначення 100-річного ювілею вченого.

Заслужений діяч науки УРСР (1940). Його ім'я носить Інститут сходознавства НАН України (1991), а також вулиця у м. Києві.

14.02.1902—07.07.1996

ПРЕМІЯ імені Г.В. КУРДЮМОВА

Заснована у 1997 році і присуджується по Відділенню фізики і астрономії НАН України за видатні роботи в галузі фізики металів та фізичного матеріалознавства

Георгій В'ячеславович Курдюмов – видатний фізик-металознавець, експериментатор, організатор науки, академік (1939), академік АН СРСР (1953), засновник наукової школи з металофізики – народився 14 лютого 1902 року в м. Рильську Курської губернії (Росія) в сім'ї священика.

Трудову діяльність починає як вчитель середньої школи. Місцевий відділ народної освіти направляє Г.В. Курдюмова на фізико-механічний факультет Петроградського політехнічного інституту, який він закінчує у 1926 році. Як практикант Петроградського політехнічного інституту Г.В. Курдюмов починає займатися науково-дослідною роботою (1924 р.).

У 1924–1933 рр. він працює у Ленінградському фізико-технічному інституті і в 1931 році очолює рентгено-металографічну лабораторію. За ініціати-ви А.Ф. Йоффе у 1932 році Г.В. Курдюмова відряджають до Дніпропетровського фізико-технічного інституту для організації подібної рентгено-металографічної лабораторії. Він поєднує наукову роботу з викладанням в Дніпропетровському університеті. В 1934 році йому присвоюють звання професора, а в 1937 році – вчений ступінь доктора фізико-математичних наук. В 1939 році Г.В. Курдюмова обирають членом Президії АН УРСР.

З початком Великої Вітчизняної війни Фізико-технічний інститут евакуюють до Магнітогорська і вся наукова робота інституту підпорядковується потребам оборони країни. В цей час Г.В. Курдюмов

НАГОРОДИ
НАН УКРАЇНИ

займається розробкою і створенням нових сплавів для танкової броні.

У 1944 році Дніпропетровський фізико-технічний інститут реорганізують в Інститут металознавства і фізики металів і вводять до складу Центрального науково-дослідного інституту чорної металургії (м. Москва). Починаючи з 1944 року і по 1978 рік Г.В. Курдюмов очолює цей інститут.

Переїзд до Москви не обірвав зв'язків вченого з Україною. У період 1945–1951 років він створює і стає директором Лабораторії металофізики АН УРСР (м. Київ), яку згодом (1962 р.) було реорганізовано в Інститут металофізики АН УРСР. Крім того, Г.В. Курдюмов у 1962 році організує Інститут фізики твердого тіла АН СРСР, який очолює до 1973 року.

Г.В. Курдюмов – автор понад 150 наукових праць в галузі фізики металів і металознавства. З його ім'ям пов'язані дослідження різних аспектів мартенситних перетворень. Починаючи з 30-х років минулого століття він займається дослідженнями структури мартенситу, фізичною природою мартенситних бездифузійних перетворень, створює методики рентгеноструктурного аналізу, які дозволили оцінити особливості кристалічної структури та субструктури сплавів, вивчає зміцнення стану та пластичності металів і сплавів, досліджує атомний механізм мартенситної перебудови кристалічної ґратки, розробляє основи феноменологічної теорії мартенситних перетворень, явищ гартування та відпуску сталей, основи термообробки сплавів заліза, досліджує явища термопружної рівноваги фаз при мартенситному перетворенні, ефекти надпружності і аномального розсіювання механічних коливань тощо.

Спільно з Л.Г. Хандросом у 1949 році Г.В. Курдюмов виявив термопружну рівновагу при фазових перетвореннях мартенситного типу (ефект Курдюмова), яку передбачив ще у 1948 році. Результати його досліджень стали науковим фундаментом і основою для термообробки різних сталей, створення нових конструкційних матеріалів і сплавів з ефектом «пам'яті форми», нових методів підвищення міцності.

До заслуг Г.В. Курдюмова належить не лише розроблення найважливіших проблем фізики металів, але й перетворення цієї галузі з окремого напрямку

фізики твердого тіла на самостійний розділ науки. Під його безпосереднім керівництвом у Дніпропетровському державному університеті було створено першу на теренах СРСР кафедру фізики металів. Згодом такі кафедри з'явилися у Львівському та Київському університетах, в Київському та Свердловському політехнічних інститутах, в інших навчальних закладах.

Г.В. Курдюмова було обрано почесним членом багатьох іноземних академій світу, а також металургійних товариств США, Англії, Франції, Польщі, Німеччини. Він підготував 20 докторів і понад 100 кандидатів наук. Кілька десятиліть він очолював Об'єднану наукову раду з комплексної проблеми фізики твердого тіла.

Герой Соціалістичної Праці (1969), лауреат Державних премій СРСР (1949) та УРСР (1984), нагороджений багатьма орденами і медалями СРСР.

Ім'я Г.В. Курдюмова присвоєно Інституту металофізики НАН України (1996), Інституту металофізики і новітніх технологій в складі Центрального науково-дослідного Інституту чорної металургії імені І.П. Бардіна (Росія).

19.11.1900 — 15.10.1980

ПРЕМІЯ імені М.О. ЛАВРЕНТЬЄВА

Заснована у 1997 році і присуджується по Відділенню математики НАН України за видатні наукові роботи в галузі математики

Михайло Олексійович Лаврентьєв — видатний вчений в галузі математики і механіки, академік (1939), академік АН СРСР (1946), віце-президент (1945—1949) — народився 19 листопада 1900 року в м. Казані в сім'ї викладача математики.

У 1918 році Михайло Олексійович вступає на фізико-математичний факультет Казанського державного університету, а у 1921 році переводиться до Московського державного університету, який закінчує 1922 року, і його залишають навчатися в аспірантурі.

Закінчивши аспірантуру, М.О. Лаврентьєв захищає кандидатську дисертацію і отримує у 1927 році півторарічне відрядження до Парижа. У 1928 році він бере участь у міжнародному математичному конгресі в Болоньї (Італія).

У 1925—1930 рр. М.О. Лаврентьєв в основному зосереджується на вирішенні питань теорії функцій комплексної змінної, а починаючи з 1930 року працює в галузі аерогідродинаміки як старший інженер Центрального аерогідродинамічного інституту в Москві, блискуче застосовує свої математичні знання і отримує звання професора (1930). З 1934 по 1937 роки Михайло Олексійович працює в Інституті математики ім. В.О. Стеклова, де проходить шлях від спеціаліста до завідувача відділу теорії функцій, а в 1935 році здобуває науковий ступінь доктора фізико-математичних і технічних наук.

Одночасно з науково-дослідницькою діяльністю М.О. Лаврентьєв викладає у вищих навчальних закладах: з 1921 по 1929 р. – в Московському вищому технічному училищі, з 1929 по 1931 р. – в Московському хіміко-технологічному інституті, з 1931 по 1939 р. – в Московському, а потім – в Київському університетах. Михайло Олексійович підготував багато учнів, які стали відомими фахівцями не тільки у галузі математики.

У 1939–1948 рр. М.О. Лаврентьєв очолює Інститут математики АН УРСР, а починаючи з грудня 1948 р. керує відділом теорії функцій комплексної змінної та її застосування цього Інституту. У 1947 році його обирають дійсним членом Академії артилерійських наук.

З 1949 року Михайло Олексійович обіймає посади директора Інституту точної механіки та обчислювальної техніки АН СРСР, а з 1957 року він – директор Інституту гідромеханіки АН СРСР. У 1957 році М.О. Лаврентьєв стає головою новоствореного Сибірського відділення АН СРСР і очолює його до 1976 р.

Наукові дослідження М.О. Лаврентьєва присвячені теорії множин, теорії функцій, теорії відображень, теорії диференціальних рівнянь, механіці суцільного середовища. Він заклав основи теорії квазіконформних відображень, розвинув теорію спрямованого вибуху.

М.О. Лаврентьєв – автор численних наукових праць (понад 80), виданих не тільки в СРСР, але й за кордоном, завдяки яким вчений здобув світове визнання. Серед цих робіт особливо вагомі ті, що присвячені варіаційно-геометричному методу розв'язання нелінійних задач, теорії диференціальних рівнянь з частинними похідними, теорії функцій комплексної змінної та її численним застосуванням в інженерних та військових галузях.

Герой Соціалістичної Праці (1967), лауреат Ленінської премії (1958), Державних премій СРСР (1946, 1948), премії імені С.О. Лебедєва АН УРСР (1978). Нагороджений Великою золотою медаллю імені М.В. Ломоносова АН СРСР (1978) та багатьма орденами і медалями СРСР.

07.10.1903—01.12.1974

ПРЕМІЯ імені В.Є. ЛАШКАРЬОВА

Заснована у 1997 році і присуджується по Відділенню фізики і астрономії НАН України за видатні роботи в галузі фізики напівпровідників та напівпровідникового приладобудування

Вадим Євгенович Лашкар'ов — видатний фізик-експериментатор, організатор науки, академік (1945), створив наукову школу в галузі фізики напівпровідників — народився 7 жовтня 1903 року в м. Києві в сім'ї службовців.

У 1920 році юнак вступає на фізико-математичний факультет Київського інституту народної освіти, який закінчує в 1924 році за спеціальністю «фізика».

З 1924 по 1927 роки В.Є. Лашкар'ов — аспірант, викладач Київської науково-дослідної кафедри фізики. Саме в ці роки проявляється його талант експериментатора. Зокрема, у 1925 році він розробляє оригінальний метод визначення коефіцієнта заломлення рентгенівських променів.

В.Є. Лашкар'ов бере активну участь у створенні Інституту фізики Всеукраїнської академії наук, де в 1929—1930 рр. керує відділом рентгенофізики.

У 1930—1935 рр. на запрошення А.Ф. Йоффе він очолює лабораторію Ленінградського фізико-технічного інституту, де отримує піонерські результати з розподілу електронної густини у кристалах, які узагальнює в монографії «Дифракція електронів». За ці дослідження у 1935 році йому без захисту дисертації присуджується науковий ступінь доктора фізико-математичних наук.

У 1939—1960 рр. В.Є. Лашкар'ов працює завідувачем відділу Інституту фізики АН УРСР.

Особливо важливою і плідною була наукова діяльність В.Є. Лашкар'ова в Інституті фізики та в

Інституті напівпровідників АН УРСР, де він розробляє широке коло питань фізики напівпровідників і напівпровідникових приладів. Результати цих досліджень знайшли визнання як в СРСР, так і за його межами, а їх подальший розвиток став складовою відкриття р-n-переходу. Це відкриття покладено в основу роботи сучасних напівпровідникових приладів. Вченим також було створено фотоопори і фотоелементи нового типу з високою чутливістю і стабільністю в широкому спектральному діапазоні. На основі виконаних В.Є. Лашкарьовим досліджень германію було розроблено нові напівпровідникові прилади для серійного виробництва обчислювальної електронної техніки.

У роки Великої Вітчизняної війни В.Є. Лашкарьов зробив значний внесок в удосконалення виробництва і підвищення якості та надійності випрямлячів для військової апаратури зв'язку.

У повоєнний час (1949) В.Є. Лашкарьов організовує і очолює першу в країні кафедру фізики напівпровідників в Київському університеті.

На базі наукової школи В.Є. Лашкарьова у 1960 році було організовано Інститут напівпровідників АН УРСР, який він очолював до 1970 року. За ці роки Інститут інтенсивно розвивався і посів чільне місце серед провідних наукових центрів з фізики напівпровідників у СРСР. Під керівництвом В.Є. Лашкарьова було захищено 6 докторських і 23 кандидатських дисертації. Він – автор понад 90 наукових робіт з питань оптики рентгенівських променів, рентгенофізики, дифракції електронів, фізики і техніки напівпровідників, біофізики.

У 1946–1948 рр. В.Є. Лашкарьов – голова Відділу АН УРСР. Протягом тривалого часу він очолював наукову раду АН УРСР з проблеми «Фізика напівпровідників» і був членом бюро відповідної наукової ради АН СРСР.

Яскравий талант В.Є. Лашкарьова, його мистецтво експериментатора і теоретика, відданість науці справляли незабутнє враження на всіх, з ким він працював і кого вчив.

У 1981 році В.Є. Лашкарьову посмертно присуджено Державну премію УРСР. Його ім'я присвоєно Інституту фізики напівпровідників НАН України (2003).

02.11.1902—03.07.1974

ПРЕМІЯ імені С.О. ЛЕБЕДЕВА

Заснована у 1976 році і присуджується по чергово по Відділенню інформатики та Відділенню фізико-технічних проблем енергетики НАН України за видатні досягнення в галузі обчислювальної техніки, приладобудування й створення засобів і систем автоматизації та управління

Сергій Олексійович Лебедев – видатний учений, творець вітчизняної обчислювальної техніки, академік (1945), академік АН СРСР (1953) – народився 2 листопада 1902 року в Нижньому Новгороді в родині вчителів, які брали активну участь в народо-вольчому русі.

Після закінчення у 1928 р. електротехнічного факультету Московського вищого технічного училища ім. М.Е. Баумана Сергій Олексійович стає викладачем цього закладу й одночасно молодшим науковим співробітником Всесоюзного електротехнічного інституту. В ці роки вчений організовує у Всесоюзному електротехнічному інституті групу, а потім лабораторію електричних мереж, яка під його керівництвом розробляла проблеми стійкості та регулювання потужних енергосистем, а також розвивала відповідні методи розрахунків й впроваджувала їх у практику проектування і експлуатації електростанцій та ліній передач електроенергії.

У жовтні 1935 року рішенням ВАКу молодому вченому було присвоєно звання професора за спеціальністю “електричні станції та мережі”.

У 1939 р. С.О. Лебедев захищає докторську дисертацію (не маючи ступеня кандидата наук). В основу цієї дисертації було покладено розроблену ним теорію штучної стійкості енергосистем.

У передвоєнні роки С.О. Лебедев здійснює в Теплопроекті науково-технічне керівництво проектного завдання на проведення магістральних

ліній електропередач від Куйбишевського гідровузла, який передбачалося побудувати. Також він очолює вивчення низки інших важливих питань, пов'язаних з електропостачанням Москви від Куйбишевського гідровузла.

Під час Великої Вітчизняної війни (1941–1945) С.О. Лебедев працює в оборонній промисловості, де створює систему стабілізації танкової гармати при прицілюванні та аналогову систему автоматичного самонаведення на ціль авіаційної торпеди. У 1943 р. в Московському енергетичному інституті він організовує кафедру релейного захисту та автоматизації енергосистем, на чолі якої залишається до 1948 р.

Вже в повоєнні роки були реалізовані основні наукові напрацювання С.О. Лебедева щодо електропередач на далекі відстані, а саме від Куйбишевського та Волгоградських гідровузлів.

Дослідження в енергетиці, якими активно займався С.О. Лебедев, потребували великої кількості обчислень, і тому центром його наукових інтересів стає автоматизація обчислень. У 1945 р. він розробляє першу в країні електронну аналогову обчислювальну машину для розв'язання систем звичайних диференціальних рівнянь, які часто зустрічаються в задачах, пов'язаних з енергетикою.

У 1946 р. С.О. Лебедева запрошують до Києва на посаду директора Інституту енергетики АН УРСР. Через рік на базі цього інституту створюються два нових заклади Академії — Інститут електротехніки та Інститут теплоенергетики. Сергій Олексійович призначається директором Інституту електротехніки.

В перші два роки перебування в Києві він підбиває підсумок своєї діяльності в галузі енергетики, завершуючи її роботою зі створення пристроїв компаундування генераторів електростанцій, а в наступні три — робить фундаментальний внесок у розробку вітчизняної цифрової обчислювальної техніки — незалежно і одночасно із західними вченими визначає принципи побудови електронних обчислювальних машин із програмою зберігання даних у пам'яті й реалізує їх з колективом своєї лабораторії в Малій електронно-лічильній машині «МЭСМ» (1949–1951). Вона працювала на 3500 тріодах і 2500 діодах, займала приміщення площею 60 м² і споживала 25 кВт електроенергії. У 1952—

1953 рр. «МЭСМ» була найбільш швидкодіючою (3 тис. операцій за хвилину) і практично єдиною в Європі машиною, що знаходилася у постійній експлуатації. За її допомогою вирішувались найважливіші науково-технічні питання термоядерних процесів, ракетно-космічної техніки, побудови ліній електропередачі, механіки, статистичного контролю якості тощо.

На початку 60-х років ученого запрошують до Москви, і понад 20 років С.О. Лебедев працює в Інституті точної механіки та обчислювальної техніки АН СРСР (у 1951 р. – керівником лабораторії, з 1952 р. по 1973 р. – директором), де створює наукову школу в галузі суперкомп'ютерів та спеціалізованих обчислювальних машин для управління системами реального часу і обґрунтовує основний напрям розвитку комп'ютерів цих класів – розпаралелювання обчислювального процесу.

Під керівництвом С.О. Лебедева було розроблено та створено 15 типів комп'ютерів: від перших лампових, що виконували лише сотні й тисячі операцій на секунду, до швидкодіючих машин на інтегральних мікросхемах з продуктивністю в мільйони операцій на секунду. Серед них: БЭСМ-1 (1953), БЭСМ-2 (1959), БЭСМ-4 (1962), БЭСМ-6 (1967), а також обчислювальні комплекси М-40 і М-50 (1960), призначені для вирішення завдань протиракетної оборони.

С.О. Лебедев є автором понад 100 наукових праць та винаходів.

Герой Соціалістичної Праці (1956), лауреат Ленінської премії (1966), Державних премій СРСР (1950, 1969), нагороджений багатьма орденами і медалями СРСР. Ім'ям С.О. Лебедева названо вулицю в м. Києві, а також його ім'я присвоєно Інституту точної механіки та обчислювальної техніки РАН (1975).

07.12.1903 – 14.08.1972

ПРЕМІЯ імені О.І. ЛЕЙПУНСЬКОГО

Заснована у 2007 році і присуджується по Відділенню ядерної фізики та енергетики НАН України за видатні роботи в галузі ядерної енергетики

Олександр Ілліч Лейпунський – видатний фізик-експериментатор, академік (1934) – народився 7 грудня 1903 року у с. Драглі (тепер Польща) в сім'ї будівельника.

У 1926 році Олександр Ілліч закінчує фізико-математичний факультет Ленінградського політехнічного інституту і в 1929–1941 рр. працює у Харківському фізико-технічному інституті, а протягом 1933–1938 рр. – очолює його. Невдовзі Народний комісаріат важкої промисловості СРСР відряджає його за кордон вивчати досвід у кращих лабораторіях з атомної фізики у Європі.

В особистій долі Олександра Ілліча Лейпунського віддзеркалилися як світлі, так і трагічні сторінки історії країни. У 1938 році його було заарештовано. Але за клопотанням президента АН УРСР академіка О.О. Богомольця, якому вдалося домогтись припинення справи, вченого було звільнено.

У 1941–1952 рр. О.І. Лейпунський працює в Інституті фізики АН УРСР, а у 1944–1949 рр. – його директором.

У роки Великої Вітчизняної війни разом з інститутом він евакуюється в Уфу, де продовжує активно працювати для потреб фронту.

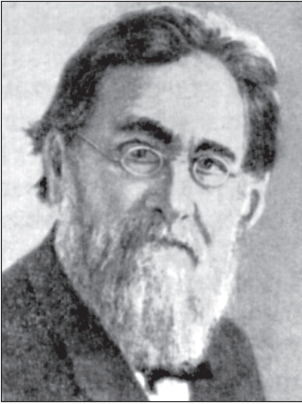
З 1950 року О.І. Лейпунський завідує відділом Фізико-енергетичного інституту в Обнінську. Він пропонує новий напрям у ядерній енергетиці – створення системи на швидких нейтронах і стає нау-

ковим керівником цього проекту. О.І. Лейпунський бере також участь у розробці ядерних енергетичних установок із рідкометалевим теплоносієм «свинець-вісмут» для атомних підводних човнів. Вже у 1952 р. на двох суднобудівних заводах (в Ленінграді та Северодвінську) розгортається будівництво великої серії принципово нових атомних підводних човнів.

Олександр Ілліч керує також розробкою ядерних енергетичних установок для космічних досліджень – на навколосемну орбіту було запущено 33 супутники з ядерними енергетичними реакторами на швидких нейтронах «БУК».

Наукові праці О.І. Лейпунського присвячені вирішенню питань атомної, ядерної і реакторної фізики. Під його керівництвом вперше в СРСР було здійснено розщеплення ядра атома літію штучно прискореними протонами (1932). Він показав можливість розширеного відтворення ядерного палива в ядерних реакторах на швидких нейтронах, очолював в СРСР роботи зі створення таких реакторів.

Герой Соціалістичної Праці (1963), лауреат Ленінської премії (1960), нагороджений багатьма орденами і медалями СРСР. Його ім'я присвоєно Фізико-енергетичному інституту (Обнінськ, Росія).

15.05.1845—15.07.1916

ПРЕМІЯ імені І.І. МЕЧНИКОВА

Заснована у 1946 році та повторно у 1995 році і присуджується по Відділенню біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України за видатні роботи в галузі мікробіології, імунології та геронтології

Ілля Ілліч Мечников – всесвітньо відомий біолог, мікробіолог, ембріолог, бактеріолог, імунолог, природознавець, почесний член Петербурзької академії наук (1902), лауреат Нобелівської премії (1908), один з основоположників еволюційної ембріології, імунології та мікробіології – народився 15 травня 1845 р. в селі Іванівка Куп’янського повіту Харківської губернії (тепер Панасівка Дворічанського району Харківської області) у дворянській родині.

Закінчивши II Харківську гімназію із золотою медаллю, Ілля Ілліч у 1862 році вступає на фізико-математичний факультет Харківського університету та достроково (за два роки) успішно закінчує навчання.

І.І. Мечников розпочинає свою наукову діяльність з досліджень в галузі зоології та порівняльної ембріології безхребетних й у 1867 році захищає кандидатську дисертацію про ембріональний розвиток риб і ракоподібних та обирається доцентом Новоросійського університету (Одеса). У 1868 році його призначають приват-доцентом Петербурзького університету, і він захищає докторську дисертацію.

У 1868–1870 роках І.І. Мечников, перебуваючи переважно за кордоном, продовжує дослідження з питань ембріології різних груп безхребетних.

Протягом тривалого часу (1870–1882) І.І. Мечников займається науково-викладацькою роботою, очолюючи у Новоросійському університеті кафедру зоології і порівняльної анатомії.

У 1886 році разом з М.Ф. Гамалією він засновує та очолює першу в Росії і другу у світі (після інституту Пастера у Парижі) бактеріологічну станцію в Одесі (нині Одеський науково-дослідний інститут вірусології та епідеміології). І.І. Мечніков проводить активну дослідницьку роботу, спрямовану на розробку методів боротьби зі сказом, чумою та іншими інфекційними захворюваннями, розробляє методи боротьби зі шкідниками сільськогосподарських культур. В цей же період ним розробляється теорія зародкових листків, походження багатоклітинних організмів. Він відкриває явище фагоцитозу (1882) та на його основі розробляє фагоцитарну теорію імунітету (1883). Суттю цієї теорії є здатність білих кров'яних тілець – фагоцитів – поглинати і перетравлювати частинки, що потрапляють в організм ззовні. За відкриття фагоцитарної теорії імунітету І.І. Мечникову разом з П. Ерліхом було присуджено Нобелівську премію.

У 1888 році І.І. Мечникова запрошують до Інституту Пастера, де він організовує власну лабораторію, яку очолює до кінця свого життя (1916). В цей період він активно вивчає збудників холери, черевного тифу, туберкульозу, а також разом з французьким вченим Емілем Ру досліджує сифіліс (відкривають збудник хвороби – бліду спірохету).

Особливу увагу І.І. Мечніков приділяв проблемам довголіття. Він вважав, що передчасна старість – це результат поступового отруєння організму цитотоксинами. І.І. Мечніков створює власний підхід до цієї проблеми – «ортобіоз», суть якого полягала у видаленні з організму людини «шкідливих» бактерій та насичення «корисними» бактеріями, зокрема молочною паличкою. До цієї проблеми він підходив не лише як біолог, але й як гуманіст.

Наукові розробки Іллі Ілліча Мечникова визнані в усьому світі, він – почесний академік Російської академії наук, почесний член Французької академії медицини, Паризької, Віденської, Нью-Йоркської, Бельгійської, Румунської академії наук. Його ім'я присвоєно багатьом науково-дослідним і медичним установам, вулицям тощо.

03.01.1917–14.06.2008

ПРЕМІЯ імені Ю.О. МИТРОПОЛЬСЬКОГО

Заснована у 2009 році і присуджується по Відділенню математики НАН України за видатні наукові роботи в галузі математики та нелінійної механіки

Юрій Олексійович Митропольський – видатний український вчений, математик і механік, педагог, організатор науки, засновник наукової школи з асимптотичних методів нелінійної механіки, член-кореспондент (1958), академік (1961), академік АН СРСР (1984) – народився 3 січня 1917 р. в родовому маєтку дворян Чернишів у Полтавській губернії (нині с. Шишаки Полтавської області).

У 1918 р. сім'я Митропольських переїжджає до Києва, а в 1932 р. Юрій Олексійович екстерном здає іспити за семирічну школу і розпочинає своє трудове життя на Київському консервному заводі (1932–1936). Отримавши в 1938 році атестат зрілості київської середньої школи з оцінками «відмінно», Ю.О. Митропольський вступає на механіко-математичний факультет Київського університету і одночасно починає працювати вчителем математики у середній школі.

У червні 1941 року Ю.О. Митропольський несе службу в лавах Червоної Армії у 39 автобронетанковому запасному полку Південно-Західного фронту.

У листопаді 1941 року згідно з наказом Народного комісара оборони СРСР отримує відпустку для закінчення навчання – його було зараховано на п'ятий курс Казахського державного університету, який він успішно закінчує в березні 1942 р. і їде до Рязанського артилерійського училища (м. Талгар).

НАГОРОДИ
НАН УКРАЇНИ

З квітня 1943 року Юрій Олексійович бере активну участь у бойових діях як командир взводу артрозвідки, а з травня 1944 року він — ад'ютант командира артилерійської бригади I Ударної армії.

Після демобілізації (березень 1946 р.) Юрій Олексійович розпочинає свою наукову діяльність під керівництвом академіка М.М. Боголюбова в Інституті будівельної механіки АН УРСР (зараз — Інститут механіки ім. С.П. Тимошенка НАН України).

Починаючи з 1950 р. Юрій Олексійович працює в Інституті математики АН УРСР: керує відділом математичної фізики (1953—2001 рр.). В 1956 р. його призначають заступником директора, а в 1958 (до 1988 р.) — директором цього Інституту (з 1988 року і до кінця життя Ю.О. Митропольський — почесний директор). В 1992 році вчений очолює Міжнародний математичний центр НАН України.

Протягом короткого часу він захищає кандидатську (1948), а потім і докторську (1951) дисертації. Водночас викладає на механіко-математичному факультеті Київського університету (1949—1989 рр.), завідує кафедрою диференціальних рівнянь (1951—1953 рр.). В 1954 році йому присвоюють вчене звання професора, а в 1994 році — почесне звання заслуженого Соросівського професора.

У 1961 році Ю.О. Митропольського обирають головою Відділу фізико-математичних наук, згодом — академіком-секретарем Відділення математики, механіки і кібернетики (1963—1983 рр.), академіком-секретарем Відділення математики і кібернетики (1983—1988 рр.), академіком-секретарем Відділення математики (1988—1992 рр.), в 1992 році — радником Президії НАН України.

Ю.О. Митропольський збагатив науку фундаментальними працями першорядного наукового значення. Розроблені ним та його учнями нові математичні методи у нелінійній механіці і якісній теорії диференційних рівнянь увійшли до золотого фонду вітчизняної науки й отримали широке міжнародне визнання. Він був піонером у створенні загальних та ефективних методів досліджень нелінійних диференційних рівнянь, які стали основою математичних моделей для широкого класу коливальних та хвильових процесів, в тому числі резонансних явищ в нелінійних коливальних системах з параметрами, що повільно змінюються.

Результати досліджень Ю.О. Митропольського завжди були безпосередньо пов'язані з актуальними потребами природознавства, техніки і народного господарства, знаходили практичне застосування при розрахунках орбіт супутників і траєкторій ракет, у математичному забезпеченні створення авіаційних двигунів і газових турбін, в теорії автоматичного регулювання, при вивченні проблем фізики плазми тощо.

Завдяки його зусиллям значно зміцніла наукова школа, започаткована академіками М.М. Криловим і М.М. Боголюбовим. Він розробив теорію нестационарних процесів у нелінійних системах з багатьма ступенями свободи та загальну теорію інтегральних многовидів у нелінійній механіці. Розвинений ним асимптотичний метод в нелінійній механіці по праву сьогодні називають методом КБМ (Крилова, Боголюбова, Митропольського).

Ю.О. Митропольський – талановитий організатор науки, зробив вагомий особистий внесок в організацію наукових досліджень в Україні. Під його керівництвом Інститут математики став провідним математичним центром, а також базою для створення низки інститутів математичного профілю в Академії наук, зокрема Інституту кібернетики ім. В.М. Глушкова (Київ), Інституту прикладних проблем механіки і математики ім. Я.С. Підстригача (Львів), Інституту прикладної математики і механіки (Донецьк).

Юрій Олексійович приділяв велику увагу підготовці і вихованню молодого покоління математиків. Майже півстоліття він був професором Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, зібрав великий творчий колектив, який успішно продовжує традиції національної школи з нелінійної механіки. Серед учнів Ю.О. Митропольського більше 25 докторів і 100 кандидатів наук. Він є автором понад 700 наукових праць, в тому числі майже 50 монографій, більшість з яких перекладено і видано в багатьох країнах світу.

Ю.О. Митропольського було обрано почесним членом багатьох міжнародних академій і товариств, членом Бюро Національного комітету СРСР з теоретичної та прикладної механіки, Національного комітету радянських математиків, низки наукових і спеціалізованих рад; багато років поспіль він був

головним редактором Українського математичного журналу, членом редколегії журналів «Доповіді НАН України», «Вісник НАН України» та інших вітчизняних й іноземних видань.

Герой України (2007), Герой Соціалістичної Праці (1986), Заслужений діяч науки УРСР (1967), лауреат Ленінської премії (1965), Державної премії УРСР (1980) та України (1996), премій імені М.М. Крилова (1969), М.М. Боголюбова (1993), М.О. Лаврентьєва (1999), нагороджений Золотою медаллю імені О.М. Ляпунова АН СРСР (1986), Золотою медаллю імені В.І. Вернадського НАН України (2007), Срібною медаллю імені М.В. Остроградського (2001), Срібною медаллю Чеської академії наук «За заслуги перед наукою і людством» (1977), «Медалью Дружбы» Президента В'єтнаму за вагомий вклад у розвиток наукового співробітництва і підготовку кадрів (2000) та багатьма іншими орденами і медалями СРСР та України, в тому числі бойовими орденами «Красной звезды» (1944, 1945) і «Отечественной войны» II ступеня та бойовими медалями, орденами Жовтневої Революції (1971), Трудового Червоного Прапора (1977), орденом «Дружби народів» Соціалістичної Республіки В'єтнам (1984), орденом Леніна (1986), князя Ярослава Мудрого V і IV ступенів (1996, 2002), орденом Держави (2007).

Ім'я Ю.О. Митропольського присвоєно Міжнародному математичному центру НАН України (2010).

10.03.1930 – 16.12.1994

ПРЕМІЯ імені В.С. МИХАЛЕВИЧА

Заснована у 1997 році і присуджується по Відділенню інформатики НАН України за видатні досягнення в галузі інформатики, теорії оптимізації і системного аналізу

Володимир Сергійович Михалевич – видатний учений в галузі кібернетики, член-кореспондент (1967), академік (1973), академік АН СРСР (1984), засновник наукової школи з оптимізації та системного аналізу – народився 10 березня 1930 р. у м. Чернігові.

У 1952 р. після закінчення механіко-математичного факультету Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка був зарахований до аспірантури КДУ й одночасно до аспірантури Московського державного університету ім. М.В. Ломоносова, де займався питаннями математичної статистики та теорії оптимальних рішень. Його наставником був видатний математик академік А.М. Колмогоров, під керівництвом якого виконані перші серйозні наукові дослідження молодого вченого.

У 1956 р. В.С. Михалевич успішно захищає кандидатську дисертацію і працює старшим викладачем кафедри математичного аналізу і теорії ймовірності Київського державного університету, у 1958 р. очолює відділ в Інституті кібернетики АН УРСР, а згодом стає заступником директора цього інституту. Його призначають також головним редактором наукового журналу «Кібернетика». У 1968 р. Володимир Сергійович захищає докторську дисертацію і стає професором (1969) Московського фізико-технічного інституту.

НАГОРОДИ
НАН УКРАЇНИ

З 1982 р. після смерті академіка В.М. Глушкова очолює Інститут кібернетики АН УРСР.

У 1988 р. вченого обрано академіком-секретарем Відділення інформатики, обчислювальної техніки і автоматизації та членом Президії АН УРСР.

У 1988–1991 рр. В.С. Михалевич очолює (за сумісництвом) кафедру теоретичної кібернетики Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка.

Володимир Сергійович підготував 48 докторів та кандидатів наук, опублікував більше 230 наукових робіт, у тому числі 11 монографій.

Основні наукові праці В.С. Михалевича присвячено теорії оптимальних рішень і розробці математичного апарату економічної кібернетики. Вже першими своїми роботами він привернув увагу провідних науковців, застосувавши один з найсучасніших на той час методів математичного програмування – метод Беллмана – для розв’язання задач перевірки статистичних гіпотез при вибірковому контролі. Подальшим розвитком цього підходу став метод послідовного аналізу варіантів, який поклав початок новому класу алгоритмів оптимізації, що широко застосовувались для розв’язання задач проектування складних технічних об’єктів (залізниць, трубопроводів, електромереж), прогнозування та управління економікою, організації перевезень тощо. В.С. Михалевичем була створена відома наукова школа з методів оптимізації та економіко-математичного моделювання. Під його керівництвом розроблено методи узагальнено-градієнтного типу для розв’язання задач недиференційованої, дискретної та стохастичної оптимізації. Ці методи були реалізовані у пакетах прикладних програм різного призначення. Велику увагу В.С. Михалевич приділяв розвитку системного підходу до розв’язання складних та глобальних прикладних задач, де потрібне об’єднання зусиль фахівців різних галузей знань. За його активної участі створено комп’ютерну прогнозно-аналітичну систему моніторингу стану довкілля на територіях, що потерпіли від Чорнобильської катастрофи, у тому числі басейну річок Прип’яті, Дніпра та Київського водосховища. Ця система широко використовувалася для аналізу ситуацій та прогнозування наслідків аварії.

Іншим напрямом застосування системного підходу стало моделювання процесів, які відбуваються

під час переходу від планової до ринкової економіки. Під керівництвом В.С. Михалевича було побудовано та досліджено макроекономічні моделі процесів, що мають місце у сфері фінансів (інфляція, грошовий дефіцит, платіжна криза) та у реальному секторі за умов сильної монополізації, обмеженості планового горизонту і нераціональної поведінки суб'єктів господарювання. Аналіз цих моделей дозволив сформулювати пропозиції щодо шляхів вдосконалення грошової, бюджетної та податкової політики.

За безпосередньої участі Володимира Сергійовича з початку 80-х років було налагоджено тісне співробітництво з провідним науковим центром системних досліджень – Міжнародним інститутом прикладного системного аналізу (IIASA, м. Лаксенбург, Австрія). Наприкінці 80-х років вчений очолив Комітет з системного аналізу АН СРСР (1987) та став головою Ради IIASA, де за його ініціативи були розпочаті роботи з розвитку методів врахування та управління ризиком. З 1992 р. він – голова Комітету з системного аналізу при Президії АН України.

Заслужений діяч науки і техніки УРСР (1990), лауреат Державної премії УРСР (1973), лауреат Державної премії СРСР (1981), лауреат премії імені М.М. Крилова (1971), В.М. Глушкова (1984), відзначений багатьма державними нагородами СРСР.

14.05.1904—01.09.1976

ПРЕМІЯ імені Н.Д. МОРГУЛІСА

Заснована у 2007 році і присуджується по Відділенню фізики і астрономії НАН України за видатні роботи в галузі фізики поверхні та фізичної і наноелектроніки

Наум Давидович Моргуліс – видатний фізик, член-кореспондент (1939) – народився 14 травня 1904 р. у м. Летичеві Хмельницької області в сім'ї службовця.

У 1922–1926 рр. Н.Д. Моргуліс навчається на фізичному відділенні Київського інституту народної освіти. У 1927 р. юнак вступає до аспірантури Інституту фізики ВУАН, а в 1930 р. захищає кандидатську дисертацію на тему: «Теорія іонізаційного манометра» і стає науковим, а згодом старшим науковим співробітником інституту.

Протягом 1926–1927 рр. Наум Давидович викладає слухачам профтехкурсів, з 1927 по 1930 роки читає лекції у Політехнічному інституті. У 1930–1933 рр. він – доцент Енергетичного інституту. З 1932 р. працює на посаді професора Київського університету, де очолює кафедру електрофізики, читає спецкурси, керує аспірантурою. В 1934 р. Н.Д. Моргулісу присвоюють звання професора.

У 1936 р. Н.Д. Моргуліс захищає докторську дисертацію на тему: «Катодне розпорошення» і його призначають керівником групи з вивчення проблем фізики катода, також вчений очолює створений ним відділ фізичної електроніки в Інституті фізики АН УСРР. З лютого 1938 р. він стає в.о. помічника директора інституту з наукових питань та відповідальним редактором журналу «Фізичні записки», багато сил і часу віддає педагогічній роботі.

НАГОРОДИ
НАН УКРАЇНИ

У роки війни Н.Д. Моргуліс разом з колективом Академії перебуває в евакуації в Уфі, де протягом 1941–1943 рр. за сумісництвом завідує кафедрою Уфимського медичного інституту, а у 1943–1944 рр. — Московського електротехнічного інституту інженерів транспорту.

Повернувшись у 1944 р. до Києва, Н.Д. Моргуліс продовжує роботу, керуючи відділом Інституту фізики та кафедрою Київського університету (з 1952 р.).

У 1949 р. Наум Давидович відкриває явище прямого перетворення теплової енергії в електричну.

З 1961 р. Н.Д. Моргуліс переходить на постійну роботу до Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка, а в 1965 р. приймає наукове керівництво проблемною лабораторією фізичної електроніки, створеної на базі очолюваної ним кафедри.

В основному наукові інтереси вченого були пов'язані з фізичною електронікою, що зародилася в 20-х роках ХХ століття. Ці роки були, по суті, роками становлення серйозних досліджень як в Україні, так і у світі, оскільки не існувало жодної наукової школи в цій галузі. Н.Д. Моргуліс вважав себе науковим послідовником академіка А.Ф. Йоффе. Маючи добрі творчі зв'язки зі школою А.Ф. Йоффе, він ще на початку 1930-х років зумів закласти основу нового наукового напрямку, а з часом виховав потужну наукову школу фізичної електроніки, яка продовжує функціонувати і зараз.

Н.Д. Моргуліс був видатним ученим, педагогом, талановитим організатором науки і освіти. Для нього найвищим покликанням була професійна діяльність. Н.Д. Моргуліс залишив по собі глибокий слід у науці та вдячну пам'ять у серцях кількох поколінь його учнів.

08.01.1908 – 01.12.1990

ПРЕМІЯ імені З.І. НЕКРАСОВА

Заснована у 1997 році і присуджується по Відділенню фізико-технічних проблем матеріалознавства НАН України за видатні наукові роботи в галузі металургії

Зот Ілліч Некрасов – видатний учений-металург, організатор науки, член-кореспондент (1951), академік (1961) – народився 8 січня 1908 року в м. Мелітополі Запорізької області в родині залізничника.

Закінчивши у 1924 році механіко-металургійне відділення Слов'янської профтехшколи, Зот Ілліч починає своє трудове життя помічником слюсаря в депо Слов'янськ.

У вересні 1925 року він вступає до Одеського хіміко-фармацевтичного інституту, а з 1926 по 1930 рік навчається у Дніпропетровському металургійному інституті ім. Артема.

Отримавши призначення до Науково-дослідного інституту металів (м. Дніпропетровськ), З.І. Некрасов проходить шлях від наукового співробітника до керівника науково-дослідної групи (1930–1938). У 1938 році його запрошують на кафедру металургії чавуну Дніпропетровського металургійного інституту на посаду доцента, де він разом з викладацькою продовжує займатися науковою роботою як керівник науково-дослідної групи.

У роки Великої Вітчизняної війни З.І. Некрасов бере активну участь у створенні нових матеріалів для підвищення боєздатності військової техніки, працюючи доцентом на кафедрі металургії чавуну та начальником науково-дослідного сектору Гірничо-металургійного інституту, який в ті часи було евакуйовано на Урал (м. Магнітогорськ).

Після повернення з евакуації З.І. Некрасов спочатку обіймає посаду доцента, а після захисту у 1950 році докторської дисертації – професора кафедри металургії чавуну Дніпропетровського металургійного інституту.

У 1951 році його запрошують на роботу до Києва в Інститут чорної металургії АН УРСР, де він працює заступником директора з наукової роботи та завідувачем лабораторії доменної плавки. Очоливши в 1952 році Інститут, Зот Ілліч ініціює питання щодо переведення установи з Києва до Дніпропетровська – центру металургійної промисловості України. Завдяки його зусиллям проводиться величезна робота з перетворення Інституту на сучасну установу нового типу – комплексний науковий центр чорної металургії. Створюються нова структура, що охоплює всі основні виробництва металургійного циклу, нові підрозділи, сучасна науково-дослідна база, формуються основні задачі та напрями роботи, залучаються провідні фахівці тощо.

З 1952–1978 рр. З.І. Некрасов – незмінний директор інституту, у 1978–1988 рр. – завідувач відділу, а у 1988 р. його призначають радником при дирекції інституту.

Наукові дослідження З.І. Некрасова охоплюють широке коло питань металургійного, зокрема доменного, виробництва і відповідають нагальним потребам промисловості. У повоєнні роки Зот Ілліч бере активну участь у формуванні стратегії та програми розвитку чорної металургії України.

Під його керівництвом виконано унікальні дослідження з інтенсифікації доменного виробництва шляхом застосування природного газу та дуття, збагаченого киснем, вивчено вплив режиму дуття на роботу горну і шахти доменної печі, особливості використання теплової й хімічної енергії периферійних газів для поліпшення техніко-економічних показників доменної печі, досліджено методи бездоменного отримання металу, вирішувалася проблема широкого застосування руд Керченського родовища, розроблено ефективний метод вилучення миш'яку в процесі випалювально-магнітного збагачення руд тощо. За його безпосередньої участі розроблені спосіб і технології виробництва принципово нового виду сировини для доменної плавки – металізованих вуглецьвмісних брикетів. Ця

розробка суттєво випередила свій час і нині така сировина отримує дедалі більше розповсюдження у металургії різних країн.

Усього З.І. Некрасовим видано понад 220 наукових праць, він є автором значної кількості винаходів.

Плідну дослідницьку роботу З.І. Некрасов поєднував з активною педагогічною, науково-організаційною та суспільно-політичною діяльністю. Протягом багатьох років він гідно представляв інтереси нашої країни в Європейській економічній комісії ООН як голова Комітету з чорної металургії, очолював Дніпропетровський науковий центр АН УРСР тощо. Його учнів та вихованців можна зустріти майже на всіх металургійних підприємствах на теренах колишнього СРСР.

Герой Соціалістичної праці (1969), лауреат Ленінської премії (1960), Державної премії СРСР (1941), Заслужений діяч науки і техніки України (1968), нагороджений багатьма орденами і медалями СРСР, в тому числі трьома орденами Трудового Червоного Прапора. Його ім'я присвоєно Інституту чорної металургії АН УРСР (1991).

12.09.1801–20.12.1861

ПРЕМІЯ імені М.В. ОСТРОГРАДСЬКОГО

Заснована у 1997 році і присуджується по Відділенню математики НАН України за видатні наукові роботи в галузі математики та математичних проблем механіки

Михайло Васильович Остроградський – видатний математик, академік Петербурзької академії наук (1830), дійсний член ряду інших академій – народився 12 вересня 1801 р. в селі Пашенівка на Полтавщині.

З 1809 р. М.В. Остроградський навчається у Полтавській гімназії, де в той час наглядачем був відомий український письменник – автор «Енеїди» І.П. Котляревський, який одним із перших звернув увагу на математичні здібності хлопця.

Навесні 1816 р. М.В. Остроградський приїжджає до Харкова і починає відвідувати лекції викладачів фізико-математичного відділення Харківського університету спочатку як вільний слухач, а невдовзі стає його студентом. М.В. Остроградський виявив такі виняткові здібності, що склав іспити за трирічний курс університету і одержав атестат, коли йому ледь виповнилося 17 років.

Незабаром, вирішивши присвятити життя математиці, Михайло Васильович вирушає на навчання до Парижа, де слухає лекції з математичних дисциплін у Сорбонні і «Колеж де Франс». Своїми надзвичайними здібностями він швидко привертає до себе увагу.

У 1826 р. М.В. Остроградський виніс на розгляд Французької академії наук свою першу наукову працю «Мемуари про поширення хвиль у циліндричному басейні».

У 1828 р. М.В. Остроградський приїжджає до Петербурга, де його ім'я вже стало відомим. Протягом 33-х років наукової діяльності й до кінця життя Остроградський був тісно пов'язаний з Петербурзькою академією наук, яка у 1828 р. обирає його ад'юнктом, а через два роки – академіком. До вченого приходять слава і визнання, згодом він стає членом-кореспондентом Паризької академії наук, дійсним членом Римської, Туринської, Американської академії наук.

Діапазон наукової діяльності М.В. Остроградського був надзвичайно широким. Учений займався аналітичною механікою, теорією удару, балістикою, варіаційним численням, алгеброю, теорією чисел, теорією ймовірностей тощо. Основоположник теорії гідро- та аеродинаміки М.Є. Жуковський писав, що роботи М.В. Остроградського з самої тільки механіки охоплюють собою майже всі питання, на вирішенні яких зосереджувались у той час думки видатних європейських математиків.

У 1830 р. М.В. Остроградський накреслює перед собою грандіозну програму майбутніх досліджень: створення теорії розподілу електрики та магнетизму, теорії електродинамічних явищ, руху пружних тіл, руху та рівноваги рідини, дії капілярності, розподілу тепла в рідині, обчислення ймовірностей. Така велика програма, звичайно, була не під силу одній людині, але вона дає уявлення про силу творчого генія М.В. Остроградського, який зміг передбачити хід подальшого розвитку науки на багато десятиліть.

10.09.1885—05.12.1972

ПРЕМІЯ імені О.В. ПАЛЛАДИНА

Заснована у 1973 році і присуджується по Відділенню біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України за видатні наукові роботи в галузі біохімії та молекулярної біології

Олександр Володимирович Палладін — видатний учений-біохімік, академік (1929), академік АН СРСР (1942), академік АМН СРСР (1944), президент АН УРСР (1946–1962), засновник наукової школи з нейрохімії — народився 10 вересня 1885 року в м. Москві у родині відомого ботаніка, фізіолога рослин, біохіміка, професора В.І. Палладіна (згодом академіка Петербурзької академії наук).

У 1903 році О.В. Палладін вступає на природниче відділення фізико-математичного факультету Петербурзького університету. Під час навчання в університеті він виконує свої перші наукові роботи, присвячені фізіології нервової системи (керівники — видатні фізіологи І.П. Павлов та М.Є. Введенський), одну з яких було відзначено золотою медаллю Петербурзького університету.

У 1908 році О.В. Палладін закінчує університет і починає працювати на кафедрі фізіології Жіночого педагогічного інституту (1909–1916) та Вищих жіночих сільськогосподарських курсах (1914–1916). В цей період він неодноразово виїжджає за кордон до лабораторій відомих вчених, зокрема лауреата Нобелівської премії А. Косселя, для стажування та удосконалення в галузі фізіологічної хімії та фізіології.

За наукові дослідження 1913–1916 рр., узагальнені в монографії «Исследования над образованием и выделением креатина у животных», О.В. Палладіну у 1917 році присуджують науковий ступінь магістра

фізіології та порівняльної анатомії, згодом він стає доцентом.

У 1916 році Олександр Володимирович переїжджає до Харкова, де його обирають професором кафедри фізіології Новоолександрійського інституту сільського господарства і лісівництва, одночасно (1917–1921) він викладає курс з біохімії у Харківському університеті, а також у 1921 р. засновує та очолює кафедру фізіологічної хімії у Харківському медичному інституті, де створюється також науково-дослідницька кафедра біохімії і розгортаються роботи з вивчення обміну речовин в нервовій та м'язовій тканинах. У 1925 році за ініціативи О.В. Палладіна зазначена кафедра реорганізується в Український біохімічний інститут, а згодом (у грудні 1931 року) інститут переходить у відання Академії наук (Інститут біохімії) і переїжджає до Києва. На посаді директора цього інституту О.В. Палладін працює до 1970 року. За участю Олександра Володимировича в Київському університеті також створюється кафедра біохімії, якою він завідує у 1934–1954 роках.

Основні наукові роботи О.В. Палладіна присвячені дослідженням в галузі біохімії вітамінів, м'язової діяльності, обміну речовин, функціональної біохімії нервової системи тощо. Ще на початку своєї наукової діяльності О.В. Палладін цікавиться проблемою утворення креатину – органічної кислоти, що міститься в клітинах м'язів та мозку. Дослідження креатину підтвердили важливе значення цієї речовини в життєвих процесах і сприяли оформленню біохімії м'язової діяльності у самостійний напрям. О.В. Палладін також встановив (1916), що одним з попередників креатину є аргінін.

На початку 20-х років О.В. Палладін розпочинає систематичні біохімічні дослідження нервової діяльності. Йому належить пріоритет у встановленні біохімічної топографії нервової тканини; він вивчає особливості хімічного складу і біохімічних характеристик морфологічно і функціонально відмінних частин центральної та периферійної нервової системи. Широковідомі його дослідження в галузі білкового обміну та обміну вуглеводно-фосфорних сполук у нервовій тканині при різних функціональних станах (збудженні, гальмуванні, вікових змінах тощо) та при патологічних змінах в організмі.

Роботи з біохімії нервової системи, проведені О.В. Палладіним в останнє десятиліття його життя, дозволили закласти основи функціональної біохімії головного мозку.

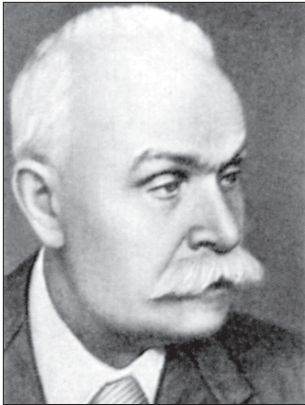
На особливу увагу заслуговують наукові розробки О.В. Палладіна, пов'язані з вивченням біохімічних аспектів дії вітамінів. Першим в нашій країні він почав біохімічні дослідження вітамінів (1919). Саме тоді виконуються роботи з біохімії авітамінозів, вивчається вплив нестачі вітамінів у їжі на вуглеводний, білковий і мінеральний обмін, на регуляцію метаболізму.

Працюючи в роки Великої Вітчизняної війни над запровадженням нових лікарських препаратів з вираженою гемостатичною дією, О.В. Палладін створює водорозчинний аналог вітаміну К – вікасол. На вітамінному заводі Уфи було налагоджено серійне виробництво цього препарату, що мало велике значення у воєнний період.

О.В. Палладін – один із засновників Міжнародного нейрохімічного товариства, Товариства фізіологів, біохіміків і фармакологів СРСР, засновник та голова Українського фізіологічного товариства (1928), голова Українського біохімічного товариства (1958). Він організував перший в СРСР біохімічний часопис – «Українській біохімічний журнал» (1926). О.В. Палладіна було обрано почесним членом багатьох іноземних академій й товариств, а у 1945 році у складі української делегації він брав участь в установчій конференції Організації Об'єднаних Націй у Сан-Франциско.

Понад чотири десятиріччя Олександр Володимирович Палладін віддав педагогічній діяльності. У 1924 році він опублікував перший в СРСР «Учебник физиологической химии» (для студентов и врачей), який протягом наступних 30 років витримав 25 видань дев'ятьма мовами.

Герой Соціалістичної Праці (1955), Лауреат премії імені В.І. Леніна (1929), Заслужений діяч науки УРСР (1935), нагороджений багатьма орденами і медалями СРСР. Його ім'я носить Інститут біохімії НАН України (1973), а також проспект у м. Києві.

05.03.1870 – 12.08.1953

ПРЕМІЯ імені Є.О. ПАТОНА

Заснована у 1964 році і присуджується по Відділенню фізико-технічних проблем матеріалознавства НАН України за видатні наукові роботи в галузі створення нових металевих матеріалів і методів їх обробки

Євген Оскарівич Патон – видатний учений в галузі електрозварювання та мостобудування, фундатор загальновідомих наукових шкіл, академік (1929), віце-президент Академії наук (1945–1952) – народився 5 березня 1870 року в Ніцці (Франція) в родині російського консула Оскара Петровича Патона.

Закінчивши у 1888 році гімназію в Німеччині, Євген Оскарівич вступає на інженерно-будівельний факультет Дрезденського політехнічного інституту, який блискуче закінчує у 1894 році, і його запрошують працювати на кафедрі будівельних конструкцій інституту й одночасно в одній з найбільших будівельних фірм Німеччини. Проте Є.О. Патон вирішує повернутись на Батьківщину. Ще в студентські роки він складає іспити на російський атестат зрілості, а потім наполегливо працює, щоб одержати російський диплом в Петербурзькому інституті інженерів шляхів сполучення, оскільки іноземна освіта в Росії не визнавалася. За рік Є.О. Патон виконує всі курсові і дипломні роботи і отримує диплом інженера (1896). В цей період він починає свою педагогічну діяльність в Інженерному училищі у Москві, яке було створено як новий тип вищої школи для інженерів шляхів сполучення, одночасно працюючи на посаді інженера в управлінні Миколаївської залізниці, де проектує мости й металеві прогінні споруди. Його оригінальні проекти отримують високу оцінку фахівців. У 1901 році Є.О. Патон захищає дисертацію, дістає науковий

ступінь ад'юнкта і призначається професором Московського інженерного училища шляхів сполучення, де організує кафедру мостів. У 1904 році його запрошують очолити кафедру мостів Київського політехнічного інституту. Вже через рік Є.О. Патона обирають деканом інженерно-будівельного факультету інституту. Відразу ж Євген Оскарович перебудовує навчальні плани, організує інженерний музей, кабінет мостів і бібліотеку. Кафедрою мостів він керує впродовж 34 років (1904–1938).

У період 1902–1915 років Є.О. Патон створює фундаментальні праці («Залізні мости», «Дерев'яні мости»), публікує низку робіт з питань, пов'язаних з проектуванням і будівництвом мостів, зокрема розрахунком металевих споруд, продовжує проектувати мости та здійснювати нагляд за їх будівництвом. В цей час збудовано пішохідний міст над Петровською алеєю в Києві, Мухранський міст через р. Куру (Тбілісі), перекриття готелю «Метрополь» в Москві, залів КПП, арочні мости Московської кільцевої дороги та багато інших споруд.

У роки Першої світової війни Є.О. Патон розробляє проекти розбірних мостів, які на міжнародному конкурсі одержують найвищу нагороду (в цьому конкурсі також брав участь Ж. Ейфель).

Незважаючи на політичні події, що відбувалися на початку ХХ століття, Є.О. Патон не залишає країни. Вже у перші післяреволюційні роки він разом зі своїми учнями активно займається відновленням зруйнованих мостів та інших інженерних споруд. За своє життя Є.О. Патон створив 35 проектів мостів, опублікував понад 160 праць з цього питання.

У 1929 році Є.О. Патон, ставши дійсним членом Всеукраїнської академії наук, захоплюється новими ідеями зварювання металів. З цього часу починається новий період його діяльності – робота в галузі зварювання металів. Євген Оскарович організує в Академії кафедру інженерних споруд, Електрозварювальний комітет та Електрозварювальну лабораторію, на базі якої в 1933 році створено Інститут електрозварювання, директором і науковим керівником якого до кінця життя незмінно залишається Є.О. Патон. За ініціативи Євгена Оскаровича в Київському політехнічному інституті в 1935 році організується кафедра електрозварювання, якою він керує до 1939 року. Є.О. Патон вперше в світі

запропонував комплексний підхід до проблеми зварювання: створює єдину організаційну структуру, до складу якої увійшли науково-дослідні підрозділи, конструкторське бюро, експериментально-виробничі підрозділи, майстерні.

Під безпосереднім керівництвом Є.О. Патона в Інституті електрозварювання широко розгортаються як теоретичні, так і експериментальні дослідження міцності зварних з'єднань, їх дефектності, величин напруг, деформацій тощо, що дозволило в короткий термін створити наукову базу для проектування зварних металоконструкцій. Одночасно в Інституті ведуться дослідження металургійних процесів, зокрема умов кристалізації в зварювальній ванні, створюються устаткування, матеріали і технологія автоматичного зварювання. Розробка автоматичного швидкісного зварювання під шаром флюсу дала реальну можливість перейти від ручних методів зварювання до індустріальних механізованих способів виробництва. Рішенням Уряду СРСР (грудень 1940) швидкісне зварювання під флюсом впроваджується на 20 заводах і в березні 1941 року Євгена Оскаровича призначають членом Ради по машинобудуванню при Раднаркомі СРСР.

З початку війни Інститут електрозварювання перебуває в евакуації у Нижньому Тагілі, де розміщується на території Уральського вагонобудівного заводу ім. Ф.Е. Держинського. Завдяки зусиллям Є.О. Патона та співробітників інституту восени 1941 року створюються всі передумови для вирішення складних наукових і технічних проблем, пов'язаних з автоматичним зварюванням броні, розробкою устаткування для серійного виробництва зварних корпусів танків, авіабомб, реактивних снарядів, інших видів озброєння та боеприпасів. Тут на заводі в Нижньому Тагілі на початку 1942 року розгортається масовий випуск одного з найкращих танків Великої Вітчизняної війни – танка Т-34.

У липні 1944 року Є.О. Патон разом з Інститутом повертається до Києва і одразу включається у процес відновлення народного господарства країни. Створюються нові індустріальні способи зварювання труб, магістральних трубопроводів, негабаритних резервуарів, доменних комплексів, вводяться в дію установки для автоматичного зварювання на заводах Придніпров'я й Донбасу. Наполеглива

праця Є.О. Патона перетворює автоматичне зварювання на потужне знаряддя технічного прогресу. Одночасно проводяться серйозні фундаментальні дослідження, що стали теоретичною основою науки про зварювання – підґрунтям для революційних зрушень у багатьох галузях виробництва.

Під керівництвом Є.О. Патона вперше в світі розробляється технологія електрошлакового зварювання й закладаються основи спеціальної електрометалургії високоякісних металів та сплавів. Важливою складовою цілеспрямованих фундаментальних досліджень процесів зварювання стало вдосконалення основ проектування нової зварювальної техніки, систем керування зварювальними процесами, а також устаткування для виробництва металевих конструкцій тощо.

Займаючись проблемами нероз'ємного з'єднання металів, Є.О. Патон продовжує працювати в галузі мостобудування. У 1953 р. в Києві відкрито рух по найдовшому (близько півтора кілометра) в Європі суцільнозварному мосту через Дніпро.

Помітною рисою Є.О. Патона було постійне прагнення всіляко зміцнювати зв'язок науки з виробництвом, широко впроваджувати наукові досягнення в народне господарство. Він блискуче поєднував у собі талант видатного вченого і інженера. Спрямованість всіх досліджень – від теоретичних до суто виробничих та комплексне вирішення великих практичних проблем – такий був основний принцип Є.О. Патона.

Євген Оскарович брав активну участь у громадському житті країни. Він неодноразово обирався депутатом Київської міської ради депутатів трудящих, двічі (1946, 1950) – депутатом Верховної Ради СРСР. У 1935 році Є.О. Патона обирають членом Президії АН УРСР.

Герой Соціалістичної Праці (1943), лауреат Державної премії СРСР (1941), Заслужений діяч науки УРСР (1940), його нагороджено багатьма орденами і медалями СРСР. Ім'я Є.О. Патона носить Інститут електрозварювання НАН України (1945), Дніпропетровський технікум зварювання і електроніки, а також вулиці в містах України та міст через Дніпро у Києві.

Міжнародним інститутом зварювання засновано (1999) міжнародну премію «Evgeny Paton».

16.03.1917–08.07.1985

ПРЕМІЯ імені С.І. ПЕКАРЯ

Заснована у 1997 році і присуджується по Відділенню фізики і астрономії НАН України за видатні роботи в галузі теорії твердого тіла

Соломон Ісакович Пекар – видатний фізик-теоретик, педагог, академік (1961), засновник наукової школи фізиків-теоретиків – народився 16 березня 1917 року в м. Києві в сім’ї службовців.

У 1932 році Соломон Ісакович вступає на фізичний факультет Київського університету. У ті роки спеціалізації в галузі теоретичної фізики при університеті не було, але лекції читались. Студенти, що прагнули набути знань з теоретичної фізики, навчались на кафедрі електрофізики, яку очолював Н.Д. Моргуліс.

У 1938 р. С.І. Пекар закінчує університет і починає працювати в Інституті фізики АН УРСР (1938–1960), де з 1944 р. обіймає посаду завідувача відділу. Одночасно він навчається в аспірантурі під керівництвом І.Є. Тамма і теоретично досліджує випрямлення на контактах метал-напівпровідник. У той час теорія випрямлення знаходилась в центрі уваги багатьох видатних фізиків, але С.І. Пекарю вдалося розвинути загальну теорію випрямлення в монополярній системі. Найбільш суттєвий результат був досягнутий для випадку протікання через контакти сильних струмів: було отримано точний розв’язок задачі і передбачено несподіваний ефект – зміну режиму протікання струму через запірний шар залежно від напруги, що було підтверджено експериментально.

Робота вченого отримала високу оцінку. На захисті дисертації в травні 1941 року С.І. Пекарю за

пропозицією В.Є. Лашкарьова, І.Є. Тамма та Я.І. Френкеля відразу було присуджено науковий ступінь доктора фізико-математичних наук.

У роки Великої Вітчизняної війни С.І. Пекар разом зі співробітниками Інституту фізики АН УРСР був евакуйований до Уфи. Всі свої зусилля він сконцентрував на розробці напівпровідникових приладів, конче необхідних для фронту. В цей час відкрились й нові грані його таланту – він проявив себе як здібний інженер-конструктор.

Після повернення до Києва (1944) С.І. Пекар захопився проблемою сильної взаємодії електрона з кристалічною ґраткою. На той час з цього питання існувала лише одна робота, автором якої був Л.Д. Ландау.

У 1960 році С.І. Пекар стає завідувачем відділу Інституту напівпровідників АН УРСР.

Соломон Ісакович побудував модель сильного зв'язку електрона з ґраткою, або модель електрона, що взаємодіє з макроскопічним полем поляризації іонного кристала – так званий полярон Пекаря. Успіх побудованої моделі сильного зв'язку став поштовхом для великої кількості нових теоретичних і експериментальних досліджень поляронних станів іонних кристалів в усьому світі.

Великий цикл праць С.І. Пекаря пов'язаний з відкриттям додаткових хвиль у кристалах (1957). У 1986 році його піонерське передбачення було офіційно визнане відкриттям. С.І. Пекар також запропонував принципово новий тип газових лазерів, дія яких базується на використанні фотостимулюючих хімічних реакцій (1957–1960). Лазери, сконструйовані на цій основі, мають незвичайні характеристики та дуже високий коефіцієнт корисної дії.

С.І. Пекар був прекрасним педагогом і багато уваги приділяв вихованню молодих учених. Він відродив кафедру теоретичної фізики при Київському університеті. Лекції, які він читав, відзначалися надзвичайною глибиною і часто ставали подією для слухачів. За ініціативи і під керівництвом С.І. Пекаря проводилися всесоюзні наради з теорії напівпровідників, які впливали на розвиток досліджень в цій галузі і виховували молодих теоретиків.

Він автор 173 наукових праць, у тому числі чотирьох монографій. Наукові досягнення С.І. Пекаря відзначені Державною премією УРСР (1981).

12.11.1910—09.01.2001

ПРЕМІЯ імені Г.С. ПИСАРЕНКА

Заснована у 2007 році і присуджується по Відділенню механіки НАН України за видатні наукові роботи в галузі міцності матеріалів і конструкцій

Георгій Степанович Писаренко — видатний учений-механік, організатор науки, педагог, член-кореспондент (1957), академік (1964), засновник наукових шкіл з проблем міцності матеріалів і елементів конструкцій та нелінійних коливань дисипативних систем — народився 12 листопада 1910 року на хуторі Скрильники Кобеляцького повіту Полтавської губернії в козацькій сім'ї.

У сімнадцятирічному віці розпочинає свою трудову діяльність, працюючи спочатку робітником-ремонтником у м. Полтаві, а потім слюсарем Нижньгородського автомобільного заводу. У 1936 році він із відзнакою закінчує суднобудівний факультет Горьківського індустріального інституту й працює конструктором на заводі «Красное Сормово». Через рік Г.С. Писаренко вступає до аспірантури Київського політехнічного інституту; за сумісництвом він працівник Інституту будівельної механіки (сьогодні Інститут механіки ім. С.П. Тимошенка НАН України). Так розпочинається його плідна наукова та науково-організаційна діяльність в Академії наук України.

Кандидатську дисертацію Г.С. Писаренко захищає у лютому 1941 року. Під час Великої Вітчизняної війни він займається проблемами підвищення міцності авіаційних двигунів, працюючи спочатку на Уфімському моторобудівному заводі, а потім — у Центральному інституті авіаційного двигунобуду-

вання. З 1944 року Георгій Степанович як учений секретар Інституту будівельної механіки відповідає за відновлення роботи лабораторій установи, водночас викладаючи у Київському політехнічному інституті та продовжуючи фундаментальні дослідження нелінійних коливань механічних систем з урахуванням розсіювання енергії в матеріалі. Результати цих досліджень стали основою успішно захищеної ним у 1948 році докторської дисертації.

У 1951 році Г.С. Писаренко починає працювати в Інституті металокераміки та спеціальних сплавів (нині Інститут проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича НАН України) спочатку завідувачем відділу, потім – завідувачем сектору та заступником директора з наукової роботи.

З того часу вся наукова діяльність Георгія Степановича присвячена формуванню нового напрямку в механіці – дослідженню міцності матеріалів та елементів конструкцій в екстремальних умовах.

За ініціативи Г.С. Писаренка в 1966 році було створено Інститут проблем міцності АН УРСР. Він був незмінним директором цієї установи понад двадцять років, а з 1992 року став її почесним директором. Г.С. Писаренко успішно розвивав як традиційні, так і нові напрями в механіці твердого деформівного тіла. Під його керівництвом вирішувалися актуальні наукові проблеми, що безпосередньо стосувалися практичних потреб різних галузей промисловості: атомної енергетики, газотурбобудування, авіаційної, ракетно-космічної техніки та інших найважливіших галузей машинобудування.

Багато сил і енергії віддавав Г.С. Писаренко науково-організаційній роботі: він був головним ученим секретарем, віце-президентом, членом Президії АН УРСР, а з 1988 року – радником Президії Академії.

Велику увагу Г.С. Писаренко приділяв вихованню молодих учених. Під його особистим керівництвом захистили дисертації 45 докторів та 180 кандидатів наук. З 1952 року він очолював кафедру опору матеріалів Київського політехнічного інституту, був головою спеціалізованої вченої ради при Інституті проблем міцності АН УРСР.

У 1969 році Г.С. Писаренко заснував міжнародний науково-технічний журнал «Проблеми проч-

ности» («Strength of Materials»), який до цього часу перевидається у США. Він – автор 800 наукових публікацій, серед яких 50 монографій, підручників та довідників, чимало з яких перекладено мовами світу.

Г.С. Писаренко був дійсним членом Міжнародної академії астронавтики, Американського товариства випробувань і матеріалів, Російського національного комітету з теоретичної та прикладної механіки.

Заслужений діяч науки УРСР (1973), лауреат Державної премії СРСР (1982), Державної премії УРСР (1969, 1980), премії імені М.М. Крилова АН УРСР (1968), нагороджений багатьма орденами і медалями СРСР. Його ім'я присвоєно Інституту проблем міцності НАН України (2002).

14.02.1874 – 23.03.1938

ПРЕМІЯ імені Л.В. ПИСАРЖЕВСЬКОГО

Заснована у 1939 році та повторно у 1964 році і присуджується по Відділенню хімії НАН України за видатні наукові роботи в галузі хімії та хімічної технології

Лев Володимирович Писаржевський – видатний український учений-хімік, організатор науки, академік (1925), академік АН СРСР (1930), засновник фізико-хімічної школи – народився 14 лютого 1874 року в місті Кишиневі в родині дворянина.

Закінчивши Рішельєвський ліцей, вступає до Новоросійського університету у м. Одесі, де у 1896 році залишається працювати спочатку лаборантом, а потім – приват-доцентом.

З січня 1900 року Лев Володимирович перебуває у дворічному закордонному відрядженні у Німеччині (м. Лейпціг) і закінчує в лабораторії В. Оствальда – відомого німецького фізико-хіміка – розпочаті ще в Одесі дослідження будови і функцій пероксидів металів та надкислот. У 1902 році подає свою монографію «Пероксида та надкислоти» для захисту магістерської дисертації в Новоросійський університет, де продовжує працювати до 1904 року. Невдовзі його запрошують професором на кафедру хімії Юр'євського (Тартуського) університету. Пропрацювавши недовго в цьому університеті, зважаючи на стан здоров'я, вчений у 1905 році знову повертається до Одеси. З 1908 по 1911 роки Лев Володимирович – професор Київського політехнічного інституту.

У 1913 році він захищає докторську дисертацію і його обирають ординарним професором загальної та фізичної хімії Катеринославського (нині Дніпропетровського) гірничого інституту. Під час Першої

НАГОРОДИ
НАН УКРАЇНИ

світової війни вся діяльність лабораторії Л.В. Писаржевського була спрямована на медичну допомогу армії, а саме на виготовлення саліцилових препаратів, уротропіну, пероксиду водню тощо. Особливо велика увага приділяється одержанню йоду з морських водоростей за новим запропонованим ним способом. Вчений організує у своїй лабораторії також масове виробництво спрощених протигазів, які під час газових атак допомогли врятувати життя багатьом тисячам військових.

У 1922 р. Л.В. Писаржевський створює науково-дослідну кафедру електронної хімії Катеринославського гірничого інституту, діяльність якої охоплювала й суміжні галузі теоретичної хімії та фізики.

З 1927 р. ця кафедра була реорганізована в Український науково-дослідний інститут фізичної хімії Народного комісаріату освіти, який став першим інститутом хімічного профілю в Україні (директор — Л.В. Писаржевський) і в 1934 р. увійшов до Всеукраїнської академії наук (нині — Інститут фізичної хімії ім. Л.В. Писаржевського НАН України).

Організаційна робота Л.В. Писаржевського не обмежувалася лише створеним інститутом. У 1916 році завдяки його активній діяльності при Катеринославському гірничому інституті було засновано курси медсестер, згодом Вищі жіночі курси, які після Жовтневої революції 1917 року стали базою для створення Дніпропетровського університету, хімічним факультетом якого Лев Володимирович керував протягом десяти років. У 1924—1926 рр. Л.В. Писаржевський обіймав посаду ректора Катеринославського (Дніпропетровського) гірничого інституту, де у 1926 році за його ініціативи було відкрито хімічний факультет, а на базі останнього у 1930 р. — створено Дніпропетровський хіміко-технологічний інститут. У 1912 році в Москві Л.В. Писаржевський організував видання науково-популярного журналу «Природа», який успішно виходить і зараз. В 1929 році Лев Володимирович заснував в Грузії (Тбілісі) науково-дослідний інститут, який носить ім'я його вчителя — П.Г. Мелікішвілі.

Світове визнання отримали піонерські праці Л.В. Писаржевського в галузі електронної хімії. Він одним з перших зрозумів значення для хімії відкриття електрона, глибоко та всебічно використовував електронні явлення та вчення про будову

атома й молекул для пояснення різноманітних хімічних явищ, закономірностей і трактування механізмів хімічних процесів.

Вивчаючи основні проблеми різних розділів фізичної хімії – теорії хімічного зв'язку, кінетики, каталізу, електрохімії, фотохімії, Л.В. Писаржевський сформулював фундаментальні ідеї та деякі основні поняття. Він перший запропонував механізм утворення іонів через втрату або приєднання електронів атомами. На підставі власних досліджень вперше визначив окисно-відновні реакції як процес переносу електрона від відновника до окисника.

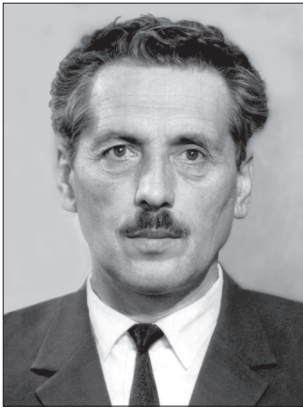
У галузі каталізу Лев Володимирович сформулював оригінальні уявлення, які пов'язують каталітичну активність металу-каталізатора з активуючою дією вільних електронів його кристалічної ґратки на молекули та атоми адсорбованих на поверхні речовин.

Серед учнів Л.В. Писаржевського були такі видатні учені, як О.І. Бродський, широковідомий своїми роботами в галузі хімії ізотопів, В.А. Ройтер (явища гетерогенного каталізу), В.М. Поляков (ланцюгові процеси), Б.Я. Даїн (фотохімія) та багато інших.

Всебічно освічений, талановитий учений і педагог, глибокий мислитель, знавець літератури, живопису, самотутній художник, прекрасна людина – таким був Лев Володимирович Писаржевський.

Заслужений діяч науки УРСР (1935), лауреат премії імені В.І. Леніна (1930), нагороджений орденом Леніна (1935).

У 1935 році (17 лютого), ще за життя Льва Володимировича, вийшла спеціальна постанова Раднаркому УРСР, присвячена 40-річчю наукової та педагогічної діяльності академіка Л.В. Писаржевського, якою його ім'я було присвоєно «Інституту фізичної хімії у Дніпропетровську». На честь вченого названо вулицю в м. Києві.

03.03.1919 – 17.12.2002

ПРЕМІЯ імені О.В. ПОГОРЕЛОВА

Заснована у 2007 році і присуджується по Відділенню математики НАН України за видатні наукові роботи в галузі геометрії і топології

Олексій Васильович Погорелов – видатний математик ХХ століття, член-кореспондент (1951), академік (1961), член-кореспондент АН СРСР (1960), академік АН СРСР (1976) – народився 3 березня 1919 року в містечку Короча Білгородської губернії в сім'ї робітників.

У 30-х роках сім'я переїжджає до Харкова. Ще у школі Олексій Погорелов починає цікавитись математикою і перемагає на міській олімпіаді юних математиків. Талановитого юнака запрошують навчатися на фізико-математичному факультеті Харківського державного університету.

В 1941 році О.В. Погорелов йде в армію і обдарованого студента направляють до Військово-повітряної академії ім. М.Є. Жуковського – елітного військово-навчального і наукового центру Радянського Союзу.

Впродовж 1943–1944 рр. Олексій Васильович як слухач академії проходить стажування в діючій армії. Після закінчення академії йому доручають конструкторську роботу у славетному Центральному аерогідродинамічному інституті – ЦАГІ. Одночасно О.В. Погорелов заочно навчається в аспірантурі Математичного інституту Московського державного університету.

У 1960 році О.В. Погорелов очолює відділ геометрії в новоствореному Фізико-технічному інституті низьких температур (ФТІНТ) АН УРСР, де працюватиме 40 плідних років. Вчений започатко-

вує новий напрям у механіці та геометрії – геометричну теорію стійкості тонких пружних оболонок. Теорія О.В. Погорелова знайшла експериментальне підтвердження у ФТІНТі, а саме – методом вакуумної конденсації було виготовлено тонкі металеві оболонки і досліджено їх механічну поведінку при різних видах навантаження.

Інженерний талант О.В. Погорелова яскраво проявляється у 70-ті – на початку 80-х рр. під час роботи з конструкторами ФТІНТу й машинобудівниками над створенням унікальних кріотурбогенераторів та надпровідних двигунів.

Але головною справою його життя, безперечно, була математика.

Близько 40 монографій, перекладених мовами багатьох народів світу, підручники для вищих навчальних закладів, а також підручник з геометрії для середньої школи (перше видання вийшло у 1972 році) – такий спадок О.В. Погорелова, що увійшов у скарбницю світової науки і зараз продовжує слугувати людям.

Заслужений діяч науки і техніки України (1994), лауреат Ленінської премії (1962), Державних премій СРСР (1950), УРСР (1973) та України (2005, посмертно), премій імені М.М. Крилова (1988) й імені М.М. Боголюбова (1998) НАН України, нагороджений багатьма орденами і медалями СРСР та України, зокрема орденом «За заслуги» III ступеня (1999).

10.09.1835 – 29.11.1891

ПРЕМІЯ імені О.О. ПОТЕБНИ

Заснована у 1997 році і присуджується по Відділенню літератури, мови та мистецтвознавства НАН України за видатні наукові роботи в галузі мовознавства, філософії, мови та народної творчості

Олександр Опанасович Потебня – видатний український мовознавець, філософ, теоретик літератури, фольклорист, етнограф, один із засновників Харківського історико-філологічного товариства (очолював його в 1877–1890 рр.), глава харківської філологічної школи, основоположник психологічного напрямку в слов'янському мовознавстві, педагог і громадський діяч, член-кореспондент Петербурзької академії наук (1875) – народився 10 вересня 1835 року в селі Гаврилівка (тепер село Гришине) Роменського району Сумської області.

Отримавши ґрунтовну загальноосвітню підготовку, він вступає до Харківського університету з метою вивчення юриспруденції, але за рік переходить на історико-філологічний факультет. Після закінчення університету з 1856 року Олександр Опанасович викладає російську мову в гімназії. У 1861 році захищає магістерську дисертацію «Про деякі символи в слов'янській народній нації» і стає ад'юнктом Харківського університету, згодом – доцентом кафедри слов'янського мовознавства і секретарем історико-філологічного факультету. З 1875 року він є професором кафедри російської мови та словесності Харківського університету, де працює до кінця свого життя.

У 1862 році вчений пише найвідомішу свою працю «Думка і мова», у якій висвітлює взаємовідношення мови й мислення, мови й нації, простежує походження мови, розвиває учення про внутрішню

НАГОРОДИ
НАН УКРАЇНИ

форму слова. Значним внеском у науку стала його докторська дисертація «Із записок з руської граматики» (1874), де розглянуто загальні питання лексикології, морфології, синтаксису, проаналізовано поняття слова, граматичної форми та граматичної категорії.

О.О. Потебня заклав наукове підґрунтя східнослов'янської діалектології як самостійної дисципліни. Історію української мови він розглядав у зв'язку з відповідними аспектами російської мови. Обидві мови вчений вважав нащадками однієї, спільної в минулому (давньоруської) мови-предка. Відповідно до тогочасної термінології називав українську мову малоруським наріччям, а терміном «русский язык» позначав сукупність східнослов'янських мов. Уперше у слов'янській філології О.О. Потебня систематизував специфічні ознаки української мови, які відрізняють її від інших слов'янських. До кола зацікавлень ученого входили також проблеми фонетики, наголосу, етимології.

Філософія мови О.О. Потебні сформувала напрями його теоретичного пошуку в галузі словесно-художньої творчості та її психології. У своїй теорії лінгвістичної поетики, викладеної у працях «З лекцій із теорії словесності» (1894) та «Із записок із теорії словесності» (1905), він встановив ізоморфізм між словом і мистецьким твором, внутрішньою формою слова й художнім образом. У міфі, фольклорі та словесності вбачав похідні від мови моделюючі системи. Мову вчений ставить у ще одне сутнісне відношення — до народу і народності (нації). Мова є породженням і виявом «народного духу». У ній коріниться органічний для кожної людини та кожної спільноти спосіб і можливість сприймати світ.

Крім словесності, науковий спадок О.О. Потебні обіймає ще соціально-філософські питання, зокрема теорію нації. Націоналізм він витлумачував як світогляд, для якого природним є національне розмаїття людства. «Ідея національності, — писав Олександр Опанасович, — здатна сприяти людському поступу, якщо вона стверджує взаємоповагу права народів на самостійне існування та розвиток, коли ж через цю ідею стверджують зверхність однієї спільноти над іншою, то вона набуває реакційного смислу».

Рівноправ'я та взаємоповага були для О.О. Потебні взірцем міжнаціональних стосунків. За умов

жорстокого гноблення царською владою найменших проявів усього національного вчений теоретично обґрунтував невід'ємне право кожного народу розвивати та реалізовувати свої духовні набутки за допомогою рідної мови, оскільки «немає мови й наріччя, які б не були здатні стати знаряддям необмежено різноманітної й глибокої думки». Засуджуючи денационалізацію, видатний філолог стверджував, що всі мови мають невичерпні внутрішні можливості для розвитку.

Ім'я О.О. Потебні носить Інститут мовознавства НАН України (1945). З 1977 року регулярно проводяться «Потебнянські читання». Цього ж року в селі Гришиному відкрито музей ученого і встановлено йому пам'ятник. Ім'ям О.О. Потебні названо вулицю в м. Києві.

26.04.1906 – 29.09.1995

ПРЕМІЯ імені А.Ф. ПРИХОТЬКО

Заснована у 1997 і присуджується по Відділенню фізики і астрономії НАН України за видатні роботи в галузі лазерної фізики, оптики та кристалографії

Антоніна Федорівна Прихотько – видатний учений в галузі експериментальної фізики твердого тіла та спектроскопії, член-кореспондент (1948), академік (1964), засновник української школи спектроскопії неметалічних кристалів – народилася 26 квітня 1906 року в м. П'ятигорську в сім'ї службовців.

У 1923 році А.Ф. Прихотько вступає на фізико-механічний факультет Петроградського (Ленінградського) політехнічного інституту, який закінчує у 1930 році. У тому ж році у зв'язку зі створенням нового наукового центру в Україні була направлена до м. Харкова в Український фізико-технічний інститут, де працює до 1941 року. Під керівництвом І.В. Обреїмова вона проводить спектральні дослідження неметалічних кристалів при низьких температурах, які стали основою створення нового напрямку у фізиці твердого тіла – низькотемпературної спектроскопії кристалів.

У роки Великої Вітчизняної війни Антоніна Федорівна здійснює вкрай необхідні для фронту дослідження. Тоді ж вона успішно захищає докторську дисертацію.

В евакуації А.Ф. Прихотько працює в Інституті фізичної хімії АН УРСР в м. Уфі. У 1944 році починає роботу в Інституті фізики АН УРСР, де проходить шлях від завідувача відділу до директора (1966–1970), а з 1988 р. вона – радник при дирекції інституту.

Фундаментальні дослідження неметалічних кристалів у 50-х роках ХХ століття стали експе-

риментальною базою для відкриття колективних електронних збуджень — екситонів. Одним з ініціаторів та керівником циклу досліджень екситонів у кристалах була А.Ф. Прихотько.

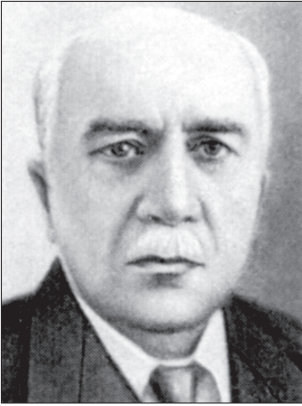
У світовій фізичній літературі ім'я А.Ф. Прихотько також тісно пов'язане з дослідженням біекситонного поглинання та відкриттям явища біекситонного розщеплення в антиферромагнітній фазі твердого кисню. В Інституті фізики АН УРСР під її керівництвом проводились роботи з квантової електроніки, вона першою розпочала в Україні дослідження в галузі фізики органічних напівпровідників та розробку нових засобів запису оптичної інформації на органічних носіях.

Велике значення мали наукові досягнення А.Ф. Прихотько в галузі створення медичних приладів, зокрема апаратури для лікування захворювань за допомогою низьких температур. З її застосуванням проводились також онкологічні, нейрохірургічні, урологічні та інші операції. Ряд приладів було удостоєно золотої медалі Лейпцігської ярмарки та срібної медалі ВДНГ СРСР. Більшість із розроблених нею кріоприладів не мали на той час аналогів у світі.

Створення оригінальних методик оптичного та спектрального досліджень кристалів при низьких температурах сформувалось у самостійну оригінальну галузь наукового низькотемпературного приладобудування Інституту фізики АН УРСР, унікальна продукція якої знайшла широке застосування.

А.Ф. Прихотько — автор понад 100 оригінальних наукових статей, збірників та монографій. Активну наукову та науково-організаційну діяльність Антоніна Федорівна успішно поєднувала з вихованням молодих науковців. Кілька десятків її учнів захистили кандидатські та докторські дисертації, були обрані академіками та членами-кореспондентами АН УРСР. А.Ф. Прихотько була членом багатьох наукових рад, входила до складу редколегій ряду наукових журналів.

Герой Соціалістичної Праці (1976), лауреат Ленінської премії (1966), Державної премії України (1977), Заслужений діяч науки України (1966), нагороджена багатьма орденами і медалями СРСР.

28.04.1876—30.10.1958

ПРЕМІЯ імені Г.Ф. ПРОСКУРИ

Заснована у 1974 році і присуджується по Відділенню фізико-технічних проблем енергетики НАН України за видатні наукові роботи в галузі енергетики

Георгій Федорович Проскура – видатний учений в галузі гідродинаміки та гідромашинобудування, академік (1929) – народився 28 квітня 1876 року в містечку Сміла Черкаського повіту Київської губернії.

У 1895 р. починає навчатися у Московській вищій технічній школі. Ще у студентські роки Г.Ф. Проскура виявляє схильність до наукової та педагогічної діяльності і невдовзі молодого фахівця зараховують аспірантом-стипендіатом Харківського технологічного інституту. У 1902 році він отримує дворічне наукове відраджання до Європи для ознайомлення з досягненнями світової науки й техніки. За кордоном переважно працює у Швейцарії (м. Цюріх). З перших днів своєї наукової діяльності Г.Ф. Проскура вивчає гідромеханіку. Ця галузь техніки в Росії була тоді мало розроблена. Проте в Цюріху на той час були найкращі заводи гідромашинобудування, там же працювало багато вчених зі світовим ім'ям.

У 1904 році Георгій Федорович повертається до Харкова, але через несприятливі політичні умови змушений звільнитися і їде працювати у Петербург конструктором суднобудівельного заводу. На початку 1908 року справи в Харківському технологічному інституті змінилися на краще і Г.Ф. Проскура повертається до Харкова, де в 1911 році отримує звання професора й призначається керівником кафедри прикладної механіки відділу гідравліки, якою керує протягом наступних 44 років.

Георгій Федорович цікавиться переважно питаннями гідромеханіки і аеродинаміки, але водночас працює і в галузі теплотехніки. Перу Г.Ф. Проскури належить курс теорії розрахунку водяних турбін. Перше видання цієї книги, єдиної на той час серйозної праці російською мовою про водяні турбіни, вийшло у 1910 році і витримало ряд перевидань. У 1908 році він виконує роботу з регулювання руху двигунів. Згодом був надрукований його курс гідродинаміки водяних турбін, пізніше – курс теорії парових машин, а в 1914 році – курс гідравліки.

Характерною рисою наукової діяльності Г.Ф. Проскури є його постійний тісний зв'язок з практикою. Всі свої теоретичні розробки учений перевіряє у лабораторних умовах і на виробництві. В його роботах теорія завжди перевіряється реальним практичним застосуванням. У Харківському технологічному та авіаційному інститутах Георгій Федорович створює лабораторії з гідромеханіки і аеродинаміки, які стають основною експериментальною базою його наукової діяльності.

У 1923 році в лабораторії Г.Ф. Проскури вперше в СРСР змонтовано установку пропелерної турбіни і насоса, а в 1925 році – установку однієї з найбільших для того часу аеродинамічних труб. У 1934 році під його безпосереднім керівництвом побудовано першу вітчизняну гідродинамічну трубу.

Багато сил та енергії докладає Георгій Федорович для створення у 1930 році Харківського авіаційного інституту ім. М.Є. Жуковського, де він керує кафедрою аеродинаміки (до 1941).

Г.Ф. Проскура розробив теорію турбін нового типу – пропелерних турбін, які мали велике значення для народного господарства держави, а також теорію гідродинаміки реальної рідини.

Ще до війни учений починає роботи зі створення конструкції газової турбіни – нового двигуна, який невдовзі знаходить широке застосування у багатьох галузях промисловості. Він розробляє проект газотурбінної установки замкненого типу з осьовим компресором. Війна перешкодила виготовити дослідний зразок установки.

Під його керівництвом також виконуються дослідження, пов'язані з ультразвуковими компресорами газотурбінних двигунів та їх використанням на літаках.

Георгій Федорович Проскура був не тільки блискучим ученим й інженером, а й талановитим педагогом. За довгі роки роботи у Харківському політехнічному і Харківському авіаційному інститутах він підготував тисячі інженерів, сотні учених. У повоєнні роки під керівництвом Г.Ф. Проскури здійснюється великий обсяг теоретичних і експериментальних робіт з дослідження явищ кавітації у турбомашинах, про що свідчать численні наукові публікації. Ці роботи мали безпосереднє відношення до створення надійних і економічних двигунів, які знайшли застосування в авіації та космічній техніці.

За період наукової діяльності Г.Ф. Проскурою було опубліковано 67 наукових праць, серед яких низка монографій з теорії турбомашин.

З 1943 по 1948 роки Георгій Федорович Проскура – голова Відділу технічних наук АН УРСР. З 1944 по 1954 роки – директор Лабораторії проблем швидкісних машин і механізмів АН УРСР.

Лауреат Державної премії СРСР (1943), Заслужений діяч науки і техніки УРСР (1944).

07.11.1884 – 03.10.1961

ПРЕМІЯ імені М.В. ПТУХИ

Заснована у 1997 році і присуджується по Відділенню економіки НАН України за видатні наукові роботи в галузі економіки і демографії, демографічної статистики

Михайло Васильович Птуха – видатний економіст, демограф, академік (1920), член-кореспондент АН СРСР (1943) – народився 7 листопада 1884 р. в м. Острі Чернігівської області.

Після закінчення у 1910 р. юридичного факультету Петербурзького університету стає його приват-доцентом (1913 р.). У 1916–1918 рр. викладає політичну економію та статистику в Пермському відділенні Петроградського університету, а в 1919–1938 рр. – працює на посаді директора Демографічного інституту АН УРСР й завідує кафедрами ряду вищих навчальних закладів Києва. З 1940 по 1950 рік – завідувач відділу Інституту економіки АН УРСР, а в 1945–1950 рр. – голова відділу АН УРСР, член Президії АН УРСР.

Михайло Васильович Птуха досліджував проблеми теоретичної та прикладної демографії, загальної теорії статистики, історії вітчизняної та світової статистики; обґрунтував ряд нових наукових положень у демографії. Розробив схему вивчення демографічних процесів і запропонував методику її реалізації. Висновки М.В. Птухи щодо шлюбності та смертності населення здобули світове визнання. Велике практичне значення мають його методи побудови сумарних таблиць смертності.

У своїх ранніх роботах М.В. Птуха багато уваги приділив розробці методології демографічних явищ, методам вивчення масових процесів, що мають місце в народонаселенні.

НАГОРОДИ
НАН УКРАЇНИ

Основною своєю заслугою М.В. Птуха вважав заснований ним Демографічний інститут АН УРСР. Згідно з його планами в інституті здійснювалося вивчення антропологічних характеристик, визначалися структурні зсуви в народонаселенні України, обчислювалися таблиці смертності, ймовірні втрати населення внаслідок першої світової, громадянської воєн та революції, розподіл населення за місцем народження, освітою, сімейним та соціальним станом, національністю, фахом.

Поряд з прикладними дослідженнями М.В. Птуха велику увагу приділяв розвиткові статистики, теорії і методології обчислення індексів шлюбності, показників дитячої смертності, порядку проведення переписів населення. У 1934 р. в Інституті організовано відділ санітарної статистики населення, де формувалася система санітарно-статистичних показників, досліджувалися тимчасова втрата працездатності, дитяча захворюваність і смертність. За час свого існування Інститут, в якому працювало понад 30 працівників, видав 14 томів своїх праць, значну кількість монографій, статей та довідкової літератури.

Ще в студентські роки М.В. Птуха цікавиться історією статистичної думки і з кінця 1930-х років історична проблематика займає важливе місце в науковій діяльності вченого. Праці М.В. Птухи з історії статистики об'єктивні і всебічні, оскільки написані на основі використання величезних масивів первинних джерел.

Першорядного значення М.В. Птуха надавав проблемам смертності населення як у теоретичному, так і в практичному її аспектах. За його методиками у Демографічному інституті було розраховано повні таблиці смертності для України на основі перепису 1897 р. та смертних випадків за 1897–1898 рр. згідно із запропонованим методом обчислення сумарних таблиць смертності, орієнтованих на застосування у великих регіонах. Результати впровадження ефективних методів побудови сумарних таблиць смертності М.В. Птуха публікує у 1920-ті роки в серії праць, які отримали визнання за кордоном. У 1929 році його обирають дійсним членом Міжнародного статистичного інституту, де він працює. Роботи М.В. Птухи з питань смертності населення набули виняткового значення на початку 1930-х років. Він

публікує прогнози приросту населення в Україні на найближчі роки та на перспективу. Через голод 1933 року, який забрав життя мільйонів, ці прогнози не здійснилися.

До сфери наукових інтересів М.В. Птухи також входили питання загальної статистичної теорії. Він сформулював визначення статистики як науки, окреслив її предмет та специфічний метод, вказав на загальне завдання, що надає статистиці наукового характеру. Праці М.В. Птухи є цінним внеском у світову статистичну науку.

Інший науковий напрям діяльності ученого — теоретична та прикладна демографія. М.В. Птуха розробив оригінальне визначення сутності демографії, зробив внесок у створення специфічних методів дослідження масових явищ та процесів, які відбуваються у суспільстві, запропонував спосіб всебічного статистичного вивчення демографічних явищ та процесів, на основі яких можна простежити за життям певного покоління.

У 1938 р. його було заарештовано й Інститут припинив своє існування. Проте М.В. Птуха не зазнав трагічної долі інших репресованих учених. Але важливий науковий напрям, який він очолював, було ліквідовано.

У післявоєнний період М.В. Птуха бере активну участь в роботі органів державної статистики СРСР та УРСР, зокрема в підготовці Всесоюзного перепису населення 1959 року. Його призначають членом урядової делегації УРСР на сесії ЮНРРА (Женева, 1946).

Заслужений діяч науки УРСР (1944). Ім'я М.В. Птухи присвоєно Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України (2009).

02.02.1845 – 31.01.1918

ПРЕМІЯ імені І.П. ПУЛЮЯ

Заснована у 1997 році і присуджується по Відділенню фізики і астрономії НАН України за видатні роботи в галузі прикладної фізики

Іван Павлович Пулюй – видатний учений в галузі прикладної фізики, електротехнік, винахідник – народився 2 лютого 1845 року в містечку Гримайлові Скалатського повіту, що на Тернопільщині.

У 1856 році вступає до класичної гімназії у Тернополі, яку закінчує з відзнакою. Виконуючи волю батьків, Іван обирає теологію. Водночас як вільний слухач відвідує філософський факультет, де слухає лекції з фізики, математики та астрономії. Курс навчання на теологічному факультеті закінчує з відзнакою у 1869 році, але священником не стає – перемагає потяг до науки. У 1869 році І.П. Пулюй записується на філософський факультет та фізико-математичну кафедру Віденського університету. У 1873 році закінчує університет і починає працювати в ньому асистентом з експериментальної фізики. І.П. Пулюй мав велике бажання викладати у Львові або Києві, але йому як неблагонадійному царська поліція не дала згоди на роботу в Києві.

З 1873 по 1875 рік він працює асистентом-викладачем кафедри фізики та механіки у м. Філоме (нині Рієка у Хорватії). Восени 1875 року І.П. Пулюй виїжджає до Страсбурга, де вступає на філософський факультет університету за спеціальністю «фізика» (електромеханіка). Через два роки захищає з відзнакою дисертацію і одержує ступінь доктора філософії Страсбурзького університету. Тут він викладає нові на той час дисципліни – механічну теорію і кінетичну теорію газів. У 1877 році поверта-

ється до Відня, де працює приват-доцентом фізико-математичної кафедри. Одночасно він — асистент лабораторії австрійського фізика Лянге.

У 1884 році ректорат Німецької політехніки у Празі запросив І.П. Пулюя очолити кафедру фізики, де він і працював до пенсійного віку.

Значним є науковий доробок І.П. Пулюя у галузі електротехніки. Він удосконалив виготовлення розжарювальних ниток для освітлювальних ламп і одержав патент, вперше досліджував холодне світло, яке сьогодні ми називаємо неоновим. Важливе практичне значення мала також запропонована ученим конструкція телефонних станцій та абонентських апаратів, захищених від сильних електричних струмів. Тривалий час у шахтах використовувалась переносна охоронна лампа — також винахід І.П. Пулюя. Великою заслугою українського ученого є створення в Празі (вперше в Європі) електростанції, що працювала на змінному струмі, та запуск кількох електростанцій на постійному струмі в Австро-Угорщині. І.П. Пулюй сконструював багато фізичних та електротехнічних приладів, а саме: апарат для визначення механічного еквівалента тепла, що отримав нагороду на Всесвітній виставці у Парижі (1878), фосфоресцентну лампу (попередницю рентгенівської), електричний телетермометр та запобіжники, а також відкрив спосіб карбонізування вуглецевих волокон до електричних ламп розжарювання.

Новаторською працею ученого є «проникнення швидких променів «X» з трубок назовні». Саме І.П. Пулюй, а не В.К. Рентген, усупереч усталеним твердженням, ще в 1882 році розробив трубку, яка мала основні риси сучасних трубок: окремий від анода антикатод, розміщений похило до пучка променів, що падає на нього. І.П. Пулюй вперше зробив знімок людського скелета та довів важливість застосування цієї розробки у медицині. Остаточні результати досліджень вченого з цього питання були опубліковані у «Записках» Імператорської академії наук 1880—1883 рр., а згодом вийшли окремою книгою. Це відкриття Лондонське Королівське товариство визнало за одне з найвидатніших досягнень світової науки.

Учений написав понад 50 наукових і науково-популярних праць з фізики і електротехніки. Крім

того, він був знавцем стародавніх мов і займався перекладами з давньоєврейської та грецької мов. Разом з П.О. Кулішем, І.С. Нечуй-Левицьким І.П. Пулюй вперше переклав українською мовою Біблію, був технічним радником цісаря Франца-Йосифа, консультантом і судовим експертом з питань електротехніки для всієї Чехії.

Ім'я вченого було присвоєно Тернопільському приладобудівному інституту (1995), на базі якого у 1996 р. створено Тернопільський державний технічний університет імені Івана Пулюя. Його ім'ям названо вулицю в м. Києві.

18.02.1855—06.01.1920

ПРЕМІЯ імені Л.П. СИМИРЕНКА

Заснована у 1980 році і присуджується по Відділенню загальної біології НАН України за видатні наукові роботи в галузі садівництва, дендробіології та квітникарства

Лев Платонович Симиренко – всесвітньо відомий учений-помолог, садівник – народився 18 лютого 1855 року на хуторі Мліїв Черкаського повіту Київської губернії (тепер Черкаська область) в сім'ї відомого в Україні цукрозаводника-промисловця П.А. Симиренка.

Закінчивши приватну гімназію в Одесі, Л.П. Симиренко вступає до Санкт-Петербурзького політехнічного інституту, але потім (1874) переводиться до Києва на природознавче відділення Київського університету, а згодом до Новоросійського університету, де на останньому курсі захищає дисертацію з органічної хімії і йому присуджують престижний на той час учений ступінь кандидата природничих наук (1878). За участь у політичному русі (народовольство) його на вісім років засилають до Східного Сибіру (Красноярськ), де він розпочинає діяльність як садівник (організовує будівництво теплиць, вирощує декоративні й плодові дерева та виноград, акліматизує деякі сорти тощо), набуваючи практичного досвіду.

У 1887 році Лев Платонович повертається до рідного Млієва й там продовжує займатись садівництвом, зокрема виведенням і розмноженням сортів плодово-ягідних і декоративних дерев, кущів, а також квітникарством.

На власній присадибній ділянці він створює маточний колекційний розсадник, в якому збирає одну з найбільших у Європі помологічних колекцій. Завдяки активній пропаганді Мліївський розсадник став відомим не лише в Україні, але й далеко за її межами.

Л.П. Симиренко також стає засновником у Млієві школи садівництва та народної школи для селян, де неодмінно вивчали плідівництво, що сприяло розповсюдженню садівництва в Україні.

Серед основних наукових інтересів Льва Симиренка слід зазначити роботи з інтродукції, вивчення і введення у вітчизняний асортимент нових високоякісних сортів плодово-ягідних культур (яблуні, груші, абрикоса, винограду та ін.) як вітчизняної, так і зарубіжної селекції, створення власних сортів. Значну увагу в своїх дослідженнях учений приділяв питанням біології виду, екології та технічним властивостям сортів. Це дало можливість розробити принципово нову систему вирощування саджанців та цілий ряд агротехнічних прийомів і заходів, максимально пристосованих до потреб кожного сорту, які стали основою практичного садівництва і не втратили свого значення й донині.

Багато нововведень вчений привніс у розробку теоретичних й прикладних питань сортовивчення та районування плодових і ягідних культур.

Світове визнання отримав виведений ним сорт яблуні Ренет Симиренка.

У 1902 році побачила світ робота Л.П. Симиренка «Генеральний каталог плодових дерев», а в 1908 році – «Кримське промислове дерево», які стали настільними для практиків і теоретиків.

Свій тридцятирічний досвід у садівництві Л.П. Симиренко виклав у фундаментальній праці «Помологія», яка тривалий час вважалась найкращою і витримала кілька перевидань.

Член Бельгійського товариства садівників, почесний член Французького національного помологічного товариства. Нагороджений Великою золотою медаллю імені Стевена і медаллю Французького товариства садоводів, Великою золотою медаллю Петрограда.

Після смерті Л.П. Симиренка у 1920 році на базі його розсадника створюється відома в усьому світі Мліївська садово-городня дослідна станція, якій у 1958 році було присвоєно ім'я вченого. У 1989 р. станцію реорганізовано в Мліївський науково-дослідний інститут садівництва імені Л.П. Симиренка, а в 2006 р. цю установу перейменовано в Інститут помології імені Л.П. Симиренка Національної академії аграрних наук України. Ім'ям Л.П. Симиренка названо вулицю в м. Києві.

29.05.1901 – 16.10.1966

ПРЕМІЯ імені К.Д. СИНЕЛЬНИКОВА

Заснована у 1974 році і присуджується по Відділенню ядерної фізики та енергетики НАН України за видатні роботи в галузі ядерної фізики

Кирило Дмитрович Синельников – видатний фізик-ядерник, експериментатор, організатор науки, член-кореспондент (1939), академік (1948) – народився 29 травня 1901 року в м. Павлограді Дніпропетровської області в родині земського лікаря.

У 1918 році Кирило Дмитрович вступає на фізико-математичний факультет Кримського державного університету і одержує вищу освіту за спеціальністю «фізика» (1923).

Свою науково-педагогічну діяльність Кирило Дмитрович починає як асистент Кримського державного університету. Перші публікації наукових праць з'являються вже в 1923 році, коли він працює в Азербайджанському політехнічному інституті (м. Баку).

На запрошення академіка А.Йоффе К.Д. Синельников їде на роботу до Ленінградського фізико-технічного інституту (1924–1930). У 1928 році він отримує міжнародну Рокфеллерівську стипендію і його відряджають до Кавендишської лабораторії професора Е.Резерфорда (Кембридж).

Після повернення у 1930 р. до СРСР К.Д. Синельникова запрошують до Харкова, де відбувається його подальша наукова діяльність. Він стає одним із співорганізаторів Харківського фізико-технічного інституту як наукової організації, а з лютого 1944 року і до 1965 року включно – директором цього Інституту. Одночасно з науковою роботою К.Д. Синельников активно працює як педагог: у 1930–1935 рр. він керує кафедрою Машинобудівного інституту, а з 1936 року викладає в Харківському університеті, читає оригінальні спецкурси. В цих

зкладах завдяки його зусиллям створюються спеціальні лабораторії, одні з найкращих в СРСР, де наукові співробітники різних наукових установ проходять стажування.

К.Д. Синельников у різні періоди свого життя також очолює кафедри електроніки та іонних процесів, експериментальної фізики, прискорювачів, ініціює створення нових спеціалізацій, на основі яких пізніше організуються кафедри фізичної оптики та фізики плазми. Він по праву вважається одним із засновників ядерного відділення на фізико-математичному факультеті Харківського державного університету. В листопаді 1962 року за ініціативи Кирила Дмитровича на базі ядерного відділення цього навчального закладу відкривається фізико-технічний факультет.

У 1937 році К.Д. Синельникову без захисту дисертації присвоєно ступінь доктора фізико-математичних наук.

У період Великої Вітчизняної війни (з вересня 1941 р. по листопад 1943 р.) К.Д. Синельников разом з інститутом евакуюється до м. Алма-Ати (Казахська РСР), де виконує великий обсяг наукових робіт з оборонної тематики. За успішне вирішення низки важливих задач республіки його нагороджують Почесною грамотою Президії Верховної Ради Казахської РСР.

У листопаді 1943 року Президія АН УРСР доручає К.Д. Синельникову відновити діяльність зруйнованого в роки війни Харківського фізико-технічного інституту. За дуже короткий термін, незважаючи на всі труднощі воєнного і повоєнного часу, завдяки неабияким організаторським здібностям та величезному науковому досвіду К.Д. Синельников разом з колективом інституту зумів відновити дослідження за відповідною тематикою. В цей час створюються нові лабораторії за перспективними напрямками в галузі прискорювачів заряджених частинок, фізичних досліджень властивостей та розробок методів одержання нових матеріалів тощо. Заслуга К.Д. Синельникова полягає в тому, що він зумів спрямувати діяльність інституту на вирішення найважливіших запитів того часу, пов'язаних із задачами атомної енергетики. За ініціативи та під безпосереднім керівництвом Кирила Дмитровича в інституті започатковуються нові відділи: лінійних прискорювачів заряджених частинок, вакуумної

металургії та металофізики, фізики плазми й керованих термоядерних реакцій. Успішне виконання теоретичних та експериментальних робіт, що проводились в Інституті, сприяли подальшому розвитку ядерної галузі на теренах СРСР.

Основні наукові дослідження та роботи К.Д. Синельникова присвячені ядерній фізиці, фізиці і техніці прискорювачів, вакууму, фізичному матеріалознавству, фізиці плазми та керованому термоядерному синтезу, фізиці діелектриків і напівпровідників. У 1932 році К.Д. Синельников (спільно з А.К. Вальгером, О.І. Лейпунським, Г.Д. Латишевим) вперше в СРСР здійснив штучну ядерну реакцію, в результаті якої було розщеплено ядро атома літію протонами, а в 1937 році побудовано найбільший на той час в Європі електростатичний прискорювач (енергія 3,5 МеВ). У період 1937–1941 рр. К.Д. Синельников вперше у СРСР розробляє високовакуумні паромасляні насоси, а в 1950–1960 рр. під його керівництвом і за його участі будуються унікальні лінійні прискорювачі електронів і протонів, а також швидкісні високопродуктивні дифузійні та криогенні насоси.

К.Д. Синельников зробив чималий внесок у галузь фізичного матеріалознавства, зокрема він ініціював роботи зі створення нових матеріалів із спеціальними фізико-хімічними властивостями. Так, у 1952–1953 рр. спільно з В.Є. Івановим вчений розробляє вакуумні прокатні стани для обробки берилію, цирконію, урану та інших металів, закладає фізичні основи вакуумної металургії в СРСР, зокрема пропонує метод вакуумної дистиляції для очищення берилію (1950–1952). На початку 50-х років незалежно від В.Ф. Зеленського він відкриває радіаційний ріст урану.

К.Д. Синельников започаткував у Фізико-технічному інституті роботи з термоядерного синтезу. За його ініціативи досліджуються нагрівання плазми в магнітних пастках, динаміка плазмових потоків і згустків, інжекція заряджених частинок в магнітних пастках. Він також запропонував пастку з просторово-періодичним магнітним полем (пастка Синельникова).

К.Д. Синельников – автор понад 200 наукових праць і винаходів, він створив відому українську школу фізиків-ядерників. Лауреат Державної премії СРСР (1948), Заслужений діяч науки УРСР (1951). Його ім'ям названо вулицю в Харкові.

29.12.1876—27.06.1952

ПРЕМІЯ імені М.Д. СТРАЖЕСКА

Заснована у 1991 році і присуджується по Відділенню біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України за видатні наукові роботи в галузі лікування внутрішніх хвороб, кардіології

Микола Дмитрович Стражеско – видатний учений-медик, кардіолог, терапевт-клініцист, теоретик, організатор науки, академік (1934), академік АН СРСР (1943), академік АМН СРСР (1944) – народився 29 грудня 1876 р. в м. Одесі у родині юриста.

Успішно закінчивши у 1894 році Одеську гімназію, він вступає на медичний факультет Київського університету, а в 1899 році його зараховують ординатором на кафедру внутрішньої патології, яку очолює професор В.П. Образцов.

У 1901 році М.Д. Стражеска направляють у творче відрядження за кордон, а після повернення – до Петербурга в лабораторію видатного фізіолога Івана Павлова, де Микола Дмитрович успішно захищає докторську дисертацію з фізіології травлення (1904).

Після цього він приїжджає до Києва і працює старшим ординатором у терапевтичній клініці Київського університету, зосереджуючи свою увагу на хворобах серця, особливо тих, що відзначалися тяжким перебігом. У грудні 1909 року на I з'їзді російських терапевтів професор В.П. Образцов та приват-доцент М.Д. Стражеско зробили доповідь «До симптоматології та діагностики тромбозу вінцевих артерій серця», яка увійшла в історію світової медицини, оскільки на підставі клініко-експериментальних серцево-судинних досліджень було запропоновано здійснювати прижиттєву діа-

гностику такої недуги, як інфаркт міокарда. Вчені вперше в світі запропонували чіткий та розгорнутий опис клінічної картини недуги, що дозволило лікарям своєчасно розпізнавати хворобу.

В дореволюційний період стрімко зростає авторитет М.Д. Стражеска і як лікаря-практика, і як науковця. Уперше в світовій літературі (в роботі «Про мелодію серця при хворобі Едемс-Стокса», 1908) він описує різке підсилення тону серця хворих із зазначеною патологією і детально пояснює механізм його утворення. З того часу цей акустичний феномен прийнято називати «гарматним тоном Стражеска». У 1911 році учений вперше дає пояснення механізму утворення додаткового діастолічного тону при недостатності клапанів аорти.

Разом з авторитетом в медичних колах невпинно зростає й офіційне визнання М.Д. Стражеска. Так, у 1910 р. його обирають професором кафедри патології і терапії Вищих жіночих курсів, у 1912 р. він стає надвірним радником, у 1917 очолює кафедру пропедевтичної терапії, а потім і кафедру факультетської терапії в Київському медичному інституті.

В післяреволюційний період потреби практичної охорони здоров'я вимагали створення спеціалізованих центрів клінічно-терапевтичного профілю. М.Д. Стражеско організує в Україні клінічну школу патофізіологічного напрямку, яка була визнана не лише вітчизняною, а й світовою медициною. У 1922 році він очолює кафедру Київського медичного інституту.

У 1931 році на запрошення О.О. Богомольця вчений очолює клінічний відділ щойно організованого Інституту експериментальної біології та патології, а з 1934 року – Інституту клінічної фізіології ВУАН. В 1936 році за ініціативи М.Д. Стражеска створюється Український науково-дослідний інститут клінічної медицини і він стає його першим директором.

У роки Великої Вітчизняної війни інститут евакуюють до Уфи, де М.Д. Стражеско очолює кафедру терапії Башкирського медичного інституту. В цей час він із співробітниками працює над проблемою сепсису ран, яку успішно вирішує.

Після звільнення України М.Д. Стражеско повертається до Києва і разом із однодумцями поринає у роботу з вирішення проблем післявоєнного періоду.

Микола Дмитрович зробив величезний внесок у становлення та визначення основних напрямів діяльності інституту, а саме: ревматології, недостатності кровообігу, гіпертонічної хвороби, функціональної діагностики, хірургічного лікування захворювань внутрішніх органів, патології вагітності тощо.

Спектр діяльності М.Д. Стражеска був надзвичайно широким, проте всі його роботи об'єднують клініко-експериментальний напрям досліджень. Особливу увагу він приділяв вивченню серцево-судинних захворювань. Визначним є його внесок в теорію ревматизму (він довів гіпотезу стрептококової етіології ревматизму), розробку методу фізичної діагностики захворювань органів черевної порожнини, вперше під його керівництвом видано гематологічний атлас і посібник з клінічної гематології, йому також належать праці з питань алергології, геронтології, пульмонології (лікування туберкульозу) тощо.

Монографію М.Д. Стражеска «Основи фізичної діагностики захворювань черевної порожнини» визнано класичною в цій галузі.

Заслужений діяч науки України (1934), Герой Соціалістичної Праці (1947), нагороджений орденами і медалями СРСР. Його ім'я носить Науководослідний інститут кардіології Національної академії медичних наук України (1952) і вулиця в м. Києві, а на території інституту вченому відкрито пам'ятник (1978).

03.05.1906 – 16.01.1976

ПРЕМІЯ імені С.І. СУББОТІНА

Заснована у 1997 році і присуджується по Відділенню наук про Землю НАН України за видатні наукові досягнення в галузі геофізики, гідрофізики, наукового приладобудування, метеорології та фізики атмосфери

Серафим Іванович Субботін – видатний геофізик, організатор науки, член-кореспондент (1957), академік (1961), академік-секретар Відділення наук про Землю АН УРСР (1966–1976), засновник наукової школи в галузі теоретичної та прикладної геофізики й гравіметрії – народився 3 травня 1906 року в м. Казані в сім'ї священнослужителя.

Після закінчення Казанського державного університету (1931) Серафим Іванович керує гравіметричними партіями в системі геофізичної служби України і одночасно поєднує виробничу діяльність з педагогічною – викладає в Київському гірничо-геологічному інституті, а також науково-дослідною – працює в Інституті геологічних наук АН УРСР (1944–1950).

У цей період С.І. Субботін багато уваги приділяє питанням вивчення геології України та пошуку корисних копалин. Запропонований ним метод досліджень покладів Великого Кривого Рогу із застосуванням гравіметричної розвідки дозволив згодом відкрити низку залізорудних родовищ. Поряд з роботами в галузі рудної геофізики С.І. Субботін бере активну участь у геологічних дослідженнях Великого Донбасу, Приазов'я, а також нафтогазоносності Дніпровсько-Донецької западини.

У роки Великої Вітчизняної війни С.І. Субботін активно працює над вивченням нафтогазоносності Волго-Уральської нафтоносної області. В цей період він вперше висуває ідею використання вищих

похідних потенціалу, що набула наприкінці 40-х і у 50-х роках широкого розвитку як у Радянському Союзі, так і за кордоном.

У повоєнний час Серафім Іванович повністю присвячує себе науково-дослідній та педагогічній діяльності, не втрачаючи при цьому зв'язків з виробничими організаціями. Для досліджень С.І. Субботіна того часу характерне поєднання роботи над великими і новими для науки теоретичними проблемами в галузі геофізики з вирішенням конкретних геолого-геофізичних задач. Зокрема, виконується аналіз гравітаційних та магнітних полів на всій території України з метою уточнення глибинної будови земної кори, що дозволило розкрити закономірності розташування родовищ корисних копалин.

Завдяки отриманим результатам С.І. Субботін переглянув положення тогочасної геотектоніки, що вступили в протиріччя з практикою, і вже на початку 50-х років започаткував розробку нової гіпотези про рушійні сили тектонічних процесів. Ця гіпотеза перетворилася на більш логічну і досконало розроблену теорію зв'язку стану підкорової речовини з вертикальними рухами земної кори, яка була висвітлена в монографії «Мантия Землі і тектогенез» й отримала широке наукове визнання.

У 1955 році С.І. Субботіну присвоюють ступінь доктора геолого-мінералогічних наук за монографію «Глибинна будова Радянських Карпат».

За ініціативи С.І. Субботіна у грудні 1960 року шляхом об'єднання колективів вчених геофізичної лабораторії та магнітної станції Інституту геологічних наук АН УРСР, геофізичних відділів Інституту геології і геохімії горючих копалин АН УРСР та сейсмічних станцій Сектору сейсмології АН УРСР створюється нова установа – Інститут геофізики АН УРСР. Впродовж 16 років й до кінця життя незмінним директором цього Інституту був Серафим Іванович. Він, безумовно, зробив величезний внесок у створення, становлення та визначення основних наукових напрямів діяльності інституту, зокрема було сформульовано задачі з фундаментальних проблем фізики Землі, досліджень геофізичних полів і будови земної кори на території України.

С.І. Субботін – автор понад 100 наукових праць. Він висунув та науково обґрунтував можливість

використання найвищих похідних сили тяжіння для інтерпретації гравіметричних даних, розробив методику гравіметричного картування залізородних комплексів, яка дозволила оцінити розмір покладів магнетиту в районі Великого Кривого Рогу.

Серафим Іванович багато зусиль докладав також для вирішення проблеми глибинної будови кори та верхньої мантії Землі. Найвищим досягненням у галузі фізики Землі стала розроблена ним фундаментальна теорія тектогенезу. Він першим у світі з позицій сучасної фізики показав, що мантія Землі є джерелом речовини земної кори, а глибинні мантійні процеси – генератором енергії тектонічного руху в літосфері та, як наслідок, причиною формування в ній різноманітних геологічних структур, що контролюють розміщення покладів корисних копалин. Ця теорія отримала широке визнання світової наукової спільноти.

Заслужений діяч науки України (1966), лауреат Державних премій України (1972, 1984), премії імені В.І. Вернадського (1976). Його ім'я присвоєно Інституту геофізики НАН України (1978).

23.12.1878 – 29.05.1972

ПРЕМІЯ імені С.П. ТИМОШЕНКА

Заснована у 1997 році і присуджується по Відділенню механіки НАН України за видатні досягнення в галузі теоретичної та прикладної механіки

Степан Прокопович Тимошенко – видатний учений у галузі механіки, академік (1918) – народився 23 грудня 1878 р. у селі Шпотівка (зараз Сумська область) у родині землеміра.

Після закінчення у 1901 році Петербурзького інституту інженерів шляхів, С.П. Тимошенко розпочинає свою наукову діяльність. У 1904–1905 рр. проводить дослідження в Петербурзькому політехнічному інституті. У тому ж 1905 році їде на стажування до Геттінгенського університету, а з січня 1907 р. викладає на кафедрі опору матеріалів Київського політехнічного інституту, де у травні того ж року захищає дисертацію на ступінь ад'юнкта прикладної механіки.

У 1911 р. С.П. Тимошенка звільняють з посади професора Київського політехнічного інституту за політичними мотивами. Він змушений повернутися до Петербурга, де викладає в Інституті інженерів шляхів та Електротехнічному інституті, працює над створенням підручників «Курс опору матеріалів», «Курс теорії пружності», які згодом стали класичними і багато разів перевидавалися, в тому числі і за кордоном.

У 1917 році на запрошення Ради професорів Київського політехнічного інституту Степан Прокопович повертається до Києва на посаду професора Київської політехніки. У 1918 р. С.П. Тимошенко увійшов до числа дійсних членів-засновників Української академії наук. Він розробляє проект

її заснування, організує й очолює одну з перших академічних установ – Інститут технічної механіки (1919–1920).

У 1920 р. політичні обставини та економічна криза змусили вченого виїхати за кордон. Він працює професором кафедри опору матеріалів Загребської політехніки, потім виїжджає до США, де отримує роботу технічного консультанта на заводах «Вестінгауз» у Пітсбурзі. Після п'яти років праці організує секцію механіки при Американському товаристві інженерів, починає видавати журнал «Прикладна механіка». У 1927 р. С.П. Тимошенко очолює кафедру механіки Мічиганського університету, видає фундаментальні праці: «Опір матеріалів», «Теорія пружності», «Теорія стійкості». З 1936 року С.П. Тимошенко – професор Стенфордського університету; він пише ґрунтовні праці: «Теорія пластин і оболонок», «Статика споруд», «Вища динаміка», «Історія опору матеріалів». З 1960 р. С.П. Тимошенко постійно живе у Німеччині.

Наукові досягнення С.П. Тимошенка було визнано у всьому світі. Його обрано членом багатьох академій: АН СРСР (1928), Польської (1935), Французької (1939), Італійської (1948), Лондонського королівського товариства (1944). Почесні докторські звання йому присвоїли Лехайський університет (США, 1936), Мічиганський університет (1938), Цюріхський вищий технічний університет (1947), Болонський університет (1954), Загребська політехніка (1956), Туринська політехніка (1960). Ім'я С.П. Тимошенка присвоєно лабораторії механіки Стенфордського університету, Інституту механіки НАН України (1993).

У 1957 році Американське товариство інженерів-механіків започаткувало почесну нагороду – медаль імені Степана Тимошенка. Це знак визнання його світового авторитету, заслуг як ученого. Медаль вручається щорічно за видатні досягнення у галузі прикладної механіки. Перша медаль була вручена Степану Прокоповичу особисто.

27.03.1904 – 17.04.1988

ПРЕМІЯ імені В.І. ТОЛУБІНСЬКОГО

Заснована у 1997 році і присуджується по Відділенню фізико-технічних проблем енергетики НАН України за видатні досягнення в галузі теплофізики та теплотехніки

Всеволод Іванович Толубинський – видатний учений в галузі теплофізики та теплоенергетики, член-кореспондент (1951), академік (1964), засновник наукової школи теплофізиків – народився 27 березня 1904 р. в с. Тартак (тепер Вінницька обл.) у бідній українській сім'ї.

З 1913 по 1920 роки майбутній учений навчається у Вінницькій міській гімназії. Він був одним з тих небагатьох сільських вихідців, яким вдалося у дореволюційний час потрапити до середньої школи.

Враховуючи відмінні успіхи юнака та матеріальну незабезпеченість сім'ї, його звільняють від плати за навчання. З 13 років Толубинський вже дає приватні уроки. У січні 1920 року, ще навчаючись у гімназії, працює в губернському відділі народної освіти. У серпні 1922 р. для продовження навчання його направляють до Київського політехнічного інституту (КПІ).

Викладачі інституту не могли не звернути увагу на Всеволода Толубинського – студента, який вражав чіткими відповідями, широким мисленням та фундаментальними знаннями. Ще на п'ятому курсі він став одним із авторів монографії «Конструювання двигунів внутрішнього згоряння». Ця монографія протягом багатьох років була настільною книгою студентів, інженерів, які працювали в галузі розрахунків та конструювання двигунів внутрішнього згоряння.

У 1927 році після закінчення КПІ В.І. Толубинський отримує кваліфікацію інженера-механіка теплосилових установок, а в 1929 році починає педагогічну діяльність у цьому інституті як викладач термодинаміки. З 1930 по 1934 роки він – доцент створених на базі КПІ енергетичного та машинобудівного інститутів, а після їх об'єднання, з 1934 по 1938 роки, доцент Київського індустріального інституту. У 1938 році Всеволод Іванович захищає кандидатську дисертацію. В цьому ж році його обирають завідувачем новоствореної кафедри котельних установок Київського індустріального інституту (1938–1963) – вчений поєднує роботу в цьому інституті з науковою діяльністю в Київському філіалі Інституту енергетики АН УРСР, керує лабораторією теплообміну і теплового моделювання.

У період Великої Вітчизняної війни разом з колективом Київського індустріального інституту В. Толубинський евакуюється до Ташкента, де протягом 1941–1944 рр. керує об'єднаною кафедрою котельних установок та промислового використання тепла Середньоазіатського індустріального інституту (в який влився Київський індустріальний інститут).

У вересні 1944 року Всеволод Іванович повертається до Києва і продовжує керувати кафедрою котельних установок КПІ та виконувати наукові роботи в Інституті енергетики АН УРСР на посаді завідувача лабораторії промислової теплотехніки. У 1950 р. захищає докторську дисертацію. У 1957–1961 рр. створює при КПІ велику проблемну лабораторію теплообміну і газодинаміки, якою керує до 1965 року. Після розділення Інституту енергетики АН УРСР на два інститути – теплоенергетики і електротехніки очолює в Інституті теплоенергетики відділ енерготехнологічного використання палива. З 1951 по 1954 та з 1957 по 1961 роки В.І. Толубинський – член Бюро Відділу технічних наук АН УРСР, з 1964 по 1965 рік – член Бюро Відділу фізики АН УРСР. Наприкінці 1963 року Інститут теплоенергетики АН УРСР було реформовано в Інститут технічної теплофізики АН УРСР і з 1963 по 1972 рік В.І. Толубинський працює його директором й одночасно з 1965 р. – очолює відділ високофорсованого теплообміну і теплообмінних апаратів (1965–1985).

Наукові праці в галузі теплоенергетики поставили В.І. Толубинського в ряд провідних вчених цієї галузі. В СРСР він був одним з піонерів використання пари високого тиску і теплофікації. Всеволод Іванович керує дослідженнями теплоенергетичного спрямування у ряді галузей промисловості (хімічній, харчовій, текстильній тощо) та розробкою теплоенергетичного устаткування для електростанцій УРСР. Велике значення мали роботи з реконструкції та модернізації теплоенергетичних агрегатів і теплового господарства промислових підприємств, які забезпечили вагоме підвищення економічності та надійності теплотехнічного обладнання.

Всеволод Іванович – автор першого в СРСР проекту реконструкції котельних агрегатів шляхом скрапування камерних топків для спалювання низькорекційного палива. Його роботи спрямовані на створення оригінальних конструкцій теплоенергетичного устаткування та унікальних експериментальних установок. Результати досліджень вченого з промислової теплотехніки, теорії і конструкції топкових пристроїв, парогенераторів, ядерних реакторів і випалювачів, використання палива і теплообміну в середовищах є вагомим внеском в науку і техніку. Він автор понад 200 наукових робіт, в тому числі 8 монографій, підручників для вузів.

Свою наукову і педагогічну діяльність В.І. Толубинський поєднував з науково-організаційною роботою. Був головою Українського відділення наукової ради АН СРСР з комплексної проблеми «Теплофізика і теплоенергетика», членом Бюро Національного комітету СРСР з тепло- і масообміну, членом редколегії ряду наукових журналів.

Заслужений діяч науки УРСР (1974), нагороджений багатьма орденами і медалями СРСР, в тому числі орденами Трудового Червоного Прапора (1971), Жовтневої революції (1982), лауреат премії імені Г.Ф. Проскури (1981).

06.08.1930 – 14.04.2001

ПРЕМІЯ імені В.І. ТРЕФІЛОВА

Заснована у 2002 році і присуджується по Відділенню фізико-технічних проблем матеріалознавства НАН України за видатні роботи в галузі фізики міцності і пластичності матеріалів

Віктор Іванович Трефілов – видатний український фізик, матеріалознавець, засновник наукової школи в галузі міцності та пластичності металів і тугоплавких матеріалів, член-кореспондент (1969), академік (1973), академік АН СРСР (1987), віце-президент (1974–1993) – народився 6 серпня 1930 року в м. Баку (Азербайджан) в родині військовослужбовця.

У 1947 році В.І. Трефілов вступає на металургійний факультет Київського політехнічного інституту, який закінчує з відзнакою у 1952 році і його залишають в аспірантурі інституту. Після успішного захисту кандидатської дисертації (дostroково в 1955 році) директор Інституту металофізики АН УРСР академік АН УРСР В.Н. Гріднев запрошує В.І. Трефілова на роботу в Інститут, де він починає свою трудову діяльність і проходить шлях від наукового співробітника до заступника директора з наукової роботи. У 1965 році В.І. Трефілов захищає докторську дисертацію і в цьому ж році його обирають першим секретарем партійного комітету АН УРСР, а у 1973 році – директором Інституту проблем матеріалознавства АН УРСР, куди разом з ним практично в повному складі переходить очолюваний ним відділ фізики міцності та пластичності Інституту металофізики. З цього часу і до останніх років життя Віктор Іванович є незмінним директором інституту.

Коло наукових інтересів В.І. Трефілова було дуже широким – вивчення фазових перетворень, фізика міцності та пластичності металів й тугоплав-

НАГОРОДИ
НАН УКРАЇНИ

ких матеріалів, наукові основи сучасних технологій виробництва й обробки тугоплавких і жаростійких металів, а також методів боротьби з крихким руйнуванням металів і сплавів. Серед об'єктів досліджень В.І. Трефілова варто назвати сталі, сплави на основі титану, кольорових металів, тугоплавкі метали, композитні та порошкові матеріали, ковалентні кристали, алмази, конструкційну кераміку, матеріали на основі базальту, квазікристали, нанокристали, матеріали з підвищеною бронестійкістю. Він брався за розв'язання нетривіальних проблем — розробляв нові композити з поліматричною основою, з евтектичною структурою тощо; вивчав властивості матеріалів при екстремальних методах впливу на них (високі температури та тиски), вибухові навантаження, надвисокі швидкості нагрівів та охолоджень (великі пластичні деформації); спрямовував свої зусилля на досягнення екстремальних експлуатаційних властивостей матеріалів.

В.І. Трефілов створив (1968–1970) теорію температурної залежності критичного напруження зсуву (межі плинності) та теорію крихко-в'язкого переходу, яка враховувала вплив на температуру холодноламкості структурних і субструктурних факторів та особливостей електронної структури кристалів; заклав (1968–1975) основи технології виробництва і обробки тугоплавких металів; створив низку сплавів на основі хрому, молібдену, вольфраму та інших тугоплавких металів з високим рівнем фізико-механічних властивостей; розвинув принципи отримання «в'язкої» кераміки, в тому числі на основі алмазів та інших надтвердих матеріалів.

У період перебування В.І. Трефілова на посаді директора Інституту проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича НАН України проводяться масштабні наукові та прикладні роботи, на основі цих розробок будуються заводи і окремі виробництва порошкової металургії; він обирається головою науково-технічної ради з питань порошкової металургії при Державному комітеті з науки і техніки СРСР, щорічно виходять в світ аналітичні огляди «Порошкова металургія СРСР», в яких наводиться детальний аналіз стану та перспектив розвитку цієї галузі в СРСР.

В.І. Трефілов був активним учасником і провідником апробації нових форм організації науки й

виробництва. Зокрема, у 1986 році він одним із перших в колишньому СРСР стає генеральним директором Міжгалузевого науково-технічного комплексу (МНТК) «Порошкова металургія». І у подальшому після розпаду СРСР Віктор Іванович продовжує працювати над залученням інвестицій у наукомісткі виробництва і вишукувати нові шляхи взаємодії науки та виробництва, займається питаннями охорони інтелектуальної власності вітчизняних розробників тощо.

З перших годин Чорнобильської трагедії і до 1989 року В.І. Трефілов очолює Постійно діючу комісію Президії АН УРСР з питань, пов'язаних з аварією на Чорнобильській АЕС. Активна робота цієї комісії сприяла прийняттю непростих, але оптимальних рішень з питань ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС.

В.І. Трефілов – автор понад 800 наукових праць, в тому числі 15 монографій, 200 патентів та авторських свідоцтв.

Він був почесним членом багатьох міжнародних академій і товариств, головним редактором журналу «Порошковая металлургия» (з 1985), членом редакційних колегій численних академічних видань, виховав цілу плеяду продовжувачів своєї справи.

Заслужений діяч науки і техніки України (1994), лауреат Державної премії СРСР (1988), Державних премій України (1974, 1999), нагороджений багатьма орденами і медалями СРСР та України, в тому числі орденом князя Ярослава Мудрого V ст. (2000). Лауреат премії імені Д.К. Чернова (1979), імені Є.О. Патона АН УРСР (1987), Міжнародної Планзеєвської медалі (Реніє, Австрія, 1993).

08.01.1865 – 22.01.1919

ПРЕМІЯ імені М.І. ТУГАН-БАРАНОВСЬКОГО

Заснована у 1992 році і присуджується по Відділенню економіки НАН України за видатні наукові роботи в галузі економіки

Михайло Іванович Туган-Барановський – видатний учений-економіст, історик, громадський діяч, публіцист, академік (1918) – народився 8 січня 1865 року в с. Соляниківка Куп'янського повіту Харківської губернії у дворянській родині.

Початкову освіту отримує в домашніх умовах. Після закінчення фізико-математичного факультету Харківського університету (1888) Михайло Іванович складає іспити та екстерном закінчує ще й юридичний факультет (1890). Час його навчання в університеті збігся зі змінами у суспільній ідеології. Переїнявши ідеями К. Маркса, М.І. Туган-Барановський захопився також поглядами засновника австрійської школи буржуазної політекономії, одного з засновників теорії граничної корисності К. Менгера. Михайло Іванович приєднався до такої течії у соціал-демократії, як «легальний марксизм», і написав багато праць, що поставили його ім'я поряд із іменами Дж. Кейнсі (батька сучасної макроекономіки), Й. Шумпетера, Т. Веблена. Зокрема, одна з перших визначних його робіт «Промислові кризи в сучасній Англії, їх причини і вплив на народне життя» кілька разів перевидавалася в Японії, Англії, Німеччині. Ця робота дозволила йому отримати ступінь магістра Московського університету, а через 4 роки він захищає докторську дисертацію на тему: «Російська фабрика в минулому і тепер – історико-економічне дослідження. Том 1. Історичний розвиток російської фабрики у ХІХ ст.».

НАГОРОДИ
НАН УКРАЇНИ

Інтереси М.І. Туган-Барановського були спрямовані на розробку як суто економічних теорій ринків і криз (за що його називали «батьком нової теорії криз»), так і на дослідження з історії й теорії соціалізму. Особливий інтерес у М.І. Туган-Барановського викликала теорія кооперативного руху, яка була ним настільки глибоко пророблена, що Михайла Івановича вважають найвидатнішим теоретиком кооперацій у Східній Європі.

Недовге викладання у Петербурзькому університеті (1895) на посаді приват-доцента закінчилося для Михайла Івановича звільненням «за політичну неблагонадійність». Через два роки його висилають до Полтавської губернії, де він бере активну участь у громадському житті (зокрема, обирається земським гласним). Згодом учений знову повертається до Петербурзького університету, де викладає протягом 1905 року.

Критичне ставлення до марксизму, злам у світогляді наступив у М.І. Туган-Барановського після революції 1905 р. Відмовившись від своїх колишніх поглядів і вийшовши з руху «легальних марксистів», він повернувся до юнацьких захоплень ідеями І. Канта. Михайло Іванович цікавиться ідеалізмом соціалістів-утопістів, працює над науковим обґрунтуванням власної теорії соціалізму з позицій ідей неокантіанства, накликаючи на себе критику представників різних політичних напрямів. Основною етичною ідеєю соціалізму М.І. Туган-Барановський вважає цінність людської особи (її він ставив за основу основ) і від цього відштовхується в усіх своїх подальших соціально-економічних положеннях, відстоює еволюційний шлях соціально-економічних перетворень, виступає за активну роль у них народних мас, позитивно сприймає й розвиває ідеї змішаної економіки.

До 1917 року М.І. Туган-Барановський працює у Петербурзькому університеті приват-доцентом; з 1913 року обіймає посаду професора у Петербурзькому політехнічному та комерційному інститутах й міському університеті ім. А.Л. Шанявського в Москві.

М.І. Туган-Барановський вітає революцію 1917 року в Росії, але незабаром проймається ідеями українофільства і повертається в Україну. Тут він поринає у громадсько-політичне життя: стає чле-

ном уряду Центральної Ради – міністром фінансів (1917–1918), одним із організаторів Української академії наук та соціально-економічного відділу в її складі, Інституту економічної кон'юнктури. Він також сприяє відкриттю Українського державного університету в Києві, де, працюючи професором, очолює юридичний факультет (1918–1919), координує роботу Українського наукового товариства економістів та Центрального кооперативного українського комітету, у складі якого діяли Вищі кооперативні інструкторські курси, що пізніше стали Українським кооперативним інститутом (нині – Донецький державний університет економіки та торгівлі ім. М.І. Туган-Барановського).

Михайло Іванович Туган-Барановський – перший східноєвропейський економіст, наукові теорії якого визнали зарубіжні вчені різних шкіл та напрямів, один з найкращих знавців кон'юнктурних економічних циклів, автор численних праць про теорію вартості, розподіл суспільного доходу, історію господарського розвитку та кооперативних основ господарської діяльності.

01.03.1858—03.06.1930

ПРЕМІЯ імені П.А. ТУТКОВСЬКОГО

Заснована у 2007 році і присуджується по Відділенню наук про Землю НАН України за видатні дослідження в галузі геології, географії, океанології, геоекології, кліматології та метеорології

Павло Аполлонович Тутковський — видатний геолог, географ, етнограф, краєзнавець, академік (1918), академік Білоруської академії наук (1928), голова Правління УАН (1918—1921), засновник наукової геологічної школи — народився 1 березня 1858 року в містечку Липовець Київської губернії (тепер Вінницька область) в родині службовця (батько був суддею).

Закінчивши зі срібною медаллю Житомирську гімназію, Павло Аполлонович вступає на природниче відділення фізико-математичного факультету Київського університету, а після його закінчення (1882) працює консерватором мінералогічного і геологічного кабінету університету.

У 1890 році на запрошення академіка О.П. Карпінського Павло Аполлонович погоджується стати позаштатним співробітником Геологічного комітету Росії. У цей час здійснюється будівництво 500-кілометрової траси Києво-Ковельської залізниці, ведуться бурові та земляні роботи і в розпорядження учених надходить значна кількість геологічних матеріалів. Цей період у науковій діяльності П.А. Тутковського виявився найпродуктивнішим — ним було встановлено межі поширення кристалічних порід, овруцьких пісковиків, крейдових, еоценових і міоценових відкладів, досліджено форми рельєфу четвертинного періоду, тектонічні дислокації, карстові процеси, артезіанські джерела. Виконуючи доручення Київського товариства природознавців,

П.А. Тутковський проводить численні геологічні дослідження практично в усіх губерніях України, шукає нові підходи й шляхи в галузі палеонтології. Він захоплюється вивченням викопної мікрофауни і вперше в Росії друкує близько 20 оригінальних праць з цього питання.

Павло Аполлонович приділяє також велику увагу вивченню підземних вод України й у 1895 році розробляє власний проект водопостачання Києва, який став підсумком його геологічних пошуків у цьому питанні. В проекті він визначив середню глибину залягання в Києві потужного артезіанського горизонту. Незважаючи на матеріальні нестатки, Павло Аполлонович докладає багато зусиль, в тому числі й фінансових, щоб довести і підтвердити висновки своїх наукових досліджень. Саме завдяки наполегливості П.А. Тутковського Київ став одним з перших європейських міст, яке забезпечило себе артезіанською водою.

Згодом Павло Аполлонович відкриває поклади артезіанських вод на Волині і в Білорусії. Він перший в Україні запропонував мікропалеонтологічний метод дослідження морських осадових відкладів, який і нині вважається одним із найточніших у стратиграфії.

У 1911 році в Московському університеті П.А. Тутковський успішно захищає дисертацію на тему «Викопні пустелі Північної півкулі» і стає першим доктором географії в Україні. Цього ж року Казанський університет за цикл опублікованих праць присуджує йому без захисту дисертації науковий ступінь доктора мінералогії та геогнозії, що стало свідченням вагомого внеску П.А. Тутковського у світову скарбницю геологічної та географічної науки.

У 1913 році Павла Аполлоновича запрошують на посаду професора до Київського університету, де за його ініціативи вперше в Україні була заснована кафедра і кабінет географії, а згодом (1917) на базі цієї кафедри розпочав свою діяльність Географічний інститут.

П.А. Тутковський бере активну участь у роботі комісії з підготовки та заснування Української академії наук. Він як засновник-організатор Академії затверджується (27 листопада 1918 року) урядом гетьмана П. Скоропадського в числі перших два-

надцяти дійсних членів Академії, а з 1921 р. очолює фізико-математичний відділ УАН. Уже в перший рік існування Академії вчений організує геологічний кабінет, кафедру геології та геологічний музей. У 1924 році його призначають головою науково-дослідної кафедри геології, що вже у 1926 році реорганізовується в Інститут геології, який П.А. Тутковський очолює до кінця життя.

Внесок, зроблений П.А.Тутковським у науку, величезний. Він проводив дослідження у більшості сучасних йому галузей наук про Землю. Його праці присвячені питанням мінералогії, петрографії, палеонтології, стратиграфії, регіональній і динамічній геології, четвертинним відкладам і проблемам четвертинного періоду, геоморфології, фізичній географії, гідрогеології, ландшафтознавству, етнографії та етнології, науковій бібліографії та термінології. Він автор еолової теорії походження лесу (1899). Характерною особливістю його наукової творчості було те, що більшість досліджень (опубліковано понад 1000 праць) присвячено Україні. Академік В.І. Вернадський назвав П.А.Тутковського кращим знавцем неорганічної природи України.

Ім'ям П.А. Тутковського названо вулицю в м. Києві.

26.06.1909—08.11.1986

ПРЕМІЯ імені Є.П. ФЕДОРОВА

Заснована у 1999 році і присуджується по Відділенню фізики і астрономії НАН України за видатні роботи в галузі теоретичної та прикладної астрономії

Євген Павлович Федоров – видатний астроном, член-кореспондент (1961), академік (1969), засновник астрометричної наукової школи – народився 26 червня 1909 року в Іркутську (Росія) в сім'ї лікаря.

У 1933 році юнак вступає на другий курс фізико-математичного факультету Іркутського державного університету, який закінчує у 1937 році. Протягом року працює викладачем медичного робітфаку, а у 1938 році читає в університеті курс механіки твердого тіла, теорії пружності і гідромеханіки. У 1939 році Євгена Павловича призначають виконуючим обов'язки директора астрономічної обсерваторії Іркутського університету.

У 1941–1944 рр. Є.П. Федоров – учасник фронтових дій. Але завдяки клопотанню Президії АН СРСР Євгена Павловича звільняють з лав Червоної армії. В цьому ж році його зараховують до аспірантури Головної астрономічної обсерваторії АН УРСР і направляють для підготовки дисертації до Полтавської гравіметричної обсерваторії. Його керівником стає академік АН УРСР О.Я. Орлов. У 1947 р. в Ленінградському державному університеті відбувається успішний захист дисертації Є.П. Федорова.

З 1949 року Євгена Павловича призначають ученим секретарем Полтавської гравіметричної обсерваторії АН УРСР, де він працює протягом 10 років.

Тут у Полтаві Є.П. Федоров одним з перших поставив і розв'язав задачу про вплив коливань рівня

океану, зумовлених рухом полюсів Землі, на рух самих полюсів. Він зробив висновок, що під час розгляду обертального руху оболонки Землі потрібно враховувати не тільки дію зовнішніх збурювальних сил – тяжіння Місяця й Сонця, а й силу взаємодії оболонки та ядра Землі. Є.П. Федоров зауважив, що вплив ядра Землі на рух оболонки не обмежується дією механічних сил, які виникають на її межі, велику роль мають відігравати також інші сили, зокрема магнітні.

Підсумком його досліджень стала монографія «Нутація та вимушений рух полюсів Землі за даними широтних спостережень», яка побачила світ у 1958 році. У своїй монографії Є.П. Федоров вперше викладає теорію обертального руху пружно-деформованої Землі та порівнює висновки цієї теорії з результатами аналізу широтних спостережень. Згодом монографію було перекладено англійською мовою і видано у Великобританії з передмовою відомого ученого Г. Джефріса, який дав високу оцінку науковим здобуткам Є.П. Федорова.

У лютому 1959 року Є.П. Федоров захищає докторську дисертацію, а в жовтні його призначають директором Головної астрономічної обсерваторії АН УРСР.

Як учений Є.П. Федоров був не тільки теоретиком, він зарекомендував себе активним астрономом-спостерігачем. Ще у 50-х роках минулого століття Євген Павлович розробив програму спостереження широт на зеніт-телескопах, що згодом дістала назву «полтавської» і була впроваджена у багатьох обсерваторіях СРСР.

Талановитого теоретика і практика-спостерігача Є.П. Федорова було обрано президентом комісії № 19 «Зміна широт» Міжнародного астрономічного союзу. На цій громадській посаді учений багато зробив для вдосконалення Міжнародної служби широти, а пізніше запропонував реорганізувати її у Міжнародну службу руху полюсів Землі.

Велику увагу Є.П. Федоров приділяв підготовці молодих науковців. Разом з учнями Є.П. Федоров виконав цикл робіт, завдяки якому стало можливим переглянути способи оцінки точності астрономічних спостережень, отримати найдостовірнішу криву зміни широти, обрати ступінь згладжування спостережень. Євген Павлович та його учні запро-

вадили в практику астрометричних досліджень методи кореляційного і спектрального аналізу, значну увагу приділяли геофізичній інтерпретації особливостей обертання Землі. І як підсумок великого комплексу досліджень – вперше у світовій практиці було отримано унікальну послідовність просторових положень полюса за період з 1898 по 1969 роки, відому під назвою «Київська система координат полюса Землі».

Наукова школа Є.П. Федорова здобула широке визнання серед астрометристів як «київська школа широтників». Досягнуті нею результати вважалися найпередовішими в ті роки і були визнані епохою класичних астрометричних досліджень, що істотно вплинуло на розвиток робіт у цій галузі науки.

Наукові праці Є.П. Федорова з фундаментальної астрометрії вражають глибоким знанням основ цієї галузі і тих революційних змін, що відбулися в ній.

Удостоєний Державної премії УРСР 1983 року.

27.08.1856—28.05.1916

ПРЕМІЯ імені І.Я. ФРАНКА

Заснована у 1979 році і присуджується по Відділенню літератури, мови та мистецтвознавства НАН України за видатні роботи в галузі філології, етнології та мистецтвознавства

Іван Якович Франко — всесвітньо відомий український письменник, учений, публіцист, громадський діяч — народився 27 серпня 1856 року в селі Нагуєвичі Львівської області в селянській родині. Впродовж 1864—1867 рр. навчається у Дрогобицькій школі отців-василіян. Під час навчання в гімназії юний І. Франко читає в оригіналі твори Гете, Лессінга, Шиллера, Расіна, Корнеля та ін. Береться й сам за літературну працю. Перший вірш — «Великдень 1871 року» — присвятив батькові. Перекладає твори Гомера, Софокла, Горація, Гейне, а також «Слово о полку Ігоревім». Ще учнем Іван Франко відстоює думку, що основою української літературної мови має бути мова народна. Він виявляє феноменальні здібності: може майже дослівно повторити інформацію, подану вчителями на заняттях, глибоко за своєю зміст прочитаних книжок.

Інтенсивній самоосвіті Франка-гімназиста сприяла зібрана ним бібліотека, в якій нараховувалося близько 500 книжок — українською й іншими європейськими мовами.

Восени 1875 року Іван Франко стає студентом філософського факультету Львівського університету (у 1891 році закінчує ще й Чернівецький університет).

За соціалістичну пропаганду у 1877 році І. Франка було заарештовано. Після восьмимісячного ув'язнення він ще активніше включається у громадсько-політичну роботу, допомагає в організації робітничих гуртків у Львові. У 1880 році І. Франка вдруге

НАГОРОДИ
НАН УКРАЇНИ

заарештовують, звинувачуючи у підбурюванні селян проти влади. У 1889 році його заарештовують знову.

Поряд з активною громадською і літературною діяльністю І. Франко продовжує своє навчання — спочатку у Чернівецькому університеті, готуючи дисертацію про Івана Вишенського, згодом у Віденському, де 1 липня 1893 року захищає докторську дисертацію.

У 1894 році Іван Якович балотується на професорську посаду до Львівського університету з історії української літератури, але через опір реакційних сил цієї посади не здобуває.

Свою всебічну обдарованість, енциклопедичну освіченість і надзвичайну працьовитість І. Франко яскраво виявив у багатьох ділянках української культури. Він був поетом, драматургом, прозаїком, критиком, істориком і теоретиком літератури, фольклористом, перекладачем і видавцем. Сюжети для своїх творів І. Франко черпав не лише з життя й боротьби рідного народу, а й із першоджерел людської культури — зі Сходу, античної доби і Ренесансу. Він був золотим мостом між українською і світовою літературою.

І. Франко заслужено вважається одним із провідних письменників-реалістів в українській літературі і найвизначнішим поетом пошевченківської доби.

Поезія митця відзначається тематичним розмаїттям, для неї характерні патетичність і ліризм, афористичність і філософське осмислення буття.

Відомі українські композитори А.І. Кос-Анатольський, К.Ф. Данькевич, Г.І. Майборода створювали пісні на вірші І. Франка.

Серед драматичних творів Івана Франка особливою популярністю користується соціально-психологічна драма «Украдене щастя», яка й досі з успіхом йде в театрах України.

Проза Івана Франка налічує понад 100 оповідань, новел та десять повістей і романів й вирізняється жанровим багатством та яскравим зображенням життя всіх прошарків суспільства.

Івана Яковича глибоко шанували відомі філологи — його сучасники: О. Потебня, А. Кримський, О. Шахматов та ін.

1906 року Рада Харківського університету одноставно присудила І. Франку ступінь доктора російської словесності. В 1907 році з політичних мірку-

вань реакційні кола Росії перешкодили обранню його дійсним членом Петербурзької Академії наук.

Твори І. Франка перекладено багатьма мовами світу. Окремі поезії покладено на музику, деякі прозові твори екранізовано й інсценізовано.

У 1908 році фізична й психологічна перевтома призвела до тяжкої хвороби. Але й знеможений, І. Франко писав, диктував художні твори й переклади. 1915 року його кандидатуру висували на здобуття Нобелівської премії з літератури, проте пропозиція не розглядалася через запізнення.

Найповніше на сьогодні видання творів І. Франка нараховує 50 томів; проте обсяг його спадщини чи не вдвічі більший й охоплює чимало наукових праць із різних галузей гуманітарного знання.

На честь І. Франка місто Станіслав у 1962 році перейменували в Івано-Франківськ. Його ім'ям в багатьох містах України названо вулиці, площі, театри, бібліотеки, учбові заклади, Інститут Івана Франка Національної академії наук України (2011) тощо, а портрет зображено на банкноті номіналом 20 гривень.

03.08.1905 – 14.02.1985

ПРЕМІЯ імені І.М. ФРАНЦЕВИЧА

Заснована у 1987 році і присуджується по Відділенню фізико-технічних проблем матеріалознавства НАН України за видатні наукові роботи в галузі фізичного матеріалознавства

Іван Микитович Францевич – видатний учений-матеріалознавець і організатор науки, член-кореспондент (1934), академік (1961) – народився 3 серпня 1905 р. у м. Полтаві в сім'ї робітників.

Після закінчення профтехшколи в 1922 р. починає працювати на Полтавському паровозоремонтному заводі помічником слюсаря. У вересні 1924 р. його відряджають навчатися до Харківського інституту народної освіти, який він успішно закінчує в 1928 р. (одночасно навчаючись на хімічному та фізико-математичному факультетах), у 1930 р. стає аспірантом кафедри фізичної хімії Харківського державного університету. В 1933 році молодий вчений захищає кандидатську дисертацію на тему: «Фізико-хімічні властивості сталей при високих температурах» та видає монографію «Деформація сталей». Наукове і практичне значення цих робіт було настільки велике, що в 1934 році йому присвоюють звання професора фізичної хімії. У цей час Іван Микитович працює в Українському інституті металів і викладає у Харківському державному університеті. З 1936 по 1941 роки він – завідувач кафедри фізичної хімії цього університету.

У 1939 році Івана Микитовича призначають заступником директора з наукової роботи новоствореного Інституту чорної металургії АН УРСР.

У роки Великої Вітчизняної війни І.М. Францевич разом з інститутом перебуває в евакуації в м. Уфі в Башкирії. Він координує наукові дослідження в

галузі металургії, спрямовані на забезпечення потреб оборонної промисловості, бере участь у роботах, пов'язаних з розвитком металургії та нафтової промисловості Південного Уралу, а також працює над вирішенням проблем, важливих для розвитку Башкирії, за що його було нагороджено грамотою Верховної Ради республіки.

Повернувшись до Києва, І.М.Францевич працює в Інституті чорної металургії АН УРСР, а з 1945 по 1953 р. поєднує свою діяльність з викладацькою роботою в Київському державному університеті, завідуючи кафедрою фізичної хімії.

Ще у воєнні роки Іван Микитович розпочав наукові дослідження в галузі порошкової металургії, які вже у 1952 р. набули настільки широкого розвитку, що виникла потреба реорганізувати відділ фізико-хімічних металургійних процесів Інституту чорної металургії АН УРСР у Лабораторію спеціальних сплавів при Президії АН УРСР, яка, в свою чергу, у 1955 р. була реорганізована в Інститут металокераміки і спеціальних сплавів АН УРСР, а з 1964 р. – в Інститут проблем матеріалознавства АН УРСР. До 1973 року І.М. Францевич був незмінним директором цієї установи, а з 1974 року – завідувачем відділу Інституту.

Маючи надзвичайну ерудицію та інтуїцію, він одним з перших зрозумів, що матеріалознавство повинно акумулювати досягнення цілої низки природничих та точних наук – фізичної й неорганічної хімії, фізичного матеріалознавства, фізики твердого тіла, механіки деформівного твердого тіла, механіки суцільних середовищ, а також технології в широкому розумінні цього слова. Діапазон наукових інтересів І.М. Францевича був вельми широким. Йому належать основоположні праці у галузі електронної будови та пружних постійних твердих тіл різноманітної хімічної природи, жароміцності та жаростійкості, електрохімічної теорії окиснення, електропереносу в сплавах, а також нових методів захисту від корозії, генезису та стабільності фаз високого тиску.

З іменем І.М. Францевича пов'язана ціла епоха в становленні сучасного матеріалознавства як наукової дисципліни, що є фундаментом бурхливого процесу розробки новітніх матеріалів і технологій, притаманного другій половині ХХ сторіччя.

І.М.Францевич – автор наукової концепції створення матеріалів із заданими властивостями для екстремальних умов експлуатації. Він обґрунтував виняткову роль порошкової металургії для вирішення цієї задачі. Багато ідей Івана Микитовича успішно втілювалися у життя. Це – електрозахист від корозії газопроводу Дашава-Київ, створення різноманітних електричних контактів, технологія одержання залізного порошку методом відновлення окалини конвертованим природним газом, універсальний високотемпературний зносостійкий матеріал – самозв’язаний карбід кремнію, теплозахисні матеріали та покриття для ракетно-космічної техніки, нові надзвичайно стійкі надтверді інструментальні матеріали, зокрема гексаніт-Р, ферити з унікальними магнітними властивостями, піонерські розробки в галузі геліотехніки та геліоенергетики, одержання надтвердих матеріалів і виробів при надвисоких статичних і ударних тисках та температурах.

Результати досліджень викладені І.М. Францевичем у 20 монографіях і понад 600 наукових статтях в провідних вітчизняних та закордонних журналах; отримані десятки авторських свідоцтв на винаходи, 14 патентів, які досі не втратили актуальності; підготовлені десятки учнів – гідних продовжувачів справи вченого (під його науковим керівництвом захищено понад 40 кандидатських та 10 докторських дисертацій).

У 1961 році Іван Микитович заснував журнал «Порошкова металургія» і до кінця життя залишався його головним редактором. У 1966-1974 рр. він керував науковою радою з проблеми «Порошкова металургія» при Державному комітеті СРСР з науки і техніки, яка координувала розвиток порошкової металургії в СРСР.

Герой Соціалістичної Праці (1969), Заслужений діяч науки і техніки УРСР (1965), лауреат Державних премій СРСР (1951, 1962) і України (1969), нагороджений багатьма орденами та медалями СРСР, зокрема орденами Леніна (1969, 1981), Жовтневої революції (1975), Трудового Червоного прапора (1954, 1959). Його ім'я присвоєно Інституту проблем матеріалознавства АН УРСР (1987).

22.06.1882—04.05.1953

ПРЕМІЯ імені М.Г. ХОЛОДНОГО

Заснована у 1972 році і присуджується по Відділенню загальної біології НАН України за видатні наукові роботи в галузі ботаніки, фізіології та екології рослин

Микола Григорович Холодний – видатний український учений у галузі ботаніки, фізіології рослин, мікробіології, педагог, член-кореспондент (1925), академік (1929) – народився 22 червня 1882 р. у Тамбові в родині вчителя гімназії.

Закінчивши у 1900 р. із золотою медаллю гімназію, М.Г. Холодний вступає на природничий відділ фізико-математичного факультету Київського університету.

Велику роль у виборі Миколою Григоровичем спеціальності відіграли лекції всесвітньо відомого вченого-ботаніка, цитоембріолога професора С.Г. Навашина.

За його порадою М.Г. Холодний у 1902 році вирішує зайнятись вирощуванням плазмодіїв мікросмітетів із спор з наступним їх цитологічним дослідженням. Ця робота одержала високу оцінку як одна з кращих студентських праць і завершилася публікацією.

Після закінчення у 1906 році університету Микола Григорович займає посаду хранителя ботанічного кабінету при ньому, складає магістерські екзамени і у березні 1912 р. йому присвоюють звання приват-доцента, а також запрошують читати лекції й проводити практичні заняття з мікробіології. Пізніше за сприяння М.Г. Холодного створюється кафедра фізіології рослин, де освоюється методика мікробіологічних досліджень і розробляється прак-

тичний курс загальної мікробіології для студентів університету.

В цей період М.Г. Холодний починає вивчати термофільні денітрифікуючі бактерії ґрунту.

У березні 1919 року М.Г. Холодному присуджують ступінь магістра ботаніки й він продовжує (до 1941) викладати у Київському університеті курси лекцій з мікробіології, фізіології та анатомії рослин й завідувати кафедрою анатомії і фізіології рослин, а також проводити експериментальні дослідження в лабораторіях колишнього ботанічного саду університету.

З 1920 р. Микола Григорович починає працювати в Академії наук та проводить систематичне вивчення мікрофлори залізистих вод в околицях Києва й на Дніпровській біологічній станції. Його цікавлять біологія протистів, водоростей і водних папоротей, залізобактерії – їх морфологія, екологія і фізіологія. Він розробляє програму гідробіологічних досліджень берегової флори і фауни, впливу лісу на хімізм і режим деяких місцевих водойм, заліснення пісків, впровадження нових деревних порід, а також порід, здатних до азотфіксації. Для попередження загибелі озимих посівів під час весняних повеней М.Г. Холодний пропонує практику весняного посіву жита яровизованим насінням.

В середині 20-х років роботи М.Г. Холодного отримують визнання не тільки в СРСР, а й за кордоном. Він розробляє фітогормональну теорію тропізмів (теорія Холодного-Вента, 1926) та вчення про фітогормони (1927). Цьому передувала низка експериментальних робіт з гео-, хемо- та фототропізмів рослин (1906–1924).

У 1926 р. М.Г. Холодному за монографію про залізобактерії присуджують ступінь доктора ботаніки.

У 1933–1941 рр. він очолює сектор фізіології рослин в Інституті ботаніки АН УРСР, а в період Великої Вітчизняної війни з 1941 по 1944 роки працює на Сочинській дослідній станції та у Вірменському філіалі АН СРСР. Після повернення з евакуації до Києва М.Г. Холодний очолює відділ фізіології і екології рослин Інституту ботаніки АН УРСР (1944–1949).

Після 1948 року в часи гоніння на так звану формальну генетику вчений зазнав утисків, був відсторонений від праці.

Діапазон наукових інтересів Миколи Григоровича надзвичайно широкий: він автор понад 200 праць у галузі фізіології рослин, мікробіології, біофізики, біогеохімії, дарвінізму тощо. М.Г. Холодний зробив значний внесок не тільки у розробку методів дослідження мікробного населення ґрунтів та водойм, а й у розвиток екологічного напрямку в мікробіології. Йому належать оригінальні уявлення про виникнення органічних речовин на Землі абіогенним шляхом та їх роль як головної матеріальної основи зародження й розвитку життя.

Проте в історію світової науки М.Г. Холодний увійшов як засновник нової галузі науки – фітогормонології, яка з часом здобула широке визнання у світі.

М.Г. Холодний досліджував леткі органічні сполуки атмосфери і їх біологічну роль, встановив основне джерело утворення й вивчив механізм обігу цих сполук у біосфері. У своїх світоглядно-філософських працях М.Г. Холодний ставив кардинальні питання щодо взаємин людини з природою, місця людини у Всесвіті та намагався знайти таку систему світосприйняття й діяльності, яка б забезпечила цивілізації можливість сталого, гармонійного розвитку. Свої філософські погляди він узагальнив у книзі «Думки натураліста про природу та людину».

Почесний член Всесоюзного ботанічного товариства, Німецького ботанічного товариства і Американського товариства фітофізіологів.

Заслужений діяч науки УРСР (1944), відзначений нагородами СРСР. Його ім'я присвоєно Інституту ботаніки НАН України (1971).

12.06.1882—04.05.1953

ПРЕМІЯ імені В.М. ХРУЩОВА

Заснована у 1997 році і присуджується по Відділенню фізико-технічних проблем енергетики НАН України за видатні наукові роботи в галузі енергетики та електротехніки

Василь Михайлович Хрущов – видатний український учений у галузі електротехніки, організатор науки, академік (1939), засновник науково-технічної школи з техніки високих напруг – народився 12 червня 1882 р. у Петербурзі.

Після закінчення у 1908 році Томського технологічного інституту починає викладати в ньому та проводити дослідження в галузі техніки високих напруг.

У 1923 році В.М.Хрущова обирають професором Харківського технологічного інституту, де він одночасно викладає п'ять курсів, а саме: колекторні двигуни, теорія електричних і магнітних явищ, високовольтні лінії, загальний курс електротехніки, проектування електричних машин. З перших днів роботи в інституті він бере активну участь в започаткуванні нового електротехнічного факультету. Прогнозуючи майбутній розвиток енергетичної промисловості, учений розробляє і викладає кілька нових важливих курсів: «Надструми», «Районні мережі», «Електричні системи», «Перехідні явища в електричних ланцюгах».

У 1930 році на базі електротехнічного факультету створюється Харківський електротехнічний інститут, в якому В.М. Хрущов стає організатором і незмінним керівником кафедри з передачі електричної енергії та започатковує спеціальність з аналогічною назвою.

Під безпосереднім керівництвом Василя Михайловича колектив кафедри проводить комплексні теоретичні та експериментальні дослідження з проблем перенапруги, ізоляції заземлювачів, електричних систем, бере участь у проектах на замовлення державних органів та промислових підприємств. Практичне застосування результатів цих досліджень знайшло відображення в розрахунках електричних мереж, техніці високих напруг і передачі електричної енергії на відстань тощо. Науково-дослідна робота кафедри проводиться в напрямі її наближення до потреб енергетичної промисловості України.

На початку 30-х років стає актуальною проблема передачі електричної енергії на далекі відстані, яку найбільш раціонально здійснювати на постійному струмі. Василь Михайлович займається розробкою дугових і механічних випрямлювачів для апаратів високої напруги, які в одному випадку випрямляють змінний струм, а в іншому – перетворюють постійний струм у змінний.

У 1935 році В.М. Хрущов організує в інституті спеціальну дослідницьку лабораторію дугового випрямлення, яка пізніше стане базовою організацією для створення науково-дослідницької лабораторії з техніки високих напруг і перетворювачів струму. З часом ця лабораторія реорганізовується спочатку у Спеціальне конструкторсько-технологічне бюро, а з 1990 р. – у науково-дослідний і проектно-конструкторський інститут «Молния».

Під керівництвом Василя Михайловича проводяться дослідження, пов'язані з розробкою надійного грозозахисту, вивченням блискавок, а також складних фізичних процесів, викликаних перенапругою.

У 1933–1938 рр. для проведення наукових досліджень проектується і будується найбільший у світі пересувний генератор імпульсів з номінальною напругою 84 млн вольт. Експерименти проводяться у польових умовах під Харковом і мають велике значення для практики надійного грозозахисту.

В.М. Хрущов – один із ініціаторів створення у складі Академії Інституту енергетики (м. Харків) – у 1939 році стає його першим директором, водночас продовжуючи керувати кафедрою в Харківському електротехнічному інституті.

Василь Михайлович залишив багату наукову спадщину. Його праці присвячені теорії та розрахунку електричних машин, зокрема колекторним машинам змінного струму, а також передачі і розподілу електроенергії, розрахунку електромереж, в тому числі місцевих і районних, та ліній електропередачі. В.М. Хрущову належать навчальні посібники з загальної електротехніки та електричних вимірювань, курс лекцій із загальної електротехніки, який неодноразово перевидавався. Окрему групу становлять наукові праці, в яких учений розробив плани розвитку енергетики України. Плідною діяльністю В.М. Хрущова закладено також базу і основні напрями розвитку наукових досліджень у галузі техніки високих напруг в Україні.

30.IV.1873—19.V.1941

ПРЕМІЯ імені В.Ю. ЧАГОВЦЯ

Заснована у 2013 році і присуджується по Відділенню біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України за особливо вагомі досягнення в галузі фундаментальної і прикладної фізіології

Василь Юрійович Чаговець — видатний фізіолог, академік (1939), один із основоположників сучасної електрофізіології — народився 18 квітня 1873 року (за старим стилем) на хуторі П'ятичиха біля с. Заруддя Роменського повіту Полтавської губернії (нині Сумська область) в сім'ї землеміра.

Після закінчення навчання у Другій Київській гімназії (1892) Василь Юрійович вступає до Військово-медичної академії в Санкт-Петербурзі, де з третього курсу починає працювати в лабораторії кафедри фізіології під керівництвом відомого професора І.Р. Тарханова.

В своїх перших студентських наукових роботах В.Ю. Чаговець вивчає електричні явища в живих тканинах і у 1896 році оприлюднює отримані результати в доповіді «Про застосування теорії Арреніуса до електрофізіології» (доповідач від імені студента відомий хімік О.О. Байков) на засіданні відділу хімії Російського фізико-хімічного товариства при Петербурзькому університеті, а також особисто робить доповідь на цю тему на зборах лікарів-психіатрів і невропатологів Військово-медичної академії. У 1896—1898 рр. у таких авторитетних виданнях, як «Журнал русского физико-химического общества», «Неврологический вестник», «Zeitschrift für phisikalische Chemie» з'являються перші статті В.Ю. Чаговця.

8 листопада 1897 року Василь Юрійович закінчує навчання в академії і отримує звання лікаря. За існуючими правилами його призначають молодшим

лікарем у 186 піхотний резервний Луковський полк, розташований поблизу Варшави. У 1899 році молодий вчений успішно складає докторські іспити при Варшавському університеті, а в 1900 році його звільняють у запас і він повертається до Петербургу, де активно займається науковою діяльністю і працює над докторською дисертацією. У жовтні 1903 року В.Ю. Чаговець публічно захищає докторську дисертацію на конференції Військово-медичної академії, а в січні 1904 року його зараховують на посаду штатного прозектора кафедри фізіології Петербурзького жіночого медичного інституту, де він багато часу приділяє педагогічній діяльності, а також представляють до звання приват-доцента кафедри фізіології Військово-медичної академії.

У цей період (1903—1906) Василь Юрійович активно працює і публікує цілу низку своїх робіт. Зокрема, виходять два випуски «Нарисів електричних явищ в живих тканинах з точки зору найновіших фізико-хімічних теорій» (1903—1906), які внесли величезний вклад і заклали основи для подальшого розвитку електрофізіології, і роботи «Про гальмівну дію переривчастого гальванічного струму на центральну нервову систему» (1906), що увійшла в скарбницю класичних досліджень електронаркозу та «Про математичний метод в біології» (1904) тощо.

У 1909 році В.Ю. Чаговця обирають професором кафедри фармакології Харківського університету, а в 1910 році — професором фізіології і завідувачем кафедри Київського університету. З цього часу все його подальше життя і творча діяльність проходять в Києві.

Очолити кафедру, В.Ю. Чаговець докладає багато зусиль для її сучасного оснащення та створення належних умов для експериментальної роботи і за короткий проміжок часу кафедра стає однією з кращих в Росії. Під його керівництвом проводяться дослідження, які були згодом покладені в основу сучасної електроенцефалографії, а також дослідження секреторної діяльності шлунка, впливу переривчастого електричного струму на центральну нервову систему, встановлюється час проходження крові по малому колу тощо.

Василь Юрійович започатковує новий напрям в електрофізіології — електрогастрографію, який отримав подальший розвиток в клініці і знайшов за-

стосування як діагностичний метод, а також розробляє іонну теорію походження біоелектричних подразників у живих тканинах, розвиває конденсаційну теорію електричних подразнень у живій тканині.

З 1928 по 1941 рік Василь Юрійович очолює лабораторію фізіології праці і стає науковим консультантом Інституту гігієни праці і професійних захворювань, де в заснованих за його ініціативою майстернях було розгорнуто роботу з конструювання та виробництва приладів і апаратури для наукових досліджень. Тут до війни було випущено створені В.Ю. Чаговцем 174 струнних гальванізатора (електрокардіографа), які до цього часу закуповувалися за кордоном в Німеччині та Англії.

В.Ю. Чаговець не тільки брав участь в організації наукових досліджень в різних київських медичних інститутах, але й займався викладацькою роботою: завідував кафедрами в Київському медичному інституті, ветеринарному, сільськогосподарському, стоматологічному інститутах, Київському другому медичному інституті. Він також був учасником і організатором російських, а згодом і всесоюзних з'їздів фізіологів, працював в редколегії «Російського фізіологічного журналу» (потім «Фізіологічний журнал СРСР»).

17.09.1908 – 12.07.2005

ПРЕМІЯ імені Д.Ф. ЧЕБОТАРЬОВА

Заснована у 2008 році і присуджується по Відділенню біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України за особливо важливі наукові дослідження в галузі геронтології та геріатрії

Дмитро Федорович Чеботарьов – видатний український учений, терапевт, організатор української медичної науки, академік (1992), член-кореспондент АМН СРСР (1966), академік АМН СРСР (1991), член-кореспондент АМН України (1992), академік АМН України (1993) – народився 17 вересня 1908 року у Києві в родині військового лікаря.

У 1929 році Дмитро Федорович вступає на лікувальний факультет Київського медичного інституту, який закінчує у 1933 р., і його направляють на роботу до Чернігівського облздраввідділу.

В 1935 році Дмитро Федорович повертається до Києва та працює на посаді лікаря-інтерна кафедри терапії № 2 Київського інституту вдосконалення лікарів, яку тоді очолював професор В.М. Іванов, а в 1936 році вступає до аспірантури цієї кафедри та достроково у 1938 році захищає дисертацію «Дивертикулы пищеварительного тракта» й отримує ступінь кандидата медичних наук.

В період з 1939 по 1941 рік Дмитро Федорович працює лікарем Бердянського курорту, Київської станції швидкої допомоги, головним лікарем санаторію «Україна» у м. Гагри (Абхазія). Під час Великої Вітчизняної війни (1941–1944 рр.) він завідує рентгенологічним відділенням евакогоспіталю у Тбілісі. В 1945 році Д.Ф. Чеботарьов повертається до Києва, вступає до докторантури в Інституті клінічної фізіології АН УРСР (тепер Інститут фізіології ім. О.О. Богомольця НАН України) і його зарахо-

вують старшим науковим співробітником у відділ, який очолює академік М.Д. Стражеско. У 1953 р. він захищає докторську дисертацію «Гіпертензивний синдром вагітних» і його призначають заступником директора з наукової роботи Українського інституту клінічної медицини ім. М.Д. Стражеска (тепер Національний науковий центр «Інститут кардіології ім. академіка М.Д. Стражеска» НАМН України). У 1954 році Д.Ф. Чеботарьова затверджують у званні професора. З 1955 по 1961 рік він керує кафедрою терапії в Київському інституті удосконалення лікарів і понад 10 років (до 1964 року) виконує обов'язки головного терапевта і голови вченої ради МОЗ України.

У 1958 році Д.Ф. Чеботарьова вводять до складу вченої ради новоствореного Інституту геронтології та експериментальної патології АМН СРСР в Києві, де він спочатку очолює клінічне відділення, а згодом впродовж 26 років (1961–1987 рр.) цей інститут. У 1987 році Дмитро Федорович за станом здоров'я залишає посаду директора і стає науковим консультантом відділення клінічної фізіології та патології внутрішніх органів.

Діапазон наукових інтересів і пошуків Д.Ф. Чеботарьова був вельми широкий. Перші роки наукової діяльності він присвятив дослідженням у галузі гастроентерології. У повоєнні роки глибоко й інтенсивно розробляв питання патології внутрішніх органів під час вагітності, вивчав зміни у обміні речовин і функціях серцево-судинної системи при вагітності, зокрема фізіологічного і патологічного перебігу. Наукові розробки вченого, здійснені протягом останніх десятиріч, присвячено актуальним питанням вікової фізіології та патології внутрішніх органів, геріатричної кардіології та фармакології. Д.Ф. Чеботарьов також керував розробкою і впровадженням нових форм організації медико-соціальної допомоги людям літнього і старшого віку, був ініціатором навчання медичних працівників основ геронтології та геріатрії.

З іменем Д.Ф. Чеботарьова пов'язаний розвиток геронтологічних досліджень в СРСР та Україні, визнання геріатрії як нового розділу медичної науки й нової медичної спеціальності.

Д.Ф. Чеботарьов є автором понад 400 наукових праць, в тому числі 9 монографій та 10 посібників.

Під його керівництвом захищено 16 докторських і 36 кандидатських дисертацій.

Свою плідну наукову і педагогічну діяльність Дмитро Федорович поєднував з науково-громадською роботою. Упродовж багатьох років (1963–1988 рр.) він очолював Всесоюзне науково-медичне товариство геронтологів і геріатрів, був членом правління Всесоюзного та Українського товариств терапевтів і кардіологів, членом виконкому Міжнародної асоціації геронтологів, радником ВООЗ і Центру соціального розвитку та гуманітарних питань ООН. Його було обрано президентом Міжнародної асоціації геронтологів (1972–1975 рр.), членом Німецької академії природознавства «Леопольдіна», почесним членом національних товариств геронтологів Болгарії, Німеччини, Угорщини, Польщі, Італії, Бразилії, Чехословаччини та інших країн.

Заслужений діяч науки УРСР (1964), лауреат Державної премії УРСР (1984), премій імені С.П. Боткіна (1994), імені М.Д. Стражеска (1995), Міжнародної медалі імені Ф. Верцара, нагороджений багатьма орденами та медалями СРСР та України, у тому числі орденом «За заслуги» III ст. (1998).

Його ім'я присвоєно Інституту геронтології Національної академії медичних наук України (2009).

04.04.1894 – 18.04.1977

ПРЕМІЯ імені Д.І. ЧИЖЕВСЬКОГО

Заснована у 1997 році і присуджується по Відділенню історії, філософії та права НАН України за видатні наукові роботи в галузі філософських наук

Дмитро Іванович Чижевський – філософ та історик філософії, славіст, дослідник духовної історії слов'ян – народився 4 квітня 1894 року в м. Олександрії (нині Кіровоградська область) у сім'ї, що належала до давнього дворянського роду.

Освіту здобуває у Петербурзькому (1911–1913) та Київському (1913–1919) університетах. У 1921 р. змушений нелегально емігрувати з України. Продовжує свої філософські студії у Гайдельберзькому (1921–1922) та Фрайбурзькому (1922–1924) університетах. Серед його вчителів філософії — видатні мислителі свого часу: О. Гіляров та В. Зеньківський (Київський ун-т), К. Ясперс, Г. Ріккерт (Гайдельберзький ун-т), Е. Гуссерль, М. Гайдеггер, Й. Кон, Р. Кронер (Фрайбурзький ун-т).

Після закінчення навчання молодий вчений читає філософію у Педагогічному інституті ім. М. Драгоманова в Празі (1924–1932), де у 1927 р. отримує звання професора, та в Українському вільному університеті (1929–1932), у якому захищає свою першу докторську дисертацію: «Гегель та французька революція» (1929). Другу докторську дисертацію «Гегель в Росії» захищає в 1933 р. в університеті Галле. Ця праця за життя вченого була видана німецькою (1934, 1961) й російською (1939) мовами та отримала широке визнання у наукових колах.

Дмитро Чижевський зробив визначний внесок у розвиток філософії, славістики, дослідження інтелектуальної історії слов'ян. Наукові пошуки ученого досить широкі та різнопланові: вивчення історії

філософії слов'янських народів та історії слов'янських літератур, впливу німецької культури на духовне життя слов'ян, а також студії зі слов'янської лексики та філософії мови, історії церкви тощо. Головною темою, яка об'єднує всі наукові студії Д.І. Чижевського і якій він присвятив все своє життя, є дослідження духовної історії слов'ян. Його робота в багатьох напрямках була новаторською і давала можливість з інших позицій оцінити речі, які здавались давно знайомими. Саме тому вчений й на сьогодні залишається визнаним авторитетом в питаннях історії слов'янської думки. Д.І. Чижевського без перебільшення можна вважати істориком інтелектуального життя слов'ян й постаттю загальноєвропейського значення.

Дмитру Івановичу належать перші серйозні, методологічно обґрунтовані праці з історії української філософії, які заклали фундамент розвитку цього напрямку української гуманітаристики. До виходу його робіт дана галузь української культури залишалася малодослідженою, а публікації за подібною тематикою наприкінці ХІХ – на початку ХХ століття мали скоріше просвітницький, ніж науковий характер. І тільки з появою монографій Д.І. Чижевського «Філософія на Україні. Спроба історіографії питання» (Прага, 1926), «Нариси з історії філософії на Україні» (Прага, 1931), «Філософія Г.С. Сковороди» (Варшава, 1934) стало можливим говорити про реальний початок історико-філософського українознавства як самостійної наукової галузі. Д.І. Чижевський висуває тезу про те, що специфіку національної філософії характеризують три чинники: форма вияву філософської думки; метод філософського дослідження та будова філософської системи, яка визначає становище і роль в системі тих або інших цінностей. Носіями цих ознак, на думку вченого, виступають видатні мислителі кожної нації. Відповідно до цього Дмитро Іванович розглядає розвиток історії філософії в Україні як розвиток філософської культури в цілому і загалом філософської думки, спираючись при цьому як на фахові філософські праці, так і на праці, які не відповідають цьому критерію.

Основні філософські твори вченого: «Логіка» (1924), «Філософія на Україні: Спроба історіографії питання» (1929), «Гегель і французька революція»

(1929), «Гегель і Ніцше» (1929), «Нариси з історії філософії на Україні» (1931), «Філософія Г.С. Сковороди» (1934), «Гегель в Росії» (1939), «Коменський і західна філософія» (1940), «Філософія життя Людовіта Штура» (1941), «Культурно-історичні епохи» (1948), «Лабіринт світу» Яна Коменського: теми твору та їхні джерела» (1953), «Вплив філософії Шеллінга (1775–1854) в Україні» (1956), «Свята Русь. Історія російської думки Х–XVII ст.» (1959), «Росія між Сходом і Заходом: Історія російської думки: XVIII–XX ст.» (1961), «Сковорода. Поет. Мислитель. Містик» (1974) та ін.

Свідченням широкого визнання наукового добробку Д.І. Чижевського стало обрання його дійсним членом Гайдельберзької та Хорватської академій наук, а також членом багатьох наукових установ та товариств, серед яких: Наукове товариство ім. Т. Шевченка, Українська вільна академія наук, Німецьке товариство славістичних досліджень, Міжнародна Гегелівська спілка, Кантівське товариство тощо.

23.04.1884 – 07.10.1963

ПРЕМІЯ імені І.І. ШМАЛЬГАУЗЕНА

Заснована у 1993 році і присуджується по Відділенню загальної біології НАН України за видатні наукові роботи в галузі зоології, морфології, філогенії, екології тварин та біоніки

Іван Іванович Шмальгаузен – всесвітньо відомий учений в галузі зоології, морфології, теорії еволюційного вчення, академік (1922), академік АН СРСР (1935) – народився 23 квітня 1884 року в м. Києві в родині відомого ботаніка.

У 1901 році І.І. Шмальгаузен стає студентом фізико-математичного факультету Київського університету і під впливом професора О.М. Северцева проводить дослідження з порівняльної анатомії. Його студентську наукову роботу з вивчення розвитку кінцівок земноводних відзначено золотою медаллю університету.

У 1907 році І.І. Шмальгаузен отримує диплом про вищу освіту і на запрошення свого вчителя О.М. Северцева (на той час вже професора Московського університету) у 1912 році переїжджає до Москви, де працює спочатку асистентом, а потім доцентом на кафедрі порівняльної анатомії. У 1913 році він блискуче захищає магістерську дисертацію, а у 1916 році – докторську. У період 1918–1921 рр. викладає у Воронежському університеті, а з 1921 по 1941 роки – у Київському.

Протягом 1920–1950 рр. І.І. Шмальгаузен активно працює в різних містах і організаціях, поєднуючи одночасно викладацьку, науково-дослідну та науково-організаційну роботу. Зокрема, він завідує кафедрою Вищого інституту народної освіти (Москва), засновує у 1930 році Інститут зоології та біології АН УРСР, який очолює до 1941 року, кафедру

дарвінізму в Московському університеті, у 1936 році стає директором Інституту еволюційної морфології АН СРСР (до 1948), з 1948 року працює у Зоологічному інституті АН СРСР (з 1955 – завідувач лабораторії).

Іван Іванович Шмальгаузен – автор теорії росту тварин та теорії стабілізуючого добору, його наукові праці присвячено порівняльній анатомії та ембріології, еволюційній морфології, походженню наземних хребетних, феногенетиці та формоутворенню, шляхам і закономірностям еволюції, біокібернетиці.

Найвизначніші його дослідження стосуються онтогенезу, в основі якого лежить зміна форм пристосувальної еволюції всього організму в цілому у зв'язку зі зміною співвідношень між організмом і середовищем, що знаходить прояв у різних формах природного добору та боротьби за існування. І.І. Шмальгаузен сформулював закон параболічного росту тварин і метод обрахування констант швидкості росту; визначив, що між різними органами організму існує феномен коадаптації – взаємного пристосування; обґрунтував концепцію еволюції онтогенезу на підставі аналізу форм взаємозв'язку органів між собою і з чинниками довкілля (координація й адаптація). Велике значення мають його дослідження у галузі експериментальної ембріології.

Йому також належать фундаментальні здобутки у подальшому розвитку еволюційної теорії. Дарвініст за переконанням І.І. Шмальгаузен зробив істотні узагальнення щодо головних напрямів і типів еволюції, її швидкості, елементарних основ і рушійних сил розвитку, системності та ієрархічності еволюційного процесу, причому розкрив механізми не лише еволюції, але й відносної стабільності органічного світу, обґрунтувавши теорію стабілізуючого відбору. Як один із авторів новітнього дарвінізму – синтетичної теорії еволюції – І.І. Шмальгаузен вважав, що сила цієї теорії полягає «саме в синтезі біологічних знань». Він був автором навчальних посібників «Основы сравнительной анатомии позвоночных» (1923), «Проблемы дарвинизма» (1946).

Зразком громадянської мужності І.І. Шмальгаузена стала позиція вченого в часи розгрому біології. На сесії ВАСГНІЛ 1948 року він фактично був головним об'єктом нищівної критики. Після цієї

сесії розвиток біології загальмувався на десятки років, а сам учений був позбавлений можливості вести активну наукову роботу. В останні роки життя І.І. Шмальгаузену було усунуто від його основних академічних обов'язків, але він продовжував плідну наукову діяльність, узагальнював результати своїх попередніх досліджень.

Почесний член Німецької академії наук у Берліні і Академії зоології в Агрі (Індія).

Заслужений діяч науки України (1935), нагороджений медаллю імені Ч. Дарвіна Німецької академії природознавців «Леопольдіна» (1958), Золотою медаллю імені І.І. Мечникова АН СРСР (1963). Його ім'я присвоєно Інституту зоології НАН України (1981).

15.05.1877—03.12.1937

ПРЕМІЯ імені Ф.І. ШМІТА

Заснована у 2007 році і присуджується по Відділенню літератури, мови та мистецтвознавства за видатні наукові роботи в галузі мистецтвознавства і культурології

Федір Іванович Шміт — видатний історик, мистецтвознавець, археолог, реставратор, музеєзнавець, академік (1921) — народився 15 травня 1877 року в Петербурзі у дворянській сім'ї.

Восени 1895 р. Ф.І. Шміт вступає на історико-філологічний факультет Петербурзького університету. Уже тоді чітко визначився науковий інтерес майбутнього вченого — історія мистецтв.

У 1899 році під час перебування в Італії Федір Іванович знайомиться з музеями і пам'ятниками Риму, Флоренції, плідно працює у провідних римських наукових установах.

У травні 1900 року, отримавши диплом I ступеня, Ф.І. Шміт залишається на два роки в Петербурзькому університеті для викладацької діяльності при кафедрі історії і теорії мистецтва. Готуватися до магістерського іспиту і захисту дисертації Ф.І. Шміт вирішує у Римі і знову їде до Італії.

З 1 липня 1901 року Федір Іванович стає професорським стипендіатом Російського археологічного інституту. Йому доручено вивчення видатної пам'ятки пізнього візантійського мистецтва — церкви Спасителя монастиря Хори в Константинополі, відомого під назвою Кархіс-Джамі — зі збереженими у ньому фресками і мозаїками XIV ст. До закінчення терміну стипендіатства (1903) з'являється його солідна публікація: «Мозаїки і фрески Кархіс-Джамі», яка засвідчила успішне виконання програми навчання.

На початку літа 1906 року Ф.І. Шміт їде до Софії, де друкується його дисертація про Кархис-Джамі. Досконало володіючи 14 мовами, він перевіряє текст, написаний грецькою мовою. 8 березня 1909 року в публічному зібранні історико-філософського факультету Петербурзького університету він захищає дисертацію і одержує учений ступінь магістра історії і теорії мистецтва.

У 1912 році Федір Іванович переїжджає до Харкова, де очолює кафедру загальної історії і теорії мистецтва Харківського університету. Відтоді Ф.І. Шміт пов'язує свою долю з Україною.

Особливу увагу вчений приділяє історії середньовіччя. Поступово візантійська тема перестає бути головною в діяльності вченого. Активна педагогічна діяльність змушує його вивчати, порівнювати і аналізувати всі періоди історії. Ф.І. Шміт стає найпопулярнішим лектором у Харкові. Друкуються його наукові праці «Законы истории. Введение к курсу всеобщей истории искусств», «Искусство Египта. История Месопотамии. Искусство крито-микенское».

Восени 1915 року Федір Іванович приїжджає до Києва, де як фахівець досліджує Софію Київську, середньовічні пам'ятки Києва і Волині. Книга «Мистецтво старої Русі-України» в основному присвячена Софії Київській. Вона, як і всі книги Ф.І. Шміта, приваблювала новизною й глибиною думки.

У 1919 р. вийшла його книга «Искусство, его психология, его стилистика, его эволюция», в якій вчений робить спробу охопити весь хід історії мистецтва і навіть відтворити його у графічних схемах.

Ф.І. Шміт був переконаний, що розвиток мистецтва сповнений діалектики і у ньому весь час відбувається повторення. Ця теорія знаходить підтвердження у сформульованому в його праці законі діапазону, який зумовлюється сталим духовним складом кожного народу. Інші закони – спадковості, періодичності, переміщення центру інерції та прогресу – регулюють решту принципів змін в історії мистецтва.

У 1921 році Федір Іванович стає першим головою Всеукраїнської археологічної комісії, а згодом головою Всеукраїнського археологічного комітету та директором Київського археологічного інституту.

У 1924 р. його призначають директором Державного інституту історії мистецтв у Ленінграді.

Наприкінці 1926 року Ф.І. Шміт вивозить виставку давньоруського мистецтва до Німеччини, під час її роботи вчений отримує можливість познайомитися з кращими музейними колекціями німецьких музеїв та приватних зібрань і багато спілкуватися з колегами.

За політичним обвинуваченням 24 березня 1934 року Федір Іванович Шміт був заарештований і засуджений до вислання. Але на цьому його справу не було закінчено. У серпні 1937 р. вже на засланні в Ташкенті його знову заарештовано і невдовзі «особливою нарадою НКВС» засуджено до страти. Життя вченого обірвалося 3 грудня 1937 р.

29.09.1901 – 10.11.1937

ПРЕМІЯ імені А.В. ШУБНИКОВА

Заснована у 2001 році і присуджується по Відділенню фізики і астрономії НАН України за видатні роботи в галузі експериментальної фізики

Лев Васильович Шубников – видатний фізик-експериментатор ХХ-го століття, засновник загально-визнаної школи фізиків-криогеніків – народився 29 вересня 1901 року у Петербурзі в сім'ї бухгалтера.

Закінчивши Московське комерційне училище восени 1918 року він вступає до Петроградського університету, одночасно працюючи лаборантом у Фізико-технічному інституті.

У 1926 році після закінчення університету за рекомендацією А.Ф. Йоффе талановитого випускника направляють до Голландії в лабораторію низьких температур в м. Лейдені (один з найбільших європейських центрів фізики, який мав чудову експериментальну базу і давні наукові традиції). Л.В. Шубников та керівник лабораторії професор Вандер де Хааз стають співавторами відкриття – осциляції опору металів в магнітному полі, яке отримало назву ефекту Шубникова-де Хааза.

Повернувшись на батьківщину, Л.В.Шубников не залишається в Ленінграді, а приймає запрошення директора Українського фізико-технічного інституту (УФТІ, м. Харків) І.В. Обреїмова і очолює криогенну лабораторію – єдину на той час в СРСР. Він проводить дослідження у двох напрямках: фізики конденсованих станів при низьких температурах (надпровідність, гелій, низькотемпературний магнетизм, затверділі гази – нині криокристали, фазові переходи) і технічної фізики (криогенні рідини та їх суміші, способи їх поділу, застосування).

Роботи в галузі технічної фізики набули такого значення, що за ініціативи Л.В. Шубникова у 1935 році у Харкові створюється дослідна станція глибокого охолодження, яка стала унікальним науково-технічним підприємством нового типу.

Незважаючи на політичний тиск й вимоги займатися лише прикладними розробками, Л.В. Шубников разом зі співробітниками отримують вагомі фундаментальні результати. Це – властивості надпровідних сплавів, які поводити себе не так, як чисті надпровідники, магнетизм рідкого водню, гелію.

Уночі 6 серпня 1937 року в день приїзду з відпустки у Криму Льва Васильовича Шубникова заарештували. Після арешту Л.В. Шубникова позбавляють права на будь-які публікації. З цього часу всі статті, де він був автором, публікувались без його прізвища (не звучало воно й на наукових конференціях).

Ім'я Л.В. Шубникова на довгі роки було забуто. Ще й досі цього видатного ученого належно не оцінено історією науки. За словами фахівців у галузі експериментальної фізики Л.В. Шубников та його співробітники одержали кілька результатів, які могли б претендувати на Нобелівську премію. Його піонерські наукові праці заклали фундамент і на багато років вперед визначили шляхи розвитку найважливіших напрямів сучасної фізики твердого тіла, фізики і техніки низьких температур.

Лише наприкінці 60-х років ХХ століття з'явилася перша публікація про внесок Л.В. Шубникова в науку.

Лев Васильович Шубников був розстріляний 10 листопада 1937 року. Місце його загибелі та захоронення досі не встановлено.

20.02.1879—08.02.1962

ПРЕМІЯ імені В.Я. ЮР'ЄВА

Заснована у 1964 році і присуджується по Відділенню загальної біології НАН України за видатні наукові роботи в галузі генетики і створення нових методів акліматизації, більш високоврожайних сортів сільськогосподарських культур та високопродуктивних порід тварин

Василь Якович Юр'єв — видатний учений-селекціонер, організатор науки, засновник вітчизняної наукової школи з селекції і насінництва, академік (1945) — народився 20 лютого 1879 року в селі Івановська Вірга (нині с. Вірга Пензенської обл., Росія) у дворянській родині.

Закінчивши у 1899 році середнє Маріїнське земельне училище, вступає до Новоолександрівського інституту сільського господарства і лісівництва в Пулавах й отримує звання ученого-агронома (1905). Після закінчення інституту В.Я. Юр'єв працює повітовим земським агрономом у Пензенській губернії (1905–1909), а з 1909 року — науковим співробітником на Харківській селекційній станції.

У цей період він активно збирає в Україні, Білгородській, Курській та інших областях селекційний матеріал — понад 10 тисяч зразків різних польових культур, які ретельно вивчає і визначає їхню цінність для селекції. На цій основі В.Я. Юр'єв створює (1920–1930) свої кращі високоврожайні з цінними якостями сорти зернових, зокрема озимої та ярої пшениці, ячменю, вівса, озимого жита, проса, кукурудзи.

У 1912 році, перебуваючи у відрядженні у США, Василь Якович привозить звідти насіння кукурудзи, на основі якого виводить такі нові сорти, як Харківська 23 та Харківська біла зубовидна, а також інші скоростиглі зубовидні сорти кукурудзи, що до нинішнього часу не втратили свого селекційного та виробничого значення.

За значні досягнення в галузі селекції та насінництва В.Я. Юр'єву у 1936 році без захисту дисер-

тації присвоюють вчений ступінь доктора сільсько-господарських наук. У 1937 році він очолює кафедру селекції та насінництва Харківського сільськогосподарського інституту ім. В.В. Докучаєва.

У 1944 р. після повернення з Челябінської області, де в евакуації він працював заступником директора з наукової роботи сільськогосподарської станції, вченого призначають директором Харківської селекційної станції і він в тяжкі повоєнні роки отримує завдання відновити її діяльність. Роботі на цій станції Василь Якович віддав майже півстоліття (1909–1956).

У період 1946–1956 років В.Я. Юр'єв також очолює Інституту генетики і селекції АН УРСР, а у 1956–1962 роках (до кінця життя) – Український науково-дослідний інститут рослинництва, селекції і генетики, створений на базі Харківської селекційної станції та Інституту генетики і селекції.

В.Я. Юр'єв зробив суттєвий внесок у розвиток теоретичних і практичних питань селекції і насінництва сільськогосподарських культур в Україні. Він один з перших застосував у селекційній роботі комплексну і всебічну оцінку сортів культурних рослин стосовно зимостійкості та імунітету до фітопатогенів, розробив ряд методик для вивчення та оцінювання селекційного матеріалу.

Василь Якович особисто та у співавторстві створив 21 сорт найважливіших високоврожайних зернових культур, зокрема озимої і ярої пшениці, жита, ячменю, вівса. В свій час дуже поширеними були зимостійкі сорти озимої пшениці Ферругінеум 1239 та Еритроспермум 917, які використовувалися для розширення площ посівів у північних і східних районах (їх донині застосовують у селекції на зимостійкість). Також були широко запроваджені у виробництво сорти озимого жита Харківське 194, Харківське 55 та Харківське 60. І нині два останні сорти висівають у ряді областей України.

В.Я. Юр'єв – автор 912 наукових праць.

Двічі Герой Соціалістичної Праці (1954, 1959), лауреат Державної премії СРСР (1947), Заслужений діяч науки УРСР (1949), нагороджений багатьма орденами і медалями СРСР, відзначений Почесним дипломом шведського королівського сільськогосподарського товариства (1961). Його ім'я присвоєно Українському науково-дослідному інституту рослинництва, селекції і генетики (1962) – нині Інститут рослинництва Національної академії аграрних наук України.

25.10.1911 – 25.10.1971

ПРЕМІЯ імені М.К. ЯНГЕЛЯ

Заснована у 1977 році і присуджується по Відділенню механіки НАН України за видатні досягнення в галузі прикладної і технічної механіки та ракетно-космічної техніки

Михайло Кузьмич Янгель – видатний учений-механік, академік (1961), академік АН СРСР (1966), конструктор ракетно-космічної техніки, засновник науково-конструкторської школи ракетобудування – народився 25 жовтня 1911 року в селі Зиряново Іркутської губернії в селянській сім'ї.

У 1926 році М.К. Янгель переїжджає до Москви, де в 1927 році проходить навчання в училищі при текстильній фабриці ім. Червоної армії і флоту. Після закінчення училища залишається там працювати до 1931 року – моменту вступу до Московського авіаційного інституту, який закінчує з відзнакою у 1937 році. Одночасно без відриву від навчання працює в ОКБ М.М. Полікарпова.

У 1948 р. Міністерство авіаційної промисловості направляє М. Янгеля на навчання до Академії авіаційної промисловості, а після її закінчення (1950) – на роботу до науково-дослідного інституту ракетної техніки, де він стає начальником відділу, а у 1953 р. – директором.

У квітні 1954 року його призначають начальником і головним конструктором Особливого конструкторського бюро, яке у 1966 році одержало назву Конструкторське бюро «Південне» (м. Дніпропетровськ). Тут під керівництвом вченого розпочалося створення рідинних ракет на нових компонентах палива.

22 червня 1957 року пройшло успішне випробування першої «янгелівської» ракети середньої

дальності Р-12. У цю ракету було закладено багато нових конструкторських рішень, які дозволили забезпечити польоти на відстань до 2000 км.

Фахівці СКБ «Південне» запропонували новий напрям розробок – рідинні ракети стратегічного призначення на висококиплячих компонентах палива з автономною системою керування, що забезпечувало політ ракет без впливу ззовні. У 1959 році ракету Р-16 з новою автономною системою керування й можливістю застосування її як при наземному, так і шахтному типах старту було прийнято на озброєння.

У 1960-ті роки, розвиваючи цей напрям, М.К. Янгель разом з учнями створює ряд нових зразків балістичних ракет далекої дії з високими експлуатаційними та енергетичними характеристиками, конструктивно і технологічно ще більш досконалі.

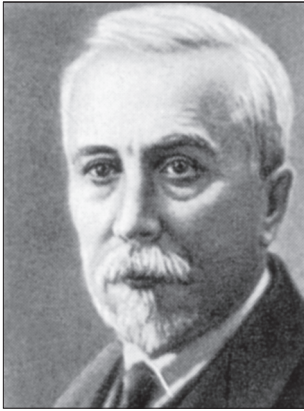
Наступним етапом у розвитку вітчизняної ракетної техніки стала розробка ракетних комплексів другого покоління і збільшення їх кількості. Ракети цього типу були практично невразливими для засобів протиракетної оборони ймовірного супротивника. З їх створенням і розгортанням було досягнуто паритет в галузі стратегічних озброєнь між СРСР і США, що стало основою для переговорного процесу про обмеження стратегічних озброєнь.

Ракети нового покоління, зокрема Р-36, мали високу точність, комплектувалися боеголовками індивідуального наведення, мали високу ступінь «виживання» та техніку «холодного» запуску з можливістю переробки пускової установки. Цю ракету американці охрестили «Сатаною». Вона внесена в «Книгу рекордів Гіннеса» як найпотужніша міжконтинентальна балістична ракета. Технічні рішення, втілені в цю ракету, визнані класикою бойового ракетобудування.

На базі бойових ракетних комплексів ще в 1950-ті роки янгелівці почали розробляти ракетно-носії для штучних супутників Землі. Згодом з'явився космічний носій «Космос», який показав високу надійність і доцільність використання вже знятої з озброєння або морально застарілої військової техніки. Було розроблено нові носії, в тому числі «Циклон» – наймасовіший і найдешевший для запуску космічних апаратів. Гордістю дніпропетровців ста-

ла ракета-носій «Зеніт», для якої характерні точність виведення на орбіту, більша, ніж у зарубіжних носіїв, високі надійність та рівень автоматизації робіт на стартовому комплексі, екологічна чистота. «Зеніт» і нині використовується для виведення супутників на навколоземну орбіту в проекті «Морський старт».

Двічі Герой Соціалістичної Праці (1959, 1961), лауреат Ленінської премії (1960), Державної премії СРСР (1967), нагороджений багатьма орденами та медалями СРСР. Його ім'я носить Державне конструкторське бюро «Південне» (1991), а також вулиці в Києві та Дніпропетровську.

24.06.1860—08.07.1928

ПРЕМІЯ імені Ф.Г. ЯНОВСЬКОГО

Заснована у 1993 році і присуджується по Відділенню біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України за видатні наукові роботи в галузі терапії, клінічної бактеріології та імунології

Феофіл Гаврилович Яновський — видатний лікар-терапевт, фтизіатр, академік (1927), засновник київської фтизіатричної школи — народився 24 червня 1860 року у с. Миньківці на Поділлі (тепер Хмельницька обл.) і походив із козацько-дворянського роду.

Середню освіту юнак здобуває у Київській 3-й гімназії (1878). Прагнення допомогти хворим на туберкульоз матері та брату визначило його подальший життєвий шлях. Він поступає на медичний факультет Київського університету, який закінчує з відзнакою, і у 1884 р. починає працювати на посадах спочатку позаштатного, а потім штатного ординатора університетської терапевтичної клініки.

У 1886 році Київський університет відряджає Ф.Г. Яновського за кордон до всесвітньо відомих професорів Роберта Коха (Берлін) та Луї Пастера (Париж). Повернувшись із закордонного відрядження, Феофіл Гаврилович за дорученням медичного факультету університету створює першу в Києві бактеріологічну лабораторію, куди у 1887 році йде працювати помічником прозектора, одночасно продовжуючи вивчати фізіологію як одну із основних біологічних наук. Виконуючи обов'язки ординатора-прозектора, Ф.Г. Яновський проводить наукові дослідження, приділяючи особливу увагу питанням лабораторної діагностики, вивчає вплив нового тоді протигарячкового препарату каїрина.

НАГОРОДИ
НАН УКРАЇНИ

Свою наукову роботу він поєднає з медичною практикою, лікуючи безкоштовно бідняків.

Згодом увагу Ф.Г. Яновського привертають питання соціальної гігієни, а саме боротьби з носіями черевного тифу. Вивченню збудника і його ролі у виникненні цієї хвороби, засобам боротьби з нею присвячується його докторська дисертація на тему «К биологии тифозных бацилл», яку він захищає у 1890 році. У роботі було зроблено наголос на вирішенні основного питання – знищення тифозної бацили в умовах сільського побуту. Крім того, Феофіл Гаврилович вивчає вплив природних чинників, таких як вологість і сухість, температура (холод), сонячне світло на тифозні бацили. На підставі ретельного проведення експериментів він отримує докази нищівної дії сонячного проміння на життєздатність бацил.

Ф.Г. Яновський проводить досліди на бактеріях, що знаходяться у снігу, а у 1888 р. вперше робить бактеріологічні дослідження дніпровської води.

У 1891 році вченого запрошують на роботу до Київського університету. Завдяки ерудиції та глибокому знанню матеріалу лекції у Ф.Г. Яновського були зрозумілими та цікавими.

В період 1895–1900 рр. наукові інтереси Феофіла Гавриловича зосереджуються здебільшого на двох основних питаннях клінічної діяльності: діагностиці та терапії. Він продовжує завідувати великим відділом Олександрівської лікарні у Києві (1899–1904), а також клінічними терапевтичними кафедрами, проводити бактеріологічні дослідження, вивчати патологічні процеси, що відбуваються в організмі людини.

Усе життя Ф.Г. Яновський присвятив людям: він брав найактивнішу участь у приборканні епідемії холери 1893 р., постійно вів пошуки полегшення страждань хворих на туберкульоз. Мешканці Києва за виняткову доброту, самовідданість і співчуття хворим називали його «святим лікарем».

У 1905–1919 рр. Яновський – професор Київського університету, де з невеликими перервами працює до кінця життя, з 1921 р. – завідувач кафедри Київського медичного інституту.

Феофіл Гаврилович публікує докладні річні «Обзоры работ по патологии и терапии болезней печени, селезенки и поджелудочной железы» у ви-

знаному журналі свого часу «Архивы патологии клинической медицины и бактериологии». Його наукові праці з клініки туберкульозу легенів, хвороб нирок, клінічної бактеріології, фізіології й патології травлення були на той час взірцем для клінічної науки.

Результати своїх багаторічних наукових пошуків Ф.Г. Яновський викладає у загальновідомих монографіях: «Туберкулез легких (патология, клиника и лечение)», «Диагностика заболевания почек в связи с их патологией».

У 1926 році Ф.Г. Яновського обирають почесним постійним головою терапевтичних з'їздів України та почесним членом терапевтичних з'їздів СРСР.

ПРЕМІЇ ДЛЯ МОЛОДИХ УЧЕНИХ І СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

З метою виявлення та підтримки талановитих молодих дослідників, сприяння професійному зростанню наукової молоді, розвитку системи морального і матеріального заохочення молодих учених НАН України, інших установ, організацій, а також студентів вищих навчальних закладів країни до наукових досліджень Національна академія наук України щорічно присуджує премії молодим ученим і студентам вищих навчальних закладів на підставі проведення конкурсів відділеннями НАН України.

Премії присуджуються окремим авторам або колективу авторів за кращі наукові роботи, а також за серії наукових робіт з єдиної тематики, за відкриття та винаходи в галузі природничих, технічних і соціогуманітарних наук.

Нагородження лауреатів відбувається на загальних зборах відповідного відділення Національної академії наук України з врученням дипломів встановленого зразка та грошової премії.

Повідомлення про присудження премій для молодих учених та студентів вищих навчальних закладів публікується в журналі «Вісник Національної академії наук України».

У 1973 році Рада Міністрів УРСР підтримала пропозицію Академії наук УРСР та Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти УРСР про заснування медалей з преміями для молодих науковців і студентів вузів.

Відповідно до постанови Ради Міністрів УРСР від 31.08.1973 № 406 Академія розробила і за погодженням з Міністерством вищої і середньої спеціальної освіти України затвердила положення про порядок присудження медалей з преміями, за яким Президія Академії щороку мала присуджувати 3 медалі з преміями для студентів вузів і 3 медалі з преміями для молодих учених за кращі наукові роботи в галузі природничих, технічних і гуманітарних наук (в розмірі 150 карбованців кожна).

За підсумками конкурсу 1974 року першими лауреатами серед молодих учених став колектив авторів: аспірант О.І. Білий, старший інженер О.П. Журда та молодший науковий співробітник М.А. Пашенко (Інститут електрозварювання ім. Є.О. Патона) з роботою «Дослідження нових наплавочних матеріалів на основі тугоплавких сполук та їх застосування», а перші лауреати серед студентів були визначені за підсумками конкурсу 1975 року – ними стали О.А. Морозов, Р.П. Радішевський (студенти V курсу КДУ ім. Т.Г. Шевченка) та В.К. Цихановський (студент V курсу Київського інженерно-будівельного інституту).

У серпні 1977 року постановою Ради Міністрів УРСР № 432 було збільшено кількість медалей з преміями у кожній номінації до 11, які почали вручати вже у 1978 році.

В період здобуття Україною незалежності Президія Академії згідно з рішенням Ради Міністрів УРСР від 20.05.1991 № 6617/53 збільшила кількість премій до 14 у кожній номінації (відповідно до кількості відділень наук Академії) і ця кількість премій залишається на сьогодні незмінною.

Від часу заснування премій і дотепер лауреатами стали більш ніж 600 молодих учених та стільки ж студентів вищих навчальних закладів (див. додатки).

При цьому слід відзначити, що згадані конкурси дали змогу виявити багато здібних, активних і творчих молодих науковців, які з часом проявили себе не тільки у науковій та науково-організаційній діяльності.

Так, дійсними членами Національної академії наук України стали колишні лауреати премій для молодих науковців і студентів: О.В. Кириленко, С.І. Пирожков, В.Г. Радченко, В.А. Смолій, В.Ф. Чехун, а членами-кореспондентами Є.І. Головаха, О.П. Дмитрієв, І.Г. Ємельянов, С.Л. Мосякін, Є.Б. Патон, О.П. Толочко, М.А. Тукало, Н.А. Шидловська, значна кількість лауреатів захистили докторські дисертації, деякі з лауреатів очолили академічні установи, а окремі проявили себе також на державній ниві, зокрема Є.Р. Бершеда, С.П. Головатий, П.О. Кир'яков, С.І. Пирожков, В.А. Смолій.

НАГОРОДИ
НАН УКРАЇНИ

ВІДЗНАКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК

НАГОРОДИ
НАН УКРАЇНИ

З метою подальшого вдосконалення системи заходів заохочення окремих працівників, а також колективів установ, підприємств і організацій НАН України за трудові досягнення Національна академія наук у 2005 році заснувала п'ять заохочувальних відзнак: «За наукові досягнення», «За професійні здобутки», «За сприяння розвитку науки», «За підготовку наукової зміни», «Талант, натхнення, праця» (для молодих вчених).

Відзнака «За наукові досягнення» є однією з найвищих персональних відомчих нагород за визначні досягнення у розвитку фундаментальних і прикладних наукових досліджень, підвищенні міжнародного авторитету вітчизняної науки і її провідних шкіл, реалізації соціальної і економічної політики держави, розробці й впровадженні нових наукових рішень, ефективних технологій та зміцненні науково-технічного потенціалу України вагомими здобутками. Відзнакою нагороджуються наукові працівники установ і організацій НАН України, які досягли значних успіхів у відповідних сферах діяльності.

Відзнака «За професійні здобутки» є персональною нагородою за довголітню сумлінну працю, зразкове виконання посадових обов'язків, високу професійну майстерність та вагомий особистий внесок у забезпечення наукових досліджень. Відзнакою нагороджуються керівники, спеціалісти, інженерно-технічні працівники, робітники, які працюють в установах і організаціях НАН України і досягли значних успіхів у професійній діяльності.

Відзнака «За сприяння розвитку науки» є персональною нагородою за вагоме сприяння розвитку наукових досліджень, вирішенню найважливіших наукових і науково-технічних проблем, впровадженню результатів досліджень у практику, підготовці та вихованню наукових кадрів, а також за благодійну, меценатську та гуманітарну діяльність у галузі науки, освіти, культури, мистецтва та охорони здоров'я. Відзнакою нагороджуються громадяни України, що не є працівниками НАН України, а також громадяни інших держав за заслуги у відповідних сферах діяльності.

Відзнака «За підготовку наукової зміни» є персональною нагородою за вагомий особистий внесок у виховання молодих наукових кадрів, заснування або розвиток провідних наукових шкіл, активну педагогічну діяльність, роботу з аспірантами і докторантами, дієву участь у заходах з інтеграції науки і освіти, поєднання навчального процесу з науково-дослідною роботою. Відзнакою нагороджуються працівники наукових установ і організацій НАН України, які досягли значних успіхів у відповідних сферах діяльності. Відзнакою можуть бути нагороджені громадяни України, що не є працівниками НАН України, а також громадяни інших держав за плідну творчу співпрацю з НАН України у відповідних сферах діяльності.

Відзнака «Талант, натхнення, праця» є персональною нагородою, якою заохочуються молоді вчені за особисті здобутки – наукові праці, відкриття та винаходи, що мають важливе значення для науки і практики і свідчать про високий творчий потенціал. Відзнака має служити стимулом дальшого творчого зростання молодого вченого, надихати його на нові наукові звершення. Відзнакою нагороджуються молоді вчені – працівники наукових установ і організацій НАН України, які досягли вагомих результатів. Відзнакою як виняток можуть бути нагороджені молоді вчені, які не є працівниками НАН України.

Нагородженим відзнаками вручаються посвідчення та нагрудні знаки у вигляді медалей, на лицьовому боці яких міститься рельєфне зображення будинку Президії НАН України, а на зворотному – назва відзнаки. Усього відзнаками НАН України з часу їх заснування нагороджено близько 1700 осіб.

ПОЧЕСНЕ ЗВАННЯ — HONORIS CAUSA: «ПОЧЕСНИЙ ДОКТОР НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ»

З метою вшанування представників світової науки, культури, а також державних та громадських діячів, що зробили вагомий внесок у розвиток науки, суспільний прогрес, забезпечення миру, взаєморозуміння і співробітництва між народами, Національна академія наук України у 1998 році заснувала звання «Почесний доктор Національної академії наук України».

Це звання від імені Національної академії наук України присвоюється Президією НАН України. Кандидатури подаються президентом НАН України або за його згодою віце-президентом НАН України.

Рішення про присвоєння звання «Почесний доктор Національної академії наук України» приймається відкритим голосуванням більшістю голосів присутніх на засіданні членів Президії НАН України.

Особам, удостоєним почесного звання, видається диплом встановленого зразка. Вручення відбувається в урочистій обстановці, а інформація про це публікується у журналі «Вісник НАН України» й надсилається до посольства України у державі, громадянином якої є удостоєний цього звання, та відповідного посольства в Україні.

При врученні диплома почесний доктор може виступити з науковим повідомленням.

Від часу встановлення цього звання його було присвоєно 26 особам: Моріс Уїлкіс (професор, Велика Британія, 1998); Карло Руббі (професор, Італія, 1999); Бікаш Сінха (професор, Індія, 2005); А.П. Дж. Абдул Калам (професор, Індія, 2005); Лу Юнсян (професор, Китай, 2005); Вольфганг Кумер (професор, Австрія, 2005); Звягільський Юхим Леонідович (професор, Україна, 2005); Габріеле де Роза (професор, Італія, 2006); Воротніков Юрій Леонідович (член-кореспондент РАН, Росія, 2006); Олег Горнікевич (професор, Австрія, 2006); Пітер Ханггі (професор, Німеччина, 2006); Пауль Зіфферт (доктор, Бельгія, 2006); Рішард Цях (професор, Польща, 2006); Лейн Хордаик

(професор, Нідерланди, 2006); Вальтер Тіррінг (професор, Австрія, 2009); Гайнц Фішер (професор, Австрія, 2009); Віктор Черномирдін (Росія, 2009); Ігор Волоотовський (академік НАН Білорусі, Білорусь, 2009); Гельмут Раух (Австрія, 2010); Джеймс Хедлі Біллінгтон (професор, США, 2010); Фідель Кастро Діас-Баларт (Куба, 2011); Брекке Асгеір (доктор, Норвегія, 2011); Джонатан Елліс (професор, Велика Британія, 2011); Губерський Леонід Васильович (академік НАН України, Україна, 2011); Павел Кабат (доктор філософії, професор, Нідерланди, 2013), Станіслав Ракуса-Сущевський (член-кореспондент Польської академії наук, Польща, 2013).

ДОДАТКИ

Лауреати премій імені видатних учених України (1940–2013 рр.)

Премія імені М.М. Амосова

2004

Алєєв Л.С., Касаткіна Л.М., Котова А.Б. — за цикл робіт «Інтелектуальні інформаційні технології в біологічній та медичній кібернетиці. Фундаментальні та прикладні аспекти».

2006

Книшов Г.В., Вітовський Р.М., Захарова В.П. — за монографію «Опухоли сердца (проблеми диагностики и хирургического лечения)».

2008

Григорян Р.Д., Кузьміна К.І., Сьомик Т.М. — за цикл наукових робіт «Комп'ютерні моделі та інформаційні технології для вивчення механізмів адаптації людини до змін середовища».

2011

Зінковський М.Ф. — за монографію «Врожденные пороки сердца».

Премія імені О.К. Антонова

2000

Балабуєв П.В. — за цикл робіт з науково-технічного та методичного забезпечення створення новітньої вітчизняної авіаційної техніки.

2002

Кива Д.С. — за комплекс робіт з науково-технічного та методологічного забезпечення сертифікації літаків «АН» на всіх етапах їх створення.

2004

Приходько О.А., Кваша Ю.О. — за цикл робіт «Розробка науково-методичного забезпечення для чисельного дослідження з аерогазодинаміки літальних апаратів».

2006

Богданов О.К. — за цикл праць «Дослідження, розробка та реалізація ідей О.К. Антонова по створенню важких транспортних літаків-носіїв як складових частин авіаційно-ракетних космічних систем з високими льотно-технічними та ресурсними характеристиками».

2008

Мартиненко Л.І., Голуб В.П., Погребняк А.Д. — за цикл праць «Розв’язок задач підвищення ресурсу та надійності авіаційних газотурбінних двигунів. Розробка критеріїв та методів прогнозування довготривалої міцності матеріалів та елементів конструкцій».

2011

Кубенко В.Д. — за цикл праць «Динамічні процеси в тілах та елементах конструкцій при взаємодії з пружним або рідинним середовищем».

Премія імені М.П. Барабашова

1988

Александров Ю.В., Акимов Л.О., Лупишко Д.Ф. — за цикл робіт «Астрофізичні дослідження Місяця, великих і малих планет».

1989

Фомін П.І., Міранський В.А. — за цикл робіт «Передбачення і дослідження явищ гравітаційної і кіральної нестійкості вакууму та їх наслідків у космології і фізиці елементарних часток».

1990

Гуртовенко Е.А., Костик Р.І., Бабій Б.Т. — за цикл робіт «Фраунгоферовий спектр та будова Сонячної фотосфери».

1991

Абранін Е.П., Базелян Л.Л., Рябов Б.П. — за цикл робіт «Радіоастрономічні дослідження Сонячної системи».

1992

Немошкаленко В.В., Альошин В.Г. — за цикл робіт «Фізико-хімічні особливості речовини з Місяця».

1993

Міщенко М.І., Мороженко О.В., Яновицький Е.Г. — за цикл робіт «Поляризація випромінювання атмосферами планет та хмарами міжзоряного пилу».

1994

Волощук Ю.І., Кашеєв Б.Л., Кручиненко В.Г. — за монографію «Метеоры и метеорное вещество».

1995

Чернега М.Я., Тельнюк-Адамчук В.В., Молотай О.А. — за цикл праць «Положення і власні рухи яскравих зірок всього неба за даними оптичних спостережень».

1996

Прокоф'єва В.В. — за цикл робіт «Супутники астероїдів».

1997

Кислюк В.С., Осипов О.К., Шкуратов Ю.Г. — за цикл робіт «Геометричні та оптичні характеристики поверхні Місяця».

1998

Поперенко Л.В., Шайкевич І.А., Яновицький Е.Г. — за серію праць «Роль поверхневих ефектів у діагностиці оптичних властивостей і електронної структури матеріалів та поляризаційні методи їх дослідження».

1999

Біснатовий-Коган Г.С., Гнатик Б.І., Сіліч С.О. — за цикл робіт «Розробка методів багатовимірної газодинаміки та їх застосування до актуальних проблем сучасної астрофізики».

2001

Зінченко І.І., Нестеров М.С., Шульга В.М. — за серію робіт «Дослідження спектрів та змінності космічного радіовипромінювання в міліметровому діапазоні на радіотелескопі РТ-22».

2003

Каретніков В.Г., Андронов І.Л., Андрієвський С.М. — за серію робіт «Дослідження затемнено-подвійних катаклізмичних та пульсуючих змінних зірок».

2005

Вакарчук І.О., Щукіна Н.Г., Чурюмов К.І. — за серію робіт «Спектральні дослідження зірок і комет».

2007

Назарчук Г.К. (помертню), Таращук В.П., Шульман Л.М. — за цикл робіт «Відкриття і дослідження нових фізичних явищ в ядрах та атмосферах комет».

2010

Гершберг Р.Є., Павленко О.П., Павленко Я.В. — за цикл робіт «Зорі середніх і малих мас від жовтих карликів сонячного типу до холодних коричневих карликів: спостережувана активність та їх еволюційний статус».

2013

Величко Ф.П., Круглий Ю.М., Шевченко В.Г. — за цикл робіт «Фізичні властивості астероїдів за результатами фотометричних спостережень».

Премія імені М.М. Боголюбова

1993

Бар'яхтар В.Г., Митропольський Ю.О. — за цикл робіт «Метод усереднення та його застосування у математичній і теоретичній фізиці».

1994

Ситенко О.Г., Шарковський О.М. — за цикл робіт «Теорія розсіяння квантових систем та одновимірні динамічні системи».

1995

Ахієзер О.І., Королюк В.С., Ширков Д.В. — за цикл робіт «Квантові і стохастичні еволюційні системи в теорії збурень».

1996

Марченко В.О., Парасюк О.С., Тавхелідзе А.Н. — за цикл робіт «Функціонально-алгебраїчні методи в математичній фізиці».

1997

Березанський Ю.М., Лазарєв Б.Г., Владимиров В.С. — за цикл праць «Актуальні проблеми функціонального аналізу та їх застосування до теоретичної фізики».

1998

Погорєлов О.В., Самойленко А.М., Логунов А.О. — за цикл праць «Створення та обґрунтування сучасних математичних методів розв'язання задач фізики та механіки».

2000

Скрипник І.В., Боголюбов М.М.(мол.), Боголюбов П.М. — за цикл робіт «Асимптотичні методи в задачах математичної фізики».

2002

Пастур Л.А., Пелетмінський С.В., Кадишевський В.Г. — за цикл робіт «Теорія поля й теорія невпорядкованих систем».

2004

Наумовець А.Г., Петрина Д.Я., Жижченко О.Б. — за цикл робіт з теоретичної і математичної фізики.

2006

Локтєв В.М., Луковський І.О., Фаддєєв Л.Д. — за цикл праць «Розробка нових математичних моделей для вивчення динамічних і статистичних властивостей складних систем».

2009

Білококос Є.Д., Прикарпатський А.К., Суханов О.Д. — за цикл робіт «Актуальні питання математичної фізики і статистичної механіки».

2012

Загородній А.Г., Макаров В.Л., Матвєєв В.А. — за цикл робіт «Розвиток ідей М.М.Боголюбова у теоретичній та математичній фізиці».

Премія імені О.О. Богомольця

1954

Макарченко О.Ф. — за монографію «Зміни нервової системи і характеристика вищої нервової діяльності при інтоксикації марганцем в клініці та експерименті».

1959

Воронін В.В. — за видатну роботу в галузі патофізіології — монографію «Запалення».

1961

Комісаренко В.П. — за монографію «Спленін».

1964

Кавецький Р.Є. — за монографію «Опухоль и организм».

1968

Братусь В.Д. — за роботу «Хірургічне лікування термічних опіків».

1969

Спасокукоцький Ю.О., Барченко Л.І., Геніс Є.Д. — за монографію «Долголетие и физиологическая старость».

1970

Фролькіс В.В. — за роботу «Регулирование, приспособление и старение».

1971

Богомолець О.О. — за цикл робіт по розробці та впровадженню у практику ефективних методів терапії термінальних станів.

1972

Янковський В.Д. — за цикл робіт у галузі теорії і практики оживлення організму.

1973

Зайко М.Н. — за цикл робіт по вивченню ролі нервової трофіки у розвитку патологічних процесів.

1974

Нікітін В.М., Парина Є.В. — за сукупність наукових робіт з проблеми старіння і довголіття.

1975

Гуревич М.І. — за цикл робіт по фізіології та патофізіології судинного тонусу.

1976

Сиротинін М.М. — за цикл робіт «Фізіологічні механізми реактивності в онтогенезі і філогенезі».

1977

Лаврик С.С. — за монографію «Консервування кісткового мозку».

1978

Березовський В.Я. — за цикл робіт по дослідженню напруги кисню у тканинах тварин і людини.

1979

Пінчук В.Г., Бикоріз А.Й. — за роботу «Экспериментальные опухоли печени».

1980

Пушкар М.С., Белоус А.М., Іткін Ю.А. — за працю «Низькотемпературна кристалізація в біологічних системах».

1981

Бутенко З.А. — за монографію «Стовбурні кровотворні клітини і лейкоз».

1982

Серков П.М., Казаков В.М. — за монографію «Нейрофізіологія таламусу».

1983

Резников О.Г. — за монографію «Половые гормоны и дифференциация мозга».

1984

Алексєєва І.М., Зеленська Т.М. — за цикл робіт «Патофізіологічні механізми дії протиорганних цитотоксичних сироваток».

1985

Сандомирський Б.П., Волкова Н.О., Ісаєв Ю.І. — за цикл робіт «Вивчення дії низьких температур на шкіру з метою створення нових методів кріотерапії і кріоконсервації».

1986

Кульчицький К.І., Роменський О.Ю. — за монографію «Сравнительная анатомия и эволюция кровеносных сосудов сердца».

1987

Костюк П.Г. — за монографію «Кальций и клеточная возбудимость».

1988

Лиманський Ю.П. — за монографію «Рефлексы ствола головного мозга».

1989

Тронько М.Д., Турчин І.С., Чуйко В.А. — за цикл робіт «Теоретичне і експериментально-клінічне обґрунтуван-

ня методів терапії ендокринопатій, заснованих на трансплантації ендокринних клітин і тканин».

1990

Ільчевич М.В., Янчій Р.І., Лисяний М.І. — за монографію «Антитіла і регуляція функцій організму».

1991

Сидорик Є.П., Баглій Є.А., Данко М.Й. — за монографію «Біохемілюмінесценція клітин при пухлинному процесі».

1992

Макаренко М.В. — за монографію «Психофізіологічні функції людини та операторська праця».

1993

Гришенко В.І., Бабійчук Г.О. — за цикл робіт «Електрофізіологічні та біохімічні процеси в організмі тварин та людей при охолодженні».

1994

Мойбенко О.О., Сагач В.Ф. — за монографію «Імуногенні порушення діяльності серцево-судинної системи».

1995

Ганіна К.П., Поліщук Л.З., Бучинська Л.Г. — за монографію «Цитоморфология и цитогенетика железистой гиперплазии и рака эндометрия».

1996

Скибо Г.Г., Коваль Л.М. — за монографію «Структурні закономірності розвитку нейронів в умовах культивування».

1997

Бутенко Г.М. — за цикл робіт «Імунологія старіння».

1998

Івасівка С.В., Яременко М.С., Попович І.Л. — за цикл робіт «Біологічно активні речовини води «Нафтуся», їх генез та механізми фізіологічної дії».

1999

Зозуля Ю.П., Барабой В.А., Сутковий Д.А. — за цикл робіт «Стан окисно-відновних та антиоксидантних процесів при патології внутрішніх органів і ураженнях центральної нервової системи».

2001

Возіанов О.Ф., Бутенко А.К., Зак К.П. — за монографію «Цитокины. Биологические и противоопухолевые свойства».

2003

Биць Ю.В., Пішак В.П., Атаман О.В. — за монографію «Сравнительно-патолофизиологические аспекты энергообеспечения сосудистой стенки».

2005

Веселовський М.С., Федулова С.А. — за монографію «Биофизика одиночного синапса».

2007

Костюк О.П., Лук'янець О.О. — за монографію «Іони кальцію у функції мозку — від фізіології до патології».

2010

Магура І.С., Співак М.Я., Трахтенберг І.М. — за серію праць «Проблеми вродженої імунорезистентності та вікової фізіології і токсикології».

2013

Кришталь О.О., Цимбалюк В.І., Медведєв В.В. — за цикл праць «Фізіологія та патологія аферентних систем мозку: розкриття механізмів та розробка новітніх методів медичної корекції».

Премія імені С.Я. Брауде

2008

Коноваленко О.О., Литвиненко Л.М., Мень А.В. — за цикл робіт «Нові напрями радіоастрономічних досліджень».

2011

Вакулік В.Г., Мінаков А.О., Тирнов О.Ф. — за цикл робіт «Статистичний аналіз поширення електромагнітних хвиль у випадково-неоднорідних середовищах».

Премія імені О.І. Бродського

1999

Походенко В.Д., Кошечко В.Г. — за роботу «Будова, реакційна здатність, спектральні та електрохімічні властивості гетероатомних моно- і полі- іон-радикалів».

2001

Волков С.В. — за цикл наукових праць «Хімічна будова і реакційна здатність комплексів в неводних і змішаних середовищах».

2003

Попов А.Ф., Савьолова В.А., Сіманенко Ю.С. — за цикл наукових праць «Супернуклеофільні системи для розщеплення екотоксикантів — нейротоксинів».

2005

Гончарук В.В., Ковтун Г.О. — за цикл наукових праць «Кінетика і механізми рідиннофазових реакцій окиснення та озонування».

2007

Чуйко О.О. (посмертно), Погорелий В.К., Покровський В.О. — за цикл наукових праць «Медична хімія нанодисперсного кремнезему».

2010

Стрелко В.В. — за цикл наукових праць «Гетероатоми в хімії активованого вугілля».

2013

Рудаков Є.С., Лобачов В.Л., Литвиненко С.Л. — за цикл праць «Механізми окислення вуглеводнів і тіоефірів активованими формами пероксиду водню й радикалами ОН».

Премія імені М.П. Василенка

1992

Денисов В.Н., Євінтов В.І. — за цикл робіт «Міжнародне право і світовий порядок: пошук моделей правового розвитку».

1993

Знаменський Г.Л. — за цикл робіт «Правове регулювання економіки в сучасних умовах».

1994

Усенко І.Б. — за цикл робіт «Юридичні аспекти історії Всеукраїнської Академії наук».

1995

Костенко О.М. — за цикл праць «Закон і злочин: соціо-психологічні дослідження».

1996

Таран Л.В. — за монографію «Історична думка Франції та Росії».

1997

Римаренко Ю.І. — за цикл праць «Етнодержавознавство як наука: історіологія, теорія, методологія, праксеологія».

1998

Шемшученко Ю.С., Вислобоков К.А. — за підготовку та видання визначної пам'ятки українського права «Права, за якими судиться малоросійський народ. 1743 р.».

2000

Шевченко Я.М., Хуторян Н.М. — за цикл наукових праць «Проблеми розвитку цивільного і трудового права в умовах формування ринкових відносин».

2002

Погорілко В.Ф., Скрипнюк О.В., Ставнійчук М.І. — за цикл праць «Проблеми становлення і розвитку правової держави в Україні».

2004

Журавський В.С., Копиленко О.Л., Оніщенко Н.М. — за серію наукових праць «Правова система і парламентаризм в Україні: проблеми становлення і розвитку».

2006

Семчик В.І., Кулинич П.Ф., Ющик О.І. — за цикл наукових праць «Теоретичні проблеми аграрної і земельної реформ та законодавчого процесу в Україні».

2008

Горбатенко В.П. — за цикл наукових праць «Проблеми і перспективи політико-правового розвитку України».

2011

Гриценко І.С., Пархоменко Н.М., Фурса С.Я. — за цикл праць «Проблеми розвитку матеріального і процесуального права».

Премія імені В.І. Вернадського

1973

Поваренних О.С. — за роботу «Кристалохімічна класифікація мінеральних видів».

1974

Мельник Ю.П. — за монографію «Фізико-хімічні умови утворення докембрійських залізистих кварцитів».

1975

Усенко І.С., Щербаков І.Б., Заєць А.П. — за монографію «Біотити докембрію».

1976

Субботін С.І. (помертно), Соллогуб В.Б., Чекунов А.В. — за цикл робіт «Структура земної кори».

1977

Доленко Г.Н. — за серію робіт з проблеми «Закономірності нафтогазонакопичення в земній корі».

1978

Бєлєвцев Р.Я. — за роботу «Проблеми метаморфічної зональності докембрію».

1979

Вялов О.С. — за серію робіт по вичопних слідах життєдіяльності організмів.

1980

Порфир'єв В.Б. — за цикл праць «Природа нафтоутворення і закономірності розміщення родовищ нафти та газу».

1981

Семененко М.П. — за цикл праць «Геохімічна киснево-воднева модель Землі».

1982

Шнюков Є.Ф., Білодід Р.М., Цемко В.П. — за монографію «Полезные ископаемые Мирового океана».

1983

Белєвцев Я.М. — за монографію «Метаморфогенное рудообразование».

1984

Бартницький Є.М., Лугова І.П. — за монографію «Изотопная геология Украины».

1985

Бабинєць А.Є., Звольський С.Т., Митропольський О.Ю. — за цикл робіт «Дослідження гідрогеологічних, гідрогеохімічних та фізико-механічних властивостей донних осадків Чорного моря».

1986

Широков О.З., Забігайло В.Ю., Лукінов В.В. — за цикл робіт «Геологічні умови викидонебезпечності вугільних пластів і гірських порід Донбасу».

1987

Ситников А.Б., Лялько В.І., Огняник М.С. — за роботу «Тепломасоперенос, охорона та управління підземними водами в умовах техногенезу».

1988

Малахов Г.М., Малахов І.М., Сиволобов Л.І. — за роботу «Циклічнопоточна технологія підземної розробки магнетитових кварцитів».

1989

Гавриш В.К., Шпак П.Ф., Хоменко В.А. — за цикл робіт «Закономірності розміщення, літологія, нафтогазоносність і методика прогнозування комбінованих уловлювачів у глибокостанурених девонських та кам'яновугільних горизонтах Дніпровсько-Донецької западини».

1990

Єремєєв В.М., Безбородов О.О., Іванов Л.М. — за цикл робіт «Фізичний перенос і фізико-хімічне фракціювання домішок в океані та на його границі з атмосферою».

1991

Кабишев Б.П. — за монографію «Палеотектонічні дослідження та нафтогазоносність в авлакогенних областях».

1992

Нечаєв С.В., Сьомка В.О. — за монографію «Скарни України».

1993

Оровецький Ю.П. — за монографію «Мантійний діапїризм».

1994

Сеньковський Ю.М., Глушко В.В., Сеньковський А.Ю. — за монографію «Фосфорити Заходу України».

1996

Жовинський Е.Я., Кураєва І.В. — за роботу «Геохімія мікроелементів та її прикладне значення».

1997

Палієнко В.П. — за монографію «Новітня геодинаміка та її відображення в рельєфі України».

1998

Воронова М.А. — за монографію «Паліостратиграфія нижньої крейди та розвиток ранньокрейдових флор України».

1999

Булгаков М.П., Булгаков С.М. — за цикл робіт «Формування та взаємозв'язок великомасштабної циркуляції і стратифікації вод Чорного моря».

2001

Лукін О.Ю. — за монографію «Літогеодинамічні фактори нафтогазонакопичення в авлакогенових басейнах».

2003

Руденко Л.Г., Литвиненко О.Є. — за CD «Атлас України».

2005

Ємельянов В.О. — за монографію «Основы морской геоэкологии. Теоретико-методологические аспекты».

2007

Іванов В.О., Прусов О.В. — за монографію «Річковий стік півдня України: кількісні оцінки паводків, принципи управління і прогноз».

Премія імені Б.І. Веркіна

2000

Александровський А.М., Єсельсон В.Б., Манжелій В.Г. — за серію робіт «Квантове (тунельне) обертання молекул в твердих тілах».

2002

Чабаненко В.В., Шимчак Генрик — за серію робіт «Динаміка вихрової структури і властивості жорстких надпровідників».

2006

Найдюк Ю.Г., Янсон І.К. — за монографію «Point-Contact Spectroscopy» («Мікроконтактна спектроскопія»).

2008

Оболєнський М.О., Пан В.М., Самоваров В.М. — за цикл робіт «Електронні стани і транспортні явища у надпровідних металоксидних купратах».

2011

Ковдря Ю.З. (помертно), Сивоконь В.Ю., Соколов С.С. — за цикл робіт «Ефекти упорядкування та колективні явища у низьковимірних системах електронів надрідким гелієм».

Премія імені Д.В. Волкова

2009

Денисов В.Ю., Меренков М.П., Степановський Ю.П. — за цикл робіт «Фізика надважких ядер та поляризаційних явищ у квантовій електродинаміці та електродинаміці адронів».

2012

Болотін Ю.Л., Корчин О.Ю., Фомін П.І. (помертно) — за цикл робіт «Нові підходи у фізиці частинок, ядерній динаміці і астрофізиці».

Премія імені С.М. Гершензона

2005

Риндич А.В. — за цикл робіт «Структура і експресія еукаріотичних і вірусних генів».

2007

Лівшиць Л.А., Лукаш Л.Л. — за серію наукових праць «Мутаційний процес у популяціях клітин ссавців і природа мутацій, що спричиняють тяжкі спадкові захворювання людини».

2009

Данілов В.І., Горб Л.Г., Говорун Д.М. — за серію наукових праць «Квантово-хімічна природа спонтанних точкових мутацій ДНК, спричинених таутомерією її нуклеотидних основ».

2012

Тукало М.А., Яремчук Г.Д. — за цикл робіт «Молекулярні механізми впізнавання гомологічних тРНК та коригування помилок аміноацил-тРНК синтетазами».

Премія імені В.М. Глушкова

1983

Дородніцин А.О. — за цикл робіт «Розробка машинно-орієнтованих методів обробки даних».

1984

Михалевич В.С., Коваленко І.М. — за цикл робіт «Математичні методи аналізу та оптимізації складних систем».

1985

Капітонова Ю.В., Летичевський О.А., Ющенко К.Л. — за цикл робіт «Математичні основи проектування і програмування обчислювальних систем».

1986

Кухтенко О.І., Сергієнко І.В., Корнієнко Г.І. — за цикл робіт «Дослідження складних систем, розробка алгоритмічного, програмного і технічного забезпечення автоматизованих комплексів для розв'язання задач управління та обробки даних».

1987

Єрмольєв Ю.М., Молчанов І.М., Шор Н.З. — за цикл робіт «Розробка і теоретичне обґрунтування числових методів розв'язання задач великої розмірності».

1988

Королюк В.С., Стогній А.О., Антипов Ю.Є. — за цикл робіт «Створення алгоритмічних мов, алгоритмів та пакетів програм для опису і аналізу моделей інформаційних систем».

1989

Андон П.І., Мар'янович Т.П., Сіверський П.М. — за цикл робіт «Розробка математичного і програмно-технічного забезпечення проблемно-орієнтованих систем моделювання і обробки даних».

1990

Скурихін В.І., Малиновський Б.М. — за цикл робіт «Керуючі машини та системи».

1991

Волкович В.Л., Павлов В.В., Тарасов В.О. — за цикл робіт «Інтерактивні системи підготовки прийняття рішень».

1992

Айзенберг Я.Е., Редько В.Н., Гриценко В.І. — за цикл робіт з теорії та реалізації нових інформаційних технологій.

1993

Самойленко Ю.І., Ладиков-Росєв Ю.П., Кривонос Ю.Г. — за цикл робіт «Керування процесами у суцільних середовищах».

1994

Анісімов А.В., Морозов А.О., Пшеничний Б.М. — за цикл робіт «Методи управління та обробки даних у прикладних системах».

1995

Згуровський М.З., Кунцевич В.М., Михалевич М.В. — за цикл робіт «Розробка та застосування методів системного аналізу для дослідження складних процесів різної природи».

1996

Тимофєєв Б.Б., Петров В.В., Козлик Г.О. — за роботу «Розробка теоретичних основ та впровадження методів і

засобів організації інформаційних процесів у виробничих та науково-технічних комплексах».

1997

Великий А.П., Гупал А.М., Кнопов П.С. — за роботу «Розробка та використання методів прогнозування, оцінювання та розпізнавання об'єктів стохастичної природи».

1998

Грінченко Т.О., Клименко В.П., Рабінович З.Л. — за серію праць «Програмні та апаратні засоби інтелектуалізації обчислювальних систем».

1999

Парасюк І.М., Перевозчикова О.Л., Провотар О.І. — за роботу «Логіко-алгебраїчні моделі і методи подання знань та їх застосування у прикладних системах».

2001

Кукса А.І., Ляшко С.І., Павлов О.А. — за цикл робіт «Дослідження і розробка математичних методів і алгоритмів розв'язання прикладних задач оптимізації і прийняття рішень».

2003

Задірака В.К., Панкратова Н.Д., Чикрій А.О. — за роботу «Методи прийняття рішень в умовах невизначеності для задач керування, прогнозування ризику та теорії обчислень».

2005

Дейнека В.С., Литвин О.М., Скопецький В.В. — за роботу «Математичне моделювання процесів у складних об'єктах та високоефективні методи їх дослідження».

2007

Гуляницький Л.Ф., Донець Г.П., Норкін В.І. — за роботу «Розробка ефективних моделей, методів дискретної і стохастичної оптимізації та їх використання при створенні інформаційних технологій».

2010

Кузнєцов М.Ю. Петрухін В.О., Шило В.П. — за цикл робіт «Інформаційні технології розв'язання складних оптимізаційних задач на багатопроекторних комплексах».

2013

Боюн В.П., Войтович І.Д., Палагін О.В. — за цикл робіт «Інтелектуальні системи та технології сприйняття і обробки інформації різної фізичної природи».

Премія імені М.С. Грушевського

1991

Толочко П.П. — за цикл робіт з історії Київської Русі та археології.

1992

Копиленко О.Л. — за цикл праць «Науково-політична спадщина М. Грушевського в умовах утвердження суверенітету України».

1993

Степанков В.С. — за серію праць з проблеми розвитку соціальної боротьби в ході Визвольної війни (1648–1654) та її впливу на процес творення національної держави, внутрішню і зовнішню політику уряду Б. Хмельницького.

1994

Сохань П.С., Ульяновський В.І., Кіржаєв С.М. — за цикл робіт «М.С. Грушевський і українське національне відродження».

1995

Верстюк В.Ф., Волковинський В.М. — за цикл праць «З історії махновщини — селянського революційно-повстанського руху в Україні в 1918–1921 рр.».

1996

Яковенко Н.М. — за монографію «Українська шляхта з кінця XIV до середини XVII століття (Волинь і Центральна Україна)».

1997

Брайчевський М.Ю., Рубльов О.С., Черченко Ю.А. — за цикл праць з проблем методології і методики історичної україністики.

1998

Бутич І.Л., Шандра В.С., Глизь І.І. — за високопрофесійну підготовку до друку та високе наукове опрацювання унікальної пам'ятки історико-культурної спадщини XIX ст. «О.Ф. Кістяківський. Щоденник (1874–1885)» у двох томах.

1999

Даниленко В.М., Гуржій О.І., Добржанський О.В. — за цикл наукових праць «Історичний досвід боротьби за українську державність».

2001

Литвин М.Р., Ручка А.О., Танчер В.В. — за цикл наукових праць з історичної україністики та соціології.

2003

Войтович Л.В., Рибачук М.Ф., Шульга М.О. — за цикл праць з проблем давньої і сучасної соціально-політичної історії України.

2005

Євтух В.Б., Трошинський В.П., Журба М.А. — за цикл праць з історії і теорії етносоціології.

2007

Рафальський О.О., Коцур В.П., Павко А.І. — за цикл наукових праць з історії та історіографії історії України.

2009

Моця О.П., Балух В.О., Вергунов В.А. — за цикл праць «Проблеми української історії в контексті досліджень європейської цивілізації».

2012

Ткаченко В.В., Онопрієнко В.І. — за цикл робіт: «Історичне краєзнавство: Чернігово-Сіверщина у перше пожовтневе двадцятиріччя», «Джерела з історії Українського наукового товариства в Києві», «Наука у суспільно-політичному дискурсі розвитку УРСР (20–30-ті рр. ХХ ст.)», «Історія української науки».

Премія імені О.С. Давидова

2000

Ахієзер О.І., Бережний Ю.А., Шульга М.Ф. — за серію робіт «Взаємодія частинок великих енергій з атомними ядрами і кристалами».

2002

Петров Е.Г., Єремко О.О. — за серію робіт «Транспорт електронів у низьковимірних молекулярних структурах».

2004

Ганнопольський Є.М., Єременко З.Є. — за цикл робіт «Стохастичні явища у квазіоптичних НВЧ-системах міліметрового діапазону».

2006

Іванов Б.О., Ковальов О.С., Шека Д.Д. — за цикл робіт «Вихрова динаміка магнетиків».

2008

Бугрій А.І., Горенштейн М.І., Зінов'єв Г.М. — за цикл робіт «Фазові перетворення у системах з високими густинами енергії».

2011

Коломієць В.М., Симоног І.В., Шломо Ш. — за цикл робіт «Коллективні ефекти в атомних ядрах».

Премія імені О.М. Динника

1973

Савін Г.М. — за цикл робіт з механіки твердого деформованого тіла.

1974

Панасюк В.В. — за цикл робіт «Дослідження граничного стану деформованих твердих тіл, ослаблених дефектами типу тріщин».

1975

Данилюк І.І. — за роботу «Про інтегральні функціонали із змінною областю інтегрування».

1976

Рвачов В.Л. — за монографію «Методы алгебры логики в математической физике».

1977

Кільчевський М.О. — за монографію «Динамическое контактное сжатие твердых тел. Удар».

1978

Лазарян В.А. — за цикл робіт «Коливання одномірних механічних систем і перехідні режими руху поїздів».

1979

Гузь О.М. — за цикл робіт з дифракції пружних хвиль.

1980

Блохін Є.П., Прусаков О.П. — за цикл праць «Міцність, коливання і стійкість механічних систем».

1981

Ішлінський О.Ю. — за цикл робіт «Деякі проблеми динаміки твердого тіла і механіки суцільних середовищ».

1982

Потураєв В.М., Дирда В.І., Круш І.І. — за цикл робіт «Наукові основи міцності і руйнування гумових конструкцій машин».

1983

Космодаміанський О.С. — за цикл робіт «Напружений стан многозв'язних середовищ».

1984

Грінченко В.Т., Неміш Ю.М., Улітко А.Ф. — за цикл робіт «Точні та наближені методи розв'язання тримірних задач теорії пружності».

1985

Василенко М.В., Галієв Ш.У., Матвєєв В.В. — за цикл робіт «Нелінійні коливання механічних систем та динаміка взаємодії деформованих тіл з рідиною».

1986

Бондар М.Г., Рассказов О.О., Шульга М.О. — за цикл робіт «Механіка неоднорідних та нелінійних систем».

1987

Андрейків О.Є., Грилицький Д.В., Кіт Г.С. — за цикл робіт «Задачі теорії пружності та термопружності для тіл з тріщинами та включеннями».

1988

Можаровський М.С., Стрижало В.О., Голуб В.П. – за цикл робіт «Рівняння стану і критерії міцності матеріалів при нестационарних навантаженнях в умовах повзучості».

1989

Єфремов Е.І., Шапар А.Г., Комір В.М. – за цикл робіт «Механіка вибухового та гравітаційного руйнування і переміщення гірських порід».

1990

Олійник О.Я., Поляков В.Л. – за роботу «Наукове обґрунтування параметрів дренажних споруд на основі математичних моделей механіки рідини в пористому середовищі».

1991

Пелех Б.Л., Максимук О.В., Коровайчук І.М. – за монографію «Контактні задачі шаруватих елементів конструкцій і тіл з покриттями».

1992

Булат А.Ф., Зорін А.М., Виноградов В.В. – за цикл робіт «Геомеханіка і управління вивільненням енергії масиву гірських порід при видобуванні корисних копалин».

1993

Козлов Л.П., Бабенко В.В. – за цикл робіт «Обтікання тіл у випадку інтенсифікації вихрових структур в пограничному шарі».

1994

Степанов Г.В. – за монографію «Пружнопластичне деформування і руйнування матеріалів при імпульсному навантаженні».

1995

Колесников В.Г., Шевельов Г.Л., Чехов В.М. – за цикл робіт «Геомеханічні основи керування станом тріщинопорового газонасиченого шаруватого гірського масиву».

1996

Григоренко Я.М., Василенко А.Т. – за монографію «Задачі статичної анизотропних неоднородних оболонок».

1997

Третьяченко Г.М., Карпінос Б.С., Барило В.Г. – за цикл робіт «Термічна втома матеріалів при нерівноважних термодинамічних станах».

1998

Кубенко В.Д., Жук О.П. – за цикл робіт «Рух твердих тіл в ідеальній та в'язкій рідині під дією динамічного навантаження».

1999

Усаченко Б.М., Вакарчук С.Б., Перепелиця В.Г. — за цикл робіт «Геомеханічні основи керування станом масиву гірських порід при розробці потужних пластів та повторному використанні відпрацьованих підземних просторів».

2001

Дзензерський В.О., Зевін О.А., Хачапурідзе М.М. — за цикл робіт «Динаміка і стійкість левітуючого транспортного засобу з електродинамічним підвісом».

2003

Шевченко Ю.М., Бабешко М.О., Терехов Р.Г. — за цикл робіт «Термов'язкопластичні процеси складного деформування матеріалів та елементів конструкцій».

2005

Зозуля В.В., Рушицький Я.Я. — за цикл робіт з нелінійних динамічних проблем механіки пружних матеріалів з врахуванням їх структури.

2007

Хорошун Л.П., Камінський А.О. — за цикл робіт «Механіка руйнування композитних матеріалів».

2010

Блюсс Б.О., Гарковенко Є.Є., Семененко Є.В. — за цикл праць «Гідромеханічні основи екологічно безпечних ресурсо- та енергозберігаючих технологій транспортування і переробки мінеральної сировини».

2013

Вовк І.В., Городецька Н.С., Мелешко В.В. — за цикл праць «Закономірності хвильових процесів в акустичних, пружних та поро-пружних обмежених середовищах».

Премія імені М.М. Доброхотова

2000

Приходько Е.В. — за цикл робіт «Розробка фізико-хімічних моделей будови металевих і шлакових розплавів для дослідження їх властивостей і процесів взаємодії».

2002

Єфімов В.О., Ельдарханов А.С. — за цикл праць «Теоретичні та експериментальні дослідження впливу зовнішніх дій на процеси кристалізації сплавів та формування структури і властивостей металургійних заготовок».

2004

Бондаренко Б.І. — за монографію «Теория и технология безкоксовой металлургии».

2006

Походня І.К., Пальцевич А.П., Явдошин І.Р. – за монографію «Металлургия дуговой сварки. Взаимодействие металла с газами».

2010

Скороход В.В., Гнесін Г.Г. – за енциклопедичне видання «Неорганическое материаловедение».

2013

Гасик М.І., Гасик М.М. – за монографію «Электротермия кремния».

Премія імені А.О. Дородніцина

2008

Сергієнко І.В. – за монографію «Інформатика та комп'ютерні технології».

2011

Журавльов Ю.І., Коваленко І.М., Летичевський О.А. – за цикл робіт «Інформаційні технології створення високонадійних та якісних комп'ютерних систем».

Премія імені Д.К. Заболотного

1968

Дроботько В.Г. (посмертно) – за роботу «Фітонциди – антибіотичні речовини з вищих рослин».

1969

Бершова О.І. – за монографію «Микроэлементы и почвенные микроорганизмы».

1970

Білай В.Й., Підоплічко М.М. – за монографію «Токсинообразующие микроскопические грибы».

1971

Громашевський Л.В. – за цикл робіт у галузі загальної епідеміології, опублікованих у 1965–1970 рр.

1972

Рубенчик Л.Й. – за монографію «Микроорганизмы – биологические индикаторы».

1974

Андріюк К.І. – за монографічну працю «Грунтови актиноміцети та вищі рослини».

1975

Єрмоленко В.М., Монченко В.І. – за цикл робіт із серії «Фауна України» («Тентредоподібні пильщики», т. 10 і «Щелпнороті циклоподібні, циклопи (Cyclopidae)», т. 27).

1976

Бельтюкова К.Г. (помертно), Корольова І.Б., Мунас В.О. — за монографію «Бактеріальні хвороби зернобобових культур».

1977

Пучков В.Г. — за цикл робіт «Напівтвердокрилі комахи інфраяду пентаморфа України».

1978

Щербак М.М., Шарпило В.П. — за цикл робіт «Систематика, екологія і паразитофауна плазунів Палеарктики».

1979

Квасников Є.І., Нестеренко О.О. — за роботу «Молочно-кисліе бактерії и пути их использования».

1980

Павлов О.В. — за цикл праць, присвячених проблемам боротьби з холерою.

1981

Зерова М.Д., Осичнюк Г.З. — за цикл робіт «Перетинчастокрилі фауни Європейської частини СРСР і суміжних територій».

1982

Малашенко Ю.Р., Романовська В.О., Троценко Ю.О. — за цикл робіт «Вивчення властивостей метанокислюючих мікроорганізмів і проблем їх культивування».

1983

Мажуга П.М. — за цикл робіт «Функціональний аналіз розвитку скелета, кровотворної та судинної систем кінцівок тварин і людини».

1984

Смирнов В.В., Резнік С.Р., Василевська І.О. — за монографію «Спорообразующие аэробные бактерии — продуценты биологически активных веществ».

1985

Долін В.Г. — за цикл робіт «Фауна, екологія, таксономія та філогенія твердокрилих комах елатероїдного комплексу».

1986

Затула Д.Г. — за цикл робіт «Антигенна подібність мікроорганізмів і злякисних новоутворень».

1987

Козлов М.О., Кононова С.В., Толканіц В.Г. — за цикл робіт «Паразитичні перетинчастокрилі — ентомофаги».

1988

Захарова І.Я., Косенко Л.В., Варбанець Л.Д. — за цикл робіт «Полісахариди бактерій та методи їх вивчення».

1989

Алєєв Ю.Г. — за монографію «Екоморфологія».

1990

Захаров І.А., Мацелюх Б.П. — за монографію «Генетичні карти мікроорганізмів».

1991

Пучков П.В. — за монографію «Фауна України».

1992

Жданова Н.М., Василевська А.І. — за цикл робіт «Меланінімічні гриби в екстремальних умовах».

1993

Іванов В.М., Стабнікова О.В. — за цикл робіт «Кінетика та стехіометрія росту популяцій мікроорганізмів».

1994

Гвоздяк Р.І., Матишевська М.С., Григор'єв Є.Ф. (померт-но) — за монографію «Мікробний полісахарид ксантан».

1995

Підгорський В.С., Коваленко Е.О., Симоненко І.О. — за монографію «Лектини бактерій».

1996

Скрипаль І.Г., Бабичев В.В., Малиновська Л.П. — за цикл робіт «Фундаментальні основи реалізації патогенних потенцій молікутами — збудниками «жовтух» рослин».

1997

Бойко А.Л., Поліщук В.П., Князева Н.А. — за цикл робіт «Діагностика та прогноз розвитку фітовірусних інфекцій в різних екологічних регіонах України».

1998

Менджул М.І., Нестерова Н.В., Лисенко Т.Г. — за роботу «Особливості структури і стратегії функціонування геномів ціанофагів» (Теорія та її експериментальне підтвердження).

1999

Дяченко Н.С., Носач Л.М., Рибалко С.Л. — за цикл робіт «Молекулярні властивості лімфотропних вірусів людини, включаючи ВІЛ, та їх взаємовідносини з клітиною в умовах моно- та змішаної інфекції, як основа розробки засобів етіотропної терапії та методів специфічної діагностики».

2001

Співак М.Я., Руденко А.В., Лазаренко Л.М. — за цикл робіт «Роль системи інтерферону в імунопатогенезі бактеріальних та вірусних інфекцій».

2003

Іутинська Г.О., Антипчук А.Ф., Валагурова О.В. – за монографію «Функціонування мікробних ценозів ґрунту в умовах антропогенного навантаження».

2005

Курдиш І.К., Патики В.П., Коць С.Я. – за цикл праць «Наукові основи створення мікробних препаратів нового покоління для рослинництва».

2007

Позур В.К. – за монографію «Імунобіологічна активність бактеріальних пептидогліканів».

2010

Зайченко О.М., Андрієнко О.В., Циганенко К.С. – за монографію «Макроциклічні трихотеценові мікотоксини».

2013

Іваниця В.О., Пасічник Л.А., Товкач Ф.І. – за цикл праць «Фітопатогенні бактерії – збудники особливо небезпечних хвороб рослин та їх автономні генетичні елементи».

Премія імені Р.Є. Кавецького

2001

Осинський С.П., Глузман Д.Ф., Запорожан В.М. – за цикл робіт «Нові підходи і технології у діагностиці і лікуванні онкологічних захворювань».

2003

Гацул В.Л., Чорний В.О. – за серію наукових робіт «Розробка методів комбінованого лікування хворих в торакальній та абдомінальній онкології».

2005

Бережна Н.М. – за серію праць «Закономірності проти-пухлинної дії лімфоцитів при взаємодії з пухлинними клітинами різних біологічних властивостей».

2007

Фільченков О.О., Стойка Р.С. – за монографію «Апоптоз і рак: від теорії до практики».

2009

Кундієв Ю.І., Нагорна А.М., Варивончик Д.В. – за монографію «Професійний рак: епідеміологія та профілактика».

2012

Бурлака А.П., Сидорик Є.П. – за монографію «Радикальні форми кисню та оксиду азоту при пухлинному процесі».

Премія імені Г.В. Карпенка

1988

Романів О.М., Никифорчин Г.М. — за монографію «Механіка корозійного руйнування конструкційних сплавів».

1989

Похмурський В.І. — за монографію «Корозійна втома металів».

1990

Пономаренко Є.П. — за цикл робіт «Розробка теоретичних основ формування захисних дифузійних покриттів на сталях та сплавах».

1991

Василенко І.І., Мелехов Р.К. — за цикл робіт «Зародження та розвиток корозійних тріщин в конструкційних матеріалах (термодинаміка та електрохімія процесів)».

1992

Марковський Є.А., Гаврилюк В.П. — за цикл робіт і винаходів «Розробка теоретичних положень створення литих сплавів з максимально можливою корозійною стійкістю і зносостійкістю в агресивних середовищах».

1993

Саврук М.П., Ярема С.Я., Остап О.П. — за цикл робіт «Статистична і циклічна тріщиностійкість матеріалів з врахуванням впливу низькотемпературного середовища: теорія, методи визначення та способи підвищення».

1994

Острик П.М., Тир С.Г., Бобошко З.О. — за цикл робіт «Створення колекції (фонду) інгібіторів корозії та інгібованих матеріалів».

1995

Лавришин Б.М., Федірко В.М., Червоний М.В. — за цикл робіт «Протикорозійний захист технологічного обладнання для експлуатації в сильно агресивних середовищах».

1996

Приходько Е.В. — за монографію «Ефективність комплексного легування сталей та сплавів».

1997

Бережницький Л.Т., Сташук М.Г., Делявський М.В. — за цикл робіт «Розробка методів оцінки міцності композитних матеріалів з тріщинами і включеннями під дією силових навантажень».

1998

Позняк Л.О. — за монографію «Інструментальні сталі».

2000

Ткачов В.І., Студент О.З., Скрипник І.Д. – за цикл робіт «Воднева деградація металів та методи її запобігання в умовах підвищених температур».

2002

Дмитрах І.М., Панасюк В.В. – за монографію «Вплив корозійних середовищ на локальне руйнування металів біля концентраторів напружень».

2004

Андрейко І.М., Волчок І.П., Силованюк В.П. – за роботу «Фізико-хімічна механіка руйнування структурно-неоднорідних вуглецевих сплавів (теорія і експеримент)».

2006

Джала Р.М., Дикмарова Л.П., Поляков С.Г. – за цикл праць «Методи і засоби контролю протикорозійного захисту трубопроводів».

2008

Похмурська Г.В., Студент М.М., Довгунік В.М. – за цикл праць «Розроблення, дослідження та впровадження у промисловість нових електродугових відновних і захисних покриттів».

2011

Косторнов А.Г., Фушич О.І., Чевичелова Т.М. – за цикл робіт «Створення нового класу композиційних матеріалів триботехнічного призначення з елементами самоорганізації у процесах направленої трибосинтезу для експлуатації в екстремальних умовах».

Премія імені А.І. Кіпріанова

1988

Толмачов О.Т., Дядюша Г.Г., Сломінський Ю.Л. – за цикл робіт «Поліметинові барвники для фотографічних засобів реєстрації інформації».

1989

Колодяжний О.І., Кухар В.П. – за цикл робіт «Р-гетерозаміщені іліди фосфору».

1990

Красовицький Б.М. – за цикл робіт «Органічні люмінофори з двома флуорофорними угрупованнями (біофлуорофори)».

1991

Грищенко В.К., Маслюк А.Ф., Гудзера С.С. – за цикл робіт «Композиції, що фотополімеризуються, та полімерні матеріали на основі уретанвмісних олігомерів».

1994

Ягупольський Л.М. – за монографію «Ароматичні та гетероциклічні сполуки з фторвмісними замісниками».

1995

Бабичев Ф.С., Ковтуненко В.О., Кисіль В.М. – за серію праць «Синтез та реакційна здатність сполук ряду ізоіндолу та ізохіноліну».

1996

Керча Ю.Ю., Онищенко З.В., Шелковникова Л.А. – за серію праць «Структурно-хімічна модифікація еластомерів».

1997

Іщенко О.О. – за роботу «Будова та спектрально-люмінесцентні властивості поліметинових барвників».

1998

Ліпатов Ю.С. – за роботу «Сплави лінійних та сітчастих полімерів».

2000

Шаповал Г.С., Пуд О.А. – за роботу «Електрохімічно ініційовані трансформації макромолекул».

2002

Гетьманчук Ю.П. – за цикл наукових праць «Полімерна хімія».

2004

Лозинський М.О., Станінець В.І., Сергучов Ю.О. – за цикл наукових праць «Нові напрямки синтезу функціонально заміщених гетероциклів та карбоциклів».

2006

Швайка О.П., Короткіх М.І. – за цикл наукових праць «Стабільні карбени та протокарбенові сполуки».

2008

Лебедєв Є.В., Мамуня Є.П. – за цикл наукових праць «Синтез, структура і властивості органо-неорганічних полімерних систем».

2011

Андронаті С.А., Головенко М.Я., Редер А.С. – за цикл наукових праць «Снотворний і анксиолітичний засіб левана (циназепам). Розробка, властивості, впровадження».

Премія імені Ф.М. Колесси

1999

Грица С.Й. – за працю «Музичний фольклор з Полісся у записах Ф. Колесси та К. Мошинського».

2001

Дунаєвська Л.Ф. – за працю «Українська народна проза (легенда, казка) – еволюція епічних традицій». Друге видання.

2003

Кісь Р.Я. – за працю «Фінал Третього Риму. Російська місяньська ідея на зламі тисячоліть».

2005

Найден О.С. – за працю «Українська народна іграшка. Історія. Семантика. Образна своєрідність. Функціональні особливості».

2007

Кара-Васильєва Т.В. – за серію монографічних праць у галузі мистецтвознавства.

2009

Іваницький А.І. – за працю «Історична Хотинщина. Музично-етнографічне дослідження. Збірник фольклору».

2012

Кирчів Р.Т. – за працю «Двадцять століття в українському фольклорі».

Премія імені В.П. Комісаренка

1998

Зак К.П. – за серію робіт, присвячених ультраструктурній та імунологічній ідентифікації природних клітинкілерів та з'ясуванню їх ролі при ендокринних, гематологічних і онкологічних захворюваннях та радіаційних порушеннях.

2000

Казаков В.М., Бочаров В.А., Бочарова О.А. – за цикл робіт «Патогенетичні механізми виникнення, розвитку та регресу під впливом лікування почуття свербіж у хворих на atopічний дерматит (радіоімунологічні та електрофізіологічні дослідження)».

2008

Тронько М.Д., Боднар П.М., Комісаренко Ю.І. – за серію наукових праць «Історія розвитку ендокринології в Україні».

2011

Чайковський Ю.Б., Дельцова О.І., Герашенко С.Б. – за монографію «Міжтканинні взаємодії периферійного нерва в нормі та патології».

Премія імені М.І. Костомарова

1993

Пінчук Ю.А. — за серію праць, присвячених дослідженню життя і наукової спадщини М.І. Костомарова, М.С. Грушевського та інших відомих істориків України.

1994

Корінний М.М. — за монографію «Переяславська земля. Х — перша половина XIII століття».

1995

Русяєва Г.С. — за монографію «Релігія і культури античної Ольвії».

1996

Шаповал Ю.І. — за цикл праць «Україна 20—50 років: відновлені сторінки історії».

1997

Дубровіна Л.А., Ресєнт О.П., Мока О.П. — за цикл робіт з проблем історії та культури України.

1998

Муковський І.Т., Лисенко О.Є., Чишко В.С. — за цикл наукових праць «Особа в історії України».

2000

Солдатенко В.Ф. — за монографію «Українська революція: концепція та історіографія» (у двох книгах).

2002

Барановська Н.П., Ковалюк Р.Т., Матяш І.Б. — за цикл праць «Соціокультурна еволюція українського суспільства XIX—XX ст.»

2004

Котляр М.Ф., Франчук В.Ю. — за роботу «Галицько-Волинський літопис: Дослідження. Текст. Коментар».

2006

Кремень В.Г., Табачник Д.В., Ткаченко В.М. — за роботу «Україна: проблеми самоорганізації».

2008

Толочко П.П. — за монографію «Давноруські літописи і літописці X—XIII ст.».

2011

Онищенко О.С., Яременко Л.М., Старовойт С.В. — за цикл праць з історії науки та історичного джерелознавства.

Премія імені М.Г. Крейна

2008

Горбачук М.Л., Адамьян В.М., Гохберг І.Ц. — за цикл робіт «Проблеми спектральної теорії операторів та її застосувань».

2010

Березанський Ю.М., Лангер Гайнц, Нудельман А.А. — за цикл робіт «Проблема моментів і близькі питання, пов'язані зі спектральною теорією операторів».

2011

Березанський Ю.М., Гайнц Л., Нудельман А.А. — за цикл робіт «Проблема моментів і близькі питання, пов'язані зі спектральною теорією операторів».

Премія імені М.М. Крилова

1965

Боголюбов М.М. — за роботи «О квазипериодических решениях в задачах нелинейной механики» і «Одночастотные свободные колебания в нелинейных системах с многими степенями свободы».

1967

Глушков В.М. — за цикл робіт з теоретичної кібернетики, присвячених формальним методам проектування електронних обчислювальних машин.

1968

Писаренко Г.С. — за цикл робіт з нелінійної механіки, присвячених дослідженню коливань пружних систем з урахуванням розсіювання енергії у матеріалах.

1969

Митропольський Ю.О. — за цикл робіт з нелінійної механіки, присвячених розробці методу прискореної збіжності у задачах нелінійної механіки та розвитку принципу зведення у теорії лінійних диференціальних рівнянь з квазіперіодичними коефіцієнтами.

1970

Гіхман Й.І., Скороход А.В. — за цикл робіт з теорії стохастичних диференціальних рівнянь та марковських процесів.

1971

Михалевич В.С. — за цикл робіт з послідовних методів оптимізації.

1972

Дородніцин А.О. — за цикл робіт з асимптотичних методів розв'язування рівнянь Ван-дер-Поля і ряду інших класів диференціальних рівнянь.

1973

Штокало Й.З. — за цикл робіт з операційних методів числення.

1974

Черніков С.М. — за цикл робіт з систем лінійних нерівностей.

1975

Ляшко І.І. — за цикл робіт з чисельно-аналітичних методів розв’язання крайових задач математичної фізики.

1976

Королюк В.С. — за цикл фундаментальних робіт по вивченню граничних функціоналів, присвячених розробці нового універсального методу рішення граничних задач, що дозволяє звести рішення різних граничних задач до вивчення лише одного функціоналу — потенціалу випадкового блукання.

1977

Кононенко В.О. (помертно) — за цикл робіт «Дослідження динамічної взаємодії коливальних систем з джерелом енергії».

1978

Підстригач Я.С., Коляно Ю.М. — за цикл робіт «Математичні основи термомеханіки».

1979

Крейн М.Г. — за цикл робіт з теорії інтегральних рівнянь.

1980

Березанський Ю.М. — за монографію «Самосопряженные операторы в пространствах функций бесконечного числа переменных».

1981

Міщенко Є.Ф., Самойленко А.М., Мартинюк А.А. — за цикл робіт «Розробка аналітичних і якісних методів нелінійної механіки і їх застосування».

1982

Парасюк О.С. — за цикл робіт «Обґрунтування віднімальної процедури в квантовій теорії поля».

1983

Марченко В.О. — за монографію «Операторы Штурма-Лиувилля и их приложения».

1984

Білоколос Є.Д., Петрина Д.Я., Курбатов О.М. — за цикл робіт «Точно інтегровані нелінійні системи статистичної механіки».

1985

Бар’яхтар В.Г. — за цикл робіт «Спінові гамільтоніани, їх симетрія і асимптотичні властивості спектрів магنونів».

1986

Юхновський І.Р., Пелетмінський С.В., Боголюбов П.М. — за цикл робіт «Математичні методи дослідження систем з спонтанно порушеною симетрією».

1987

Кошляков В.М., Фушич В.І. — за цикл робіт «Аналітичні методи дослідження динамічних систем».

1988

Погорелов О.В. — за цикл робіт «Багатовимірне рівняння Монжа — Ампера».

1989

Боголюбов М.М., Ахієзер І.О., Боровик А.Є. — за цикл робіт «Нелінійні моделі теоретичної і математичної фізики».

1990

Шкіль М.І., Кадишевський В.Г., Лучка А.Ю. — за цикл робіт «Розвиток аналітичних і асимптотичних методів розв'язання диференціальних, інтегральних та інтегродиференціальних рівнянь і їх застосування до задач математичної і теоретичної фізики».

1991

Дзядик В.К., Коновалов В.М., Шевчук І.О. — за цикл робіт «Наближення диференційованих функцій та апроксимаційні методи розв'язування диференціальних та інтегральних рівнянь».

1992

Скрипник І.В., Петришин Володимир — за цикл робіт «Топологічні характеристики нелінійних операторів та їх застосування».

1993

Ядренко М.Й., Гірко В.Л., Леоненко М.М. — за цикл робіт «Теорія випадкових полів операторів та її застосування».

1994

Горбачук М.Л. — за серію наукових праць «Простори основних та узагальнених векторів замкненого оператора та їх застосування до дослідження розв'язків операторно-диференціальних рівнянь».

1995

Савченко О.Я., Горра Г.В., Ковальов О.М. — за цикл досліджень «Динаміка, стійкість, керованість систем зв'язаних твердих тіл».

1996

Хруслов Є.Я., Котляров В.П. — за цикл праць «Розпад розв'язків нелінійних еволюційних рівнянь на асимптотичні солітони».

1997

Боголюбов О.М., Ликова О.Б., Боголюбов М.М. — за цикл праць «Розвиток та дослідження конструктивних методів розв'язання задач нелінійної механіки та математичної фізики».

1998

Перестюк М.О., Радзівський Г.В., Гребеников Є.О. — за цикл праць «Сучасні методи дослідження динамічних систем».

1999

Бурак Я.Й., Гачкевич О.Р., Терлецький Р.Ф. — за цикл праць «Математичні моделі і крайові задачі термомеханіки електропровідних континуальних систем».

2001

Луковський І.О., Харламов П.В., Тимоха О.М. — за цикл робіт з математичних проблем аналітичної механіки.

2003

Борисенко О.А., Амінов Ю.А., Шарко В.В. — за цикл робіт «Розробка геометричних і топологічних методів дослідження многовидів та підмноговидів».

2005

Гутляньський В.Я., Тамразов П.М., Шеремета М.М. — за серію праць «Геометричні та аналітичні методи в комплексному аналізі».

2007

Макаров В.Л., Степанець О.І., Фахраддін Абдуллаєв — за цикл робіт «Сучасні методи теорії апроксимації та інтерполяції».

2010

Нікітін А.Г., Осадчук В.А., Теплінський Ю.В. — за цикл робіт «Розвиток групових та асимптотичних методів в теорії диференціальних рівнянь та їх застосування у моделях математичної фізики, математичної біології і механіки».

2013

Козаченко Ю.В., Мішура Ю.С., Працьовитий М.В. — за цикл праць «Фрактальні та апроксимаційні схеми в теорії випадкових процесів та їхні застосування».

Премія імені А.Ю. Кримського

1991

Пріцак О.Й. — за цикл робіт з проблем сходознавства.

1995

Рибалкін В.С. — за цикл робіт «Арабська лексикографічна традиція», «Ранні арабські словники».

1996

Грицик Л.В. — за монографію «Орієнталістика А. Кримського в українському літературному процесі початку ХХ ст.».

2000

Бубенко О.Б. — за монографію «Яси і бродники в степах Східної Європи (VI — початок VIII ст.)»

2002

Айбабін О.І., Кочубей Ю.М. — за цикл праць «Україна і Схід: проблеми етнічної історії та культурних взаємозв'язків».

2004

Матвєєва Л.В. — за монографію «Юлиан Кулаковский».

2006

Дашкевич Я.Р. — за монографію «Вірменія і Україна».

2010

Циганкова Е.Г. — за монографію «Сходознавчі установи в Україні: Радянський період».

2013

Кіктенко В.О., Огнева О.Д. — за цикл праць «Філософсько-релігійні та наукові традиції Сходу в європейській культурі».

Премія імені Г.В. Курдюмова

1999

Антонов В.М., Коваль Ю.М., Немошкаленко В.В. — за цикл робіт «Про природу мартенситних перетворень та електронну структуру металів».

2001

Бритун В.Ф., Курдюмов О.В. — за цикл праць «Мартенситні перетворення шаруватих структур при високих тисках та керований синтез надтвердих фаз».

2003

Гаврилюк В.Г., Бернс Ханс, Варюхін В.М. — за серію робіт «Фізичні основи високоазотистих сталей».

2005

Глобус М.Є., Гриньов Б.В. — за монографію «Неорганические сцинтилляторы: новые и традиционные материалы».

2007

Ільїнський О.Г., Лободюк В.А., Маслов В.В. — за цикл робіт «Термокінетика фазових перетворень та їх вплив на структуру твердих та рідких металевих сплавів».

2010

Главацька Н.І., Кокорін В.В., Львов В.А. — за цикл робіт «Індуковані магнітним полем ефекти в феромагнітних мартенситних сплавах».

2013

Котречко С.О., Мешков Ю.Я. Надутов В.М. — за цикл робіт «Фазові і структурні перетворення як основа оптимізації фізичних властивостей сталей і сплавів».

Премія імені М.О. Лаврентьєва

1999

Митропольський Ю.О. — за цикл праць з теорії асимптотичних методів та одночастотних коливань в динамічних системах.

2001

Ішлінський О.Ю., Самойленко А.М. — за цикл робіт з розробки методів математичної фізики.

2003

Кошляков В.М., Кіт Г.С., Тітов В.М. — за створення математичних моделей та теоретичні дослідження динамічних процесів в механічних системах (серія праць).

2005

Шарковський О.М., Шильников Л.П. — за серію праць «Складні скінченно- та нескінченновимірні динамічні системи».

2007

Марченко В.О., Хруслов Є.Я., Пташник Б.Й. — за цикл робіт «Асимптотичні та аналітичні методи дослідження неklasичних задач математичної фізики».

2010

Моторний В.П., Шарко В.В., Ребенок О.Л. — за цикл наукових праць «Математичні методи аналізу, теорії апроксимації та топології в математичній фізиці».

2013

Кушнір Р.М., Неміровський Ю.В., Попович В.С. — за цикл праць «Аналітично-чисельні методи дослідження крайових задач теплопровідності та термопружності для структурно-неоднорідних тіл».

Премія імені В.Є. Лашкарьова

2000

Лашкарьов Г.В., Сальков Є.А., Шейнкман М.К. — за серію робіт «Дослідження нерівноважних та кінетичних явищ в актуальних для сучасної фотоелектроніки напівпровідниках (A_2B_6 , A_4B_6 та поруваті Si-структури)».

2002

Пуга П.П., Головей В.М., Гунда Б.М. – за серію робіт «Рекомбінаційні процеси у тетрабораті літію».

2004

Власенко Н.А., Денисова З.Л., Кононець Я.Ф. – за цикл робіт «Фізичні механізми і роль дефектів в самоорганізації та бістабільності тонкоплівкових електролюмінесцентних структур на основі напівпровідників A^2B^6 ».

2006

Беляев О.Є., Конакова Р.В., Лисенко В.С. – за цикл робіт «Формування високостабільних контактних і поверхнево-бар'єрних структур в приладах високотемпературної НВЧ-електроніки на основі широкозонних напівпровідників».

2009

Яковенко В.М., Ханкіна С.І., Яковенко І.В. – за цикл робіт «Коливальні і хвильові процеси НВЧ діапазону в неоднорідній плазмі напівпровідників».

2012

Морозовська Г.М., Свечніков Г.С., Єлісеєв Є.А. – за цикл робіт «Локальні електрофізичні властивості сегнетоелектриків-напівпровідників: формування доменних стінок і нанодоменів».

Премія імені С.О. Лебедева

1977

Лаврентьев М.О. – за цикл робіт «Теорія нелінійних класів квазіконформних відображень» та наукові звіти.

1978

Мельников В.А., Малиновський Б.М., Рабінович З.Л. – за цикл робіт «Розвиток структур і принципів побудови універсальних керуючих ЕОМ».

1979

Глушков В.М. – за цикл робіт з теорії перспективних ЕОМ і створення високопродуктивних засобів обчислювальної техніки та систем керування.

1980

Бурцев В.С., Бабаян Б.А., Бардіж В.В. – за цикл праць «Теорія і практика побудови високопродуктивних багатопроцесорних обчислювальних машин».

1981

Пухов Г.Є., Кондалев А.І., Степанов А.Є. – за цикл робіт «Методи і засоби аналогових і гібридних обчислень».

1982

Тимофєєв Б.Б., Михайлов Г.О., Тарануха А.І. – за цикл робіт «Розробка теорії, технічні вирішення та впровад-

ження нових класів накоплювачів на магнітних носіях для обчислювальної техніки, автоматики і зв'язку».

1983

Палагін О.В., Кобилінський А.В., Молчан О.Л. — за цикл робіт «Розробка та застосування засобів мікропроцесорної техніки».

1984

Євдокимов В.Ф., Синьков М.В., Погребинський С.Б. — за цикл робіт «Створення засобів обчислювальної техніки з апаратною реалізацією складних математичних операцій».

1985

Нікітін А.І., Додонов О.Г., Кратко М.І. — за цикл робіт з теорії інформаційних мереж та її застосування.

1986

Шидловський А.К., Цукернік Л.В., Куренний Е.Г. — за цикл робіт «Розвиток теорії і методів аналізу та оптимізації режимів електроенергетичних систем і систем електропостачання».

1987

Скурихін В.І., Морозов А.О., Кунцевич В.М. — за цикл робіт «Розробка теоретичних основ і створення цифрових систем управління технологічними процесами».

1988

Васильєв В.В., Кузьмук В.В., Ралдугін Є.О. — за роботу «Методи та засоби моделювання комбінаторних та оптимізаційних задач на графах із застосуванням у організації паралельних обчислювальних процесів».

1989

Рябов Г.Г., Тяпкін М.В., Якуба А.О. — за цикл робіт «Розвиток архітектур високопродуктивних ЕОМ «Ельбрус» на базі комплексної автоматизації проектування».

1990

Андрієвський Є.О., Таранов С.Г. — за цикл робіт «Створення теорії та розробка вимірювальної апаратури для визначення магнітних характеристик матеріалів на основі рідкісноземельних елементів».

1991

Петров В.В., Крючин А.А., Токар О.П. — за цикл робіт «Розробка фізико-технічних методів оптичної реєстрації та збереження великих обсягів інформації».

1994

Тонкаль В.Ю., Кулик М.М., Гнідий М.В. — за серію праць «Основи теорії та організації систем управління розвитком енергетики і енергозбереження».

1995

Стогній Б.С., Кириленко О.В., Коваль В.М. – за серію робіт «Основи теорії, методи проектування та побудови інтегрованих інтелектуальних інформаційно-керуючих систем в електроенергетиці».

1996

Півняк Г.Г., Випанасенко С.І., Слесарев В.В. – за роботу «Управління енергоємними технологічними процесами підприємств гірничо-металургійного комплексу».

1997

Сергієнко І.В., Скопецький В.В., Дейнека В.С. – за роботу «Математичне моделювання та дослідження процесів в неоднорідних середовищах».

1998

Арістов В.В., Боюн В.П., Годлевський В.С. – за цикл робіт «Системно-ієрархічне проектування комп'ютерних систем контролю і управління високодинамічними об'єктами (в енергетиці)».

2000

Бунін С.Г., Ільченко М.Ю., Грицик В.В. – за цикл робіт «Перспективні радіотелекомунікаційні системи та спеціалізовані засоби обробки інформації».

2002

Сокол Є.І., Якименко Ю.І., Жуйков В.Я. – за цикл робіт «Елементи теорії та методи побудови напівпровідникових та твердотільних перетворювачів електроенергії».

2004

Бардаченко В.Ф., Лисенко В.С., Шевченко А.І. – за цикл наукових робіт «Розробка і створення компонентів, пристроїв і систем захисту і обробки інформації».

2006

Кузнецов В.Г., Дмитрієва О.М., Лютий О.П. – за роботу «Розвиток теорії і методи аналізу електромагнітної сумісності в системах електропостачання».

2008

Анісімов А.В., Парасюк І.М., Романов В.О. – за цикл робіт «Інформаційні технології комп'ютерного аналізу та обробки даних недетермінованої природи».

2011

Денисюк С.П., Дубовський С.В., Павловський В.В. – за цикл наукових праць: «Проблеми управління та забезпечення стійкості об'єднаних енергосистем в умовах лібералізації ринку електроенергії».

Премія імені О.І. Лейпунського

2008

Ажажа В.М., Бакай О.С., Довбня А.М. — за цикл робіт «Імітаційні експерименти з проблем рідкосольових ядерних реакторів».

2011

Булавін Л.А., Слісенко В.І., Клепко В.В. — за цикл робіт «Нейтронна спектроскопія конденсованих середовищ».

Премія імені Д.З. Мануїльського

1975

Пархомчук С.М., Черников І.Ф., Мацейко Ю.М. — за колективну працю «У боротьбі за ліквідацію колоніалізму. (Зовнішньополітична боротьба Радянського Союзу за остаточну ліквідацію колоніалізму та участь у ній Української РСР)».

1976

Мельникова І.М., Кулинич І.М., Сохань П.С. — за колективну працю «На магістралях дружби і братерства. Участь Української РСР у співробітництві Радянського Союзу з європейськими соціалістичними країнами (1966–1970 рр.)».

1977

Шинкарук В.І., Сохань Л.В., Мазепа В.І. — за цикл робіт з філософсько-соціологічних проблем сучасної науково-технічної революції.

1978

Лихолат А.В. — за роботу «Содружество народов СССР в борьбе за строительство социализма 1917–1937 гг.»

1979

Висоцький С.О. — за праці «Древнерусские надписи Софии Киевской XI – XIV вв.», «Средневековые надписи Софии Киевской (по материалам граффити XI – XVII вв.)».

1980

Бувайлик Г.Ю. — за працю «Правове регулювання міжнародних економічних відносин».

1981

Сташис В.В. — за цикл робіт, присвячених кримінально-правовим проблемам боротьби із злочинами проти особи та господарськими злочинами.

1982

Шлепаков А.М., Макаренко О.А., Забарко Б.М. — за монографію у двох томах «Международная солидарность трудящихся. 1917–1923 гг.» і «Движение международной солидарности трудящихся. 1924–1932 гг.».

1983

Куценко В.І., Прилюк Ю.Д. — за цикл робіт з проблем соціального пізнання і соціального управління.

1984

Санцевич А.В. — за цикл робіт з історіографії і джерелознавства історії Української РСР.

1985

Цветков В.В., Сіренко В.Ф., Авер'янов В.Б. — за цикл робіт з актуальних питань теорії і практики радянського державного управління в умовах зрілого соціалізму.

1986

Сливка Ю.Ю., Швагуляк М.М., Чугайов В.П. — за цикл робіт з проблеми історії боротьби проти фашизму та українського буржуазного націоналізму.

1987

Гурас І.Ф., Нагорна Л.О. — за цикл монографій з проблеми «Політичне та ідейне протиборство пролетарського інтернаціоналізму і буржуазного націоналізму», «Торжество пролетарського інтернаціоналізму и крах мелкобуржуазных партий на Украине», «Великий Жовтень і крах націоналістичного реформізму на Україні», «Ленінські принципи критики буржуазної ідеології», «Ленинская национальная политика и банкротство ее «критиков».

1988

Гордієнко А.Т., Поліщук Н.П., Соболев О.М. — за цикл праць з проблеми «Сучасні буржуазні філософські концепції суспільного розвитку (критичний аналіз)».

1989

Цветков Г.М. — за цикл робіт з проблем радянсько-американських відносин.

1990

Йолон П.Ф., Кримський С.Б., Парахонський Б.О. — за цикл робіт з методологічних проблем генезису та функціонування наукового знання в контексті культури.

1991

Шемшученко Ю.С., Малишева Н.Р., Розовський Б.Г. — за цикл робіт з правових проблем охорони навколишнього середовища.

Премія імені І.І. Мечникова

1996

Фролькіс В.В., Мурадян Х.К. — за монографії «Life Span prolongation» та «Старение, эволюция и продление жизни».

1997

Бережна Н.М. — за цикл робіт «Нові підходи до вивчення імунології та імунореабілітації при злоякісних новоутвореннях та алергічних захворюваннях».

1998

Сенюк О.Ф. — за цикл робіт «Імунодіагностика та імуноткорекція в нормі та при патології».

2000

Чернушенко К.Ф. — за цикл робіт «Проблеми імунології туберкульозу».

2002

Смірнов В.В., Сорокулова І.Б., Рева О.М. — за наукову роботу «Генетичні та фізіологічні особливості ендоефітних бактерій роду *Bacillus* і перспективи їх біотехнологічного використання для захисту рослин. Створення нового високоефективного екологічного препарату «Фітоспорин».

2004

Співак М.Я., Лазаренко Л.М., Михайленко О.М. — за цикл наукових праць «Інтерферон та система мононуклеарних фагоцитів».

2006

Підгорський В.С., Коваленко Н.К., Головач Т.М. — за цикл робіт «Систематика, біологічна активність та приroda взаємовідносин молочних бактерій з макроорганізмом».

2009

Лук'янова О.М., Янковський Д.С., Димент Г.С. — за серію наукових праць «Мультипробіотики Симбітер® і Апібакт® та їх застосування у медицині».

2012

Скок М.В., Коваль Л.М., Комісаренко С.В. — за цикл праць «Будова і функції нікотинових ацетилхолінових рецепторів В-лімфоцитів».

Премія імені Ю.О. Митропольського

2010

Самойленко А.М. — за цикл робіт «Асимптотичні методи дослідження рівнянь нелінійної механіки».

2013

Бойчук О.А., Єгорова І.Є., Кошманенко В.Д. — за цикл робіт «Аналітичні та спектральні методи теорії динамічних систем і нелінійних диференціальних рівнянь».

Премія імені В.С. Михалевича

2000

Єрмольєв Ю.М., Коваленко І.М., Шор Н.З. — за серію праць «Асимптотичний аналіз стохастичних систем, квазіградієнтні методи в стохастичних задачах, алгоритми отримання квадратичних оцінок».

2002

Сергієнко І.В. — за монографію «Інформатика в Україні. Становлення, розвиток, проблеми».

2004

Згуровський М.З., Кунцевич В.М. — за серію праць «Методи оптимізації та системного аналізу в рішенні актуальних проблем управління, прийняття рішень і стратегічного планування».

2006

Геєць В.М., Бакаєв О.О., Скрипниченко М.І. — за цикл наукових праць «Інтегровані системи макромоделей економічного прогнозування».

2009

Дейнека В.С., Довгий С.О. — за цикл робіт «Аналіз деяких класів багатокомпонентних розподілених систем».

2012

Кривонос Ю.Г., Крак Ю.В., Куляс А.І. — за цикл робіт «Методи та інформаційні технології синтезу, аналізу і оптимізації складних комунікаційних систем».

Премія імені Н.Д. Моргуліса

2008

Марченко О.А., Мельник П.В., Находкін М.Г. — за цикл робіт «Дослідження взаємодії електронів середніх енергій з поверхнею твердого тіла та її структури і властивостей за допомогою скануючої зондової мікроскопії з атомною роздільною здатністю».

2011

Анісімов І.О., Ільченко В.В., Федорус О.Г. — за цикл робіт «Генерація та динаміка електронних пучків у плазмі».

Премія імені З.І. Некрасова

1999

Большаков В.І., Учитель О.Д., Шутильов Ф.М. — за цикл робіт «Розробка теоретичних основ управління розподілом шихти та газів, удосконалення технології і обладнання сучасних доменних печей».

2001

Найдек В.Л., Нарівський А.В., Мовчан В.М. — за цикл праць «Розробка теоретичних основ і створення нових технологічних процесів підвищення якості металів шляхом обробки розплавів заглибленими плазмовими струменями».

2003

Товаровський Й.Г., Лялюк В.П. — за цикл праць «Технологічні засади нетрадиційної малококсової і безкоксової доменної плавки».

2005

Дубодєлов В.І., Погорський В.К., Горюк М.С. — за роботу «Розробка технологій та магнітодинамічного обладнання для дозованого розливання залізовуглецевих розплавів».

2007

Зубов В.Л., Гасик М.І. — за монографію «Електрометаллургия ферросилиция».

2009

Носков В.О. (помертно), Маймур Б.М., Куцін В.С. — за цикл праць «Розвиток технологічних основ брикетування техногенних ресурсів гірничо-металургійного комплексу України».

2012

Мазур В.Л., Ноговіцин О.В. — за монографію «Теория и технология тонколистовой прокатки (численный анализ и технические приложения)».

Премія імені М.В. Остроградського

2000

Корнейчук М.П., Степанець О.І., Нікольський С.М. — за цикл робіт з теорії наближення функцій.

2002

Королюк В.С., Портенко М.І., Ліньков Ю.М. — за цикл робіт «Аналіз функціоналів від випадкових процесів».

2004

Самойленко А.М., Шкіль М.І., Яковець В.П. — за цикл праць «Асимптотична теорія лінійних сингулярних диференціальних рівнянь».

2006

Березанський Ю.М., Нижник Л.П., Рофе-Бекетов Ф.С. — за цикл робіт «Спектральна теорія операторів математичної фізики».

2009

Пастур Л.А., Фельдман Г.М., Щербина М.В. — за серію праць «Імовірнісні задачі на групах та в спектральній теорії».

2012

Котляров В.П., Самойленко В.Г., Шепельський Д.Г. — за серію праць «Аналітичні та асимптотичні методи в теорії інтегрованих систем».

Премія імені О.В. Палладіна

1974

Гулий М.Ф. — за монографічну працю «Основные метаболические циклы».

1975

Веремієнко К.М. — за монографію «Біохімічні дослідження та впровадження в медичну практику протеолітичних ферментів і їх інгібіторів».

1976

Курський М.Д., Бакшеев М.С. (помертньо) — за монографію «Біохімічні основи механізму дії серотоніну».

1977

Утевський А.М. — за цикл робіт «Обмін катехоламінів».

1978

Білик Я.В. — за цикл робіт «Дослідження фізико-хімічних і біологічних властивостей нейроспецифічних білків».

1979

Мацука Г.Х., Єльська Г.В., Коваленко М.Й. — за роботу «Транспортні рибонуклеїнові кислоти».

1980

Лішко В.К. — за монографію «Натрієвий насос біологічних мембран».

1981

Чаговець Р.В., Халмуратов А.Г., Тоцький В.М. — за монографію «Транспорт жиророзчинних вітамінів».

1982

Беліцер В.О. — за цикл робіт «Дослідження механізмів складання волокон фібрину».

1983

Кучеренко М.Є. — за монографію «Биологическое метилирование и его модификация в ранний период лучевого поражения».

1984

Троїцький Г.В., Демченко О.П. — за цикл робіт «Вивчення структури білків».

1985

Кудінов С.О. — за монографію «Системы транспорта Ca^{2+} в нервных клетках».

1986

Розанов А.Я., Трещинський А.І., Хмелевський Ю.В. — за монографію «Ферментативные процессы и их коррекция при экстремальных состояниях».

1987

Кусень С.Й., Стойко Р.С. — за монографію «Молекулярные механизмы в действии полипептидных факторов роста».

1988

Стародуб М.Ф. — за монографію «Гетерогенная система гемоглобина».

1989

Бердинських Н.К., Залеток С.П. — за монографію «Полиаміни і пухлинний ріст».

1990

Белоус А.М., Бондаренко В.А., Гулевський О.К. — за цикл робіт «Дослідження механізмів кріпошкодження біологічних мембран».

1991

Донченко Г.В. — за монографію «Біохімія убихінона (Q)».

1992

Костерін С.О. — за монографію «Транспорт кальцію у гладких м'язах».

1993

Дмитренко М.П. — за монографію «Пуриновий обмін і його регуляція в лімфоцитах».

1994

Васюренко З.П., Фролов А.Ф., Смирнов В.В. — за монографію «Жирнокислотные профили бактерий, патогенных для человека и животных».

1995

Бикоріз А.Й., Фільченков О.О. — за монографію «Трансформуючі фактори росту».

1996

Дворецький А.І., Чеботарьов Э.Ю. — за серію праць «Вивчення механізмів променевого порушення іонного гомеостазу в клітинах тваринного організму».

1997

Барабой В.А. — за цикл робіт «Роль перекисного окислення ліпідів у механізмі променевого ураження та стресу».

1999

Петренко О.Ю., Сукач О.М., Кравченко Л.П. — за серію праць «Функція внутрішньоклітинних структур в ізольованих гепатоцитах в залежності від метаболічного стану та дії низьких температур».

2001

Громашевська Л.Л., Микоша О.С. — за серію праць «Регуляція біохімічних процесів за норми та патології».

2003

Комісаренко С.В., Луговський Е.В., Колесникова І.М. — за цикл наукових праць «Імунохімічний аналіз механізмів полімеризації фібрину та фібринолізу».

2005

Остапченко Л.І., Сибірний А.А. — за серію наукових праць «Молекулярні механізми регуляції метаболізму та їх використання в біології і біотехнології».

2007

Мінченко О.Г. — за серію наукових праць «Молекулярні механізми регуляції експресії генів».

2008

Ульберг З.Р., Карпов О.В., Верьовка С.В. — за серію наукових праць «Колоїдно-хімічні та фізіолого-біохімічні аспекти взаємодії нано- та мікрочасток з клітиною як підґрунтя для створення перспективних нанобіотехнологій».

2011

Співак М.Я., Лазаренко Л.М., Жолобак Н.М. — за цикл наукових праць «Молекулярно-біологічні особливості інтерферогенезу та створення науково обґрунтованих підходів до використання препаратів інтерферону і їх індукторів при патології».

Премія імені Є.О. Патона

1965

Фрумін І.І. — за роботу «Дослідження, розробка і впровадження механізованої наплавки валків гарячої прокатки».

1968

Федорченко І.М., Пугіна Л.І. — за роботу «Нові антифрикційні зносостійкі металокерамічні матеріали для важких і спеціальних умов роботи».

1969

Єфімов В.О., Легенчук В.І., Сапко В.М. — за роботу «Терлофізичні і фізико-хімічні особливості формування сталевих зливків».

1970

Макара А.М. — за роботу «Исследование вопросов технологии и металловедения сварки плавлением особовысокопрочных сталей».

1971

Карпенко Г.В. — за цикл робіт по дослідженню явища адсорбційної втомленості металів.

1972

Самсонов Г.В. — за цикл робіт з тугоплавких сполук.

1973

Єременко В.Н., Найдич Ю.В., Лавриненко І.О. — за роботу «Спикання в присутності рідкої металічної фази».

1974

Браун М.П. — за роботу «Цикл досліджень в галузі розробки і впровадження конструкційних сталей».

1975

Касаткін Б.С. — за цикл робіт «Термозміцнені низьколеговані сталі високої міцності для зварних конструкцій».

1976

Виноградов Г.А., Катрус О.О., Каташинський В.П. — за комплекс робіт з прокатки порошків металів, сплавів і сполук.

1977

Чепурко М.І., Резников Ю.А., Буйновський А.М. — за монографію «Биметаллические трубы».

1978

Труфяков В.І. — за цикл робіт по дослідженню та підвищенню опору втомленості зварних конструкцій.

1979

Максимович Г.Г., Шатинський В.Ф., Лютий Є.М. — за цикл робіт «Дослідження високотемпературної міцності конструкційних матеріалів під впливом агресивних середовищ і методи підвищення їх жароміцності».

1981

Казимиров О.А. — за цикл робіт «Перспективні шляхи підвищення ефективності використання прокату чорних металів і наплавленого металу в зварних конструкціях».

1982

Заболотний Л.В., Кліманов О.С., Кісельов В.Ф. — за цикл робіт «Розробка теоретичних і технологічних основ створення композиційних антифрикційних матеріалів матрично-наповненого типу та їх впровадження в народно-господарстві».

1983

Новиков М.В., Ющенко К.А., Іллічов В.Я. — за цикл робіт по обґрунтуванню ефективного застосування нових конструкційних матеріалів і по розробці технології зварювання конструкцій криогенної техніки.

1984

Позняк Л.О., Скринченко Ю.М., Тишаєв С.І. — за цикл робіт «Нові марки штампових сталей».

1985

Бабей Ю.І., Ратич Л.В., Дмитрах І.М. — за цикл робіт «Методи оцінки та підвищення корозійної тріщиностійкості та довговічності металів».

1986

Савицька С.Є., Джанібєков В.О. — за комплекс науково-технічних експериментів по електронно-променевому різанню, зварюванню, пайці та нанесенню покриттів за допомогою універсального ручного інструменту (УРІ).

1987

Трефілов В.І., Мільман Ю.В., Фірстов С.О. — за цикл робіт по дослідженню закономірностей формування структури і механічних властивостей тугоплавких металів та сплавів на їх основі.

1988

Юзвенко Ю.А., Рижов Е.В., Рибицький В.А. — за цикл робіт «Вдосконалення технології наплавки зносостійких покриттів та розробка технології обробки засипних апаратів доменних печей».

1989

Мовчан Б.О. — за цикл робіт «Структура і властивості неорганічних матеріалів, які осаджені з парової фази у вакуумі».

1990

Медовар Б.І. — за цикл робіт «Створення штучної анізотропії структури в сталях для поліпшення їх службових характеристик».

1991

Рабкін Д.М. — за монографію «Металургія зварювання плавленням алюмінію та його сплавів».

1992

Розенберг О.М., Розенберг О.О. — за монографію «Механіка пластичного деформування в процесах різання і деформуючого протягування».

1993

Готальський Ю.М. — за монографію «Зварювання перлитних сталей аустенітними матеріалами».

1994

Панасюк В.В. — за монографію «Механіка квазікрихкого руйнування матеріалів».

1995

Гасик М.І. — за монографію «Марганець».

1996

Походня І.К., Швачко В.І., Горпенюк В.М. — за монографію «Металургія дугового зварювання. Процеси в дузі і плавлення електродів».

1997

Дудко Д.А. — за цикл робіт «Нові способи зварювання та напилення».

1998

Лапчинський В.Ф. — за монографію «Зварювання у космосі та споріднені технології».

2000

Кучук-Яценко С.І. — за цикл робіт «Зварювання в твердій фазі».

2002

Лебедєв В.К., Лякішев М.П. — за цикл робіт з електро-термії.

2004

Лобанов Л.М. — за цикл робіт з питань міцності, діагностики та подовження ресурсу зварних конструкцій.

2006

Лакомський В.Й., Брагінець В.І., Сидоренко Л.А. — за цикл праць «Створення оксидних катодів електричної дуги та розробка на їх основі конструкцій нових безсоплових плазмових пальників-дуготронів для зварювання великогабаритних вуглецевих електродів з металевими шинами металургійних агрегатів».

2008

Хорунов В.Ф., Максимова С.В., Сабадаш О.М. — за цикл праць «Припої та технологічні процеси паяння перспективних матеріалів».

2011

Назарчук З.Т., Недосєка А.Я., Скальський В.Р. — за цикл праць «Акустико-емісійна діагностика матеріалів і конструкцій».

Премія імені С.І. Пекаря

1999

Горобець Ю.І., Клепиков В.Ф., Олемський О.І. — за цикл праць «Фазові перетворення і неоднорідні структури у впорядкованих системах».

2001

Васько Ф.Т., Кочелап В.О. — за серію робіт «Теорія електронних та оптичних явищ у квантових гетероструктурах».

2003

Рудавський Ю.К., Мриглад І.М., Токарчук М.В. — за серію робіт «Теорія динамічних властивостей та фазові переходи у рідких магнетиках».

2005

Бар'яхтар В.Г., Пашицький Е.А., Галкіна О.Г. — за двох-томний енциклопедичний словник «Фізика твердого тіла».

2007

Рашба Е.Й., Шека В.І., Боголюбов М.М. (мол.) — за цикл праць «Теорія спін-орбітальної взаємодії та поляронних станів у напівпровідниках».

2010

Антонов В.М., Райчев О.Е., Звягін А.А. — за цикл робіт «Вплив спін-орбітальної та кулонівської взаємодії на властивості електронних систем».

2013

Піпа В.Й., Сугаков В.Й., Шевченко С.І. — за цикл робіт «Теорія кореляційних та когерентних процесів у напівпровідникових гетероструктурах».

Премія імені Г.С. Писаренка

2008

Трошенко В.Т., Матвєєв В.В. — за цикл праць «Втома матеріалів і деякі підходи до її діагностування».

2011

Бабенко А.Є., Бобирь М.І., Лебедев А.О. — за комплекс підручників і навчальних посібників з механіки деформованого твердого тіла та механіки матеріалів.

Премія імені А.В. Писаржевського

1940

Черняєв І.І. (Назва роботи відсутня).

1941

Грінберг А.А. (Назва роботи відсутня).

1942

Капустинський А.Ф. — за роботи «Термодинамика иона марганца и энтропии водных ионов» та «О вычислении радиусов ионов из энтропии».

1965

Бродський О.І., Шилов Є.О. — за роботи в галузі механізмів хімічних реакцій.

1968

Ройтер В.А. — за роботи, присвячені дослідженням механізмів гетерогенних каталітичних реакцій.

1969

Литвиненко Л.М. — за цикл робіт у галузі дослідження механізму хімічних реакцій та дії органічних каталізаторів.

1970

Яцимирський К.Б. — за цикл робіт у галузі дослідження кінетики і механізму гомогенно-каталітичних окисно-відновних реакцій та їх застосування у хімічному аналізі.

1971

Ясников О.О. — за цикл робіт у галузі дослідження механізму дії органічних каталізаторів — моделей ферментів і коферментів.

1972

Делімарський Ю.К., Городиський О.В., Панов Е.В. — за цикл робіт у галузі дослідження кінетики і механізму електродних реакцій.

1973

Голодець Г.І. — за цикл робіт «Дослідження кінетики і механізму окисно-відновних каталітичних реакцій».

1974

Ліпатова Т.Е. — за цикл робіт «Координаційний гомогенний каталіз сполуками металів змінної валентності та роль комплексоутворення в синтезі полімерних молекул».

1975

Кучер Р.В. — за цикл робіт «Дослідження процесів радикально-ланцюгового та ферментативного окислення вуглеводів в емульсіях».

1976

Атрощенко В.І., Гутиря В.С., Галич П.М. — за цикл робіт в галузі промислового гетерогенного каталізу.

1977

Самарай Л.І., Горбатенко В.І. — за цикл робіт «Явище аніотропії в гетероалільних системах та його роль у синтезі нових типів гетерокумуленів».

1978

Богатський О.В., Грень А.І. — за цикл робіт «Синтез і стереохімія гетероаналогів циклоалканів».

1979

Походенко В.Д., Грагеров І.П. — за цикл робіт «Дослідження будови, кінетики і механізму реакцій вільних радикалів у розчинах».

1980

Ліпатов Ю.С. — За монографію «Фізична хімія наповнених полімерів».

1981

Овчаренко Ф.Д., Тарасевич Ю.І. — за цикл робіт «Гідрофільність дисперсних матеріалів та механізм взаємодії полярних речовин з їх поверхнею».

1982

Рудаков Є.С. — за цикл робіт «Активация насичених вуглеводнів в розчинах. Нові реакції і механізми».

1983

Волков С.В. — за цикл робіт з високотемпературної неорганічної координаційної хімії.

1984

Пилипенко А.Т., Власенко В.М., Тананайко М.М. — за цикл робіт по обґрунтуванню фізико-хімічних методів захисту навколишнього середовища та його контролю.

1985

Кульський Л.А., Гребенюк В.Д., Савлук О.С. — за цикл робіт «Електрохімія в процесах очистки води».

1986

Бабичев Ф.С., Ковтуненко В.О. — за монографію «Хімія изоиндола».

1987

Греков А.П., Керча Ю.Ю. — за серію робіт «Хімія та фізико-хімія поліуретанів сегментної будови».

1988

Візгерт Р.В. — за цикл робіт «Вивчення реакційної здатності сполук, що містять сульфонільну та карбонільну групи, синтез на їх основі полімерів та кристалів для квантової електроніки».

1989

Скопенко В.В., Слободяник М.С., Нагорний П.Г. — за цикл робіт «Направлений синтез подвійних фосфатів та фторфосфатів з розплавлених солей».

1990

Ділунг Й.Й., Крюков А.І. — за цикл робіт «Розробка фундаментальних основ і прикладних проблем фотопереносу електрона».

1991

П'ятницький І.В., Сухан В.В. — за монографію «Маскування і демаскування в аналітичній хімії».

1992

Антропов Л.І. — за цикл робіт «Застосування іонно-електронної концепції електродних реакцій і зведеної шкали потенціалів до вирішення ряду проблем сучасної електрохімії та науки про корозію металів».

1993

Гончарук В.В., Васильєв М.Г. — за монографію «Природні силікати: будова, властивості та реакційна здатність».

1994

Ільченко Н.І., Павленко М.В., Самченко М.П. — за цикл робіт «Розробка наукових основ створення нових ефективних гетерогенних каталізаторів та каталітичних процесів синтезу цінних продуктів на основі Сі-сполук».

1995

Титов Є.В., Рибаченко В.Л. – за роботу «Фізико-хімія N-, O-ацильних солей».

1996

Ковтун Г.О. – за роботу «Металокомплексний каталіз у радикальних реакціях інгібування процесів окислення».

1997

Павлищук В.В., Манорик П.А., Лампека Я.Д. – за роботу «Фізико-неорганічна хімія координаційних сполук 3d-металів з різними видами внутрішньомолекулярних взаємодій».

1998

Льїн В.Г., Бобонич Ф.М. – за цикл робіт з розвитку наукових основ цілеспрямованого синтезу та модифікування цеолітів (молекулярних сит).

2000

П'ятницький Ю.І., Марценюк-Кухарук М.Г., Орлик С.М. – за роботу «Проблема селективності в складних і суміщених гетерогенно- каталітичних реакціях».

2002

Чуйко О.О., Огенко В.М., Воронін Є.П. – за цикл наукових праць «Фізико-хімічні процеси у поверхневому шарі оксидних систем і проблеми створення нових функціональних матеріалів».

2004

Привалко В.П. – за цикл наукових праць «Фізико-хімія гетерогенних полімерних систем».

2006

Кучмій С.Я., Колбасов Г.Я., Єременко Г.М. – за цикл наукових праць «Розвиток фізико-хімічних основ створення нових високоефективних фотокаталітичних та фотоелектрохімічних систем і процесів».

2009

Мамченко О.В., Ставицький В.В. (помертно) – за цикл наукових праць «Теоретичне обґрунтування та практична апробація нової ресурсозберігаючої, маловідходної технології комбінованого одержання знесоленої та пом'якшеної води».

2012

Кошечко В.Г. – за цикл наукових праць «Електронно індуковані електрохімічні та гомогенно-каталітичні процеси активації «малих» молекул та їх використання для одержання цінних органічних продуктів».

Премія імені О.В. Погорєлова

2008

Новіков С.П., Трохимчук Ю.Ю., Мілка А.Д. — за цикл праць «Сучасні методи геометрії і топології та їх застосування».

2010

Борисенко О.А., Решетняк Ю.Г., Діскант В.І. — за цикл наукових праць «Геометрія підмноговидів і аналітичні методи в теорії підмноговидів».

2011

Борисенко О.А., Решетняк Ю.Г., Діскант В.І. — за цикл наукових праць «Геометрія підмноговидів і аналітичні методи в теорії підмноговидів».

Премія імені О.О. Потебні

1999

Франчук В.Ю. — за цикл праць «Стилістика літописання» й «О.О.Потебня і його доба».

2001

Скляренко В.Г. — за працю «Праслов'янська акцентологія».

2003

Лукінова Т.Б. — за працю «Числівники в слов'янських мовах (порівняльно-історичний нарис)».

2005

Вихованець І.Р., Городенська К.Г. — за працю «Теоретична морфологія української мови».

2007

Ткаченко О.Б. — за працю «Українська мова і мовне життя світу».

2010

Півторак Г.П., Скопненко О.І. — за працю «Білорусько-український словник».

2013

Загнітко А.П. — за працю «Теоретична граматики сучасної української мови. Морфологія. Синтаксис».

Премія імені А.Ф. Прихотько

2000

Васнецов М.В., Соскін М.С. — за серію робіт «Утворення дислокацій хвильових фронтів при проходженні світла через кристали».

2002

Савченко О.В., Остапенко Н.І., Довгий Я.О. — за серію робіт «Нейтральні та зарядові збудження в твердотільних системах».

2004

Птушинський Ю.Г., Осовський В.Д., Чуйков Б.О. — за цикл наукових робіт «Квантові ефекти і фазові переходи при низькотемпературній адсорбції водню».

2006

Пучковська Г.О., Мельник В.І., Стржемечний М.О. — за цикл робіт «Поліморфні і квантові ефекти в молекулярних кристалах».

2009

Томчук П.М., Порошин В.М., Волков В.І. — за цикл робіт «Гарячі» електрони та нові оптичні явища в багатодолинних напівпровідниках та наночастинках».

2012

Резніков Ю.О., Решетняк В.Ю., Ярошук О.В. — за цикл робіт «Фізичні основи та прикладні аспекти фотоорієнтації рідких кристалів».

Премія імені Г.Ф. Проскури

1976

Толубинський Є.В. (помертно), Гречаний О.А., Новиков В.С. — за цикл робіт з теорії переносу енергії та речовини.

1977

Швець І.Т., Дибан Є.П. — за монографію «Воздушное охлаждение деталей газовых турбин».

1978

Божко О.Є. — за монографію «Воспроизведение вибраций».

1979

Щастливий Г.Г., Тітко О.І., Данько В.Г. — за цикл робіт «Дослідження електромагнітних полів у потужних турбогенераторах та електричних машинах з використанням напівпровідності».

1981

Толубинський В.І. — за монографію «Теплообмін при кипінні».

1982

Шубенко-Шубін Л.О., Тарелін А.О., Антіщев Ю.П. — за монографію «Оптимальное проектирование последней ступени мощных паровых турбин».

1983

Мілях О.М., Барабанов В.О., Двойних Є.В. — за монографію «Трехстепенные электрические машины».

1984

Верлань А.Ф., Мацевитий Ю.М., Соколовський Г.О. — за цикл робіт «Моделювання теплових полів в енергетиці».

1985

Склярів В.Ф., Гуляєв В.А., Самойлов В.Д. — за цикл робіт «Методи та засоби підвищення надійності та ефективності експлуатації енергетичного виробництва».

1986

Делійський А.А., Іваницький Г.К. — за цикл робіт «Оптимізація процесів розпилювального сушіння».

1987

Кремньов О.О., Журавленко В.Я. — за роботу «Тепло- і масообмін в гірничому масиві та підземних спорудах».

1988

Біленький Я.Ю., Левицький О.Є., Шульгін С.Г. — за монографію «Управління релаксаційними генераторами».

1989

Борисов Б.П., Шнурок В.К., Вагін Г.Я. — за цикл робіт «Електропостачання електротехнологічних установок».

1990

Тарапон О.Г., Щурчков А.В. — за цикл робіт «Методи фізичного та математичного моделювання геотермальних родовищ та енергоустановок».

1991

Береговенко Г.Я., Катков О.Ф., Семагіна Е.П. — за цикл робіт «Розробка математичних методів та технічних засобів моделювання складних просторово розподілених об'єктів виробництва та розподілу паливно-енергетичних ресурсів».

1992

Халатов А.А. — за цикл робіт «Термогазодинаміка потоків у полях відцентрових масових сил».

1993

Биков Г.О., Калачов С.І., П'ятничко О.І. — за цикл робіт «Енергозберігаючі технології використання альтернативних моторних палив на автотранспорті».

1994

Волков І.В., Ісаков В.М., Плугатар О.П. — за роботу «Електромеханічні системи для енерго- та ресурсозберігаючих технологій на базі електроприводів з джерелами струму в силових ланцюгах».

1995

Щербань О.Н. (померло), Черняк В.П. — за цикл робіт «Дослідження в галузі гірничої теплофізики».

1996

Шрайбер О.А., Підвисоцький О.М., Дубровський В.В. — за цикл робіт «Багатофазові полідисперсні потоки в енергетичних установках та теплових двигунах».

1997

Марченко Б.Г., Мислович М.В., Хімюк І.В. — за роботу «Методи математичного моделювання фізичних процесів і полів в електротехнічному обладнанні для вирішення задач підвищення його надійності, контролю та діагностики».

1998

Бойко В.С., Бойко В.В., Сенько В.І. — за цикл робіт «Розробка науково-технічних основ створення економічних пристроїв енергетичної електроніки для живлення постійним струмом потужних споживачів».

2000

Єринов А.Є., Марченко Г.С., Сезоненко О.Б. — за цикл робіт «Наукові основи розвитку новітніх технологій для систем децентралізованого опалення житлових і промислових приміщень».

2002

Кузнецов В.Г., Тугай Ю.І., Шполянський О.Г. — за цикл робіт «Основи теорії та методи підвищення режимної безпеки електроенергетичних систем».

2004

Резцов В.Ф., Юрченко М.М. — за серію праць «Елементи теорії та методи побудови фотоелектричних систем для бортових технологічних установок космічних апаратів».

2006

Сорока Б.С. — за роботу «Розробка та розвиток науково-технічних засад енергоекології використання палива».

2008

Шульженко М.Г., Метельов Л.Д., Цибулько В.Й. — за цикл наукових робіт «Діагностування технічного стану теплоенергетичних агрегатів великої потужності».

2011

Кравченко О.В., Суворова І.Г., Бастєєв А.В. — за цикл наукових робіт «Створення науково-практичних основ інтенсифікації фізико-хімічних та гідродинамічних процесів в технологіях видобутку, переробки й споживання вуглеводневих енергоносіїв».

Премія імені М.В. Птухи

1999

Лукінов І.І. — за монографію «Економічні трансформації (наприкінці ХХ сторіччя)».

2001

Білорус О.Г., Чернецька О.В. — за цикл наукових праць «Глобалізація і інтеграція світового розвитку».

2003

Кредісов А.І. — за серію робіт «Історія вчень менеджменту», «Менеджмент для керівників», «Управління зовнішньоекономічною діяльністю».

2005

Чухно А.А. — за роботу «Постіндустріальна економіка: теорія, практика та їх значення для України».

2007

Амоша О.І., Новікова О.Ф., Іванов Є.Т. — за цикл наукових праць з проблем економічного забезпечення збереження та розвитку людського потенціалу.

2012

Шубін О.О. — за монографію «Хімічна промисловість України: економічні трансформації та перспективи».

Премія імені І.П. Пулюя

1999

Величко А.В., Кириченко О.Я., Черпак М.Т. — за цикл робіт «Радіочастотний відгук високотемпературних надпровідників на мікрохвильове випромінювання».

2001

Алексєєв А.Д., Іллюшенко В.Г. — за серію робіт «Вугільний масив: ЯМР — аналіз стану та управління ним».

2003

Верховцева Е.Т., Гнатченко О.В., Шпеник О.Б. — за серію робіт «Резонансні явища та поляризаційне гальмування випромінювання при зіткненнях електронів з атомами».

2005

Мелков Г.А., Коблянський Ю.В. — за серію робіт «Обертання хвильового фронту і фазове спряження спінових хвиль і коливань».

2007

Данильченко Б.О., Сарбей О.Г. — за цикл робіт «Дослідження електрон-фононої взаємодії просторово обмежених станів носіїв в експериментах з балістичними фононами».

2009

Погорілий А.М., Лось В.Ф., Базалій Я.Б. — за цикл робіт «Магнітні та магнітотранспортні властивості наноматеріалів спінтроники з неідеальними межами».

2012

Боровик О.О., Гомонай Г.М., Ремета Є.Ю. — за цикл робіт «Кореляційні ефекти в процесах пружного розсіювання, збудження та іонізації атомів і іонів при зіткненнях з електронами».

Премія імені А.П. Сими́ренка

1982

Артеменко М.М. — за цикл робіт «Розробка і впровадження у виробництво технології інтенсивних садів з швидкоплідних малогабаритних дерев на сіянцевій підщепі».

1983

Шеремет І.О., Берендей О.Я. — за цикл робіт «Виведення та впровадження в сільське господарство УРСР нових сортів плодових і ягідних культур і методів підвищення їх врожайності».

1984

Гущин М.Ю., Усов О.Г. — за виведення і впровадження у виробництво сортів плодових і ягідних культур.

1985

Шайтан І.М., Чуприна Л.М., Клеєва Р.Ф. — за цикл робіт «Інтродукція і селекція південних і нових плодових культур».

1986

Соловійова М.О., Романов А.О. — за цикл робіт «Основні аспекти зимостійкості плодових і ягідних культур і заходів по забезпеченню високої їх продуктивності».

1987

Тарасенко М.П., Іллінський О.А., Куян В.Г. — за цикл робіт «Створення нових технологій інтенсивного садівництва та їх впровадження в господарствах УРСР».

1988

Гулько І.П., Роман І.С., Клименко С.В. — за цикл робіт «Створення високоінтенсивних насаджень яблунь на клонових підщепах, нових форм айви звичайної, кизилу та розробка технологій їх промислового вирощування».

1989

Голодрига П.Я. (посмертно) — за цикл робіт по розробці методів селекційного процесу та теоретичних основ селекції різних видів винограду, спрямованих на його врожайність, ранній строк дозрівання, продуктивність, якість та стійкість.

1990

Булах А.А., Матвієвський О.С. — за цикл робіт «Тканева несумісність при трансплантаціях рослин та інтегрований захист садів від шкідників і хвороб».

1991

Логгінов В.Б. — за монографію «Інтродукційна оптимізація лісових культурценозів».

1992

Мороз П.А., Павленко Ф.А. — за цикл робіт «Селекція і аделопатія плодових культур».

1993

Лебеда А.П., Джуренко Н.І. – за монографію «Обліпіха на Україні».

1994

Андрієнко М.В. – за цикл робіт з технології вирощування малопоширених плодових і ягідних культур.

1995

Клочко П.В., Сенін В.І. – за роботу «Технологія вирощування плодів в інтенсивних насадженнях яблуні при зрошенні на півдні України».

1996

Смиків В.К., Лищук А.І., Косих С.О. – за роботу «Інтродукція, створення і впровадження нових сортів абрикоси».

1997

Хоменко І.І. – за цикл праць «Захист зерняткових садів у Центральному Лісостепу України».

1998

Гапоненко Б.К., Гапоненко М.Б. – за книгу «Ваш сад».

1999

Горобець В.Ф., Копань К.М., Шестопад С.Я. – за цикл робіт «Збереження генофонду, створення і впровадження у виробництво нових сортів агрусу, смородини, суниці та півонії».

2001

Самородов В.М., Поспелов С.В., Горницька І.П. – за цикл робіт «Інтродукція видів роду ехінацея та тропічних і субтропічних рослин».

2003

Кондратенко П.В., Кондратенко Т.Є. – за цикл робіт «Яблуня в Україні».

2005

Логвиненко В.Ф. – за цикл робіт «Індукований мутагенез в генетичному поліпшенні рослин».

2007

Матвієнко М.В., Бабіна Р.Д., Шелудько Л.П. – за цикл робіт «Створення генофонду і селекція груші та м'яти перцевої».

2009

Каленич Ф.С. – за монографію «Агроєкологічні основи інтегрованого захисту яблуні від парші та інших хвороб».

2012

Вольвач П.В. – за цикл праць «Творча спадщина, життя та діяльність видатних українських вчених — садівників та помологів Л.П. Симиренка та В.Л. Симиренка».

Премія імені К.Д. Синельникова

1975

Галкін О.О., Завадський Е.А. — за цикл робіт з індукування нового стану речовини сильним магнітним полем.

1976

Ситенко О.Г. — за цикл робіт з теорії ядерних процесів при високих енергіях.

1977

Немошкаленко В.В., Дехтяр І.Я. — за цикл робіт «Електронні властивості реальних металів і сплавів».

1978

Бар'яхтар В.Г., Ахієзер І.О., Пелетмінський С.В. — за цикл робіт «Високочастотні релаксаційні процеси в магнетиках».

1979

Лесник А.Г. — за монографію «Наведена магнітна анізотропія».

1980

Кондратенко А.М. — за цикл праць з теорії розповсюдження електромагнітних хвиль в обмеженій плазмі.

1981

Смирнов А.А. — за монографію «Теорія сплавів проникнення».

1982

Філіппов Г.Ф., Овчаренко В.І. (помертньо), Смирнов Ю.Ф. — за монографію «Мікроскопічна теорія колективних збуджень атомних ядер».

1983

Залюбовський І.І., Немець О.Ф., Левон О.І. — за цикл робіт «Вивчення структури ядер за допомогою магнітних моментів вишикуваних станів».

1984

Тягай В.А., Снітко О.В. — за монографію «Электроотражение света в полупроводниках».

1985

Єременко В.В., Харченко М.Ф., Локтев В.М. — за цикл робіт «Візуалізація 180-градусних антиферомагнітних доменів».

1986

Волков Є.Д., Супруненко В.П. (помертньо), Шишкін О.О. — за монографію «Стелларатор».

1987

Яковенко В.М., Білецький М.М., Ханкіна С.І. — за цикл робіт «Поверхневі магнітоплазмові хвилі у напівпровідниках».

1988

Гріднев В.Н., Івасишин О.М., Ошкадъоров С.П. – за монографію «Фізичні основи швидкісного термоміцнення титанових сплавів».

1989

Добровольський В.М., Литовченко В.Г. – за монографію «Переніс електронів і дірок біля поверхні напівпровідників».

1990

Вишневський І.М., Желтоножський В.О. – за цикл робіт «Збудження ядер при анігіляції позитронів».

1991

Клімонтович Ю.Л., Якименко І.П., Загородній А.Г. – за цикл робіт «Статистична теорія плазмово-молекулярних систем».

1992

Одулов С.Г., Соскін М.С., Хижняк А.І. – за монографію «Лазери на динамічних ґратках».

1993

Кулемін Г.П., Розказовський В.Б. – за монографію «Розсіяння міліметрових радіохвиль поверхнею Землі під малими кутами».

1994

Запісочний І.П., Кельман В.А., Шпеник Ю.О. – за цикл робіт «Фізичні процеси та механізми збудження когерентного випромінювання в лазерах на парах вісмуту з електророзрядним і оптичним способами накачки».

1995

Біланюк О.П., Слюсаренко Л.І., Токаревський В.В. – за цикл праць «Дослідження повних перерізів реакцій взаємодії α -частинок з ядрами».

1996

Дмитрук М.Л., Стрижевський В.Л. (посмертно) – за роботу «Поверхностные поляритоны в полупроводниках и диэлектриках».

1997

Цимбал Л.Т., Даньшин М.К., Овсієнко Д.Ю. – за цикл робіт з фізики фазових переходів.

1998

Бродин М.С., Марісова С.В., Сугаков В.Й. – за цикл робіт «Поверхневі екситони та деформуючі поляритони в молекулярних кристалах».

1999

Бойко В.С., Гарбер Рувін Йосель-Гіршович, Косевич А.М. – за монографію «Обратимая пластичность кристаллов».

2001

Назарчук З.Т., Ситенко Ю.О. – за серію робіт з теорії фізичних полів.

2003

Колесниченко Я.Л., Луценко В.В., Яковенко Ю.В. – за серію робіт «МГД-явища та транспорт іонів високих енергій у термоядерній плазмі».

2005

Лаврентьев О.О., Маслов В.О. – за цикл робіт «Розробка концепції термоядерного реактора і нейтронного джерела на основі багатошліпної електромагнітної пастки».

2007

Даневич Ф.А., Кобичев В.В., Третяк В.І. – за серію праць «Експериментальні дослідження рідкісних процесів у фізиці атомного ядра та елементарних частинок».

2010

Азаренков М.О., Восводін В.М., Гірка І.О. – за цикл робіт «Взаємодія випромінювання та потоків частинок із матеріалами в енергетичних установках».

2013

Касаткін Ю.О., Клепиков В.Ф., Литвиненко В.В. – за цикл робіт «Електрофізичні процеси в ядерних системах та конденсованих середовищах під опроміненням».

Премія імені М.Д. Стражеска

1992

Грицюк О.Й., Пелешук А.П. – за монографії «Невідкладні стани у клініці внутрішніх хвороб» та «Функціональні захворювання системи травлення».

1993

Заноздря М.С., Яновський Г.В. – за цикл робіт по вивченню механізмів формування та розвитку основних захворювань серцево-судинної системи, розробці методів їх діагностики та лікування.

1994

Бобров В.О., Яновський О.Д. – за монографію «Синдром слабости синусового узла и суправентрикулярные аритмии».

1995

Коркушко О.В., Чеботарьов Д.Ф., Калиновська О.Г. – за монографію «Геріатрія в терапевтичній практиці».

1996

Хомазюк А.І. – за серію робіт «Патофізіологія вінцевого кровообігу».

1997

Лутай М.І., Воронков Л.Г., Камінський О.Г. — за цикл робіт «Наукова розробка та впровадження в практику заходів по боротьбі з ішемічною хворобою серця».

1998

Мала Л.Т., Макаревич І.Х., Горб Ю.Г. — за монографію «Серцеві глікозиди».

2000

Фролькіс В.В. (посмертно), Безруков В.В., Кульчицький О.К. — за монографію «Старение и экспериментальная патология сердечно-сосудистой системы».

2006

Братусь В.В., Шумаков В.О., Талаєва Т.В. — за монографію «Артеросклероз, ишемическая болезнь сердца, острый коронарный синдром».

2009

Мойбенко О.О., Пархоменко О.М., Досенко В.Є. — за цикл робіт «Дослідження нових аспектів патогенезу гострого інфаркту міокарда та розробка нових методів його терапії».

2012

Федорів Я.-Р.М., Регеда М.С., Трутяк І.Р. — за серію праць «Сучасні підходи до етіології, патогенетичних механізмів розвитку імуноталергічних захворювань, їх діагностики, лікування та профілактики».

Премія імені С.І. Субботіна

2000

Тяпкін К.Ф. — за підручник «Фізика Землі».

2002

Булах Є.Г., Шуман В.М. — за монографію «Основы векторного анализа и теория поля».

2004

Максимчук В.Ю., Городиський Ю.М., Кузнєцова В.Г. — за роботу «Динаміка аномального магнітного поля Землі».

2006

Анциферов А.В. — за монографію «Теория и практика шахтной сейсморазведки».

2009

Трипільський О.А., Шаров М.В. — за монографію «Литосфера докембрийских щитов северного полушария Земли по сейсмическим данным».

2012

Тіркель М.Г., Глухов О.О., Анциферов В.А. — за монографію «Изучение газоносности угленосной толщи».

Премія імені С.П. Тимошенка

2000

Гузь О.М. – за монографію «Fundamentals of the Three-Dimensional Theory of Stability of Deformable Bodies» (Berlin: Springer-Verlag, 1999).

2002

Селезов І.Т. – за цикл робіт «Поширення та розсіяння гідродинамічних, магніто- та гідропружних хвиль в обмежених та локально неоднорідних середовищах».

2004

Лебедєв А.О., Гудрамович В.С., Чаусов М.Г. – за цикл праць «Процеси деформування матеріалів та граничні стани елементів конструкцій в умовах складного навантаження».

2006

Заруцький В.О., Луговий П.З., Мейш В.Ф. – за цикл праць «Методи визначення динамічних характеристик і напруженого стану ребристих пластин і оболонок при динамічних навантаженнях та аналіз впливу дискретного розміщення ребер».

2009

Красовський А.Я., Ориняк І.В. – за цикл праць «Міцність та надійність трубопровідних систем».

2012

Дирда В.І., Карнаухов В.Г., Кобець А.С. – за цикл праць «Прикладна механіка деформування та руйнування пружно-спадкових середовищ».

Премія імені В.І. Толубинського

1999

Долінський А.А. – за цикл робіт «Теплофізика двофазних середовищ».

2001

Гнесін В.І., Голошапов В.М., Шубенко О.Л. – за цикл робіт «Підвищення економічності, надійності та продовження ресурсу теплотехнічного обладнання ТЕС та АЕС».

2003

Халатов А.А., Борисов І.І., Костенко Н.В. – за цикл робіт «Термогазодинаміка вихрових і закручених потоків».

2005

Мацевитий Ю.М. – за монографію «Обратные задачи теплопроводности» (у 2-х томах).

2007

Снежкін Ю.Ф., Нікітенко М.І., Сорокова Н.М. – за цикл робіт «Дослідження динаміки тепломасопереносу, фазо-

вих перетворень та усадки при сушінні колоїдних капілярно-пористих тіл з метою створення енергозберігаючих технологій».

2009

Баск Б.І., Авраменко А.О., Накорчевський А.І. — за цикл робіт «Тепломасообмін та гідродинаміка гетерогенних потоків».

2012

Корчевий Ю.П., Майстренко О.Ю. (помертно), Топал О.І. — за цикл робіт «Розробка та впровадження методів спалювання високозольного вугілля та відходів вуглезбагачення в різних модифікаціях киплячого шару».

Премія імені В.І. Трефілова

2004

Мільман Ю.В., Фірстов С.О., Мешков Ю.Я. — за роботу «Структурні основи формування високоміцних станів».

2006

Неклюдов І.М., Котречко С.О., Гринік Е.У. — за цикл робіт «Фізика міцності конструкційних матеріалів, які працюють в умовах радіаційного опромінення».

2010

Гриньов Б.В., Рижиков В.Д., Семиноженко В.П. — за монографію «Сцинтиляционные детекторы и системы контроля радиации на их основе».

2013

Коваль Ю.М., Лободюк В.А., Естрін Е.І. — за монографії «Деформационные и релаксационные явления при превращениях мартенситного типа», «Мартенситные превращения».

Премія імені М.І. Туган-Барановського

1993

Чумаченко М.Г., Айзенштейн М.Д., Заботіна Р.І. — за цикл праць з економічних проблем автоматизації виробництва.

1995

Чухно А.А. — за цикл робіт «Проблеми переходу до ринкової економіки».

1996

Долішній М.І., Пирожков С.І., Злупко С.М. — за цикл робіт «Теоретичні основи відтворення трудового потенціалу і механізм його реалізації в умовах формування ринкової економічної системи».

1997

Борщевський П.П., Пасхавер Б.Й., Трегобчук В.М. — за цикл робіт «Економічні та екологічні проблеми розвит-

ку і функціонування національного агропромислового комплексу».

1998

Дорогунцов С.І., Горєв Л.М., Хвесик М.А. — за цикл наукових праць «Основи оптимізації екосередовищ».

2000

Пахомов Ю.М., Кримський С.Б., Павленко Ю.В. — за монографію «Пути и перепутья современной цивилизации».

2002

Амоша О.І., Новикова О.Ф. — за цикл праць з проблем соціальної орієнтації економіки.

2004

Єременко В.Г., Горкіна Л.П. — за цикл наукових праць «Соціальна економіка та історія економічної думки».

2006

Буркинський Б.В., Степанов В.М., Харічков С.К. — за цикл наукових праць «Екологізація політики регіонального розвитку».

2008

Федулова Л.І. — за цикл робіт з управління інноваційним розвитком економіки.

2010

Даниленко А.І., Шаблиста Л.М., Шелудько Н.М. — за колективну монографію «Фінансово-монетарні важелі економічного розвитку» (3 томи).

2011

Лібанова Е.М., Макарова О.В., Черенько Л.М. — за цикл наукових праць з проблем бідності (6 монографій).

2013

Базилевич В.Д., Гайдай Т.В., Гражевська Н.І. — за цикл праць «Славетні постаті історії економічної думки України».

Премія імені П.А. Тутковського

2008

Гожик П.Ф., Іванік М.М., Маслун Н.В. — за цикл наукових праць з палеонтології та стратиграфії кайнозою.

2010

Дикань Н.І. — за наукову роботу «Систематика четвертинних остракод України (довідник-визначник)».

2011

Гуров Є.П. — за серію наукових праць, присвячених проблемі взаємодії Землі з космічною речовиною.

2013

Вялова С.О., Палій В.М. – за монографію «Олег Степанович Вялов. Очерки жизни и деятельности».

Премія імені Є.П. Федорова

2000

Болотін С.Л., Вольвовач О.Є., Яцків Я.С. – за серію робіт «Теорія та практика застосування методу довгобазової радіоінтерферометрії (РНДБ) в астрометрії та геодинаміці».

2002

Карпаченцева В.Ю. – за серію робіт «Відкриття нових карликових галактик».

2004

Черних М.С., Черних Л.І., Румянцев В.В. – за роботу «Кримський огляд малих планет».

2006

Брауде С.Я. (помертньо), Сидорчук М.А., Сидорчук К.М. – за цикл робіт «Каталог радіоджерел північного неба в діапазоні декаметрових хвиль».

2009

Ізотов Ю.І., Гусєва Н.Г., Штанов Ю.В. – за цикл робіт «Блакитні карликові галактики та проблеми темної матерії».

2012

Харченко Н.В., Федоров П.М. – за цикл робіт «Каталоги зоряних даних як інструменти астрономічних досліджень».

Премія імені І.Я. Франка

1981

Гринчишин Д.Г., Гумецька Л.Л., Керницький І.М. (помертньо) – за «Словник староукраїнської мови XIV–XV ст.»

1982

Новиченко Л.М. – за монографію «Поетичний світ Максима Рильського».

1983

Дей О.І. – за цикл робіт «Революційно-демократична ідейність та народність у творчому втіленні Івана Франка».

1984

Жолтовський П.М. – за цикл робіт «Проблеми розвитку української художньої культури XVI–XVIII ст.»

1985

Грищенко А.П., Жовтобрюх М.А., Німчук В.В. – за монографію в чотирьох книгах «Історія української мови».

1987

Сиваченко М.Є. – за цикл монографій з проблем історико-порівняльного і текстологічного вивчення української літератури XIX ст.

1988

Гончаренко М.В. — за цикл робіт «Проблеми розвитку духовної культури».

1989

Вихованець І.Р. — за цикл мовознавчих праць «Граматична структура української мови».

1990

Степовик Д.В. — за цикл робіт, присвячених дослідженню українського мистецтва барокко.

1991

Андерш Й.Ф., Неруш Г.І., Шишкова Ружена — за «Чесько-український словник» (у двох томах).

1992

Стрижак О.С. — за монографічні дослідження «Етніонімія геродотової Скіфії», «Етніонімія птоломеевої Сарматії».

1993

Мороз М.О. — за серію робіт з джерелознавства «Літопис життя і творчості Л.Українки».

1994

Затонський Д.В. — за монографію «Реалізм — это сомнение».

1995

Півторак Г.П. — за цикл робіт «Формування і діалектна диференціація давньоруської мови», «Українці: звідки ми і наша мова».

1996

Ільницький М.М. — за цикл праць «Українська повоєнна еміграційна поезія» та «Від «Молодої музи» до «Празької школи».

1997

Вервес Г.Д. — за монографію «Українці на рандеву з Європою».

1998

Запаско Я.П. — за працю «Пам'ятки книжкового мистецтва. Українська рукописна книга».

2000

Овсійчук В.А. — за працю «Українське малярство Х — XVIII ст. Проблеми кольору».

2002

Коцюбинська М.Х. — за працю «Зафіксоване і нетлінне. Роздуми про епістолярну творчість».

2004

Жулинський М.Г., Дончик В.Г., Мишанич О.В. (посмертно) — за працю «Інститут літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України, 1926–2001: Сторінки історії».

2006

Гундорова Т.І. – за працю «Femina melancholica. Стаття і культура в гендерній утопії Ольги Кобилянської».

2008

Нахлік Є.К. – за працю «Пантелеймон Куліш: Особистість, письменник, мислитель» (у 2-х томах).

2011

Ушкалов Л.В. – за працю «Григорій Сковорода. Повна академічна збірка творів» (упорядкування, передмова, коментарі та примітки).

Премія імені І.М. Францевича

1988

Єременко В.Н., Великанова Т.Я., Артюх Л.В. – за монографію «Потрійні системи молібдену з вуглецем та перешідними металами IV групи».

1989

Курдюмов О.В., Олійник Г.С., Пилянкевич О.М. – за цикл робіт «Фазові перетворення та структуроутворення в матеріалах на основі вуглецю та нітриду бору».

1990

Назаренко П.В., Макаркін О.М., Аксьонов О.Ф. – за цикл робіт «Розробка зносо- і корозійностійких матеріалів покриття і технологій їх нанесення на деталі авіаційної техніки методом вакуумно-плазмових прискорювачів високих енергій».

1991

Скороход В.В., Солонін Ю.М., Уварова І.В. – за монографію «Хімічні, дифузійні і реологічні процеси в технології порошкових матеріалів».

1992

Будаковський С.В., Галунов М.З., Крайнов І.П. – за цикл робіт «Вплив електронноакцепторних мікродомішок розплаву органічних молекулярних речовин на процес кристалізації та властивості монокристалів».

1993

Лавренко В.О., Гогоца Ю.Г. – за монографію «Корозія конструкційної кераміки».

1994

Єршов Г.С., Позняк Л.О. – за монографію «Структуроутворення і формування властивостей сталей і сплавів».

1995

Глинчук М.Д., Биков І.П., Якименко Ю.І. – за цикл робіт «Нові матеріали та елементи електронної техніки на основі п'єзокераміки титанату-цирконату свинцю».

1996

Толмачов О.В., Ткачов В.О., Саввін Ю.М. – за цикл робіт «Розробка та дослідження нових моно- і мультимолекулярних плівок Ленгмюра-Блоджетт органічних люмінофорів, барвників та полімерів».

1997

Новиков М.В., Шульженко О.О., Богатирьова Г.П. – за цикл робіт «Синтез алмазу».

1998

Падерно Ю.Б. – за цикл робіт «Закономірності формування структури та властивостей матеріалів на основі боридів рідкісноземельних елементів».

1999

Соложенко В.Л., Туркевич В.З., Петруша І.А. – за цикл робіт «Фізико-хімічні основи синтезу кубічного нітриду бору».

2001

Гнесін Г.Г., Гадзира М.П., Михайлик О.О. – за цикл праць «Синтез та дослідження неврівноваженого твердого розчину SiC-C і матеріалів на його основі».

2003

Найдич Ю.В., Красовський В.П. – за цикл робіт «Дослідження взаємодії з металами безкисневих іонних сполук (галогенідів), відкриття аномального ефекту інертності, незмочування та корозійної стійкості цих речовин у контакті з особливо хімічно агресивними розплавами та розробка вогнетривів для ізотермічної плавки, гомогенізації та лиття сплавів, що містять Ti, Zr, Hf, V, Nb».

2005

Косторнов А.Г. – за монографію «Материаловедение дисперсных и пористых металлов и сплавов».

2007

Зауличний Я.В., Іващенко В.І., Хижун О.Ю. – за цикл праць «Електронна структура нестехіометричних, аморфних, нанорозмірних фаз та фаз високого тиску – основа створення нового покоління неметалічних матеріалів із прогнозованими властивостями».

2009

Пузіков В.М., Сало В.І., Пригула І.М. – за цикл праць «Монокристали типу KDP для мегаджоульних лазерів. Вирощування, властивості».

2012

Бейгельзімер Я.Ю., Варюхін В.М., Штерн М.Б. – за цикл праць «Нові методи модифікування конструкційних, зокрема порошкових матеріалів із застосуванням високих тисків та інтенсивних зсувних деформацій».

Премія імені М.Г. Холодного

1973

Брадів Є.М. — за цикл робіт у галузі вивчення рослинного покриву, стратиграфії, розвитку боліт УРСР та їх раціонального використання.

1974

Білик Г.І., Афанасьєв Д.Я., Бачуріна Г.Ф. — за чотиритомну монографію «Рослинність УРСР».

1975

Ситник К.М., Мусатенко Л.І., Книга М.М. — за монографію «Фізіологія корня».

1976

Оксіюк О.П., Кафтанникова О.Г. — за монографії «Водорості та безхребетні каналів».

1977

Гродзінський А.М. — за цикл робіт по експериментальній ботаніці (хімічна взаємодія рослин).

1978

Кондратюк Є.М., Тарабрін В.П. — за роботу «Донецький ботанічний сад АН УРСР. (Теоретичні основи та практика будівництва, наукова й організаційна діяльність)».

1979

Кордюм Є.Л. — за роботу «Еволюційна цитоембріологія покритонасінних рослин».

1980

Гродзінський Д.М., Ількун Г.М. — за цикл праць «Біофізика рослин і системи надійності та стійкості організму і клітини».

1981

Ширяєв А.І. (посмертно) — за монографію «Субмікроскопічна і молекулярна організація хлоропластів».

1982

Дудка І.С., Вассер С.П., Бухало А.С. — за цикл робіт «Промислове культивування їстівних грибів».

1983

Калінін Ф.Л., Сарнацька В.В., Поліщук В.Є. — за монографію «Методы культуры тканей в физиологии и биохимии растений».

1984

Процко Р.Ф., Варшавська В.Б., Білецька О.К. — за цикл робіт «Фізіологічні основи стійкості найважливіших сільськогосподарських культур в процесі вегетації і збереження їх урожаю».

1985

Кондратьєва Н.В. — за цикл робіт «Внутривидова морфологічна мінливість, морфогенез і систематика синьо-зелених водоростей».

1986

Коломієць О.Д. — за монографію «Биосинтез белков и радиационные процессы в клетке».

1987

Гудков І.М. — за монографію «Клітинні механізми післярадіаційного відновлення рослин».

1988

Шеляг-Сосонко Ю.Р. — за цикл робіт, присвячених питанням екології, ценопопуляційної структури, ценогенезу, охорони неморальних лісів Європейської частини СРСР.

1989

Головко Е.А., Кочубей С.М. — за цикл робіт, присвячених розробці фізіолого-біофізичних основ продуктивності рослин.

1990

Балашов Л.С., Боговін А.В., Соломаха В.А. — за цикл робіт «Розробка принципово нової типології районування, агротехніки та еколого-фітоценотичних стратегій багаторічних трав для створення, випробування і впровадження в лукове господарство України високопродуктивних та стійких фітоценозів».

1991

Шматько І.Г., Шведова О.Ю., Григорюк І.П. — за цикл робіт «Водообмін та посухостійкість рослин».

1992

Гуляєв Б.І., Митрофанов Б.О., Гойса М.І. — за цикл робіт «Фотосинтез, продукційний процес та продуктивність сільськогосподарських культур».

1993

Ткачук К.С. — за цикл робіт «Водний і сольовий обмін рослин».

1994

Дідух Я.П., Бурда Р.І. — за цикл робіт «Рослинний покрив і флора півдня України та їх антропогенна трансформація».

1995

Сіренко Л.Я., Черевченко Т.М. — за цикл праць «Біологія розвитку та вирощування рослин в контрольованих умовах».

1996

Масюк Н.П. – за роботу «Еволюційні аспекти морфології екваторіальних водоростей».

1997

Протопопова В.В., Новосад В.В. – за серію праць «Теоретичні та прикладні аспекти природної диференціації та синантропізації спонтанної флори України».

1998

Старченков Ю.П., Нічик М.М., Коць С.Я. – за цикл робіт «Фізіолого-біохімічні особливості симбіотичних взаємовідносин бобових рослин і нових штамів бульбочкових бактерій».

1999

Мусієнко М.М., Брайон О.В., Таран Н.Ю. – за цикл робіт «З'ясування адаптаційного синдрому рослин за структурно-функціональними маркерами стресового стану організму, агро- та фітоценозів».

2001

Яворська В.К., Драгатов І.В., Троян В.М. – за цикл робіт «Функціонування аденілатциклазної та гормональної системи в рослинній клітині».

2003

Дмитрієв О.П. – за цикл робіт «Сигнальні системи імунітету рослин».

2005

Мережинський Ю.Г., Мордерер Є.Ю., Шваргау В.В. – за цикл робіт «Фізіологічні механізми регуляції вибіркової фітотоксичності гербіцидів».

2007

Кунах В.А., Лебеда А.П., Собко В.Г. – за цикл робіт «Фіторесурси України: раціональне використання та біотехнологія».

2010

Кірізій Д.А., Шадчина Т.М., Стасик О.О. – за цикл праць «Наукові основи оптимізації фотосинтезу та підвищення продуктивності рослин у змінних умовах довкілля».

2013

Гелюта В.П., Кондратюк С.Я., Терек О.І. – за цикл праць «Порівняльні дослідження молекулярно-біологічних та фізіологічних процесів грибів та вищих рослин».

Премія імені В.М. Хрущова

1999

Шидловський А.К., Липківський К.О., Федій В.С. – за цикл робіт «Розвиток теорії електричних кіл з вентилями

та створення на її основі нових технічних засобів корекції параметрів електричної енергії».

2001

Яндутьський О.С., Буткевич О.Ф., Левітський В.Г. — за цикл робіт «Елементи теорії та методи побудови систем інформаційного забезпечення та управління режимами електричних мереж».

2003

Кулик М.М., Костюківський Б.А. — за цикл робіт «Дослідження та оптимізація напрямів перспективного розвитку електроенергетичної системи України».

2005

Шидловська Н.А., Самойленко В.Г. — за серію праць «Дослідження нелінійних електричних кіл аналітичними методами».

2007

Божко О.Є. — за цикл наукових праць «Нові результати теорії електромагнітних віброзбуджувачів і нові ефекти в них».

2010

Щерба А.А., Кондратенко І.П., Резинкіна М.М. — за цикл наукових праць «Моделювання та аналіз електромагнітних процесів в енергетичних і технологічних системах».

2013

Антонов О.Є., Кіреєв В.Г., Петухов І.С. — за серію праць «Розробка наукових засад створення ефективних магнітоелектричних машин з декількома ступенями свободи обертання ротора».

Премія імені Д.Ф. Чеботарьова

2010

Коркушко О.В., Хавінсон В.Х., Шатило В.Б. — за монографію «Пинеальная железа: пути коррекции при старении».

2013

Ахаладзе М.Г., Кузнецова С.М., Лішневська В.Ю. — за цикл праць «Нові підходи до діагностики, профілактики та лікування цереброваскулярної та кардіоваскулярної патології».

Премія імені Д.І. Чижевського

1999

Нічик В.М. — за цикл наукових праць «Діяльність і філософія Петра Могили».

2001

Кримський С.Б. — за монографію «Філософія як шлях людяності та надії».

2003

Губерський Л.В., Андрущенко В.П., Михальченко М.І. — за монографію «Культура. Ідеологія. Особистість.»

2005

Конверський А.Є. — за монографію «Теория и ее обоснование».

2007

Рудич Ф.М., Кудряченко А.І., Храмов В.О. — за цикл наукових праць «Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичний і прикладний аспекти».

2009

Ярошовець В.І., Саух П.Ю., Єременко О.М. — за цикл праць з методології історії філософії.

2012

Рижко Л.В. — за монографію «Топологія науки».

Премія імені О.Г. Шліхтера

1973

Багрій П.І. — за працю «Динамика и структура общественного производства при социализме (вопросы методологии и анализа)».

1974

Алимов О.М., Федорищева А.М., Савченко А.П. — за колективну працю (у 2-х томах) «Экономика Донбасса» і «Экономика отраслей народного хозяйства Донбасса».

1976

Генсірук С.А. — за цикл робіт «Ліси Українських Карпат та їх використання», «Ялиники Східних Карпат», «Комплексное лесное хозяйство в горных условиях», «Лісові ресурси України, їх охорона і використання».

1978

Паламарчук М.М. — за цикл праць по дослідженню територіальних комплексів і економічної географії Української РСР.

1979

Нижній М.І. — за цикл робіт по вдосконаленню системи оплати праці в колгоспах Української РСР.

1980

Чумаченко М.Г., Заставний Ф.Д., Фінагін В.В. — за цикл праць з питань планування економічного та соціального розвитку територіально-виробничих комплексів і міст.

1981

Ямпольський С.М. — за цикл праць «Економічні проблеми науково-технічного прогресу».

1982

Мамутов В.К., Іванов М.І., Заботіна Р.І. — за цикл робіт «Науково-технічна революція і вдосконалення управління соціалістичним виробництвом».

1983

Долішній М.І., Португал В.М., Семенов О.І. — за цикл робіт з проблем використання трудових ресурсів і удосконалення планування виробництва.

1984

Веденичев П.Ф., Онищенко О.М., Шепотько Л.О. — за цикл робіт «Соціально-економічні проблеми підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва і розвитку аграрно-промислового комплексу».

1985

Александрова В.П., Щербицький Б.В., Яцков В.С. — за цикл робіт «Економічні проблеми науково-технічного прогресу і технічного переозброєння виробництва».

1986

Бакаєв О.О., Яровицький М.В., Костіна Н.І. — за цикл робіт «Створення і впровадження багатопільових імітаційних систем».

1987

Прокопенко М.Д., Амоша О.І., Біренберг Б.М. — за цикл робіт «Вдосконалення управління економікою регіону».

1988

Бєленький П.Ю., Золотарьов А.М. — за цикл робіт «Економічні та організаційні проблеми підвищення ефективності виробництва і якості продукції».

1989

Чухно А.А. — за цикл робіт з актуальних проблем політичної економії соціалізму.

1990

Білорус О.Г., Єрмошенко М.М., Панченко Є.Г. — за цикл робіт «Формування концепції інтегрованої системи управління народним господарством».

1991

Геєць В.М. — за цикл робіт «Прогнозування динаміки і структури суспільного виробництва (на матеріалах Української РСР)».

1992

Саблук П.Т., Гайдуцький П.І. — за цикл робіт «Облік, контроль і аналіз у системі економічних відносин і управління сільськогосподарським виробництвом».

Премія імені І.І. Шмальгаузена

1994

Топачевський В.О., Несін В.А., Скорик О.Ф. — за цикл робіт «Гризуни неогену та давнього плейстоцену півдня Східної Європи (систематичний, історико-фауністичний, біостратиграфічний та палеогеографічний аналіз)».

1995

Корнюшин В.В., Смогоржевська Л.О., Іскова Н.І. — за серію праць «Паразитичні черви птахів України (проблеми систематики, сучасне поширення та екологія)».

1996

Зайцев Ю.П. — за серію праць «Сучасний стан та зміни в екологічній системі Чорного моря».

1997

Ковтун М.Ф., Лихотоп Р.Й. — за цикл робіт «Порівняльна анатомія, ембріологія і еволюція рукокрилих».

1998

Рековець Л.І., Двойнос Г.М., Харченко В.О. — за серію праць «Еволюція ссавців і еколого-морфологічні особливості їх паразитів в антропогені».

2000

Францевич Л.І., Гайченко В.А., Крижанівський В.І. — за цикл робіт «Вплив Чорнобильської катастрофи на тваринний світ».

2002

Романенко В.Д., Кріт Ю.Г., Соломатіна В.Д. — за цикл робіт «Екологічні основи біотехнологій відтворення риб і безхребетних в аквакультури».

2004

Аністратенко В.В., Довгаль І.В., Корнюшин О.В. (померт-но) — за цикл робіт «Проблеми еволюції водних безхребетних (найпростіших та молюсків)».

2006

Гаєвська А.В. — за цикл робіт «Монографічні довідкові видання про паразитів та хвороби риб».

2008

Черней Л.С., Федоренко В.П. — за серію наукових праць «Жуки — чорнотілки фауни України, їх морфологічні особливості та методи захисту від них».

2011

Афанасьєв С.О., Гончаренко Н.І., Долинський В.Л. — за цикл праць «Раритетна іхтіофауна як показник екологічного стану річок України».

Премія імені Ф.І. Шміта

2010

Врочинська Г.В. — за працю «Українські народні жіночі прикраси XIX — початку XX століть».

2013

Івашків Г.М. — за працю «Декор української народної кераміки XVI — першої половини XX століть».

Премія імені А.В. Шубникова

2004

Єременко В.В., Сіренко В.А., Філь В.Д. — за цикл робіт «Магнітопружні явища у шубниковській фазі надпровідників».

2010

Дюбко С.П., Алексеєв Є.А., Ілюшин В.В. — за цикл робіт «Радіоспектроскопія молекул у міліметровому діапазоні довжин хвиль».

2013

Голуб В.О., Каказей Г.М., Левченко Г.Г. — за цикл робіт «Новітні багатофункціональні магнітні матеріали: від макросистем до наноструктур; властивості та застосування».

Премія імені В.Я. Юр'єва

1965

Зосимович В.П., Панін В.О. — за розробку методики виведення нових поліплоїдних гібридів та впровадження їх у практику.

1968

Кучумов П.В. (помертньо), Ватуля Є.О., Голуб М.О. — за розробку методики міжвидової гібридизації та виведення високоврожайних гібридних міжвидових сортів ярої твердої пшениці «Харківська 46» і «Народна».

1969

Поляков І.М. — за цикл робіт, по дослідженню процесів запилення і запліднення сільськогосподарських рослин, обґрунтуванню нових методів досліджень у цій галузі та застосуванню одержаних даних у практиці гібридизації рослин; за успішне керівництво селекційно-насінницькими роботами Українського науково-дослідного інституту рослинництва, селекції і генетики ім. В.Я. Юр'єва.

1970

Кияк Г.С. — за цикл робіт у галузі рослинництва, селекції і лувківництва; виведення нових районованих сортів озимої пшениці «Галицька», ярої пшениці «Дублянка 4», озимого жита «Львівське», озимого ріпаку «Дублянський», кормових бобів «Коричневі».

1971

Тарасенко Т.Є. — за виведення чотирьох районованих сортів ярого ячменю.

1972

Сергєєв В.О., Косенко Н.Ф. — за розробку генетичних методів селекції та використання гетерозису у промисловому птахівництві.

1973

Харченко К.Д. — за цикл робіт з селекції нових сортів багаторічних декоративних квітникових рослин.

1974

Бржезицький О.П. — за виведення високопродуктивних сортів озимого жита, озимої віки, гречки, люцерни та проса.

1975

Шайтан І.М., Клеєва Р.Ф., Чуприна Л.М. — за роботу по інтродукції і селекції плодкових культур — виведення сортів персика «Дружба», «Рум'яний» і нових форм винограду, абрикоса, волоського горіха, вишні та яблуні.

1976

Ремесло В.М. — за виведення і впровадження у виробництво високопродуктивних інтенсивних сортів озимої пшениці («Іллічівка», «Миронівська-808», «Миронівська-Ювілейна»).

1977

Банникова В.П. — за монографію «Цитоембріологія міжвидової несумісності у рослин».

1978

Вовк П.С. — за роботу «Біологія далекосхідних рослиноїдних риб та їх господарське використання у водоймах України».

1979

Шевцов І.А. — за роботу «Генетичні принципи покращення аутополіплоїдних рослин».

1980

Утеуш Ю.А. — за цикл праць «Селекція, насінництво і нові технології вирощування кормових хрестоцвітих рослин».

1981

Дудик Н.М. — за цикл робіт «Інтродукція та акліматизація бобоцвітих на Україні, морфологія та еволюція плодів і насіння».

1982

Черевченко Т.М., Кушнір Г.П., Майко Т.К. — за цикл робіт «Вивчення біологічних особливостей тропічних орхідей, розробка прийомів їх розмноження та вирощування».

1983

Глеба Ю.Ю. – за цикл робіт «Одержання та вивчення між-трибних парасексуальних гібридів».

1984

Романенко В.Д. – за цикл робіт «Розробка біологічних основ теплової адаптації риб».

1985

Манзюк В.Т., Лук'яненко Н.М., Барсуков П.М. – за виведення і впровадження у виробництво нових високоврожайних комплексно цінних сортів ярового ячменю.

1986

Ященко М.П. – за створення нових високодекоративних сортів квіткових рослин і впровадження їх в зелене будівництво країни.

1987

Тиж Р.М. – за цикл робіт «Створення і впровадження нових високопродуктивних форм і сортів горіха волоського в народне господарство».

1989

Созинов О.О. – за монографію «Поліморфізм білків і його значення в генетиці та селекції».

1990

Стельмах А.Х., Авсенін В.І., Воронін О.М. – за цикл робіт «Генетика типу і засобу розвитку м'якої пшениці».

1991

Лаптев О.О., Котик О.О., Грінченко Б.Х. – за цикл робіт по інтродукції та впровадженню у виробництво нових сортів дерноутворюючих багаторічних трав.

1992

Сідоров В.А. – за монографію «Біотехнологія рослин. Клітинна селекція».

1993

Моргун В.В., Чучмій І.П. – за монографію «Генетичні основи і методи селекції скоростиглих гібридів кукурудзи».

1994

Гринь В.П. (посмертно) – за цикл робіт «Створення високоврожайних і стійких вітамінних сортів овочевих рослин, впровадження їх у сільськогосподарське виробництво України».

1995

Косенко І.С., Мігін В.В., Мороз О.К. – за серію монографій «Лещина древовидная на Украине», «Інтродукція шиповника в лесостепи Украины», «Биология расте-

ний, інтродуцированих в дендропарке «Софиевка», «Корнесобственные розы в лесостепи України».

1996

Кравченко В.А., Андрющенко В.К., Горова Т.К. – за серію праць «Селекційно-генетичні методи створення нових сортів та гетерозисних гібридів овочевих культур».

1997

Зубець М.В., Буркат В.П. – за серію праць «Теоретичне обґрунтування та організація впровадження у виробництво селекційних і біотехнологічних методів використання кращого світового генофонду у скотарстві України».

1998

Глазко В.І. – за цикл праць «Генетика і селекція домашніх тварин».

2000

Клименко С.В., Левенко Б.О., Рубцова М.О. – за цикл робіт «Теоретичні основи нових методів селекції та їх використання у плодівництві».

2002

Блюм Я.Б., Кунах В.А., Лісневич Л.О. – за цикл робіт «Генетичні основи клітинної селекції, інженерії рослин та селекційні білкові маркери».

2004

Чекалін М.М. – за монографію «Генетические основы селекции зернобобовых культур на устойчивость к патогенам».

2006

Рахметов Джамал Бахлул огли, Кириченко В.В., Петренкова В.П. – за цикл робіт «Інтродукція та створення сортів нових високопродуктивних культур для забезпечення сталого розвитку агросфери України».

2008

Глухов О.З., Остапко В.М., Коршиков І.І. – за серію наукових праць «Акліматизація та селекція рослин у техногенно трансформованому середовищі (популяційно-генетичні та еколого-созологічні основи)».

2011

Дубровна О.В., Чугункова Т.В., Лялько І.І. – за цикл праць «Створення нових форм буряків генетичними та біотехнологічними методами».

Премія імені М.К. Янгеля

1977

Нікітін П.І., Светлов П.М. – за цикл праць «Розроблення теоретичних і експериментальних методів дослідження динаміки і міцності конструкцій».

1979

Романенко В.М., Гапунін А.Я., Лихобаба Б.Ф. — за цикл робіт з теорії керування конструкцій нової техніки.

1980

Уткін В.Ф., Макаров О.М. — за цикл праць «Створення зразків нової техніки і освоєння їх у промисловому виробництві».

1981

Сергєєв В.Г., Луковський І.О. — за цикл робіт «Розробка і впровадження методів розв'язання задач динаміки і стійкості керуючих систем».

1982

Будник В.С., Герасюта М.Ф., Грачов В.В. — за цикл робіт «Комплекс теоретичних і експериментальних робіт по забезпеченню створення та експлуатації літальних апаратів».

1983

Пилипенко В.В., Гузь О.М. — за цикл робіт «Дослідження динаміки, стійкості та міцності двигунових приладів».

1984

Антонов О.К. — за створення високоефективної автоматизованої системи управління надважкого транспортного літака з стріловидним крилом.

1985

Григоренко Я.М., Шевченко Ю.М., Іванов І.І. — за цикл робіт «Дослідження напруженості та оптимізація конструкцій складної форми при високих температурах».

1986

Фролов К.В. — за цикл робіт «Розробка методів віброзахисту людини-оператора та моделювання динаміки систем «людина-машина».

1987

Лотарєв В.О. — за цикл робіт по авіаційному моторобудуванню.

1988

Гришин О.Ф., Горбулін В.П., Кудін В.Д. — за роботу «Автоматизація процесів збору, обробки і аналізу результатів вимірів, одержуваних при натурних випробуваннях зразків нової техніки».

1989

Задонцев В.А., Григор'єв Ю.Є., Манько І.К. — за цикл робіт «Забезпечення поздовжньої стійкості замкнених автоколивальних гідромеханічних систем».

1990

Борисенко В.О., Харченко В.К., Санін Ф.П. — за цикл робіт «Високотемпературна міцність тугоплавких і композиційних матеріалів та їх застосування в апаратах космічної техніки».

1991

Коваленко М.Д., Конюхов С.М., Кукушкін В.І. — за цикл робіт «Дослідження термогазодинаміки високоентальпійних потоків і розробка енергетичних установок, що забезпечують високі характеристики літальних апаратів».

1992

Грінченко В.Т., Макаренков А.П., Салтанов М.В. — за цикл робіт «Дослідження структури гідродинамічних полів і рівня гідродинамічних шумів протяжних антен».

1993

Ларін В.Б., Морозов О.Д. — за цикл робіт «Підвищення ефективності оцінок результатів випробувань нової техніки».

1994

Басс В.П., Тимошенко В.І., Шувалов В.О. — за цикл робіт «Розробка експериментально-теоретичних методів та комплексні дослідження з аерогазодинаміки і електроплазмодинаміки об'єктів ракетно-космічної техніки».

1995

Блохін Л.М., Азарсков В.М., Держак С.В. — за цикл науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт «Розробка методології створення оптимальних і модифікація існуючих імітаторів аерокосмічного збуреного польоту і оптимальних систем стабілізації рухомих об'єктів».

1996

Алексєєв Ю.С., Машенко О.М., Негода О.О. — за цикл робіт «Вдосконалення моделей експлуатації космічного ракетного комплексу «Циклон» для забезпечення підтримки його експлуатаційних характеристик і високого рівня надійності в умовах обмеженого виробництва і зменшення кількості пусків ракет-носіїв».

1997

Алпатов А.П., Гудрамович В.С., Переверзєв Є.С. — за цикл робіт «Розробка експериментально-теоретичних методів та дослідження довговічності об'єктів ракетно-космічної техніки».

1998

Богомаз Г.І., Пилипенко О.В., Довгоцько М.І. — за цикл робіт «Розробка теоретико-експериментальних методів дослідження динамічної навантаженості та динамічної

сумісності рідинних ракетних двигунних установок і конструкцій ракет-носіїв космічних апаратів».

1999

Дзюїн В.К., Ісаєнко М.І., Ткаченко В.Д. — за цикл робіт «Створення нової технології обробки та автоматизованого аналізу телеметричної інформації, отримуваної під час пусків ракети-носія «Зеніт».

2001

Кравчук Л.В., Куріат Р.І., Ескін Е.О. — за цикл праць «Методи та результати дослідження несучої здатності теплозахисних та жароміцних покриттів елементів конструкцій аерокосмічної техніки в умовах інтенсивних теплових потоків».

2003

Белецька Н.Г., Заволока О.М., Шептун А.Д. — за цикл робіт «Дослідження сучасних проблем динаміки польоту об'єктів ракетно-космічної техніки».

2005

Поляков М.В., Дронь М.М., Легеза В.С. — за цикл робіт з гідрогазодинаміки та динаміки польоту літальних апаратів.

2007

Слюняєв М.М., Маймур Г.А., Шульга В.А. — за роботу «Вирішення деяких невідкладних глобальних проблем сучасності засобами ракетно-космічної техніки».

2010

Шнякін В.М., Конох В.І., Усатюк Л.М. — за цикл праць «Створення рідинних ракетних двигунів з високими енергомасовими характеристиками».

2013

Дегтярев О.В., Коноваленко О.О., Асюшкин В.А. — за цикл праць «Створення ракетно-космічного комплексу з ракетною-носієм «Зеніт-3Ф» та реалізація космічної місії з радіотелескопом «Спектр-Р».

Премія імені Ф.Г. Яновського

1995

Следзевська І.К. — за цикл робіт «Відновлювальна терапія, диспансеризація та працездатність хворих з артеросклерозом коронарних судин».

1996

Пилипчук М.С., Пилипчук В.М., Подлесних Г.А. — за монографію «Ошибки в диагностике заболеваний легких».

1997

Пелешук А.П., Передерій В.Г., Свінцицький А.С. – за монографію «Гастроентерологія».

2000

Фещенко Ю.І., Мельник В.М. – за монографію «Туберкульоз легень в період епідемії: епідеміологічні, клініко-діагностичні, лікувально-профілактичні та організаційні аспекти».

2010

Регеда М.С., Гайдучок І.Г. – за серію праць «Захворювання органів дихання: етіопатогенетичні механізми їх розвитку та сучасні підходи до діагностики, лікування і профілактики».

2013

Калабух І.А., Хмель О.В., Савенков Ю.Ф. – за монографію «Руководство по хирургии туберкулеза легких».

Лауреати конкурсів на премію за кращу наукову роботу серед молодих учених (1975—2013 рр.)

1975

Білий О.І., Журда О.П., Пашенко М.А. — за роботу «дослідження нових наплавочних матеріалів на основі тугоплавких сполук та їх застосування».

1976

Жилінська В.В., Альошин В.Г. — за цикл робіт «Изучение пентацианидных комплексов железа современными физическими методами»;

Анисовий В.В. — за цикл робіт «Граничные теоремы для случайных процессов и их применение к дискретным системам интегрирования»;

Руда Т.П. — за монографію «Іван Франко — дослідник слов'янського фольклору».

1977

Дмитрієв О.П. — за цикл робіт «Радиосенсибилизаторы растительных клеток»;

Лапшин В.І. — за цикл робіт «К теории нагрева и устойчивости столкновительной плазмы в магнитном поле»;

Бершеда Є.Р. — за монографію «Технічний прогрес і динаміка матеріаломісткості продукції».

1978

Белов Ю.А., Донченко В.С., Лопосов В.М. — за цикл робіт «Розробка та дослідження на ЕОМ класу математичних моделей багато параметричного складного вимірювального комплексу»;

Герасимова Н.М. — за цикл робіт «Деякі питання вимірювання та відтворення гідрофізичних полів океану за допомогою штучних супутників Землі»;

Паламарчук Б.І. — за цикл робіт «Локалізація дії вибуху двофазними середовищами пінистої структури»;

Новосельцев О.В., Дихненко Ю.І. — за цикл робіт «Дослідження, розробка та впровадження силових напівпровідникових перетворювачів інфранизькочастотного діапазону з поліпшеною якістю вихідної енергії»;

Зацни І.Л. — за цикл робіт «Синтез та дослідження властивостей амінокислотних координаційних сполук кобальту з молекулярним киснем»;

Лигун Л.М. — за цикл робіт «Медико-технічні аспекти в моделюванні, діагностиці та лікуванні патології хребта»;

Колодочка Л.О. — за цикл робіт «Екологічні критерії добору перспективних акарифагів»;

Пирожков С.І. — за монографію «Демографические процессы и возрастная структура населения»;

Смолій В.А. — за цикл робіт, присвячених дослідженню проблеми російсько-українських зв'язків, антифеодалного та визвольного руху на Правобережній Україні у XVIII ст.;

Мегела І.П. — за цикл робіт присвячених питанням угорсько-радянських літературних взаєминах, сучасного літературного процесу, історії угорської літератури.

1979

Харламов М.П. — за цикл робіт «Дослідження механічних систем з симетрією»;

Стеглов О.Ф. — за цикл робіт «Дослідження з порівняльної метеорології атмосфер планет»;

Герасименко А.М. — за цикл робіт «Питання розділення сейсмічних сигналів і аналіз деяких інтерференційних систем»;

Коляда Г.Є. — за роботу «Дослідження та розробка універсальних електродів з ільменітовим покриттям»;

Жуйков В.Я., Коротєєв І.Є., Сучик В.Є. — за цикл робіт «Розробка сучасних методів аналізу перетворювальних пристроїв та їх застосування при проектуванні систем електроживлення автономних буйкових станцій»;

Онисько П.П. — за цикл робіт «Нуклеофільне фосфорилування ароматичних систем»;

Ігнатов Р.К. — за цикл робіт «Вивчення значення антигенів НІА системи для приживлення аллотрансплантата при кератопластиці на опікових бльмах і епїтопатогенезу деяких патологічних процесів органу зору»;

Бельський О.Г. — за цикл робіт «Організація трудових колективів у сільському господарстві Української РСР»;

Щербак О.І. — за цикл робіт, присвячений дослідженню організаційно-правових проблем юридичної відповідальності службових осіб;

Ємельянов І.Г. — за цикл робіт «Еколого-морфологічні особливості домінуючих видів мишовидних гризунів біоценозів України»;

Кодак М.П. — за цикл робіт «Проблема психологізму в українській літературі».

1980

Карташов М.В., Канівський Ю.М., Ляшко С.І. — за роботу «Засоби аналізу і оптимізації складних стохастичних систем»;

Мацько М.Г. — за цикл робіт, присвячених експериментальному вивченню бозе-ейнштейнівської конденсації екситонів;

Стефаник Ю.В. — за цикл робіт «Методика вивчення термодинамічних властивостей індивідуальних речовин і її практичне застосування»;

Чувашов Ю.М., Уманський В.П., Ємельянов В.М. — за цикл робіт «Дослідження фізико-хімічних процесів формування й міцності адгезійних сполучень металів з вуглецевими матеріалами та розробка нових способів спайки графіту і кристалів алмазу»;

Лушпенко С.Ф., Москальцев О.В., Цаканян О.С. — за цикл робіт «Створення гібридних методів і обчислювальних засобів типу «ЕОМ-сітка» для розв'язування нелінійних задач теплопровідності»;

Григор'єва Г.С. — за цикл робіт «Синтез та фізико-хімічні дослідження комплексних сполук міді з новими проти-запальними препаратами не стероїдної природи»;

Соколов І.Г. — за цикл робіт «Особливості енергетичного метаболізму метанвикористовуючих бактерій»;

Солуха Б.В. — за цикл робіт «Елементи фізичної етології хребетних тварин».

Дегтярєва В.М. — за цикл робіт по вдосконаленню організації планування і контролю використання нової техніки;

Авер'янов В.Б. — за монографію «Функції і організаційна структура органу державного управління»;

Положій В.І. — за цикл робіт «Концепція героїчної особистості у військовій прозі Юрія Бондарєва».

1981

Протасов І.В. — за цикл робіт «Локальний метод і будова деяких класів топологічних груп»;

Єгоров Б.В. — за цикл робіт «Розвиток теорій електронних станів у магнітних напівпровідниках»;

Ємельянов В.О. — за роботу «Фізико-механічні властивості глибоководних відкладів морів та океанів»;

Кудренко А.В., Роговий М.І., Бабак М.Ю. — за роботу «Проектування проточних частин оптимальної конструкції для потужних парових турбін»;

Капінус Є.І. — за роботу «Електронна структура та фотоніка порфіри нових молекул»;

Тукало М.А., Васильченко І.Г. — за роботу «Розшифровка первинної структури РНК^{леї} з молочної залози корів»;

Харченко Т.А. — за цикл робіт «Дрейсена в штучних водотоках, її біологія та ліквідація біоперешкод які виникають».

Лакиза-Сачук Н.М. — за цикл робіт «Сучасні проблеми демографії сім'ї»;

Віднянський С.В. — за монографію «Консолідація профспілкового руху в Чехословаччині 1969—1975 рр.»;

Брицин В.М. — за цикл робіт «Питання функціонування російської мови як мови міжнаціонального спілкування народів СРСР. Порівняльний синтаксис російської та української мов».

1982

Мосєнков В.Б., Парасюк І.О. — за цикл робіт «Періодичні, квазі- та майже періодичні розв'язки диференційних рівнянь»;

Монарха Ю.П. — за цикл робіт «Дослідження двовірних електронних систем на поверхні рідкого гелію»;

Шаталов М.М. — за цикл робіт «Дайки Приазов'я та їх металогенічне значення»;

Девін Л.М. — за цикл робіт «Розробка методики та дослідження тріщиностійкості твердих сплавів та надтвердих матеріалів, призначених для оснащення бурового інструменту»;

Баранов О.І., Даниляк С.М. — за роботу «Дослідження і розробка електронного зварювального тренажера»;

Кузьмінський Є.В. — за цикл робіт «Вивчення термоелектричних явищ в електрохімічних системах з розплавленими і водними електролітами»;

Медведь Л.В. — за цикл робіт по вивченню структурної організації молекул фібриногену;

Протасов О.О. — за цикл робіт «Екологія зооперифітоку водойм-охолоджувачів ТЕС і АЕС»;

Конищева Н.Й., Тараш Л.І., Інякін В.М. — за цикл робіт «Теоретичні основи і досвід використання програмно-цільового методу в управлінні науково-технічним прогресом на рівні регіону»;

Головаха Є.І. — за монографію «Структура групповой деятельности. Социально-психологический анализ»;

Пашенко Є.М. — за цикл робіт «У братерському єднанні. Українська література, фольклор і мистецтво у міжслов'янських взаєминах».

1983

Черніков М.С. — за цикл робіт «Нескінченні факторизовані групи»;

Хрупа В.І. — за цикл робіт «Дослідження впливу пружної деформації на динамічне розсіювання рентгенівських променів у реальних кристалах (з дефектами структури)»;

Шебалін Б.Г. — за цикл робіт «Вивчення умов синтезу ряду поширених і рідкісних мінералів та дослідження їх інфрачервоних спектрів»;

Павлін О.С., Дишленко О.Т., Продан С.К. — за створення машинами нового типу для інерційного зварювання тертям жароміцних, інструментальних та конструкційних сталей;

Кириленко О.В., Оробець Ю.М., Рункович В.В. — за розробку методів і алгоритмів параметричного синтезу електромагнітних вимірювальних перетворювачів струму, призначених для роботи в сталих перехідних режимах;

Прокопенко В.А. — за цикл робіт «Вивчення фізико-хімічних і реологічних властивостей оксидовмісних дисперсних систем»;

Вронський О.А. — за цикл робіт «Функціональна морфологія водних ссавців»;

Мельничук М.О. — за монографію «Производственные мощности промышленности: методы статического изучения»;

Кубко Є.Б. — за монографію «Основное звено управления капитальным строительством»;

Зернецька О.В. — за монографію «Австралийский социальный роман 30-х годов XX в.».

1984

Войцеховський С.О., Кузьмін А.В., Шульженко В.Б. — за цикл робіт «Обчислювальний експеримент при розв'язанні задач математичної фізики і дослідженні складних радіотехнічних систем»;

Кроль В.О. — за цикл робіт «Нестационарные газодинамические процессы и генерация рентгеновского излучения в астрофизических системах»;

Демишев С.Г. — за цикл робіт «Чотиривимірний аналіз гідрофізичних полів океану на основі чисельної вихоророздільної моделі»;

Левітас В.І., Шестаков С.І., Лещук О.О. — за цикл робіт «Моделирование физико-механических процессов, протекающих в аппаратах высокого давления для синтеза надтвердых материалов»;

Карасинський О.Л., Мірфайзієв О.М. — за цикл робіт «Принципы побудови швидкодіючих засобів вимірювання показників якості електроенергії трифазної мережі»;

Павліщук В.В., Бойко О.М., Кольчинський О.Г. — за цикл робіт «Тетраазамакроциклічні комплекси міді, цинку і паладію»;

Новохатній В.В. — за роботу «Доменная организация молекулы плазматогену»;

Радченко В.Г. — за цикл робіт «Фауна і екологія бджолиних — запилювачів рослин та їх практичне використання»;

Бажал Ю.М. — за монографію «Измерение эффективности новой техники»;

Лісовенко Н.Я. — за монографію «Філософія релігії Марбургської школи неокантианства»;

Гриценко П.Ю. — за цикл робіт з актуальних питань лексикології української мови.

1985

Андрієвський В.В. — за цикл робіт «Геометрична будова континуумів та прямі теореми конструктивної теорії функцій»;

Лаврентович О.Д. — за цикл робіт «Виявлення і дослідження структур типу монополя у рідких кристалах»;

Кир'яков П.О. — за цикл робіт «Дослідження гідрогеологічних особливостей гірського Криму і прилеглої шельфу»;

Зауличний Я.В. — за цикл робіт «Вивчення електронної будови та природи хімічного зв'язку метастабільних фаз високого тиску»;

Березніков В.П., Писаренко А.П., Сметана С.І. — за роботу «Методи побудови та організації структури проблемно-орієнтованих аналогових систем автоматизації формування засобів професійної підготовки оперативного персоналу енергопідприємств»;

Орлик С.М. — за цикл робіт «Каталізатори та кінетичні закономірності процесу окислення оксиду вуглецю»;

Максєв О.Ф., Скиба В.В., Стадник В.Я. — за розробку та клінічне застосування ендovasкулярної лазерної терапії та сорбційної детоксикації печінкової недостатності»;

Лінник П.М. — за цикл робіт «Форми міграції металів та основні закономірності їх перетворень природних водах»;

Головатий С.П. — за монографію «200-мильна економічна зона у Світовому океані»;

Малишева Н.Р. — за монографію «Охорона оточуючого середовища від шумового впливу (правові та організаційні питання)»;

Склярєнко Г.Я. — за цикл робіт «Актуальні питання розвитку українського радянського монументально-декоративного мистецтва».

1986

Жогов Г.В., Катеринчук Л.Г., Колтун О.Я. — за цикл робіт «Настроювані документальні інформаційні системи: математичні моделі, алгоритми, програмне забезпечення»;

Михайлова Л.Є. — за цикл робіт «Дослідження сортового упорядкування у двокомпонентних металевих розплавах»;

Крочук В.М. — за цикл робіт «Кристаломорфологія і генетичні особливості мінералів з геологічних утворень України»;

Дідух І.В. — за цикл робіт «Методи розрахунку довговічності труб на стадії розвитку втомної тріщини»;

Лабузов О.Є., Борщов П.І., Лежосв Р.С. — за роботу «Прецизійні вимірювання електричних величин на основі ємнісних датчиків та компенсаційно-мостових вимірювальних ланцюгів (розробка та дослідження);

Хоткевич А.Б., Гужова С.В., Фокін А.А. — за цикл робіт «Дослідження в ряду каркасних сполук»;

Потебня Г.П., Уманський В.Ю., Траховський О.М. — за цикл робіт з вивчення канцерогенезу;

Пилецька І.В., Ястребцов А.В. — за цикл робіт «Екологія і внутрішня морфологія кліща *Varroa Jacobsoni* — паразита медоносних бджіл»;

Іванов О.В., Івашечкіна О.А., Лях О.В. — за цикл робіт з аналізу використання виробничих ресурсів;

Гуржій О.І. — за цикл робіт «Соціально-економічний розвиток і класова боротьба на Україні в другій половині XVII — XVIII ст.»;

Гундорова Т.В. — за монографію «Інтелігенція і народ в повістях Івана Франка 80-х років».

1987

Басмат О.С. — за цикл робіт «Нестационарний рух твердих тіл циліндричної та сферичної форм у в'язкій рідині, що стискається»;

Кучеров В.А. — за цикл робіт «Багатокомпонентні симетричні ахроматичні фазові пластинки»;

Федорин Я.В. — за цикл робіт «Тектоно-магматичні структури і рудоносність Мармароського масиву (північно-західна частина)»;

Пентюк Б.М. — за цикл робіт «Розробка і впровадження прогресивних способів і устаткування вібропресування заготовок з вогнестійких і керамічних порошків»;

Голуб А.П., Ігнатченко А.А., Максимович М.О. — за цикл робіт «Інтегральні методи математичного моделювання і машинні засоби для реалізації обернених операторів в системах дослідження та контролю енергетичних об'єктів»;

Іноземцев А.М., Крилов В.А., Титов В.Є. — за роботу «Стабільні катіон-радикали (будова, властивості, реакційна здатність)»;

Коптелов В.О. — за цикл робіт «Молекулярний механізм кріпошкодження аденілатциклазного комплексу гепатоцитів: зміни функції і структури»;

Бондаренко А.М. — за цикл робіт «Можливості і обмеження керування кінетикою мітозу в рослинних клітинах»;

Погорелова О.А. — за монографію «Екологічна криза в умовах сучасного капіталізму (політико-економічний аспект)»;

Нагребельний В.П. — за цикл робіт «Організація і правове регулювання виробничо-технічного забезпечення у системі агропромислового комплексу»;

Скупейко Л.І. — за монографію «Іван Франко про творчу індивідуальність письменника».

1988

Іванов А.Ф., Федоренко В.В. — за цикл робіт «Одновимірні динамічні системи та їх застосування»;

Литвинчук О.П. — за цикл робіт «Оптичні, електричні, теплові властивості та практичне застосування суперіонних кристалів із структурою флюориту»;

Малюк Б.І. — за цикл робіт «Мантійний магматизм зеленокам'яних поясів фундаменту прадавніх платформ»;

Волошин І.В. — за цикл робіт «Розробка енергозберігаючих технологій відпалу залізних порошоків та спікання деталей із них»;

Матвієнко А.Б. — за цикл робіт «Інтенсифікація тепло- і масообміну в процесі екстрагування сахарози із буряка в електричному полі»;

Солошонко В.А. — за роботу «Дослідження в ряді перфторалкілвмісних карбонільних сполук та карбонових кислот»;

Патон Є.Б., Вудмаська М.І., Живолуп О.М. — за цикл робіт «Стабільність рекомбінантних ниткоподібних фагів МІЗ, які містять фрагмент *gpl II* — *gro BC* оперону *E. Coli*»;

Четверня С.О. — за цикл робіт «Біологічні особливості та порівняльна оцінка діючих речовин ромашки лікарської і ромашки без'язичкової»;

Васильківський Р.О., Ляшенко В.І. — за цикл робіт «Теоретичні основи, досвід і методичне забезпечення розвитку управління промисловим виробництвом»;

Даниленко В.М. — за монографію «Співробітництво СФРЮ з країнами — членами РЕВ»;

Києнко І.О. — за монографію «Сатирична проза Мюріел Спарк».

1989

Наумов О.В., Ориняк І.В., Тороп В.М. — за роботу «Методи оцінки тріщиностійкості відповідальних конструкцій»;

Ківшар Ю.С. — за цикл робіт «Дослідження динаміки нелінійних збуджень у конденсованих середовищах наближеними методами»;

Хоменко В.М. — за цикл робіт «Спектроскопія, кристалохімія та типоморфні особливості забарвлення породотворюючих силікатів»;

Черватюк В.А. — за цикл робіт «Розробка технології електроультразвукового зміцнення деталей із сталей і титанових сплавів»;

Піоро І.Л. — за роботу «Дослідження, розробка та впровадження ресурсозберігаючого обладнання на базі двофазних термосифонів»;

Підгорний А.В., Таланова Г.Г., Чайковська О.О. — за цикл робіт «Поліфункціональні краун-ефіри та їх координаційні сполуки з біметалами»;

Кудкоцева О.В. — за роботу «Вплив фізико-хімічних факторів низькотемпературного консервування на раси дріжджів *Saccharomyces cerevisial*»;

Ситник Ю.М. — за роботу «Розподіл стронцію-90 та цезію-137 в компонентах екосистеми радянської частини Дунаю»;

Полунєв Ю.В. — за цикл робіт «Енергетична криза та посилення валютно-фінансової взаємозалежності у сучасному світі»;

Ричка В.М. — за роботу «Формування території Київської землі (IX — перша третина XII ст.)»;

Микитенко О.О. — за цикл робіт «Синхронна і історико-географічна характеристика традиційного обрядового фольклору народів Югославії».

1990

Горбачик О.С., Кузнецова М.Г. — за роботу «Забезпечення живучості обчислювальних систем»;

Буянов О.В., Росохатий В.К., Пулеметов Д.О. — за роботу «Дослідження нерівноважних процесів у варізонних гетероструктурах та розробка на їх основі нових елементів функціональної електроніки, а також методів їх діагностики»;

Сінчугов О.Ю. — за роботу «Дослідження і розробка стержневих сумішей підвищеної податливості для відливок відповідального значення»;

Гершгорін О.Ю. — за роботу «Математичне моделювання оптимізаційних режимно-технологічних задач при управлінні далеким транспортом газу»;

Демченко А.М. — за цикл робіт «Синтез, властивості та застосування деяких імідозольвмісних гетероциклів з вузловим атомом азоту»;

Гриневич О.Й., Рошупкіна О.В., Дяченко В.Ю. — за роботу «Пошук і вивчення фармакологічних глікозидів і неглікозидних сполук, ефективних для лікування серцево-судинної недостатності»;

Кушнір С.Г. — за роботу «Міжтрибні цитоплазматичні гібриди в сімействі пасльонових»;

Якуша Ю.Г. — за цикл робіт «Проблеми використання закону вартості у соціалістичній економіці»;

Шевченко О.К. — за монографію «Проблема розуміння в естетиці»;

Павленко Ю.В. — за монографію «Ранньокласове суспільство: генезис і шляхи розвитку»;

Ажнюк Б.М. — за серію робіт «Етнокультурний компонент у лексиці і фразеології».

1991

Маймескул В.В. — за цикл робіт «Про швидкість поліноміальної та раціональної апроксимації функцій, що припускають неперервні продовження з заданими властивостями»;

Касілов С.В. — за цикл робіт «Нелокальна теорія циклотронного та черенковського поглинання електромагнітних хвиль у плазмі магнітних пасток»;

Сосенко П.П. — за серію робіт «Кінетична теорія низько-частотних нелінійних явищ у плазмі»;

Соложенко В.Л. — за цикл робіт «Термодинамічний аспект поліморфізму нітриду бору і його фазова Р-Т-діаграма»;

Михалішин Б.Є. — за роботу «Електрогіраційні вимірювачі високої напруги з розширеним діапазоном вимірювань»;

Жалко-Титаренко О.В., Рибак-Акімова О.В., Стрижак П.Є. — за цикл робіт «Комплексоутворення та молекулярна організація як засоби управління властивостями не традиційних редокс-систем»;

Яцула Б.А. — за роботу «Структура геному нового вірусу пташиної саркоми»;

Корнюшин О.В. — за цикл робіт «Анатомічні основи систематики моллюсків над родини Pisidioidea (Mollusca Bivalvia)»;

Вишневський В.П. — за цикл робіт «Теоретичні основи і методичне забезпечення формування ефективного механізму розподілу прибутку»;

Онищук М.В. — за цикл робіт з організаційно-правових проблем науково-технічного прогресу;

Зарицький О.М. — за серію праць «Чеський роман ХХ століття».

1992

Свіщук А.В. — за цикл робіт «Граничні теореми для напівмарковських випадкових еволюцій та їх застосування»;

Солодкий С.Г. — за цикл робіт «Оптимізація адаптивних прямих методів розв'язку оперативних рівнянь»;

Адорська Л.Г. — за роботу «Розробка методів кінематичного аналізу маніпуляційних систем»;

Чубенко М.В. — за роботу «Вплив легування на фазові стани і десорбцію гідридів титану»;

Матвєєва М.О. — за комплекс робіт по дослідженню закономірностей структуроутворення нових типів сплавів у гравітаційному полі, розробці і освоєнню технології центробіжного лиття трубопрокатних валків»;

Гільгурт С.Я., Довганов М.В., Олецкий О.В. — за роботу «Методи та засоби контролю якості електротехнічного об-

ладнання та конструкцій енергооб'єктів по електрофізичних параметрах»;

Сліпченко О.В., Максимов В.В. — за серію робіт «Теоретичні та практичні аспекти розробки екологічно безпечної технології електрохімічного знезараження води»;

Симоненко І.О. — за роботу «Механізми синтезу і властивості позаклітинних лектинів бактерій роду *Bacillus*»;

Чехун В.Ф. — за серію робіт «Нові підходи до підвищення ефективності лікування злоякісних новоутворень»;

Ястребцов А.В. (по смертно) — за цикл робіт «Еволюційна морфологія кліщів»;

Гардашук Т.В. — за монографію «Етологія в системі наук».

1993

Бавула В.В. — за цикл робіт «Будова узагальнених алгебр Вейля та модулів над ними»;

Шеховцов О.В. — за роботу «Дослідження нестационарних аеродинамічних ефектів при польоті комах та птахів»;

Гененко Ю.А. — за цикл робіт «Квазідвимерні магнітні вихри і транспортні властивості шарових надпровідників»;

Скляр І.А., Торопов Є.О. — за цикл робіт «Еволюція дефектної структури твердого тіла в процесі пластичної деформації»;

Дмитрук О.Ю. — за роботу «Історико-ландшафтний аналіз природоохоронних територій міста Києва»;

Авраменко А.О., Шевчук І.В. — за монографію «Теплообмін і гідродинаміка прикриволінійних поверхонь»;

Бордунов А.В., Куліков М.В. — за монографію «Розробка ефективних способів одержання азакраун-ефірів та криптаннів, що вміщують ендо- або екзоциклічні угруповання та фармакофорні фрагменти»;

Мусатов В.І., Щетинський М.І. — за роботу «Дослідження метаболізму і транспортних процесів у клітинних системах методами ЯМР-спектроскопії»;

Васильєва О.В. — за роботу «Зміна функціонального стану аденілат-циклазної системи при серцево-судинній патології»;

Загорднюк І.В. — за цикл праць «Види-двійники та політипічні види нориць»;

Ярош М.В., Семененко Б.А., Козьменко С.М. — за цикл праць з проблеми впровадження механізму платежів за забруднення навколишнього середовища»;

Іванов В.Ф. — за серію робіт «Формалізовані методи дослідження ЗМК»;

Тимченко Л.Д. — за монографію «Шпіцберген: історія та сучасність (міжнародно-правовий аспект)».

Тимоха О.М. — за серію робіт, присвячених побудові прямих методів аналізу та розв'язку нелінійних крайових задач теорії віброакустичної взаємодії поверхневих хвиль;

Назаренко М.В. — за роботу «Питання управління і діагностики процесу грохотіння»;

Кравчук О.Л., Качалова Н.М., Нечипоренко В.М. — за цикл робіт «Надвузькі нелінійні резонанси при випромінюванні газових лазерів»;

Блохіна О.О. — за роботу «Стереоморфологія евтектики в системі Ti-Si»;

Шидловська Н.А. — за роботу «Теоретичне дослідження впливу не лінійності активного навантаження на параметри ланцюгів сталого струму»;

Ющишина Г.М. — за роботу «Кінетичні особливості окислювально-відновних реакцій цитохрому С та низькомолекулярних сполучень в обернених міцелах поверхнево-активних речовин»;

Слатвінська О.А. — за роботу «Активність та особливості фосфоліпази А2 лімфоцитів тимусу та селезінки шурів на ранніх етапах після дії низьких доз іонізуючої радіації»;

Сіренко Ю.М., Сичов О.С., Лукьянова І.С. — за роботу «Нестабільна стенокардія: детермінанти перебігу та резерви терапії»;

Коць С.Я. — за цикл робіт «Фізіологічні особливості взаємодії симбіотрофного і автотрофного азотного живлення люцерни»;

Кушнірович Н.О., Толмачова Г.Ф. — за цикл робіт «Резерви підвищення ефективності виробництва в умовах переходу до ринку»;

Толочко О.П. — за монографію «Філософія української ідеї та європейський контекст: франківський період»;

Задорожний В.Б. — за цикл робіт «Грамматика української мови та акцентології».

Калита Є.О. — за цикл робіт «Сингулярне розв'язання нелінійних еліптичних рівнянь і систем»;

Бородій М.В. — за роботу «Розробка визначальних співвідношень ендокронної теорії пластичності для моделювання навантажування по складних траєкторіях непропорційного циклічного деформування»;

Хижун О.Ю. — за цикл робіт «Вплив формування вакансій та необоротних фазових переходів на електронну структуру 5d-металів»;

Клименко І.В. — за роботу «Нові, що не мають світових аналогів, процеси асиметричної прокатки з генераторним

режимом та пробуксовкою одного з валиків для одержання листів з підвищеними службовими властивостями (теорія, технологія, алгоритм керування);

Маляренко О.П. — за цикл робіт «Математичне моделювання сигналів акустичної емісії»;

Клепко В.В. — за цикл праць «Дослідження фазових переходів, критичних явищ та динаміки молекул в розупорядкованих полімерних системах»;

Малишев В.В., Габ А.І., Фінадорин О.Є. — за цикл праць «Високотемпературний електрохімічний синтез карбідів, боридів і силіцидів тугоплавких металів в іонних розплавах»;

Ломака В.В., Шило О.В. — за цикл робіт «Нейротрансмітерні процеси в гіпоталамусі головного мозку»;

Рева О.М. — за роботу «Порівняльні характеристики біологічних властивостей природних ізолятів бактерій роду *Бациллюс* у зв'язку з перспективою їх використання їх у медичній практиці»;

Вергунов В.А., Іскра І.В. — за цикл робіт «Охорона та збереження водних і земельних ресурсів України»;

Пучков А.О. — за працю «Просторове доквілля теорії архітектури: спроби архітектонічної жестикуляції і культурний контекст»;

Пахаренко В.І. — за роботу «Незбагненний апостол».

1996

Мазорчук В.С. — за цикл робіт «Будова узагальнених модулів Верма»;

Ліщинська Л.Б. — за роботу «Спецобчислювач моментних ознак зображення в системах керування»;

Сидоров М.В.-С. — за роботу «Фільтрація та інтерполяція мережі масового обслуговування з неповною інформацією»;

Кірин Р.С. — за цикл робіт «Наукові основи розробки енергозберігаючих видів аеродинамічно-активних елементів шахтних вентиляційних систем»;

Рева І.Д., Степаньян С.Г. — за цикл робіт «Низькотемпературні інфрачервоні спектри та молекулярна структура компонентів біополімерів»;

Потапенко В.Г. — за роботу «Методика ландшафтно-екологічного аналізу та оцінки території адміністративного району»;

Фальченко Ю.В. — за роботу «Розробка та дослідження процесу ударного зварювання у вакуумі високоміцних сплавів титану»;

Кучинський К.А. — за роботу «Дослідження електромагнітних та температурних полів у масивно-роторних машинах»;

Єгорова А.В. — за роботу «Фосфорилсодержащие лиганды в люминисцентном анализе лантанидов»;

Скрипник Р.Л. — за монографію «Травмы зрительного нерва»;

Вастьянов Р.С., Вихрестюк С.Л., Волохова Г.О. — за цикл робіт «Дослідження механізмів розвитку та припинення різних форм судорожних синдромів і розробка експериментальних методів їх фармакологічної корекції»;

Павличенко П.Г. — за серію праць «Систематика, таксономія та екологія цератозетоїдних кліщів»;

Кресин О.В. — за цикл праць «Мазепинці».

1997

Когут П.І. — за роботу «S-усереднення задач оптимального управління нелінійними розподіленими системами»;

Колесницький О.К. — за роботу «Аналого-цифрові картинні перетворювачі для високопродуктивних паралельних оптоелектронних процесів»;

Філімоніхін Г.Б. — за цикл робіт «Динаміка маятникових автобалансуючих систем»;

Остріков К.М. — за цикл робіт «Нелінійна теорія хвильових збурень у хвиле ведучих структурах: плазма подібне середовище — метал»;

Арїон О.В. — за роботу «Ландшафтний аналіз природоохоронних територій з метою їх оптимізації (на прикладі Державного історико-культурного заповідника «Качанівка»)»;

Хижун О.Ю. — за роботу «Електронна будова метастабільних фаз високого тиску, нестехіометричних сполук та надструктур на основі перехідних металів»;

Карташов О.В., Новожилова М.В. — за серію наукових праць у галузі геометричного проектування;

Домасевич К.В., Пономарьова В.В. — за роботу «Кристалічна інженерія як новий підхід до дизайну макроциклічних координаційних сполук»;

Єгоров О.В. — за роботу «Створення антимікробних засобів, що блокують функцію нуклеїнових кислот (нові підходи і їх реалізація)»;

Ужван В.О. — за серію робіт «Дослідження механізмів скорочення гладеньких м'язів кровеносних судин»;

Гудков Д.І., Мосякін С.Л., Ткач В.В. — за цикл робіт «Екологічні закономірності за умов дії природних та антропогенних чинників»;

Баранов С.В. — за цикл робіт «Економічні та організаційні аспекти підвищення ефективності промислового виробництва»;

Рябцева І.С. — за роботу «Я-концепція та професійна кар'єра жінки»;

Теряєв Д.О. — за роботу «Деомічні апелятиви в українській мові».

1998

Щепанюк Г.В. — за роботу «The convergence of cluster expansion for continuous system with many-body interaction»;

Рогущина Ю.В., Москальова Н.М., Протасова Е.М. — за роботу «Розробка інтелектуальних засобів аналізу даних»;

Криштафович А.А. — за роботу «Взаємодія анізотропних тіл при недосконалому тепловому і механічному контакті»;

Горбар Е.В., Шарапов С.Г., Шовковий І.А. — за цикл робіт «Особливості спонтанного порушення симетрії у системах із зниженою розмірністю та змінною густиною носіїв заряду»;

Плотницький С.В., Безверхнюк Т.М. — за роботу «Автоматизована класифікація і районування агроландшафтних систем з метою оптимізації сільськогосподарського виробництва»;

Зяхор І.В. — за роботу «Розробка технології та устаткування для контактного стикового зварювання оплавленням підводних трубопроводів»;

Сердюк Ю.В. — за цикл робіт «Дослідження міцності та розрядів у газах в умовах неоднорідного нагрівання»;

Шекера О.В. — за роботу «Синтез та дослідження властивостей біосумісних полімерів медичного призначення, які характеризуються різним строком біодеструкції»;

Лазаренко Л.М., Яковенко Л.Ф. — за роботу «Імунорегуляторна роль інтерферону при запальних захворюваннях стафілококової етіології»;

Лук'янець О.О. — за серію робіт «Внутрішньоклітинні механізми регуляції активності кальцієвих каналів вторинними посередниками»;

Драговоз І.В. — за цикл робіт «Розробка теоретичних основ і біотехнології отримання цитокінінового препарату та його використання в рослинництві»;

Бойцун А.С. — за роботу «Платіжний баланс України та його основні тенденції»;

Аркуша О.Г. — за монографію «Галицький сейм: виборчі кампанії 1889 і 1895 рр.»;

Скрипник І.Д. — за роботу «Психологічні аспекти музикознавчої концепції Ернеста Курта».

1999

Скрипник І.І. — за роботу «Якісні властивості розв'язків параболічних рівнянь»;

Можаровський О.М. — за роботу «Модифіковані функції Уолша та їх використання у системах зв'язку»;

Корбут Є.В. — за роботу «Розробка ортопедичного інструменту»;

Мусатенко Ю.С. — за цикл робіт «Декорелюючі перетворення для стиснення та виділення ознак сигналів»;

Щуляренко І.П. — за роботу «Оцінка горизонтальних руслових деформацій та стійкості русел малих і середніх річок басейну Дніпра (в межах України);

Найдюнов С.В. — за роботу «Мікроскопічна теорія та нові мезоскопічні ефекти у джозефсонівських наноструктурах»;

Дехтяренко А.А. — за роботу «Математичне моделювання процесів теплопереносу при напиленні газотермічних покриттів на елементи енергетичного обладнання»;

Андрєєв О.Г., Єрмакова О.П., Дмитренко Ю.В. — за роботу «Апарати мікрофлотаційного та озонфлотаційного очищення природних та стічних вод»;

Жолобак Н.М., Тимошок Н.О., Вольська О.Г. — за роботу «Інтерфероногенні, антивірусні та імуномоделюючі властивості нових індукторів інтерферону I типу»;

Палигін О.О. — за роботу «Вивчення властивостей низькопорогових Ca^{2+} каналів у нейронах центральної нервової системи щурів»;

Корнеєв Д.Ю. — за працю «Дослідження гетерогенності акцепторної частини фотосистеми 2»;

Дейнеко Л.В. — за серію робіт «Наукові засади оцінки розвитку харчової промисловості»;

Гурбик А.О., Іщенко Я.О. — за цикл праць «Актуальні проблеми українського середньовіччя»;

Луцишин О.Б. — за працю «Категорія «літературний розвиток» у науковому трактуванні Івана Франка».

2000

Стусь О.В. — за роботу «Передгаусові випадкові процеси і оцінювання коваріаційних функцій»;

Акименко В.В. — за роботу «Системний аналіз проблеми оцінки і прогнозування техногенного забруднення прикордонного шару атмосфери»;

Данішевський В.В. — за серію робіт «Розробка асимптотичних методів визначення ефективних характеристик композитних матеріалів»;

Шпеник О.О., Рубіш В.В., Фекета Ю.Ю. — за серію робіт «Вивчення властивостей мезонів з врахуванням релятивістських поправок»;

Гришук П.І. — за серію робіт з розробки кількісного аналізу магнітних аномалій в автоматизованому режимі;

Степанюк С.М. — за роботу «Запобігання холодному розтріскуванню при зварюванні високоміцних низьколегованих сталей»;

Сметанкіна Н.В., Угрімов С.В., Долгополова Н.В. — за роботу «Нестационарне деформування багаточарових елементів конструкцій енергетичних машин при імпульсних та ударних навантаженнях»;

Рожнова Р.А. — за роботу «Біологічно активні імпланти на основі здатних до біодеструкції поліуретанів»;

Шишова Ю.В. — за цикл робіт «Дослідження фенотипових особливостей резистентних до дії цисплатину пухлинних клітин»;

Кириченко О.В., Маковецька О.Ю., Серга О.І. — за працю «Біологічно активні речовини як засоби регуляції адаптивних реакцій, інтродукція та використання рослин»;

Жаліло Я.А. — за монографію «Економічна стратегія держави в нестабільних ринкових економічних системах»;

Омельченко І.К. — за монографію «Політична поліція Російської імперії і Україна (середина XIX ст.)»;

Андрущенко М.В. — за працю «Парнас віршотворний. Києво-Могилянська академія і український літературний процес XVIII ст.».

2001

Капустян О.В. — за роботу «Існування та апроксимації глобальних атракторів нелінійних еволюційних рівнянь»;

Бубнов В.В., Номіровський Д.А., Семенов В.В. — за цикл робіт «Сингулярна оптимізація лінійних розподілених систем»;

Волошенюк О.Л., Хорошилов С.В., Храмов Д.А. — за цикл робіт «Дослідження динаміки великогабаритних космічних конструкцій як трансформованих механічних систем»;

Тиберкевич В.С. — за серію робіт «Параметрична взаємодія лінійних хвиль та солітонів огинаючої спінових хвиль з зовнішнім електромагнітним випромінюванням»;

Савчак О.З. — за серію робіт «Особливості будови та умов формування структур-пасток природних вуглеводнів Чорноморського шельфу»;

Жук Г.В. — за роботу «Розробка технології жароміцних сплавів високої якості методом електронно-променевого диспергування розплавів»;

Петергеря Ю.С. — за роботу «Швидкодіючі алгоритми керування напівпровідниковими перетворювачами з ідентифікацією параметрів»;

Пінчук А.О., Лагута І.В., Гаркуша О.М. — за роботу «Хімічна фізика поверхні розділу нанорозмірних гетерогенних кластерно-зібраних систем»;

Колосович І.В. — за цикл робіт «Патогенетичне обґрунтування хірургічного лікування хворих на виразкову хворобу шлунка»;

Михайлюк Т.І., Дарієнко Т.М., Петльований О.А. — за цикл робіт «Водорості заповідних територій України»;

Макаров К.Г. — за серію робіт «Леверидж в економіке»;

Бондарук Т.І., Демченко Н.С., Долженков О.О. — за цикл праць «Історія та сучасні проблеми розвитку цивільно-правових відносин в Україні»;

Легкий М.З. — за працю «Форми художнього викладу в малій прозі Івана Франка».

2002

Загороднюк А.В. — за цикл робіт «Аналітичні відображення на банахових просторах»;

Черніков В.О. — за роботу «Реализация вычислительных операций конечных полей на процессорах цифровой обработки сигналов»;

Зінченко А.В. — за цикл робіт «Методика розрахунку багатозначних стисливих відливних течій»;

Цехмістер Я.В., Чалий К.О. — за роботу «Процеси впорядкування та самоорганізації у флуктуаційних моделях відкритих систем»;

Аністратенко О.Ю. — за цикл робіт «Дослідження з фауни, систематики та еволюції міоцен-пліоценових та рецентних червононогих молюсків України»;

Дубко А.Г. — за роботу «Технологія контактного стикового зварювання оплавленням тонких металевих смуг»;

Кобзар С.Г. — за роботу «Термогазодинаміка складних потоків около криволинейных поверхностей»;

Дяченко А.Г., Прудіус С.В., Якименко О.А. — за роботу «Синтез та дослідження нанорозмірних оксидних матриць з регульованими структурою та хімією поверхні»;

Моїсєєва Н.М., Оченашко О.В. — за серію робіт «Перспективи лікування печінкової недостатності шляхом трансплантації стовбурових та диференційованих клітин»;

Нижник Т.П., Арсан В.О., Пасічна О.О. — за цикл робіт «Адаптивні реакції рослин і тварин за дії стрес-факторів»;

Морозов В.С. — за роботу «Європейський досвід регулювання іноземних інвестицій»;

Пархоменко Н.М., Серьогіна С.Г., Беніцький А.С. — за цикл праць «Інститут конституційного ладу України та його гарантії»;

Скопненко О.І. — за працю «Берестейсько-пинські говірки: генеза і сучасний стан».

2003

Лиманський Д.В. — за роботу «Про умови підпорядкованості для систем мінімальних та максимальних диференціальних операторів у просторах $L^p(\Omega)$ »;

Ольховська Ю.В. — за роботу «Методологія управління процесами експертного узгодження та експертної побудови моделей переваг»;

Авдюшина О.В., Качан Ю.Б. — за цикл робіт «Розробка методів дослідження двовимірного напружено-деформованого стану тіл з отворами, включеннями та тріщинами»;

Польшин С.О. — за цикл робіт за дослідження квантових систем (квантові поля у викривлених просторах та когерентні стани для атома водню)»;

Грінченко О.В. — за серію робіт «Порівняльний аналіз основних етапів формування та епох мінералізації Українського щита та його найбільш типових зарубіжних аналогів. Перспективи щодо пошуків та розвідки родовищ корисних копалин»;

Рагнер М.А. — за серію робіт «Дослідження сцинтиляційних процесів у неорганічних кристалах з метою покращення їх функціональних характеристик для застосувань у фізиці високих енергій, радіаційному моніторингу та медицині»;

Сисак Р.М., Парус Є.В. — за цикл робіт «Створення методів і систем технічної діагностики та моніторингу електроенергетичного обладнання»;

Герасимюк І.П., Копил С.А. — за роботу «Синтез, сорбційні, електрохімічні та каталітичні властивості нових різновидів активного вугілля»;

Бабенко Н.М. — за серію праць «Вивчення структурно-функціональних властивостей ембріональних нервових клітин в системі *in vivo* та *in vitro*»;

Ємець А.І., Кундельчук О.П., Нипорко О.Ю. — за цикл робіт «Молекулярні та клітинні механізми стійкості рослин до гербіцидів з атнтимітотичною активністю»;

Азарян О.М. — за роботу «Споживчий ринок: становлення та розвиток»;

Малес Л.В., Орлевич І.В., Терн С.О. — за цикл праць «Методологічні проблеми дослідження соціокультурних процесів в Україні XIX — XX ст.»;

Давидова-Біла Г.В. — за працю «Образ автора в ліриці Івана Франка».

2004

Доманов І.Ю. — за роботу «Спектральний аналіз степенів оператора $V_{1,1}$ в соболевському просторі $W_p^k [0,1]$ »;

Біляк В.І. — за серію робіт «Управління транспортними платформами інтелектуальних мереж»;

Кузнецова Н.В. — за цикл робіт «Розрахунок масообміну в електрохімічних системах»;

Фененко Л.І. — за цикл робіт «Структурні і фізичні властивості допованих та композитних полімерних плівок»;

Висотенко Р.О., Стопхай Ю.А., Ренкевич О.В. — за роботу «Моделювання та визначення параметрів референцної геодезичної системи координат для території України»;

Черкез Р.Г. — за роботу «Комп'ютерне проектування функціонально-градієнтних матеріалів і термоелектричних охолоджувачів на їх основі»;

Ховавко О.І. — за роботу «Енергозберігаюча технологія виробництва безвуглецевого залізного порошка»;

Колотілов С.В., Гавриленко К.С., Приходько О.І. — за роботу «Структура, магнітні, окисно-відновні та каталітичні властивості поліядерних комплексів і нанорозмірних оксидів 3d металів»;

Сєвко О.Л. — за серію робіт «Аналіз властивостей дендритних клітин на моделі експериментальної лімфоми»;

Дідик Н.П., Машковська С.П. — за цикл робіт «Алелопатична взаємодія рослин у природних та штучних ценозах»;

Камишанська М.О. — за роботу «Державна власність на сучасному етапі розвитку економіки України»;

Зеленько Г.І., Шевченко О.В., Томазов В.В. — за цикл праць «Особливості модернізаційних процесів в Україні кінця ХХ століття»;

Нога Г.М. — за працю «Звичаї тії з давніх школярів бували..» (Український святковий бурлеск XVII-XVIII століть)».

2005

Кулик О.М., Пилипенко А.Ю. — за цикл робіт «Дослідження неklasичних ймовірнісних систем методами нескінченновимірного стохастичного аналізу»;

Биць О.В., Войцехівська О.В., Косик О.І. — за серію робіт «Аналіз та прогнозування методами математичного моделювання адаптаційних процесів живих систем до дії несприятливих факторів довкілля»;

Бубнова О.А., Бабій К.В., Зайцев М.С. — за роботу «Геомеханічні процеси в гірському масиві в залежності від швидкості переміщення очисного вибою при підземній виїмці вугілля»;

Лашко Ю.А. — за цикл робіт «Непружні зіткнення легких ядер і дискретне представлення в просторі Фока-Баргмана»;

Іванік О.М. — за роботу «Геоморфологічні та фаціальні дослідження окремих сегментів Світового океану»;

Масалов А.О. — за цикл праць «Особливості формування спектрів і каналів релаксації енергії електронних збуджень центрів активації в нанокластерах та об'ємних кристалах $Y_2SiO_5: Pr^{3+}$ »;

Махотіл К.В. — за серію робіт «Короткострокове прогнозування споживання енергії в житлово-комунальному секторі регіону»;

Пацай Б.Д. — за цикл робіт «Вплив нейтронного опромінення та ультразвукової обробки на розсіяння рентгєнівських променів структурними дефектами киснево-містких кристалів кремнію»;

Кобрїна Л.В. — за роботу «Хїмічне формування та властивості композитів на основі уретановмісних полімерів та похідних целюлози»;

Загородний М.І. — за цикл праць «Експериментальне та клінічне обґрунтування доцїльностї застосування кверцєтину в терапїї остеоартрозу»;

Годунько Р.Й. — за серїю робіт «Фауна, таксономїя та екологїя однодєнок (Insecta, Ephemeroptera) Центральної Європи»;

Сторонянська І.З. — за цикл робіт з тематики міжреґіонального співробітництва та внутрїдержавної інтеграції реґіонів України;

Ковальчук А.Т. — за монографїю «Банки. Кредит. Фїнанси: законодавчо-правовий вимір»;

Боньковська О.О. — за працю «Львівський театр товариства «Українська бесїда» 1915-1924».

2006

Кулагїн В.М., Мєдїнець К.С., Миронюк М.В. — за цикл робіт «Топологїчні групи та їх дїї у ергодїчній теорїї і функцїональні рївняння»;

Калинюк Н.А. — за серїю робіт «Математичні моделї та програмне забезпечення для розв'язання задач захисту навколишнього середовища»;

Мельник В.М. — за цикл робіт «Хвильовї процеси в пїдвісі гїроскопа за натурних умов та похибки систем їнерцїальної навігацїї»;

Радченко Т.М., Бокоч С.М., Рассолов С.Г. — за цикл робіт «Фїзична кїнетика та процеси аморфїзацїї в твердих металевих розчинах»;

Брик С.Д. — за роботу «Оптимїзацїя пїдбору абсорбентів для очищення природних та промислових газів від сїрководню»;

Яськів О.І., Гурін С.В., Пригула А.О. — за цикл праць «Розробка нових способів формування багатокомпонентних покриттів на титанових сплавах»;

Сторожєнко М.О., Тишковець О.В. — за роботу «Оцїнка вїбрацїйної мїцностї лопаткового апарата турбомашин з урахуванням конструкцїйних, технологїчних та експлуатациїйних факторів»;

Ладїгїн О.М. — за цикл робіт «Дослїдження процесів формування монокристалїчної структури жаромїцних сплавів на нїкелєвій основї і розробка технологїї отримання робочих лопаток газотурбїнних двигунів»;

Миронюк Т.В., Канцерова М.Р. — за цикл робіт «Функціональний дизайн наноструктурованих каталізаторів редокс-перетворень оксидів азоту та метану»;

Шкотова Л.В. — за серію робіт «Розробка амперометричних біосенсорів для контролю біотехнологічних процесів»;

Мельник В.М., Леськова О.М. — за серію робіт «Фізіолого-біохімічні та генетичні особливості видів роду *Gentiana L.* в природі та в культурі *in vitro*»;

Матвійчук А.В. — за серію робіт «Моделювання економічних систем і процесів»;

Кресін О.В., Миронова М.А., Бочаров Д.О. — за цикл праць з історико-правових досліджень;

Швець А.І., Тихолоз Н.Б., Тихолоз Б.С. — за серію монографічних праць у галузі франкознавства.

2007

Литвин Б.А. — за цикл робіт «Математичне моделювання та оптимізація руху антропоморфних крокуючих систем»;

Галелюка І.Б., Качановська М.С., Сарахан Є.В. — за працю «Портативний флуориметр для експрес-діагностики стану рослин: методи віртуального проектування і результати дослідного використання»;

Баєва Г.І., Бороненко О.І. — за цикл робіт «Дослідження електромагнітопружного стану багатозв'язних середовищ, що знаходяться під впливом зв'язаних механічних, електричних та магнітних полів»;

Семенов А.О. — за цикл робіт «Теорія резонаторів з небажаними втратами»;

Корогода Н.П. — за серію робіт «Геоінформаційне моделювання екомереж»;

Баланецький С.О. — за серію робіт «Квазікристали та апроксиманти в системі Al-Fe-Pd: фазові рівноваги, фазові перетворення і термодинамічна стабільність»;

Дячук О.А., Карпенко Є.Ю., Смаковський Д.С. — за роботу «Методи і засоби математичного та комп'ютерного моделювання процесів в теплонавантажених конструкціях з системами охолодження на теплових трубах»;

Кіценко Ю.О., Танатаров І.В. — за цикл робіт «Взаємодія квазічастинок надплинного гелію та їх проходження через границю розподілу з твердим тілом»;

Родік Р.В., Черенко С.О., Яковенко А.В. — за цикл робіт «Синтез та властивості каліксаренів, функціоналізованих фармакофорними групами»;

Грищенко Н.В. — за серію праць «Дослідження молекулярно-генетичної природи патогенеза спадкових мотосенсорних невропатій»;

Маменко П.М., Михалків Л.М. — за серію робіт: «Формування і функціонування бобово-ризобіального симбіозу за дії біотичних та абіотичних факторів»;

Литвиненко В.М. — за монографію «Малий бізнес у світовій економіці»;

Турченко Г.Ф., Ігнат'єв П.М., Отрошенко І.В. — за цикл праць з історико-краєзнавчих досліджень;

Арендаренко І.В. — за монографію «По дорозі й назустріч (англійська та українська романтичні поезії: порівняльна типологія і поетика)».

2008

Касьянов П.О., Шевченко Г.М. — за серію робіт «Властивості розв'язків еволюційних та стохастичних диференціальних рівнянь і включень у нескінченновимірних просторах»;

Хижняк Т.А., Хохлов Ю.В. — за роботу «Застосування дискретних перетворень в задачах керування та діагностики пристроїв енергетичної електроніки»;

Дякун Р.А., Жорушкіна О.О. — за роботу «Розробка методик визначення особливостей структурних перетворень вугілля під дією високого тиску»;

Зелінський Я.Р., Кудря В.Ю., Шевченко Є.В. — за цикл робіт «Електронно-транспортні процеси в донорно-акцепторних комплексах та молекулярних проводах»;

Пархоменко О.Г. — за цикл робіт «Еволюція голоценових ґрунтів території Середнього Придніпров'я»;

Лотоцький Ю.Л., Михальчук В.Б., Сулим Р.І. — за цикл праць «Створення сучасних методик і засобів виявлення пошкоджень конструкційних матеріалів за сигналами акустичної емісії»;

Вакуленко К.В. — за роботу «Розвиток уявлень про адгезію твердих тіл для вирішення задач підвищення працездатності деталей енергетичного обладнання і різальних інструментів за допомогою захисних покриттів»;

Кальченко О.С. — за роботу «Деградаційні механізми в матеріалах внутрішньокорпусних пристроїв реакторів ВВЕР при опроміненні важкими іонами»;

Мещанінова Н.В. — за роботу «Органічні екстракти як аналітичні форми при екстракційно-атомно-адсорбційному визначенні слідів металів»;

Щувайло О.М. — за серію робіт «Розробка ультрамікробіосенсорів для визначення *ex vivo* та *in vivo* концентрацій деяких важливих метаболітів та нейромедіаторів»;

Уваєва О.І., Павлюченко О.В. — за роботу «Прісноводні молюски України і їх паразити: видовий склад, систематика, екологія, значення для сільського господарства»;

Іванов С.Є. — за цикл праць з проблем управління, планування і оптимізації параметрів національного виробництва;

Дерець В.А., Семчик О.О., Летнянчин Л.І. — за цикл праць «Держава і людина як суб'єкти правових відносин»;

Пономаренко О.В. — за цикл робіт з теоретичної та практичної фонетики італійської мови.

2009

Стасюк С.А., Соколенко І.В., Шидліч А.Л. — за цикл робіт «Дослідження апроксимативних властивостей класів функцій однієї та багатьох змінних»;

Білоус М.В. — за серію робіт «Чисельне дослідження напружено-деформованого стану просторових тіл з прошарками зосереджених мас»;

Кладун О.А. — за роботу «Хвильові задачі гіроскопічного інтегратора лінійних прискорень та похибки виведення ракет-носіїв»;

Момот А.І. — за цикл робіт «Ефективна взаємодія мікрочастинок у запыошеній плазмі»;

Луцьов Є.Г. — за роботу «Застосування дрейфтерних технологій в оперативній океанографії і метеорології»;

Бубликов Ю.О. — за цикл праць «Розробка складу та технології виробництва низьколегованих конструкційних сталей з карбонітридною наноструктурою»;

Блінов І.В., Лук'яненко Л.М., Стелюк А.О. — за роботу «Використання методів штучного інтелекту і апарату нечіткої логіки для розв'язання задач запобігання та ліквідації аварійних ситуацій в електроенергетичних системах»;

Стеценко Д.О. — за цикл робіт «Дослідження балансового розподілу та міграції важких металів і радіонуклідів у лісових екосистемах зон впливу об'єктів паливно-енергетичного комплексу України та місць зберігання радіоактивних відходів»;

Строюк О.Л., Раєвська О.Є., Швалагін В.В. — за роботу «Розмірні ефекти в напівпровідниковому нанофотокаталізі»;

Білий Р.О. — за серію робіт «Виявлення маркерів загибелі клітин»;

Крохмаль І.І. — за серію праць «Інтродукція та селекція *Нemegocallis hybrida hort.* на південному сході України»;

Ларікова Т.В. — за працю «Вплив управлінського обліку на підвищення ефективності діяльності банків»;

Медицький І.Б., Мірошніченко А.М. — за цикл праць в галузі земельного права та кримінології;

Мех Н.О. — за серію монографічних праць та статей у галузях когнітивної лінгвістики та лінгвокультурології.

Берштейн О.О., Стрілець О.В. — за цикл робіт «Теорія зображень *-алгебр та її застосування»;

Білецький Б.О., Ржепецький С.С., Гупало М.А. — за серію робіт «Ефективні байєсівські процедури розпізнавання складних об'єктів»;

Двірний О.І., Денисенко В.С., Слинко В.І. — за роботу «Стійкість руху механічних систем з неточними значеннями параметрів при ударних діях»;

Шевченко С.М., Юзефович О.І., Лужбін Д.А. — за цикл робіт «Нові квантові та розмірні ефекти в надпровідних мезоскопічних структурах»;

Миرونцов М.Л. — за серію робіт «Розробка апаратурно-методичного комплексу електричного та індукційного каротажу для підвищення точності і надійності геофізичного дослідження свердловин на нафту та газ»;

Ляпіна К.В. — за цикл праць «Розробка технологічних основ виготовлення пористих і порошкових металевих матеріалів методом їх вакуумного осадження у парі галогенідів лужних металів»;

Мосенцова Л.В., Грудінкін В.М., Іванюк В.А. — за роботу «Методи і засоби модельної підтримки процесів створення інформаційно-вимірювальних і керуючих систем силових установок енергетичного призначення»;

Лавінський Д.В., Ромашов Ю.В., Соболев В.М. — за серію праць «Методи оцінювання міцності прес-форм і контейнерів для упаковки радіоактивних відходів АЕС та стінок вакуумних камер для виводу частинок з прискорювачів»;

Студзинський С.Л. — за цикл робіт «Полімерні напівпровідні композиції для застосувань фотоніки та інформаційних технологій»;

Гармашева І.Л., Полтавська О.А. — за серію робіт «Таксономічне положення і біологічна активність молочнокислих і біфідобактерій»;

Корнійчук Н.М., Шелюк Ю.С. — за цикл праць «Водоростеві угруповання басейну р. Тетерів»;

Дашевська О.В. — за монографію «Геоекономічні пріоритети України (синергетичний підхід)»;

Протасова В.Є., Письменський Є.О., Гриняк А.Б. — за цикл праць «Проблеми вдосконалення правових інститутів в Україні»;

Гаврилюк Н.І. — за працю «Український поліметричний вірш».

Чайковський А.В. — за серію робіт «Абстрактна задача Коші для диференціальних рівнянь з необмеженим операторним коефіцієнтом»;

Риженко Т.М., Будник В.М., Закорчений О.В. — за цикл робіт «Розробка елементів технології надчутливої СКВІД-магнітометрії для медико-біологічних застосувань»;

Ковалець О.Я. — за цикл робіт «Певність і надійність виявлення, класифікації і визначення місцезнаходження цілі засобами інерціальної навігації при маневруванні вогнем і рухом на марші»;

Возняк Ю.В., Прокоф'єва О.В., Овсянніков О.В. — за цикл робіт «Нові методи отримання об'ємних наноструктурних матеріалів, засновані на використанні інтенсивної пластичної деформації, та розвиток методів їх атестації»;

Алексєєв Д.В. — за серію робіт «Математичне моделювання течій, перенесення забруднення та донних відкладів на північно-західному шельфі Чорного моря в штормових умовах»;

Віщок Ю.Ю., Мельник О.О., Хмільярчук О.І. — за цикл праць «Технологія отримання і фінішна обробка підшипникових матеріалів для екстремальних умов роботи»;

Бурова З.А., Декуша О.Л. — за роботу «Комплекс сучасних теплотричних засобів для забезпечення заходів з енергозбереження у житлово-комунальному господарстві України»;

Бондаренко М.В. — за цикл робіт «Взаємодія швидких заряджених частинок із зігнутими тонкими кристалами»;

Андрюшина О.С. — за роботу «Створення нових біологічно активних поліуретансечовин, модифікованих фолієвою кислотою, як покриттів для лікування ран та опіків»;

Галицький В.А. — за цикл робіт «Архітектоніка генної мережі диференціації клітин та роль інтерферуючих РНК у її функціонуванні»;

Волкогон М.В., Мельник В.М., Данченко М.М. — за цикл праць «Вивчення молекулярно-біохімічних механізмів адаптації рослин до стресових чинників»;

Леонов С.В., Савченко Т.Г., Олексіч Д.В. — за серію робіт «Теоретико-методологічні засади формування інвестиційного потенціалу банківської системи та оцінки вартості банківського бізнесу»;

Бусуйок Д.В., Старовойтова Ю.Г., Навроцька В.В. — за цикл праць «Проблеми реалізації кримінального і земельного законодавства в Україні»;

Сквіра Н.М. — за працю «Проблеми поезики другого тому «Мертвих душ» Миколи Гоголя».

2012

Дарійчук І.В., Перестюк М.М. — за монографію «Випадкові процеси з просторів Орліча»;

Соколов А.М., Провотар О.О. — за цикл робіт «Методи рандомізованої обробки великих обсягів даних та інтелектуалізації розв'язування задач нанофармакології»;

Марущак П.О., Окіпний І.Б., Сорочак А.П. — за роботу «Діагностика механізмів руйнування високонавантажених елементів конструкцій»;

Маркович Б.М. — за цикл робіт «Квантово-статистичний опис властивостей неперехідних металів з поверхнею поділу»;

Западнюк С.О. — за монографію «Міграції населення України: передумови, динаміка та наслідки розвитку»;

Окрепкий Ю.С., Лясота І.М., Долінська І.Я. — за цикл праць «Методи діагностування стану і живучості елементів конструкцій та їх зварних з'єднань за високих температур і змінних навантажень»;

Нетлюх О.П., Панов А.В., Фургат Ю.О. — за роботу «Методи та засоби підвищення ефективності професійної діяльності операторів АСК енергетичних об'єктів»;

Кіпоренко Г.С. — за роботу «Експлуатаційна безпека трубопровідних систем атомних електростанцій та її нормативне забезпечення»;

Юрженко М.В., Левченко В.В. — за роботу «Створення та дослідження нанокомпозитних матеріалів нового покоління для новітньої полімерної електроніки»;

Сергєєва Ж.Ю., Іваниця Т.В., Крилова К.Д. — за серію робіт «Фагово-плазмідні взаємовідносини в дефектній полілізогенній системі *Erwinia carotovora*»;

Лях А.М. — за цикл праць «Новий методичний підхід в оцінці морфометричних характеристик, біомаси і продукції одноклітинних водоростей»;

Харламова Г.О. — за цикл робіт «Оцінка інвестиційного потенціалу України»;

Шамара О.В., Буткевич С.А. — за серію праць з правових проблем забезпечення національної безпеки України та боротьби з тероризмом;

Барабаш М.М. — за працю «Номеносфера поезії Івана Франка (поетика заголовків, присвят, епіграфів)».

2013

Храбустовський А.В., Манько С.С. — за цикл робіт «Асимптотичні й аналітичні методи дослідження спектральних характеристик диференціальних операторів»;

Міхнєва Г.П., Стеля І.О. — за цикл робіт «Розробка методологічних та математичних засад інформаційних технологій широкого призначення»;

Бурков А.О., Лещинський С.О., Хворостян Л.В. — за роботу «Удосконалення елементів анкерного кріплення гірничих виробок вугільних шахт»;

Дорошкевич О.С. — за цикл робіт «Розмірні електрокінетичні явища в нанопорошкових дисперсних системах на базі двоокису цирконію»;

Безрук К.О. — за роботу «Геохімія ртуті у підземних водах геологічних структур північно-західної частини Донецької складчастої споруди»;

Винар В.А., Гвоздецький В.М., Ступницький Т.Р. — за цикл праць «Розробка нових газотермічних покриттів для відновлення та підвищення властивостей металевих поверхонь, які експлуатуються в умовах тертя і корозії»;

Шевченко Р.О. — за роботу «Управління електрокінетичними процесами для попередження і подолання аварій при бурінні свердловин на нафту та газ»;

Золкін І.О., Медведєв Ю.О., Стоколос М.О. — за серію робіт «Розробка та удосконалення технічних засобів для комплексного радіоекологічного моніторингу навколишнього середовища»;

Шульга Т.Ф., Салей А.А. — за роботу «Електроізоляційні склопокриття для маловуглецевої сталі та алюмінію»;

Шипшина М.С. — за цикл робіт «Синаптична передача сомато-сенсорного сигналу з периферії в ЦНС в умовах *in vitro*»;

Балашов І.О. — за серію робіт «Наземні молюски України: поширення, стан популяцій, охорона»;

Калмиков Д.О., Скулиш В.Є., Уварова О.О. — за серію праць «Проблеми підвищення ефективності правозастосування в Україні»;

Дяків В.М. — за монографію «Фольклор чудес» у піддядьській Україні 1920-х років».

Лауреати конкурсів на премію за кращу наукову роботу серед студентів вищих навчальних закладів (1976—2013 рр.)

1976

Хорозов О.А. — за працю «Доменная структура в неоднородном размагничивающем поле и её влияние на магнитостатические волны»;

Цихановський В.К. — за роботу «Метод конечных элементов в задачах статики воздухоопорных оболочек»;

Радишевський Р.П. — за роботу «Леся Українка в післявоєнному польському літературознавстві».

1977

Толстуха Т.О. — за роботу «Синтез, реакції та конфірмаційний аналіз в ряду пірназолінів»;

Чичкань Т.П. — за роботу «Исследование морфологии и кинетики роста аустенитокарбидных колоний при науглероживании сплава железо-молибдена»;

Головін В.І. — за роботу «XXV з'їзд КППС про продуктивну силу науки в умовах розвинутого соціалізму».

1978

Львов В.А. — за роботу «Утворення дисипативних структур при дифузії в рідині, що знаходиться в полі тяжіння»;

Шиманська Г.Ю., Шияновський С.В. — за цикл робіт з фізики рідких кристалів;

Зінько Ю.В. — за роботу «Геоморфологічні прередумови розвитку, сучасний стан і прогноз площинної та лінійної ерозії верхньої частини басейну р. Кучурган»;

Чумін Г.В. — за роботу «Дослідження термодинамічних властивостей системи V-Ni і розробка технології одержання рідкісноземельних сплавів на основі нікелю вакуумно-термічним способом»;

Струневич Є.В. — за роботу «Аналіз магнітного поля турбогенератора потужністю 500 мвт методом скінчених елементів»;

Дегтярьова Л.М. — за роботу «Синтез та вивчення реакційної здатності дифеніл- і трифенілвердазильних радикалів»;

Васильєва В.О. — за роботу «Первинна структура диферентних пептидів міоглобіну бобра»;

Гут Р.Т. — за роботу «Аллелопатические особенности некоторых видов лиственниц и бука европейского»;

Прокліна Н.В. — за роботу «Шляхи вдосконалення організації швейного виробничого об'єднання «Донбас»;

Чумаков В.І. — за роботи «Пам'ятники трудової слави на Україні», «Пам'ятники комсомольської слави на Україні».

1979

Тривайло П.М. — за роботу, присвячену розробкам і дослідженню ряду нових конструкцій пружних муфт з підвищеним демпфіруванням і міцністю;

Тарасов О.М. — за роботу «До кінетичної теорії руху частинок в конденсованих середовищах»;

Воловик В.В. — за роботу «Дослідження впливу домішок на властивості благородних металів за допомогою спектрального аналізу»;

Гречановська О.Є. — за роботу «Деякі питання кристалохімії гіперстенів чарнокітової товщі Побужжя»;

Коваль Ю.О. — за роботу «Дослідження та вдосконалення технології виплавки комплексних алюмінієво-кремнієвих сплавів, легованих нікелем, міддю, магнієм»;

Андрійченко С.В. — за роботу «Структура, функції і розподіл простагландинів по органах і тканинах»;

Костак Г.І. — за роботу «Морфо-біологічні особливості деяких популяцій суниці лісової в умовах Закарпатської області»;

Франко Р.Г. — за роботу «Планування собівартості видобутку марганцевої руди з допомогою нормативних затрат на Чкаловському кар'єрі № 1 Орджонікідзовського гірничо-збагачувального комбінату»;

Боева С.В. — за роботу «Рядянський Союз та Польська Народна Республіка на шляху соціалістичної економічної інтеграції (1971—1976 рр.)».

1980

Захаренко П.І. — за роботу «Ідентифікація та синтез оптимального управління деяких нелінійних динамічних систем»;

Олійникова А.В. — за роботу «Дослідження просторової дисперсії світла у речовині поблизу критичної точки»;

Гуцал О.В. — за роботу «Комплексна оцінка ландшафтів великого міста (на прикладі Київської агломерації)»;

Пархоменко Н.В. — за роботу «Дослідження плазмо-хімічного процесу синтезу феритних порошків та їх властивостей»;

Бондаренко В.М. — за роботу «Автоматизація проектування мультіграфа структури на прикладі лінійної моделі статичного перетворювання частоти»;

Лампека Р.Д., Герасимчук М.М. — за роботу «Дослідження деяких солей нітрузоамідоціанметаніду та його тіоаналога»;

Чумаченко Р.М. — за роботу «Порівняльне дослідження проникності через мембрани і гістогематичні бар'єри та динаміка розподілу, протеїдизації та катаболізму ^{14}C -феназепаму та ^{14}C -седуксену в організмі мишей».

Заболотна О.М. — за роботу «Дослідження методів розрахунку перспективних трудових зв'язків в приміській зоні»;

Соловійов Ю.І. — за роботу «Ленінський союз робітничого класу і селянства в роки IX і X п'ятирічок»;

Дмитрюку А.Ю. — за роботу «Сучасна прогресивна франкомовна поезія Африки».

1981

Каштанов Ю.О., Ворущило О.О., Будіаф Абдельазіз — за роботу «Дослідження, розрахунок і удосконалення підвісних автоматизованих залізо віддільників на ширину стрічки транспортера 1400—1600 мм»;

Водолаженко О.В. — за роботу «Електродинамічні характеристики аксіально-симетричних хвилеводних елементів»;

Бартошинський В.З. — за роботу «Типоморфні особливості бариту Берегівського родовища»;

Гладишевський Р.Є. — за роботу «Фазові рівноваги і кристалічні структури з'єднань в системі гольмій-кобальт-галій при 600 °С»;

Хиленко В.В. — за роботу «Розробка методів аналізу нестационарних систем та ланцюгів з структурою що перебуваєється»;

Ланіна Т.Ф. — за роботу «Вивчення можливостей утилізації відходів коксохімічного виробництва кислій смолки ректифікації шляхом синтезу на її основі хімічно-активних продуктів»;

Бурлак Ю.П., Вінников Ю.М. — за роботу «Імуноморфологія раку молочної залози при регіонарній оксигенохіміотерапії».

Беломесяцев А.Б. — за роботу «Вдосконалення господарського механізму і проблеми організації соціалістичного змагання між комсомольсько-молодіжними колективами в промисловості»;

Андросов А.В. — за роботу «Скіфський курганний могильник біля с. Башмачка Солонянського району Дніпропетровської області»;

Сорока Т.М. — за роботу «Праця В.І. Леніна «Партійна організація і партійна література» та проблеми розвитку сучасної літературної критики в слов'янських країнах».

Тисовський Л.Й. — за роботу «Взаємодія круглої шайби з прямолінійними тонкостінними включеннями»;

Комок В.М. — за роботу «Дослідження кінетики об'ємної фотопровідності у високоомному полімерному напівпровіднику»;

Копилюв О.Л. — за роботу «Розробка та дослідження лічильного пристрою для визначення глибини розвідувальних свердловин»;

Гасик М.М. — за роботу «Фізико-хімічні дослідження та удосконалення електрометалургійного способу дефосфатації марганцевих концентратів»;

Островський М.Ю. — за роботу «Розв'язання задачі нестационарного теплообміну для течії рідини в круглій трубі»;

Циганкова Т.О., Лісничка О.В., Ніколаєва І.Ю. — за роботу «Дослідження корозійної стійкості фосфатних плівок, одержаних на цинку і сталі, розробка технології фосфатування та її впровадження»;

Садова Т.В. — за роботу «Електронно-радіоавтографічне дослідження динаміки та локалізації білкових синтезів у алейронових клітинах насіння ячменю, що проростає»;

Курзель О.Й., Яценко В.Г., Коровець О.В. — за роботу «Нові дані про природу Шацького приозер'я і рекомендації по його охороні та раціональному використанню»;

Самоцвєтов Ю.І. — за роботу «Архітектурно-планувальні принципи організації щотижневого відпочинку на території Дніпропетровсько-Дніпродзержинської агломерації і в зоні її впливу»;

Федорків С.Р. — за роботу «Роль Києва в культурних взаємозв'язках України з Росією у другій половині XVII — першій половині XVIII сторіч»;

Бойченко Ю.О. — за роботу «З історії грошово-вагової термінології давньоруської мови XI—XIII сторіч».

Павловський О.В., Щербань Ю.В. — за розробку і дослідження гідравлічних вібраційних механізмів для ущільнення формуютьовальних сумішей в ливарному виробництві;

Волошко С.М. — за роботу «Структурні перетворення в аморфних сплавах на основі металів групи заліза»;

Негода А.О., Прокопенко Є.В. — за роботу «Використання ЕЦОМ для підбору та розрахунків параметрів горизонтального дренажу»;

Гевель М.А. – за роботу «Дослідження процесу одержання нітриду бору за допомогою азотної плазми»;

Осецька Ж.Ю., Вінклер Берт – за роботу «Дослідження системи автоматичного управління виконавчого приводу з електромагнітним виконавчим органом»;

Мірсанов В.В., Лещенко Л.М., Пітенко М.І. – за роботу «Вивчення процесу структурування еластомерів поліфункціональними перекисами з метою підвищення якості гумотехнічних деталей»;

Пшеничний О.М. – за роботу «Механізм пересування рідких біологічних речовин в спіральних судинах провідних систем організмів»;

Ганушин В.П. – за роботу «Розмірно-вікова мінливість пластичних ознак плідників тарані та ляща»;

Назаров І.В. – за роботу «Розвиток госпрозрахункових відносин в економічній системі зрілого соціалізму»;

Северінюк В.М. – за роботу «Видавничка діяльність «Союзів боротьби за визволення робітничого класу» (до початку марксистської преси в Росії)»;

Лизанець М.П. – за роботу «Семантична спорідненість російського дієслова з його українськими і англійськими еквівалентами».

1984

Фролов В.К., Максименко В.О., Тенішев А.Ю. – за роботу «Агрегатовані з промисловими роботами, що серійно випускаються, спеціалізовані складальні пристрої і складальний комплекс, побудований з їх використанням»;

Теологов В.В. – за цикл робіт «Вивчення глибоких рівнів захвату носіїв струму в полімерних органічних напівпровідниках голографічним способом»;

Мельник І.В. – за роботу «Розчленування верхньокрейдових відкладів південного схилу Середнього хребта Камчатки за геохімічними критеріями»;

Покляцький А.Г. – за дослідження і розробку конструктивно-технологічних заходів по зниженню пороутворення при зварюванні високоміцного алюмінієвого сплаву 1420;

Гальперін Є.В. – за роботу «Дослідження закономірностей блокування рідиною ділянок парових каналів теплових труб»;

Олійник О.І. – за роботу «Дослідження процесу окислення аміаку під тиском на двоступінчатому каталізаторі»;

Чадюк Т.І. – за роботу «Етіологія, діагностика і групова профілактична терапія Д-гіповітамінозу молодняка великої рогатої худоби»;

Андріанова Т.В. – за роботу «Роди *Phyllosticta* Desm., *Ascochyta* Lib., *Sertoria* Sacc. у флорі Криму»;

Гришаківа Г.І. — за роботу «Вдосконалення управління соціально-економічним розвитком колективу вугільної шахти»;

Громов А.В. — за роботу «Боротьба Комуністичної партії Канади за утвердження принципів пролетарського інтернаціоналізму в робітничому русі країни (1971—1982рр.)»;

Стрий О.В. — за роботу «Структурно-семантичні особливості питально-відповідної діалогічної єдності в англійській мові».

1985

Філь Б.М. — за роботу «Ідеали в алгебрах Грассмана, групи голономій та представлення Лакса для динамічних систем»;

Розумей М.А. — за роботу «Оптимальна по швидкодії система керування планарним приводом»;

Корнієнко Ю.К. — за роботу «Термоелектричні явища у нематичних рідких кристалах»;

Гнатюк Р.М. — за роботу «Еволюція виробленого рельєфу Північного Поділля»;

Севаст'янов В.С. — за роботу «Дослідження та автоматизація технологічних параметрів процесу деформації тонких штабів між нерухомим та приводним валками»;

Счастливий В.Г. — за роботу «Дослідження впливу погрішності датчика ковзання на режими роботи асинхронних турбогенераторів»;

Яримович Н.Є., Лашіна О.П., Жук Л.М. — за роботу «Інтенсифікація процесу фосфатування, підвищення якості різьбових з'єднань труб нафтового сортаменту»;

Благодатний Л.В. — за роботу «До питання про діагностику та вилучення сторонніх тіл з ока»;

Довбуш Т.І. — за роботу «Степові фітоценози Прут-Дністровського межиріччя Чернівецької області та питання їх охорони»;

Ладивір О.І. — за роботу «Мілітаризм США і поставки озброєнь до країн що розвиваються»;

Радчук С.П. — за роботу «Художня репрезентація внутрішнього мовлення персонажів у творах Д. Голсуорсі та Д. Джойса».

1986

Симоконь О.П. — за роботу «Періодичні розв'язки систем диференційних рівнянь з імпульсним впливом»;

Тараненко Ю.М. — за роботу «Солітони огинаючих параметрично взаємодіючих хвиль у плазмі»;

Пересадько В.А. — за роботу «Природоохоронне картографування — сутність, історія, стан, тенденції, перспективи»;

Ромашенко В.В. — за роботу «Дослідження та розробка конструкції механізму коливання кристалізатора машини безперервного лиття заготовок з можливістю складання рухів»;

Леонченков О.В., Руденко О.Б. — за роботу з підвищення ефективності оптимального проектування систем електроживлення;

Романенко О.Ю., Рапчинська І.В. — за роботу «Дослідження впливу комплексних сполук з іонами металів на якість наповнених еластомерів»;

Бевзо В.В. — за роботу «Фізико-хімічні властивості транспортної РНК у зв'язку з гетерозисом у кукурудзи»;

Ворогило О.М., Грет О.С., Худзик С.Р. — за роботу «Природа Шацького державного природного парку і подальші завдання її вивчення»;

Терефера Н.І. — за роботу «Соціалістичне змагання та його роль у підвищенні ефективності соціалістичного виробництва»;

Копилов С.А. — за роботу «Діяльність Болгарської Комуністичної партії по зміцненню народно-демократичного ладу (9 вересня 1944—1947 рр.)»;

Пазяк Н.М. — за роботу «Поетика легенд та переказів про Велику Вітчизняну війну».

1987

Яременко В.Г. — за роботу «Дослідження впливу електронного опромінювання на оптичні властивості кристалів фосфіду галію»;

Каракозов А.А. — за роботу «Розробка, вивчення і впровадження комплексу устаткування і контрольно-вимірювальної апаратури для однорейсового буріння підводних свердловин»;

Гайворонський В.В., Бабанін А.Я. — за роботу «Киснево-конверторний процес з застосуванням вуглецевмісних теплоносіїв»;

Бочарова Т.В. — за роботу «Дослідження структури і властивостей швидкорізальної сталі з азотом для інструменту, який застосовується в трубному виробництві»;

Марченко О.В., Почуля В.Є. — за роботу «Розробка та дослідження циклону з направляючими пластинами»;

Гаврилюк С.О., Гаврилюк О.Г. — за роботу «Дослідження впливу різних ініціаторів твердіння на властивості епоксидної полімерної матриці»;

Богачук С.Г. — за роботу «Діагностика і лікування неспецифічного гнійного лімфаденіту у дітей»;

Толстюк С.М. — за роботу «Вивчення активності передрибосомального стану біосинтезу білка у зв'язку з гетерозисом кукурудзи»;

Леонов Ю.М., Мамаєв О.Ю. – за роботу «Вивчення можливостей визначення кількості одночасно віддрукованих екземплярів машинописного тексту і їх порядкового номеру в закладці»;

Шевчук М.В. – за роботу «Світовий образ долі та його художня інтерпретація і українському фольклорі».

1988

Бишова М.В. – за роботу «Підвищення якості розв'язку задачі мінімізації булевих функцій за рахунок виділення ядерних інтервалів»;

Коцаревська І.В. – за роботу «Розповсюдження електромагнітних хвиль у циліндричних хвилеводах з анізотропною провідною межею між діелектричними шарами»;

Медведев О.Ю. – за роботу «Особливості водного режиму в періоди Чорногорського та Ванського землетрусів та їх сейсмопрогностичне значення»;

Мойся С.В. – за роботу «Дослідження структуроутворення і корозійних властивостей Al-Si сплавів, закристалізованих під тиском»;

Давидов М.М. – за роботу «Розробка МГД-реле з незалежною часошумовою характеристикою»;

Куліш С.В. – за роботу «Комплексне використання рослинних відходів»;

Дубілей Т.О. – за роботу «Вплив деяких гуморальних агентів на кровонаповнення печінки»;

Майстренко А.М. – за роботу «Кількісна характеристика вбирання рослинами ^{90}Sr та ^{137}Cs в умовах підвищеної радіоактивності»;

Бардик М.А. – за роботу «Економічні протиріччя соціалізму та шляхи їх вирішення»;

Волокитіна М.М. – за роботу «Соціальний і моральний портрет студента економічних спеціальностей вузу»;

Володченко І.Ю. – за роботу «Особливості ритму художньої прози австрійського варіанта німецької мови».

1989

Підгорний О.С. – за роботу «Система керування гальмуючим пристроєм шахтної багатоканатної підйомної машини»;

Ломовцева О.І. – за роботу «Вплив температури та гідростатичного тиску на фундаментальний край поглинання кристалів $(\text{Pb}_x\text{Sn}_{1-x})_2\text{P}_2\text{Se}_6$ »;

Серий С.С. – за роботу «Перетворювач напруги для комплексного аналізатора поверхневих вод (КАП-105)»;

Шатов В.О. – за роботу «Хімічна неоднорідність твердих сплавів і її зв'язок з механічними властивостями»;

Цукер Я.В. — за роботу «Застосування методу розривних рішень до стаціонарної змішаної задачі теплопровідності для нескінченного напівциліндра»;

Ейснер І.О. — за роботу «Розробка та дослідження блочного ванадієвого каталізатора для окислення SO_2 »;

Ушакова Г.О. — за роботу «Характеристика конканавалін А-зв'язуючих мембранних глікопротеїнів мозку людини та пацюків в нормі і при психічних порушеннях»;

Ковтун О.В. — за роботу «Аналіз рослин, трансформованих плазмідною PGA-472»;

Жилко С.Є. — за роботу «Історичний розвиток соціально-економічних умов праці в сільському господарстві УРСР (1970–1985 рр.). Факторний аналіз»;

Шип О.Р. — за роботу «Історія народної культури Закарпаття на сторінках місцевих календарів другої половини ХІХ століття»;

Дорда С.В. — за роботу «Роль повторних номінацій в організації та розвитку тексту».

1990

Білоус А.О. — за роботу «Дельта-система навчання і контролю знань з мов програмування Бейсик і Паскаль»;

Шаповаловський О.В. — за роботу «Деякі властивості рядів Діріхле, обмежених на дійсній вісі»;

Швець Т.В. — за роботу «Вивчення оптичних властивостей кристалів гептагерманіта літію»;

Блохіна О.О. — за роботу «Дослідження впливу легуючих елементів на схильність сплавів на основі титану до високотемпературного окислення»;

Собчук В.О. — за роботу «Новий засіб частотно-струмового управління асинхронним електроприводом»;

Волок-Кадашова С.В. — за роботу «Дослідження процесу пасивації металів з розчинів на базі солей тривалентного хрому»;

Гальченко С.О. — за роботу «Вивчення біосинтезу стресових білків у злакових культур»;

Зайць Є.Ю. — за роботу «Шляхи забезпечення стійкості грошей»;

Хорошилова Ю.О. — за роботу «Періодична преса України про сербо-турецькі війни 1876–1878 рр.»;

Лаптійчук В.М. — за роботу «Слов'янська та китайська космологічна міфологія».

1991

Нічий С.В. — за роботу «Розробка автоматизованої системи управління технологічним процесом лазерного наплення»;

Азаркіна Р.Ю. – за роботу «Вплив пентагастріну та альфа-адренопрепаратів на секреторний процес і показники ліпідного обміну підшлункової залози»;

Кравець О.О. – за роботу «Радіаційний мутагенез картоплі *in vitro* з метою селекції на стійкість до гербіциду».

1992

Володкович О.Д. – за роботу «Обернення теореми Лагранжа про стійкість малих коливань капілярної в'язкої рідини»;

Михайлишин І.М. – за роботу «Просторова задача міграції радіоактивних речовин в розрахунках потужності зовнішнього γ -випромінювання»;

Белікова О.В. – за роботу «Алгоритми і пристрої для поділу чисел на константи»;

Кобзенко О.П. – за роботу «Визначення енергії активації в процесах адсорбції гідридів металів»;

Можаровський В.М. – за роботу «Рівняння стану матеріалу в умовах повзучості і довготривалої міцності з урахуванням кута виду девіатора напружень»;

Халатов С.А. – за роботу «Теплообмін і гідродинаміка тривимірного граничного шару на торцевій поверхні криволінійних та міжлопатевих каналів високотемпературних газових турбін»;

Христоф Луї Жозеф Вале (Франція), Дзядевич С.В. – за роботу «Ензімобіосенсиори на основі структур інтегральної технології»;

Черенков В.М. – за роботу «Профілактика харчових отруєнь нітратами і нітритами, які містяться в овочах і фруктах»;

Чиркова І.А. – за роботу «Дослідження методів встановлення внутрішньовиробничих цін на продукцію машинобудівельних підприємств».

1993

Каринцева О.І. – за роботу «Збіжність ітераційного методу розв'язку блочних систем лінійних рівнянь»;

Мазорчук В.С. – за роботу «L-розшаровані модулі над алгеброю $Lis(n, c)$ »;

Лук'янов Пав.В., Лук'янов П.В. – за роботу «Рух тонких пружних тіл у гладких каналах. Основи теорії та застосування»;

Хоменков В.П. – за роботу «Взаємодія сильної НВЧ-хвилі з поверхнево-орієнтованою p-i-n-структурою»;

Бабченко І.О. – за роботу «Слабонелінійний осцилятор Дюфінга під параметричним впливом»;

Гукалова І.В. – за роботу «Зміна суспільно-геофізичного комплексу в результаті аварії на Чорнобильській АЕС у 1986 році»;

Мебіус Фальк (Німеччина) — за роботу «Дослідження десульфуруючої здатності порошкоподібного дрібнокристалічного вапна та шлакоутворюючих сумішей на його основі при інжекційній обробці сталі у ковші»;

Прибора О.В. — за роботу «Впровадження машинного контролю в навчальний процес з хімії»;

Шехоткін О.В. — за роботу «Зміна часової організації ферментного статусу лейкоцитів під дією змінного магнітного поля»;

Лур'є С.З. — за роботу «Спектральний аналіз ЕКГ в оцінці функціонального стану серця»;

Ольхович О.П. — за роботу «Використання гідромакрофітів для біотестування стічних і природних вод»;

Пупенко Л.М. — за роботу «Етимологічний аналіз міфологічної лексики польської та української мов»;

Шурлякова О.В. — за роботу «Цветаевский миф о Блоке».

1994

Мокін В.Б. — за роботу «Деякі узагальнення теорії різних арифметичних прогресій та їх застосування»;

Новак В.І. — за роботу «Дослідження фрикційних намотувальних механізмів на рулонних друкарських машинах»;

Маліванчук А.В. — за роботу «Дослідження нелінійного відгуку вібратора з декількома р-п переходами»;

Хорт Г.В. — за роботу «Дослідження структурних змін при деформуванні білого чавуну у рідкотвердому стані з зневуглицьованим шаром»;

Возній М.А., Стрельнікова Ю.Б. — за роботу «Розробка програм для автоматизованого розрахунку випрямлювачів емісним навантаженням»

Клименко С.В. — за роботу «Синтез порошків аморфного діоксиду кремнію методом золь-гель»;

Кузьменко Г.М., Алієв Джаліл Джалал Огли — за монографію «Електронейролепсія і функціональний стан організму»;

Машгалір М.А. — за роботу «Становлення міофібрилярного та мітохондріального апарату міокарду шурів в онтогенезі»;

Валько Н.Я. — за роботу «Поставка книжкових товарів в умовах ринку: теоретичні і практичні аспекти».

1995

Жирний Г.Г. — за роботу «Деякі питання що стосуються статистики випадкових полів»;

Дашевський О.Я., Тарасенко Р.О., Каширін О.В. — за роботу «Універсальна експертна система для оцінки складних об'єктів»;

Васьківський В.В., Лепешкін В.В., Чистяков С.В. — за роботу «Система автоматизованого тестування»;

Марченко Є.М. — за роботу «Процесор цифрового двомірного згортання з паралельно-послідовним накопиченням результатів»;

Тетерук Р.Г. — за роботу «Моделювання процесів деформування та в'язкого руйнування за умов одновимірної повзучості»;

Гроднов В.М. — за роботу «Рівняння стану та склад одноі дворазово іонізованої атомарної плазми інертних газів і парів металів»;

Єгорова Т.О. — за роботу «Вплив термічної обробки на структуру та властивості складно легованої сталі»;

Бучков В.М. — за роботу «Підвищення надійності підігрівників високого тиску на АЕС з ВВЕР 1000»;

Кравченко О.В. — за роботу «Вивчення комплексоутворення солей паладію (II) з полімернозв'язаними краун-ефірами»;

Цанов К.Г., Манько О.П., Ткаленко М.Д. — за роботу «Кількісна оцінка впливу постійного струму на провідність електроліту та внутрішній опір електрохімічних пристроїв»;

Зорина М.А. — за роботу «Запропонування нового бактеріцидного складу для пломбування зубів із застосуванням речовини природного походження»;

Білик Р.Г. — за роботу «Деякі біолого-морфологічні та еколого-ценотичні особливості рідкісного виду Крокус Гейфеля в Кам'янецькому Придністров'ї»;

Манчілова О.М. — за роботу «Особливості розвитку фермерських господарств Іванківського району Волинської області в умовах ринку»;

Усова І.А. — за роботу «Дослідження проблем створення зон вільного підприємництва в Україні»;

Герчанівська П.Е. — за роботу «Дерев'яні церкви України»;

Корольчук Л.В. — за роботу «Редакторська майстерність Івана Франка».

1996

Теплінський О.Ю. — за роботу «Побудова асимптотичних розвинень для власних функцій і власних значень одновимірних крайових спектральних задач для еліптичних диференціальних операторів з швидкозмінними коефіцієнтами»;

Харченко О.Б. — за цикл робіт по захисту дренажних каналів;

Рибалко Т.Ю. — за роботу «Проблема збіжності теорії збурень»;

Афанасьєв В.К., Опенчук О.Г., Лебедєв А.П. — за роботу «Водний баланс та ресурси поверхневих вод Афганістану»;

Савенко О.В. — за роботу «Розробка ресурсозберігаючої технології виробництва вогнетривких виробів для сифонного розливання сталі»;

Дарда Н.Ю. — за роботу «Дослідження структури і властивостей трубчастих елементів водоохолоджуючих пристроїв доменної печі»;

Овчинников В.А. — за роботу «Синтез та дослідження координаційних сполук лантаноїдів з фосфазоаналогами β-дикетонів»;

Вербов А.О. — за роботу «Сравнительная оценка компенсаторной и регенераторной гипертрофии почки у белых крыс»;

Шпак В.С. — за роботу «Онтогенез простаты»;

Євтушенко Р.М. — за роботу «Утилізація активного мулу за допомогою червоного каліфорнійського черв'яка»;

Романовська В.Ю. — за роботу «Управление издержками предприятия в рыночных условиях (на примере Нижнеднепровского трубопрокатного завода им. К. Либкнехта)»;

Тинченко Я.Ю. — за монографічне дослідження «Українське офіцерство: шляхи скорботи та забуття. 1917—1921 роки».

1997

Некрашевич В.В. — за роботу «Еквівалентність сіток в неаменабельних групах»;

Номіровський Д.А. — за роботу «Некласичні рівняння математичної фізики»;

Лазарєв В.О. — за роботу «Розробка і дослідження гідравлічного вібратора»;

Остапчук Т.В. — за цикл робіт «Комплексні дослідження алмазоподібних матеріалів»;

Дудник І.А., Беці Н.М. — за роботу «Аналіз причин кризового екологічного стану і гідроекологічний моніторинг малого водосховища степу України (девіз — «Моніторинг»)»;

Коваленко О.А. — за роботу «Розробка ресурсозберігаючої технології периклазовуглецевих вогнетривів для футеровки сталеплавильних агрегатів»;

Яковин А.В. — за роботу «Ймовірнісна модель втрат потужності у силових трансформаторах заводських ТП»;

Труш В.О. — за роботу «Дослідження будови та координаційно-хімічної поведінки дим етилового естеру трихлорацетиламідодифосфатної кислоти»;

Півняк А.Г. — за роботу «Дієтотерапія захворювань шлунка і кишок»;

Бейсюк Л.П., Головка К.І. — за роботу «Дослідження дії селену на антиоксидантну систему організмів при інтоксикації алюмінієм та кадмієм»;

Комарницький С.І. — за роботу «Ядерна рибосомальна ДНК та еволюція роду *Nicotiana*»;

Білоус Я.М. — за роботу «Інтеграція фінансового та промислового капіталу як важливий чинник структурної трансформації економіки України»;

Антонов С.В. — за роботу «Нові види злочинів у банківській сфері».

1998

Доманов І. Ю. — за роботу «Про циклічні та інваріантні підпростори оператора $J^{\alpha} V$ у соболевських просторах»;

Засипкін О.В. — за статті «Про дикторонезалежну систему голосового телефонного номеронабирача», «On same approach to speaker-independent computer recognition on speech», «Про деякі підходи до проблеми комп'ютерного розпізнавання усної російської мови»;

Кнюх О.Б. — за роботу «Покращення деформативних характеристик попередньо напружених прогінних балок мостових кранів»;

Сукач Н.Г. — за працю «Інжекційно-термічна еволюція основних фізичних параметрів інфрачервоних InGaAs — випромінювачів»;

Арістов М.В. — за роботу «Застосування морфо структурного методу для пошуків ендемічних родовищ у Приазов'ї»;

Афонін О.В. — за роботу «Підвищення якості поверхні тонко рельєфних художніх виливок»;

Вехнік В.О. — за роботу «Оптимізація теплового режиму прохідних нагрівальних печей»;

Ковальчук Т.В., Волков О.М., Алексєєв С.О. — за роботу «Кремнеземи з ковалентно-закріпленими лігандами у сучасному синтезі, аналізі та хроматографії»;

Лавренчук С.В., Пилипець О.Л., Бабій Б.І. — за роботу «Роль мікробного забруднення при ушкодженнях шкіри в маніфестації клінічних проявів екземи та генітального герпесу»;

Піонтковська О.А. — за роботу «Генетична мінливість та диференціація родини Salamandrida фауни України»;

Середенко Д.М. — за роботу «Дослідження і вибір пріоритетних напрямків поліпшення фінансового стану підприємства на базі ОАО «Нижньодніпровський трубопрокатний завод»;

Корольов Д.К. — за роботу «Психологічні аспекти щастя, задоволеності, смислу життя»;

Александрова Н.К. — за роботу «Духовна музика Л. Дичко. До проблеми стильового плюралізму в творчості українських композиторів 90-х років».

1999

Климик Я.Л. – за роботу «Зміщення жорсткого диску в пружному шарі в площині його розташування та аналогічна задача для стокової течії в'язкої рідини»;

Медвідь О.В. – за роботу «Знаходження індексу підгрупи по генетичному коду та образуючим підгрупи»;

Ковальчук А.О. – за цикл робіт «Кінетика дифузії та впорядкування в контактній зоні: феноменологія та комп'ютерне моделювання»;

Божежа Д.М. – за роботу «Отримання та обробка нових газогеохімічних методів виявлення зон і ділянок підвищеної проникності масивів гірських порід»;

Крупська Д.А. – за роботу «Дослідження впливу лазерної обробки сталі на неметалеві вклучення»;

Лялякіна І.І. – за роботу «Комплексоная обработка оборотной производственной воды замкнутых систем водоснабжения»;

Усов Д.Г. – за роботу «Порівняння інформаційних властивостей олігомерних фотонапівпровідників з симетричним та несиметричним приєднанням хромофорних груп бокових замісників»;

Копчак А.В. – за роботу «Експериментальне обґрунтування та досвід клінічного застосування озону в комплексному лікуванні переломів нижньої щелепи»;

Тихонкова І.О. – за роботу «Вивчення міозину як аутоантигену при розвитку дилатаційної кардіоміопатії (ДКМП)»;

Тарашенко Ю.Д. – за роботу «Вільні економічні зони та проблеми їх становлення в Україні»;

Василенко О.М., Мірошніченко А.М., Мотузенко Б.І. – за цикл робіт «Соціокультурні аспекти трансформації посткомуністичних суспільств»;

Яковенко С.М. – за цикл опублікованих праць з історії та теорії літератури».

2000

Карабаш І.М. – за роботу «О некоторых дифференциальных операторах, подобных самосопряженным»;

Дібрівний М.В., Поздняков С.В. – за винахід «Клавіатура з клавішними міні-екранами»;

Нестеров О.А. – за роботу «Наближене обчислення оптимальних траєкторій в центральному силовому полі»;

Салтанов В.М. – за роботу «Розгляд явища гігантського магнітоопору в наближенні параболічних зон»;

Савицька О.В. – за роботу «Ландшафтно-геохімічна оцінка екологічного стану Голосіївського природного парку»;

Ритченко О.М. – за роботу «Розробка та дослідження вогнетривких складів в системі $MgO-ZrO_2-SiO_2$ для потреб чорної металургії»;

Сопільняк О.В. – за роботу «Закономерности распределения расхода энергоносителя в многомодульной гелиоколлекторной системе»;

Линник Р.П. – за роботу «Співіснуючі форми розчиненого кобальту у воді водосховищ Дніпра та деяких його притоків»;

Кисіль О.О. – за цикл робіт «Активність транспортних АТФаз тонкої кишки і печінки при комбінованій дії іонів кадмію та іонізуючої радіації»;

Сафонов А.І. – за серію робіт «Реакція рослин на хімічне забруднення ґрунту та його фіто індикаційна оцінка»;

Крикун І.А., Семчинський О.І. – за роботу «Прогнозування макроекономічних показників на прикладі платіжного балансу України»;

Ліщина І.Ю. – за роботу «Співвідношення міжнародного і національного права (Коментар до статті 9 Конституції України»;

Левчук Я.М. – за цикл опублікованих праць з історії та теорії фольклористики.

2001

Мокроусов Ю.Г. – за роботу «Підпростори аналітичних векторів замкненого оператора в банаховому просторі»;

Анедченко О.С. – за роботу «Мультимедійні програми для вивчення іноземних мов»;

Неспірний В.М. – за роботу «Рівновага двошарових пластин з жорсткими торцями»;

Шаповал Т.О. – за серію робіт «Фазові перетворення в алюмінієвих сталях, легованих вуглецем»;

Пахомов А.М. – за роботу «Вплив вугільної промисловості на природні ландшафти Донбасу»;

Мельник О.В. – за роботу «Енергозберігаюча технологія одержання безвуглецевих бакорових вогнетривів для футеровки скловарних печей»;

Малина Д.В., Іванченко М.О. – за роботу «Поліпшення характеристик асинхронних двигунів з короткозамкненим ротором»;

Бочеваров А.Д. – за роботу «Новий метод розрахунку вандер-ваальсівської взаємодії у молекулярних матеріалах»;

Михайленко О.М. – за цикл робіт «Продукція інтерферону-гамма при захворюваннях шийки матки, індукованих вірусами папіломи людини»;

Зубцова Т.В. – за роботу «Біологічні особливості видів роду *Thymus* L в умовах Донбасу»;

Шевченко Ю.О. – за роботу «Визначення областей прибутковості підприємств харчової промисловості України»;

Кизименко Г.С., Латиш О.Ю., Сучкова О.Ю. — за цикл праць «Джерелознавчі та методологічні проблеми історії України»;

Дмитренко Ю.М. — за працю «Студії з філології».

2002

Вихопень О.П., Войтович В.М., Шинкаренко А.Г. — за роботу «Чисельне моделювання нестационарного поширення гідроакустичних хвиль та їх взаємодії з пружними тілами»;

Тімонов О.В. — за роботу «Автоматизація синтезу лінійно-квадратичного регулятора для керування приводами універсального рейкобалкового прокатного стану»;

Яремченко С.М. — за роботу «Дослідження згину прямокутних пластин змінної товщини на основі сплайн-апроксимації»;

Хорошун Г.М. — за роботу «Теорія синтезу оптичних вихорів методом фазового клину»;

Шафранська Н.В. — за роботу «Автоматизований прогноз рудних родовищ на основі різновидової геологічної інформації»;

Мармур М.К. — за роботу «Дослідження та розробка технології деформаційно-термічної обробки товстих листів у потоці стану 3000 ВАТ «ММК ім.Ілліча»;

Соболев О.В., Іванін О.Л. — за роботу «Алгоритми оптимального керування для системи «Матричний перетворювач — асинхронний двигун»;

Кисіль А.І. — за роботу «Тетразолоізоіндоли в умовах реакції ацилювання»;

Васильєва О.В. — за роботу «Активність мембранозв'язаних та цитозольних тирозинпротеїнфосфатаз в лімфоїдних клітинах щурів за умов дії іонізуючого опромінення»;

Асєєва Т.В. — за цикл робіт «Адаптогенез рослини до пестицидів»;

Змій Ю.М., Мазярчук В.М. — за роботу «Теоретичні аспекти моделювання впливу валютної політики на динаміку промислового виробництва»;

Трофімова О.В., Дягілев О.В., Братель С.Г. — за цикл робіт «Концепція формування національного законодавства: проблеми правового регулювання»;

Боронь О.В. — за серію праць з історії української літератури.

2003

Плотнікова Н.В. — за роботу «Імпульсні диференціальні рівняння з розривною та багатозначною правою частиною»;

Герашенко О.Ф., Теренюк Т.А., Чумак А.В. — за роботу «Побудова та реалізація алгоритмів виділення, розпізнаван-

ня і просторового представлення об'єктів на основі даних аерокосмічних знімків»;

Курінна К.І. – за роботу «Розповсюдження нелінійних нормальних хвиль у пружному кристалічному шарі»;

Редька О.В. – за роботу «Розрахунок котла КСВа-ЗГ у якості котла-утилізатора»;

Квасниця І.В. – за роботу «Кристаломорфологія мінералів міді з вулканітів Волині»;

Зінченко О.М. – за роботу «Термодинамічні дослідження відновлення оксидів марганцю кремнієм при отриманні середньовуглецевого феромарганцю силікотермічним методом»;

Таньков А.А. – за роботу «Статичні та динамічні режими замкненої системи асинхронного електропривода з перетворювачем напруги»;

Качковський Г.О. – за роботу «Синтез барвників ряду оксистирилів на основі калікс [4] аренів для створення хемосенсорів»;

Гребіник Д.М. – за роботу «Кальцій-транспортна система ядра за радіаційного апоптозу лімфоцитів»;

Крашевська В.І. – за роботу «Ентомопатогенні мікроорганізми та гриби»;

Кравченко В.М. – за роботу «Моделирование цепей поставок производственно-экономических систем»;

Мокряк О.Ю., Нестеренко О.Г., Шевченко В.М. – за цикл праць «Державне правління в Україні: історичний досвід та сучасність»;

Саксєєв С.В. – за серію праць у галузі слов'янознавства.

2004

Сукретна А.В. – за роботу «Усереднений синтез оптимального керування для хвильового рівняння»;

Лабунець О.Г., Сидоренко А.В., Скакун С.В. – за роботу «Розробка інтелектуальної мульти-агентної системи безпеки комп'ютерних систем»;

Бондар О.В., Галицький С.П. – за роботу «Експериментальне дослідження в аеродинамічній трубі ТАД-2 НАУ моделі центральної частини мікрорайону 21004 Ворошиловського району міста Донецька»;

Макаров Д.Г. – за роботу «Електронне керування параметрами фотонного кристалу»;

Демидов В.К. – за роботу «Застосування статистичного моделювання в геофізичному моніторингу стану верхньої частини розрізу промплощадок потенційно небезпечних промислових об'єктів»;

Правдін М.Ю. – за роботу «Розробка теоретичних основ отримання металевого композиційного матеріалу шляхом вибухового легування»;

Гоцуленко В.В. — за роботу «Теория феномена Рийке. Генераторы термоакустических колебаний»;

Попова Л.О. — за роботу «Вивчення властивостей біологічно активних аренсульфонатів — продуктів знефенолювання стічних вод»;

Цейслер Ю.В. — за роботу «Вплив змінного магнітного поля на спектральні характеристики сироваткового альбуміну та цитохрому С при їх взаємодії з хлороформом»;

Прохорова С.І. — за роботу «*Cyclachaena xanthiifolia* (Nutt.) Fresen. — особливості розвитку та участь у рослинному покриві в умовах Донбасу»;

Харламова Г.О. — за роботу «Аналіз інвестиційного клімату України: рейтингова оцінка»;

Постернак О.О., Романуха О.М., Руденко С.В. — за цикл праць «Історико-філософські проблеми вивчення суспільно-політичного життя України ХХ століття»;

Шостақ А.М. — за серію праць у галузі літературознавства та фольклористики.

2005

Касьянов П.О. — за роботу «Еволюційні варіаційні нерівності з багатозначними відображеннями псевдомонотонного типу»;

Одарич Я.В. — за роботу «Розвиток задачі розділення секрету представленням інформації в гіперкомплексних числових системах»;

Кудрявцев Д.В. — за роботу «Аналітичні та варіаційні засоби розрахунку прямокутних пластин»;

Безусий В.Л. — за роботу «Структурні зміни при компактуванні і спіканні нанопорошків на основі ZrO_2 »;

Продайвода Т.Г. — за цикл робіт, присвячених теоретичним розрахункам термопружних властивостей мінералів і гірських порід та оцінці сучасного стану атмосферного повітря м. Києва;

Філіпов Я.В. — за роботу «Оптичні властивості металевих дзеркал алмазного мікроточіння»;

Богадирьов Є.М. — за роботу «Математическое моделирование теплофизических процессов в промежуточном ковше с подогревом»;

Лісовий В.М. — за роботу «Процесс «разрыва» потока воды под вестовой трубой в системе циркуляционного водоснабжения АЭС»;

Врещ В.Д., Солнцев П.В. — за роботу «Нові підходи до дизайну каркасних координаційних полімерів»;

Лівшиць Г.Б., Мельник А.Ф. — за роботу «Молекулярно-генетичне дослідження та діагностика генетично обумов-

лених порушень, що спричинюють репродуктивні втрати серед населення України – безпліддя та ранні викидні»;
Короткий О.Г. – за роботу «Імунореактивність організму при геморагічному інсульті зі штучно викликанною імуносупресією»;

Ларікова Т.В. – за роботу «Банківський нагляд та його роль в підвищенні ефективності банківської діяльності»;

Андросова С.Л., Баранов В.І. – за цикл праць з давньої історії та археології України;

Чорна-Мельнікова М.М. – за серію праць у галузі літературознавства, мистецтвознавства та фольклористики.

2006

Скобелєв В.В. – за серію робіт «Аналіз ряду алгебраїчних і комбінаторних моделей і деякі їх застосування при побудові шифрів»;

Житомирська К.Г., Корбаков М.Б., Кравченко О.М. – за роботу «Розробка прототипу розподіленої Grid–системи для паралельної обробки даних спостереження Землі з космосу»;

Макаренко В.В. – за роботу «Визначення міцності східцевих стикових з'єднань на базі пружної багатопшарової різномодульної моделі стику холодної вулканізації гумовотканинної стрічки шахтного конвеєра»;

Максимов В.В. – за роботу «Кінетика утворення нанокристалічних фаз в аморфних сплавах»;

Індутний Ф.В. – за роботу «Цифрова обробка 3–d структури гірської породи»;

Котляров В.В. – за роботу «Дослідження гідродинаміки шлакової ванни при продувці крізь горизонтально розташоване сопло»;

Михайленко О.В. – за роботу «Діагностика електромеханічних систем»;

Карпенко Ю.О. – за серію робіт «Гідродинамічні моделі в ультрарелятивістських зіткненнях важких іонів»;

Безнос В.В. – за роботу «Вплив солей міді на окиснення фенолів у водному середовищі»;

Воронкова Ю.С. – за роботу «Дослідження біохімічних параметрів крові при розвитку карциноми Герена»;

Жук І.В. – за серію робіт «Роль антиоксидантних систем в жаростійкості пшениці (*Triticum aestivum* L.)»;

Костогриз О.О., Коваленко А.В. – за роботу «Глобальні проблеми якості економічного зростання у реалізації моделі сталого розвитку суспільства: соціально–екологічний та еколого–економічний аспекти»;

Ігошина Ж.Б., Ощинська О.В., Шаповалова О.І. – за цикл праць з історії та проблем міжнародних відносин;

Цікавий С.А. — за працю «Формульність українських народних дум старшої верстви».

2007

Дудко А.В. — за роботу «Ручні представлення групи $GL(\infty, F_q)$ »;

Бурдейний В.В., Павленко С.В. — за роботу «Технологія кластерних обчислень за допомогою неявного розпаралелювання на основі замовлень»;

Олефір Г.О. — за роботу «Оптико-механічне сканування експлуатаційних пошкоджень конструктивних елементів транспортної техніки»;

Чурсанова М.В. — за роботу «Зміна групової швидкості світла при поширенні у фоторефрактивних кристалах»;

Марченков Д.Ф. — за роботу «Умови формування порфіробластів Липнязької граніто-гнейсової структури»;

Марченко Д.Д. — за роботу «Дослідження та розробка способів поверхневого зміцнення сталевих деталей»;

Свищ А.В. — за роботу «Динаміка процесів в ємності з пароповітряною сумішшю, коли парціальний тиск пари в повітрі рівний тиску насичення пари (вогкість 100%)»;

Гранкін С.С. — за роботу «Застосування методу спрямованої кристалізації для отримання нових матеріалів»;

Бувайло А.І. — за серію робіт «Синтез, будова та властивості координаційних сполук $Cu(II)$ та $Ni(II)$ на основі лігандів оксимно-амідного типу»;

Шевчук В.О. — за роботу «Стовбурові клітини та перспективи їх застосування при вірусних інфекціях»;

Шевченко М.С. — за серію робіт «Orchidaceae Juss. рівнинної частини України: охорона в природних та антропогенно порушених ландшафтах»;

Гречаник І.О. — за роботу «Методичний підхід до планування аудиторської перевірки»;

Черінько І.П., Мармілова О.С., Кузьмінська Н.Б. — за цикл праць «Україна в контексті європейської політики ХХ ст.»;

Гудима А.О. — за працю «Сенсова модель поем Т.Шевченка «Слепая» та «Відьма». Новітнє прочитання».

2008

Куслива А.О., Цапов А.В., Щербак Н.В. — за роботу «Нелінійні ангармонічні ефекти при розповсюдженні нормальних і поверхневих пружних хвиль у п'єзоактивних і неп'єзоактивних хвилеводах тривимірної геометрії»;

Євдін Є.О. — за працю «Ефективні обчислювальні алгоритми для розв'язання рівнянь конвективно-дифузійного переносу»;

Бут А.В. — за роботу «Питання динаміки однокінцевого шахтного підйому»;

Мележик Є.О. — за роботу «Розрахунок пружних та п'єзоелектричних полів квантових точок у напівнескінченній матриці із провідною затиснутою поверхнею»;

Стопкань С.С., Григор'єва К.О. — за роботу «Водні ресурси і гідроекологічний стан річок Одеської області»;

Габітов В.В. — за роботу «Підвищення продуктивності алмазного шліфування сталі Р6М5Ф3 по пружній схемі за рахунок накладення на заготовку коливань вздовж осі шліфувального круга»;

Хоменко В.М. — за роботу «Розробка моделей до теорії діагностування електромеханічних систем з приводами постійного та змінного струмів»;

Міхнєва Г.П. — за роботу «Определение критериев оценки устойчивости потенциально опасных объектов отрасли ядерного топливного цикла к ударным воздействиям террористического характера (на примере ЗАЭС)»;

Бут С.О. — за цикл робіт «Молекулярний дизайн нових сірковмісних тектонів для кристалічної інженерії функціональних матеріалів»;

Потоцька О. Ю., Петрук Н.С., Шаповал К.І. — за роботу «Морфогенез просторової організації міокарда людини»;

Древаль К.Г. — за роботу «Дослідження целюлозолітичних властивостей вищих сапротрофних дереворуйнівних грибів»;

Перепичай В.Г. — за роботу «Управлінський облік як функція обслуговування бізнесу»;

Тертиченко Т.М. — за роботу «Легалізація (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом: аналіз складу злочину»;

Чистяк Д.О. — за роботу «П'єси» М. Метерлінка (переклад з французької, упорядкування, передмова, коментарі та примітки).

2009

Стонякін Ф.С. — за цикл робіт «Компактний субдиференціал відображень у локально опуклі простори та його зв'язок з інтегралом Бохнера»;

Семенов В.В. — за роботу «Розробка та обґрунтування методів градієнтного типу розв'язання екстремальних задач на опуклих та передопуклих множинах»;

Степанов А.В. — за роботу «Математическая модель динамики многоканатной подъемной машины со шкивом трения»;

Онанко Ю.А. — за серію робіт «Акустоемісійні та сейсмоакустичні дослідження непружних та пружних властивостей метаморфічних порід та матеріалів»;

Глазунов Ф.І. — за роботу «Створення компонентів твердооксидного паливного елемента на основі оксидних нанопорошків»;

Буранов Д.О., Мудрієвський С.О., Невмержицький О.В. — за роботу «Використання ліній електропередачі для керування навантаженнями локального об'єкту»;

Гірка О.І. — за цикл робіт «Азимутальні електромагнітні хвилі у магнітоактивних плазмових хвилеводах з некруглою межею плазма-діелектрик та поздовжнім струмом»;

Пурікова О.Г. — за роботу «Одержання і властивості епоксидно-силоксанових нанокompозитів ангідридного твердіння»;

Дорофєєва Н.О. — за працю «Особливості адаптаційної реакції серцево-судинної системи студентів на сучасне інформаційно-психоемоційне навантаження»;

Білоус О.П. — за серію робіт «Водорості Південного Бугу, їх особливості та практичне значення»;

Бабенко Д.О. — за працю «Нечітко-множинне моделювання рейтингу інвестиційної привабливості акцій»;

Зозуля О.І. — за роботу «Секретаріат Президента України: нормативно-правові засади організації та діяльності»;

Левицький В.А. — за серію праць у галузях теорії літератури та компаративістики.

2010

Луцьов А.А. — за роботу «Про регулярність степенів диференціального оператора»;

Стоян В.В. — за серію робіт «Моделювання динаміки нелінійних просторово-часових процесів»;

Фоменко М.В. — за роботу «Усталені коливання тришарових пружних пластин»;

Борисюк Я.О. — за роботу «Про хаотичні траєкторії руху космічних тіл у планетних системах»;

Мороз А.В., Черномиз А.С., Чабанюк А.П. — за роботу «Біостратиграфічне розчленування мезо-кайнозойських відкладів південної частини району канівських дислокацій»;

Полянська О.П. — за цикл робіт «Оптичні і електронні властивості кобальта та наноструктурних композитів на його основі в різних структурних станах»;

Соколов Я.О. — за роботу «Апаратно-програмний комплекс для реєстрації параметрів режимів та аналізу показників якості електричної енергії»;

Меркотан К.К. — за роботу «Нейтронна діагностика ядерного геореактора»;

Гумерова Н.І. — за роботу «Стронцію ізополівольфрамати: розробка умов синтезу, структурні дослідження, характеристика властивостей»;

Зажицька М.О. — за роботу «Механізми виходу ДНК під час електрофорезу ізольованих клітин»;

Стрельников І.І. — за роботу «Види роду *Ficus L.* в умовах захищеного ґрунту (екоморфологія, санаційна ефективність, культура в умовах південного сходу України)»;

Чурикова К.О. — за роботу «Механізм управління ресурсами бюджету великого промислового регіону в умовах економічної нестабільності»;

Коломієць Л.В., Загороднюк В.В., Дідух Д.І. — за цикл праць «Філософське осмислення еволюції соціокультурного процесу»;

Дудко О.С. — за працю «Вступ до журналістики: світова та вітчизняна практика».

2011

Тайстрия Ю.В. — за роботу «Побудова спінорного підходу до розщеплення системи рівнянь Максвелла у рімановому просторі»;

Панфілова М.О., Панфілов С.С. — за роботу «Розробка автоматизованого робочого місця експерта-фоноскопіста»;

Шевченко Д.А. — за роботу «Обґрунтування раціональних параметрів спеціальної муфти мостового крану, що працює в умовах агресивного середовища»;

Гнатюк Д.В. — за роботу «Еліпсометрія поверхневих функціональних шарів монокристалів CdTe»;

Вижва А.С. — за роботу «Моделювання випадкових гравітаційних та магнітних полів, а також сейсмічного хвильового поля»;

Олешкевич А.І. — за цикл робіт «Термостимульований масоперенос та структурно-фазові перетворення в нанорозмірних плівкових системах на основі міді»;

Беженар В.О., Мороз А.В. — за роботу «Системи захисту інформації в мікроконтролерах від атак за струмом споживання»;

Какаєв А.О. — за роботу «Аксіонний механізм сонячної світимості і зв'язок сонячного динамо-геодинамо»;

Самаруха І.А., Щурська К. О. — за роботу «Біоелектрохімічне отримання електричної енергії та водню»;

Богданова С.О. — за роботу «Вікові особливості чутливості до дофамінергічного антидепресанту помірної дії на тлі іммобілізаційного стресу»;

Майданюк Т.В., Марковський О.В. — за роботу «Молекулярно-генетичне дослідження зразків кукурудзи на наявність спонтанно занесених трансгенних форм, стійких до гербіциду гліфосату»;

Конюшенко М.В. — за роботу «Формування доходів страхових компаній та порядок їх оподаткування»;

Альберті В.Г. Ясько Є.О., Ляцковська К.В. — за цикл праць «Формування образів та стереотипів у сучасному суспільно-політичному дискурсі»;

Блик О.І. — за серію етноімагологічних досліджень.

2012

Куракіна І.І. — за роботу «Про розв'язок загальної еквіваріантної початково-крайової задачі для рівняння теплопровідності в круговому циліндрі»;

Агафонова О.О. — за роботу «Проектирование программного обеспечения для моделирования процессов переноса при производстве металлургических изделий»;

Кирилова А.В. — за роботу «Розробка принципів побудови високоефективних апаратів ультразвукової терапії з адаптивною системою контролю»;

Гореліков Г.А. — за роботу «Вплив магнітопружної взаємодії на формування спіральної магнітної структури у фрустрованому негейзенберговському магнетику»;

Фаураш І.А. — за роботу «Сучасні проблеми відновлення екологічного стану озера-лиману-водосховища Сасик»;

Шевченко М.О. — за роботу «Термодинамічні властивості сплавів на основі алюмінію та нікелю як наукова база для створення сучасних матеріалів»;

Шраменко О.М. — за роботу «Застосування акумуляторів тепла в системах теплопостачання будівель з використанням нетрадиційних джерел енергії»;

Томчук О.В. — за роботу «Дослідження фрактальної структури наноалмазів методом малокутового розсіювання нейтронів»;

Барішніков Г.В. — за роботу «Теоретичне дослідження будови та електронно-спектральних властивостей сенсibiliзуючих барвників для фотоелектричних перетворювачів»;

Рибачук А.В. — за цикл робіт «Нанобіотехнології: можливості та перспективи застосування у хірургічній стоматології, черепно-щелепно-лицевій хірургії та дентальній імплантатції»;

Салміна А.Д., Новікова А.В. — за роботу «Популяційна мінливість готеривських морських їжаків *Toxaster retusus* (Echinoidea, Spatangoida): використання для фаціальних реконструкцій»;

Лаушкін О.М. — за роботу «Міжнародний трансфер знань у новій економіці»;

Босюк К.С., Павлов В.В., Сальнікова У.О. — за серію праць з політико-правових проблем сучасних міжнародних відносин;

Сергєєва О.О. — за серію праць «Літературознавча антропологія: вчинок у баладах та поемах Тараса Шевченка».

Кшановський А.Б. — за роботу «Математичне моделювання, визначення та дослідження стаціонарного розподілу температури та спричинених ним напружень у тришаровій термочутливій пластині за складного теплообміну»;

Кашенко Н.А. — за роботу «Аналіз технології волочіння труб, розробка методики і комп'ютерної програми розрахунку параметрів волочіння»;

Драпіковський М.А. — за серію робіт «Кінетика фотоіндукованих електронних переходів в наноструктурах бактеріальних реакційних центрів»;

Ободовський Ю.О. — за роботу «Гідрологічний режим та гідроморфологічна оцінка екологічного стану річок басейну Верхньої Тиси в умовах паводкової небезпеки»;

Голуб В.А. — за роботу «Розробка алгоритмів та програмного забезпечення параметрів виробництва холоднодеформованих труб прокаткою на станах ХПТ»;

Варавкіна Т.Ю. — за роботу «Обґрунтування режимних та динамічних параметрів насосно-ерліфтної установки»;

Вовченко В.Ю. — за цикл робіт «Просторово-часова структура взаємодіючої адронної системи у релятивістських ядро-ядерних зіткненнях»;

Палагнюк В.В. — за роботу «Дослідження впливу етандіолу-1,2 на діелектричні властивості поліетенового покриття»;

Успенський І.Г. — за роботу «Скринінг штамів біфідобактерій за пробіотичними показниками»;

Колесников С.В. — за роботу «Оцінка сучасного стану та динаміки степової рослинності Донецької області за допомогою супутникової інформації»;

Чувардинський В.О. — за цикл робіт «Конкурентоспроможність національної економіки України: проблеми та перспективи»;

Шапошніков А.О. — за роботу «Феномен невизнаних держав на пострадянському просторі»;

Плющ Б.О. — за серію праць «Українська проза в англійських перекладах: особливості відтворення ідіостилю письменника».

ПОСТАНОВИ

Виписка з протоколу № 25
від 16.07.1938 р.

ПРОТОКОЛ № 25

засідання президії Академії Наук УРСР

від 16.УП-1938 р.

ПРИСУТНІ: президент АН УРСР акад. Богомолець О.О.,
віце-президент акад. Шліхтер О.Г.,
неодмінний секретар акад. Палладія О.В.,
член президії акад. Натон Є.О.,
керсправами г. Начанов О.А.,
директор ін-ту гірничої механіки акад. Федоров М.М.,
директор ін-ту хем. технології акад. Шапошнінов В.Г.,
в.о. директора ін-ту ботаніки проф. Модилевський/
в.о. директора гідробіологічної станції проф. Ролл,
Заступник директора ін-ту зообіології г. Пархоменко,
директор ін-ту історії г. Вілуосов,
заступник директора ін-ту клінічної фізіології
г. Крахін,
в.о. директора ін-ту фолкlorу г. Родіна,
учений секретар ін-ту хемії г. Шаргородський,
секретар парткомітету г. Бичук,
пом. неодмінного секретаря г. Вернявський,
зав. геофізичного сектору г. Половко,
вчений секретар планової комісії г. Гарцман-Брун,
вчений секретар ін-ту геології г. Спасокукоцький.

Головує - президент АН УРСР акад. Богомолець.

* * *

СЛУХАЛИ: Проект положення про конкурс на премію імені акад. Пісаржевського за кращу науково-дослідчу роботу в галузі неорганічної хемії.

/Допов. неодмін. секретар акад. Палладія/

УХВАЛИЛИ: Затвердити проект положення про конкурс на премію імені акад. Пісаржевського за кращу науково-дослідчу роботу в галузі неорганічної хемії. В разі затвердження РНК УРСР цієї премії оголосити конкурс та при присудженні премії керуватися цим положенням.

/Проект положення до протоколу додається./

ПОСТАНОВЛЕНИЕ О КОНКУРСЕ НА ПРЕМИЮ ИМЕНИ АКАДЕМИКА
Л. В. ПИСАРЖЕВСКОГО, ЗА ЛУЧШУЮ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬ-
СКУЮ РАБОТУ ИЗ ОБЛАСТИ НЕОРГАНИЧЕСКОЙ ХИМИИ.

1. На конкурсе могут участвовать отдельные научные работни-
ки и группы работников, граждане СССР.
2. Представленная на конкурс работа должна быть выполнена
из области неорганической химии, т.е. задачей работы явля-
ется исследование свойств неорганических соединений, на
основе современных достижений физики и химии.
3. Работа должна быть оригинальной и представлять ценный
вклад в неорганическую химию, ставя определенную проблему
разрешая или внося существенно новое в ранее поставлен-
ные проблемы.
4. Работа должна иметь значение для развития народного хозяй-
ства СССР.
5. На конкурс могут быть представлены также монографии, отве-
чающие следующим требованиям:
 - а/Монография должна быть посвящена неорганической химии
в целом, либо отдельным ее проблемам.
 - б/Монография должна содержать широкие обобщения, основан-
ные на анализе свойств неорганических соединений, в связи с
их строением, на основе современных достижений физики и
химии.

ПОЖЕЛАНИЯ К УСЛОВИЯМ:

1. Конкурс проводится 1 раз в 2 года.
2. Представлявшаяся на конкурс могут работы, выполненные
течение последних пяти лет перед оглашением конкурса
как в рукописях, так и в напечатанном виде.
3. Жюри конкурса утверждается АН УССР.

Ведомо: *[Handwritten signature]*

Академії Наук УРСР

Копія.

Постанова № 916
Ради Народних Комісарів УРСР 15 серпня 1939р.
м. Київ.

Про встановлення щорічної премії ім. академіка Л.В.Писаржевського за кращу науково-дослідну роботу в галузі неорганічної хімії.

Рада Народних Комісарів УРСР постановляє:

1. Схвалити пропозицію Президії Академії Наук УРСР про встановлення щорічної премії імені академіка Л.В.Писаржевського в розмірі 5.000 /п'ять тисяч/ карб., що в порядку конкурсу призначається за кращу науково-дослідну роботу в галузі неорганічної хімії.

Положення про конкурсу на премію імені Л.В.Писаржевського затвердити Президії Академії Наук УРСР.

2. Дозволити Академії Наук УРСР для аспірантів інститутів Академії Наук УРСР встановити дві аспірантські стипендії імені академіка Л.В. Писаржевського в розмірі 600 крб. на місяць.

Голова Ради Народних Комісарів УРСР - Л.Корнієць
Керувачий Справами РНК УРСР - О.Шинкарьов.

Оригіналові відповідал. Шолох

ЗГІДНО:

Шолох

Виписка з протоколу № 19
від 10.09.1939 р.

ПРОТОКОЛ № 19.

Засідання Президії Академії Наук УРСР

Від 10 вересня 1939 року.

Головує - Президент АН УРСР академік БОГОМОЛЕЦЬ О.О.

Присутні: Вице-президент академік САПЕГІН А.А.
Член -Президії академік ЛЕОНТОВИЧ О.В.
Вчений секретар президії тов. ФРАЙМОВИЧ І.Д.
В.о. кер.справами АН УРСР тов. ВАРЧЕНКО Я.С.
Директор Гідробіологічної Станції -член-кореспондент
РОЛЛ Я.В.
Заст. голови Відділу Суспільних наук тов. РУДНИЦЬКИЙ В.
В.о. Директора Інституту Археології тов. ХАРИТОНОВ М.К.
Вчен. секретар Відділу Технічних наук,член-кореспондент
ГРОЗІН В.Д.
В.о. директора Ін-ту Мікробіології т. ВІЗІР П.Є.
Заст.директора Ін-ту фольклору т. ЛАВРОВ Ф.І.
Відповідальний секретар РВР тов.ТУРБОВСЬКИЙ І.Д.
Зав. фінсектором тов. ТЕРЕЩЕНКО І.П.

* * *

2. СЛУХАЛИ: Повідомлення Ради Народних Комісарів УРСР від 15.УШ-
1939 р. за № 916 про встановлення двох аспірантських
стипендій імені академіка Писаржевського в розмірі
600 крб. на м-ць та про встановлення щорічної премії
імені акад. Писаржевського в розмірі 5.000 крб., що в
порядку конкурса присуджується за кращу науково-дослід-
чу роботу в галузі неорганічної хімії.

Доповідає президент академік БОГОМОЛЕЦЬ/.

УХВАЛИЛИ: Повідомлення Ради Народних Комісарів УРСР від 15.УШ-
за № 916 прийняти до відома; доручити фінсектору АН
УРСР оформити цю справу та повідомити про це аспірант-
ську комісію і дирекцію Інституту фізичної хімії; .
доручити Ін-ту фізичної хімії оголосити конкурс на
кращу науково-дослідчу роботу в галузі неорганічної
хімії.

ПРОТОКОЛ № 10

Засідання Президії Академії Наук УРСР

від 21—23.Ш.1940 р.

Головує президент акад. Богомолець О.О.

ПРИСУТНІ: віце-президент акад. Палладін, О.В.
віце-президент акад. Сапегін, А.А.
члени президії — акад. Калинович, М.Л.,
акад. Леонтович, О.В.
Секретар президії тов. Фраймович Й.Л.,
кер. справами тов. Качанов, О.А.

академіки: Шапошніков, В.Г., Гришко, М.М.,
Серенсен, С.В.,

члени-кореспонденти: Зверозомб-Зубовський Е.В.,
Корноухов, М.В., Сухомел,

Заст. голови Відділу біологічних наук член-кор. Ролл, Я.В.,
вчен. секретар " " " т. Пархоменко, В.Д.,
Заст. голови Відділу сусп. наук т. Рудніцький В.В.,
пом. голови Відділу сусп. наук т. Іофанов, Д.М.,
вчений секретар Відділу технічних наук чл.-кор. Грозін, Б.Д.
вчений секретар Відділу фіз. хім. і мат. наук т. Ромс, Г.Ф.,

директор Ін-ту археології т. Ячменьов, М.І.,
директор Ін-ту історії України т. Белоусов, С.М.,
директор Ін-ту мікробіології т. Марусенко, П.Е.,
директор Кабінету по вивченню єврейської радянської
літератури, мови і фольклора чл.-кор. Співан, Е.Г.,

в.о. директора Ін-ту фізики т. Міселюк, С.Г.,
в.о. директора Видавництва АН УРСР т. Турбовський, Й.Л.,
заст. директора Ін-ту укр. літератури т. Кошиця, Д.Д.,
директор Карадазької біологічної станції
проф. Брмаков, М.В.,
пом. директора Ін-ту будівельної механіки т. Семенюченко,

заст. директора Ін-ту хімії т. Делімарський,
вчений секретар Ін-ту геологічних наук т. Ігачук,
вчений секретар Ін-ту гідрології т. Місель,
науковий співробітник Ін-ту гідрології т. Засс,
науковий співробітник Ін-ту геол. наук т. Заморій,
вчений секретар План. комісії т. Гаршман-Брук,
директор бібліотеки АН УРСР т. Михайличенко, О.В.,
вчений секретар Ін-ту гірничої механіки т. Вовілкин, О.О.,
секретар парткомітету — тов. Ісакович, В.М.,
вчений секретар Ін-ту буд. механіки т. Нейгауз, Л.Д.,
Зав. фінсектору АН УРСР тов. Терешенко, Л.П.

* * *

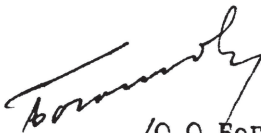
СЛУХАЛИ: Затвердження постанови журі по присудженню премії
ім.акад. Писаржевського член-кореспонденту Академії Наук
СРСР тов. Черняєву.

/Допов. віце-президент акад.Палладін/.

ЗАЛИЛИ: Постанову журі конкурсу ім.Писаржевського про присуд-
ження премії ім. Писаржевського член-кор. АН СРСР Чер-
няєву - затвердити.

* * *

Президент АН УРСР
академік

/С.О.Богомолець/

Секретар президії АН УРСР

/Л.Фраймович/

Витяг з протоколу № 12
від 14.04.1941 р.

ПРОТОКОЛ № 12

засідання Президії Академії Наук УРСР

від 14.IV-1941 р.

Головує: президент АН УРСР акад. О. О. Богомолець.

ПРИСУТНІ: віце-президент акад. О. В. Дашладін,
віце-президент акад. А. А. Сапегін,
віце-президент акад. Б. І. Чернишев,
члени президії акад. М. Я. Калинович, акад. М. М. Гришко,
акад. О. В. Леонтович,
вчений секретар президії т. Й. Л. Фраймович,
керівники т. О. А. Качанов
академіки В. Ф. Шапошников, В. П. Поспелов, В. П. Яворський,
В. О. Сельський,
заступник голови Відділу біологічних наук член-кор. Я. В. Роля
вчений секретар відділу біологічних наук т. Л. М. Бичук,
заступник голови Відділу технічних наук чл. кор. В. Є. Васильєв
заступник голови Відділу суспільних наук т. В. В. Рудницький,
вчений секретар Відділу суспільних наук чл. кор. Л. М. Сльвін,
заступник голови Відділу фіз. хім. та мат. наук чл. кор. І. Я.
Штаєрман,
вчений секретар Відділу фіз. хім. та мат. наук т. Ю. Ю. Юрк,
в. о. голови Ради виробничих сил чл. кор. Є. С. Буркєєв,
вчений секретар Ради виробничих сил т. Р. С. Даньєшніков,
заступник директора Інституту зоології чл. кор. Є. В. Зверозомб-
Зубовський,
заступник директора Інституту економіки т. А. Є. Шевченко,
в. о. директора Інституту орг. хімії і технології т. В. С. Кобзаренко,
директор Київської філії ін-ту енергетики т. І. Т. Шведь
директор бібліотеки т. О. Б. Михайличенко,
вчений секретар Планової комісії т. Ф. М. Гаршман-Брук,
консультанти планової комісії т. т. Сафієв, Рашковський,
вчений секретар Бюро наукової пропаганди т. Солодченко
секретар партбюро АН УРСР т. В. М. Ісакович,
зав. відділу підготовки наукових кадрів т. М. К. Харітонов,
зав. фін. планового сектору т. Л. П. Терещенко.

12. СЛУХАЛИ: клопотання директора Інституту фізичної хімії АН УРСР
акад. О. І. Бродського про затвердження премії імені
академіка Писаржевського проф. А. А. Грінбергу, відповідно
присудження їй звання члена конкурсу.

/Доповідає заступник голови Відділу фізико-хімічних
та математичних наук член-кор. І. Я. Штаєрман/

УХВАЛИЛИ: Відповідно присудження журі конкурсу затвердити премію імені акад. Писаржевського проф. А.А. Гринбергу та перевести ін-ту фізичної хімії 5000 крб. для оплати премії.

Президент
Академії Наук УРСР
академік *Богданов* Ю.О. Богомолець/

Вчений Секретар Президії
АН УРСР *Фраймович* /А.Л. Фраймович/

Председателя Отделения Физико-Химических и
Математических Наук Академии Наук СССР
академику П.П.Будникову.

от директора Института Физической Химии
им.Л.В.Писаржевского АН СССР
акад.А.И.Бродского

Копийная записка

о конкурсе им.Л.В.Писаржевского за 1941 г.

В согласии с постановлением Президиума АН СССР в
1942 г. был проведен конкурс на лучшую работу по неорганической
химии за 1940/41 г. имени Л.В.Писаржевского. На конкурс были
представлены работы трех групп авторов:

1/Чл.-корр. АН СССР проф. А.Ф.КАПУСТИНСКОГО /Москва/

"Термодинамика иона марганца и энтропия
водных ионов" /напечатано в Актах Физикохимии, 1941,

"О вычислении радиусов ионов из энтропии" /напеча-
тано в Докладах АН СССР за 1941 г./

2/Проф. И.И.Заславского и И.И.Трофимова /Иваново/

"Атомная концентрация твердых тел" /в рукописи/

"Общая характеристика изменений атомной концентрации
при реакциях" / в рукописи/

3/Проф. В.И.НИКОЛАЕВА и Т.И.АРИОЛЬДА /Москва/

"Получение калиевой селитры из азотной кислоты и
хлористого калия с примесью K_2O_3 " /в рукописи/

Отзывы и мнения четырех утвержденных Президиумом АН СССР
членов жюри конкурса: академиков Б.Г.Хлопина, П.П.Будникова, А.И.
Бродского и Доктора хим.наук проф.М.А.Розенберг прилагаются

Из этих отзывов видно, что все члены жюри единогласно
высказались за присуждение премии им.Л.В.Писаржевского за 1942
члену-корреспонденту Академии Наук СССР проф.А.Ф.КАПУСТИНСКОМУ.

Я прошу Вас утвердить это решение и представить его на окончательное утверждение Президиума Академии Наук УССР, а также просить Президиум о следующем:

а/Разрешение объявления конкурса за 1943 г на прежних утвержденных СНК УССР условиях с дополнением состава жюри пятым членом, академиком А.Е.Ферстманом

б/Выплата премии в размере 5000 р. А.Т.Калуштинскому и гонорара рецензентам

в/Разрешение, в изменение условия конкурса, ввиду особых обстоятельств пришедший, отложить чтение им Л.В.Писаржевского до возвращения Института на Украину.

Директор Института физической Химии
им.Л.В.Писаржевского

/А.И.Бродский/

Уфа 16-11-43.

Виписка з протоколу № 8
від 19.02.1943 р.

П р о т о к о л № 8
ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР
19 лютого 1943 р.

Головує віце-президент, академік О.В.ПАЛЛАДІН,

Присутні: віце-президент, академік А.А.САПЕГІН,
члени Президії, академіки П.П.БУДНІКОВ, М.М.ГРИШКО
О.М.ДИННІК,
вчений секретар Президії тов.З.П.ШУЛЬГА,
вчений секретар Відділу суспільних наук, член-
кор. Л.М.СЛАВІН,
вчений секретар Відділу біологічних наук, член-
коресп. П.А.ВЛАСЮК,
директор Інституту фізики та математики, акад.
Г.В.ПОЛІФЕР,
директор Інституту зообіології, член-коресп.
Я.В.РОЛЛ,
директор Інституту історії та археології, проф.
М.Н.ПЕТРОВСЬКИЙ,
директор Інституту економіки, акад. К.Г.ВОБЛИЙ,
директор Інституту мови та літератури, акад.
П.Г.ТИЧИНА,
директор Інституту будівельної механіки, член-
коресп. М.В.КОРНОУХОВ,
директор Інституту гірничої механіки, проф.
Г.М.САВІН,
заступн. директора Інституту чорної металургії
член-коресп. І.М.ФРАНЦЕВИЧ,
заступн. директора Інституту мови та літератури,
акад. Л.А.БУЛАХОВСЬКИЙ,
академік В.О.СВІСЬКИЙ,

* * *

8. СЛУХАЛИ: Про наслідки проведення конкурсу ім.академіка Л.В.Пісаржевського.

/Доповідає голова Відділу фізико-хімічних та математичних наук, акад. П.П.Будніков/.

УХВАЛИЛИ: а/ Відповідно до висновків жюри конкурсу /висновки прикладаються/ видати премію ім.академіка Л.В.Пісаржевського члену-кор. АН СРСР, професору А.Ф.Капустинському в розмірі 5 тис.карб.

Виписка з протоколу № 3
від 15.02.1946 р.

П р о т о к о л № 3
ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР
15 лютого 1946 р.

Головує Президент Академії Наук УРСР академік
О.О.БОГОМОЛЕЦЬ.

Присутні: Віце-Президент АН УРСР академік О.В.ПАЛЛАДІН,
Віце-Президент АН УРСР дійсний член АН УРСР
Є.О.ПАТОН,
Віце-Президент АН УРСР дійсний член АН УРСР
М.О.ЛАВРЕНТЬЄВ,
члени Президії, дійсні члени АН УРСР: А.І.КІП-
РІАНОВ, Д.К.ТРЕТЬЯКОВ, О.М.ДИННІК, М.М.
ГРИШКО,
Вчений Секретар Президії АН УРСР Г.В.КАРПЕНКО,
директор Астрономічної Обсерваторії дійсний
член АН УРСР О.Я.ОРЛОВ,
директор Інституту Фізичної Хімії дійсний
член АН УРСР О.І.БРОДСЬКИЙ,
директор Інституту Геологічних наук дійсний
член АН УРСР Б.І.ЧЕРНИШЕВ,
директор Інституту Чорної Металургії дійсний
член АН УРСР М.В.ЛУГОВЦОВ,
дійсний член АН УРСР В.П.ПОЩЕЛОВ,
директор Інституту Гідрології та Гідротехні-
ки член-коресп. АН УРСР Г.І.СУХОМІЛ,
директор Інституту Гідробіології член-коресп.
АН УРСР Я.В.РОДІ,
директор Інституту Будівельної Механіки член-
коресп. АН УРСР Ф.П.ВІСЛЯНІН,
директор Інституту Енергетики АН УРСР проф.
І.Т.ШВЕЦЬ,
вчений секретар Відділу суспільних наук
Є.П.КИРИЛЮК,
вчений секретар Відділу біологічних наук
член-коресп. АН УРСР П.А.ВЛАСІК,
вчений секретар Відділу фізико-хімічних та
математичних наук проф. А.К.БАБКО,
директор Бібліотеки АН УРСР Д.О.МЕЖЕНКО,
заступник директора Інституту Геологічних
наук АН УРСР проф. К.І.МАКОВ,
заступник директора Інституту Ботаніки член-
коресп. АН УРСР Д.К.ЗЕРОВ,
заступник директора Інституту Чорної Металургії
член-коресп. АН УРСР І.М.БРАНЦЕВИЧ,
заступник директора Інституту Археології член-
коресп. АН УРСР Л.М.СЛАВІН,
в.о. директора Інституту Історії України АН УРСР
Ф.Є.ЛОСЬ,
керувач справами АН УРСР І.І.СІЛЬВЕСТРОВ,
секретар Партбюро АН УРСР член-коресп. АН УРСР
Б.Д.ГРОЗІН,

* * *

10. СЛУХАЛИ: Постанову Ради Народних Комісарів УРСР від 25/І-1946 р. № 147 про затвердження положення про золоту медаль та премії ім. І. І. Мечнікова.

/Доповідає Вчений Секретар Президії АН УРСР

Г. В. Карпенко/.

УХВАЛИЛИ: Постанову Ради Народних Комісарів УРСР про положення про золоту медаль і премії ім. І. І. Мечнікова передати для ознайомлення Відділу біологічних наук АН УРСР.

* * *

С О В Е Т М И Н И С Т Р О В С С С Р

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 1610

от 19 июля 1946 г. Москва, Кремль

Об увековечении памяти выдающегося советского учёного в области медицинских наук академика А.А.Богомолец и об обеспечении его семьи

Совет Министров Союза ССР ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Присвоить имя академика Александра Александровича Богомолец Киевскому медицинскому институту и Институту экспериментальной биологии и патологии.
2. Установить ежегодную премию имени академика А.А.Богомолец за выдающиеся работы в области медицинских наук в размере 25 тыс. рублей, присуждаемую Академией наук УССР.
3. Установить докторантские стипендии имени академика А.А.Богомолец в размере 1.300 рублей в месяц каждая:
 - а) в Академии медицинских наук СССР - две стипендии;
 - б) в Академии наук УССР - две стипендии;
 - в) в Отделении биологических наук Академии наук СССР - две стипендии.
4. Установить аспирантские стипендии имени академика А.А.Богомолец по 800 рублей в месяц каждая:
 - а) в Академии медицинских наук СССР - две стипендии;
 - б) в Академии наук УССР - две стипендии;
 - в) в Киевском медицинском институте - две стипендии.

5. Установить стипендии имени академика А.А.Богомолец для студентов в размере 400 рублей в месяц каждая:

- а) в Московском медицинском институте - пять стипендий;
- б) в Киевском государственном университете - три стипендии;
- в) в Киевском медицинском институте - пять стипендий;
- г) в Харьковском медицинском институте - три стипендии;
- д) в Одесском медицинском институте - две стипендии.

6. Обязать Академию наук СССР в течение 1946-1948 гг. издать сочинения академика А.А.Богомолец.

7. Установить мемориальные доски на доме № 4 по улице Сивцев-Вражек в г.Москве и на доме № 21 по Виноградской ул. в г.Киеве, где жил и работал покойный академик А.А.Богомолец.

8. Установить жене покойного академика А.А.Богомолец - Ольге Георгиевне Богомолец пенсию в соответствии с Постановлением Совета Народных Комиссаров СССР от 28 декабря 1943 г. № 1435 и выдать ей единовременное пособие в размере 70 тыс.рублей.

9. Похороны академика А.А.Богомолец принять за счёт государства.

Председатель
Совета Министров Союза ССР И.Сталин.

Управляющий Делами
Совета Министров СССР Я.Чадаев.

Виписка з протоколу № 10
від 05.03.1943 р.

Протокол № 10

ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР

5 березня 1943 р.

Головує Президент Академії Наук УРСР академік
О.В.ПАЛЛАДІН.

Присутні: Віце-Президент Академії Наук УРСР, дійсний член
АН УРСР О.І.ВІДЬЦЬКИЙ,
Віце-Президент Академії Наук УРСР, дійсний член
АН УРСР С.О.ПАТОН,
Віце-Президент Академії Наук УРСР академік
У.О.ЛАВРЕНТЬЄВ,
Віце-Президент Академії Наук УРСР, дійсний член
АН УРСР А.І.КІРІЛАНОВ,
члени Президії - дійсні члени АН УРСР:
У.В.ПУХА, Д.К.ТРЕТЬЯКОВ, В.С.ЛАШКАРЬОВ,
М.М.ГРИШКО, С.О.ЛЕБЕДЄВ, академік О.М.ДИННИК,
вчений секретар Президії АН УРСР Г.В.КАРПЕНКО,
директор Інституту загальної та неорганічної
хімії, дійсний член АН УРСР А.В.ДУМАНСЬКИЙ,
директор Інституту мистецтвознавства, фолькло-
ру та етнографії, дійсний член АН УРСР М.Т.
РИЛЬСЬКИЙ,
директор Інституту чорної металургії, дійсний
член АН УРСР М.В.ЛУГОВЦОВ,
директор Інституту гідрології та гідротехніки,
член-коресп. АН УРСР Г.Д.СУХОМЕЛ,
директор Інституту гідробіології, член-коресп.
АН УРСР Я.В.РОМІ,
директор Інституту ботаніки, член-коресп. АН УРСР
Д.К.ЗЕРОВ,
директор Інституту клінічної фізіології, член-
коресп. АН УРСР Р.С.КАВЕЦЬКИЙ,
директор Інституту гірничої механіки, член-
коресп. АН УРСР П.С.КУЧЕРОВ,
директор Інституту будівельної механіки, член-
коресп. АН УРСР Ф.П.БІЛЯНИН,
директор Інституту мікробіології, член-коресп.
АН УРСР В.Г.ДРОБОВИЧ,
директор Інституту історії України АН УРСР
тов.О.К.КАСИМЕНКО,
заступник голови Відділу технічних наук, член-
коресп. АН УРСР Б.Д.ГРОЗИН,
вчений секретар Відділу суспільних наук П.Т.
ГОРОДНЯ,
вчений секретар Відділу фізико-математичних
і хімічних наук, проф. А.К.БАВКО,
вчений секретар Відділу біологічних наук Г.С.
САЧУРИНА,
вчений секретар Відділу технічних наук О.М.
МІЛЯХ,
вчений секретар Відділу с/господ. наук, член-
коресп. АН УРСР П.А.ВЛАСОВ,

2. СЛУХАЛИ: Про встановлення премій імені видатних учених за наукові роботи. /Пропозиція Ради по координації наукової діяльності Академія Наук/.

/Доповідає вчений секретар Президію АН УРСР Г.В.Карпенко,

Висловився: Президент Академії Наук УРСР академік О.В.Палладін, Віце-Президент АН УРСР А.І.Кіпріанов, дійсні члени АН УРСР Б.С.Лашкваров, О.М.Динник, М.В.Луговцов, М.М.Грашко.

УХВАЛИЛИ: Просити Ряду Міністрів УРСР встановити премію імені видатних учених по Академії Наук УРСР в розмірі 20 тис.крб., які присуджуються один раз на 2 роки за видатні наукові роботи в таких галузях:

1. Математика і механіки - імені дійсного члена АН УРСР Д.О.Граше,
2. Математики - імені Остроградського і Вороного,
3. Фізика - імені П.А.Умова /професора Одеського університету/,
4. Органічної хімії - імені С.М.Реформатського /професора Київського університету/.
5. Гірничої механіки - імені дійсного члена АН УРСР М.М.Федорова,
6. Електровакуїми - імені дійсного члена АН УРСР В.М.Хруцтва.
7. Технічної механіки - імені дійсного члена АН УРСР К.Х.Слімінського.

8. Металургії - імені В.П.Іжевського /професора Київського Політехнічного інституту/.
9. Геологічних наук - імені дійсного члена АН УРСР П.А. Тутківського.
10. Мікробіології - імені дійсного члена АН УРСР д.к.Заболотного.
11. Генетика і селекції - імені дійсного члена АН УРСР А.А.Сапегіна.
12. Акліматизації в інтродуції рослин - імені дійсного члена АН УРСР М.В.Кашенка.
13. Фізіології рослин - імені дійсного члена АН УРСР В.М.Льбименка.
14. Ботаніки, лісівництва, ґрунтознавства і акліматизації - імені дійсного члена АН УРСР В.М.Васильєва.
15. Фізіологічних наук - імені дійсного члена АН УРСР Ю.З.Леонтовича.
16. Фольклору - імені дійсного члена АН УРСР В.М.Соколова.
17. Філософії - імені Г.С.Сковороди.
18. Мови в літературі - імені Т.Г.Шевченка.

Надіслати цю постанову до Ради по координації наукової діяльності Академія наук союзних республік.

* * *

ПРЕЗИДЕНТ АКАДЕМІЇ НАУК УРСР
академік

/О.В.Палладін/

ВЧЕННИЙ СЕКРЕТАР ПРЕЗИДІЇ
АН УРСР

/Г.В.Карпенко/

Згідно: ММ

**ІНФОРМАЦІЯ ПРЕЗИДІЇ АН УРСР ДО ЗАСТУПНИКА ГОЛОВИ РМ УРСР
М. П. БАЖАНА ПРО СКЛАДАННЯ СПИСКУ ІМЕННИХ ПРЕМІЙ
АН УРСР ЗА КРАЩІ НАУКОВІ РОБОТИ**

25 березня 1948 р.

Рада по координації наукової діяльності академій наук СРСР звернулась до Академії наук Української РСР (як і до всіх інших республіканських академій) з проханням скласти список премій імені видатних учених, які відповідні академії наук надавали б науковим робітникам за видатні наукові праці.

В зв'язку з цим, Президія Академії наук УРСР, за поданням Відділів АН УРСР, склала список іменних премій, який до цього додається. Ці премії зв'язані в основному з іменами вчених, які працювали або в Академії наук УРСР, або в інших наукових установах України. До цього часу Академія наук УРСР мала лише дві такі премії, а саме: премію імені академіка О. О. Богомольця і премію імені академіка Л. В. Писаржевського.

Президія Академії наук УРСР просить Вас повідомити Вашу думку щодо цього проекту іменних премій.

Додаток список іменних премій

Президент Академії наук Української РСР
академік *О. В. Палладін*

ЦДАВО України, ф. 2, оп. 7, спр. 7216, арк. 118. Оригінал. Машинопис.

**ПРОЕКТ СПИСКУ ІМЕННИХ ПРЕМІЙ ВИДАТНИХ УЧЕНИХ, ЩО
ПРИСУДЖУЮТЬСЯ ЗА НАУКОВІ ПРАЦІ ПРЕЗИДІЄЮ АН УРСР В
РОЗМІРІ 20 000 крб. ОДИН РАЗ У ДВА РОКИ**

25 березня 1948 р.

1. Премія в галузі математики й механіки імені дійсного члена АН УРСР Д. О. Граве.
2. Премія в галузі математики імені [М. В.] Остроградського і [Г. Ф.] Вороного.
3. Премія в галузі фізики імені М. О. Умова (професора Одеського університету).
4. Премія в галузі органічної хімії імені С. Н. Реформатського (професора Київського університету).
5. Премія в галузі гірничої механіки імені дійсного члена АН УРСР В. М. Хрущова.
6. Премія в галузі технічної механіки імені дійсного члена АН УРСР К. К. Симінського.
7. Премія в галузі металургії імені В. П. Іжевського (професора Київського політехнічного інституту).
8. Премія в галузі геологічних наук імені дійсного члена АН УРСР П. А. Тутковського.
9. Премія в галузі мікробіології імені дійсного члена АН УРСР Д. К. Заболотного.
10. Премія в галузі генетики й селекції імені дійсного члена АН УРСР А. О. Сапегіна.
11. Премія в галузі акліматизації й інтродукції рослин імені дійсного члена АН УРСР М. Ф. Кашенка.
12. Премія в галузі фізіології рослин імені дійсного члена АН УРСР В. М. Любименка.
13. Премія в галузі ботаніки, лісівництва, ґрунтознавства і кліматології імені дійсного члена АН УРСР Г. М. Висоцького.
14. Премія в галузі фізіологічних наук імені дійсного члена АН УРСР О. В. Леонтовича.
15. Премія в галузі фольклору імені дійсного члена АН УРСР Ю. М. Соколова.
16. Премія в галузі філософії імені Г. С. Сковороди.
17. Премія в галузі мови й літератури імені Т. Г. Шевченка.

Учений секретар Президії Академії наук УРСР *Г. В. Карпенко*

П Р О Т О К О Л № 33

засідання Президії Академії наук Української РСР

м. Київ

4 вересня 1953 р.

Головує - Віце-президент АН УРСР
дійсний член АН УРСР - М.П.Семененко

Присутні: В.о. головного вченого
секретаря Президії АН
УРСР член-кореспондент
АН УРСР - А.Д.Коваленко

Члени Президії АН УРСР:

дійсний член АН УРСР - П.А.Власюк
дійсний член АН УРСР - Л.А.Булаховський
дійсний член АН УРСР - Р.Є.Кавецький
дійсний член АН УРСР - А.І.Кіпріанов

В.о. голови Відділу технічних
наук член-кореспондент АН УРСР - А.Д.Нестеренко

В.о. голови Відділу суспільних
наук доктор економічних наук - І.Н.Романенко

Учений секретар Президії АН УРСР
кандидат історичних наук - В.Л.Варецький

В.о. нач.відділу спецробіт АН
УРСР - П.Г.Гребельник

Нач.відділу кадрів АН УРСР - Г.В.Руденко

* * *

740. СЛУХАЛИ: Лист Ради Міністрів УРСР від 31.УШ.53р. № 14-154 відносно виконання Академією наук УРСР постанови Ради Міністрів Союзу РСР від 16 липня 1946 року "Про увічнення пам'яті видатного радянського вченого в галузі медичних наук академіка О.О.Богомольця".

Доповідач віце-президент АН УРСР М.П.Семененко.

УХВАЛИЛИ: Постановою Ради Міністрів Союзу РСР від 16 липня 1946 року "Про увічнення пам'яті видатного радянського вченого в галузі медичних наук академіка О.О. Богомольця" встановлено:

щорічну премію імені академіка О.О. Богомольця за видатні роботи в галузі медичних наук в розмірі 25 тис. крб., яка присуджується Академією наук УРСР;

докторантські стипендії імені академіка О.О. Богомольця в розмірі 1300 крб. на місяць кожна / в Академії наук УРСР - дві стипендії/;

аспірантські стипендії імені академіка О.О. Богомольця по 800 крб. на місяць кожна / в Академії наук УРСР - дві стипендії /.

Президія відмічає, що вищезазначена постанови Ради Міністрів УРСР Академією наук УРСР зовсім не виконується. За цей час премії ім. О.О. Богомольця не присуджувалися. Положення про ці премії не розроблено.

На виконання цієї постанови Президія Академії наук УРСР постановляє:

Доручити бюро Відділу біологічних наук:

а/ скласти і подати на наступне засідання Президії положення про порядок присудження премії імені академіка О.О. Богомольця за видатні роботи в галузі медичних наук;

б/ організувати конкурс на кращі роботи в галузі медичних наук за 1958 рік.

Віце-президент АН УРСР
дійсний член АН УРСР

/М.П.Семененко /

В.о. головного вченого секретаря
Президії АН УРСР
член-кореспондент АН УРСР

/А.Д.Коваленко /

ПРЕЗИДІЯ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР

ПОСТАНОВА

Київ

„ 8 “ березня 1963 р.

(Протокол № 9 § 75)

Про заснування в Академії наук іменних премій.

Президія Академії наук УРСР постановляє:

1. Вважати за доцільне заснувати в Академії наук УРСР іменні премії:

- 1/ імені Н.М.Крилова
- 2/ " Є.О.Пагона
- 3/ " Д.К.Заболотного
- 4/ " О.О.Потебні
- 5/ " Л.В.Писаржевського
- 6/ " В.І.Лучицького
- 7/ " В.Я.Др'єва

2. Звернутись з відповідними клопотанням з цього питання до директивних органів.

Науково-орг.відділу підготувати проєкт подання Президії до 20 березня ц.р.

Президент Академії наук УРСР
академік

Б.Пагон

Головний учений секретар
Академії наук УРСР
член-кореспондент АН УРСР

Г.Писаренко

РАДА МІНІСТРІВ УКРАЇНСЬКОЇ РСР

ПОСТАНОВА

від „12“ червня 1964 року № 595

м. Київ

Про встановлення Академії наук УРСР премій імені видатних учених України

Рада Міністрів Української РСР ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Погодитися з пропозицією Президії Академії наук УРСР про встановлення премій імені видатних учених України:

М.М.Крилова	- за роботи в галузі математичних наук
Є.О.Патона	- за роботи в галузі технічних наук
Л.В.Писаржевського	- за роботи в галузі хімічних наук
В.Я.Юр"єва	- за роботи в галузі рослинництва.

Президії Академії наук Української РСР присуджувати премії окремим вченим і науковим колективам республіки за кращі наукові праці, винаходи і відкриття, що мають важливе значення для розвитку науки і народного господарства, один раз в три роки в розмірі 1000 карбованців, за рахунок преміального фонду АН УРСР.

2. Затвердити Положення про премії імені видатних учених України та перелік цих премій, що додаються.

Голова
Ради Міністрів УРСР
Керуючий справами
Ради Міністрів УРСР
Інд.97

І. КАЗАНЕЦЬ

К. БОЙКО

Затверджено
постановою Ради Міністрів УРСР
від "12" червня 1964 р. № 595

П О Л О Ж Е Н Н Я

про премії імені видатних учених України

1. З метою заохочення вчених за кращі наукові роботи, винаходи і відкриття, що мають важливе значення для розвитку науки і народного господарства, Академія наук УРСР присуджує встановлені Урядом Української РСР премії імені видатних українських вчених.

2. Іменні премії АН УРСР присуджуються Президією АН УРСР у розмірах і в строки, визначені Урядом УРСР, у порядку, передбаченому цим Положенням, і на підставі проведених конкурсів.

3. У конкурсі на здобуття іменних премій можуть брати участь:

а/ дійсні члени і члени-кореспонденти АН УРСР незалежно від місця їх постійної роботи;

б/ окремі особи, які працюють у наукових установах, вищих учбових закладах і промислових підприємствах, розташованих на території Української РСР;

в/ колективи авторів, які виконали запропоновану на здобуття іменної премії наукову роботу, якщо більшість авторів працює в установах, передбачених підпунктом "б" цього пункту.

4. Відповідно до підпункту "д" ст.54 Статуту АН УРСР організація конкурсу та його технічне обслуговування покладається на бюро відповідного Відділу АН УРСР.

5. Не пізніше, як за 6 місяців до встановленого дня присудження іменної премії, бюро Відділу в центральній республіканській пресі публікує об'яву про конкурс, його умови та строки подання документів і висунення кандидатів на здобуття премії.

6. Право висунення кандидатів на здобуття іменних премій надається:

а/ науковим установам Української РСР: науково-дослідним інститутам і лабораторіям, дослідним станціям, конструкторським бюро, вищим навчальними закладами та ін.;

б/ науковим та інженерно-технічним товариствам;

в/ дійсним членам і членам-кореспондентам Академії наук УРСР;

г/ науково-технічним радям міністерств, відомств і раднаргоспів УРСР;

д/ науковим радям по проблемах науки.

7. Організації та окремі особи, що висунули кандидатів на здобуття іменної премії, повинні не пізніше, як за 2 місяці до дня присудження премії, подати до бюро Відділу АН УРСР з написом "На здобуття премії імені ...":

а/ опубліковану наукову працю /серію праць/ або матеріали про наукове відкриття /винахід/ у двох примірниках українською або російською мовою;

б/ анотацію, що включає наукову характеристику праці та її значення для розвитку науки і народного господарства;

в/ матеріали обговорення науковою громадськістю висунутих праць;

г/ короткі біографічні відомості про кандидата /кандидатів/ на здобуття премії з переліком його /їх/ головних наукових праць, відкриттів, винахідів та ін.

Роботи, які раніше були удостоєні Ленінської премії, Державної премії, іменних премій АН СРСР і галузевих академій або спеціальних премій інших відомств, що присуджуються за конкурсами, - на конкурс іменних премій АН УРСР не приймаються.

Не можна також висувати на конкурс іменних премій АН УРСР збірники наукових праць різних авторів.

8. Бюро Відділу може висунути на здобуття іменних премій кандидата, робота якого не була висунута на конкурс, якщо ця робота буде визнана більш достойною.

9. Попередня наукова оцінка усіх висунутих на конкурс робіт і подання до Президії АН УРСР кандидатур на присудження їм іменних премій АН УРСР провадиться бюро Відділу АН УРСР.

10. В разі потреби, більш об'єктивної оцінки висунутих на конкурс робіт, бюро Відділу може створити комісію з науковців Відділу або запросити висновки чи рецензію на роботу від окремих висококваліфікованих спеціалістів даної галузі науки.

11. Рішення бюро Відділу з питань висування наукової роботи на присудження її автору /авторам/ іменної премії приймаються після обговорення на засіданні закритим голосуванням, простою більшістю голосів присутніх на засіданні членів бюро Відділу.

Засідання бюро Відділу з цих питань вважається дійсним, якщо на ньому були присутні не менше 2/3 складу бюро Відділу.

12. Голосування провадиться одночасно по всіх роботах. Кожний член бюро Відділу при закритому голосуванні може голосувати лише за одну з робіт, вміщених у бюлетні для голосування.

Примітка. Якщо при голосуванні жоден з кандидатів не набрав необхідної для висування на премію кількості голосів, бюро Відділу може провести переголосування лише один раз, відзначивши це в протоколі.

13. На підставі прийнятого закритим голосуванням рішення бюро Відділу подає до Президії АН УРСР лише одну кандидатуру на присудження іменної премії.

Разом з рішенням бюро Відділу подає до Президії АН УРСР усі матеріали по висунутій на здобуття премії роботі і проект постанови Президії АН УРСР.

14. Рішення бюро Відділу про відхилення висунутих на конкурс кандидатур або про подання кандидатури до Президії АН УРСР є остаточним.

15. Подання про присудження іменних премій кандидатам, висунутих бюро Відділів Академії, у зазначеному вище порядку розглядаються на пленарних засіданнях Президії АН УРСР, приурочених до дня народження видатного вченого, премія імені якого присуджується.

16. Рішення Президії АН УРСР про присудження іменної премії вважається прийнятим, якщо за нього голосувало більше половини присутніх на засіданні членів Президії.

Рішення про присудження іменних премій приймаються відкритим голосуванням.

17. Якщо після повторного голосування на засіданні бюро Відділу або після голосування на засіданні Президії АН УРСР жодна з кандидатур не набрала потрібної для присудження премії більшості голосів, конкурс вважається таким, що не відбувся.

Чергове присудження іменної премії може відбутися лише після оголошення нового конкурсу згідно з графіком присудження цієї премії. Перенесення конкурсів на наступний рік не допускається.

18. Постанови Президії АН УРСР про присудження іменних премій публікуються в журналі "Доповіді Академії наук УРСР".

19. Особам, удостоєним іменних премій, на річних Загальних зборах Академії наук УРСР вручається відповідний диплом Президії АН УРСР.

20. Іменна премія видається відразу ж після рішення про це Президії АН УРСР, незалежно від вручення диплому.

Премії, присуджені колективу авторів, вручаються керівнику роботи по довіреності, підписаній усіма членами авторського колективу, для розподілу між виконавцями на умовах, встановлених самим авторським колективом.

21. Наукові роботи, за які присуджено іменні премії, передаються на зберігання у Державну публічну бібліотеку АН УРСР.

Роботи, не прийняті до конкурсу, а також ті, за які премія не присуджена, повертаються їх авторам.

П Е Р Е Л І К

премій імені видатних учених України

Найменування премії	Періодичність, розмір і дата першого присудження	За що присуджується	По якому відділу
Імені Є.О.Патона	Раз у 3 роки; 1000 крб., 5 березня 1965 р. і далі	за роботи у галузі створення нових металургійних процесів /зварювання, виплавки сплавів, прокатки, порошкової металургії/, створення нових сплавів і матеріалів та створення унікального обладнання для металургійних процесів	Відділ фізико-технічних проблем металознавства
Імені М.М.Крилова	Раз у 3 роки; 1000 крб., 29 листопада 1965 р. і далі	За фундаментальні дослідження і розробку нових методів у галузі математики, механіки і теоретичної кібернетики	Відділ математики, механіки і кібернетики
Імені Л.В.Писаржевського	Раз у 3 роки; 1000 крб., 13 лютого 1965 р. і далі	За видатні науково-дослідні роботи, присвячені дослідженням механізмів хімічних реакцій, включаючи каталітичні процеси	Відділ хімії та хімічної технології
Імені В.Я.Юр'єва	Раз у 3 роки; 1000 крб., 8 лютого 1965 р.	За роботи в галузі генетики і створення нових методів акліматизації, селекції і гібридизації рослин і тварин, виведення нових, більш високотоврожайних сортів сільськогосподарських культур та високопродуктивних порід тварин	Відділ загальної біології

ІДІЯ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР

ПОСТАНОВА № 188

« 17 » ЛИПНЯ 1964 р.

Про встановлення премій імені
видатних вчених України.

Рада Міністрів УРСР постановою від 12 червня 1964 р. № 595 "Про встановлення Академії наук УРСР премій імені видатних учених України" погодилася з ініціативою і пропозицією Президія Академії наук УРСР про встановлення премій імені видатних учених України:

М.М.Крилова - за роботи в галузі математичних наук,
Є.О.Патона - за роботи в галузі технічних наук
Л.В.Писаржевського - за роботи в галузі хімічних наук
В.Я.Юр'єва - за роботи в галузі рослинництва.

Президія Академії наук УРСР дозволяє присуджувати премії окремим ученим і науковим колективам республіки за кращі наукові праці, винаходи і відкриття, що мають важливе значення для розвитку науки і народного господарства, один раз в три роки в розмірі 1000 карбованців, за рахунок преміального фонду АН УРСР.

Рада Міністрів УРСР затвердила "Положення про премії імені видатних учених України" та перелік цих премій.

На виконання постанови Ради Міністрів УРСР від 12 червня 1964 року № 595 "Про встановлення Академії наук УРСР премій імені видатних учених України" Президія АН УРСР п о с т а н о в л я є:

1. Взяти до відома і виконання зазначену постанову Ради Міністрів УРСР.
2. Зобов'язати Бюро Відділів АН УРСР та науково-організаційний відділ Президія АН УРСР організувати роботу по проведенню конкурсу, підготовці та поданню на розгляд Президія АН УРСР необхідних матеріалів про присудження премій імені видатних учених України у визначені "Положенням" строки.
3. Зобов'язати науково-організаційний відділ Президія АН УРСР довести до відома всіх наукових установ АН УРСР "Положення про премії імені видатних учених України".
4. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на науково-організаційний відділ Президія Академії наук УРСР.

Президент Академії наук УРСР
академік

Б.Патон

Головний учений секретар Президія
Академії наук УРСР
академік АН УРСР

Г.Пизаренко

РАДА МІНІСТРІВ УКРАЇНСЬКОЇ РСР

ПОСТАНОВА

від 7 травня 1967 року № 287

м. Київ

Про премії імені видатних учених України

Враховуючи збільшення обсягів теоретичних і експериментальних досліджень, та з метою посилення стимулювання виконавців наукових робіт, що мають фундаментальне значення, Рада Міністрів Української РСР ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Встановити, що премії імені О.О.Богомольця, Д.К.Заболотного, М.М.Крилова, Є.О.Патона, Л.В.Писаржевського і В.Я.Юр'єва присуджуються Академією наук УРСР щороку, замість раніше встановлених строків, і виплачуються за рахунок преміального фонду Академії наук УРСР.

2. Затвердити перелік премій імені видатних учених України згідно з додатком.

Перелік премій, затверджений постановою Ради Міністрів УРСР від 12 червня 1964р. № 595 /ЗП УРСР 1964 р. № 6, ст.73/, вважати таким, що втратив силу.

Голова
Ради Міністрів УРСР
Керуючий Справами
Ради Міністрів УРСР

В. ЩЕРБИЦЬКИЙ

К. БОЙКО

Інд.25

Додаток
до постанови Ради Міністрів УРСР
від "7 " травня 1967 р. № 287

П Е Р Е Л І К

премій імені видатних учених України

Найменування премії	Періодичність і розмір	За що присуджується	По якому відділу
	2	3	4
Імені Є.О.Патона	Щороку; 1000 крб.	за роботи у галузі створення нових металургійних процесів /зварювання, виплавки сплавів, прокатки, порошкової металургії/, створення нових сплавів і матеріалів та створення унікального обладнання для металургійних процесів	Відділ фізико-технічних проблем матеріалознавства
Імені М.М.Крилова	Щороку; 1000 крб.	За фундаментальні дослідження і розробку нових методів у галузі математики, механіки і теоретичної кібернетики	Відділ математики і кібернетики
Імені Л.В.Писаржевського	Щороку; 1000 крб.	За видатні науково-дослідні роботи, присвячені дослідженням механізмів хімічних реакцій, включаючи каталітичні процеси	Відділ хімії та хімічної технології
Імені В.Я.Кур'єва	Щороку; 1000 крб.	За роботи в галузі генетики і створення нових методів акліматизації, селекції і гібридизації рослин і тварин, виведення нових більш високорожайних сортів сільськогосподарських культур та високопродуктивних порід тварин	Відділ загальної біології

- 2 -

1	2	3	4
---	---	---	---

Імені Д.К.Заболотного Щороку; 1000 крб. за видатні науко- Відділ біо-
ві роботи, винахо- хімії, біофі-
ди та відкриття зики і фізіо-
логічних біологічних і фізіо-
логічних наук

Імені О.О.Богомольця Щороку; 1500 крб. за видатні роботи - " -
в галузі нормаль-
ної і патологічної
фізіології і медич-
них наук

Керуючий Справами
Ради Міністрів УРСР

К. БОЯКО

ПРЕЗИДІЯ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР

ПОСТАНОВА № 176

16 червня 1967

Про премії імені видатних учених України.

Рада Міністрів Української РСР постановою від 7 травня 1967 р. № 287 встановила щорічні премії імені видатних учених України з метою посилення стимулювання виконавців наукових робіт, що мають фундаментальне значення для розвитку науки.

На виконання цієї постанови Ради Міністрів УРСР Президія Академії наук УРСР постановляє:

1. Затвердити Положення про іменні премії Академії наук УРСР згідно з додатком № 1.

2. Затвердити періодичність і розмір премій, дату проголошення та галузі досліджень, з яких оголошується конкурс на іменні премії у відповідності з додатком № 2.

3. Виплату іменних премій здійснювати за рахунок преміального фонду Академії наук УРСР.

4. Зобов'язати Бюро Відділів фізико-технічних проблем матеріалознавства, математики, механіки і кібернетики, хімії та хімічної технології, загальної біології та біохімії, біофізики і фізіології в місячний строк створити конкурсні комісії у складі п'яти осіб з числа провідних співробітників інститутів АН УРСР і відповідних відділів для розгляду робіт, представлених на конкурс. Списки створених комісій подати на затвердження Президії АН УРСР.

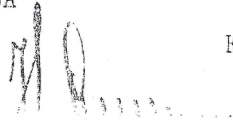
5. Зобов'язати Бюро Відділів подавати до Президії АН УРСР матеріали з висунутої на здобуття премії роботи і проект постанови Президії АН УРСР за місяць до дати проголошення премії.

6. Зобов'язати Управління справами АН УРСР та Науково-організаційний відділ Президії АН УРСР подати до центральної республіканської преси текст оголошення конкурсу на іменні премії та надрукувати і довести до відома установ Академії наук УРСР положення та перелік іменних премій.

Президент Академії наук УРСР
академік

Б.Патон

В.о. головного вченого секретаря
Президії АН УРСР
доктор біологічних наук

К.Ситник

РАДА МІНІСТРІВ УКРАЇНСЬКОЇ РСР

ПОСТАНОВА

від 23 червня 1972 р. № 293

Київ

Про додаткове встановлення
премій імені видатних уче-
них України

З метою посилення стимулювання виконавців наукових робіт, що мають фундаментальне значення, та на доповнення постанови Ради Міністрів УРСР від 7 травня 1967 р. № 287 /ЗП УРСР 1967 р. № 5, ст.49/ Рада Міністрів Української РСР ПОСТАНОВЛЯЄ:

Прийняти пропозицію Президії Академії наук УРСР про додаткове встановлення премій імені видатних учених України В.І.Вернадського, О.М.Динника, Д.З.Мануїльського, Г.М.Холодного і О.Г.Шліхтера згідно з додатком.

М.Ф.

Голова
Ради Міністрів УРСР
Керуючий справами
Ради Міністрів УРСР

О. ЛЯШКО

К. БОЙКО

Додаток
до постанови Ради Міністрів УРСР
від " 23 " червня 1972 р. № 293

П Е Р Е Л І К
премій імені видатних учених
України

Найменування премій	Періодичність і розмір	За що присуджується	По якому відділенню АН УРСР
Імені О.М.Динника <i>31 січня</i>	щороку; 1000 крб.	За видатні наукові праці в галузі механіки і прикладної математики	Відділення математики, механіки і кібернетики
Імені В.І.Вернадського <i>12 березня</i>	щороку; 1000 крб.	За видатні науково-дослідні роботи в галузі геології, геохімії	Відділення наук про Землю
Імені М.Г.Холодного <i>22 червня</i>	щороку; 1000 крб.	За видатні науково-дослідні роботи в галузі ботаніки, флористики, систематики, морфології і фізіології рослин	Відділення загальної біології
Імені О.Г.Шліхтера <i>1 вересня</i>	щороку; 1000 крб.	За видатні наукові праці в галузі економіки	Відділення економіки, історії, філософії і права
Імені Д.З.Мануїльського <i>3 жовтня</i>	щороку; 1000 крб.	За видатні наукові праці в галузі історії, держави і права	-"

Керуючий Справами
Ради Міністрів УРСР

К. БОЙКО

ПРЕЗИДІЯ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР

ПОСТАНОВА № 277

18 липня 1972 р.

Про додатково встановлені премії
імені видатних учених України

Рада Міністрів Української РСР постановою від 23 червня 1972 р. № 293 додатково встановила 5 щорічних премій імені видатних учених України з метою посилення заохочення виконавців наукових робіт, що мають фундаментальне значення /додаток/.

Президія Академії наук УРСР постановляє:

1. Поширити на додатково встановлені премії "Положення про іменні премії Академії наук УРСР" згідно з постановами Президії АН УРСР від 16 червня 1967 р. № 176 "Про премії імені видатних учених України" та від 13 липня 1967 р. № 223 "Про часткову зміну постанови Президії АН УРСР від 16 червня 1967 р. № 176.

2. Встановити, що всі іменні премії Академії наук УРСР, починаючи з 1973 р., присуджуватимуться щороку у січні.

Юридичному відділу Президії АН УРСР внести відповідні зміни до "Положення про іменні премії АН УРСР".

3. Виплату додаткових іменних премій здійснювати за рахунок преміального фонду Академії наук УРСР.

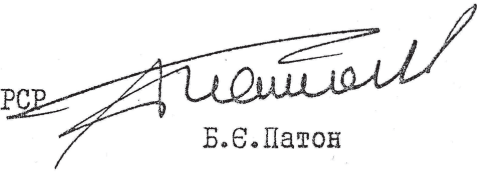
4. Бюро відділень АН УРСР розгорнути діяльність по відбору робіт для присудження додатково встановлених премій з тим, щоб у січні 1973 р. Президія АН УРСР розглянула пропозиції про присудження іменних премій як тих, що були, так і додатково встановлених.

5. Зобов'язати Секретаріат Президії АН УРСР підготувати і подати до республіканської преси та республіканського радіо по-

Відомлення про встановлення додаткових премій імені видатних
вчених України.

6. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на відпо-
відні відділення АН УРСР.

Президент Академії наук УРСР
академік

Б.Є.Патон

Головний учений секретар Президії
Академії наук УРСР
член-кореспондент АН УРСР

В.о.

І.К.Походня

Додаток
до постанови Президії АН УРСР
від 18 липня 1972 р. № 277

П Е Р Е Л І К

Додатково встановлених премій імені видатних учених України
/постанова Ради Міністрів УРСР від 23 червня 1972 р. №293/

Найменування премій	Періодичність і розмір	За що присуджується	По якому відділенню АН УРСР
Імені О.М. Динника	Щороку 1000 крб.	За видатні наукові праці в галузі механіки і прикладної математики	Відділення математики, механіки і кібернетики
Імені В.І. Вернадського	Щороку 1000 крб.	За видатні науково-дослідні роботи в галузі геології, геохімії	Відділення наук про Землю
Імені М.Г. Ходного	Щороку 1000 крб.	За видатні науково-дослідні роботи в галузі ботаніки, флористики, систематики, морфології і фізіології рослин	Відділення загальної біології
Імені О.Р. Шліхтера	Щороку 1000 крб.	За видатні наукові праці в галузі економіки	Відділення економіки, історії, філософії та права
Імені Д.З. Магуйльського	Щороку 1000 крб.	За видатні наукові праці в галузі історії, держави і права	Відділення економіки, історії, філософії та права

Головний учений секретар Президії

Академії наук УРСР

член-кореспондент АН УРСР

І.К. Походня

В.С.

Р.Бакун

РАДА МІНІСТРІВ УКРАЇНСЬКОЇ РСР

ПОСТАНОВА

від 29 січня 1973 р. № 36

Київ

Про увічнення пам'яті академіка О.В.Палладіна

З метою увічнення пам'яті видатного вченого-біохіміка і громадського діяча, Героя Соціалістичної Праці, академіка Олександра Володимировича Палладіна Рада Міністрів Української РСР ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Присвоїти ім'я академіка О.В.Палладіна Інституту біохімії Академії наук УРСР.

2. Заснувати премію імені О.В.Палладіна в розмірі 1000 карбованців, яка присуджується щороку Академією наук УРСР за видатні наукові праці в галузі біохімії.

3. Київському міськвиконкому:

- присвоїти ім'я О.В.Палладіна одній з вулиць м.Києва;
- встановити меморіальні дошки на будинку Президії Академії наук УРСР /вул.Володимирська, 54/ і на будинку Інституту біохімії /вул.Леонтовича, 9/;
- спорудити надгробок на могилі О.В.Палладіна.

Дозволити Академії наук УРСР витратити на спорудження надгробка на могилі О.В.Палладіна 3 тис.крб. за рахунок асигнувань по кошторису видатків Академії наук УРСР.

4. Академії наук УРСР:

- видати протягом 1974-1976 років вибрані твори академіка О.В.Палладіна;

- створити меморіальну кімнату в квартирі, де жив О.В.Палладін, по вул.Леонтовича, 9, в м.Києві.

Голова
Ради Міністрів УРСР
Керуючий справами
Ради Міністрів УРСР

О. ЛЯШКО

К. БОЙКО

Інд.25

ПРЕЗИДІЯ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР

ПОСТАНОВА № 57

« 9 » лютого 1973 р.

ів

Про увічнення пам'яті академіка
О.В.Палладіна

З метою увічнення пам'яті видатного вченого-біохіміка і громадського діяча, Героя Соціалістичної Праці, академіка Олександра Володимировича Палладіна Рада Міністрів УРСР постановою від 29 січня 1973 р. № 36 "Про увічнення пам'яті академіка О.В.Палладіна" постановила :

1. Присвоєти ім'я академіка О.В.Палладіна Інституту біохімії Академії наук УРСР.

2. Заснувати премію імені О.В. Палладіна в розмірі 1 000 крб. яка щороку присуджується Академією наук за видатні наукові праці в галузі біохімії.

3.Зобов'язати Київський міськвиконком :

-присвоєти ім'я О.В.Палладіна одній з вулиць м.Києва;

-встановити меморіальні дошки на будинку Президії Академії наук УРСР /вул.Володимирська,54/ і на будинку Інституту біохімії АН УРСР /вул.Леонтовича,9/;

-спорудити надгробок на могилі О.В.Палладіна.

4. Дозволити Академії наук УРСР витратити на спорудження надгробка на могилі О.В.Палладіна 3 тис.крб.за рахунок асигнувань по кошторису видатків Академії наук УРСР.

На виконання постанови Ради Міністрів УРСР від 29 січня 1973 р. № 36 "Про увічнення пам'яті академіка О.В.Палладіна", Президія Академії наук УРСР постановляє :

1. Доручити Інституту біохімії ім. О. В. Палладіна АН УРСР вирішити всі питання, пов'язані з дорученнями Ради Міністрів УРСР Київському міськвиконкому.

2. Зобов'язати фінансово-плановий відділ АН УРСР /В. М. Болтрик/ перерахувати Управлінню справами АН УРСР 3 тис крб. за рахунок асигнувань по кошторису видатків Академії наук УРСР на спорудження надгробка на могилі О. В. Палладіна.

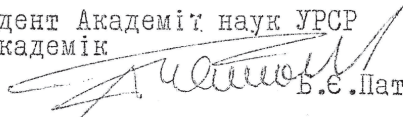
3. Зобов'язати Інститут біохімії ім. О. В. Палладіна АН УРСР :

а/ разом з Редакційно-видавничою радою АН УРСР протягом 1974-1976 рр. видати вибрані твори академіка О. В. Палладіна;

б/ Протягом 1973 р. створити меморіальну кімнату в квартирі, де жив академік О. В. Палладін, в будинку по вул. Леонтовича, 9 в м. Києві.

4. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на віце-президента АН УРСР академіка АН УРСР В. С. Гутирю.

Президент Академії наук УРСР
академік

Б. Е. Патон

Головний учений секретар

Президія Академії наук УРСР
член-кореспондент АН УРСР

І. К. Походня

РАДА МІНІСТРІВ УКРАЇНСЬКОЇ РСР

ПОСТАНОВА

від 31 серпня 1978 р. № 406

Київ

Про заснування медалей з преміями для студентів вищих учбових закладів і молодих вчених за кращі наукові роботи

З метою дальшого підвищення активності студентів вищих учбових закладів і молодих вчених у проведенні наукових досліджень Рада Міністрів Української РСР **ПОСТАНОВЛЯЄ:**

1. Прийняти пропозиції Академії наук УРСР і Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти УРСР про заснування медалей з преміями в розмірі 150 карбованців кожна для студентів вищих учбових закладів і молодих вчених за кращі наукові роботи в галузі природничих, технічних і гуманітарних наук.

2. Встановити, що медалі з преміями, які засновуються у відповідності з цією постановою, присуджуються Президією Академії наук УРСР щороку в кількості 3 медалей з преміями для студентів вищих учбових закладів і 3 медалей з преміями для молодих вчених.

Президії Академії наук УРСР розробити і за погодженням з Міністерством вищої і середньої спеціальної освіти УРСР затвердити положення про порядок присудження медалей, зразки і описи медалей /маючи на увазі, що медалі виготовляються без застосування дорогочінних металів/ і встановити дати присудження медалей

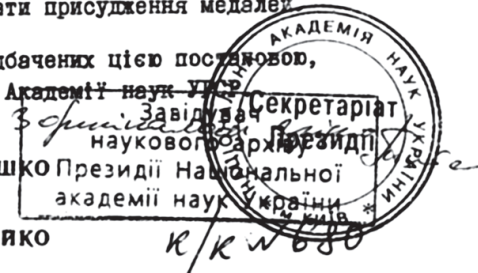
3. Витрати по виплаті премій, передбачених цією постановою, проводити за рахунок преміального фонду Академії наук УРСР

Голова
Ради Міністрів УРСР
Керуючий справами
Ради Міністрів УРСР

О. ЛЯШКО
Президії Національної академії наук України

К. БОЯКО

ПРЕЗИДІЯ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР

ПОСТАНОВА № 373

«26» грудня 1973 р.

м. Київ

Про заснування медалей з преміями
для студентів вищих учбових закладів і
молодих учених за кращі наукові роботи

З метою дальшого підвищення активності студентів вищих учбових закладів і молодих учених у проведенні наукових досліджень Рада Міністрів УРСР постановою від 31 серпня 1973 року № 406 заснувала медалі з преміями в сумі 150 карбованців кожна для студентів вищих учбових закладів і молодих учених за кращі роботи в галузі природничих, технічних і гуманітарних наук.

У зв'язку з цим Президія Академії наук постановляє:

1. Встановити, що за роботи в галузі природничих і технічних наук щороку Президія АН УРСР присуджує 2 медалі з преміями для молодих учених і 2 медалі для студентів вищих учбових закладів; за роботи в галузі суспільних наук - I медаль з премією для молодих учених і I медаль з премією для студентів.

Витрати по виплаті премій проводяться за рахунок преміального фонду АН УРСР.

2. Затвердити погоджене з Міністерством вищої і середньої спеціальної освіти УРСР Положення про порядок присудження медалей для студентів вищих учбових закладів і молодих учених за кращі наукові роботи /додаток № I/.

3. Затвердити опис медалей для студентів вищих учбових закладів і молодих учених за кращі наукові роботи /додатки №№ 2 і 3/.

4. Присудження медалей студентам вищих учбових закладів і молодим ученим розпочати з 1974 року.

5. Оголошення в пресі про конкурс на здобуття медалей з преміями для студентів вищих учбових закладів і молодих учених за кращу наукову роботу провадиться від імені Президії АН УРСР.

6. Конкурс на здобуття медалей для студентів вищих учбових закладів і молодих учених оголошувати щороку в січні. Присудження медалей за результатами конкурсів проводити в грудні.

7. Доручити Управлінню справами Академії наук УРСР /В.П.Цемко/ до 1 грудня 1974 року забезпечити виготовлення медалей та дипломів.

8. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на головного вченого секретаря Президії АН УРСР члена-кореспондента АН УРСР І.К.Походню.

Президент Академії наук УРСР
академік

Б.Е.Патон

Головний учений секретар
Президії АН УРСР
член-кореспондент АН УРСР

І.К.Походня

Погоджено

Затверджено

Міністерством вищої
середньої спеціальної
освіти УРСР

Постановою Президію
АН УРСР

від "26" "жовтня" 1973 р.

з "Учитель" 1973 р.

№ 1373

ПОЛОЖЕННЯ

про порядок присудження медалей для студентів
вищих учбових закладів і молодих учених за кра-
щі наукові роботи.

І. Загальні положення

1. Медалі присуджуються Президією Академії наук УРСР щороку в грудні.

2. Прийом робіт на присудження медалей закінчується за 2 місяці до їх присудження.

3. Медалі присуджуються окремим авторам або колективу авторів за кращі наукові роботи, а також за серії наукових робіт з єдиної тематики, за відкриття та винаходи.

4. Колектив, висунутий на присудження медалей з преміями повинен бути нечисленним і включати лише основних провідних авторів, чий творчий внесок був найбільш вагомим. Загальна кількість авторів по роботі або серії робіт не повинна перевищувати трьох осіб.

5. До участі у конкурсі на здобуття медалей допускаються наукові співробітники, викладачі, стажери-дослідники, аспіранти науково-дослідних установ, вищих учбових закладів, студенти вузів Української РСР віком не старше 33 років.

6. Повідомлення про роботи, висунуті на здобуття медалей, публікуються у "Віснику АН УРСР", "Доповідях АН УРСР" відповідної серії, газеті "Під прапором Ленінізму" у січні.

П. Висування кандидатів на здобуття медалей

7. Право висування кандидатів на здобуття медалей надається ученим радам наукових установ і вищих учбових закладів, ЦК ЛКСМУ, Укрпрофраді, колегіям /президіям/ міністерств і ві-

домств УРСР, технічним радам промислових підприємств, конструкторських бюро, радам наукових та науково-технічних товариств.

8. Організація, яка висунула роботу на присудження медалі, представляє Президію АН УРСР:

а/ обгрунтоване подання, що включає наукову характеристику роботи;

б/ опубліковану наукову роботу /серію робіт/, матеріали наукового відкриття або винаходу у 3-х примірниках /при висуненні закритих робіт допускається подання рукописних матеріалів в I примірнику/;

в/ конкретну довідку про творчий внесок у працю кожного з авторів висунутої роботи за підписом керівника підприємства, секретарів партійної, комсомольської організацій та голови профспілкової організації;

г/ відомості про автора: прізвище, ім'я, по батькові, рік народження, місце роботи та посада, домашня і службова адреси.

III. Розгляд робіт в експертних комісіях

9. Попередня наукова оцінка всіх робіт, що надійшли на конкурс, і рекомендація кандидатів для присудження медалей здійснюється експертними комісіями, створеними при відділеннях АН УРСР з числа провідних учених даної галузі науки в складі 7 чоловік. Персональний склад експертних комісій затверджується Президією АН УРСР.

10. Кожна робота вивчається та обговорюється членами відповідної експертної комісії.

11. Експертні комісії приймають таємним голосуванням рішення про рекомендацію робіт на присудження медалей.

12. Рішення експертної комісії є правомірним при наявності на засіданні не менше 2/3 її чисельного складу. Робота вважається рекомендованою, якщо вона одержала просту більшість голосів присутніх членів комісії.

Примітка: члени комісії, які перебувають у закордонному відрядженні або тяжко хворі на час засідання експертних комісій, при визначенні кворуму не включаються у списковий склад.

ІУ. Затвердження результатів конкурсу

І3. Експертні комісії до 15 листопада подають на розгляд бюро відділень АН УРСР протоколи своїх засідань та протокол лічильної комісії. Одночасно подається довідка-анотація на всі розглянуті роботи/рекомендовані і нерекондовані/.

І4. Бюро відділень обговорюють висунуті експертними комісіями роботи і кандидатури на присудження медалей з преміями на засіданнях бюро з участю членів експертної комісії.

І5. Рішення бюро відділення з питань висунення наукових робіт на присудження їх авторам медалей приймається після обговорення на засіданні закритим голосуванням, простою більшістю голосів ^{присутніх} на засіданні членів бюро. Рішення бюро відділення з цих питань вважається дійсним, якщо на його засіданні були присутні не менше 2/3 чисельного складу бюро.

І6. Бюро відділень АН УРСР до 1 грудня подають Президію АН УРСР протоколи експертних комісій, протоколи лічильних комісій при експертних комісіях, виписки з протоколів засідань бюро відділень і довідки-анотації на роботи, які були висунуті на конкурс /рекомендовані на премію і нерекондовані Доповідачами на засіданнях Президію АН УРСР є академіки-секретарі відділень АН УРСР, а в їх відсутність - голови експертних комісій.

І7. Рішення Президію АН УРСР про присудження медалей з преміями для студентів вищих учбових закладів і молодих учених приймається на засіданні таємним голосуванням.

Засідання Президію АН УРСР з зазначених питань вважається дійсним, якщо на ньому були присутні не менше 2/3 чисельного складу Президію АН УРСР.

І8. Медаль з премією вважається присудженою, якщо робота одержала 2/3 голосів від присутніх на засіданні членів Президію АН УРСР .

Якщо за наслідками таємного голосування 2/3 і більше голосів одержить більша кількість робіт, ніж встановлено медалей, то премійованими вважаються ті праці, які одержали більшість голосів.

Якщо при голосуванні окремі роботи одержали рівну кількість голосів, Президія Академії наук УРСР має право провести переголосування.

19. Рішення Президії Академії наук УРСР про присудження медалей АН УРСР за кращі наукові роботи студентів вузів і молодих учених публікуються у журналах "Вісник Академії наук УРСР", "Доповіді Академії наук УРСР" відповідної серії та в газеті "Ніде прапором лінійному".

20. Розглянуті на засіданні Президії АН УРСР наукові роботи, за які присуджені медалі, зберігаються при протоколі засідання Президії.

Роботи, за які медалі не присуджені, повертаються їх авторам.

У. Вручення медалей студентам вищих учбових закладів і молодим ученим за кращі наукові роботи

21. Особам, удостоєним премій вручається медаль, диплом встановленого зразка та грошова премія у сумі 150 крб. Якщо премія присуджена колективу авторів, то кожному з них ^{вручається} надається медаль і диплом. Грошова премія розподіляється порівну між усіма авторами.

22. Медалі і дипломи авторам робіт, удостоєним премій, вручаються на річних Загальних зборах Академії наук УРСР.

Головний учений секретар
Президії АН УРСР
член-кореспондент АН УРСР

І.К.Походня

Затверджено
постановою Президії Академії
наук УРСР
від "26" "квітня" 1973 р.
№ 373

О П И С

медалі для молодих учених

Медаль має форму круга діаметром 50 мм.

Виготовляється з кольорового металу.

На лицьовому боці медалі у центрі - рельєфне зображення книги і орбіти атома, вгорі по колу напис "Академія наук УРСР".

У верхній частині на рельєфно-випуклій лавровій гілці - випукла пластинка для гравірування ініціалів і прізвищ лауреатів.

На зворотному боці медалі у центрі напис "За кращу наукову роботу конкурсу молодих учених І9__ року" та № медалі.

Головний учений секретар
Президії АН УРСР
член-кореспондент АН УРСР

І.К. Походня

Затверджено
Постановою Президії АН УРСР
від "26" чэрпня 1973 р
№ 373

О П И С

медалі для студентів вищих учбових
закладів

Медаль має форму круга діаметром 50 мм.

Виготовляється з ^бкільорового металу, з наступною позолотою.
Товщина шару позолоти 5 мікрон.

На лицьовому боці медалі - вгорі по колу напис "Академія наук УРСР". У центрі - рельєфне зображення книги на фоні сонячних променів.

У верхній частині на рельєфно-випуклій лавровій гілці - випукла пластинка для гравірування ініціалів і прізвища лауреата.

На зворотному боці медалі у центрі напис: "За кращу студентську наукову роботу 19__ року" та № медалі.

Головний учений секретар

Президії АН УРСР

член-кореспондент АН УРСР

І.К.Походня

рс

РАДА МІНІСТРІВ УКРАЇНСЬКОЇ РСР

ПОСТАНОВА

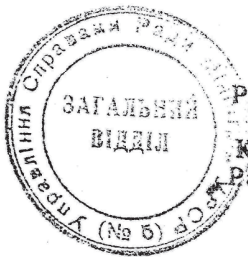
від 5 серпня 1974 р. № 401

Київ

Про додаткове встановлення премій імені видатних учених України

З метою посилення стимулювання виконавців наукових робіт, що мають фундаментальне і прикладне значення, та на доповнення постанови Ради Міністрів УРСР від 7 травня 1967 р. № 287 /ЗП УРСР 1967 р. № 5, ст.49/ Рада Міністрів Української РСР ПОСТАНОВЛЯЄ:

Прийняти пропозицію Президії Академії наук УРСР про додаткове встановлення премій імені видатних учених України К.Д.Синельникова і Г.Ф.Проскури згідно з додатком.

Голова
Ради Міністрів УРСР

О. ЛЯШКО

Керуючий справами
Ради Міністрів УРСР

К. БОЙКО

Інд.25

Додаток
до постанови Ради Міністрів УРСР
від 5 серпня 1974 р. № 401

П Е Р Е Л І К
премій імені видатних учених України

Найменування премій	Періодичність і розмір	За що присуджується	По якому відділенню Академії наук УРСР
імені К.Д.Синельникова	щороку 1000 крб.	За видатні наукові роботи у галузі фізики	Відділення фізики
імені Г.Ф.Проскури	щороку 1000 крб.	За видатні роботи у галузі енергетики	Відділення фізико-технічних проблем енергетики

Керуючий Справами
Ради Міністрів УРСР

К. БОЙКО

119

ПРЕЗИДІЯ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР

ПОСТАНОВА № 327

м. Київ

23 вересня 1976 г.

Про додаткове встановлення премії імені видатних учених України

Рада Міністрів Української РСР з метою посилення стимулювання виконавців наукових робіт, що мають фундаментальне і прикладне значення, постановою від 14 вересня 1976 р. № 447 встановила премію імені видатного вченого С.О.Лебедева у розмірі 1000 руб., яка присуджується щороку за видатні досягнення у галузі обчислювальної техніки, приладобудування та створення засобів і систем автоматизації по Відділенню математики, механіки та кібернетики АН УРСР.

Президія Академії наук УРСР постановляє:

1. Зобов'язати Секретаріат Президії АН УРСР підготувати і подати до республіканської преси та на радіо повідомлення про встановлення премії імені С.О.Лебедева.

2. Бюро Відділення математики, механіки та кібернетики АН УРСР протягом IV кв. 1976 р. провести роботу по відбору робіт на здобуття встановленої премії.

3. Юридичному відділу Президії АН УРСР внести відповідні зміни до "Положення про іменні премії АН УРСР".

4. Виплату іменної премії здійснювати за рахунок преміального фонду Академії наук УРСР.

Президент Академії наук УРСР академік

Б.С.Патон

Головний учений секретар Президії АН УРСР академік АН УРСР

І.К.Походня

118

РАДА МІНІСТРІВ УКРАЇНСЬКОЇ РСР

ПОСТАНОВА

від 28 червня 1977 р. № 344

Київ

Про встановлення премії імені
видатного вченого М.К.Янгеля

Рада Міністрів Української РСР ПОСТАНОВЛЯЄ:

З метою посилення стимулювання виконавців наукових робіт, що мають фундаментальне і прикладне значення, прийняти пропозицію Президії Академії наук УРСР про встановлення премії імені видатного вченого М.К.Янгеля.

Доповнити перелік премій імені видатних вчених України, затверджений постановою Ради Міністрів УРСР від 7 травня 1967 р. № 287 /ЗП УРСР, 1967 р., № 5, ст.49; 1972 р., № 6, ст.53; 1974 р., № 8, ст.52; 1976 р., № 9, ст.49/, згідно з додатком.

Голова
Ради Міністрів УРСР
Керуючий Справами
Ради Міністрів УРСР

О. ЛЯШКО

К. БОЙКО

ПРЕЗИДІЯ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР

ПОСТАНОВА № 300

« 14 » ЛИПНЯ 19 77 р.

Про додаткове встановлення
премії імені видатних учених
України

Рада Міністрів Української РСР з метою посилення стимулювання виконавців наукових робіт, що мають фундаментальне і прикладне значення, постановою від 28 червня 1977 р. № 344 встановила премію імені видатного вченого М.К.Янгеля у розмірі 1000 крб., яка присуджується щороку за видатні досягнення у галузі прикладної і технічної механіки по Відділенню математики, механіки та кібернетики АН УРСР.

Президія Академії наук УРСР постановляє:

1. Зобов'язати Секретаріат Президії АН УРСР підготувати і подати до республіканської преси та на радіо повідомлення про встановлення премії ім. М.К.Янгеля.

2. Бюро Відділення математики, механіки та кібернетики АН УРСР протягом III та IV кварталів 1977 р. провести роботу по відборі робіт на здобуття встановленої премії.

3. Юридичному відділу Президії АН УРСР внести відповідні зміни в "Положення про іменні премії АН УРСР".

4. Виплату іменної премії здійснювати за рахунок преміального фонду Академії наук УРСР.

Президент Академії наук УРСР
академік

Б.Є.Патон

Головний учений секретар
Президії АН УРСР
академік АН УРСР

І.К.Походня

ПРЕЗИДІЯ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР

ПОСТАНОВА

19 02 92

№ 53

м. Київ

Про увічнення пам'яті
академіка М.М.Боголюбова

З метою увічнення пам'яті академіка М.М.Боголюбова Президія АН України постановляє:

1. Підтримати прохання колективу працівників Інституту теоретичної фізики АН України про присвоєння цьому інституту імені академіка М.М.Боголюбова.

Відділенню фізики і астрономії АН України /академік АН України М.С.Бродін/ разом з Інститутом теоретичної фізики АН України /академік АН України О.Г.Ситенко/ до 30.03.92 підготувати клопотання Президії АН України:

- до Кабінету Міністрів України про присвоєння імені академіка М.М.Боголюбова Інституту теоретичної фізики АН України;

- до Київської міської Ради народних депутатів про присвоєння імені академіка М.М.Боголюбова одній із вулиць м.Києва.

2. Встановити премію імені М.М.Боголюбова - за видатні наукові роботи у галузі математики і теоретичної фізики /Відділення математики АН України/.

Доповнити перелік премій імені видатних учених України, який затверджено постановою Президії АН України від 28.II.91 № 309, премією імені М.М.Боголюбова.

3. Дозволити інститутам математики і теоретичної фізики АН України встановити на фасадах будинків цих інститутів меморіальні дошки з барельєфом на честь академіка М.М.Боголюбова.

Затвердити написи на меморіальних дошках, що мають бути встановлені:

- на фасаді Інституту математики АН України "У цьому інституті у 1945-1956 рр. працював видатний учений в галузі математики і теоретичної фізики академік Микола Миколайович Боголюбів /1909-1992/";

- на фасаді Інституту теоретичної фізики АН України "Цей інститут заснував і був його директором видатний математик і фізик-теоретик академік Микола Миколайович Боголюбів /1909-1992/".

Витрати на встановлення меморіальних дошок віднести на рахунок кошторисів відповідних інститутів.

4. Академіку АН України В.Г.Бар"яхтару і академіку Ю.О.Митропольському проробити питання щодо встановлення міжнародної медалі імені М.М.Боголюбова для вітчизняних і зарубіжних учених за видатні наукові праці у галузі математики і теоретичної фізики.

5. Контроль за виконанням постанови покласти на Науково-організаційний відділ Президії АН України.

Президент Академії наук України
академік

Головний учений секретар
Президії АН України
академік АН України

Б.Є.Патон

Б.С.Стогній

ПРЕЗИДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА № 245

м.Київ

09.10.2002 р.

Про заснування премії
імені В.І.Трефілова НАН України

З метою вшанування пам'яті видатного вченого академіка НАН України В.І.Трефілова та враховуючи звернення Інституту проблем матеріалознавства ім.І.М.Францевича НАН України і підтримку Відділення фізико-технічних проблем матеріалознавства та Відділення фізики і астрономії НАН України, Президія НАН України постановляє:

1. Заснувати премію імені В.І.Трефілова НАН України за видатні роботи у галузі фізики міцності і пластичності матеріалів (Відділення фізико-технічних проблем матеріалознавства НАН України, Відділення фізики і астрономії НАН України).

2. Присуджувати премію імені В.І.Трефілова НАН України почергово відповідно Відділенню фізико-технічних проблем матеріалознавства та Відділенню фізики і астрономії НАН України по непарних роках починаючи з 2003 р.

3. Внести необхідні зміни до постанови Президії НАН України від 20.06.97 № 228 “Про затвердження Положення про премії імені видатних учених України”.

4. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на Науково-організаційний відділ Президії НАН України.

Президент Національної академії наук

України

академік НАН України

Б.С.Патон

Перший віце-президент -
головний учений секретар Національної
академії наук України
академік НАН України

А.П.Шпак

ПРЕЗИДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

05.01.2000

м. Київ

№ 4

Про встановлення премії
НАН України імені
академіка Р.Є.Кавецького

З метою вшанування пам'яті видатного вченого академіка Р.Є.Кавецького та зважаючи на визначний внесок ученого в розвиток експериментальної онкології, Президія НАН України постановляє:

1. Встановити премію НАН України імені академіка Р.Є.Кавецького за визначні наукові роботи в галузі експериментальної онкології, яка буде присуджуватись в один рік з преміями імені академіків О.О.Богомольця, С.В.Палладіна та Д.К.Заболотного (1 раз на два роки) починаючи з 2000 р.

2. Взяти до уваги, що виплата премії здійснюватиметься за рахунок НАН України

Президент Національної академії наук
України
академік НАН України

Б.Є.Патон

Перший віце-президент -
головний учений секретар Національної
академії наук України
академік НАН України

А.П.Шпак

ПРЕЗИДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА № 138

м.Київ

28.05.2003 р.

Про заснування премії
імені М.М.Амосова НАН України

З метою вшанування пам'яті видатного вченого академіка НАН України М.М.Амосова та враховуючи звернення Відділення інформатики та Відділення молекулярної біології, біохімії, експериментальної і клінічної фізіології НАН України, Президія НАН України постановляє:

1. Заснувати премію імені М.М.Амосова НАН України за видатні роботи в галузі:

- біокібернетики, проблем штучного інтелекту та розробки в цих галузях нових інформаційних технологій (Відділення інформатики НАН України);

- теоретичної медицини, трансплантології та кардіології (Відділення молекулярної біології, біохімії, експериментальної і клінічної фізіології НАН України).

2. Присуджувати премію імені М.М.Амосова НАН України по непарних роках починаючи з 2003 р. (премія присуджується по чергово відповідно Відділенням інформатики та Відділенням молекулярної біології, біохімії, експериментальної і клінічної фізіології НАН України).

3. Внести необхідні зміни до постанови Президії НАН України від 20.06.97 № 228 "Про затвердження Положення про премії імені видатних учених України".

4. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на Науково-організаційний відділ Президії НАН України.

Президент Національної академії наук
України
академік НАН України

Б.С.Патон

Перший віце-президент -
головний учений секретар Національної
академії наук України
академік НАН України

А.П.Шпак

ПРЕЗИДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА № 190

м.Київ

09.07 .2003 р.

Про золоту медаль імені В.І.Вернадського
Національної академії наук України

З метою відзначення вчених за видатні досягнення в галузі природничих, технічних та соціогуманітарних наук, наукові праці, відкриття та винаходи, що мають важливе наукове й практичне значення та утворюють авторитет української науки, на честь першого президента Української академії наук – видатного вченого, академіка Володимира Івановича Вернадського, а також з нагоди святкування 85-річчя створення Академії у відповідності з підпунктом 20 статті 45 Статуту НАН України Президія НАН України постановляє:

1. Заснувати золоту медаль імені В.І.Вернадського Національної академії наук України .

2. Затвердити Положення про золоту медаль імені В.І.Вернадського НАН України, її опис та опис свідоцтва лауреата золотої медалі (додатки 1, 2, 3).

3. Доручити Науково-організаційному відділу та Відділу наукових та керівних кадрів Президії НАН України до 1 вересня поточного року організувати у відповідності з чинним законодавством (Указ Президента України від 13.02.97 № 134/97 “Про примірне положення про відомчі заохочувальні відзнаки”) узгодження золотої медалі імені В.І.Вернадського НАН України в Комісії державних нагород та геральдики при Президентові України.

4. Фінансово-економічному відділу Президії НАН України (Л.С.Литвишко) та Управлінню справами НАН України (В.В.Арсенюк) передбачити, починаючи з 2004 р. здійснення фінансового й матеріального забезпечення робіт з виготовлення медалей та дипломів до них за рахунок загального фонду Державного бюджету за КПКВ 6541020 “Наукова і організаційна діяльність Президії НАН України”.

5. Відділенням НАН України в двотижневий термін подати пропозиції щодо кандидатур (1 особа) до складу Експертної комісії НАН України з присудження зазначеної медалі.

6. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на першого віце-президента – головного вченого секретаря НАН України академіка НАН України А.П.Шпака.

Т.в.о. президента Національної академії
наук України
академік НАН України

 А.П.Шпак

Т.в.о. головного вченого секретаря
Національної академії наук України
д.г.-м.н.

 В.О.Ємельянов

ПОЛОЖЕННЯ
про золоту медаль імені В.І.Вернадського
Національної академії наук України

1. Загальні положення

1.1. Золота медаль імені В.І.Вернадського Національної академії наук України (далі – медаль) є найвищою відзнакою НАН України, яка присуджується за видатні досягнення в галузі природничих, технічних та соціогуманітарних наук. Медаль засновано в рік 85-річчя створення НАН України на честь першого президента Академії – видатного вченого, академіка В.І.Вернадського.

1.2. Національна академія наук України щорічно присуджує до дня народження академіка В.І.Вернадського (12 березня) дві медалі – одну вітчизняному і одну зарубіжному вченому.

Медаль присуджується лише окремим особам персонально як за окремі наукові досягнення, так і за сукупність наукових праць.

Одна і та ж особа не може бути нагороджена медаллю більше одного разу.

Медаль не присуджується посмертно, окрім випадку, коли лауреат помер після прийняття рішення про його нагородження.

1.3. Про проведення конкурсу на здобуття золотої медалі імені В.І.Вернадського НАН України Академія оголошує в засобах масової інформації щорічно не пізніше 10 вересня.

2. Представлення та висунення кандидатів на присудження медалі.

2.1. Право висунення кандидатів для присудження медалі надається:

2.1.1. Дійсним членам, членам-кореспондентам та іноземним членам НАН України.

2.1.2. Науковим установам, вищим навчальним закладам та науковим радам НАН України.

2.1.3. Науковим та науково-технічним товариствам, іншим громадським об'єднанням учених.

2.1.4. Науково-технічним (технічним) радам міністерств, відомств, науково-виробничих об'єднань, конструкторських бюро, промислових підприємств.

2.2. Право представлення кандидатур на здобуття медалі надається відділенням НАН України.

2.3. Організації або окремі особи, що висунули кандидата для присудження медалі, до 12 листопада подають свої пропозиції разом з мотивуванням до відповідного відділення НАН України.

Мотивоване подання повинне містити:

2.3.1. Наукову характеристику робіт з висвітленням їх значення для розвитку науки, народного господарства, суспільства (представлення опублікованих праць, матеріалів відкриттів та винаходів не обов'язкове).

2.3.2. Відомості про автора (прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, перелік основних наукових праць, відкриттів, винаходів, науковий ступінь, вчене звання, місце роботи, посада, домашня адреса).

3. Розгляд робіт у відділеннях НАН України.

3.1. Наукова оцінка праць та представлення кандидатів для присудження медалі здійснюється у відповідному за тематикою робіт відділенні НАН України.

3.1.1. Кожне відділення НАН України має право представити до присудження медалі у поточному році лише одну кандидатуру вітчизняного і одну – зарубіжного вченого.

3.1.2. Кожна пропозиція проходить обговорення на бюро відділення НАН України, де визначається наукова значимість робіт.

Праці, що представлені на здобуття медалі, в окремих випадках можуть надсилатися на відгук фахівцям з відповідної галузі науки.

Праці, визнані неактуальними в науковому відношенні, рецензуванню не підлягають.

3.1.3. Думка бюро відділення НАН України щодо кандидатів до присудження медалі визначається таємним голосуванням простою більшістю голосів членів бюро відділення і до 12 грудня подається Експертній комісії НАН України.

4. Розгляд робіт Експертною комісією НАН України.

4.2. Рекомендація кандидатів для присудження медалі здійснюється Експертною комісією, що призначається Президією НАН України з числа членів Національної академії наук України у кількості не більше 19 осіб терміном на 5 років.

4.2. Експертна комісія НАН України розглядає всі пропозиції щодо кандидатів на здобуття медалі.

Комісія правомочна приймати рішення, якщо в її засіданні беруть участь не менше двох третин облікового складу її членів.

Рішення комісії приймається таємним голосуванням простою більшістю голосів присутніх членів комісії.

В бюлетень для таємного голосування включаються тільки кандидати, представлені відділеннями НАН України.

4.3. Комісія має право рекомендувати до присудження медалі у поточному році лише одну кандидатуру вітчизняного і одну – зарубіжного вченого.

4.4. Голосування проводиться одночасно по усіх висунутих кандидатурах. Якщо при голосуванні жоден з кандидатів не набрав необхідної кількості голосів або два чи більше кандидатів набрали рівну і достатню для рекомендації кількість голосів, комісія має право провести другий, а в разі необхідності і третій тур голосування, зазначивши це в протоколі. Якщо у підсумку трьох турів голосування жоден з кандидатів не отримав необхідної кількості голосів, конкурс вважається таким, що не відбувся.

5. Затвердження.

5.1. Експертна комісія НАН України не пізніше 20 січня подає на розгляд Президії НАН України протокол свого засідання, протокол лічильної комісії, рекомендовані роботи, рецензії на них та відомості про авторів.

5.2. Голова Експертної комісії НАН України або його заступник доповідає Президії НАН України про рішення комісії.

5.3. Рішення Президії НАН України з питання присудження медалі вважається прийнятим, якщо за нього проголосувала проста більшість членів Президії НАН України, присутніх на засіданні.

Про нагородження золотою медаллю імені В.І.Вернадського НАН України приймається постанова Президії НАН України.

5.4. Рішення Президії НАН України про присудження золотої медалі імені В.І.Вернадського НАН України, короткі анотації робіт, за які авторів удостоєно медалі, а також науково-біографічні довідки та портрети лауреатів публікуються у журналі “Вісник Національної академії наук України”.

5.5. Вручення медалі відбувається в урочистій обстановці на річній сесії Загальних зборів НАН України.

Лауреати золотої медалі імені В.І.Вернадського НАН України виступають на цій же сесії з науковими доповідями. Тексти виголошених доповідей публікуються у “Віснику Національної академії наук України”.

5.6. Разом з золотою медаллю та її копією лауреатам вручається свідоцтво встановленого зразка.

6. У трудовій книжці особи, удостоєної нагороди, робиться відповідний запис із зазначенням дати і номера постанови.

7. Про вручення нагороди складається протокол, який зберігається у справах Відділу наукових і керівних кадрів Президії НАН України.

8. Золота медаль імені В.І.Вернадського НАН України або її копія носить з лівого боку грудей і розміщується після знаків державних нагород України.

Т.в.о. головного вченого секретаря
Національної академії наук України
Д.Г.-М.Н.

В.О.Ємельянов

Додаток 2
до постанови Президії НАН України
від 09.07.2003 р. № 190

ОПИС

золотої медалі імені В.І.Вернадського Національної академії наук
України

Золота медаль імені В.І.Вернадського Національної академії наук України виготовляється із золота, а копія – із томпака, покритого шаром золота та складається з двох основних елементів: колодки й медальйона-підвіски.

Колодка золотистого кольору має трапецієподібну форму розміром 15x10x56 мм з темносиньою стрічкою шириною 6 мм.

У верхній частині колодки накладною деталлю розташовано малий Державний Герб України, а в нижній – фігурне вушко.

Медальйон – медаль класичної круглої форми діаметром 35 мм з фігурним вушком.

Колодку за допомогою кільця з'єднано з медальйоном-підвіскою.

На реверсі медалі розміщено барельєфний портрет академіка В.І.Вернадського та лаврову гілку. Портрет по колу охоплює рельєфний напис: “НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ”.

На аверсі медалі по колу розташовано гілку з лаврового листя та вигравіровано порядковий номер відзнаки. Усі зображення рельєфні.

Т.в.о. головного вченого секретаря
Національної академії наук України
Д.Г.-М.Н.

В.О.Ємельянов

Додаток 3
до постанови Президії НАН України
від 09.07.2003 р. № 190

ОПИС

свідоцтва лауреата золотої медалі імені В.І.Вернадського
Національної академії наук України

1. Свідоцтво лауреата золотої медалі імені В.І.Вернадського Національної академії наук України (далі – свідоцтво) складається з обкладинки і вкладного бланку з текстом свідоцтва.

2. Обкладинка має форму прямокутника розміром 315x112 мм і виготовляється з твердого картону, обтягнутого з зовнішнього боку темночервоною шевровою шкірою. Всередині обкладинки, у місці її згину, закріплено синьо-жовту муарову стрічку для закріплення бланку. На лицьовому боці обкладинки тиснений золотом напис: “Свідоцтво лауреата золотої медалі імені В.І.Вернадського Національної академії наук України”.

Бланк має форму прямокутника розміром 305-107 мм. На першій (лицьовій) сторінці – тиснене зображення золотої медалі імені В.І.Вернадського Національної академії наук України. На другій сторінці зверху чорною фарбою надруковано текст: “Свідоцтво лауреата золотої медалі імені В.І.Вернадського Національної академії наук України” та у три рядки під ним текст напису, кому і за які досягнення вручається медаль.

Знизу другої сторінки у два стовпчики чорною фарбою надруковано написи: ліворуч – “Президент Національної академії наук України академік НАН України”, праворуч – “Головний учений секретар Національної академії наук України академік НАН України”, нижче – місце для підписів відповідно президента та головного вченого секретаря НАН України, номер і дата свідоцтва, які проставляються друкарським способом.

Т.в.о. головного вченого секретаря
Національної академії наук України

Д.Г.-М.Н.

В.О.Ємельянов

ПРЕЗИДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА № 218

м.Київ

10.09.2003 р.

Про встановлення премії НАН України
імені академіка НАН України
С.М.Гершензона

З метою вшанування пам'яті видатного вченого академіка НАН України С.М.Гершензона та зважаючи на його визначний внесок у розвиток молекулярної біології і генетики в Україні, Президія НАН України постановляє:

1. Встановити премію НАН України імені С.М.Гершензона, яка буде присуджуватись за особливо важливі наукові дослідження в галузі молекулярної біології, молекулярної генетики та молекулярної біофізики.

2. Премія імені С.М.Гершензона буде присуджуватися починаючи з 2004 року, по парних роках.

Президент Національної академії наук
України
академік НАН України

Б.Є.Патон

Перший віце-президент -
головний учений секретар Національної
академії наук України
академік НАН України

А.П.Шпак

ПРЕЗИДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

28.09.05

м. Київ

№ 197

Про заохочувальні
відзнаки Національної академії
наук України

На виконання постанови Президії НАН України від 20.10.04 № 273 “Про заснування заохочувальних відзнак НАН України” з метою дальшого вдосконалення системи заходів заохочення окремих працівників, а також колективів установ, підприємств і організацій НАН України за трудові досягнення відповідно до Указу Президента України від 18.11.96 N 1094/96 “Про відомчі заохочувальні відзнаки” Президія Національної академії наук України постановляє:

1. Заснувати заохочувальні відзнаки Національної академії наук України:

1.1. Відзнаку “За наукові досягнення”, з врученням нагрудного знака (пам’ятного знака для колективів) та посвідчення до нього;

1.2. Відзнаку “За професійні здобутки”, з врученням нагрудного знака та посвідчення до нього;

1.3. Відзнаку “За сприяння розвитку науки”, з врученням нагрудного знака (пам’ятного знака для колективів) та посвідчення до нього;

1.4. Відзнаку “За підготовку наукової зміни”, з врученням нагрудного знака та посвідчення до нього;

1.5. Відзнаку для молодих учених “Талант, натхнення, праця”, з врученням нагрудного знака та посвідчення до нього.

2. Затвердити ескізи зазначених у п.1 постанови заохочувальних відзнак НАН України (додаток 1).

3. Затвердити положення та описи зазначених у п.1 постанови заохочувальних відзнак НАН України (додатки 2, 3, 4, 5, 6).

4. Управлінню справами НАН України (В.В.Арсенюк):

4.1. Здійснити фінансове забезпечення робіт з виготовлення нагрудних

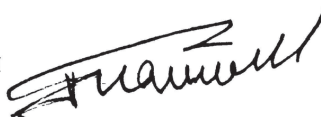
та пам'ятних знаків за затвердженими описами та посвідчень до зазначених відзнак НАН України;

4.2. За участю заступника головного вченого секретаря НАН України (В.О.Цибань) вирішити питання щодо виготовлення нагрудних та пам'ятних знаків зазначених відзнак НАН України у кількості по 100 примірників кожної.

5. Видавництву “Наукова думка” НАН України (І.Р.Алексеевко) виготовити посвідчення до зазначених відзнак НАН України у кількості по 100 примірників на кожну.

6. Контроль за виконанням постанови покласти на першого віце-президента–головного вченого секретаря НАН України академіка НАН України А.П.Шпака.

Президент
Національної академії наук України
академік НАН України

Б.Є.Патон

Перший віце-президент -
головний учений секретар
Національної академії наук України
академік НАН України

А.П.Шпак

ПОЛОЖЕННЯ

про Відзнаку Національної академії наук України
“За наукові досягнення”

І Загальні положення

1. Відзнака Національної академії наук України “За наукові досягнення” (далі — Відзнака) є однією з найвищих відомчих нагород за визначні досягнення у розвиткові фундаментальних і прикладних наукових досліджень, підвищенні міжнародного авторитету вітчизняної науки і її провідних шкіл, реалізації соціальної і економічної політики держави, розробці й впровадженні нових наукових рішень, ефективних технологій та зміцненні науково-технічного потенціалу України вагомими здобутками.

2. Відзнакою нагороджуються наукові працівники, а також трудові колективи наукових установ, підприємств і організацій НАН України, які досягли значних успіхів у відповідних сферах діяльності, зазначених у пункті 1 цього Положення.

3. Відзнакою можуть бути нагороджені громадяни України, що не є працівниками НАН України; трудові колективи установ і організацій, які не входять до її складу, а також громадяни і трудові колективи інших держав за плідну творчу співпрацю з НАН України у відповідних сферах діяльності, зазначених у п.1 цього Положення.

4. Наукові працівники нагороджуються Відзнакою “За наукові досягнення” як правило, якщо раніше їх було удостоєно однієї з інших заохочувальних відзнак НАН України.

5. Повідомлення про нагородження Відзнакою публікується у журналі “Вісник НАН України”.

II. Порядок подання і розгляду клопотань щодо нагородження.

6. Нагородження Відзнакою здійснюється постановою Президії НАН України.

7. Подання про нагородження Відзнакою вноситься до Президії НАН України бюро відповідних відділень, членами Президії НАН України або іншими посадовими особами НАН України.

8. Клопотання про нагородження Відзнакою перед відділеннями НАН України або особами, зазначеними в пункті 7 цього Положення, порушують наукові установи, вищі навчальні заклади, державні та громадські організації.

9. Одночасно з пропозиціями про нагородження Відзнакою подаються:

— відомості про наукові досягнення особи, яка представляється до нагородження;

— в разі подання до нагородження трудового колективу установи, організації, підприємства — відомості про його наукові здобутки;

— рішення колегіального органу (вченої або науково-технічної ради, колегії або президії) установи, організації, підприємства, що порушує клопотання, про висунення кандидатури наукового працівника (трудоного колективу) до заохочення.

III. Порядок вручення нагороди

10. Нагородженим Відзнакою вручається нагрудний (для трудового колективу пам'ятний) знак і посвідчення до нього затвердженого зразка.

11. Вручення нагороди здійснюється в урочистій обстановці на Загальних зборах НАН України, її відділень, засіданнях Президії НАН України, інших урочистих заходах.

12. Вручення Відзнаки провадиться Президентом НАН України, іншими членами Президії або посадовими особами НАН України за дорученням Президії НАН України.

13. У трудовій книжці особи, нагородженої Відзнакою, робиться відповідний запис із зазначенням дати і номеру постанови Президії НАН України.

14. Підготовка проекту постанови, а також облік і реєстрація відзначених здійснюється Відділом наукових і керівних кадрів Президії НАН України.

IV. Порядок носіння нагрудного знаку Відзнаки

15. Нагрудний знак Відзнаки носитья з правого боку грудей і розміщується нижче знаків державних нагород України та Золотої медалі імені В.І.Вернадського НАН України.

Перший віце-президент —
головний учений секретар
Національної академії наук України
академік НАН України

А.П.Шпак

ОПИС

нагрудного знака Відзнаки Національної академії наук України
“За наукові досягнення”

Нагрудний знак Відзнаки Національної академії наук України “За наукові досягнення” виготовляється із срібла, покритого шаром золота, та складається з двох основних елементів: колодки й медальйона – підвіски, які з’єднуються між собою за допомогою кільця.

Колодка прямокутної форми розміром 29х20 мм, на яку емаллю нанесено дві однакові смужки синього та жовтого кольору, що символізує Державний прапор України. В нижній частині колодки розташовано кругле вушко.

Медальйон класичної круглої форми діаметром 32 мм з круглим вушком.

На аверсі знака зображено будівлю Президії Національної академії наук України (Володимирська,54) та у правому верхньому кутку – гілку каштана. В нижній третині – рельєфний напис у чотири рядки: “НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ”.

На реверсі знака горизонтально у три рядки написано: “ЗА НАУКОВІ ДОСЯГНЕННЯ”. В нижній частині розміщено дві лаврові гілки.

Перший віце-президент —
головний учений секретар
Національної академії наук України
академік НАН України

А.П.Шпак

ПОЛОЖЕННЯ

про Відзнаку Національної академії наук України
“За професійні здобутки”

І Загальні положення

1. Відзнака Національної академії наук України “За професійні здобутки” (далі — Відзнака) є персональною нагородою за довголітню сумлінну працю, зразкове виконання посадових обов’язків, високу професійну майстерність та вагомий особистий внесок у забезпечення наукових досліджень.

2. Відзнакою нагороджуються керівники, спеціалісти, інженерно-технічні працівники, робітники, які працюють в установах і організаціях НАН України і досягли значних успіхів у професійній діяльності.

3. Відзнакою, як правило, нагороджуються особи, раніше удостоєні Почесної грамоти Президії НАН України та ЦК профспілки працівників НАН України.

II. Порядок подання і розгляду клопотань щодо нагородження.

4. Нагородження Відзнакою здійснюється постановою Президії НАН України.

5. Подання про нагородження Відзнакою вноситься до Президії НАН України бюро відповідних відділень, членами Президії НАН України або іншими посадовими особами НАН України, а також ЦК профспілки працівників НАН України.

6. Клопотання про нагородження Відзнакою перед відділеннями НАН України або особами, зазначеними в пункті 5 цього Положення, порушують наукові установи, організації, підприємства, вищі навчальні заклади, державні та громадські організації.

7. Одночасно з пропозиціями про нагородження Відзнакою подаються:

— відомості про професійні здобутки осіб, які представляються до нагородження;

— рішення колегіального органу (вченої або науково-технічної ради, колегії або президії тощо) установи, організації, підприємства, що порушує клопотання, про висунення кандидатур осіб до заохочення.

III. Порядок вручення нагороди

8. Нагородженим Відзнакою вручається нагрудний знак і посвідчення до нього затвердженого зразка.

9. Вручення нагороди здійснюється в урочистій обстановці на засіданнях Президії НАН України або бюро відповідного відділення НАН України.

10. Вручення Відзнаки провадиться Президентом НАН України, іншими членами Президії або посадовими особами НАН України за дорученням Президії НАН України

11. У трудовій книжці особи, нагородженої Відзнакою, робиться відповідний запис із зазначенням дати і номеру постанови Президії НАН України.

12. Підготовка проекту постанови, а також облік і реєстрація відзначених здійснюється Відділом наукових і керівних кадрів Президії НАН України.

IV. Порядок носіння нагрудного знаку Відзнаки

13. Нагрудний знак Відзнаки носить з правого боку грудей і розміщується нижче знаків державних нагород України.

Перший віце-президент —
головний учений секретар
Національної академії наук України
академік НАН України

А.П.Шпак

ОПИС

нагрудного знака Відзнаки Національної академії наук України
“За професійні здобутки”

Нагрудний знак Відзнаки Національної академії наук України “За професійні здобутки” виготовляється із томпака та складається з двох основних елементів: колодки й медальйона – підвіски, які з’єднуються між собою за допомогою кільця.

Колодка прямокутної форми розміром 29х20 мм, на яку емаллю нанесено дві однакові смужки синього та жовтого кольору, що символізує Державний прапор України. В нижній частині колодки розташовано кругле вушко.

Медальйон класичної круглої форми діаметром 32 мм з круглим вушком.

На аверсі знака зображено будівлю Президії Національної академії наук України (Володимирська,54) та у правому верхньому кутку – гілку каштана. В нижній третині – рельєфний напис у чотири рядки: “НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ”.

На реверсі знака горизонтально у три рядки написано: “ЗА ПРОФЕСІЙНІ ЗДОБУТКИ”. В нижній частині розміщено дві лаврові гілки.

Перший віце-президент —
головний учений секретар
Національної академії наук України
академік НАН України

А.П.Шпак

ПОЛОЖЕННЯ

про Відзнаку Національної академії наук України
“За сприяння розвитку науки”

I Загальні положення

1. Відзнака Національної академії наук України “За сприяння розвитку науки” (далі — Відзнака) є нагородою за вагоме сприяння розвитку наукових досліджень, вирішенню найважливіших наукових і науково-технічних проблем, впровадженню результатів досліджень у практику, підготовці та вихованню наукових кадрів, а також за благодійну, меценатську та гуманітарну діяльність у галузі науки, освіти, культури, мистецтва та охорони здоров'я.

2. Відзнакою нагороджуються окремі особи, а також трудові колективи установ, організацій і підприємств.

3. Відзнакою можуть бути нагороджені іноземні громадяни, а також трудові колективи установ і організацій інших держав за заслуги у відповідних сферах діяльності, зазначених у п.1 цього Положення.

II. Порядок подання і розгляду клопотань щодо нагородження.

4. Нагородження Відзнакою здійснюється постановою Президії НАН України.

5. Подання про нагородження Відзнакою вноситься до Президії НАН України бюро відповідних відділень, членами Президії НАН України або іншими посадовими особами НАН України.

6. Клопотання про нагородження Відзнакою перед відділеннями НАН України або особами, зазначеними в пункті 6 цього Положення, порушують наукові установи, вищі навчальні заклади, державні та громадські організації.

7. Одночасно з пропозиціями про нагородження Відзнакою подаються:

— відомості про заслуги особи, яка представляється до нагородження, у справі сприяння розвитку науки;

— в разі подання до нагородження трудового колективу установи, організації, підприємства — відомості про його здобутки у справі сприяння розвитку науки;

— рішення колегіального органу (вченої або науково-технічної ради, колегії або президії) установи, організації, підприємства, що порушує клопотання, про висунення кандидатури особи (трудового колективу) до заохочення.

III. Порядок вручення нагороди

8. Нагородженим Відзнакою вручається нагрудний (для трудового колективу пам'ятний) знак і посвідчення до нього затвердженого зразка.

9. Вручення нагороди здійснюється в урочистій обстановці на засіданнях Президії НАН України, бюро відповідних відділень НАН України або інших урочистих заходах.

10. Вручення Відзнаки провадиться Президентом НАН України, іншими членами Президії або посадовими особами НАН України за дорученням Президії НАН України.

11. У трудовій книжці особи, нагородженої Відзнакою, робиться відповідний запис із зазначенням дати і номеру постанови Президії НАН України.

12. Підготовка проекту постанови, а також облік і реєстрація відзначених здійснюється Відділом наукових і керівних кадрів Президії НАН України.

IV. Порядок носіння нагрудного знаку Відзнаки

13. Нагрудний знак Відзнаки носить з правого боку грудей і розміщується нижче знаків державних нагород України.

Перший віце-президент —
головний учений секретар
Національної академії наук України
академік НАН України

А.І.Шчак

ОПИС

нагрудного знака Відзнаки Національної академії наук України
“За сприяння розвитку науки”

Нагрудний знак Відзнаки Національної академії наук України “За сприяння розвитку науки” виготовляється із срібла та складається з двох основних елементів: колодки й медальйона – підвіски, які з’єднуються між собою за допомогою кільця.

Колодка прямокутної форми розміром 29х20 мм, на яку емаллю нанесено дві однакові смужки синього та жовтого кольору, що символізує Державний прапор України. В нижній частині колодки розташовано кругле вушко.

Медальйон класичної круглої форми діаметром 32 мм з круглим вушком.

На аверсі знака зображено будівлю Президії Національної академії наук України (Володимирська, 54) та у правому верхньому кутку – гілку каштана. В нижній третині – рельєфний напис у чотири рядки: “НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ”.

На реверсі знака горизонтально у три рядки написано: “ЗА СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ НАУКИ”. В нижній частині розміщено дві лаврові гілки.

Перший віце-президент —
головний учений секретар
Національної академії наук України
академік НАН України

А.П.Шпак

ПОЛОЖЕННЯ
про Відзнаку Національної академії наук України
"За підготовку наукової зміни"

I. Загальні положення

1. Відзнака Національної академії наук України "За підготовку наукової зміни" (далі - Відзнака) є персональною нагородою за вагомий особистий внесок у виховання молодих наукових кадрів, заснування або розвиток провідних наукових шкіл, активну педагогічну діяльність, роботу з аспірантами і докторантами, дієву участь у заходах з інтеграції науки і освіти, поєднання навчального процесу з науково-дослідною роботою.

2. Відзнакою нагороджуються працівники наукових установ і організацій НАН України, які досягли значних успіхів у відповідних сферах діяльності, зазначених у пункті 1 цього Положення.

3. Відзнакою можуть бути нагороджені громадяни України, що не є працівниками НАН України, а також громадяни інших держав за плідну творчу співпрацю з НАН України у відповідних сферах діяльності, зазначених у п.1 цього Положення.

4. Відзнакою як правило нагороджуються особи, раніше удостоєні Почесної грамоти Президії НАН України та ЦК профспілки працівників НАН України.

II. Порядок подання і розгляду клопотань щодо нагородження.

5. Нагородження Відзнакою здійснюється за рішенням Президії НАН України відповідно до прийнятої постанови.

6. Подання про нагородження Відзнакою вноситься до Президії НАН України бюро відповідних відділень, членами Президії НАН України або іншими посадовими особами НАН України.

7. Клопотання про нагородження Відзнакою перед відділеннями та особами, зазначеними в пункті 6 цього Положення, подають керівники наукових установ і вищих навчальних закладів, державних і громадських організацій, дійсні члени та члени-кореспонденти НАН України.

8. Одночасно з пропозиціями про нагородження Відзнакою подаються:

– відомості про заслуги особи, що подається до нагородження, у підготовці наукової зміни;

– рішення колегіального органу (вченої або науково-технічної ради, колегії або президії) установи, організації, підприємства, що порушує

клопотання про заохочення .

III. Порядок вручення нагороди

9. Нагородженим Відзнакою вручається нагрудний знак і повідчення до нього затвердженого зразка.

10. Вручення нагороди здійснюється в урочистій обстановці на засіданнях Президії або бюро відповідних відділень НАН України.

11. Вручення Відзнаки провадиться Президентом НАН України або академіком-секретарем відповідного відділення (у разі вручення нагороди на засіданні бюро відділення).

12. У трудовій книжці особи, нагородженої Відзнакою, робиться відповідний запис із зазначенням дати і номеру постанови Президії НАН України.

13. Підготовка проекту постанови, а також облік і реєстрація відзначених здійснюється Відділом наукових і керівних кадрів Президії НАН України.

IV. Порядок носіння нагрудного знаку Відзнаки

14. Нагрудний знак Відзнаки носитья з правого боку грудей і розміщується нижче знаків державних нагород України та Золотої медалі імені В.І.Вернадського НАН України і після нагрудного знака "За наукові досягнення".

Перший віце-президент —
головний учений секретар
Національної академії наук України
академік НАН України

А.П.Шпак

ОПИС

нагрудного знака Відзнаки Національної академії наук України
“За підготовку наукової зміни”

Нагрудний знак Відзнаки Національної академії наук України “За підготовку наукової зміни” виготовляється із томпака та складається з двох основних елементів: колодки й медальйона – підвіски, які з’єднуються між собою за допомогою кільця.

Колодка прямокутної форми розміром 29х20 мм, на яку емаллю нанесено дві однакові смужки синього та жовтого кольору, що символізує Державний прапор України. В нижній частині колодки розташовано кругле вушко.

Медальйон класичної круглої форми діаметром 32 мм з круглим вушком.

На аверсі знака зображено будівлю Президії Національної академії наук України (Володимирська,54) та у правому верхньому кутку – гілку каштана. В нижній третині – рельєфний напис у чотири рядки: “НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ”.

На реверсі знака горизонтально у три рядки написано: “ЗА ПІДГОТОВКУ НАУКОВОЇ ЗМІНИ”. В нижній частині розміщено дві лаврові гілки.

Перший віце-президент —
головний учений секретар
Національної академії наук України
академік НАН України

 А.П.Шпак

ПОЛОЖЕННЯ
про Відзнаку Національної академії наук України
для молодих учених “Талант, натхнення, праця”

I. Загальні положення

1. Відзнака Національної академії наук України “Талант, натхнення, праця” (далі - Відзнака) є персональною нагородою, якою заохочуються молоді вчені за особисті здобутки – наукові праці, відкриття та винаходи, що мають важливе значення для науки і практики і свідчать про високий творчий потенціал. Відзнака має служити стимулом дальшого творчого зростання молодого вченого, надихати його на нові наукові звернення.

2. Відзнакою нагороджуються молоді вчені - працівники наукових установ і організацій НАН України, які досягли вагомих результатів, зазначених у пункті 1 цього Положення, і, як правило, були удостоєні раніше премії НАН України для молодих учених, стипендії Президента України для молодих учених або стипендії Президії НАН України для молодих учених.

3. Відзнакою як виняток можуть бути нагороджені молоді вчені, які не є працівниками НАН України.

II. Порядок подання і розгляду клопотань щодо нагородження.

4. Нагородження Відзнакою здійснюється постановою Президії НАН України.

5. Подання про нагородження Відзнакою вноситься до Президії НАН України бюро відповідних відділень, членами Президії НАН України або іншими посадовими особами НАН України.

6. Клопотання про нагородження Відзнакою перед відділеннями НАН України або особами, зазначеними в пункті 5 цього Положення, порушують наукові установи, вищі навчальні заклади, державні та громадські організації.

7. Одночасно з пропозиціями про нагородження Відзнакою подаються:

– відомості про здобутки молодого вченого, що подається до нагородження;

– рішення колегіального органу (вченої або науково-технічної ради, колегії або президії) установи, організації, підприємства, що порушує клопотання про заохочення .

III. Порядок вручення нагороди

8. Нагородженим Відзнакою вручається нагрудний знак і посвідчення до нього затвердженого зразка.

9. Вручення нагороди здійснюється в урочистій обстановці на засіданнях Президії, бюро відповідних відділень НАН України, інших урочистих заходах.

10. Вручення Відзнаки провадиться Президентом НАН України, іншими членами Президії або посадовими особами НАН України за дорученням Президії НАН України

11. У трудовій книжці особи, нагородженої Відзнакою, робиться відповідний запис із зазначенням дати і номеру постанови Президії НАН України.

12. Підготовка проекту постанови, а також облік і реєстрація відзначених здійснюється Відділом наукових і керівних кадрів Президії НАН України.

IV. Порядок носіння нагрудного знаку Відзнаки

13. Нагрудний знак Відзнаки носить з правого боку грудей і розміщується нижче знаків державних нагород України. — —

Перший віце-президент —
головний учений секретар
Національної академії наук України
академік НАН України

А.П.Шпак

ОПИС

нагрудного знака Відзнаки Національної академії наук України
“Талант, натхнення, праця“

Нагрудний знак Відзнаки Національної академії наук України “Талант, натхнення, праця“ виготовляється із томпака та складається з двох основних елементів: колодки й медальйона – підвіски, які з’єднуються між собою за допомогою кільця.

Колодка прямокутної форми розміром 29х20 мм, на яку емаллю нанесено дві однакові смужки синього та жовтого кольору, що символізує Державний прапор України. В нижній частині колодки розташовано кругле вушко.

Медальйон класичної круглої форми діаметром 32 мм з круглим вушком.

На аверсі знака зображено будівлю Президії Національної академії наук України (Володимирська,54) та у правому верхньому кутку – гілку каштана. В нижній третині – рельєфний напис у чотири рядки: “НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ“.

На реверсі знака горизонтально у три рядки написано: “ТАЛАНТ, НАТХНЕННЯ, ПРАЦЯ“. В нижній частині перед двома лавровими гілками зроблено напис: “*молодому вченому*“.

Перший віце-президент —
головний учений секретар
Національної академії наук України
академік НАН України

 А.П.Шпак

ПРЕЗИДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА № 205

м. Київ

11.07.2007 р.

Про затвердження оновленого
Положення про премії НАН України
молодим ученим та студентам
вищих навчальних закладів
за кращі наукові роботи

Президія Національної академії наук України постановляє:

1. Затвердити оновлене Положення про порядок присудження премій НАН України молодим ученим та студентам вищих навчальних закладів за кращі наукові роботи (додаток).

2. Визначити, що розмір премій молодим ученим та студентам вищих навчальних закладів встановлюється щорічно Президією НАН України.

3. Віднести витрати, пов'язані з виготовленням дипломів і виплатою премій, за рахунок загального кошторису Національної академії наук України.

4. Вважати постанову Президії АН УРСР від 11 липня 1991 р. № 223 такою, що втратила чинність.

Т.в.о. президента Національної академії
наук України
академік НАН України

А.П. Шпак

Перший заступник головного
вченого секретаря НАН України

В.О. Ємельянов

ПОЛОЖЕННЯ

про порядок присудження премій НАН України
молодим ученим і студентам вищих навчальних
закладів за кращі наукові роботи

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. З метою виявлення та підтримки талановитих молодих дослідників, сприяння професійному зростанню наукової молоді, розвитку системи морального і матеріального заохочення молодих учених НАН України, інших установ, організацій, а також студентів вищих навчальних закладів країни до наукових досліджень Національна академія наук України щорічно присуджує премії молодим ученим і студентам вищих навчальних закладів на підставі проведення відповідними відділеннями НАН України конкурсів та в порядку, передбаченому цим Положенням.

2. Премії присуджуються Президією Національної академії наук України за роботи в галузі природничих, технічних і соціогуманітарних наук.

3. Щороку присуджується чотирнадцять премій для молодих учених і чотирнадцять премій для студентів вищих навчальних закладів.

Особам, удостоєним премій, на загальних зборах відповідного відділення Національної академії наук України вручаються дипломи встановленого зразка.

4. Премії присуджуються окремим авторам або колективу авторів за кращі наукові роботи, а також за серії наукових робіт з єдиної тематики, за відкриття та винаходи.

5. Колектив, висунутий на присудження премії, повинен включати лише основних авторів, чий внесок був найбільш вагомим, і нараховувати не більш як три особи.

6. На конкурс не приймаються роботи, які раніше були удостоєні премій НАН України, галузевих академій або спеціальних премій інших відомств, що присуджуються за конкурсами.

7. Не приймаються на конкурс збірники наукових робіт більш ніж трьох авторів.

8. До участі в конкурсі на здобуття премій допускаються наукові співробітники, викладачі, стажери-дослідники, аспіранти науково-дослідних установ, вищих навчальних закладів віком до 35 років (на 1 грудня поточного року), студенти вузів України, а також аспіранти та студенти зарубіжних країн, які навчаються в наукових установах та вузах України.

9. Право висувати кандидатів на здобуття премій надається: ученим радам наукових установ і вищих навчальних закладів, колегіям (президіям) міністерств і відомств України, технічним радам промислових підприємств, конструкторських бюро, радам наукових і науково-технічних товариств.

Роботи, виконані молодими вченими і студентами, приймаються на конкурс за поданням відповідних міністерств, відомств, організацій та рад.

10. Граничний термін подання роботи на конкурс — 15 грудня поточного року.

11. Організація, яка висунула роботу на присудження премії молодим ученим та студентам, подає її до Президії НАН України (01030, м.Київ, вул. Володимирська, 54) в оформленому належним чином вигляді з написом «На здобуття премій НАН України для молодих учених (студентів)»:

а) офіційний лист установи щодо направлення роботи на конкурс (на бланку) в 2-х примірниках, скріплений гербовою печаткою установи;

б) обґрунтоване подання, що включає наукову характеристику роботи й коротку анотацію;

в) опубліковану наукову роботу (серію робіт), матеріали наукового дослідження або винаходу у 3-х примірниках — на конкурс молодих учених;

г) наукову роботу, матеріали наукового дослідження або винаходу — на конкурс студентів;

д) конкретну довідку у відсотково-цифровому вираженні про творчий внесок кожного члена авторського колективу у висунуту на конкурс роботу;

є) довідку про те, що роботи, які подаються на конкурс, не були раніше удостоєні премій НАН України, країн СНД та ін.;

ж) рецензії сторонніх організацій з зазначенням адрес;

з) відомості про автора: прізвище, ім'я, по-батькові, дата народження, місце роботи й посада (для студентів — вуз, факультет, курс у розгорнутому вигляді), домашня адреса, номер телефону (службовий, домашній та мобільний), а також ксерокопія довідки про надання ідентифікаційного коду автора.

Всі матеріали, які подаються на конкурс, повинні бути відповідно оформлені: роботи (неопубліковані) підписуються авторами, довідки і рекомендації — керівниками установ (вузів) та скріплюються печаткою.

12. Роботи, оформлені неналежним чином, до участі в конкурсі не допускаються.

РОЗГЛЯД РОБІТ В ЕКСПЕРТНИХ КОМІСІЯХ

13. Попередня наукова оцінка всіх робіт, що надійшли на конкурс, і рекомендація кандидатів для присудження премій здійснюється експертними комісіями, створеними при відділеннях НАН України з числа провідних учених з даної галузі науки в складі — 7—9 чоловік. Персональний склад експертних комісій затверджується постановою бюро відповідного відділення НАН України.

14. Кожна робота вивчається та обговорюється членами відповідної експертної комісії.

15. Засідання експертної комісії проводиться перед засіданням бюро відділення. Після всебічного обговорення робіт експертна комісія закритим голосуванням приймає рішення про рекомендацію або не рекомендацію робіт на конкурс.

16. Рішення експертної комісії є правочинним за наявності на засіданні не менше 2/3 її чисельного складу. Голосуючий залишає у бюлетені проти кожної з робіт, що надійшли на конкурс, одне з слів «рекомендувати» або «не рекомен-

дувати», інше — закреслює. Усі інші позначки, або відсутність позначок у бюлетені вважається як голос, поданий за даного кандидата. Робота є рекомендованою, якщо вона одержала просту більшість голосів присутніх членів комісії.

Примітка: члени комісії, які перебувають у закордонному відрядженні або хворі на час проведення засідання експертних комісій, при визначенні кворуму не включаються у обліковий склад.

ЗАТВЕРДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ КОНКУРСУ

17. Експертні комісії до 15 січня подають на розгляд бюро відділень НАН України наукові роботи, протоколи своїх засідань та протоколи лічильних комісій. Одночасно подається довідка-анотація на розглянуті роботи (рекомендовані і не рекомендовані).

18. На засіданнях бюро відділень НАН України за участю голів експертних комісій або їх заступників обговорюються висунуті експертними комісіями роботи і кандидатури на присудження премій.

19. Рішення бюро відділень з питань висунення наукових робіт на присудження їх авторам премій приймається після обговорення закритим голосуванням простою більшістю голосів присутніх на засіданні членів бюро. У бюлетень голосування вносяться всі роботи, що надійшли на конкурс, як рекомендовані експертною комісією, так і не рекомендовані. Рішення бюро відділення з цих питань вважається дійсним, якщо на його засіданні були присутні не менше 2/3 складу бюро. Голосуючий залишає у бюлетені проти кожної з робіт, надісланої на конкурс, одне з слів «рекомендувати» або «не рекомендувати», інше — закреслює. Усі інші позначки, або відсутність позначок у бюлетені вважається як голос, поданий за даного кандидата.

Примітка: члени бюро, які перебувають у закордонному відрядженні або хворі на час проведення засідання бюро, при визначенні кворуму не включаються у обліковий склад.

20. Бюро відділень НАН України до 1 лютого подають Президії НАН України рекомендовані роботи, протоколи експертних комісій, протоколи лічильних комісій при експертних комісіях, протоколи засідань бюро, протоколи лічильних комісій бюро і довідки-анотації на роботи, які висунуті на конкурс.

У довідці-анотації, крім змісту та загальної оцінки рекомендованих робіт, відображається хід обговорення і голосування експертними комісіями та членами бюро відділень.

Всю організаційну роботу з проведення конкурсів у відділеннях та належне оформлення відповідної документації здійснює учений секретар відділення.

21. Рішення Президії НАН України про присудження премій для молодих учених та студентів вищих навчальних закладів приймається відкритим голосуванням.

22. Рішення Президії НАН України про присудження премій для молодих учених та студентів вищих навчальних закладів публікується в журналі «Вісник Національної академії наук України».

23. Розглянуті на засіданні Президії НАН України роботи, за які присуджено премії, зберігаються в науковому архіві Президії НАН України.

Роботи, за які не присуджено премії, не зберігаються в НАН України і за бажанням можуть бути повернені відповідними відділеннями їх авторам.

**ВРУЧЕННЯ ДИПЛОМІВ МОЛОДИМ УЧЕНИМ
ТА СТУДЕНТАМ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
ЗА КРАЩІ НАУКОВІ РОБОТИ**

24. Молодим ученим та студентам вищих навчальних закладів, удостоєним премій, вручається диплом встановленого зразка та грошова премія. Якщо премія присуджена колективу авторів, то диплом вручається кожному з них. Грошова премія розподіляється у відповідності з особистим внеском кожного з авторів.

25. Дипломи авторам робіт, удостоєним премій, вручаються на загальних зборах відділення НАН України.

Перший заступник головного
вченого секретаря НАН України

В.О. Ємельянов

ПРЕЗИДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА № 206

м.Київ

11.07.2007 р.

Про затвердження оновленого
Положення про премії НАН України
імені видатних учених України

Президія Національної академії наук України постановляє:

1. Затвердити оновлене Положення про премії НАН України імені видатних учених України (додаток 1) та періодичність їх присудження (додаток 2).

2. Визначити, що розмір премій НАН України імені видатних учених України встановлюється щорічно Президією НАН України.

3. Віднести витрати, пов'язані з виготовленням дипломів і виплатою премій, за рахунок загального кошторису Національної академії наук України.

4. Вважати постанову Президії НАН України від 20 червня 1997 р. № 228 такою, що втратила чинність.

Т.в.о. президента Національної академії
наук України
академік НАН України

А.П.Шпак

Перший заступник головного
вченого секретаря НАН України

В.О.Ємельянов

ПОЛОЖЕННЯ

про премії НАН України імені видатних учених України

1. З метою відзначення вчених, які опублікували найкращі наукові праці, здійснили винаходи і відкриття, що мають важливе значення для розвитку науки і економіки України, Національна академія наук України присуджує премії імені видатних учених України на підставі проведених у відповідних відділеннях НАН України конкурсів та в порядку, передбаченому цим Положенням:

- **імені М.М.Амосова** – за видатні наукові роботи в галузі кардіо- та судинної хірургії і трансплантології (Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України); за видатні роботи в галузі біокібернетики, проблем штучного інтелекту та розробки нових інформаційних технологій (Відділення інформатики НАН України);

- **імені О.К.Антонова** – за видатні досягнення в галузі технічної механіки та літакобудування (Відділення механіки НАН України);

- **імені М.П.Барабашова** – за видатні роботи в галузі фізики планет, зірок і галактик (Відділення фізики і астрономії НАН України);

- **імені М.М.Боголюбова** – за видатні наукові роботи в галузі математики і теоретичної фізики (Відділення математики НАН України);

- **імені О.О.Богомольця** – за видатні наукові роботи в галузі фізіології та патофізіології (Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України);

- **імені С.Я.Брауде** – за видатні роботи в галузі радіофізики і радіоастрономії (Відділення фізики і астрономії НАН України);

- **імені О.І.Бродського** – за видатні наукові роботи в галузі теорії хімічної будови, кінетики та реакційної здатності (Відділення хімії НАН України);

- **імені М.П.Василенка** – за видатні наукові роботи в галузі держави і права України (Відділення історії, філософії та права НАН України);

- **імені Б.І.Вєркіна** – за видатні роботи в галузі фізики і техніки низьких температур (Відділення фізики і астрономії НАН України);

- **імені Д.В.Волкова** – за видатні роботи у галузі теорії ядра та фізики високих енергій (Відділення ядерної фізики та енергетики НАН України);

- **імені С.М.Гершензона** – за видатні досягнення в галузі молекулярної біології, молекулярної генетики та молекулярної біофізики (Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України);

- **імені В.М.Глушкова** – за видатні досягнення в галузі кібернетики, загальної теорії обчислювальних машин і систем (Відділення інформатики НАН України);
- **імені М.С.Грушевського** – за видатні наукові роботи в галузі історичної україністики та соціології (Відділення історії, філософії та права НАН України);
- **імені О.С.Давидова** – за видатні роботи в галузі теоретичної і біологічної фізики (Відділення фізики і астрономії НАН України);
- **імені О.М.Динника** – за видатні наукові роботи в галузі механіки і машинобудування (Відділення механіки НАН України);
- **імені М.М.Доброхотова** – за видатні наукові роботи в галузі металургії та матеріалознавства (Відділення фізико-технічних проблем матеріалознавства НАН України);
- **імені А.О.Дородніцина** – за видатні досягнення в галузі комп'ютерної математики та обчислювальної техніки (Відділення інформатики НАН України);
- **імені Д.К.Заболотного** – за видатні наукові роботи в галузі мікробіології, вірусології, епідеміології (Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України);
- **імені Р.С.Кавецького** – за видатні наукові роботи в галузі експериментальної онкології (Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України);
- **імені Г.В.Карпенка** – за видатні наукові роботи в галузі фізико-хімічної механіки матеріалів і матеріалознавства (Відділення фізико-технічних проблем матеріалознавства НАН України);
- **імені А.І.Кіпріанова** – за видатні наукові роботи в галузі органічної хімії, хімії високомолекулярних сполук та хімічної технології (Відділення хімії НАН України);
- **імені Ф.М.Колесси** – за видатні наукові роботи в галузі української фольклористики, етнології, народознавства та музикології (Відділення літератури, мови та мистецтвознавства НАН України);
- **імені В.П.Комісаренка** – за видатні наукові роботи в галузі патофізіології і ендокринології (Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України);
- **імені М.І.Костомарова** – за видатні наукові роботи в галузі історії та історичного джерелознавства (Відділення історії, філософії та права НАН України);
- **імені М.Г.Крейна** – за видатні наукові роботи в галузі функціонального аналізу і теорії функцій (Відділення математики НАН України);
- **імені М.М.Крилова** – за видатні наукові роботи в галузі нелінійної механіки та прикладної математики (Відділення математики НАН України);
- **імені А.Ю.Кримського** – за видатні наукові роботи в галузі сходознавства (Відділення історії, філософії та права НАН України);

- **імені Г.В.Курдюмова** – за видатні роботи в галузі фізики металів та фізичного матеріалознавства (Відділення фізики і астрономії НАН України);
- **імені М.О.Лаврентьєва** – за видатні наукові роботи в галузі математики (Відділення математики НАН України);
- **імені В.Є.Лашкарьова** – за видатні роботи в галузі фізики напівпровідників та напівпровідникового приладобудування (Відділення фізики і астрономії НАН України);
- **імені С.О.Лебедєва** – за видатні досягнення в галузі обчислювальної техніки, приладобудування й створення засобів і систем автоматизації та управління (Відділення фізико-технічних проблем енергетики НАН України, Відділення інформатики НАН України);
- **імені О.І.Лейпунського** – за видатні роботи у галузі ядерної енергетики (Відділення ядерної фізики та енергетики НАН України);
- **імені І.І.Мечникова** – за видатні роботи в галузі мікробіології, імунології та геронтології (Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України);
- **імені В.С.Михалевича** – за видатні досягнення в галузі інформатики, теорії оптимізації і системного аналізу (Відділення інформатики НАН України);
- **імені Н.Д.Моргуліса** – за видатні роботи в галузі фізики поверхні та фізичної і наноелектроніки (Відділення фізики і астрономії НАН України);
- **імені З.І.Некрасова** – за видатні наукові роботи в галузі металургії (Відділення фізико-технічних проблем матеріалознавства НАН України);
- **імені М.В.Остроградського** – за видатні наукові роботи в галузі математики та математичних проблем механіки (Відділення математики НАН України);
- **імені О.В.Палладіна** – за видатні наукові роботи в галузі біохімії та молекулярної біології (Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України);
- **імені Є.О.Патона** – за видатні наукові роботи в галузі створення нових металевих матеріалів і методів їх обробки (Відділення фізико-технічних проблем матеріалознавства НАН України);
- **імені С.І.Пекаря** – за видатні роботи у галузі теорії твердого тіла (Відділення фізики і астрономії НАН України);
- **імені Г.С.Писаренка** – за видатні наукові роботи в галузі міцності матеріалів і конструкцій (Відділення механіки НАН України);
- **імені Л.В.Писаржевського** – за видатні наукові роботи в галузі хімії та хімічної технології (Відділення хімії НАН України);
- **імені О.В.Погорелова** – за видатні наукові роботи в галузі геометрії і топології (Відділення математики НАН України);

- **імені О.О.Потебні** – за видатні наукові роботи в галузі мовознавства, філософії, мови та народної творчості (Відділення літератури, мови та мистецтвознавства НАН України);

- **імені А.Ф.Прихотько** – за видатні роботи в галузі лазерної фізики, оптики та кристалографії (Відділення фізики і астрономії НАН України);

- **імені Г.Ф.Проскури** – за видатні роботи в галузі енергетики (Відділення фізико-технічних проблем енергетики НАН України);

- **імені М.В.Птухи** – за видатні наукові роботи в галузі економіки і демографії, демографічної статистики (Відділення економіки НАН України);

- **імені І.Пулюя** – за видатні роботи у галузі прикладної фізики (Відділення фізики і астрономії НАН України);

- **імені Л.П.Симиренка** – за видатні наукові роботи в галузі садівництва, дендробіології та квітникарства (Відділення загальної біології НАН України);

- **імені К.Д.Синельникова** – за видатні роботи в галузі ядерної фізики (Відділення ядерної фізики та енергетики НАН України);

- **імені М.Д.Стражеска** – за видатні наукові роботи в галузі лікування внутрішніх хвороб, кардіології (Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України);

- **імені С.І.Субботіна** – за видатні наукові досягнення в галузі геофізики, гідрофізики, наукового приладобудування, метрології та фізики атмосфери (Відділення наук про Землю НАН України);

- **імені С.П.Тимошенка** – за видатні досягнення в галузі теоретичної та прикладної механіки (Відділення механіки НАН України);

- **імені В.І.Толубинського** – за видатні досягнення в галузі теплофізики та теплотехніки (Відділення фізико-технічних проблем енергетики НАН України);

- **імені В.І.Трефілова** – за видатні роботи в галузі фізики міцності і пластичності матеріалів (Відділення фізико-технічних проблем матеріалознавства НАН України);

- **імені М.І.Туган-Барановського** – за видатні наукові роботи в галузі економіки (Відділення економіки НАН України);

- **імені П.А.Тутковського** – за видатні наукові досягнення в геології, географії, океанології, геоекології, кліматології та метеорології (Відділення наук про Землю НАН України);

- **імені Є.П.Федорова** – за видатні роботи в галузі теоретичної та прикладної астрономії (Відділення фізики і астрономії НАН України);

- **імені І.Я.Франка** – за видатні роботи в галузі філології, етнології та мистецтвознавства (Відділення літератури, мови та мистецтвознавства НАН України);

- **імені І.М.Францевича** – за видатні наукові роботи в галузі фізичного матеріалознавства (Відділення фізико-технічних проблем матеріалознавства НАН України);

- **імені М.Г.Холодного** – за видатні наукові роботи в галузі ботаніки, фізіології та екології рослин (Відділення загальної біології НАН України);
- **імені В.М.Хрущова** – за видатні наукові роботи в галузі електроенергетики та електротехніки (Відділення фізико-технічних проблем енергетики НАН України);
- **імені Д.І.Чижевського** – за видатні наукові роботи в галузі філософських наук (Відділення історії, філософії та права НАН України);
- **імені І.І.Шмальгаузена** – за видатні наукові роботи в галузі зоології, морфології, філогенії, екології тварин та біоніки (Відділення загальної біології НАН України);
- **імені Ф.І.Шміта** – за видатні наукові роботи в галузі мистецтвознавства і культурології (Відділення літератури, мови та мистецтвознавства НАН України);
- **імені Л.В.Шубникова** – за видатні роботи у галузі експериментальної фізики (Відділення фізики і астрономії НАН України);
- **імені В.Я.Юр'єва** – за видатні наукові роботи в галузі генетики і створення нових методів акліматизації, більш високоврожайних сортів сільськогосподарських культур та високопродуктивних порід тварин (Відділення загальної біології НАН України);
- **імені М.К.Янгеля** – за видатні досягнення в галузі прикладної і технічної механіки та ракетно-космічної техніки (Відділення механіки НАН України);
- **імені Ф.Г.Яновського** – за видатні наукові роботи в галузі терапії, клінічної бактеріології та імунології (Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України).

2. Вручення премій імені видатних учених України проводиться Президією НАН України щороку на Загальних зборах НАН України з періодичністю, зазначеною у додатку 2.

Розмір премії визначається кожного року Президією НАН України.

3. Оголошення про наступні конкурси на здобуття іменних премій щорічно доводиться до відома науково-дослідних установ, навчальних закладів та підприємств через відповідні міністерства і відомства та засоби масової інформації.

4. У конкурсі на здобуття іменних премій можуть брати участь:

а) дійсні члени і члени-кореспонденти Національної академії наук України незалежно від місця їх постійної роботи;

б) окремі особи, які працюють в наукових установах, вищих навчальних закладах, на підприємствах і в організаціях, розташованих на території України;

в) колективи авторів, які виконали запропоновану на здобуття іменної премії роботу, якщо більшість авторів працює в установах, зазначених у підпункті „б” цього пункту.

5. Організація конкурсу та його технічне обслуговування покладається на бюро відповідних відділень НАН України.

6. Право висувати роботи на здобуття премій імені видатних учених України надається дійсним членам і членам-кореспондентам НАН України, науковим установам, вищим навчальним закладам; дослідним лабораторіям і станціям, конструкторським бюро; науково-технічним радам міністерств і відомств України; науковим радам з проблем науки; технічним радам промислових підприємств; науковим та інженерно-технічним асоціаціям і товариствам.

Висунення робіт повинно проходити за умов високої вимогливості до оцінки їх значення та об'єктивного і аргументованого обговорення висунутих кандидатур, складу авторських колективів, а також прозорості.

7. Колектив, висунений на здобуття іменної премії, повинен включати лише основних авторів, чий творчий внесок був найвагомим. Загальне число авторів не повинно перевищувати трьох осіб.

До складу авторського колективу не включаються особи, які вже були раніше відзначені цією іменною премією.

8. На здобуття іменних премій можуть бути висунені:

- наукові праці лише після того, як мине не менше шести місяців, але не більше п'яти років після їх публікації;
- винаходи і відкриття – після їх впровадження у народне господарство.

9. Роботи, які були удостоєні Державної премії, іменних премій Російської АН, НАН України і галузевих академій країн СНД або спеціальних премій інших відомств, що присуджуються за конкурсами, на конкурс не приймаються.

Не можна також висувати на конкурс збірники наукових праць більш ніж трьох авторів.

10. Організації та окремі особи, що висунули наукову працю на здобуття іменної премії, не пізніше 1 листопада подають до Президії Національної академії наук України (01601, Київ-30, вул.Володимирська, 54) з написом „На здобуття премії імені _____ ” у двох примірниках:

а) опубліковану працю (серію праць) або матеріали про наукове відкриття (винахід);

б) анотацію, що включає наукову характеристику праці та її значення для розвитку науки і народного господарства (українською мовою);

- в) копії авторських свідоцтв та посвідчень про відкриття;
 - г) у відповідних випадках документи про впровадження роботи у народне господарства (копії постанов, наказів, актів та довідок про техніко-економічні показники впровадження);
 - д) акти випробувань (для нових конструкцій машин, технологічних процесів тощо);
 - є) відгуки наукової громадськості, преси про роботу;
 - ж) детальну довідку про творчий внесок у роботу висунених авторів (у відсотково-цифровій формі). Довідка складається окремо на кожного з авторів і підписується керівником установи (організації, підприємства) за місцем роботи авторів. Підписи скріплюються гербовою печаткою;
 - з) відомості про автора (авторів):
 - прізвище, ім'я та по батькові відповідно до запису у паспорті;
 - повна дата народження;
 - спеціальність (відповідно до запису у дипломі про спеціальну або вищу освіту);
 - почесне звання;
 - вчений ступінь;
 - вчене звання;
 - посада;
 - службова адреса (поштовий індекс, місто (село), вулиця, будинок, назва установи, де працює автор – без скорочень);
 - службовий, домашній, мобільний телефон;
 - домашня адреса (поштовий індекс, місто (село), вулиця, будинок, квартира);
 - ксерокопія довідки про надання ідентифікаційного коду.
- Згадані відомості підписуються авторами, а їх відповідність засвідчується керівником і гербовою печаткою установи за місцем роботи.

11. Для попередньої наукової оцінки усіх висунених на конкурс робіт створюються експертні комісії у складі 7-9 осіб з числа науковців – членів відповідних відділень НАН України та інших провідних учених. Склад експертних комісій затверджується бюро відділення НАН України.

12. Оцінка поданих на конкурс наукових робіт проводиться експертними комісіями на основі вивчення цих робіт і всіх матеріалів, що надійшли на конкурс, а також висновків спеціалістів, які запрошуються для рецензування поданих робіт.

Експертні комісії мають право відхилити подані на конкурс роботи, якщо вони не відповідають вимогам, встановленим пунктами 4, 6, 7, 8 та 9 цього Положення. Рішення про відхилення роботи приймається відкритим голосуванням простою більшістю голосів присутніх на засіданні членів комісії. Відхилені роботи повертаються за бажанням їх авторам без зазначенням причини відхилення.

Для робіт, відібраних експертними комісіями до участі в конкурсі, необхідно одержати не менше двох рецензій провідних спеціалістів.

13. Після всебічного вивчення та обговорення поданих на конкурс робіт експертні комісії приймають рішення про рекомендацію робіт на здобуття іменних премій. Рішення експертної комісії з цього питання приймається таємним голосуванням. Голосуючий залишає у бюлетені проти кожної з робіт, що надійшли на конкурс, одне з слів: „рекомендувати” або „не рекомендувати”, інше – закреслює. Усі інші позначки (або їх відсутність) у бюлетені вважаються голосом, поданим за даного кандидата. Рекомендованими експертною комісією на здобуття іменної премії вважаються роботи, які одержать більше половини голосів присутніх на засіданні членів комісії.

Примітки. 1. Рішення експертної комісії з цього питання вважається дійсним, якщо у засіданні брало участь не менше 2/3 облікового складу членів комісії.

2. Члени комісії, які на момент засідання хворі або перебувають у відрадженому, при визначенні кворуму не включаються до облікового складу.

14. Експертні комісії не пізніше 15 грудня подають на розгляд бюро відповідних відділень протоколи своїх засідань з висновками щодо рекомендації робіт на здобуття іменних премій та матеріалами таємного голосування.

15. Бюро відділень НАН України обговорюють питання про рекомендацію робіт для присудження іменних премій на своїх засіданнях за участю голів експертних комісій, причому обговоренню і голосуванню підлягають роботи як рекомендовані, так і не рекомендовані експертними комісіями.

Перед обговоренням бюро відділень перевіряють додержання експертними комісіями цього Положення і в разі порушень умов конкурсу повертають їм матеріали для повторного розгляду.

Примітки. 1. У зв'язку з тим, що напрями наукових досліджень, за які присуджується премія імені М.М.Амосова, охоплюють проблеми, спільні для Відділення інформатики (ВІ) та Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології (ВФМБ) НАН України, розгляд питання про рекомендацію робіт для присудження цієї премії проводиться почергово на засіданнях бюро відповідно ВІ та ВФМБ НАН України.

2. У зв'язку з тим, що напрями наукових досліджень, за які присуджується премія імені С.О.Лебедева, охоплюють проблеми, спільні для Відділення інформатики (ВІ) та Відділення фізико-технічних проблем енергетики (ВФТПЕ) НАН України, розгляд питання про рекомендацію робіт для присудження цієї премії проводиться почергово на засіданнях бюро відповідно ВІ та ВФТПЕ НАН України.

16. Після обговорення висунених на конкурс робіт бюро відділень приймають рішення про рекомендацію робіт для присудження іменних премій Президією НАН України. Для присудження кожної з іменних премій може бути рекомендована лише одна робота.

Рішення бюро відділення про рекомендацію роботи для присудження іменної премії приймається таємним голосуванням. Голосуючий залишає у бюлетені проти кожної з робіт, що надійшла на конкурс, одне з слів: „рекомендувати” або „не рекомендувати”, інше закреслює. Усі інші позначки (або їх відсутність) у бюлетені вважаються голосом, поданим за даного кандидата. Рекомендованою для присудження іменної премії вважається робота, яка одержала більше половини голосів присутніх на засіданні членів бюро.

Якщо кілька робіт одержали більше половини голосів присутніх на засіданні членів бюро, рекомендованою для присудження іменної премії вважається та з них, яка одержала найбільшу кількість голосів.

Якщо кілька робіт, що беруть участь у конкурсі, одержали рівну і достатню для рекомендації кількість голосів або якщо жодна з робіт не одержала достатньої для рекомендації кількості голосів, бюро відділення може провести переголосування лише один раз, зазначивши це у протоколі.

Примітки. 1. Рішення бюро відділення НАН України з питання рекомендації робіт для присудження іменних премій вважається дійсним, якщо на засіданні були присутні не менше 2/3 облікового складу членів бюро.

2. Члени бюро відділення, які на момент засідання хворі або перебувають у відраженні, при визначенні кворуму не включаються до облікового складу.

17. На підставі прийнятого рішення бюро відділення НАН України до 15 січня подає Президії НАН України роботу, рекомендовану для присудження іменної премії, з усіма матеріалами, зазначеними у п.10 цього положення, а також:

а) протокол засідання бюро відділення з матеріалами таємного голосування;

б) протокол засідання експертної комісії з матеріалами таємного голосування;

в) рецензії на рекомендовану роботу;

г) анотацію рекомендованої роботи;

д) розділ проекту постанови Президії НАН України про присудження іменної премії;

г) список робіт, які брали участь у конкурсі з зазначенням результатів голосування експертної комісії і бюро відділення.

18. Рішення Президії НАН України про присудження іменної премії приймається відкритим голосуванням і вважається прийнятим, якщо за нього голосувало більше половини присутніх на засіданні членів Президії.

19. Якщо після повторного голосування на засіданні бюро відділення або після голосування на засіданні Президії НАН України жодна з робіт не набрала потрібної для присудження премії кількості голосів, конкурс вважається таким, що не відбувся.

20. Повідомлення про присудження премій імені видатних учених України публікується в журналі „Вісник Національної академії наук України”.

21. Особам, які удостоєні премій імені видатних учених України, на річних Загальних зборах Національної академії наук України вручається відповідний диплом Президії НАН України.

22. Премії, присуджені колективам авторів, розподіляються за погодженням між виконавцями відповідно до внеску в роботу кожного з них.

23. Роботи, за які присуджено іменні премії, передаються на зберігання до Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського.

Роботи, за які премії не присуджено, повертаються авторам за їх бажанням.

Перший заступник головного
вченого секретаря НАН України

В.О.Ємельянов

Відділення НАН України	Циклічність присудження премій, яка запроваджується починаючи з 2007 р.		
	1 рік	2 рік	3 рік
Математики	М.Г.Крейна О.В.Погорєлова	М.М.Боголюбова М.В.Остроградського	М.М.Крилова М.О.Лаврентьєва
Інформатики	М.М.Амосова* А.О.Дородніцина С.О.Лебедева**	В.С.Михалевича	В.М.Глушкова
Механіки	О.К.Антонова Г.С.Писаренка	С.П.Тимошенка	О.М.Динника М.К.Янгеля
Фізики і астрономії	С.Я.Брауде Б.І.Веркіна О.С.Давидова Н.Д.Моргуліса	В.Є.Лашкарьова А.Ф.Прихотько І.Пулюя Є.П.Федорова	М.П.Барабашова Г.В.Курдюмова С.І.Пекаря Л.В.Шубникова
Наук про Землю	П.А.Тутковського	С.І.Субботіна	П.А.Тутковського
Фізико-технічних проблем матеріалознавства	Г.В.Карпенка Є.О.Патона	З.І.Некрасова І.М.Францевича	М.М.Доброхотова В.І.Трефілова
Фізико-технічних проблем енергетики	С.О.Лебедева** Г.Ф.Проскури	В.І.Толубинського	В.М.Хрущова
Ядерної фізики та енергетики	О.І.Лейпунського	Д.В.Волкова	К.Д.Синельникова
Хімії	А.І.Кіпріанова	Л.В.Писаржевського	О.І.Бродського
Біохімії, фізіології і молекулярної біології	М.М.Амосова* В.П.Комісаренка О.В.Палладіна	С.М.Гершензона Р.Є.Кавецького І.І.Мечникова М.Д.Стражеска	О.О.Богомольця Д.К.Заболотного Ф.Г.Яновського
Загальної біології	І.І.Шмальгаузена В.Я.Юр'єва	Л.П.Симиренка	М.Г.Холодного
Економіки	М.І.Туган- Барановського	М.В.Птухи	-
Історії, філософії та права	М.П.Василенка М.І.Костомарова	М.С.Грушевського Д.І.Чижевського	А.Ю.Кримського
Літератури, мови та мистецтвознавства	І.Я.Франка	Ф.М.Колеси	О.О.Потебні Ф.І.Шміта

Примітка. * Премія імені М.М.Амосова присуджується по чергово Відділенням інформатики та Відділенням біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України.
** Премія імені С.О.Лебедева присуджується по чергово Відділенням інформатики та Відділенням фізико-технічних проблем енергетики.

Перший заступник головного
вченого секретаря НАН України

В.О.Ємельянов

ПРЕЗИДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

24.10.2008

м. Київ

№ 266

Про заснування премії
імені Д.Ф.Чеботарьова НАН України

З метою вшанування пам'яті видатного вченого академіка НАН та АМН України Д.Ф.Чеботарьова і зважаючи на його визначний внесок у розвиток геронтології в Україні, Президія НАН України постановляє:

1. Заснувати премію ім.Д.Ф.Чеботарьова НАН України, яка присуджуватиметься за особливо важливі наукові дослідження в галузі геронтології та геріатрії по Відділенню біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України починаючи з 2009 року один раз на три роки.

2. Внести відповідні зміни до постанови Президії НАН України від 11.07.07 № 206 «Про затвердження оновленого Положення про премії НАН України імені видатних учених України».

3. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на Науково-організаційний відділ Президії НАН України.

Президент Національної академії наук
України

академік НАН України

Б.Є.Патон

Перший заступник головного
вченого секретаря Національної
академії наук України

В.Л.Богданов

ПРЕЗИДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

10.06.2009

м.Київ

№ 178

Про заснування премії імені
Ю.О.Митропольського НАН України

З метою вшанування пам'яті видатного вченого академіка Національної академії наук України і Російської академії наук Ю.О.Митропольського, а також зважаючи на його визначний внесок у розвиток математичних досліджень в Україні, Президія НАН України постановляє:

1. Заснувати премію імені Ю.О.Митропольського НАН України, яка присуджуватиметься за видатні наукові роботи в галузі математики та нелінійної механіки по Відділенню математики НАН України починаючи з 2009 року один раз на три роки.

2. Внести відповідні зміни до постанови Президії НАН України від 11.07.07 № 206 «Про затвердження оновленого Положення про премії НАН України імені видатних учених України».

3. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на Науково-організаційний відділ Президії НАН України.

Президент
Національної академії наук України
академік НАН України

Б.Є.Патон

Головний учений секретар
Національної академії наук України
академік НАН України

А.Г.Загородній

ПРЕЗИДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

11.11.2009

м.Київ

№ 299

Про внесення змін до постанови Президії НАН України від 11.07.07 № 206 «Про затвердження оновленого Положення про премії НАН України імені видатних учених України»

Президія Національної академії наук України постановляє:

1. Підтримати клопотання Відділення економіки НАН України про внесення змін до постанови Президії НАН України від 11.07.07 № 206 «Про затвердження оновленого Положення про премії НАН України імені видатних учених України» в частині періодичності присудження премії НАН України імені видатних учених України.

2. Внести зміни до додатку 2 постанови Президії НАН України від 11.07.07 № 206, встановивши з 2009 року таку періодичність присудження премій НАН України імені видатних учених України по Відділенню економіки НАН України: 1-й рік – ім.М.І.Туган-Барановського; 2-й рік – ім.М.В.Птухи; 3-й рік – ім.М.І.Туган-Барановського.

3. Управлінню справами НАН України передбачити, що витрати, пов'язані із виготовленням дипломів і виплатою премії, здійснюються за рахунок загального кошторису НАН України відповідно до п.3 постанови Президії НАН України від 11.07.07 № 206 починаючи з 2009 року.

4. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на Науково-організаційний відділ Президії НАН України та Відділення економіки НАН України.

Президент
Національної академії наук України
академік НАН України

Б.Є.Патон

Головний учений секретар
Національної академії наук України
академік НАН України

А.Г.Загородній

ПРЕЗИДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

28.03.2012

м. Київ

№ 72

Про заснування премії
імені П.Г. Костюка НАН України

З метою вшанування пам'яті видатного вченого та організатора науки, Героя Соціалістичної Праці, Героя України академіка НАН України П.Г. Костюка та зважаючи на його визначний внесок у розвиток біологічної науки, Президія НАН України постановляє:

1. Заснувати по Відділенню біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України премію ім. П.Г. Костюка НАН України, яку присуджувати за особливо вагомі наукові досягнення в галузі фізіології, біофізики і нейрофізіології.

2. Присуджувати премію ім. П.Г. Костюка НАН України починаючи з 2013 року один раз на 3 роки.

3. Внести такі зміни до постанови Президії НАН України від 11.07.2007 № 206:

3.1. Доповнити п.1 Положення про премії НАН України імені видатних учених України, затвердженого постановою Президії НАН України від 11.07.2007 № 206, абзацом такого змісту:

«— імені П.Г. Костюка — за видатні наукові роботи в галузі фізіології, біофізики і нейрофізіології (Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України);».

3.2. У додатку 2 до зазначеної постанови у рядку «Біохімії, фізіології і молекулярної біології» після прізвища О.В. Палладіна додати прізвище П.Г. Костюка.

4. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на в.о.головного вченого секретаря НАН України академіка НАН України В.Ф. Мачуліна.

Президент
Національної академії наук України
академік НАН України

Б.Є. Патон

Головний учений секретар
Національної академії наук України
академік НАН України

В.Ф. Мачулін

ПРЕЗИДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

27.03.2013

м. Київ

№ 31

Про заснування премії
імені В.Ю. Чаговця НАН України

З метою вшанування пам'яті видатного вченого академіка НАН України В.Ю. Чаговця та зважаючи на визначний внесок ученого у розвиток біологічної науки в Україні, Президія НАН України постановляє:

1. Заснувати по Відділенню біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України починаючи з 2014 року премію ім. В.Ю. Чаговця НАН України, яка буде присуджуватись за особливо вагомими науковими досягненнями в галузі фундаментальної і прикладної фізіології один раз на три роки.

2. Доповнити додаток 1 постанови Президії НАН України від 11.07.2007 № 206 «Про затвердження оновленого Положення про премії НАН України імені видатних учених України» абзацом «— імені В.Ю. Чаговця — за видатні наукові роботи в галузі фундаментальної і прикладної фізіології (Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології НАН України)».

3. До додатку 2 зазначеної постанови внести прізвище В.Ю. Чаговця.

4. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на Науково-організаційний відділ Президії НАН України.

Президент
Національної академії наук України
академік НАН України

Б.С. Патон

Головний учений секретар
Національної академії наук України
академік НАН України

В.Ф. Мачулін

ЛІТЕРАТУРА

1. Енциклопедія історії України: у 10 т. / Ред.кол.: В.А. Смолій (голова ред. кол.) та ін. — К. : Наук. думка, 2009.
2. Енциклопедія сучасної України : т. 1—12. — К. : Поліграфкнига.
3. Українська мова. Енциклопедія / Ред.кол. : В.М. Русанівський, О.О. Тараненко (співголови ред.кол.), М.П. Зяблюк та ін. — 3-е вид., зі змінами і доп. — К. : Укр. енцикл., 2007. — 858 с. : іл.
4. Юридична енциклопедія: у 6 т. / Ред.кол. : Ю.С. Шемшученко (голова ред.кол.) та ін. — К. : Укр. енцикл., 1998.
5. *Амосов Н.М.* Энциклопедия Амосова. Алгоритм здоровья. Человек и общество. — М. : Издательство АСТ ; Д. : Издательство Сталкер, 2003. — 464 с. : ил.
6. Золота книга української еліти (інформаційно-іміджевий альманах у 6-ти томах). — К. : Компанія «Євроімідж», 2001.
7. Історія Національної академії наук України. 1946—1950: частина 1, 2. — К., 2008.
8. *Полонська-Василенко Н.Д.* Українська Академія наук (Нарис історії). — К. : Наук. думка, 1993. — 415 с.
9. Рання історія Академії наук України. 1918—1921 / Ю. Храмов, С. Руда, Ю. Павленко, В. Кучмаренко. — К. : Манускрипт, 1993. — 246 с.
10. *Палій В.М., Храмов Ю.О.* Національна академія наук України. 1918—2008. Персональний склад. 5-е вид., доп. і випр. — К. : Фенікс, 2008. — 352 с.
11. Національна академія наук України. 1918—2008: до 90-річчя від дня заснування / Гол. ред. Б.Є. Патон. — К. : Вид-во КММ, 2008. — 624 с.
12. Академик Иван Никитович Францевич. К 100-летию основоположника современного материаловедения : В 2 т. / Ред. кол. : В.В. Скороход (отв.ред.) и др. — К. : Академперіодика, 2005.
13. Академік М.М. Амосов. Особова справа. — Архів Президії НАН України. — Ф. 251. — Оп. 632-а. — Од. зб. 1. — 112 арк.*
14. Александр Владимирович Палладин. Документы. Фотографии / Н.М. Полякова, Я.В. Белик, И.Н. Власенко. — К. : Наук. думка, 1985. — 168 с.
15. *Амосов Н.М.* Голоса времен. — М. : Вагриус, 1999. — 429 с.
16. Борис Євгенович Патон. Біобібліографія / Відп. ред. І.К. Походня. — К. : Наук. думка, 2008. — 622 с. з іл.
17. *Веркин Б.И.* Каким мы его помним / Ред.кол. : В.В. Еременко (отв. ред.), И.В. Сверкачев (зам. отв. ред.), И.М. Дмитренко и др. — К. : Наук. думка, 2007. — 383 с.
18. Василенко Микола Прокопович. Вибрані твори : у 3 т. / Відп. ред. : Ю.С. Шемшученко, І.Б. Усенко. — К. : Юрид. думка ; Академперіодика, 2008.

-
19. В.И. Вернадский и Крым: люди, места, события... / Н.В. Багров, В.Г. Ена, В.В. Лавров и др. — К. : Либідь, 2004. — 312 с. : ил.
 20. *Vitte M.K.* В.Ю. Чаговець (до 15-річчя з дня смерті). — ІА НБУВ, ф. 13, оп. 1, спр. 6, арк. 1—19. Машинопис з авторськими правками.
 21. *Трефилов В.И.* Жизнь и деятельность. Воспоминания. Избранные труды : в 2 т. — К. : Академперіодика, 2005.
 22. *Грушевський М.С.* Твори : у 50 т. / Ред. кол. : П. Сохань, Я. Дашкевич, І. Грінич та ін. ; голов. ред. П. Сохань. — Львів : Світ, 2002.
 23. *Держач В.П.* Академик В.М. Глушков — пионер кибернетики. — К. : Юниор, 2003. — 384 с., ил.
 24. Дмитрий Васильевич Волков. Статьи, очерки, воспоминания / С.И. Волкова, А.Ю. Нурмагамбетов (сост.) — Х. : Тимченко, 2007. — 706 с. : ил.
 25. Наталья Кавецкая-Мазепа. О моем отце и близких ему людях. — К. : ДИА, 2006. — 126 с. : с ил.
 26. *Кундієв Ю.І.* Основополжник сучасної електрофізіології (до 140-річчя з дня народження академіка В.Ю. Чаговеця) // Вісн. НАН України. — 2013. — № 4. — С. 67—75.
 27. Платон Костюк. Над океаном времени. — К. : Наук. думка, 2005. — 202 с.
 28. *Литвиненко А.С.* Микола Миколайович Боголюбов та статистична фізики в Україні. — К. : Академперіодика, 2009. — 304 с. ; 1 с. іл.
 29. *Малиновский Б.Н.* Академик Виктор Глушков. Золотые веки истории компьютерной науки и техники в Украине. — К. : ВМУРЛ, 2003.
 30. Митропольський Юрій Олексійович. Вибрані праці : в 2 т. / Ред. кол. : А.М. Самойленко, А.А. Мартинюк, Г.П. Буцан, Е.В. Мейнарович. — К. : Наук. думка, 2012. — 504 с.
 31. *Погорелов А.В.* Избранные труды : в 2 т. / Ред. кол. : Ю.А. Аминов и др. — К. : Наук. думка, 2008.
 32. *Сергієнко І.В.* Виклики часу в кібернетичному вимірі. — К. : Академперіодика, 2007. — 274 с.
 33. *Сергієнко І.В.* Інформатика та комп'ютерні технології: Монографія. — К. : Наук. думка, 2004.
 34. *Сергієнко І.В.* Уроки академіка Глушкова. — К. : Академперіодика, 2008. — 128 с.
 35. Таврический университет: док. и материалы (авт.-сост. : Н.В. Багров (руков. авт. кол.), В.Ф. Шарана, Г.Ю. Богданович и др. — К. : Либідь, 2008. — 288 с. : ил.
 36. *Торжєвська Г.* Вірність думкам, поступка серцю // Вісн. АН України. — 1993. — № 12. — С. 38—40.
 37. *Фурманов Ю.* После Амосова // Зеркало недели. — 2002. — № 49. — С. 13.
 38. *Хоменко Л.Г.* История отечественной кибернетики и информатики / Ин-т кибернетики им. В.М. Глушкова НАН Украины. — К., 1998.
 39. *Храмов Ю.А.* История физики. — К. : Феникс, 2006. — 1176 с.

-
40. Чеботарьов Дмитро Федорович. Спогади (до 100-річчя з дня народження та 50-річчя Інституту геронтології АМН України) / Уклад. О.В. Коркушко, В.Б. Шатило. — К. : ІВЦ АЛКОН НАН України, 2008. — 304 с.
 41. *Андреев Л.В., Конохов С.Н.* Янгель. Уроки и наследие. — К. : КИТ, 2004. — 552 с. + вкл. 72 с.
 42. *Щербак Ю.Н.* / Амосов Н.М. Открытое сердце. — К. : Днепро, 1984. — 616 с.
 43. Інститут геофізики ім. С.И. Субботина АН УРСР / Сост. Б.Ф. Еневич. — К. : Наук. думка, 1985. — 64 с.
 44. Інститут органічної хімії АН УРСР / Ред. кол. : Л.Н. Марковский (отв. ред.) и др. — К. : Наук. думка, 1989. — 104 с.
 45. Інститут фізіології ім. А.А. Богомольця АН УРСР / Ред. кол. : Ф.Н. Серков (отв. ред.) и др. — К. : Наук. думка, 1984. — 112 с.
 46. Інститут фізичної хімії ім. Л.В. Писаржевського Національної академії наук України. 1927—2007 / Інститут фізичної хімії ім. Л.В. Писаржевського НАН України. — К., 2007. — 333 с., з іл.
 47. Світогляд : наук.-популярн. журн. — К. : Академперіодика, 2008. — № 5 (13). — 88 с.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
ЗОЛОТА МЕДАЛЬ ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО	5
ПРЕМІЇ ІМЕНІ ВИДАТНИХ УЧЕНИХ УКРАЇНИ	9
Амосов Микола Михайлович	18
Антонов Олег Костянтинівич	21
Барабашов Микола Павлович	24
Боголюбов Микола Миколайович	26
Богомолець Олександр Олександрович	28
Брауде Семен Якович	31
Бродський Олександр Ілліч	34
Василенко Микола Прокопович	38
Вернадський Володимир Іванович	41
Веркін Борис Ієремійович	44
Волков Дмитро Васильович	47
Гершензон Сергій Михайлович	49
Глушков Віктор Михайлович	51
Грушевський Михайло Сергійович	54
Давидов Олександр Сергійович	57
Динник Олександр Миколайович	59
Доброхотов Микола Миколайович	61
Дородніцин Анатолій Олексійович	65
Заболотний Данило Кирилович	68
Кавецький Ростислав Євгенович	71
Карпенко Георгій Володимирович	74
Кіпріанов Андрій Іванович	77
Колесса Філарет Михайлович	80
Комісаренко Василь Павлович	83
Костомаров Микола Іванович	86
Костюк Платон Григорович	89
Крейн Марко Григорович	94
Крилов Микола Митрофанович	97
Кримський Агатангел Юхимович	100
Курдюмов Георгій В'ячеславович	103
Лаврентьев Михайло Олексійович	106
Лашкарьов Вадим Євгенович	108
Лебедев Сергій Олексійович	110
Лейпунський Олександр Ілліч	113
Мечников Ілля Ілліч	115
Митропольський Юрій Олексійович	117
Михалевич Володимир Сергійович	121
Моргуліс Наум Давидович	124
Некрасов Зот Ілліч	126
Остроградський Михайло Васильович	129
Палладін Олександр Володимирович	131
Патон Євген Оскарович	134
Пекар Соломон Ісакович	138

Писаренко Георгій Степанович	140
Писаржевський Лев Володимирович	143
Погорелов Олексій Васильович	146
Потебня Олександр Опанасович	148
Прихотько Антоніна Федорівна	151
Проскура Георгій Федорович	153
Птуха Михайло Васильович	156
Пулюй Іван Павлович	159
Симиренко Лев Платонович	162
Синельников Кирило Дмитрович	164
Стражеско Микола Дмитрович	167
Субботін Серафим Іванович	170
Тимошенко Степан Прокопович	173
Толубинський Всеволод Іванович	175
Трефілов Віктор Іванович	178
Туган-Барановський Михайло Іванович	181
Тутковський Павло Аполлонович	184
Федоров Євген Павлович	187
Франко Іван Якович	190
Францевич Іван Микитович	193
Холодний Микола Григорович	196
Хрущов Василь Михайлович	199
Чаговець Василь Юрійович	202
Чеботарьов Дмитро Федорович	205
Чижевський Дмитро Іванович	208
Шмальгаузен Іван Іванович	211
Шміт Федір Іванович	214
Шубников Лев Васильович	217
Юр'єв Василь Якович	219
Янгель Михайло Кузьмич	221
Яновський Феофіл Гаврилович	224
ПРЕМІЇ ДЛЯ МОЛОДИХ УЧЕНИХ І СТУДЕНТІВ	
ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	227
ВІДЗНАКИ	229
ПОЧЕСНИЙ ДОКТОР	231
ДОДАТКИ	233
ЛІТЕРАТУРА	489

Наукове видання

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

ЦИБАНЬ Валерій Олексійович

НАГОРОДИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК
УКРАЇНИ

ЗОЛОТА МЕДАЛЬ
ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО

•
ПРЕМІЇ ІМЕНІ
ВИДАТНИХ УЧЕНИХ УКРАЇНИ

•
ПРЕМІЇ ДЛЯ МОЛОДИХ УЧЕНИХ І СТУДЕНТІВ
ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

•
ВІДЗНАКИ

•
ПОЧЕСНИЙ ДОКТОР

2-ге видання, перероблене і доповнене

Видається в авторській редакції

Художнє оформлення *Є.О. Льницького*

Технічний редактор *Т.М. Шендерович*

Комп'ютерна верстка *О.А. Лук'янчук*

Підп. до друку 12.12.2013. Формат 70 × 100/16.

Папір крейдований. Гарн. Ньютон. Друк. офс. Ум. друк. арк. 40,3.

Обл.-вид. арк. 27,38. Тираж 300 прим. Зам. № 3774.

Видавець і виготовлювач

Видавничий дім «Академперіодика» НАН України

01004, Київ-4, вул. Терещенківська, 4

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 544 від 27.07.2001 р.

